LACINÉ VYDÁNÍ
SEBRANÝCH DĚJEPISNÝCH ROMÁNŮ JOSEFA SVÁTKA

PÁD RODU SMIŘICKÝCH

V PRAZE 1927
NAKLADATEL F. TOPIČ KNIHKUPEC

JOSEF SVÁTEK

PÁD RODU SMIŘICKÝCH

ROMÁN ZE STOLETÍ XVII.

III. VYDÁNÍ

V PRAZE 1927

NAKLADATEL F. TOPIČ KNIHKUPEC

I.

Před Plzní roku 1618.

Psalo se 1, listopadu léta Páně 1618.

Osudný to onen rok, kterýž zahájil strašnou dobu války třicetileté, jež tak ohromné převraty nejen ve vlasti naší, ale i ve veškeré Evropě způsobila.

Avšak i léta přímo předcházející jsou pro nás Čechy neméně památnými, neboť už za nich byl základ činěn k dějům, které ke katastrofě bělohorské vedly.

Lzeť tudíž považovati za jednu z nejživějších a nejpestřejších dob dějin českých zajisté onu, která první dvě desítiletí věku sedmnáctého v sobě zahrnuje a jaksi předehru pozdější třicetileté zhouby v Evropě působí. Právě jako v téže době ve věku patnáctém z ohniska českého vyšel onen velký převrat náboženský, jenž později v průběhu svém celou křesťanskou Evropu na dva nepřátelské tábory rozdělil, takž i o dvě století později v Čechách vyšlehly ony plameny, které po třicet roků naším dílem světa vířily.

Osudný rok 1618 pak lze považovati za zjevné východiště událostí potom následujících, neboť v tomto roce to bylo, kdy protestantští stavové čeští proti tehdejšímu císaři Matyášovi, jakožto králi českému, a proti katolickým rádcům jeho způsobem válečným se postavili, jenž pak zárodkem války třicetileté se stal.

Když totiž (vyhozením královských místodržitelův Slavaty a Martíníce i sekretáře jejich Plattera s oken hradu pražského (dne 23. května 1618), kteřížto oba státníci z porušení známého majestátu Rudolfova od protestantův obviňováni byli, všeliké mírné narovnání mezi dvorem císařským a stavy českými nemožným se stalo, počali se protestantští páni čeští na všech stranách proti vojům císařským zbrojně chystati.

Sbírali za účelem válečným po Čechách a zemích přívíělených četné sbory vojenské, vypisovali nové daně a ukládali pánům i městům počet zbrojného mužstva, kteréž do pole postaveno býti mělo.

Než i o schopné a dostatečné vůdce stavové se starali, mezery takovéto zkušenými a bojovnými cizinci vyplňujíce, kteří už značné slávy vojenské sobě dobyli.

A takž nalézáme mezí četnými vůdci na rychlo sebraného vojska stavovského v polovici r. 1618 pověstného hraběte Arnošta z Mansfeldu, jenž v měsíci červenci roku téhož po ukončené válce v Savojsku z tohoto vévodství se značným počtem důstojníkův svých do Čech se odebral a tu ochotně od stavův ve službu vojenskou přijat byl.

Smělý a odvážný tento kandotfiěre, jenž mimo četné důstojnictvo i velkou zkušenost svou a pověst válečnou stavům českým v službu přinesl, byl zajisté výbornou akvísící pro stavy království českého, kteříž také nemeškali hrdinného ducha jeho použíti a důležitou úlohu mu svěřiti.

Dánať mu totiž plná moc k svobodnému najímání vojska, a když Mansfeld jakoby kouzelným proutkem v několika téhodnech do dvaceti tisícův zbrojných mužů kol praporu svého shromáždil, ustanovili jej stavové k tomu, aby s válečným sborem tímto a dostatečnou hrubou střelbou města Plzně dobýval.

Staroslavné město toto, odedávna j souc sídlem strany katolické v Čechách, proti stavům pod obojí i v odboji tomto se postavilo, a přijalo jíž dne 23. června 1618 ve zdi své značnou obsádku vojska císařského pod vůdcem Felixem Dornheimem, Rakušanem to z Retče rodilým, kterýž i žoldnéřstvo okolních pánů katolických do Plzně shromáždil, aby tím raznější proti stavům vystoupiti mohl.

Jako velmi pevné město a ohnisko působení strany pod jednou, která už za dob husitských v pevností této straně pod Obojí vítězně se obránila, byla Plzeň zajisté trnem v oku

protestantským stavům českým, a všemožným způsobem se tito vyinasnažovalí, aby ji z mocí katolických pánův a z rukou měšťanstva císaři věrného vyrvali.

Věděliť dobře vůdcové stavovští, že po pádu Plzně i ostatní méně důležitá katolická města po Čechách stavům se podrobí, a protož bylo od náčelníkův povstání neustále na to naléháno, aby bez prodlení k obležení Plzně se přikročilo.

Zádalať toho i jednak bezpečnost krajův okolních, které výpady vojenskými z Plzně od vojska císařského nesmírně trpěly, jednak i jistota v postavení odbojných pánův samých, kteří lhostejně k tomu přihlížeti nemohli, že tak pevné a důležité město v rukou nepřátelských se ocitlo.

Vybíhaliť mocí svou až příliš nadutí Plzeňští v okolní dědiny, k boji schopné mužstvo cizích pánů zde jímajíce, majetek lidu vesnického loupíce a celé vsi vypalujíce, což ovšem jen tak dlouho tropili, pokud žádného nepřítele na blízku nevětřili.

Když však stavové seznali, že všeliké napomínání k míru marnýin jest a četné listy jejích v záležitosti této do Plzně vysílané že jen zpupnost Plzeňských rozdmychují, tu konečně značný počet žoldnéřstva stavovského kolem Plzně stažen byl, načež také ihned výpady lupičské přestaly, aniť žoldnéři císařští všeho setkání s řádným voj -skem stavovským se střežili.

Vypáliliť hrdinové tito při ústupu svém všecka na onen čas velmi výstavná předměstí plzeňská a uzavřeli se ve hradbách města, ač na střelném prachu a jiných potřebách válečných nedostatek trpěli. Dověděvše se stavové o ústupu tomto, vyslali k Mansifeldoví, jenž byl v polovici měsíce září se 16,000 vojska Plzeň od jihu obklíčil, trojí ordonanci, aby od dobývání města prozatím upustil. I vzdálil se Mansfeld, ač nerad s vojskem svým na dvě míle od Spurného města, ale účel stavův nebyl smírným jednáním tímto dosažen. Vyhrožcivalíť Plzeňští ihned po odtažení vojska okolním osadám opětným pleněním

tak krutě, že stavové kraje plzeňského neprodleme za Mansfeldem poslali, aby rychle nazpět k Plzni se vrátil a škůdníky obecné důrazně potrestal.

I obrátil se hrabě Mansfeld opět k Plzní a doplnil všemožně těžkou střelbu svou, aby ihned k dobývání města přikročiti mohl, kdyby nové vyjednávání stavův s Plzeňskými k cíli nevedlo. Měl' totiž k návrhu bavorského vévody Maxmiliána volenec saský na direktorech stavovských vymoci, aby vojsko své od Plzně odvolali, leč prostředník tento ničeho nevyřídil, a takž Mansfeld, jenž už dlouhým tímto nečinným meškáním u nepřátelského města netrpělivým se stával, započal dne 2. října se všech stran na město stříleti. Byloť v táboře jeho všech potřeb válečných dostatek, a odvážný vůdce nepochyboval o zdaru úlohy své.

Dne 20. října hnáno po prvé útokem na město, ale Plzeňští s hradeb velmi udatně se bránili, a pobivše do tří set stavovských žoldnéřův, útok statně odrazili.

Po šťastném začátku tomto vyrazila pak úplně ohsádka z brány a zmocnila se rázem nepřátelské baterie, o níž pak po celé dvě hodiny bojováno bylo, až pak Plzeňští velké přesile přece ustoupiti musili.

Za tuto odvážlivost, že se nečetný houfec proti tak ohromnému množství žoldnéřstva jeho postaviti osmělil, umínil si Mansfeld Plzeňské takovým způsobem potrestati, že ke konci října všecky mlýny kolem města vypáliti poručil a tak obleženým velíce uškodil, neboť nejen že obilí své více rozmílati nemohli, leč pří tom i o velké zásoby obilní přišlí.

Leč í obležení a zvláště měšťané plzeňští, kteříž při dobytí města pro sebe žádné spásy neviděli, všemožně obléhajícím škodili a časté výpady činíce mnoho mužstva jím pobíjeli,

V nejtužších těchto bojích očekávalo1 se ke dni 1. listopadu, kdy vypravování naše počíná, do tábora Mansfeldova osm komisařů, od stavovských direktorů z Prahy vyslaných, aby naposledy s Plzeňskými vyjednávali a pod

zdatnými výminkami ke vzdání je přiměli.

Příchod těchto komisařů byl Mansfeldovi již dne předešlého ohlášen a proto kázal nejvyšší vůdce z rána dne 1. listopadu 1618, aby tohoto dne žádné střelby z kusův proti městu činěno nebylo.

Panovaloť tedy dne 1. listopadu 1618 v okolí Plzně poměrné ticho, neboť i obležení střelby se zdržovali, aby jako horliví katolíci zasvěcený svátek Všech Svatých tím klidněji slaviti mohli,

V táboře stavovskétm jen stráže na nohou zůstávaly, neboť veškerém ostatní zbrojiný lid po krutém namáhání posledních tří dnů, kdy neustále do města stříleno a na hradby jeho útokem hnáno bylo, ve stanech svých sobě hověl a k novým podniknutím síly sbíral.

Pěkný podzimní den byl se rozložil nad krajinou a slunce lesklo se v zbroji válečné po táboře před stany rozestavené. Lehký větřík šuměl nad zdupanými rolemi, celá příroda zdála se po mlhavém počasí předešlých dnů jaksi znovuzřízena býti. Stromoví ovšem už z větší částí bylo loubí svého zbaveno, zpěv ptactva také se už neozýval, meboť hřměním děl byl i poslední opeřenec z krajiny plzeňské zahnán — však zjev slunce již dlouho pohřešovaný halil přece okolní přírodu jaksi v roucho sváteční a vyzýval k projížďce po vůkolí, které už půvabným položením pozornost cizincovu vzbuzovalo.

Pěkná pohoda tato byla také příčinou, že i sám hrabě Mansfeid se odhodlal ležení opustiti a vycházkou do okolí namožené síly duševní i tělesné osvěžiti.

Vystoupilť po vykonané poradě s předními důstojníky ze stanu svého, jenž na pahorku nad silnicí Rokycanskou se vypínal a pěknou vyhlídku na město a daleké okolí poskytoval, a vida pěknou povětrnost dnešního dne, obrátil se k jednomu z důstojníkův oněch a pravil: aPane rytmisíře Vartemberku, kažte osedlati koně naše; vyjedeme si při dnešní pohodě do kraje, než zase tanec s Plzeňskými započne. „Jsem úplně

Vašeho náhledu, pane hrabě,“ uklonil se oslovený důstojník, rytmistr to stavovského vojska Jindřich dtto z Vartemberka, kterýž se pro svou dobrodružnou a zároveň odvážnou povahu hraběti Mansfeldovi hned od prvního setkání se velmi byl zalíbil a nyní k nejdůvěrnějším jeho podřízencům náležel; mžijeme krásného dne dnešimho a dámeli se silnicí k Rokycanům, setkáme se nepochybně s očekávanými komisary stavovskými.“

Mansfeid jaksi nevrle se usmál.

„Nemluvte mi o těch pánech od pera!“ zvolal s pohrdlívým jaksi výrazem v řeči. „Víte, jaký jsem protivník vyžilých těch postav diplomatických, které pravidelně nám válečné řemeslo jen kazit přicházejí. I teď jednáním perojezdců těch pouze čas promarníme a mimo to se v společnosti jejich řádně nuditi budeme!«

»Ne tak, pane hrabě,« namítal Jindřich z Varíemberka, »myslím naopak, že páni komisaři hlučný život do hlavního stanu přinesou.«

»A z čeho to soudíte, pane rytmístře?«

»Z povahy velké části komisařů těchto.«

»Znáte je snad osobně blíže?«

»Věru, že znám!« zvolal se smíchem rytmistr a přístojící důstojníci úsměvem významným mu přisvědoovalí. »Či kdo z mladých kavalírů českých strany pod obojí by neznal Albrechta Smiřického, Ehrenfríeda z Berbisdorfu a Oldřicha Bechyni z Lažan, kteří s ostatními pěti jsou od direktorů k nám posláni?«

»Jaké jsou to osoby?« tázal se Mansfeld, jehož pozornost znenáhla vzbuzena byla, neboť se mu zdálo, jako by jména tato už kdesi v dobrých ústech byl slyšel. »Nejsouť to tedy členové dvorské kanceláře z Hradčan, škrobení pedanti, kteří by válku nejraději svými paragrafy vedli?«

Poznamenání tato nejvyššího vůdce vzbudilo všeobecný smích u důstojníků stavovských, neboť skutečně hodilo se vzhledem k oněm komisařům jako pěst na oko.

»V celých Čechách není, pane hrabě, bujařejších a veselejších kavalírů, jako jsou mladý Smiřický, Berbisdorf a Lažanský!« dotvrzoval Jindřich z Vartemberka. »Jeť to květ mladé šlechty české, která teprve po vyhození místodržítelů z Oken hradu Hradčanského na politické jeviště vystoupila. Byliť to především Smiřický a Berbisdorf, kteří dne 23. máje Slavatoví a Martínicovi pod okny české kanceláře nelibě ustlali.«

»Aj, stateční to tedy chlapíci!« zvolal hrabě Mansfeld, »a počínám k nim míti úctu.«

»Mimoto jsou to nejbohatší kavalíři čeští,« dokládal Vartemberk, »a bezuzdnost jejích v rozhazování peněz nezná věru žádných mezí.«

»Zvláště Albrecht Smiřický jest častováním svým proslulý,« podotýkal jeden z ostatních důstojníků, starý to tlustý kumpán rytíř Tunkl, jehož obličej na sto kroků zálibu majitele svého ve víně dosvědčoval; »těším se věru na příchod jeho!«

»A i jaký on milovník ženských!« doložil jiný. »Posud mu žádná neodolala!«

»A hráč věru kavalírský!« ozval se opět onen starý břicháč, nepochybně v pomnění na noci, kdy na Smiřickém byl celé kupy dukátů vyhrál.

»Slovem, jeť to výbor českého panstva, jejž nám sem páni direktoři z Prahy posílají,« ujal se opět slova rytmístr z Vartemberka; »a protož nezadáme nikterak své oti, když jim vstříc vyjedeme.«

»Nuže, jsem tedy pánům direktorům za moudrý výběr jejích povděčen!« pravil s vyjasněnou tváří hrabě Mansfeld. »Jáť se už obával, že direktoři pošlou mí sem na krk několik zbrklých pero jezdců neb huhňavých vykladačů bible, se kterými se ani v pekle setkati nechci! Málí se ale věc tak, jak ji líčíte, tož nejlépe učiníme, když s pány komisary co nejrychleji se seznámíme. Vzhůru tedy na koně, pánové, vydáme se k

Rokycanům, kde podle došlých zpráv komisaři na oběd se zastaví!«

»Jen ať tam zajedou k modré lišce!« hučel si do vousů starý onen přítel mělníčiny, »neznámť v celých Rokycanech lepšího sklepa, jako tam má tlustý Klemka. Odtamtud by nás Smiřický, pokud ijá ho znám, tak brzo nepustil!«

A ubíral se k hlavnímu stanu, na němž pověstná Mansfeldova bílá korouhev — od katolíků »ďábelskou« zvaná — vlála, aby s pomocí sluhy svého vyhoupnul se na ryzku svou, v níž každý hned meklenburský původ seznal, neboť jiné plemeno by bylo tělnatého důstojníka rytíře Tunkla nikterak neuneslo.

V krátké době na to byli nejvyššímu vůdci a ostatním důstojníkům koně předvedeni, křepčí vojíni se na ně vyhoupnuli a hned na to celá kavaikáda z tábora na rovinu vyjela.

Byl to statný průvod, jakýž kol bohatýrské postavy hraběte Mansfelda se družil, a vojsko v táboře s pýchou i hrdostí pohlíželo za vojevůdcem svým, jenž tehdáž na vrcholu své slávy vojenské se ocital a ještě k vyšším účelům zachován býti se zdál.

Bylť Arnošt hrabě z Mansfelda jedním z nejpřednějších partisánů svého věku, který stejně udatností, odvahou a chytrostí ducha vynikal a válku za pravé řemeslo považoval, Byloť imu zcela lhostejno dnes proti katolíkům, zítra proti protestantům bojovati, jen když válečné umění své podle chuti vlastní provozovati mohl. Bylť válčil už v Elsasku a Uhřích, pak i do Savojska se vrhnul, aby tam Španěly na všech stranách porážel, načež teď i v Čechách jako válečník se osvědčiti měl. Můžeť Mansfeld nejlepším representantem dobrodružných a odvážných vojevůdců třicetileté války slouti, jenž všecky přednosti a vady věku svého v osobě své spojoval; milovníkem ,j sa ženštin a veselých společností ani v táboře voj čínském nezapomínal na zjednávání si radostí a rozkoší tohoto světa, a

itak vždy bujarý život v okolí jeho panoval, Důstojníctvo jeho většinou shodovalo se s povahou vůdcovou a zejména velmožové v okolí osoby jeho byli pro bujný a rozpustilý život svůj v celém vojště stavovském známi. Hostiny a jiné zábavy v ležení se střídaly s výlety na hrady a zámky okolních pánův, a to vše dělo se bud na útraty nepřátel, bud ubohého lidu selského, jemuž od soldatesky zbujnělé i poslední majetek násilně vydírán byl.

Za takových okolností musíl ovšem příchod stavovských komisařů, kteří by stejnou povahou jako on vynikali, Mansifeldovi jen vítán býti, a toto vědomí rozjařilo í všecky ostatní důstojníky, kteří nejvyššího generála na výletu jeho provázeli.

Po celé cestě k městu Rokycanům, která asi dvě hodiny trvala, panovala největší veselost mezi jezdci, smích střídal se s vtipy a kluzkými řečmi, jak onoho času i mezi osobami vyšších stavů běžnými byly, tak že dosti značná vzdálenost mezí Plzní a Rokycany všem výletníkům aspoň o polovic kratší býti se zdála.

Blížilo se valně už k polednímu, když Mansfeld se svými soudruhy k Rokycanům se přibližoval, kteréžto město tehdáž ovšem nemělo ještě té rozsáhlostí, jakou se nyní honosí. Za to však vynikalo dosti pevnými hradbami a obyvatelstvo jeho slynulo v pověstí horlivých přívrženců strany pod obojí. Ňeimohloť také ani jinak býti, neboť Rokycanští byli vším právem pyšni na pověstného rodáka svého Jana z Rokycan, prvního arcibiskupa strany pod obojí v Čechách a důvěrného přítele národního hrdiny Jiříka Poděbrad ského, a proto také přes všeliké úsilí a příkoří, jakéž častějii jím od Plzeňských snášeti bylo, při víře protestantské setrvávali.

K oblehacímu sboru Mansfeldovu před Plzní byli Rokycanští také silné oddělení svých zbrojnošů vyslali, neboť primátor rokycanský chtěl se tím na Plzeňských za všeliké ústrky a násilnosti jejich mstíti, jakýmíž »vždy věrná Plzeň«

proti Rokycanům se byla prohřešila.

Zjevení se hraběte Mansfelda v Rokycanech musilo tedy velké pohnutí v městě způsobiti a měšťané vybíhali z domů a loubí svých, aby slavnému vojevůdci poctu svou projevili.

Mansfeld řečí české sám nejsa mocen, obrátil se k pánu z Vartemberka, aby na kořících se měšťanech vyzvěděl, zda stavovští komisaři již ve městě jsou a kde se ubytovali.

Rytmístr popojel k jednomu sboru měšťanův, jenž se byl sestavil na konci ulice k náměstí vedoucí, a dosti pánovitě v řečeném smyslu je oslovil. Kavalíři druhu Vartemiberkova neznali tehdáž ještě úcty před měšťáky a při každé příležitostí jím nadvládu svou cítiti dávali.

Hlouček tento však nezdál se na nešetmost tuto příliš dbáti, neboť s hlubokým úklonkem a sejmutou točenicí vystoupil jeden z kruhů měšťanův a pokorným hlasem sděloval:

»Jejich Milosti páni komisaři stavovští právě před hodinou do našeho města přijeli a tamto u mistra Klenky v modré lišce' sestoupili.«

Při tom ukázal rukou rv protější stranu náměstí a Vartemberk, na mluvčího ani nepohlédnuv, se opět k Mansifeldovi Obrátil.

»Nuž jak, pane rytmistře?« tázal se vojevůdce, když Vartemberk opět k průvodu se přiblížil. »Budeme musit čekati, aneb přicházíme právě včas?«

»Páni komisaři si pospíšili a nepochybně již stolují,« zněla zpráva Vartemberkova. »Poznávámť podle toho svého Smiřického a Berbisdorfa!«

»Jen zdali slezli ‚U modré lišky'!« prohodil rytíř Tunkl. »U jiného krčmáře než u Klenky nevezmu ani klutku do úst!«

»Nemějte starostí, pane Tunkle,« těšil jej pár z Vartemberka; »náš Albrecht Smiřický pozná na dvě míle, kde mají nejlepší sklep. Páni komisaři skutečně slezli ‚U modré lišky'.«

»Nuž, tedy rychle, pánové!« přerušil Mansfeld rozprávku

tuto. »Kde jen je doupě té ‚modré lišky'?«

Pán z Vartemberka postavil se teď v čelo průvodu a v několika okamženích octnuli se jezdci na rozsáhlém náměstí rokycanském, kteréž na tu dobu dosti výstavnými budovami vroubeno bylo.

Hostinec ‚U modré lišky', residenci to Klenkovu, nebylo v chvílí tuto potřebí dlouho hledati.

Před rozsáhlým stavením, jehož renaisanční sloh na původ ze šestnáctého století upomínal, stálo totiž množství koní osedlaných a hojným služebnictvem střežených. iByloť očivídno, že stavovští komisaři s průvodem svým ve stavení tomto zastavili.

Průvod Mansfelidův zamířil tedy přímo přes náměstí k proslavenému hostinci KIetikovu, jenž oné doby skutečně mezi nejlepší v celé krajině se čítal.

Příchod tak skvělé družiny musil ovšem i na náměstí vzbuditi největší pozornost a zejména to byla čeleď pánů komisařů stavovských, která s koni svými před hostincem stála a již sama o sobě úctu Rokycanských vzbuzovala. Jak velíce musila tatáž vzrůsti, když bleskem roznesla se po městě zpráva, že nejvyšší vůdce vojska stavovského hrabě Mansfeld do Rokycan zavítal a nyní u mistra Klenky sestoupiti hodlá.

Proto byl také shon lidu před »modrou liškou« neobyčejný a ještě než Mansfeldova družina až k hostinci dojela, nebylo k průjezdu hostince ani lze se dostati.

Teď ale objevil se mezi vraty domu svého počestný krčmář Klerika, jenž vyběhl se poohlédnout po příčině tohoto1 sběhu, neboť nemohl si mysliti, že by lid rokycanský pouhým osedlaným koňům komisařů stavovských a jejích čeledi tolik pozorností věnoval.

Tu však padl zrak jeho na náměstí, kde průvod Mansfeldův spatřil, kterak přímo k hostinci jeho zatáčí.

Jako jestřáb mezi pokojnou havěť, tak se vrhl mistr Klenka vzdor obkrouhlosti své mezi zevlující lid a rukama na vše

strany se rozháněje, křičel:

»Z cesty, otevřhubové, z cesty! Nevidíte, že panstvo přijíždí do mého domu? Čí má přes hlavy vaše cestu si hledati? Pryč odtud, pryč! Jaká to čest pro můj dům dnešního dne!«

A v několika okamženích bylo zevlující množství pod loubí zatlačeno a také služebnictvo komisařů inusilo stranou s koní svými ustoupiti, aby vznešení noví příchozí pohodlně před hostincem sestoupiti mohli,

V tom Mansfeld také již s ostatními se přiblížil a úslužný hostinský uzdy koňovy se chápal, aby nejvyšší vůdce s koně slézti mohl.

Také rytíř Tunkl byl jíž na zemi a hodiv uzdu jednomu z posluhův »modré lišky«, přiblížil se k hostinskému, posud u koně před Mansfeldem skloněnému, a zaklepav mu na rameno pravil důvěrným hlasem:

»Máte prý tu vznešené hosty dnes, mistře Klenko? Proto i my přicházíme k ivám se s nimi pobavit.«

»Velká to čest pro můj dům, pane setníku!« odpovídal Klerika s hlubokým úklomkem. »Páni stavovští komisaři, kteří do tábora plzeňského se ubírají, zastavili se u mne před hodinou na sklenku vína, a již spěchám, abych vznešené panstvo oznámil!«

Toho ale nebylo už třeba.

V prvním poschodí hostince otevřelo se totiž právě okno na náměstí vedoucí a mladý šlechtic se v něm objevil, aby seznal, co tento hluk před domem znamená.

Sotva že však nové příchozí spatřil a některé členy družiny Mansfeldovy poznal, již také veselým hlasem zvolal:

»Ať jsem ďáblův, neníli to zde Jindřich z Vartemlberka a tamto rytíř Tuinkl! Aj, toť bude veselé vítání do Plzně!«

Vartemberk a Tunkl pohlédli na zvolání toto do okna a poznavše mladého šlechtice již také jej pozdravovali, a Vartemberk volal nahoru:

»Ovšem vás přicházíme vítat do Plzně, pane Beríbísdorfe!

A sám pan hrabě Mansíeld proukázal pánům komisařům čest, že proti nim vyjel. — Teď ale, mistře Kleriko, rychle nás veďte nahoru!«

»A chystejte nejstarší svá vědra, rozumíte?« dokládal rytíř Tunkl; »jsmeť veskrze znalci a jen k mému doporučení nejvyšší vůdce dům váš svou návštěvou poctil!«

»Pane rytíři, pakli nikdy, tedy dnes zajisté budete se mnou spokojen!« dušoval se krčmář za samých úklonů; »já sám budu vznešené panstvo obsluhovati.«

V oknech nahoře objevilo se nyní několik zvědavých hlav, ale v tom již také hrabě Mansíeld s ostatními důstojníky v průjezdu hostince zmizel, uváděn jsa po širokých kamenných schodech do prvního poschodí, kde nejpřednější komnata Klenbová hostince v hodovní síň stavovských komisařův upravena byla.

Ale již na chodbě před síní touto setkal se Mansíeld s komisary, kteří mu v ú střety byli přišli, takže už v postranné chodbě vzájemné vítání a představování nastalo. Komisaři byli s větší částí důstojníkův Mansfeldových osobně známi a nebylo tudíž třeba než nejvyššího vůdce s jednotlivými osobnostmi seznámiti, kterýžto úřad pán z Vartemlberka na se přijal.

Hned první zjevení se komisařův učinilo na hraběte Mansfeida velmi příznivý dojem. Byliť to vesměs šlechticové teprve na prahu mužného věku se nalézající a tudíž mladistvým zápalem, bujarým duchem a nenucenou povahou svou se vyznačující. Jakož tehdaž zejména mladší členové českého panstva to byli, kteří od starého diplomata a intrikána hraběte Matyáše Thurna používáni jsouce k výstředním krokům proti vládě císařově, nejnovějšímu odboji šlechty nekatolické příkrý jeho ráz dávali, tak i k Plzni bylí působením hraběte Thurna vyslání jako stavovští komisaři mladí a ohniví kavalíří tito, od nichž Thurn očekávati mohl, že nebudou při prudké povaze své mařiti dlouhý čas s vyjednáváním, nýbrž že bojjechtivého Mansfelda sami nutiti budou, aby odpor katolické Plzně co

nejrychleji a nejráznější zničil, Thurn, chtěje veškerou šlechtu českou dostati v odboj proti králi svému, musil ji puditi ke krokům vždy výstřednějším, na dráhy vždy více kluzké, na nichž více návratu nebylo. I Plzeň musil a padnouti, a tím strana katolická v Čechách a u dvora ve Vídni nejvýš rozhořčena býti, a aby všeliké narovnání s touto stranou nemožným bylo učiněno hned v zárodku, proto dovedl toho hrabě Thurn na direktorech, že vyslali k Plzni členy nejrozhodnější strany panské, která už dne 23. května 1618 při vyhození obou místodržitelův z oken hradu pražského tak činně se byla vyznamenala.

Mimo jmenované už tři členy této komise stavovské, totiž Albrechta Smiřického ze Smiřic, Ehrenfrieda z Berbisdorfu a Oldřicha Bechyni z Lažan, byli to zejména ještě tito pánové: Jindřich a Vavřinec hrabata z Guttensteina, Jindřich Černín z Chudenic, Kríštof Wiedersiberk z Wíedersbexiu a rytíř Jošt Adam Šerntinger ze

Serntingu, kteří z větší části místa důstoj.nická ve voj stě stavovském zastávali a nyní jako komisaři zemští k docílení smíru s Plzeňskými vysláni byli. Hrabě Matyáš Thurn však byl už v Praze dal mladým a horkokrevným stoupencům svým náležité instrukce na cestu, kterou komisaři také s tím vědomím nastoupili, že poslání jejích vlastně k opačnému cíli povede.

Nejpřednějším členem této komise byl ovšem Albrecht Smincký, mladý, sotva čtyřiadvacetiletý šlechtic český, jenž nejbohatším pánem svého času v Čechách slul, anť jmění jeho na deset milionů se páčilo, a jemu jako majorátnímu dědici veškeré statky slavného rodu Smiřických v držení náležely. Již otec jeho Zikmund Smiřický ze Smiřic náležel k nejbohatším velmožům českým, neboť třináct panství a mezí těmi panství Dub, Oulíbíce, Friedštejn, Hořice, Kumburk, černý Kostelec a Skála byly majetkem jeho, k nímž pak r. 1607 ještě Jičín přikoupil. Pravíť známý dějepisec český, Pavel Skála ze Zhoře,

že* Zikmund Smincký byl nade všecky jiné obyvatele tohoto království na statky a peníze hotové bohatší, a protože v žádných dluzích a závadách nevězel a důchodův každoročních ze všech panství tak mnoho dostával, že mimo všecky útraty a vydání svá každého roku sto tisíc kop míšeňských do pokladnice své schovával a ukládal*. Hlavní základ k tomu ohromnému jmění položil ujec Zikmundův Jaroslav Smincký, jenž r. 1597 bezdětek zemřel a veškerá svá panství a nesčíslné poklady Zikmundovi Smiřickému postoupil, pod tou však výmínkou, když odkaz tento bude - za majorát považován, jeji vždy nej.starší člen rodiny samojediný děditi má — osudné to ustanovení, které jednu z příčin k pádu rodu Smiřických zavdalo. Na jmění Jaroslava Smiřického však nespočívalo očividně požehnání boží. Lid vypravoval sobě, že jmění toto nespravedlivým způsobem nahromaděno bylo, a že slzy a nářky množství sirotků a vdov na něm lpí. Ano pravilo se také, že jeden nešťastník, jejž Jaroslav Smiřický o poslední haléř připravil, na loži smrtelném proklel jej i všecky nástupce jeho v dědiotví, tak aby žádný dlouho jím se netěšil. A zdálo se, že strašná tato kletba počíná se skutečně vyplňovati.

První dědíc, totiž Zikmund Smiřický, zemřel r. 1608, zanechav tři syny, Jaroslava, Jindřicha a Albrechta, pak dvě dcery, Kateřinu a Markétu. Nejstarší syn Jaroslav stal se majorátním pánem, ale již ve třech letech na to, r. 1611, následoval otce svého v hrobku rodinnou. Náhlá jeho smrt potvrzovala lid jen tím spíše v domnění, že majorát Smiřických jest proklet a že každému držiteli brzkou přináší smrt. Podle výše zmíněného dědičného ustanovení nedědílí však po Jaroslavovi jeho bratří a sestry, nýbrž jeho strýčenec Albrecht Václav Smiřický, jako nejstarší člen rodiny. Ten nastoupil tedy neočekávané dědictví, leč i on měl tragickému osudu majorátních pánů Smiřických podlehnouti. Roku 1614, tedy opět ve třech letech, zemřel i Albrecht Václav ze Smiřic, aniž by se byl oženil. Takž přišel majorát opět ría dědíce

Zikmundovy a nejmladší jeho syn Albrecht, který právě jako stavovský komisař se k Plzni ubíral, stal se majorátním pánem, ačkoli starší jeho bratr Jindřich posud na živu byl. Ten však byl už od narození blbý a tudíž ke správě tak ohromného rodinného jmění úplně nezpůsobilý.

Takové byly tedy rodinné poměry Albrechta Smiřického ze Smiřic, jejž ovšem už jmění a postavení jeho opravňovalo k tomu, aby ve veřejných záležitostech své vlasti činně se zúčastňoval. A mladý Smiřický byl také povaha k tomu, aby bezohledně v proud událostí se vrhnul, Hned po nastoupení majorátu svého, tedy sotva ve dvaceti letech, stál už po straně hraběte Thurna a ostatních členů protestantské šlechty české, která jak Matyášovi tak i Ferdinandovi na život a na smrt oponovati se jala. V osudný den 23. května 1618 hrál Albrecht Smiřický pří bouřlivých výjevech v Karolíně a na Hradčanech přední úlohu a on to byl, jenž s Hanušem Litvínem z Říčan, Oldřichem Kínským a Pavlem Kaplířem vrhnul se v památné síni české kanceláře na místodržícího Martinice a dolů do příkopu hradního jej spo staročeskuK smetl. Po zřízení direktoria postavil na své útraty sto výtečně oděných a ozbrojených jezdců do pole a vůbec náležel k nejčinnějším členům odbojného panstva českého.

Mladý tento muž stál nyní v čele stavovské komise, jež k Plzni za známým už účelem vyslána byla a v tomto okamžiku v Rokycanech v hostinci mistra Klenky meškala.

Ostatní komisaři byli stejného politického a náboženského smýšlení se Smiřickým a ač se mu jměním inijak vyrovnati nemohli, přece k zámožnějším panským neb rytířským rodům českým náleželi. Zejména pak to byli Ehrenfried z Berbísdorfu a Oldřich Bechyně z Lažan, kteří s Albrechtem Smiřickým už delší doby pevné přátelství byli uzavřeli a pro bezuzdnou povahu svou, pak bažení po rozkoších a radovánkách po celé zemi pověstnými se stali.

Vůči takovýmto mužům ovšem memusil se hrabě Mansfeld

přetvařovati, nýbrž rovněž v pravé podobě své se ukázati. Nebyloť tu třeba více se ostýchati, neboť líčení Vartemberkovo a Tunklovo, ale ještě více pohled do otevřené hodovní síně, z níž komisaři stavovští k uvítání nejvyššího vůdce se byli vyhrnuli, poučily hraběte Mansifelda dostatečně, s jakými kumpány mu jest tuto jednati.

Zářící očí a zardělé líce pánů komisařů svědčily už samy o sobě, kterak bohatá a hojná obět bohu Bacchovi se zde vzdává, a když první poklony ukončeny byly, pojal mladý Smiřický Mansfelda bez dlouhých okolků pod páží a odváděl jej do síně se slovy:

»Přicházím k vám, pane hrabě, sice s úředním posláním — na to je však dosti času až ve vašem táboře; zde v Rokycanech zvu vás, pane generále, abyste vypil se mnou pohár vína ma zdar válečné výpravy vaší!«

»Tuším však, pane Smiřický,« podotýkal s úsměvem hrabě Mansfeíd, »že přicházíte vlastně, abyste mne s Plzeňskými smířil. Přípitek váš na brzké dobytí Plzně nehodí se tedy ddbře k poslání vašemu.«

Smiřický pochopil ihned význam námitky této, kterou nejvyšší vůdce o pravém smýšlení náčelníka stavovské komise se chtěl přesvědčiti, a poněvadž výborné víno mistra Klenky jej bylo již velmi sdílným učinilo, odvětil v hlučném smíchu:

»Vem ďas Plzeňské! Přálť bych vám, pane hrabě, abyste ještě dnes to hnízdo mohl do povětří vyhoditi!«

»Smýšlejí páni direktoři stejně s vámi, pane Smiřický?« vyzvídal Mansfeld dále,

»Aspoň většina z nich; jen Budovcovi a Šlikovi se stalo tak po vůli, aby zrádná Plzeň ještě jednou k smíru vyzvána byla. Nechtějíť si ti páni diplomaté rozhněvati na se valence saského, kterýž za Plzeňské se přimlouvá.«

»A váš náhled v té věci, pane Smiřický?«

»Jak jsem už pravil,« zvolal mladý šlechtic a udeřil rukou na meč, »po náhledu mém nesmí Plzeň a žádný z odpůrcův

našich sanován býti! Nechť zhynou v době nejkratší, že protiví se úmyslům celé země a všech stavův po dosažení svobody náboženské i politické!«

»Nuž tedy, pane komisaři, teď uspokojen s vámi pohár na brzký pád Plzně vyprázdním!« zvolal rozjařen nejvyšší vůdce. »Jáť se skutečně již obával, že dosavadní výsledky mé proti Plzni budou zase nevčasnou povolností zmařeny; ale teď více o zdaru podniknutí svého nepochybují!«

A jíž vcházel s mladým hostitelem svým do hodovní síně, kamž je ostatní komisaři a důstojníci Mansfeldovi následovali, zasednuvše kolem tabule, jež sténala pod množstvím lahví a pohárův, mís a talířů, jakýmiž sklep a kuchyně mistra Klenky jen posloužiti mohly.

Hraběti Mansfeldovi bylo postoupeno čestné místo, ostatní pak podle libosti kolem stolu se rozsadili.

Mladý Smiřický však než po straně Mansfeldově usednul, křiknul na udychtěného Klenku, jenž právě nové baterie na vedlejší stolek přinášel :

»Nechť čeleď naše odvede koně do stájí! Teď není třeba více k Plzni spěchati, a nám po cestě z Berouna notně vypráhlo. Vykažte sluhům našim i tuto pana hraběte v přízemí komnatu, kde by též na zdraví pánů svých popíjeti mohli!« z

»Jáť tak už učinil, vznešený pane!« odpovídal s hlubokým úklonkem a chytrým úsměvem hostinský. »Koně jsou již ve stájích a služebnictvo milostivých pánů také si jíž u pohárů hoví.«

»Aj, takovou úsiužnost bych byl v Rokycanech nehledal!« smál se rozpustile Smiřický. »Dostane se vám však za ni odměny, pakliže jen váš sklep dostačí!«

»Dostačí, milostivý pane,« ubezpečoval Klenka s novýsm úklonem, »a byť i hostina vzácného panstva celou moc trvati měla.«

Smiřickému se tato odpověď drbaného hospodského poznovu líbila, a též v ostatní společnosti velkou veselost

vzbudila.

»Můžete se spolehnouti v slova jeho, pane Smiřický,« ujal se slova rytíř Tunkl; »sklep jeho je v celém okolí proslulý a já naň mnoho držím!«

»Tak jej tedy pomůžeme vyprázdniti!« zvolal Smiřický a Obrátil se zase ke Klenkovi, jenž byl právě vděčným pohledem rytíři Tunkloví za laskavé toto odporučení se odměnil. »Rychle tedy se mějte k dílu, aby ničeho při hostině nescházelo! Doufám, že tak brzo nepovstaneme a proto ať nohy vaše neumdlí!«

S novou poklonou tlustý Klenka z hodovní síně vycházel, aby coi nejrychleji vše potřebné zařídil, čeho obsluha tak vznešených pánů vyžadovala.

Ze síně pak hned na to počal zaznívati zvuk pohárů, neboť Albrecht Smiřický právě pronášel přípitek na zdraví hosta svého, nejvyššího vůdce Mansfelda, jenž od všech přítomných hlučně provázen byl.

Nejbujnější veselost panovala v celé společnosti, jež vždy více a více se rozjařovala, přípitek následoval za přípitkem, víno teklo v proudech a lahůdky Klenkovy kuchyně nechtěly ani konce bráti. Bylať to opět jedna z hostin, jakými Albrecht Smiřický mezi mladší šlechtou českou tak proslaveným a oblíbeným se stal.

Hrabě Mansfeld byl úplně spokojen s hostitelem svým, jednak že ve válečný život jeho tak nenadále příjemnou změnu uvedl, jednak že už přesvědčen byl, kterak přední komisař stavovský plánům jeho proti Plzni níkterakž na odpor se stavětí nebude, nýbrž spíše k provedení jich přispěje.

Proto také pustil uzdu humoru svému a na roven s ostatními důstojníky počínal sobě tak vesele, že stavovští komisaři rozmarem jeho přímo okouzleni byli.

Mladiství mužové tito cítili se tím velice poctěni, že tak proslavený hrdina, jakým byl tehdáž hrabě Arnošt Mansfeld, v společností jejich zálibu nalézal a zejména Albrechtu

Smiřickému to lichotilo, že hostitelem jeho slouti mohl.

Víno rozjařovalo společnost vždy více a dvornost každým okamžikem ustupovala důvěrností a bujnosti. Někteří vypravovali veselé příběhy ze zmítaného života svého, důstojníci se snažili líčením válečných výprav svých pozornost sousedův upoutati, rytíř Tunkl vyprávěl opět, kde na cestách a taženích svých byl nejohnivější vína nalezl, mladí členové vyslanectva pražského! pak bavili Mansfeldské důstojníky líčením milostných dobrodružství, na jakéž tehdejší Praha ovšem tak hojna byla.

»Pan Smiřický je tedy neobmezeným pánem v kruhu pražských paní a dívek, jak z vašeho líčení, pánové, seznávám!« simál se Mansfeld, když Berbisdorf byl ukončil povídku o zamilovaných pletkách s jednou vznešenou dámou na Hradčanech, v nichž Albrecht Smiřický podle udání vypiravovatelova hlavní úlohu byl hrál. »Toť mu pobyt v ležení před Plzní málo náhrady v ohledu tomto poskytne!«

»Přítel můj Berbisdorf příliš přepíná, pane hrabě,« odtušil Smiřický, ač mu to potají jen lichotilo, že výsledky jeho na poli lásky takovým způsobem vynášeny byly; »slušíť tu mnoho na účet fantasie jeho klásti.«

»Naopak, pane hrabě,« volal v rozpustilém smíchu Berbisdorf; »druhý Boccacio by nestačil, aby dovedl popsati všecky milostné kousky Smiřického. Nechť pánové tito kolem mne výrok můj dosvědčí!«

A velká většina hostí bouřlivě přizvukovala a nové přípitky na Smiřického a krásotinky jeho se opakovaly.

»Á posud žádná z těch mílostemek jej nedovedla k sobě připoutati?« tázal se žertem Mansfeld Berbisdorfa.

»To jest právě to zajímavé, pane hrabě,« odpovídal tázaný, »že náš Albrecht je už takřka v růžových poutech Hymenových a přece posud takové triumfy u jiných slaví!«

Vše ohlíželo se po slovech těch po Smiřickém, jenž významně se usmíval.

»Co? Náš Smiřický že se chce oženiti?« zvolal se směšnou horlivostí rytíř Tunkl a povstal ke zvýšení důrazu, ačkoli už sotva pevně na mohou se udržeti mohl, »Smiřický se chce volností a veselostí odříci?«

»Bohužel, je tomu tak,« ujišťoval zase Berbísdorf. »Smiřický je už nadobro zasnouben!«

»Toť pouhý žert, Berbisdorfe!« zlobil se rytíř Tunkl, »a Smiřický ti nebude asi zaň příliš vděčen !«

»Nehorší se, milý Tunkle!« ujal se konečně slova mladý Smiřický, »Berbisdorf mluvil pravdu; já jsem již zasnouben a zvu tě tedy při této příležitostí k veselce své!«

»Aj, u čerta!« zvolal Tunkl, »a jak je to možná? Tak mladý člověk, jenž má ještě světa užívati, ten by se měl pojednou všech radostí odříci? Stav manželský není beztoho než polovičním očistcem už na zemí!«

»Proto jsi se také nikdy neoženil!« smál se Smiřický. »Já však miluji časem změnu, jak víš, a proto i nyní zase po ní prahnu.«

»Tomu rozuměj, kdo chceš!« mručel Tunkl a zase do křesla sebou hodil. »Škoda tak mladého muže!« doložil polohlasně sám k sobě a stopil nevrlost svou v plném poháru.

»Můžeme tedy gratulovati?« obrátil se teď hrabě Mansfeld k Smiřickému, jenž mu po boku seděl.

»Ba ovšem!« odpovídal zaň Berbisdorf. »V příštím masopustě už bude veselka, jaké Praha posud neviděla. Vždyť se bude poslední Smiřický ženiti, a to v Čechách něco znamená!«

»Jste skutečně posledním rodu svého?« tázal se zase Mansfeld Smiřického.

Lehký mráček přeletěl přes jasné čelo tohoto, ale zmizel zase okamžitě.

»Bohužel, jediný,« odpovídal Smiřický; »nejstarší bratr byl časnou smrtí zachvácen, druhý jest od narození stížen chorobou duševní, jsemť tedy nyní jediným mužským

zástupcem rodu svého.«

»A aby ne vymřel, proto se musíš oženit! Dobře, dobře, už tomu rozumím!« začal zase rytíř Tunkl monolog svůj. »Proto je tě však přece škoda!«

Ostatní těmto výbuchům nevrlosti Tunklovy srdečně se smáli, neboť ovšem pochopovali, proč veselý kumpán nad ztrátou svobody Smiřického naříká.

»A ona šťastná milostemka, která tak statečného kavalíra kruhům naším odloudí, smíme snad jméno její seznati?« tázal se Mansfeld dále.

»Hádejte dříve, pane hrabě,« škádlil jej pán z Berbisdorfu, »ale hádejte hezky vysoko!«

»Při takovém kavalíru, jako je pan Smiřický, bych ani jinak neučinil,« uklonil se Mansfeld dvorné k Smiřickému, a pokračoval pak dále: »Nenapínejte však příliš mou zvědavost, neboť neznám se v kruzích dam českých.« .....

»Však to také není Češka, kterou nám Šmírácký jako choť svou do Prahy přivede,« dokládal zase Berbísdorf.

»Slovem, jest to princezna Hanavská, pane hrabě,« odpovídal Smiřický, »a tuším, že pozváním mým k sňatku mému nepohrdnete!«

»Aj, toť jedna z nejpřednějších princezen v říši!« zvolal hrabě Mansfeld. »Gratuluji vám k tak výbornému spojení!«

»Na zdraví princezny Hanavské!« zvolal ted Berbísdorf a povznesl pohár do výše.

Celé shromáždění přípitek tento hlučným provoláváním provázelo.

Jen jediný rytíř Tunkl mrzutě prázdným pohárem na stůl udeřil.

Berbisdorf jej počal pólo žertovně za toto negalantní chování plísniti a ostatní mu přizvukovali.

»A já zůstávám na tom, že se Smiřický neměl ženiti!« mručel Tunkl.

»Ano, neměl se ženiti,« opakoval po něm pán z Berbísdorfu

úsměšně, »a ohromné své jmění raději zanechati sestře své paní Markétě a choti jejímu, hamižnému Slavatovi z Chlumu, jenž beztoho už se domnívá býti dědicem majorátu Smiřických!«

Čelo Smiřického se při podotknutí tomto o sestře jeho opět zakabonílo.

Berbisdorf to zpozoroval a chtěl tedy řeč k jinému předmětu obrátiti.

Ale Tunkl nebyl tak ostrého zraku a zvolal nešetrně:

»Což, paní Markéta ani není hodná jména Smiřických, a proto stala Slavatovnou! Či není to hanebné, jak se se starší sestrou Kateřinou nakládá? — Já divím se tobě, Smiřický, že takovému bezpráví dáváš průchod!«

A při posledních slovech obrátil se Tunkl ke Smiřickérnu, ale kterak se ulekl, vida, že mladý muž tento na smrt zbledl při zmínce o sestře Kateřině.

Někteří ze společností, kterým rodinné poměry Smiřických blíže známy byly, taktéž náhle umlknuli a bylo lze na nich pozorovati, jak nelibě poznámka Tunklova uprostřed dosavadní veselosti se jich dotýká.

Mansfeld pak a ostatní důstojníci viděli, že se tu o nějaké rodinné tajemství jedná a tázavě na Smiřického pohlíželi.

»Nemluv mi více o Kateřině, chcešli přátelství mé sobě zachovati!« zvolal konečně tento tak prudce, že sám Mansfeld se zarazil. »Ta není hodná nésti jméno Smiřických, však paní Markéty se nestoudným jazykem svým nedotýkej!«

»Nu, dobře, dobře,« chlácholil jej Tunkl; »však se to vícekráte nestane, pane Smiřický. Zdali ale vlastní svědomí své tak zakřikneš, jako nyní se minou jsi učinil, to jest ovšem ijiná otázka!«

Smiřický mrštil naň pohledem plným náhlé vášně a rozkvašeností.

»Pravím, mlč! jeli ti život tvůj milý!« vzkřikl poznovu hněvivě a celá bytost jeho byla okamžitě změněna.

»Vím to, vím, žes pro tutéž příčinu jíž dva chlapíky v

souboji se světa zprovodil, kteří se nebohé Kateřiny ujímali,« mluvil Tunkl více sám k sobě, takže mu všickni nerozuměli. »Já však pevně na tom stojím, že Kateřina jest nevinna!«

Smiřický více neodpověděl a ostatní uchopili se té příležitosti, aby dřívější veselost, jež tajemnou touto rozprávkou na okamžik přerušena byla, opět v plný proud uvedli,

Při nynějším rozpoložení společnosti se to ovšem brzo povedlo a za nedlouho totéž hlučné veselí v hodovní síni vládlo, jaké už dříve tam bylo panovalo.

Jednu změnu by byl však pilný pozorovatel přece znamenal, a to na Simiřickém, jehož bledost obličeje o vnitřním pohnutí jeho svědčila. Mladý Albrecht také jaksi zimničně teď poháru se chápal, a takřka v proudech ohnivé víno do sebe lil, jako by vnitřní jakýsi žár uhasiti se snažil.

Mistr Klenka sotva stačil přinášeti láhve a pohár jeho naplňovati, jenž vždy mžíknutím zase vyprázdněn byl. Při tom stávala se bujnost mladého šlechtíce tak rozpustilou, že na žádného více ohledu nebral a nejdivnější žerty tropil. Ostatní to už ani nepozorovali, neboť ve všeobecném hluku, zpěvu a provolávání se konečně i výbuchy Smiřického ztrácely. Hrabě Mansfeld však, který co starý pijan snesl ohromme množství vína, aniž by duch jeho přílišně se byl zaclonil, pozoroval nápadnou změnu tuto v chování Smiřického od té doby, co tak nenadále byla se zmínka O' rodinných jeho poměrech stala, a tušil, že asi za tím nějaké tajemství se skrývá. Osobnost Smiřického jej poutala a proto chtěl něco bližšího o dřívějších osudech jeho se dověděti, které s řečmi nedávno od rytíře Tunkla pronesenými ve spojení byly.

»Tušílť, že Tunkl zdá se býti hlouběji v rodinné . záležitosti Smiřických zasvěcen než. všickni ostatní přátelé jeho, a protož umínil si, že příležitou dobou o bližší vysvětlení dřívějšího' výstupu jej požádá.

Když po nějaké době Smiřický v hlučný rozhovor s

Jindřichem z Vartemberka zabrán byl a ostatní sousedé poznenáhlu v něm se účastnili, povstal hrabě Mansfeld od stolu, jako by po síní se projíti chtěl a několikrát kolem oken sem tam přešel, aniž by tím u ostatních byl jakou pozornost vzbudil.

Pak znenadání dal znamení rytíři Tunklovi a tento rovněž jako by bezúčelně od stolu povstal.

Šlo to ovšem velmi ztěžka, neboť rytíř Tumkl byl proslulý při pitkách tou neobyčejnou vlastností, že hlavu jasnou a lehkou podřizoval, byť i sebe větší množství nápojů byl požil, leč nohy jeho musíly dvojnásobně za to odnášeti,

Prožílť polovicí věku svého na koni a už tou okolností nebyly nohy jeho příliš k trvalé chůzi uzpůsobeny, při hostinách pak pravidelně i tuto poslední službu vypovídaly, tak že o Tunklovi mezi veselými kumpány jeho přísloví povstalo, že mu víno ne do hlavy, nýbrž do nohou vleze.

Proto také dosti bídně sledoval nejvyššího vůdce do vedlejší komnaty, kde zavazadla pánův komisařův byla uložena.

Tunkl poznával, že Mansfeld chce s ním v soukromí porozprávěti a mrzel se v duchu naň, že právě v tom okamžiku od stolu jej odvolává.

»Ať jsem ďáblův, pakliže jen poněkud se domysliti mohu, co na mně zrovna ted vyzvídati chce!« mluvil sám k sobě, když do šeré komnaty vešel, která posud osvícena nebyla, až značně k večeru se už sklánělo.

Zároveň ohlížel se také hned po nějakém křesle a Mansfeld porozuměv touze jeho a znaje zvláštní organisaci nohou jeho, ukázal mu mlčky rukou k oknu komnaty, kde vysoké křeslo stálo.

»Již odpustíte, pane hrabě,« že hned zase usednu,« omlouval se rytíř Tunkl; »mé nohy dnes naříkají zase jednou na pana Smiřického, od něhož po dva měsíce pokoj měly, co ve vašem táboře, pane hrabě, dlím,«

»Právě o panu Smiřickém chtěl jsem s vámi několik slov promluviti, setníku,« podotýkal hrabě Mansfeld, aby ihned uprostřed věci se octnul.

Rytíř Tunkl otevřel naň oči.

»Prohodil jste před chvílí cosi o rodinných poměrech Smiřického,« pokračoval dále Mansfeld, »což statečného mladíka toho nesmírně dojímati se zdálo, neboť od té doby velkou změnu na něm pozoruji.«

Tunkl posud nedůvěřivě na nejvyššího vůdce pohlížel.

»Co je vám o oné věci povědomo, setníku?« tázal se hrabě; »zavděčíte se mi velmi, pakli mi cosi bližšího o tom sdělíte, neboť mladý Simiřický počíná mne velmi zajímati a tuším, že k velkým věcem ve vlasti této povolán jest.«

»To je dlouhá historie, pane hrabě,« odpovídal jaksi zdráhavě rytíř Tunkl, »a neradno o tom příliš mluviti, pokud vše vysvětleno nebude.«

»Nezdá se to však býti tajemstvím právě,« připomínal s mázvukern výčitky Mansfeld, jemuž tato zdrželivost Tunklova po chutí nebyla, »i rytmístr Vartemberk a jiní o věci té leccos prohodili.«

»Tajemství to ovšem není, pane hrabě,« odpovídal Tunkl, »bohužel jsou události v rodině Simiřických až příliš známou a veřejnou věcí v Čechách. Proto však přece nelze o tom poctivě mluviti, právě že mimo rodinu málokdo pravý sběh tento zná. A odtud pocházejí ty lživé pověsti, které teď na újmu jména Smiřických obíhají,«

»Ale vy, rytíři Tunkle, zdáte se míti přece podrobnější známost o událostech těchto,« doléhal naň Mansfeld.

»Poněkud blíže znám arcíť historii Smiřických, neboť jsem byl přítelem už nebožtíka Zikmunda Smiřického, který před deseti lety zemřel. Dej mu tam Bůh věčnou slávu, ale Zikmund nejvíce pověsti své rodiny ublížil a svou nerozvážností dětem uškodil.«

»Vidíte tedy, že byste vy mi mohl podati nejlepší zprávu.

Mluvte, cokoli za dobré uznáte mně vyjeviti.«

»Mnoho toho není, pane hrabě, neboť i pro mne jsou některé události v rodu Smiřických posud tajemstvím.«

»Já i s tím se spokojím, neboť pan Albrecht Smiřický mne počíná velmi zajímati, a rád bych se mu něčím zavděčil.«

»Nuž, dobrá, pane hrabě; beru vás za slovo toto; neboť skutečně můžete nejen Smiřickému, ale i nešťastné sestře jeho pomocí.«

»Co je s touto sestrou, o níž už prve řeč byla?«

»To je právě tím nejzáhadnějším tajemstvím v cleé věci, ale i k tomu později přijdeme.«

»Vypravujte tedy rychle, než nás ve společnosti pohřeší!«

»Ó, ti páni sotva si naší nepřítomností všimnou. — Jen kdyby zde také čeho k zavlažení bylo.«

A rozhlížel se po komnatě, jako by nějaký pohár hledal.

Mansifeld porozuměl přání tomuto a obávaje se, že by mu setník, pakli by jednou vstal a z komnaty se vzdálil, tak brzo se více nevrátil, vyšel povlovně do hodovní síně a tam u dveří stojícímu Klenkovi několik slov do ucha pošeptal.

Klenka se uklonil a vyšel ven, načež v krátké chvíli vešel postranními dveřmi z chodby do komnaty, kde rytíř Tunkl po trunku vína prahnul.

Mistr Klenka vyhověl touze jeho, neboť postavil plný džbán vína a pohár na stolek k setníkovi a pak i svící rozžehl.

Tunkl jako obyčejně pochválil péči Klenkovu a již také pohár prázdnil.

Mezitím se i hrabě Mansfeld zase z hodovní síně vrátil, aniž by tímto příchodem a odchodem zvláštní pozornost byl vzbudil. Ti, kdo jej viděli odcházeti, domnívali se, že nejvyšší vůdce volnějšího vzduchu vyhledává.

Mohliť tedy oba mužové bez překážky spolu pohovořiti.

»Při takovém víně bych mohl arciť dlouho vypravovati, pane hrabě,« ujal se zase slova rytíř Tunkl, »jen kdybych toho také více věděl, ale skutečně vím toho málo, velmi málo!«

»Právě toto zdráhání vaše, setníku, je mi důkazem, že víte více, než mí pověděti chcete. Vypravujte tedy to, co víte; já i s tím se spokojím.«

Rytíř Tunkl chopil se ještě jednou poháru svého a pak počal:

»Nuž, povím tedy, co vím; ale učiním tak jen za tím účelem, pane hrabě, abyste mi pomohl Smiřiokéniu hlavu napravovati, neboť na sestře své se velice provinil,«

»Seč mé síly jsou, vše učiním. Tuším, že jen prchlivost jeho k nějakému činu jej svedla, jenž zločinu jako vejce vejci se podobá.«

»Tak jest, pane hrabě; Smiřický jest nesmíraiě prchíý a v okamžení rozlícenosti by byl s to, aby i nejlepšího přítele svého zavraždil.«

»Posud ale nevím nic skutečného.«

»Hned se to dovíte, pane hrabě. Známo vám, že Smiřičtí jsou nyní nejbohatší panskou rodinou v Čechách, neboť oo Rožmberkové vymřelí, nemůže se jim jíž žádný rod pozemky a bohatstvím vyrovnati,«

»0 tom jsem už slyšel.«

»Ale nebývalo tomu tak vždy. Před dvaceti roky ještě nevynikal nebožtík Zikmund Smiřický mnoho nad jiné pány české, ale když mu bezdětný příbuzný jeho Jaroslav Smiřický ze Smiřic ohromné jmění své odkázal, byl základ k nynějšímu bohatství Smiříekých položen. Zikmund se stal pánem třinácti panství a takřka celé Hradecko mu náleželo. Ale s bohatstvím tím nevešlo požehnání Páně do domu jeho, a zdá se, jako by nějaká kletba na něm spočívala.«

»Z čeho tak soudíte?«

»Či není to přímo kletba, když Zikmund v krátce po dosažení dědictví onoho zemřel, aniž by se byl pořádně z něho mohl těšiti? Čí není *o kletba, když ve třech letech na to zemřel i druhv majorátní dědíc, a v nových třech letech pak třetí, nejstarší to syn Zikmundův?«

»Toť může býti i pouhou náhodou.«

»Jmenujte si to náhodou, pane hrabě, ale vždy to zůstane osudnou náhodou. Ba, jsouť v Čechách lidé, kteří našemu Albrechtu Smiřickému, jako čtvrtému majorátnímu pánovi, stejně brzkou smrt předpovídají.«

Nyní sám hrabě Mansfeld se zamyslil.

»Však není to ještě vše. Druhý syn Zikmundův se stal zblibělým a musí jako divé zvíře zavírán býti, nemenší bolest pak srdci otcovskému i obě dcery Zikmundovy způsobovaly,«

»Konečně se tedy o sestře Smiřického něco bližšího dovím.«

»(Bohužel, pane hrabě, tu známost moje skoro úplně přestává. V tomto poměru otce k dcerám spočívá ono tajemství, kteréž v původu svém veřejností známo není.«

»Pomiňte tedy původ jeho a vypravujte následky.«

»Mimo tři syny, z nichž je náš Albrecht nejmladší, měl pan Zikmund Smiříoký ještě dvě dcery, Kateřinu a Markétu. Znalť jsem obě ta děvčata už od mládí, neboť často jsem u Smiřického na hradech trávíval. Kateřina byla milostné, tiché (děvče, které k ostatním bouřlivým členům rodiny ani vlastně se nehodilo. Žila zcela pro sebe, a ač byla miláčkem otcovým, přece málokdy ve společnostech se objevovala. Já k ní měl zvláštní náklonnost, neboť mladší dcera Markéta nikteraká se mí líbiti nechtěla. Byíať nepřítelkyní sestře své a často' jsem musíl Kateřiny u otce jejího proti žalobám a výčitkám Markétiným se zastávati.«

»A původ neb příčina této obyčejné zášti vám není povědomá?«

»Já se toho sice domýšlím, s jistotou mi toho však tvrditi nelze. Podle domnění mého byla toho láska obou sester k témuž mladíkovi příčinou.«

»To ovšem by už samo- o sobě zášť Markétinu vysvětlovalo.«

»Ano, Kateřina milovala potají statečného5 mladíka, jenž i

v očích Markétiných milosti nalezl, ale bylo už pro ni pozdě. Mladík onen miloval Kateřinu a povrhnul Markétou, která od té doby sestře své pomstu přísahala.«

»A kdo byl onen šťastný mladík, o nějž dvé sester tak zápasilo?«

»Nikdo neznal tento poměr mezi mladými lidmi, anť milenec potají ke Kateřině do zámecké zahrady v Jičíně docházel. Proto i stav a jméno jeho zůstaly každému neznámy, anať v krátce na to pomsta Markétina vyplnění svého došla.«

»A kterakým způsobem?«

»Znáte, pane hrabě, zuření uražené lásky ženské?«

Mansfeld se místo odpovědi usmál.

Rytíř Tunkl mohl si naivní, otázky této ušetřiti, kdyby byl v proudu vypravování svého pomněl na všecka ona milostná dobrodružství, na všecky zamilované pletky, jichž hrdinou hrabě Mansfeld dosud byl, a o nichž ve všech zemích, kam jenom přišel, tak mnoho se vypravovalo,

»Já starý chlap jsem se nikdy se ženskými mnoho nedbíral, a proto jejích citům lásky a pomsty pramálo rozumím. Mou milenkou byla odjakživa tato nádoba, která nikdy ještě mi špatného slova neřekla!« a chopil naplněný pohár, jehož růžový obsah v několika okamženích v bezedném jeho jícnu zmizel.

Mansfeld nemohl se novému úsměvu ubrániti.

»Pochopíte tedy snad lip než já, pane hrabě,« pokračoval rytíř Tunkl dále, »kterak mohla Markéta Smiřická tak smrtelnou záští na starší sestru svou zanevříti. Já za osudné té doby nemeškal právě na Jičíně a když jsem po čase zase přišel Zikmunda Smiřického navštívit, bylo neštěstí již hotovo. Zikmund byl všecek změněn, stranil se všech společností a na otázku mou, kde meška Kateřina, zuřivě mí odpověděl, abych mu nikdy více o té hanebnici nemluvil, který prý největší potupu na rod jeho uvalila. Já doléhal na něho dalšími otázkami, ale starý Smiřický tím více se rozlítil a hrozil mí

vypovězením starého přátelství svého, pakliže jen ještě jednou o nešťastnicí té mu hlesnu. Nezbývalo mí tedy jiné, než na jiných stranách po příčině této strašné změny v rodu Smiřických a po osudu Kateřiny pátrati.«

»A čeho jste se dověděl?«

»Byl to, bohužel, smutný výsledek. Pomsta Markótína se úplně zdařila a démonická povaha ženštiny této stala se panující v rodu Smiřických. Obvinila Kateřinu z hanebného spojení s mladíkem rodu nejnižšího a udala otci tak necudné jednotlivosti, že ovšem zuřivost tak mocného velmože tím nanejvýš rozplameněna byla.«

»A starý Smiřický tomu uvěřil?«

»Uvěřil, neboť Markéta přivedla mu jako hlavního svědka onoho ničemného padoucha, kterýž se zjevně vyznal, jaké necudností byl prý s Kateřinou páchal, kterých by ani nejnižší dcera nevolníkova schopna nebyla. Strašné vyznání toto rozhodlo nad ubohou Kateřinou, starý Smiřický proklel dceru svou a zrádná Markéta triumfovala, neboť dosáhla toho, že bylo o jednoho dědice ohromného jmění Smiřických méně!«

A v zlosti své chopil se rytíř Tunkl opět poháru, aby nevoli svou uhasil.

»A jaký osud zastihnul obět její?« tázal se po nějaké přestávce hrabě Mansfeld dále, jejž vypravované tu události čím dále, tím více zajímaly.

»Nikdo neví, kam se ubohá dívka poděla,« odpovídal Tunkl, »ač jisto jest, že ji v některém zámku ve vazbě chovají.«

»A vy jste dále po osudu jejím nepátral?«

»Ba pátral, ale vše pátrání bylo marné. Brzo na to také starý Smiřický zemřel, Markéta Simiřická se provdala za pana Jindřicha Slavatu z Chlumu a Košumberku, známého onoho skrbce, kterýž jen po dosažení majetku Smiřických prahne. Pravilo se, že starý Smiřický umřel právě do dne a do roka, co byl nad nejstarší dcerou svou kletbu pronesl a ji kdesi v temném vězení světu uzavřel. Já od smrti Smiřického více na

Jičín nepřišel, anť mne povolání válečné do Uher bylo odvedlo a teprve, (když zase Albrecht Smiřický mimo vše nadání majorátním pánem rodu tohoto se stal, opět jsem jej vyhledal.«

»To vše je v neproniknutelnou roušku tajemství zahaleno. Já sice hned při první »příležitosti na mladého Albrechta naléhal, aby aspoň on vinu otcovu napravil tím, že by nebohou sestru z vazby její ma svobodu propustiti a jí v práva její dědická dosaditi měl —«

»A Smiřický?« tázal se rychle Mansfeld řeč Tumklovu přerušiv.

»Jaké odpovědi mi dáno, můžete si, pane hrabě, snadno pomysliti, slyšelť jste před chvílí, kterak Albrecht Smincký se odměniti hrozí všem, kdož mu jen sestru Kateřinu připomenou. Dva z přátel jeho jíž život svůj za ní obětovali, neboť prchlý Albrecht byl za touže příčinou souboj s nimi svedl, a oba soupeřové jeho padli.«

»Podivný to sběh událostí v rodu tomto!« mluvil sám k sobě hrabě Mansfeld a zamyslil se. Pak po nějaké chvíli, v které rytíř Tunkl poznovu s pohárem se objímal, náhle se ho tázal:

»A vy, pane setníku, pro svou osobu jste přesvědčen, že Kateřina Smiřická jest nevinna?«

»Jako hvězda na nebí!« dotvrzoval rychle Tunkl.

»A z čeho tak soudíte, když sám přiznáváte, že Kateřina kohosi tajně milovala, aniž by o tom otec její tušení měl?«

»Ano, Kateřina milovala, leč mladíka stavu sobě rovného, jemuž by jí starý Smiřický byl odepříti nemohl, kdyby byl veřejně za ruku její požádal.«

»Proč tedy tak neučinil? Byl by zajisté strašný osud milenky své vyvaroval!«

»To je opět jedna tajemná nit v celém tom spletení. Šlechtický onen mladík nesměl se nikdy nadíti vlídné tváře Smiřického, neboť pokud vím, oba rodové smrtelnou pomstu sobě přísahali.«

»A mladík ten ničím se nepříčíníl k zmírnění osudu Kateřinina?«

»O tom mi není známo ničeho, ač mnohé jsem doslechl, co by na činnost tajemného mladíka tohoto souditi dalo. Ba vypravují se hrozné věci o tom, proč vlastně majorátní páni Smiřičtí tak rychlou po sobě umírají smrtí.«

»Myslíte skutečně, že by snad mistivá ruka k tomu se přičíňovala?«

»Já mám ovšem své myšlenky o tom, ale není posud radno o tom se pronášeti. Snad nyní, kdy máme Smiřického mezi sebou, budeme se moci, pane hrabě, o rozřešení těchto tajemných záhad pokusiti. Bohdá, že tím snad i další zločiny zamezíme !«

A čelo rytířovo se náhle izakabonilo, důkaz to, že mnohem více o záležitostech rodu Smiřických věděl, než byl zapotřebí uznal Mansfeldoivi prozatím sděliti.

Také bystrozraký hrabě podobné pozorování učinil, nechtěl však více na setníka doléhati.

Po nějaké chvílí mlčení pak opět počal:

»Jen jedno ještě, pane setníku; kterak mohla Markéta Smiřická proti sestře své s tak krutou obžalobou vystoupiti ? «

»Pravil jsem už, že mstivost uražené a povrhnuté lásky, pak ale také neslýchané sobectví ji k tomu vedly, jakým Markéta pověstnou se stala. Výsledek msty její to úplně potvrdil, neboť stala se ona dědičkou podílu Kateřinina; a ten už za to stojí, aby proň zločin spáchán byl!«

»A onen svědek, jejž Markéta otci uvedla?«

»Ničemný ten bídník byl stvůrou Markétinou, jenž od ní jsa podplacen proti nešťastné Kateřině s cynickou drzostí svědčil, ač dívka ona snad nikdy okem jej byla nezřela. Ten padouch den co den při výslechu hanebnější věci proti dceři velmože a pána svého vymýšlel a starý Smiřický domníval se, když viděl na to přísahu skládati, že každé slovo zlosyna toho je zjištěno a proto mu uvěřil.«

»Pak ale také jeho nemohl trest minouti,« podotýkal Mansfeld.

»To právě jest (tni dalším svědectvím, že od Markéty byl jen nastražen,« zvolal s neobyčejnou rozhorleností Tunkl, »neboť Markéta mu na otci zklamaném úplnou beztrestnost vymohla, aby jen všecku mstu uraženého otce na hlavu nenáviděné sestry shrnouti mohla. Nyní pak padouch ten přízni paní Slavatovny se těší, a tuším, že dokonce správcem na hradu Jičíně jej učinila.«

»A byla by ženština skutečně takých zločinů schopna?« mluvil více sám k sobě Mansfeld. »Z té stránky jsem ještě nikdy povahu ženskou neseznal, a proto mne události tyto tak velmi zajímají, že je i dále budu sledovati.«

Pak obrátil se k setníkovi a pokračoval dále pravici svou mu podávaje:

»Jsem vám nadmíru povděčen, pane setníku, za tyto zprávy. Nyní nikterak nelitují výletu svého do Rokycan, neboť již dávno mne žádné sběhy tak nepoutaly, jako osud rodiny Smiřických. Uznáte nyní sám, že skutečně více víte, než jste mi chtěl s počátku pověděti, však budte jist, že vědomostí těchto užiji jen v prospěch nebohé oné šlechtičny, která tak hanebně zradě podlehla. V táboře opět za příležitosti o věci té pohovoříme, já zatím Albrechta Smiřického bedlivě zkoumati a na něm vyzvídati budu, čeho by nátm k záměru našemu potřebí bylo!«

Rytíř uchopil se pravice Mansfeldovy a srdečně jí potřásaje zvolal:

»Slovo s to, pane hrabě! Pokusíme se o vysvobození Kateřiny Smiřické, což j sem už dávno byl přísahal. Jindřich z Vartemberka bude nám věrným a statečným pomocníkem.«

»Znáť také on blíže tyto události?«

»Vždyť je blízkým sousedem Smiřických, a stejně se minou o právu starší dcery Smiřické smýšlí. Mimo to je ze zvláštních příčin smrtelným nsnávisitníkem paní Slavatovny,

která mu druhdy košem dala a raději po ruce pana Slavaty sáhla.«

»Aj, toť se tato věc vždy více a více zaplétá!«

»Ba neznám klikatějšího běhu osudův, jako v rodině Smiříokých. A nezdá se ještě vše v rovnou dráhu uvedeno býti!«

»Nuž, přičíníme se k tomu padle sil svých; pán z Vartemberka bude mám tedy výbornou posilou, když takto v záležitost tu zapleten jest. — Nyní ale již nejvyšší čas, abychom se k pánům komisařům navrátili, než nás pohřeší!«

A chystal se k odchodu do síně hodovní.

»Pochybuji, že nás dosud pohřešovali,« podotýkal Tunkl; »strašný ten hluk svědčí o jejich zábavě!«

A skutečně panovalo v hodovní síni tak hlučné veselí, že nebylo již ani lze jednotlivá slova rozeznati.

Celá společnost ocitla se už v onom rozpustilém naladění, které žádné rozumné rozvahy více nepřipouští. Někteří zpívali oblíbené tehdáž vojenské písně, které ovšeni příliš cudným obsahem nevynikaly, jiní vespolek se hádali, dodávajíce slovům svým důrazu buď udeřením pěstí neb pohárem na stůl, buď dupnutím těžkými botami jízdeckýnii, takže skutečně vypuknutí hádek bylo se obávati. Hájílíť všickni mluvčí neústupně náhledy své, každý chtěl podržeti za právo a z každého přece jen víno mluvilo.

Vína při hostině vůbec proudy tekly a sklep mistra Klenky musil již znamenitě vyprázdněn býti, soudě podle nádob, které tu na nálevním stolku po vykonané službě stály a nové náplně očekávaly, Smiřický nešetřil mokem tímto, chtělf osvědčiti novým přátelům svým, jakým způsobem český velmož hosti své i maručestně dovede častovati, a věru se mu podařilo, že u všech toho nejlepšího mínění o sobě dobyl.

Důstojníci Mansifeldovi, kteří posud osobné se s ním nebyli znali, kořili se hostínností mladého šlechtice, a ostatní vzpomínali na časy minulé, kdy podobné hostiny bylí v Praze v

paláci Smiřický ch na Malé straně (nyní dům Manitagovský) trávívali, Albrecht Smiřický byl tedy v celé společností hrdinou dne a také všemožně se snažil, aby jako odvážný a dobrodružný kavalír v nejlepším se Objevoval světle.

Právě byl za hlučného smíchu ukončil vypravování o posledních milostných zápletcích svých, an tu opět hrabě Mansfeld v hodovní síni se objevil a na místo své vedle Smiřického usednul.

Rovněž i rytíř Tunkl se z vedlejší komnaty přívrávoral a hned zase do svého křesla sebou vrhnul.

Smiřický mrštil pronikavým znakem na nejvyššího vůdce a pak na Tunkla, jako by tušiti se zdál, že vzdálení se jejich nebylo zcela bez účelu, ale Mansfeld chladně vydržel tento zpytavý zrak a jako by ničeho se nebylo stalo, uchopil se poháru svého, z něhož značný doušek učinil.

V tom už také Jindřich z Vartemberka, který ze všech nejhlučněji sobě počínal, k hraběti se obrátil a zvolal:

»Přítel Smiřický se obává, pane hrabě, že v táboře před Plzní nenalezne příležitosti k milostným dobrodružstvím, jaké byl v Praze opustil!«

»A nelíčili jste mu, pánové, dosud, vojenský život náš, jenž naprosto není tak kapucínským, jak se pan Smiřický snad domnívá?« tázal se Mansfeld a rozhlédnul se po svých důstojnících.

»Aj, navyprávěino' mu už vše, co jsme dosud podnikli k zábavě své,« ujišťoval zase Vartemberk; »iale to vše se tnu zdá povrchním býti!«

»Ručím vám, pane Smiřický, za každodenní změnu v živobytí našem,« obrátil se teď Mansfeld ik Smiřickému; »budete zajisté s námi spokojen, a výlety do okolí se budou s veselostmi v táboře střídati,«

»Což skutečně okolní panstvo ina hradech svých i za války sídlí?« tázal se Smiřický.

»Ba ovšem, jiako bychom v nejhlubším míru žili,«

ubezpečoval pán z Vartemberka, »dívek a paní zde bez počtu, s nimiž se lze i za hluku zbraní baviti!«

»A nestačíli ty, pak je tu v okolí dosti ženských klášterů!« prohodil v drzém smíchu jeden z důstojníků.

Vše ostatní vypuklo v hlučný smídh na profánní poznamenání toto,

»Toť pravda, setníku!« zvolal Vartemberk, »na tuto zábavu jsme posud nepomněli!«

»A byla by to věru zábava znamenitá!« mluvil dále setník.

»Aspoň by to bylo něco nového, originálního!« smáli se jiní.

»Rychle, pánové! Té myšlenky se nesmíme spustit!« zvolal ted také Stnířídký, jenž byl poznovu pohár vyprázdnil. »Kdo je v zdejším okolí znám, ten ať nás na návštěvu k těm papeženkám uvede!«

»Myslili byste skutečně, pánové, na žert takový?« tázal se polosmíchem polovážně hrabě Mansfeld.

»A proč by ne, pane hrabě?« ozval se Vartemberk, »či není nám jednati s nepřátely? My po právu bychom měli s každým klášterem jednati jako s pevností nepřátelskou I Však víte dobře, jak opatové klášterů plaského a chotěšovského se k nám zachovali!«

»Co jest s nimi?« tázali se někteří z komisařův.

»Vypravili celé sbory oděnců Plzeňským na pomoc,« vypravoval dále pán z Vartemberka, »a věru ti střelci klášterní nám největších škod na lidech způsobují!«

»To je ovšem pravda,« potvrzoval nyní sám nejvyšší vůdce; »já chtěl opatovi Wassmuthoví v Plaších také už zbrojnou návštěvu učiniti, neboť prý stále ještě lid sbírá.«

»Nuž dobře, pane hrabě,« zvolal Jindřich z Vartemberka, »podívejte vy se blíže na počínání opata plaského, my zase chotěšovským jeptiškám na zoubky se podíváme!«

A ostatní hlučně přizvukovali.

»Ano, ano; tak učiníme, abychom si vzácné vyražení

způsobilí!« vzkřikl mladý Smiřický a chopil se poháru. »Na zdraví jeptišek chotěšovských, než se s nimi seznámíme!«

A všecko připíjelo bujnému šlechtici.

Jen jediný rytíř Tuokl zůstal seděti a zamračeně před se hleděl.

»Bude to zase jeden z bláznovských kousků, jakých Smiřický a Vartemberk bylí v Praze už tak mnoho vyvedli,« hučel si starý kumpán do vousů, aniž by však kdo byl na slova jeho co dal.

Poháry řinčely, až z nich víno po stole stříkalo, veselost se stala nyní tak nevázanou, že už žádných mezí neznala.

Chvíli bylo ještě mluveno o brzké návštěvě kláštera chotěšovského, od níž bujní šlechticové tak výbornou zábavu si připovídali, načež zase na jiné předměty stejné povahy se přecházelo.

Blížilo se už valně k půlnoci, když píjácká společnost konečně také po odpočinku se ohlížeti počala. Někteří ze šlechticův usnulí jíž nad samým stolem, jíní se potáceli sem. tam a i jazyky stávaly se poznenáhlu k mluvení neschopnými.

Mistr Klenka měl se svými posluhy plné ruce práce, aby rozmařilé hosti své do komnat a ložnic dostal, kde by pořádnou pitku svou až do příštího dne vyspati mohli.

Konečně bylo vše na místo přivedeno a za nedlouho nastalo ticho v hodovní síni, kde jen ještě rytíř Tunkl samojediiný u stolu meškal.

Mistr Klerika také jemu nabídnul služby svoje, ale Tumkl jej spurně odbyl.

»Myslíš, že tvé víno dorazí i mne, jako ony hol ohrádky! Hleď, ať dostanu ještě konvici, já musím dlouho ještě o čemsi přemýšleti!«

A skutečně seděl rytíř Tumkl ještě dlouhou dobu, mež i on na lože se odebral. Duch jeho byl zabrán v minulost a často temné chmury přes jeho čelo přeletovaly. Konečně i on se

sebral a hodovní síň opustil, aby lože své vyhledal.

Tak skončilo se první setkání stavovských komisařů s hrabětem Mansfeldem a jeho důstojníky v Rokycanech, obrázek to pustého života, jakýž mladší šlechta česká za tehdejších vzbouřených dob takřka bez výmínky a s horšími ještě odstíny vedla.

Slunce stálo už vysoko nad obzorem, když páni komisaři stavovští s hrabětem Mansfeldem k cestě do tábora plzeňského se chystali.

Koňstvo rzalo ma náměstí před hostincem,Klenkovým a tlupa zvědavého lidu rokycanského je obklopovala. Panstvo nahoře posilňovalo se ještě trunkem vína k další cestě a pak, provázeno jsouc hlubokými úklonky mistra Klenky, vsedalo na koně, aby s Rokycany se rozloučilo, kde tak příjemný den a hlučnou moc bylo ztrávilo.

Včerejší veselost panovala opět v celém průvodu a nikdo by byl v mladých kavalírech českých nehledal válečné vy jedna vatele, kteří měli Plzeňské ke vzdání se přímětí a válce v této krajině konec učiniti.

Žerty byly vedeny ve sboru tomto, jako by k nějakému veselí se jelo, a pronesli některý přece vážné slovo, utonulo jistě ihned v proudu bujnosti, která družinu ovládala.

Až když pak na pláni, která daleko široko kolem Plzně se rozkládá, vysoká štíhlá věž děkanského chrámu plzeňského se objevila, tu teprve počala se pozornost komisařův i k vlastnímu poslání jejích obraceti.

Polovážně položertovině obrátil se Jindřich z Vartemberka k Albrechtu Smiřickému, j akožto náčelníku vyslanstva stavovského, a tázal se:

»A kterak vlastně hodláš, pane Smiřický, se s Plzeňskými domluviti?«

»Kůží svou jim v šanc nevydám,« odpovídal Smiřický, »vímť, kterak málo katolíci glejtu šetří a Plzeňským už nejméně slušno věřiti.«

Ostatní komisaři přísvědčovali a teprve teď počaly jim obtíže poslání jejích jasnějšími se stávati.

Po krátkém přemýšlení obrátil se Smiřický k Mansieldoví,

»Pane hrabě, vy nám asi také nemůžete ručiti za bezpečný vstup do města?« tázal se nejvyššího vůdce.

»To nikoli,« odpovídal tento, »neboť již několik parlamemtářův mých bylo od té zlotřilé chasy Dorinheimovy ranami z ručnic uvítáno. Tuším, že by Plzeňští i na pány komisaře malého ohledu brali!«

»Nuž, mě inapadl nymí prostředek,« pravil dále Smiříaký, »jakého podle svědectví kronikářův naši stateční předkové husité v takových případech užívali.«

»A jaký jest to prostředek?« tázalo se více hlasů pojednou.

»Vystřelovaliť prostě šíp do města obleženého, kolem něhož obtočili list, na němž psáno bylo, co na obležemýoh se žádá!«

»Výborně!« zvolal Jindřich z Vartemberka, »posla takového vyšleme i Plzeňským a bude to jenom vinou jich samých, pakliže smlouvání takové k cíli nepovede. Co myslíte o tom vy, pane hrabě?«

»Já s tím úplně souhlasím,« zněla odpověď nejvyššího vůdce, »neboť jsem pro svou osobu přesvědčen, že Plzeňští ani na ústní ani na písemné vyzvání nedají.«

»Budiž jakkoli,« podotýkal Smiřiclký, »my svému poslání vyhovíme a budeme moci rukou svých umyti, když Plzeňští vyzvání našeho neuposlechnou.«

Všickni ostatní s návrhem tímto souhlasili a tak zůstalo při tom, že hned po příchodu do tábora psaní komisařův udaným způsobem do Plzně vysláno bude.

Ostatní část cesty uplynula za pozorování okolní krajiny, která ovšem všecky (známky válečného ruchu jevila.

Časem zaznívaly temné rány dělové, jakými obležení vojsko Mansifeldovo1 neustále znepokojovali a jen ještě více proti sobě popouzeli, neboť už od včerejšího jitra ani jediná

rána z tábora do obleženého města nepadla a tudíž bylo se právem stejného názoru s nepřátelské strany nadíti.

»Nuž, slyšíte nyní, pane Smiřický, ty psy Plzeňské štěkati?« tázal se Mansféld s trpkým výrazem v řeči, když v jednom okamžiku opět celá baterie na hradbách města vypálena byla. »S věrolominou sběří onou není žádné smlouvání na místě! Plzeň musí padnouti a za odboj svůj potřes tána býti! Páni direktoři bohdá budou mi ještě za to povděční, až to katolické hnízdo na vždy neškodným učiním.«

»Věřte mi, pane hrabě,« odpovídal Simiřický a oko jeho zaplálo, »že i páni direktoři v Praze stejné smýšlení chovají. Chtějíť však ještě posledního' prostředku smírného užiti, aby u volence saského a ostatních knížat německých své jednání proti Plzni ospravedlniti mohli.«

»Slibujete mi však, že po nezdaření vašeho vyjednávání necháte mne s plnou mocí jednati?«

»To plnomocenství vám úplně jménem direktorův odevzdáváni, pane hrabě. Tuším, že jsem sám osobní svůj návrh v té věci také již vyslovil.«

»Dobře, netřeba nám tedy více o tom mluviti!« zvolal hrabě Mansfeld. »Tuto jsme již na cestě ke hlavnímu stanu mému, můžeme tam ihned psaní své sestaviti, a já se již o posla z kuše postarám !«

A hned na to vjela celá družina do tábora, vítána jsouc hlučným provoláváním slávy od žoldnéřův.

V ležení nastal neobyčejný ruch, neboť tušil každý, že s příchodem stavovských komisařův zajisté 'rozhodně proti tvrdošíjným Plzeňským se vystoupí a svévole jejích, za posledních dvou dnův s takovou okázalostí provozovaná, důkladně potrestána bude,

Albrechtovi Simiřidkému a ostatním komisařům byly od Mansfelda v odlehlé části tábora vykázány stany a sotva že se tito byli v nových příbytcích svých rozhostili, již také odebrali se do hlavního stanu vojevůdcova, aby tam o změní připíšu se

uradili.

Smiřický sestavil psaní toto, jež znělo starším obecním v Plzni, poroučeje jim, »aby ještě jedno přátelské napomenutí lidem svým učinili, poněvadž to zřetelně znají, že město jejich mocí lidem hraběte z Mansíeldu s pomocí boží dobyto a opanováno bude. Tudíž aby direktorův upřímné mínění a hraběte z Mansíeldu napomenutí, aby raději město dobrovolně vzdali, přátelsky přijali, kdežto se direktoři v tom věrně zakazují, že při své víře, privMejích a svobodách zůstaveni býti mají, že však, když město bude v útoku dobyto, ani dítěte v životě mateřském živiti nebude, čehož vímu sobě budou mocí přičítati.«

Psaní toto bylo ve vojenské poradě schváleno a rytmistru Jindřichovi z Vartemiberka originální dodání jeho Plzeňským přes hradby města obleženého svěřeno.

Vartemberk také neprodleně k provedení rozkazu tohoto přikročil a pozval ostatní šlechtice, aby šli o výsledku jeho očitě se přesvědčiti.

»Seznáme tak zároveň blíže hradby Plzeňské,« dokládal Smiřický na vyzvání toto a chystal se k odchodu, v němž ostatní jej následovali. »Uvidíme, zdali zuby Plzeňských jsou skutečně tak pevné, jak o nich strana katolická roztrušuje.«

»Nu, dobyta Plzeň ještě nebyla a sám Žížka marně se o ní pokoušel,« podotknul jako mimochodem rytíř Tunkl, jenž po celou tu dobu Smiřického se nespouštěl.

»Zato však my o panenství její se pokusíme!« zvolal mladý šlechtic ve smíchu. »Tyť víš nejlépe, pane rytíři Tuinkle, že tak vzácným kavalírům jako my ještě žádná panna neodolala.«

Ostatní se taktéž smáli poznamenání tomuto, jen rytíř Tunkl cosi mezi vousy zamručel.

Na to brali se ku předním průkopům, které podél hradeb města ve stejném směru se táhly a odkud žoldnéři z hákovníc na obležené pálili,

Chránění náspem rozestavili .se komisaři a ostatní

důstojníci v zákope, jen Smiřický nechtěl stejné opatrnosti užíti a hodlal na náspu samém se postaviti, aby účinek poslání svého přímo pozorovati mohl.

»Před hodinou ještě jsi pravil, pane Smiřický, že nehodláš kůží svou Plzeňským na trh městi,« volal naň rytíř Tunkl, »a nyní chceš za terč ránám jejich sloužiti?«

Smiřický se spurně obrátil na mluvčího a odpovídal :

»Ta kulka není bohdá ještě ulita, která by smetla Albrechta Srniřického.«

A nedbaje výstrahy kráčel po lboku náspu vždy výše.

Ale v témže okamžiku zablesklo se na protější hradbě a již také současně přiletěla kule dělová na čelo náspu a zaryvši se jen asi dva kroky vzdálí od místa, kde odvážný mladý šlechtic právě meškal, do země, zahrnula prstí postavu Srniřického, takže jen stěží byl s to, aby v rovnováze se udržel.

Rytíř Tunkl ihned přiskočil a Srniřického dolů za sebou strhl.

»Tak tě Plzeňští [pozdravili za nerozumnou odváži ivost tvou!« zvolal, když s mladíkem opět v příkopě se nalézal. »Tuším, že nyní slovům zkušeného vojína spíše věřiti budeš!«

Sniířický neodpovídal, neboť pokárání toto před ostatními nemile jej dojalo,

Setřásal ještě prsť se sebe a mlčky vstoupil pak do řady ostatních soudruhův, neboť obležení zdáli se v místo to střelbu svou soustřeďovati, anyť rány teď neustále se opakovaly.

Pozorovaliť Plzeňští, že v místech těchto nějaký neobyčejný pohyb se děje a protož výhradně na příkop tento pálili. Kule jejich však bud přeletovaly, buď v přední stranu náspu se vrývaly, neboť dělostřelectvo obležených velmi skrovnou zručností se vyznamenávalo a s norimberskými dělostřelcí hraběte Mansfelda níkteraikž se měřiti nemohlo.

Mezitím byl rytmistr Varteímberik povolal jednoho žoldnéře, který mezí nejlepší střelce ve svém pluku náležel, a kázal mu, aby zvláště k tomu upravenou kuši sobě uchystal.

Pak dal sobě přinésti šíp a okolo tyčky jeho ovinuv list komisařův stavovských, podal jej pak žoldnéřovi, aby jej přes hradby městské vystřelil.

Žoldnéř připravil se k úloze své, nasadil kuši a v okamžiku na to šíp na druhou stranu přeletěl.

»Výborně!« zvolal Vartemberk, když spatřil, že šíp přímo na hradbu Plzeňskou mezi dělostřelce vletěl. »Odměna pana Smiřického tě nemine !«

Ostatní důstojníci také pochvalu svou mu projovavli a Smřický hodil zručnému střelci tři dukáty, které tento lhostejně se země sebral.

»Nuž, Plzeňští už vědí, co jim páni komisaři z Prahy přinesli!« pravil Vartemberk dále. »Šíp už udělal povinnost svou, neboť náhle střelba na oné straně ustala. Důkaz to, že zvědavci už obsah listu studují.«

A skutečně tomu tak bylo. Velitel žoldnéřstva císařského v Plzni, Dornheim, meškal právě na oné straně hradeb a tomu byl ihned list tak podivnou cestou do města přišlý odevzdán. Dornheim spěchal s ním na radnici, kde touže dobou městská rada shromážděna byla a té list komisařův stavovských předložil.

Ještě než komisaři do hlavního stanu Mansíeldova se navrátili, oznamovaly už přední stráže, že z Pražské brány vyjednavatel Plzeňských s bílým praporem do tábora přichází a k nejvyššímu vůdci veden býti si přeje.

Plzeňští radní oznamovali zkrátka, že jim obšírnou odpověď dáti melze, ano bylo psaní komisařův pozdě jim doručeno a oni měšťany svolati a psaní jím přečísti nemohli, aby však do zejtřka strpení měli.

Mlčky odevzdal Mansíeld psaní Plzeňských Smiřickéniu a v oku jeho se zračilo přesvědčení, že vyjednávání foto k žádnému cílí nepovede,

»I této žádosti ještě vyhovíme,« odpovídal náčelník komisařův; »zítřejším dnem však odevzdávám všecku moc v

ruce vaše, pane hrabě.«

»Nuž, slyšel jsi!« obrátil se Mansfeld k vyjednavateli spurným hlasem. »Zítra vyprší lhůta, kterou Plzeňským na rozmyšlenou dávám. Pak ale k dobývání města přikročím, které jen zkázou těch tvrdohlavcův se ukončí!«

Ani slova neodpověděv, obrátil se vyjednavatel k odchodu a vyšel ze stanu. Vzdorné chování se jeho nepříjemně na všecky přítomné účinkovalo.

»Tak máte všecky Plzeňské,« ujal se slova opět Mansfeld, »neustoupí ani za píd a my nejlépe učiníme, když k zítřejšímu novému útoku se připravíme.«

»Učiňte pak, cokoli za dobré uznáte, pane hrabě,« vece má to Smiřický; »naše úloha jest vykonána, zítra v poledne počne vaše.«

»Já bez prodlení vše k zítřku připravím,« odpovídal Mainsfeld, »dnes večer však pány komisaře u sebe stejnou měrou poctím, jak vy jste, pane Smiřický, včera v Rokycanech učinil.«

A odešel, aby s důstojníky svými o přípravách k novým (výbojům se uradil.

Večer pak hlavní stan stejným veselím se ozýval, jako včera touže dobou bylo v hodovní síní u mistra Klenky v Rokycanech panovalo, a až do pozdní nocí trvala hostina šlechticův, j ako by nejhlubší mír v zemí panoval. Také ostatní důstojnictvo' užívalo' pohodlí svého, neboť Smiřický byl znamenitou částku zlata k pohoštění jich věnoval, aby pověst jména jeho i v kruzích těchto se osvědčila. Víno teklo v proudech a všude bylo na zdraví štědrého velmože českého připíjeno.

A když pak druhého dne vyjednáváte! Plzeňských poznovu do tábora přibyl, viděl již pří prvních kročejích, že Mansíeld byl vše k novému útoku připravil. Žoldnéřsitvo stálo ve zbrani, děla byla k vypálení pohotově a vše jen na poslední rozkaz nejvyššího vůdce čekalo.

Odpověď Plzeňských však také s přípravami těmito souhlasila.

»Jakou zprávu přinášíte?« oslovil Smiřický vyjednavatele, když tento do shromáždění komisařův a vyšších důstojníkův v hlavním stanu byl uveden.

»Všeliké další vyjednávání jest marné,« odpovídal vyslanec; »Plzeňští volí až do posledního1 okamžiku se brániti!«

Blesk radosti zažehnul v zraku Mansfeldovu nad odpovědí touto.

»Oloha stavovských komisařův jest dokonána!« zvolal Smiřický .»Nyní vy, nejvyšší vůdce, konejte povinnost svou!«

»To, přísámbohu, také učiním!« zvolal Mansfeld a pokročil proti vyslanci. »Klid se odtud!« zahřměl naň; »a za čtvrt hodiny uslyší zpupní Plzeňští odpověď mou!«

A sotva se byla branka v bráně Pražské za vyjednavatelem zavřela, již počala děla na všech stranách proti nešťastnému městu hřímati a na dvou místech bylo vojsko Mansfeldovo k útoku na hradby hnáno.

Ale obležení byli k statečnému odporu připraveni. Veškeré žoldnéřstvo i s měšťanstvem vrhalo se na útočníky a s velkou ztrátou do příkopů hradebních je sráželo. Ani jediný mužský obyvatel Plzně nevzdaloval se boje; paní městské připravovaly v klášteře dominikánském prach střelný, aby mužští mohli býti na hradbách.

Děkan plzeňský s kaplany měl ženy a mládež v kostele shromážděny, kdežto všichni v modlitbách trvalí, ano i po ulicích chodil a každého, aby k Bohu o pomoc a smilování volali, napomínal. A když viděl, že nechtějí nepřátelé upustiti od krutých útdkův, pojal svátost nejsvětější do monstrance a vystoupil na věž kostela sv. Bartoloměje a zažehnával odtud nepřítele, vysokým hlasem Boha a všecky svaté jeho o pomoc volaje.

Statečnost Plzeňských i tehdáž divy konala, oba útoky

Mansifeldskýoh byly odraženy a s nastávajícím večerem musili dobývající nazpět do tábora odvolání býti, neboť ztráty jejích byly značné a nejvyšší vůdce shledal, že bez těžké cbléhací střelby mnoho proti pevným hradbám Plzně nevyřídí.

To oznámil také komisařům s tím doložením, že prozatím od dalších útokův upustí, až by těžkou střelbou hradby městské dostatečně pobořeny byly.

Komisaři stavovští byli s plánem tímto srozuměni a Smiřický doložil:

»Co vy mezitím, pane hrabě, Plzeňské na uzdě držeti budete, podíváme my se do okolí, abychom tam nejzuřivější přívržence nepřátel našich poněku dan víru obraceli. Zvláště hodláme splatiti opatům chotěšovskému a ploskému horlivost jejich, která je vedla !k tomu, aby na místě brevíře meče se uchopili.«

»Žoldnéřstvo moje jest vám k plným službám, pane Smiřioký,« odvěce Mansfeld; »nebude nikterakž na škodu, když na jednom z těch dvou klášterních hnízd odstrašující příklad ostatním dáte.«

»To věru také učiním a pych těch dvou opatův, kteří se opovážili žoldnéřstvo Plzeňským vysílati, náležitě potrestám!«

Na to obrátil se Smiřioký k Vartemberkoví a umlouval s ním výbojné tažení toto, které už příštího dne počato býti mělo.

Ostatní komisaři a několik důstojníků Mansfeldových, kteří nyní z dobrých příčin nejlepšími přátely Smiřického se stali, souhlasili úplně s plánem tímto, jenž vítanou změnu ve vojenském životě jejích sliboval.

»Zůstane tedy při úmluvě, jakou jsme v Rokycanech byli učinili,« podotýkal Smiřiciký, »navštívíme nejdříve jeptišky chotěšovské, jež pan prelát v horlivosti válečné byl opustil, aby v Plzní vzdor obyvatelstva proti nám podněcoval. Pán z Vartemberka převezme vedení výpravy a zavděčí se pánům direktorům, když opět jedno nepřátelské hnízdo neškodným učiní!«

Pří usnesení tomto zůstalo a rytmístr Vartemberk jal se ihned vybírati dostatečný sbor žoldnéřstva, jenž nejdřív na Chotěšově se mstíti měl, že taminí opat z vlastní vůle byl sto oděncův Plzeňským na pomoc vyslal a sám ve zdech odbojného města se uzavřel.

Byly to dvě setníny pěších žoldnéřův a hlouček jízdy, které Vartemberk k podniknutí tomuto vybral, jež hned příštím jitrem počíti mělo. Předcházející nocí pak bylo ještě v stanu Smiřického na zdar výpravy statně popíjeno.

II.

V klášteře chotěšovském.

Jihozápadně od Plzně prostírá se krajina mírnými pahorky prostoupená, jejímž středem rychlotoká Radbuza s úbočí šumavského vlny své ku předu valí, aby přímo u Plzně s neméně bystrou Mží se spojila. Ráz krajiny této jest poněkud zádumčivý, neboť povaha půdy nepřipouští výnosné zdělávání rukou rolníkovou a proto ještě značné části lesů ji prostupují, jež by jinde ovšem už rolím a lukám brzy ustoupiti musily. Jeť půda zde příliš těžká a hlinitá a proto rolnictví nikdy v tomto poříčí Radbuzy příliš nekvetlo. Za to lesnictví a rybářství tím pilněji se tu pěstovalo, neboť Radbuza a četné rybníky hojnost ryb, okolní lesy pak hojnost zvěře poskytovaly.

Neníť tedy divu, že krajina toto nevyniká přílišnou lidnatostí a lesy svými od ostatního světa jaksi odloučena jest. Jen tu a tam na pokrají lesa rozkládají se nevelké dědiny, sídel velmožův pak zde už docela není, jež by krajině jakéhosi zvláštního rázu dodávaly. Jediná dvě městečka Dobřany a Stody rozkládají se tu na pravém břehu Radbuzy, jenže taktéž ničím zvláštním nevynikají.

Avšak asi na polovicí cesty mezi oběma těmito městysi, tu, kde Radbuza ze soutěsky skalní pod Síody do volněj šího poněkud údolí vstupuje, rozkládá se na levém břehu na úpatí táhlého chlumu dědina, která k nejstarším a nejpamátnějším celé krajiny náleží.

Jestíť to jinak nepatrná vesnice Chotěšov, která však velkolepým klášterem svým daleko široko pověstnou se stala a již ke konci 12. století v dějinách českých se připomíná.

Jeť tedy klášter tento s výstavným svým chrámem Páně pravým jádrem a střediskem celého Chotěšova, neboť jelí kde o Chotěšovsku vůbec řeč, vždy se tím míní jedině klášter,

jemuž, vyjímaje kladrubský, v dalekém okolí žádný jiný rovnati se nemohl. Dědina Chotěšov se svými nečetnými domky a nevalnou zámožností byla tedy odjakživa jen přívěskem kláštera, v jehož područí druhdy náležela.

Klášter sám stál poněkud mimo dědinu na svahu táhlého chlumu, kterýž údolí Radbuzy na celé západní straně obklopoval, takže jen k východu a severu poněkud širší vyhlídka se otvírala.

Velká zahrada klášterní prostírala se za budovou nejen v údolí, leč i dosti vysoko po úbočí chlumu, jehož vrchol lesem lemován byl. Od zeleného pozadí tohoto obrážel se velmi ladným způsobem lesklý zevnějšek chrámu a kláštera chotěšovského, takže skupení toto velmi pěkného vzhledu poskytovalo, V nevelké vzdálenosti vinula se v rozmanitých oklikách bystrotoká Radbuza, která celé krajině zvláštního rázu dodávala, na rovině pak mezí říčkou a klášterem rozkládaly se mezi ovocným stromovím nízké domky osady chotěšovské. Polí ve vůkolí mnoho nebylo, anať jednak povaha půdy toho nepřipouštěla, jednak značná část obyvatelstva výživu svou v klášteře nalézala.

Budovy kláštera chotěšovského a vedlejšího chrámu Páně byly pak velmi rozsáhlé a zároveň vkusné stavby, které sice v té době, kdy vypravování naše jedná, nehonosily se již původním svým rázem z počátku 13. sto!., ale proto přece hlavní nárysy z té doby podržely.

Bylť klášter ohotěšovský pravou residencí a v obnoveném slohu svém spíše nějakému paláci se podobal. Chrám pak vynikal ušlechtilým slohem první doby reinaisanoní a svými dvěma věžemi velmi pěkný dojem v krajině této působil. Mohutnému zevnějšku odpovídala pak stejným způsobem vnitřní nádhera a skvoistnost jak ve chrámě, tak i v klášteře, kterézto obě budovy mnohými uměleckými památkami se honosily. Neméně pak se vyznamenávalo proboštství, jež na druhé straně v jisté vzdálenosti od chrámu se vypínalo a ve

způsobu kříže stavěno bylo. Tři mohutné budovy tyto tvořily klášter chotěšovský, jemuž v celých západiních Čechách rovna nebylo.

Založen byl klášter tento r. 1200 od proslulého vladyky českého Hroznatý, jemuž ke konci 12. století celá krajina tato náležela. Hroznatá patří k nejznamenitějším zjevům svého času v zemi české, a památka dcbroděijce tohoto v západních Čechách na vždy potrvá. Pocházeje ze vznešené rodiny, ztratil časnou smrtí manželku i syna jediného, načež pojal úmysl v křižáckém tažení do svaté země se zúčastniti, které německý císař Fridrich byl podniknul.

Ale nešťastným výsledkem tohoto tažení jsa odstrašen, zůstal Hroznatá v Itálii, putoval do Říma a od papeže Celestína III. změny svého slibu si vyžádal, načež mu uloženo, aby vlasti své klášter kanovníků premonstrátských založil, což Hroznatá také v skutek uvedl, vystavěv v Teplé roku 1193 klášter, jejž hojnými dědinami nadal.

Když však po smrtí Saladina, sultána egyptského, nová naděje křesťanstvu zasvitla, že by hrob Boží v Jerusalemě opět mohl v ruce křesťanů navrácen býti, tu zahořev horlivostí zbožnou, Hroznatá z českých velmožů jediný do svaté země se vypravil. Přišed však do Itálie, shledal opět nepřemožitelné překážky v pobožném předsevzetí svém, pročež, odebrav se do Říma, přijal sám z rukou papežových oděv řeholních kanovníků premonstrátských a předsevzal si světského života se odříci.

Když pak do vlasti své se zase navrátil, vystavěl za náhradu nevyplněného! slíbu pouti do svaté země druhý klášter a sice v Cihotesově pro ženské údy řádu premonstrátského. Za představeného mu dal zvláštního probošta a r. 1200 počalo se se stavbou nádherného tohoto založení církevního, která po několik let trvala.

Hroznatá nadal mimo to klášter premoinstrátek chotěšovských hojnými statky, a bohatství klášterské bylo ještě

od opatův v následujících dobách rozmnožováno. Čítalť v polovici 14. věku dílem darováním, dílem koupí devatenáct dědin a z královské komory se mu štědrostí Karla IV.

J. Svátek: Pád rodu Smiřiekých. 5 taktéž hojme podpory poskytovalo, takže klášter chotěšovský k nejbohatším svého času v Čechách náležel,

V hrobce klášterní pod chrámem odpočívala Voj sláva, sestra Hroznatova, která po nešťastné smrti bratra svého do Chotěšova se odebrala a tam v kláštеře život svůj jako jeptiška dokonala.

Největší slávy dosáhnul klášter chotěšovský pod svým bojovným proboštem Sulkem z Hrádku (1391—1415), který r. 1405 spolu s arcibiskupem pražským Zbyňkem z rozkazu krále Václava IV. podnikl válečnou výpravu do Bavor. Bavorský vévoda Klem totiž byl vpadnul s početným vojskem do Čech a hrozně pleinil kraj plzeňský. Král Václav, nemaje dostatečného počtu vojska pohromadě, aby se tak silnému nepříteli postaviti mohl, rozkázal arcibiskupovi a opatovi chotěšovskému, aby se žoldnéři svými na Bavoráky udeřili a ze země je vyhnali. Opat Sulko sehnal značný sbor vojenský a brzo se obě strany setkaly v tuhé bitvě, v níž Klem ma hlavu poražen byl, načež Sulko do Bavor vtrhnul a tam velkou zkázu způsobil.

Ale nedlouho na to vzala, tato sláva klášteia chotě šovského strašný konec. Po vzniknutí bouří husitských dobyl totiž Žižka se sborem svým kláštera tohoto hned po Novém roce 1421 a osadil jej svým lidem. Později však husité v kláštеře zle sobě počínali a konečně jej i zapálili, takže z nákladných druhdy stavení jen holé zdi pozůstaly.

Po utišení domácích bouří počal se klášter premonstrátek ohotěšovských jíž ke konci 15. století opět vzmáhati a během následujícího věku nadali jej katoličtí velmožové tak hojnými statky, že zase k bývalé sivé nádheře a slávě přiveden býti mohl.

Klášter i proboštství byly znova obnoveným slohem

vystavěny a zejména chrám skvěl se pěknou výstavností. Také minoho památek umělec -kýoh bylo tu sneseno a zejména plody umění malířského všecky síně a chodby krášlily. Ve velké síni prolboštství visely podobizny všech opatů ohotěšovskýoh, neméně pak refektář a jiné síně klášterní pěknými malbami na obmítce zdobeny byly.

Tak trávily premonstrátky chotěšovské opět již po celý věk v míru a pokoji v odlehlém klášteře svém, kamž bouře časové málokdy své vlny zasílaly, neboť v lesnatém ústraní Radbuzy nebylo místa pro vášně náboženské a politické, které na počátku 17. století českou vlastí opět zmítati počaly.

Avšak klášterský tento mír měl r. 1618 náhle krutým způsobeni přerušen býti.

Tehdejší opat kláštera chotěšoivského, muž to neobyčejně rázný a odhodlaný, byl se totiž uvrhnul v proud událostí veřejných a tím mimoděk záhubuklášteru svému a obyvatelkám jeho připravil.

Jak už z předešlé kapitoly vědomo, byl totiž cpát chotěšoviský na roven s opatem kláštera plaského vypravil značný počet oděncův na pomoc Plzeňským a sám pak do města obleženého se odebral, aby tam měšťanstvo k vytrvalosti a statečnosti vybízel. Tanulť mu zajisté obraz a příklad bojovného opata a předchůdce jeho Sulka na mysli, když tichý klášter svůj opustiv přímo v boj proti nekatolíkům se vrhnul a na způsobení největší škody témže pomýšlel.

Zvláště on to byl, který před obležením Plzně dával žoldnéřstvu svému okolní nekatolické dědiny a hrady přepadávati, při kterýchžto výpadech cizí žoldnéři tito nejhanebnějších ukrutností se dopouštěli.

Proto také byl veškeren lid proti klášteru chotěšovskému a proboštovi jeho nesmírně rozhořčen a snadno bylo se v dalším průběhu událostí nějaké katastrofy pro klášter obávati, I na to byl však probošt připraven a kázal ještě včas všecky vzácnosti a skvosty klášterní a chrámové do Bavorska odkliditi, kde

ovšem v bezpečnosti byly schovány.

Neméně vyzval jeptišky kláštera svého, aby aspoň na čas, než válečná vřava pomine, taktéž do některého kláštera bavorského se uchýlily a tam v pokojí dobu očekávaly, kdy se jím bude možno zase do mateřského kláštera navrátiti.

Značná část jeptišek uposlechla vyrvání tohoto, ale asi deset z nich, a právě těch nejmladších, u nichž ještě náboženská horlivost plným proudem na mysl působila, nechtělo nikterak klášter svůj opustiti, neboť jen na posvátném místě tomto nejbezpečnějšími se cítily. Probošt nenaléhal více na ně a vylíčiv jim možné nebezpečí, v jakéž by v dobách těchto válečných snadno upadnouti mohly, tím více ofoěltovnost a horlivost jejích roznítil a k vytrvání v Chotě sově povzbudil,

»Také mníšky roku 1421 neopustily posvátné síně tyto,« odpovídala jedna z nejmladších mnišek na námitky proboštovy, »když divocí husité jíž přímo na klášter táhlí. My rovně jím chceme u oltářů svých vytrvati.«

»Známo ti však, dcero milená,« odpovídal probošt, »jak strašný osud husité mniškám chotěšovským připravili, A chceš ty snad rovného dojíti?«

Mníška neodpověděla, ale sklopivší zraky k zemi, nesmírně se zapýřila.

»Ano, vím to,« odvětila po nějaké chvíli, »neboť klášterní kronika naše o tom obšírně vypravuje. Zmučili divochové ony panny bohumilé a pak v plamenech chrámu je zlosti své ďábelské obětovali. Já pak rovněž chci život svůj za Boha mého a víru mou obětovati!«

A s blouznivým výrazem v oku pohlížela k nebi a ruce na prsou spjaté majíc, podobala se světici z časův dávnověkosti křesťanské, jak nám je zbožné legendy tak pěkným způsobem jako pravé hrdinky pro Boha a víru líčí.

»My stejně se sestrou Eudoxií chceme životy své obětovati!« šeptaly ostatní mnišky v kruhu. »Smrt mučennioká

pro víru a Vykupitele našeho jest nám cílem nejsladším.«

Probošt nenamítal ničeho více, neboť i jej úcta před hrdinnou horlivostí touto naplňovala. Požehnal naposledy pozůstalé tyto ovečky své a odebral se do Plzně, aby tam po svém způsobu stejnou horlivost a hrdínnost vyvinoval.

Tak osamotněly mnišky premonstrátky v klášteře cihotěšovíském, nejvíce na modlitbách ve chrámu Páně neb v celách svých trvajíce, při čemž sestra Eudoxíe za /vůdkyni jim sloužila a tak místo nepřítomné velebné matky, která taktéž do Bavor byla se odebrala, zastávala. Nepozorovaly a nevšímaly sobě bouře válečné, která v nejbližším clkolí jejich zuřila, a jejíž sledy také znenáhla i v tichém údolí Radbuzy se objevovati počaly.

Obyvatelstvo klášterské osady nejevilo totiž po odchodu probošta a všech mužských členů kláštera tutéž ochotnost a oddanost k dobrodějkám svým, ba hned v prvních dnech pozorovala sestra Eudoxíe, která jediná s poddaným lidem tímto ve styk přicházela, že osadníci příslušní jen s ijakousi nevolí povinností své ke klášteru vykonávají a že vůbec celé smýšlení jejich valnou změnu utrpělo. Vytýkala jim v horlivosti své vlažnost tuto jak k povinnostem tak k víře, ale tím jen olej do ohně lila, a zamračené obličeje a temně zářící oči osadníkův mohly jí býti dostatečnými sivědeotvím, že klášter by se v případu potřeby nikteraká na pomoc lidu tohoto spoléhati nemohl.

Napětí (toto mezi opuštěným klášterem a nespokojenými příslušníky jeho neustále rostlo a ve dnech posledních konala se v obou hospodách chotěšovskýoh den co den shromáždění, v nichž s velmi malou úctou o klášteru a bojovném proboštu jeho mluveno* bylo.

Také jednoho dne dopoledne byla v dolejší hospodě chotěšovské, jež na severním konci dědiny stála, již četná společnost pohromadě, která hlučný hovor o věcech časových vedla.

To s rozumí, že tu obležení nedaleké Plzně bylo hlavním předmětem rozprávky a zejména se společnost seřadila kolem jakéhosi mladíka, jenž nejnovější událostí před Plzní shromážděným oznamoval.

»Jak jsem už pravil,« pokračoval mladík po statné mdoušku dále, »včera dostal hrabě Mansfeld obléhací děla z Norimberka a nejdéle za týden nebude z Plzně kámen na kameni!«

Všeobecné divení nastalo.

»Ano, ano, divte se! ani kámen na kameni, neboť jsou to děla, proti nimž naše dvě švíhovky v klášteře jsou pravé píšťaly. A takových netvorů bylo včera do ležení dvacet přivezeno, takže pod jejích ikulemi zdí plzeňské jako niarcipán se drobiti budou.«

»A skutečně jsou páni stavové na Plzeňské tak rozhořčeni, jak se povídá?« tázal se jeden z osadníků.

»Ba právě, a mají k itomu příčinu!« zvolal mladík. »Vy zde v tom hnízdě chotěšovském nevíte ničeho, jakého bezpráví žoldnéři plzeňští v celé okolní krajině na nekatolících se dopouštěli.Vám zde ještě posud žádný k hrdlu nesáhl, a proto nemůžete pochopiti, jak krutý trest Plzeňští zasluhují!«

»Však my jsme již také leccos o tom zaslechli,« namítal onen osadník dále, »neboť nedávno ještě tudy několik ubohých lidí z vypálených vesnic utíkalo, a ti vypravovali věci, až vlasy vstávaly.«

»To vše vám nemůže ale ani stín toho obrazu podati, jaký já jsem pří svých potulkách na vlastní oči spatřil,« vypravoval mladík poznovu, »a víte, kdo nejstatečněji sobě při tomto loupení a vraždění počínal?«

Tázavé pohledy všech přítomných obrátily se na vyprávěče.

»Žoldnéři pana probošta cihotěšovského jsou to, kteří krvežíznivým zvířatům se podobají!« zvolal zvýšeným hlasem mladík a v nevoli své udeřil pěstí na stůl.

Ostatní rovněž nevůli svou na jevo dávali.

»Však jsou to také veskrz cizáci,« podotýkal konečně jeden

ze shromáždění.

»Které si probošt zjednal z Bavorska,« dokládal jiný, »mebóť z naší mládeže ani jediný se mu nedal naverbovati.«

»A sběř tato eízáeká počíná si nejinak, než jako by tam mezi Turky byla,« pokračoval vypravěč dále, »a pakliže Mansfeldští také jednou na Ohotěšov padnou, pak věru to bude jen vinou probošta a žoldnéřů jeho, jestli i zde kámen na kameni nezůstane!«

»Pánbůh s námi!« křižovali se všichni ostatní. »Vždyť větší část naších osadníků přestoupila potají pod obojí, nás by měli tedy ušanovati.«

»Však já jsem, sousedé,« (ujišťoval mladík posluchače, »podal v táboře plzeňském také již dobrou o vás zprávu a dojďelí k pomstě nad Chotěšovem, jen klášter sám jí odnese. A věru, nebude ho škoda, neboť myslím, že vám to pak bude lépe slušeti, až se o pozemky a statky bohatého kláštera chotěšovského rozdělíte, než abyste dále v podruží jeptišek hladem mřeli.«

Taková řeč ovšem se líbila shromážděným, kteří beztoho už od delší doby na klášter nevrazili a v této zášti své od cizích podněcovatelův ještě potvrzováni byli.

»Myslíš tedy, Komedo,« tázal se jeden ze sousedův mladíka, »že by nám po vyhnání jeptišek klášterské statky připadly?«

»To se rozumí samo sebou,« odvěce mladík, jenž Komedou jmenován byl; »vyhnaliť páni direktoři z Prahy a z celého království jezovity a zmocnili se bez dlouhých okolků všech statků jejích. Podobně děje se teď v kraji i s jinými řády a kláštery, proč bychom tedy my v Chotěšově dělali výmínku? Však jsme se na klášter už dost nadřeli, a je věru čas, abychom si také my jednou na prdboštství pořádně pohýřili, jaiko to druhdy pan probošt činíval, když měl z ostatních klášterů návštěvy!«

»Tyť mluvíš jako kniha, Komedo,« podotýkal jiný z

občanů chotěšovslkých, »a věru, počíná mi to teď mozek jasniti, že pravdu mluvíš! Já přijímám teď pod obojí, jsem tedy prázden všech povinností k papeženiskému klášteru!«

»Já také, já také!« ozývalo se teď se všech stran, »nám probošt už není více vrchností! Sestra Eudoxie nám nemá jíž více oo poroučeti!«

»A kdyby dnes Mansfeldští na klášter přitáhli,« dokládal jiný, »budeme jim spíše pomáhati!«

»Tak dobře mluvíte, přátelé,« chválil je Komeda, »dříve také svobody a (zámožnosti nedojdete, dokud z toho klášterského hnízda hromadu ssutin neuděláte. Vídělť já jsem v Praze, jak se kláštery drancují a boří, a bohdá, že toho i v Chotěšově dovedeme; zvláště když odtamtud tak hanební nepřátelé posvátné víry Husovy vycházejí!«

Nové přisvědčování se všech stran nastalo.

»Vzhůru na ně!« zvolal jeden z nejdivočejších, »já to už odedávna říkám, že bychom měli tu peleš vypáliti, kterou dobřanský pastor Beliálovou pastí na nás ubohé občany nazývá!«

»Učiňme tak!« křičeli jiní, »jeť v klášteře ted jen několik jeptišek a s těmi budeme brzo hotovi!«

»Já pak si ponecháni pannu Eudoxií, kterou mám odedávna na vroubku!« vzkřikl mladý Komeda, jenž při této boj echtív ostí občanů radostí ruce si mnul.

»Však dříve já se jí do oček podívám, ty holobrádku!« ozval se tu náhle ve dveřích krčmy velitelský hlas a zároveň vstupoval do nízké jizby mladý šlechtic, jejž ještě jíní dva následovali.

Vše se obrátilo v stranu ke dveřím a s otevřenými ústy pohlíželi vesničané na vzácné a neobyčejné hosti tyto.

Jen jediný Komeda neztratil svou přítomnost ducha.

»Pánbůh s námi!« zvolali potají, ale tak, aby to nejbližší sousedé jeho přece slyšeti mohli, »totě sám pan direktor Albrecht Simířioký a za ním rytmístří Vartemberk a Tuinkl z

tábora Mansfeldova!«

Na slova tato lítaly okamžitě beranice s hlav vesničanů a vše se příchozím pánům hluboce uiklánělo.

Byli to skutečně Albrecht Smiřický, Jindřich z Vartemberka a rytíř Tunkl, kteří téhož dne se sborem žoldnéřů z tábora před Plziní ina cestu k Cbotěšovu se vydali, a pak před polednem v Dobřanech zastavili, aby vojínům poněkud odpočinku popřáli. Po dostatečném svlažení hrdla učinil Simiříoký oběma soudruhům svým návrh, aby dříve ještě, nežli sbor jejích do Chotěšova vtrhne a všeobecné zděšení tak způsobí, sami se tam podívali a zejména o bližších okolnostech obyvatelek kláštera se přesvědčili. Návrh tento byl přijat a tak vydali se všidkni tři na cestu k Chotěšovu, kamž z Dobřan za malou hodinku dorazili.

U krčmy na severním konci osady Smiřický náhle koně svého zastavil, neboť zaslechl právě onen hluk, jejž Komeda svými popiudlivými řečmi proti klášteru chotěšovskému byl způsobil.

Bystrou myslí svou seznal Smiřický, že by v kruhu takovýchto lidí nejlépe cíle svého dojíti mohl, a protož umínil si této příležitosti ihned použíti a železo kouti, dokud žhavé jest.

Seskočil tedy s koně a oba ostatní soudruhové příklad jeho následovali.

V krčmě za panujícího hluku nikdo příchod jezdcův nepozoroval, neboť i sám krčmář bral účastenství v hovoru hostů svých, anť také on potají k vyznání pod obojí náležel a tudíž na jeptišky bohatého kláštera chotěšovského nabroušeno měl.

Tím způsobem stalo se, že Smiřický právě za největšího rozjaření vesničanův do krčmy vstoupil a poslední slova Komedova, jež byl tento o jeptišce Eudoxii pronesl, zaslechl.

»Ano, pohlížejte, otevřhubové,« mluvil Smiřický dále, postoupiv do prostřed jizby a bičíkem svým se oháněje. »Dříve

my se na klášter chotěšovský a jeho- mníšky podíváme, a pak vy se můžete o zůstatky rozděliti, budeteli jinak k mému lidu státi. Nestaneli se to, pak vám dám všem střechy inad hlavou zapáliti!«

»Milostivý pane, my všickni jsme zde pod obojí,« ozval se nyní za všechny Komeda, »a stojíme pří nejmilostivějších pánech direktorech. Klášter je nám všem trnem v oku!«

»A přece jste poddaní kláštera?« tázal se zamračeně Simiřický.

»To jsme sice, milostivý pane, ale déle jimi už nechceme býti. Právě jsme se uchystali jeptiškám poslušnost vypověděti, neboť skoro celý Chotěšov je už víře Husově získán.«

»Jen krčmář v hořejší hospodě drží pevně s papeženci!« osmělil se podotknouti nedaleko v koutě stojící a hluboko se ulklánějící krčmář, jenž soupeři svému chtěl se za vhodné příležitosti této jedním rázem pomstíti za všecky škody, jaké byl kdy od něho lákáním a odváděním hostí utrpěl.

»Pakliže tomu tak, pak shledáte v lidu mém přátele,« odpovídal Smiřioký a rozhlížel se po všech přítomných, jako by někoho z nich hledal.

Pak utkvěl zrak jeho zase na prvním mluvčím, totiž na mladém Komedovi, jenž tu vzpřímen stál a smělýma očima na šlechtíce pohlížel.

»Ty pojď s námi a ukážeš nám cestu ke klášteru!« pravil k němu Smiřický a kynul rukou velitelsky ke dveřím.

Komeda se před šlechticem uklonil a pravil:

»Do kláštera se teď nikdo cizí nedostane, milostivý pane. Po odchodu proboštově se jeptišky pozůstalé pilně zavírají.«

»Což nejsou již všedky pohromadě v klášteře?« ozval se tu nyní také Jindřich z Varteomberka, jejž zpráva mladíkova zajímati se zdála.

»Ba nejsou, milostivý pane,« zněla odpověď; »pan probošt vystrnadil větší část panen kamsi přes hranice do Bavorska a jen sestra Eudoxie tu s několika pannami zůstala.«

»To je tatáž ijeptiška, o kterou jsi už dříve jazyk svůj brousil?« tázal se Smiřický s jiskřícíma zrakoma.

Komeda se zapýřil a pohlížel k zemi.

»Uvedeš mne tedy k této Eudoxii a j eli volný vstup do kláštera zamezen, uvedeš mne tam jinou cestou. Rychle teď ku předu!«

A Smiřický obrátil se zase ke dveřím a vyšel s oběma přáltely svými před krčmu, kdež koňové jejich stáli. Na to vzkřiknul na provázejícího je krčmáře a poručil mu, aby o koně tyto dobrou péči vedl, než zase z kláštera se navrátí. Zároveň mu kázal k vyčastování značného počtu žoldnéřstva se připraviti a nařízení toto všem ostatním obyvatelům chotěšovským oznámiti.

Lze si snadno pomysliti, že zpráva tato velké zděšení ve všech shromážděných vyvolala, následkem čehož jeden po druhém z krčmy se vytrácel, aby do stavení svého spěchal a tam k příchodu obávaných žoldnéřův vše připravil.

Mezitím dal se Smiřický s Varíeimiberkem a Tunklem za Komedou, jenž jim za průvodčího do kláštera sloužiti měl.

Klášter dhotěšovský bělal se mezí stromy ve značné ještě vzdálenosti za rozlehlou dědinou a poskytoval s temným pozadím svým pěkného pohledu. Pohoda byla i za listopadového dne dosti příznivá, polední slunce napsoledy zdálo se přírodu k zimnímu spánku se chystající líbati, a lehký větřík šelestil mezí stromy, listí s nich na všecky strany setřásaje.

Naší šlechticové chválili sobě pěkné položení a neobyčejnou výstavnost kláštera a chrámu, a dali sobě rozličné okolnosti a poměry krajiny chotěšovské od mladého průvodčího svého vykládati.

Komoda s neobyčejnou horlivostí tak činil a Smiřický seznával v něm vášnivého protivníka císařských a vůbec katolíkův, jakož opět nadšeného přívržence učení Českých bratří, kteří v nej -novějším politickém hnutí národa spatřovali

také nastávání doby, jakáž by i jim praktických výsledkův přinesla.

Po nějaké chvílí chůze však obrátil se Smiřický ke Komedoví a pravil:

»Vždyť touto cestou se od kláštera spíše vzdalujeme; kudy nás to vedeš?«

Komeda se potměšile usmál.

»Pravil jsem už, milostivý pane, že se fortnou do kláštera nedostaneme.«

»Je ti tedy bezpečnější cesta povědomá?«

»Ba ovšem, tamto háj souvisí s klášterskou zahradou a přes zeď snadno do ní se dostaneme,«

Smiřický byli s tímto vysvětlením spokojen a všickrni kráčeli dále za Komedou, jenž je vzhůru k háji klášterskému vedl.

Po cestě vyptával se Smířioký na poměry kláštera a zejména si dal od Komedy líčiti řádění žoldnéřů probošta chotěšovského v sousedí krajině.

»Milostivý pane, ani pasovská sběř před sedmi lety si tak nepoějraala, jako ti prokletí Bavorácí, které probošt na útraty kláštera proti nám vypravil. A kdyby byli tušili, že i Chotěšovští se z velké části přiznávají k víře bratrské, bylí by i nám rovněž učinili, jako nešťastným Stoďským!«

»A čeho se tam dopustili? Mně není o tom ještě nic podrobnějšího známo?«

»Než ještě Mansfeldští k Plzni přitáhli, vypadávali císařští na okolní dědiny, pálíce a loupíce, jak ani Turci v Uhersku nečinili, poněvadž tito faráře pod obojí si zjednali a mnoho katolíků k pravé víře převedli, čímž ovšem zlost probošta našeho vzbuzena byla.«

»Co se tedy přihodilo v Stodě?«

»Jedné noci vpadla ta sběř cizácká do městečka a nyní tam jako šelma ze Zjevení řáditi počala. Nešťastný farář evangelický byl od ukrutných katanův těch do nahá svlečen, na

rožeň veprán a za živa pečen!«

Smiřiciký s oběma soudruhy svými nemohl se výkřiku úžasu ubrániti.

»Tu.vidíte, setníku Tuinkle,« zvolal Vartexnberlk s výrazem nejvyššího rozhořčení; »že ta chasa nižádného slitování inezasluhuje. Musíme jí i všecky přívržence její vyhladiti s povrchu zemského, jakož by ne j radě jí ona s námi učinila. Chotěšov nebude a nesímí býti pardonován a až probošta do své mocí dostanu, pak rovnou smrt mu připravím, jako žoldnéři faráři stodskému bylí učinili!«

»Já za probošta a žoldnéře jeho také se nepřímlouvám,« namítal setník Tumkl, »leč jen za nešťastné panny kláštera chotěšovského, které ve zločinech oněch účastenství nemají. Bylo by to přelévání krve nevinné!«

»A byl snad farář stodský vinným?« odvážil se divokým hlasem zvolati Komeda v rozprávku šlechticův. »Byla snad manželka jeho vinnou, snad nebohá dcera jeho vinnou?«

Všichni tři šlechtici s podivením hleděli na mladíka, který tu jako Vtělená zuřivost před nimi stál a z »jehož zarudlého Obličeje dvé divoce pohrávajících očí svítilo.

»Vypravuj dále,« napomenul Jindřich z Vartemiberika Komedii, »snad tohoto milosrdného Samaritána přesvědčíš!«

A pohlédnul s ironickým úsměvem na rytíře Tunkla.

»Nešťastná choť a dcera farářova tnusily strašnému divadlu onomu přihlížeti,« pokračoval mladík ve svém vypravování dále a hlas jeho čím dále tím více se třásl; »pak ti pekla zplozenci obě paní sprzmívše uší a nosy jim uřezali a se svázanýma rukama a nohama na ihnojistě je vyhodili, psy na ně štvouce a kalem svým je zasypávajíce. Starého otce farářova a dvě malé dítky pak úplně na kusy rozsekali a maso jejich rovněž na íhnojiště vyházeli,«

»Toť pravá zběsilost pekelná!« zvolal Sniiřický s ošklivostí.

»Ano, můj drahý,« podotýkal mu Vartemberk, »až budeš is

námi déle v ležení, pak již více takových obrázků seznáš.«

»Děloť se tak na všech stranách, milostivý pane,« hovořil Komeda dále, »na Stodských sobě však Bavoráci proboštovi nejkrutější zlost svou vylili. Jako ina faře tak i ve všech ostatních domech sobě počínali, ubohým lidem náboženství pod obojí nosy i uší řezali, a tak je zohavené s posměchem k pánům direktorům posílali, Jedné pak ženě — bylať to nešťastná sestra má —,« dokládal mladík a hlasitě vzlykal při tom, »'vytrhnuvše z rukou dítě malé na divé je rozpoltili, a bijíce jí těmi kusy okolo huby, ta slova k ní německy mluvili: »Síehe da, friss Fleisch und saufe Blut, du lutherische Húndin!« (Tu máš, žer maso a chlastej krev, lutherská čubko!) Pak celé městečko vypálili a s maloupemou kořistí do Plzně se vrátili.«*)

A mladý vypravěč zakryl si líce a horké dvě slzy ise mu z očí krví podlitých vyronily na osmahlé tváře.

Se vzrůstajícím účastenstvím pohlížel Smiřický na mladíka, jehož zášť proti klášteru chotěšovisikému nyní pochopovali.

Bylť to obrázek strašného řádění, jakéž tehdáž minohé kraje české zakoušely, předehra to k hrůzné válce (třicetileté, jaká z rajských krajin vlasti naší byla pravou poušť učinila. Pravdě však sluší vydati svědectví, že obě strany takto stejným způsobem sobě počínaly, neboť soldateska stavův nekatolických v míčem si nezadala se žoldnéři strany pod jednou, jak v průběhu vypravování našeho ještě častěji se nám udá poznati.

Po nějaké chvílí tázal se Smiřický Komedy dále:

»A kterak to nyní v Stodě vypadá?«

»Městečko je jediná poušť,« zněla truchlivá odpověď. »Kdo v oné strašné moci životem unikl, a těch bylo velmi málo, ti se rozprchli do lesů;

*) Celé toto vypravování »na historické pravdě se zakládá. Viz historii Pavla Skály ze Zhoře II. 386. mrtvoly povražděných pak dodnes tam leží nepohřbeny. Jem nešťastné

rodině farářově jsem poslední podtu mohl prokázati, že jsem zohavené mrtvoly matce zemí odevzdal.«

A zrak ijeho se poznovu zakalil.

»Což i choť farářova a dcera vzaly za své?«

»Myslíte, pane, že plameny se lidskému tělu vyhýbají?« odvětil s děsným výrazem ve tváři mladík. »Zahynulyť obě ubohé v plamenech, jež celé městečko ztrávily, neboť svázané a bez smyslův ve dvoře fary ležely,«

Zakryl sobě poznovu tvář, jako by si nechtěl hrůznou onu událost více na imysl uváděti.

»Poznávám, že's byl v nejbližším spojení s rodinou faráře stadského, mladíku,« pravil Smiřický soustrastně lke Komedovi a položil mu bezděky ruku svou na rámě jeho.

»Ba ano,« odpovídal poloutajemě mladík, »já miloval Juditu více než sebe, ale nyní už vše je pro mne ztraceno!« — S divokým pohledem pak doložil: »Ale nad její mrtvolou jsem se k pomstě zapřísáhnul nad vrahy jejími, a nyní žiji jen pomstě této! Klášter chotěšovský první jí musí podlehnouti!«

A zaťatou pěstí pohrozil v onu stranu, kde klášter pod vrchem se rozkládal.

Ocitli se právě asi v polovici stráně, po níž klášterská zahrada vysokou zdí ohrazená vzhůru se táhla.

Kolem této zdí se ubírali k háji a brzo v houští jeho' zašli.

Komeda máchnuv rukou v povětří setřel všecky bolestné připomínky a statně houštím ku předu se dral.

»Nepochopuji, k čemu toto plahočemí lesem,« mručel do vousů setník Tunlkl, jehož tělnatosti ovšem toto lezení do vrchu nepříliš po chuti bylo; »nebylo lépe vyčkati příchod našich lidí v krčmě na silnici, než tuto za dobrodružstvím se hnáti?«

»Ty ovšem nechápeš lákavost takového dobrodružství,« smál se mu Smiřiciký, »až pojednou jako jestřábi mezi klášitemními holubicemi se octneme! Bude to zděšení v tom holubníku!«

A rozpustile se chechtaje dral se dále za Komedou, jenž po nějaké chvíli před houštinou se zastavil.

Houští toto táhlo se po celé délce stráně a zakrývalo nízkou zídku, která s té strany klášterskou zahradu 'ohraničovala.

Vstup byl odtud do zahrady velmi snadný, neboť tu ovšem v nynější době žádných strážců nebylo, jací druhdy klášter chotěšovský na všech stranách hlídali.

»Zde jsme ;na místě!« zvolal Komeda, když nad zídkou stanul a průchod houštím pro šlechtíce učinil. »Odtud také lze residenci chatěšovských panen nejlépe přehlédnouti.«

A skutečně otvíral se odtud nad míru vábný pohled do údolí cbdtěšovského, jemuž Radbuza středem tekoucí tak zvláštní živosti dodávala. Na úpatí vrchu rozkládal se ohromný klášter s chrámem a proboststvím, dále pák k řece osada klášterská, na jejímž návsí jakýsi sběh lidu bylo pozorovati. Ostatně melbylo v celém údolí žádný zjev života zříti, zejména pak budovy klášterní zdály se býti jako vymřelé.

6*

»Věru vábné to hnízdečko, jež sobě tu panny premonsitrátky vyhledaly!« zvolal Smiřický, když se byl po krajině rozhlédnul. »Ty jednušky umí sobě vůbec výborná místečka k lenošení svému vybírati a kdekoli jsem jaký klášter nalezl, vždy bylo okolí jeho se zvláštní chutí voleno.«

»A zvláště výborné sklepy bývají jejich majetkem,« dokládal jako bezděky rytíř Tunki, »jak zase já na svých taženích nejenom v Čechách, ale i v říší a v Uhřích jsem se přesvědčil.«

A zamlasknul pyskem v pomnění na doby, kdy v klášterních sklepích byl hýříval,

»Však sklep v proboštství chotěšovském se vám bude teprve líbiti, pane setníku,« odvětil na toto poznamenání Koimeda; »jeť odedávna v celém Plzeňsku proslulý a ani plaský se mu nevyrovná.«

»Nu, to mine opět poněkud s Chotěšovem smiřuje,« pravil

Tuoiíkl, jemuž se už jazyk stahoval. »Mne dovedeš nejdřív do proboštství, než se tam ta ostatní žíznivá chasa sežene!«

»Nuž, vidíš tedy, milý Tunkle, že se ti hojné náhrady za tvé lezení do vrchu dostane!« smál se Vartemberk; »musíš sobě ale popíliti, neboť chasa naše asi sotva se dlouho v Chotěšově pozdrží, jakmile dílo své zde dokoná.«

»Bylo iby to bláznovství odtud odcházeti, dokud bude ještě jediného sudu ve sklepě,« hučel rytíř Tunkl, »Už za toto uvítání by zasloužil Ghdtěšov pardon.«

Komeda pohlédnul zase se svým vášnivým výrazem v oku na setníka a zvolal:

»Stády byly rovněž pěkné městečko a přece ho nebylo ušanovámo! Chotěšovsikému klášteru stejnou měrou se odměníme!«

»Ty mlč, holobrádku!« vzkřiknul Tunkl. »Se svým proboštem ti dovolím nakládati, jak ti libo, až ho do rukou dostaneš; a třebas i ma rožni ho upeč, jak Bavoráci stodskému faráři učinili; ale proboštství se mí nedotýkej, pokud rv něm kapka vina bude!«

»Nestarej se, Tunkle, nestarej!« konej šil starého kumpána Simířícký, »Tobě ostavíme sklep a sami sobě ponecháme klášter s holubicemi jeho — a nyní dolů!«

A pokynul Komedovi, jenž jediným skokem se zídky idole v zahradě se octnul.

Ostatní příkladu jeho následovali, jen že u Tumkla to poněkud déle trvalo.

Pak se ubírali stezkou, která do dolejších částí zahrady vedla.

Jak se dalo í za podzimního počasí tohoto dobře pozorovati, byla zahrada kláštera chotěšovského úpravně zřízena a poskytovala příjemné a stinné procházky parmám klášterním. Na některých místech byla loulbí postavena a vůbec bylo tu všemožně o pohodlí od světa odloučených obyvatelkyň kláštera pečováno.

»Tuto vede cesta k proboštství,« pravil Komeda, když asi v polovicí cesty se ocitli a na konci dlouhého jednoho stromořadí průčelí výstavné budovy se jevilo.

Rytíř Tunkl se na slova tato náhle zastavil a pohlížel stromořadím do dálky.

»Já jdu tudy,« pravil rozhodně a dal se do stromořadí. »Vy, pane Vartemberku, učiníte věru nejlépe, když mne budete následovati,«

Jindřich z Vartemberka byl na vahách.

»Klášter a jeptišky v něm vám nikdy neutekou,« napomínali jej Tufíkl, »za to však by mohl sklep pirobošfstký ibrzo vyprázdněn býti a pak byste otálení svého litoval,«

Tento důvod u Jindřicha z Vartemberka rozhodl, že rovněž Smiřicikého opustí a do stromořadí zahnul.

Nahlížel pravdivost slov Tunklovýcih a stejný jako on jsa milovník výborného vína zanechal na okamžik pídění se po dobrodružstvích a hodlal se dříve požitkům v proslulém sklepě probošta chatěšovského oddati, než ostatní družina žoldnéřská do kláštera přitrhne.

Tak se brali oba důstojníci stromořadím přímo ku proboštství dále, kdežto Smiřický se svým průvodčím rovnou cestou k vlastní budově klášterní mířil.

Právě zahnuli na postranní stezku, která je o něco dříve ke klášteru přivésti měla, an se tu Korné da náhle zastavil.

Mlčky, ale výrazně kynul Smiřickému, aby se taktéž zastavil a ukazoval mu na protější konec stezky.

Smiřický pohlédnul do dálky a spatřil tam volným krokem jednu z jeptišek chotěšovských se přibližovati.

Bílý oděv, v jakýž piremonstrátka podle řehole své od hlavy až k patě zahalena byla, zarazil poněkud mladého šlechtice, jenž nikdy ještě jeptišku klášterní nebyl zřel, a proto naň zjevení se bíle oděné mnišky v prvním okamžiku zvláštní dojem učinilo.

Bezvolně dal se Komedovi odtáhnouti v loubí, u něhož se

právě nalézali, aby tak jeptišku blíže přistoupiti nechali.

»Je to sestra Eudoxie,« šeptal mu Kotneda a hlas jeho nesmírně se třásl; »sám osud mi ji takto v ústrety přivádí!«

Divoký oheň hrál mu v očích, tak že í Smíří cký se nad tímto pohnutím jeho pozastavil,

»To je tatáž mníška, o níž jsi už v krčmě byl mluvil?« tázal se ho rovněž zticha.

»Ano, tatáž, která je nyní představenou kláštera!« zněla odpověď.

»Tuším, že nezdá se ti býti lhostejná!« pravil Smiřický a ostře na mladíka pohlížel, jehož prsa tak mocně pracovala, že tím podezření mladého šlechtice vzbuzeno bylo. Co obmýšlela tato divoká povaha s klášterní dívkou?

»Oh, pomstu a smrt jsem jí přísahal,« sípal mladík; »neboť jejím návodem se to stalo, že probošt sbíral penězi klášterními cizí ony žoldnéře, kteří pák do Stáda strašnou onu záhubu přinesli a rodinu farářovu tak ďábelsky utratili!«

»Co praviš?« zvolal Smiřický udiven. »Mniška tato by to byla, jež by k takovým zločinům byla podnět dala?«

»Ano, tato sestra Eudoxie to jest, která fanaticky zuří po vyhubení nás kacířův, která ničeho si více nepřeje v náboženské iblouznivosti své, než aby mučennicí se stala pro Řím a panování jeho! Ona to jest, která probošta se žoldnéři jeho do Plzně pudila a nyní nám zde v Chotěšově moc svou cítiti dává! Jí musí býti v klášteře vše poslušno, jen ona spřádá ty tajné nitky, kterými chce nás kacíře zničiti, a proto musím na ní smrt milenky své pomstíti!«

To vše vyrážel ze sebe zrůzněným hlasem, celá bytost jeho byla zimničně rozechvěna, oči divoce se v důlkách koulely a zdály se jedovaté šípy vysílati na vysokou postavu jeptišky, která ničeho netušíc stále k loubí se přibližovala.

Smiřický mohl nyní již dobře rysy její rozeznati a s nemenší dychtívostí ji pozoroval.

Sestra Eudoxie, jak nyní zraku jeho se jevila, byla vysoké

štíhlé postavy a velitelského držení těla. Obličej její, krásy neobyčejné, ale zároveň přísné a chladné, svědčil dostatečně o vnitřní povaze její, neboť se v měm jevila hned na první pohled asketická ona příikrost, jakáž klášterním osobám vlastní bývá, jež víře své s fanatickou bezohledností oddány jsou a jakéž v onom věku tak často působením svým daleko přes meze klášterní dosahovaly. Vychována byvší od jesuitův v pražské jejich koleji stv. Klímenta, kamž hned v mládí odevzdána byla, vstoupila působením jejich v klášter premonstrátek chotěšovských, kdež hned od prvního okamžiku neobyčejně přísnou a rozhodnou povahou svou zvláštního postavení se domohla a nejen na ostatní sestry klášterní a představenou svou, leč i ma probošta vlivem svým působila a v krátce obávanou osobou se stala, jejímž náhledům vše se bez výminky poddávalo. Časté návštěvy jesuitův pražských, kteří se sestrou Eudoxií dlouhé porady konali a jí na probošta chotěšovského ve smyslu svém působili, zjednávaly jí tím důležitého vzezření. A když pak jesuité z rozkazu stavovských direktorův celou zemi českou opustiti musíli, a na útěku svém v klášteře chotěšovském se zastavili, nadchnuta byla Eudoxie tím horouonější nenávistí proti bezbožným oněm kacířům, kteří byli ctihodné otce řádu Ježíšova do vybnanství odsoudili, a od té doby vynakládala působení své v onom směru, jakýž probošta ohoměšovského přímo do boje proti nekatolíkům hnal. Ona stala se nyní vodící a řídící silou v Chotěšově, ona jediná netajila své smýšlení proti kacířům a brzo byla celé krajině působnost její známa a namnoze, jak to v takových případech bývá, zveličována. Na vrub jejího působení přenášel pak lid vůkoliní vše, oo hrozného proti nekatolíkům bylo se udalo1, a odtud také vysvětliti lze, proč mladý Komeda byl proti neobyčejné mnišce této záštím zahořel.

Proto sledoval kroky její s výrazem horoucí pomsty, proto vřela celá bytost jeho vášní bezmezmou, když jeptišku tak hořce nenáviděnou přibližovati se spatřoval.

Smiřický taktéž nespouštěli s ní oka, leč citové zcela rozdílní ve vnitru jeho se vzmáhaly.

Viděl ť před sebou pouze dívku, jež nevšední krásou svou jej zajímala, krásou to, jakéž podobnou v takových poměrech ještě nikdy nebyl seznal, a kteráž originálností touto tím více jej poutala. Čítalať sestra Eudoxie sotva dvacet pět let a výrazná tvář její sama o sobě mohutný dojem na každého činila.

Smiřický neviděl v lepých Jících těchto oné přísnosti vyznavatelky římské víry, jakouž soudruh jeho* jedině v nich spatřoval, jeho očím se zjevovala vnadmá dívka, jejíž neobyčejné vděky byly s to vášnivého chtíče jeho probouzeti. Nebylí mladý velmož tento uvyklý na nějaké ohledy; postavení jeho a bohatství dovolovaly mu po rozkoších a zábavách ve všech poměrech a na všech stranách se sháněti, a povaha jeho byla jíž taková, že netrpěla žádného odporu a že každou překážkou vášeň jeho jen ještě zvyšována byla.

Ani v tomto okamžiku tedy nemyslil na to, že se ocitl na místě posvátném, ve zdích kláštera, zbožnosti a bohumilým skutkům věnovaného, že má před sebou pannu, která Bohu a službě jeho byla život svůj obětovala. On v zjevu tomto viděl j en dívku, j akých se mu v dobrodružném živobytí jeho na sta ibylo naskytlo, a proto pohlížel na ni stejnýma očima, kterými byl v Praze na bezčetné mílostenky své pohlížel.

Nedbal tedy již na mladíka, po boku jeho1 stojícího, jenž ovšem nesměl na to pomysliti, aby se záměrům tak mocného velmože protivova!. Musilť mu ustoupiti jako nízký červ, jenž z prachu svého nesměl se odvážiti na nějaký odpor proti tomu, co sobě soupeř jeho tak mohutný byl umínil. Naopak měl těmto záměrům jeho spíše ještě posloužiti, a proto použil ještě Smiřický doby té, než v myšlenky své pohroužená jeptiška až k loubí přišla, aby Komedy na některé bližší okolnosti se vyptal.

»Co je ti o sestře Eudoxií více známo?« tázal se ho polohlasně. »Jak dlouho již meška v kláštеře zdejším?«

Komeda ani se neobrátív k Smiřickému odpovídal rovněž zticha a úsečmě:

»Jeť zde již asi osm let.«

»Víš něco bližšího o rodu jejím?«

»Praví se, že pochází z rodiny šlechtické, ale rodičové její nezdají se býti již na živu.«

»Z čeho tak soudíš?«

»Poněvadž ji po celou tu dobu jen bratr její v kláštеře navštěvuje, který každého roku jednou ido Cbctěšova přibyl.«

»Znáš jej blíže?«

»Jen dvakrát jsem jej viděl, neboť lidské společnosti vždy se vyhýbal.«

»Tedy jméno jeho a postavení ti není blíže známo?«

»Vím jen tolik, že je jeden z nejhorlivějších přívrženců tovaryšstva Ježíšova, jemuž také sestru svou hned v mládí na vychování odevzdal.«

»Sestra Eudoxie 'je tedy cihovankyní jesuitů? Nyní náboženskou horlivost její pochopuji.«

»Ano, trávila mládí své v klášteře jejích v Praze a u míchssála do sebe ony zásady, které nyní v klášteře chotěšovském provádí!«

»Škoda té krásy, jež tu tak dlouho jíž se mrtví!« pravil Smiřický jakoby sám k sobě, ale Komeda přece byl slova ta zaslechnul.

»Líčidlo; to ďáblovo!« zaskřípal mezi zuby. »Krásná tato schránka skrývá jen zločiny a zášť smrtelnou proti nám, kteří pravou víru Boží vyznáváme! Šeredné tyto duše ve vnadmém těle na hranici nás vysílají a proto zničeny býti musí!«

A v témže okamžiku, co sestra Eudoxie u loubí s byla octnula, vytasil fanatický Český bratr za ňadry ukrytou dýku a vrhnul se s vášnivým výkřikem nenávisti na jeptišku, jíž by byl zajisté vražedný svůj nástroj v prsa vhroužil, kdyby současně nebyl Smiřický jediným skokem za mim se octnul a napřažené rámě jen o* s takovou silou k zemi srazil, že dýka daleko v

záhony odletěla.

Sestra Eudoxie zděšením nad náhlým tímto výjevem vykřikla a jako zkamenělá státi zůstala, s místa se hnouti memohouc.

Vše to dalo se v jediném okamžiku, takže jeptiška, omámema přepadnutím tímto slova mocna nebyla a jen pravicí svou, v níž dlouhý růženec držela, proti vrahovi vztáhnula, jenž druhou ranou Smiřického na hlavu zasáhnut k zemi jako bezduchý sklesnul.

Na to Smiřický k panně se obrátil a pravil:

»Neobávejte se ničeho více, panno důstojná, bídník ten, jenž po životě vašem pásl, více vám neublíží!«

Teprve nyní Eudoxie zase slova nalezla a na krok ustoupivší zvolala:

»Znám toho člověka, jenž pomstu svatyni této přísahal a pokojný lid proti klášteru popuzuje. Zloba jeho však malomocná jest, neboť Pán svých věrných nikdy neopustí!«

A sepjala ruce na prsou a rty její se tichou modlitbou pohybovaly, kdežto očí ve zbožném zanícení k nebi pohlížely.

Srnířický kochal se pohledem na světicí tuto, jež v postavení tomto bělostné soše mramorové se podobala a tím milostnější dojem, naň činila.

»Stal jsem se ochráncem vaším,« pokračoval dále, když jeptiška modlitbu svou skončila, »a i nadále vám ochrany mé se dostane, jíž vám za krátko potřebí bude.«

»Mne chrání Pán, proti němuž rámě lidské ničeho nezmůže!« odpovídala panna hlasem povýšeným, »Cokoli nepřátelé Boha a pravé víry jeho proti nám podniknou, považujeme za zkouáku na nás seslanou, jež o stupeň výše k slávě nebeské nás povznese.«

A opět pozdvihla zraků svých k nebi, bledé líce její se nachem zbarvily, bylať hotova každým okamžikem smrt mučeraníckou pro víru svou podstoupiti.

»Vám nebude žádného protivenství více zakoušeti, panno

ctná,« pravil zase Smiřický a chtěl se pravice jeptíščiny uchopiti,

»Nedotýkej se mne světskou rukou svou, která snad včera ještě bratry mé vraždila!« zvolala s náhlým rozhorlením sestra Eudoxie a opět na krok ustoupila. »Poznávámť, že jsi jedem z oněch, kteří bohulibého města dobývají, aby v něm bratry a sestry mé smrti obětovali. Já ničeho nechci s tebou míti!«

A odvrátila se od mladého šlechtice, jenž plamennýma zrakoma svýma jí krev do lící vháněl.

To však Smiřického neodstranilo, neboť cítil se nyní v Chotěšově pánem' býti, a protož musil každý odpor třebas i násilím zlomen býti!

»Ne tak, panno krásná!« zvolal za Eudoxií a několika kroky octnul se opět po boku jejím. »Já zachránil tě před oním blouznivcem, a chci tě i dále životu zachovati, jenž podle vůle mé teprve nyní v nejkrásnějším světle se ti počne otvírati.«

Eudoxie však nedala více na slova tato a ubíhala do kláštera, pronásledována jsouc Smiřickým, jehož vášeň odporem tímto jen ještě zvyšována byla.

A sotva že zmizel za prchající jeptiškou na ohbí cesty, povstal se země Komeda a se zrůzněnou tváří pohlížel v onu síranu, kde šlechtíc tak těžce jej uraziví byl zrakům jeho se ztratil.

Prsa jeho mocně pracovala, blouznivého mozku jeho byla se pravá šílenost zmocnila a se zaťatou pěstí hrozil za Smiřickým.

»Běda tobě, zrádče naší svaté věci! Já pomstu přísahal Chotěšcvu a Eudoxii, a také ji vykonám, byť i tisícové Smiřických ji překaziti hleděli! A rovněž ty, jenž jsi zlolající rukou svou se opovážil dotknouti bojovníka Božího, když ono plémě ďábelské chtěl zničiti, i ty zakusíš pomsty mé dříve, než se naděješ! Neníť Kooieda bezmocný onen červ, jak ty se domníváš, a brzo se ti v celé hrůze své objevím!«

Poznovu zahrozil pěstí v stranu ke klášteru a pak v houštině

zmizel, když byl ještě zahozenou dýku svou sebral. V několika okamžicích nebylo po něm v klášterské zahradě chotěšovské ani stopy více, ale za nedlouho mělo působení jeho na jiné straně krutým způsobem se projeviti.

Spěchalť totiž silnicí k Dobřanům a za malou půl hodiny bylo v severní části údolí pozorovati velké vyvaly prachu, jako by značný počet lidstva k Chotěšcvu se přibližoval. Bylíť to žoldnéři Mansfeldoví, jimž Komeda za průvodčího sloužil a k spěchu je poháněl, než prý jeptišky z kláštera uprchnou,

V krátké době ocitli se také žoldnéři již v Chotěšově, neboť nebylo ani třeba k pospěchu je dohánětí. Lákalať je pověst bohatého kláštera a kostela, kde hojné kořistí si přislibovali.

Před dolejší krčmou se žoldnéři pozastavili, anť krčmář byl pro ně jíž piva a vína přichystal, Komeda pak mezitím pobíhal od stavení k stavení a spoluvěree své k útoku na klášter vybízel.

»Hodina pomsty udeřila!« tak volal jako zběsilý, »dnes klášter ohotěšovský stejně vezme za své, jako žoldnéři jeho byli Stodům učinili! Pomsta za zavražděnou rodinu farářovu!«

A v několika okamženích byl veškeren nekatolický lid dědiny na nohou proti klášteru, ozbrojen jsa těmi nejrůznějšími nástroji, kterými chtěl klášter i chrám, proboštství a ostatní budovy se zemí srovnati. Komeda v jedné ruce maje dýku, v druhé pochodeň hnal se v čele rozlíceného zástupu tohoto.

S diruihé strany hrnuli se pak ke klášteru žoldnéři Mansfeldští, kteří taktéž žádné kázně mezi sebou více neudrželi a jež důstojníci jejích marně na uzdě držeti se snažili.

Byla to záplava dvou divých živlův, která na klášter ohotěšovský se přivalila a jemu nevyhnutelnou záhubu přinášela. Nedala se ničím více zameziti, vášně lidu i žoldnéřův byly jak pobuřlivými řečmi Komedy, tak pomněním na řádění žoldnéřů probošta chotěšcvského ve Stodě přespříliš rozníceny.

Divý řev a volání pomsty rozléhaly se na všech stranách, když vzbouřený dav ina planinu před klášter se dostal a

nenáviděné toto sídlo protivníků svých před sebou spatřil. Vše bylo v davu tomto potníšeno. Každý řval a soptil nenávistí proti jeptiškám, nejdivočeji pak Komeda v čele zástupu si počínal.

Jako zběsilý hnal se přímo k fortně klášterní, která ovšem pevně uzavřena byla, ale tak prudkému návalu ovšem dlouho vzdorovati nemohla,

»Sekery sem a sochory!« vzkřikli Komeda, když před fortaiou se zastavil. »V několika okamženích to dílo ďáblovo se zemí srovnáme!«

A hned tu bylo seker a jiných nástrojů po ruce, jimiž nehorázné rány na dvéře fortny vedeny byly.

Dutě rozléhaly se rány tyto v dlouhé chodbě klášterní, ale jiného hlasu se cdtamud neozývalo. Vše zdálo se býti uvnitř vymřelé.

Stejnou dobou hnal se druhý dav ke dveřím chrámovým a rovněž násilným způsobem do- bohatého vnitřku jeho' se dostati hleděl. O závod pracováno sekerami a sochory, za nedlouho pak oboje dvéře roztříštěny byly.

Rozvztekleme houfy lidu a žoldnéřův hrnuly se nyní jako rozbouřiné moře do vnitra budov posvátných, strašné ječeni a provolávání oznamovalo vítězství jejích, záhuba Chotěšova v tomto okamžiku počala. Výjevy z roku 1421, kdy klášter od husitův přepaden a zničen byl, měly se nyní ještě v krutější míře opakovati.

První řady, které do chrámu vrazily, náhle se při vstoupení do svatyně Páně zastavily, neboť netušené divadlo se tu očím jejich jevilo'.

Před velkým oltářem leželo na zemí jedenáct jeptišek premonstrátek, ruce spjaté o pomoc k nebi vztahujících a smrt mučeinnickou očekávajících.

Zjevení toto poněkud zarazilo první zuřívce, ale hnutí toto trvalo jen okamžik, ostatní řady tlačily se jako rozvodněmý proud ku předu, a žoldnéři Mansfeldští nenáviděný bílý oděv

řeholmíc spatřivše jako stádo vlků na nešťastné panny se vrhli.

Nastala teď scéna vraždění, jakouž v celé hrůze a hnusnosti její péru vypsati nelze.

Jako zběsilí ďáblové řvali žoldnéři spítí, a halapartnamí svými řeholmice na zemí ležící vražditi se jali. Okamžitě byla bílá roucha jejich nevinnou krví zbarvena, nic nepomohlo úpění a volání některých, v několika okamženích válelo se jedenáct mrtvol před oltářem,

Hrůzné, oplzlé výkřiky provázely vraždění toto, nadevše ale zazníval hlas Komedy, jenž na pokřik vrahů od fortny klášterní sem přiběhl a mezi jeptiškami sestru Eudoxii hledal, aby dýku svou v prsou její skoupal.

Ale Eudoxie mezí těmito jedenácti pannami nebylo,

»Kde je ta stvůra ďáblova? Tu já sobě k pomstě vyhradil! Ta rukou mojí musí zahynouti!« -tak řval v krvavém šílenství svém a pobíhal od mríkvoly k mrt(voile, inačež když se přesvědčil, že Eudoxie mezi nimi není, vyrazil s tlupou sběře ven, aby do klášterních cel se vrhnul, kde jistě ji zastihnouti hodlal.

Ostatní pak waždivé choutky svoje ještě na mrtvolách ukájeli, z chrámu je vyhazujíce a oděv krví potřísněný s nich strhujíce. Jiní zase na ozdoby a skvosty chrámové se vrhli a brzy byla svatyně Páně ze všeho vyloupena, co pak odnésti se nedalo, bylo aspoň zničeno. V krátké době poskytoval vnitřek chrámu obraz jediné spoušti.

Stejným způsobem dalo se řádění v klášteře, kde sběř po chodbách a celách se rozproudila.

Komeda byl všude v čele zástupu a zločínné soudruhy své k ničení a pustošení vyzýval, čehož ovšem u roty (této více potřebí nebylo.

Jeho však ovládala jen jediná touha, jej hnal jen jediný pud pomsty, aby totiž sestru Eudoxii v moc svou dostati mohl, jíž smrt vlastní rukou svou byl přísahal.

Z přízemí klášterního, kde nikoho nezastal, hnal se do prvního poschodí, nebol věděl, že Eudoxíe po odchodu představené klášterní v cele její se usídlila.

Tam tedy zamířil kroky své s několika ze soudruhů svých, ale sotva že ze širokých schodů do dlouhé chodby v prvním poschodí byl vstoupil, spatřil z cely Eudoxiny vycházeti Albrechta Smiřického, jenž v náruči své na pohled mrtvou pannu řeholní nesl.

Jediným pohledem poznal Komeda Eudoxii v rukou Smiřického a přesvědčil se nyní také o pravých záměrech jeho, jež už v zahradě byl tušil, když spatřil, jak velký dojem krása jeptišky této ma nevázanou a prostopášnou mysl mladéh ošlechtíce byla učinila.

Šílenství jeho a žízeň po pomstě na nenáviděných těchto dvou osobách poznovu se ho v neudané míře zmocnily a jako rozvzteklený tur hnal se proti Smiřickému, který s vnadným břemenem svým vždy blíže přicházel.

Jakmile však Smiřický poznal Komedu, vzkřikl na průvodčí jeho, mezi nimiž několik žoldnéřů Mamsfeldiských se nalézalo, aby šílence tohoto ihned se zmocnili a bezvládným jej učinili.

Žoldnéři ovšeei okamžitě uposlechli rozkazu velitele svého a dříve než Komeda k Smiřickéniu se přiblížil, chopili se ho pádnými pěstmi svými, takže s místa hnouti se nemohl a jen malomocně hrozby své proti Eudoxii pronášel.

Srnířický mezitím nesl bezvládnou pannu, jejíž líce smrtelná bledost pokrývala, dále jda okolo Komedy zvolal:

»Klášter chotěšovský tvé pomstě zůstavuji, však bledé růže této se mí nedotýkej! Ta jen pro mne v zátiší tomto vykvetla!«

A spěchal dolů do přízemí, kdež vše s udivením, ale zároveň s úctou před ním ustupovalo.

Komeda s novou hrozbou na rtech a nevýslovnou záští v oku pohlížel za mladým velmožem a pak zvolal:

»Nuž, pomstím se na Chotěšově, ale i ty, mrzký svůdníku,

pomstě mé neujdeš!«

Žoldnéři jej nyní opět pustili z objetí svého a Komeda, jenž všecky místnosti kláštera z mládí svého dobře znal, spěchal s pochodní a dýkou svou do hořej šich chodeb a na půdu, kde strašný záměr svůj nejrychleji provésti hodlal.

S hořící pochodní probíhal jako ďábel pomsty podkrovní místnosti, kde mnoho1 dříví a jiných hořlavin složeno bylo a v několika okamženích počaly plamney z vikýřů vyrážeti.

V krátké době stála střecha kláštera v jediném plamenu a dole stojící davy sběře požár tento s hlučným rykem uvítaly.

Co kdo mohl z kláštera a kostela odnésti, to bylo odneseno a brzo nestály než holé zdi velebné budovy, jejíž oloupené stěny nyní jazykové plamenní ošlehovati počaly.

Byl to výjev pusté surovostí, jakýž za tehdejších dob až příliž zhusta se opakoval a na surová srdce žoldnéřův cizáckýeh žádného dojmu více nepůsobil. Bylť Chotěšov od vůdcův jejích záhubě posvěcen a proto vzbouřený lid chotěšovský v zuření jeho proti klášteru a chrámu ještě podporovali.

Jen proboštství se nesměl posud nikdo dotknouti, neboť tam hned při prvním pokřiku sběře byl se rytmistr Vartemberk v okně objevil a několika žoldnéřům přikázal, aby průčelní vchod do budovy této vyrazivše vynášeli z proboštských sklepův složené tam víno, což tito ovšem ihned s největší ochotností vykonávati se jali. Jeden po druhém valily se sudy nejlepšího vína klášterního1 na plac před proboštstvím, dostatečná stráž pak je obránila do té doby, než kořist tato mezi ostatní rozdělena býti měla.

Ve sklepě pak hověl sobě rytíř Tunkl u nejstaršího sudu, jejž byl dovedl se zvláštní zručností a zkušeností znalce vyhledati, a ocital se již v onom stavu, jenž mu nedovoloval více zpříma na nohy se postaviti, ačkoli duch jeho dosud ani v nejmenším obestřen nebyl. Dával sobě přinášeti podrobné zprávy o všem, co nahoře mezitím se děje, a když na poslední

sud ve sklepě došlo, teprve sám pak dal se i se svým sudem ven vynésti, kdež spousta dosud spáchaná zrakům jeho se objevila. S ošklivostí odvrátil se od krvavého divadla, jakéž před chrámem spatřil, kde dosud mrtvoly zavražděných panen se válely, ma nichž lid nekalé choutky svoje nejsurovějším způsobem chladil.

»Rozežeňte tu luzu!« vzkřikl Tunkl na žoldnéře své, »a odkliďte mrtvoly, které by nám jen chuť kazily, jeť víno probošta chotěšovského příliš dobré, než aby nám jediná kapka jeho ztrpčena býti měla!«

Žoldnéři rozehnali lid, jenž stále jako zběsilý si počínal, a vházel pak mrtvoly povražděných jeptišek nazpět do chrámu, jehož hořejší část od sousedního hořícího kláštera také již v plamenech stála.

Jen s odporem dala se sběř s místa zuření svého zahnatí, neboť i pohled na sudy vína jí k novým výstupkům pohádal, víno ale bylo jen pro žoldnéře ustanoveno, a proto s tím větší chutí jali se tito nepovolané hostí zaháněti.

»Nuže, hoši, pojďte tedy se mnou!« zvolal tu mezí lidem krčmář z dolejší hospody, jenž byl všude mezi prvními, »podíváme se do sklepa v hořejší hospodě, tam má papeženec Křišťan vína a piva dosti pro nás všechny!«

»Vzhůru na onoho proklatého jednuškuU řvali všickní ostatní. »A až vypijeme, pak mu hnízdo jeho nad hlavou zapálíme!«

»A stejně všem jednuškám v Ghotěšově učiníme! Nesmí žádný více v Ghotěšově živen býti!«*) vzkřikl Konieda, jenž s hořící pochodní byl teď z kláštera vyrazil a k zástupu se přidal.

»Smrt a zkáza všem jednuškám!« ozývalo se teď ze sta hrdel a celý dav hnal se nazpět k hořejší části dědiny, aby tam týmže způsobem jako v klášteře řádil v staveních od katolíkův obývaných.

Na prostoře před klášterem zůstali jen žoldnéři, kteří naloupené věci chrámové a klášterní

*) Jednuškou nazývali tehdáž protestanti každého katolíka, poněvadž pod jednou přijímal. na připravené vozy nakládali, jež měly kořist tuto hojnou do tábora plzeňského dopraviti.

Rovněž učiněno se sudy vína a brzo celá tlupa žoldnéřsiká zpáteční cestu k Dobřanům nastoupila.

Dílo zkázy a pomsty bylo dokonáno, požár v klášteře a kostele byl se za pomocí prudkého větru tak strašně rozmohl, že nebylo lze více na blízku obou budov setrvati. Jednotlivé části krovů a zdí kácely se dolů a brzo celé krytby do vnitř obou stavení se sřííily. Z nádherného kláštera a kostela chotěšovského nestály v krátké době než černé zdi, jen proboštství opodál stojící zůstalo od požáru zachráněno.

Takový byl konec výpravy Mansfeldských do Chctěšova, kteří nyní lupem obtíženi se nazpět k Plzni ubírali, na skutek šeredné zhouby své ani se neohlížejíce.

Na konci průvodu celého, bezprostředně za vozy vinnými sudy naplněnými kráčeli rytíř Tunkl a rytmistr z Vartemiberka, jejíchž koňové, jak vědomo, v dolejší krčmě stáli. Silnicí podle krčmy této ubíral se celý sbor a na rozkaz Tunklův na chvíli zde zastavil.

»Kde asi jen Smiřický věží?« tázal se rytíř soudruha svého. »Jáť jej po celou tu dobu hýření ani nespatřil. Snad není již na cestě k Plzni?«

»To nikoli,« odpovídal Vartembenk, »neboť tamto stojí posud jeho* kůň vedle naších.«

»Pak jej tedy malezineme v krčmě u poháru!« zvolal Tunkl. »Toť zajisté bylo to nejmoudřejší od něho.«

»Pochybuji velice, že Smiřický po celou tu dobu v krčmě vytrval,« odvětil Vartemberk, »já spíše se domnívám, že na jiné stranně činným byl.«

Na to vešlí, oba důstojníci do krčmy.

Jaké však bylo podivení jejich, když do' jizby vstoupivše, spatřili Srniřického státi u jakéhosi naručestného lože, ma němž jeptiška v řeholním bílém rouchu premonstrátském

ležela.

Kramářka stála po druhé straně lože a studenou vodou čelo a spánky bezduché mnišky omývala.

Byla to sestra Eudoxie, již byl Albrecht Smiřický z kláštera chotěšovskélto omdlelou odnesl, aby ji před pomstou Komedovou a vůbec rozvztekleného lidu uchránil. Dopravil ji do krčmy, kdež s pomocí ženy hospodského ji křísiti se jal.

Ale mdloba jeptíščina musila býti hlubšího původu, neboť i po delším křísení nechtěly se životní síly mladé dívky v činnost svou vraceti. Smrtelná bledost byla posud po lící její rozestřena, oči zůstávaly zavřeny, dýchání pak bylo úplně pominulo.

Výjev takovýto mluvil ovšem sám sebou dosti srozumitelně, a oba příchozí důstojníci nepotřebovali dlouhého vysvětlování.

Tunkl vrhl sebou hned na stolící a se smíchem zvolal:

»Aj, tedy ani pan Smiřický bez kořisti z Chotěšova neodchází! A má mimo to ještě zásluhu, že aspoň jedné z těch klášterních koroptviček život zachoval!«

»Tuším však, že dlouho tou zásluhou se honositi nebude,« pravil Jindřich z Vartemberka přistoupiv k loži a na zsinalou tvář sestry Eudoxie pohlížeje. »Zdáť se mi blíže míti k smrti než k životu, a věru bude jí škoda, neboť í v tomto stavu jeví nevšední krásu!«

»A já jí musím opět k životu přivésti!« vzkřikl teď Albrecht Smiřioký, jenž dosud si nebyl svých dvou přátel mnoho všímal, nýbrž krčmářce ve křísení jeptišky stále pomáhal.

»Však ona také k sobě přijde!« podotýkala krčmářka, »známť já ty ženské křeče, a sestra Eudoxie nebyla nikdy příliš citlivá, aby se z náhlé mdloby této zase neprobudila. Pokusím se ještě pálenou vodičkou jí pomoci, a ta jistě jí zase k sobě přivede. Mámť ji od zkušeného mastičkáře z Bavor, a tam takovým věcem rozumějí!«

»Rychle sem tedy s ní!« kázal Smiřický, »proč jsi tak už

dříve neučinila?«

Krčmářka spěchala k polici, v níž rozličné sklenky a hrnečky stály.

»Což ti skutečně na jeptišce této tak mnoho záleží, Albrechte?« tázal se Vartemberk. »Toť vybíravou mysl tvojí už ani nepoznávám.«

»Právě proto chci, aby zase k životu přivedena byla!« bylo temnou odpovědí Smiřického, jenž očí svých s lící Eudoxiiných ani /nespouštěl. »Tys ji neviděl v leposti a hrdosti její, proto vnady její posouditi nedovedeš.«

»Souhlasím s tebou, neboť i ted ještě lze na ní stopy krásy poznati,« odvětil Vartemberk, »co však s omdlelou, když jsme již na zpáteční cestě k Plzni?«

»Však ona zase k sobě přijde, a pak ji v plné kráse její v táboře plzeňském uzříš!«

V tom také již krčmářka se svou vodičkou se vrátila.

Přistrčila ji k nosu omdlelé panny a několika kapkami skráně její potřela.

»Nepomůželi tento ostrý mok, pak nechci slouti Veronou!« pravila a jala se pozorovati účinky léku svého.

Byltě (dojista skutečně velmi prudký a účinlivý, neboť krčmářka po nedlouhé chvíli zvolala:

»Hle, jíž začíná k sobě přicházeti! Dech se dostavuje!«

Smiřický rychle se nahnul nad Eudoxií a horlivě účinky vodičky sledoval.

A skutečně i on známky nově probouzejícího se života v dívce zpozoroval a oddechnuv sobě pravil:

»Ano, počíná se z mdloby své probouzeti, naděje má mne nezklamala!«

Pak sám poznovu vodičkou jí potíral, neboť nebylo pochybnosti více, že tato dřímající síly životní v panně probouzela.

Za několik okamžiků stal se dech Eudoxie silnějším, jbarva životní počala se opět v líce vraceti a za nedlouho panna i oči

otevřela.

»Vyhráno!« zvolala krčmářka, »teď už se nepotřebuje milostivý pán o život její obávati!«

Smiřický hodil ženě několik dukátů a kázal jí, aby na voze vše k další dopravě jeptišky připravila.

»Což skutečně jí chceš s sebou vlécí do tábora?« divil se Vartemberk.

»Teď více než kdy jindy,« odvětil úsečně Smiřický; »přiznáš sám, že jsme ještě nikdy jeptišku ve své společnosti neměli.«

»V rukou té sběře nevázané jí tu ovšem nesmí zůstaviti,« prohodil na to rytíř Tunkl, jenž mezitím byl statně u stolu svého popíjel vína, které mu jeden ze žoldnéřů do jizby byl přinésti musil; »jinak ji ta luza zprovodí se světa, jako oněm ostatním v kostele byla učinila.«

Vděčný pohled z oka Smiřického byl Tunklovi za včasné poznamenání toto odměnou.

»Tak dobře díš, Tunkle,« pravil mladý šlechtic, »tuším, že mi sestra Eudoxie za vysvobození své od tak hanebné smrti jen povděčna bude.«

»Čiň čertu dobře a peklem se ti odmění,« pravil starý kumpán, »já bych těm ženským nevěřil.«

»Tím honosnější bude vítězství mé,« odpovídal Smiřický opět rozjařen jsa vědomím, že Eudoxii zase k sobě přivedl. Na to obrátil se ke křmářce, jež právě do jizby vstupovala, a když od ní zaslechnul, že na voze jest vše již uchystáno, pravil:

»Rychle tedy, ať z doupěte tohoto jí dostaneme! Pomoz mi, Vartemberku, abych děvu na vůz připravil, a pak vzhůru k Plzni, kde poslední pomocí lékařské se jí dostane,«

Na to chopili se oba mladí šlechticové lože a odnášeli Eudoxii, jež sice úplně ještě ze své mdloby se nebyla probrala, před krčmu, kdež na vystlaném voze ji uložili.

Pak vsedavše rychle na koně jeli po' obou stranách vozu, jenž za ostatním průvodem se pohybovati jal. Smiřický

napomenul vozku k opatrné jízdě a pak ještě jednou rozhlédnuv se po hořícím klášteře, opustil s ostatními údolí Radbuzy, v němž tak strašná spousta zanechána byla.

S pozdním večerem kořistí obtížená tlupa do tábora před Plzní se vrátila.

III.

Příchod mstitele.

Asi čtrnáct dní po vypravovaných událostech zastavil se na náměstí rokycanském před hostincem mistra Klenky jezdec, jehož ušlý kůň a zaprášený zevnějšek svědčily, že byl už dlouhou cestu vykonal.

Příchod jezdce tohoto, jenž beze všeho průvodu, ha i bez všelikých zavazadel byl do města Rokycan vjel, nevzbudil ani po ulicích ani na náměstí příliš veliké pozorností, a ani tehdáž, když před domem mistra Klenky zastavil, nespěchal nikdo z čeledí hostinské, aby jezdci třemenů podržel a skrovný tlumok jeho se sedla odepjal.

Tato zdánlivá inevšímavost Rokycanských nezdála se však činiti pražádný dojem na mysl jezdcovu, neboť s hlavou poněkud skloněnou jel ulicemi přímo1 na náměstí a k »modré lišce«, očividně ve vlastní myšlenky hluboce zadumán jsa a na okolí své nijakého ohledu nebera.

Za to my z jeho důležité příčiny blíže sobě všimneme a tak pochybení Rokycanských poněkud napravíme, když zajímavé osobnosti nového příchozího tohoto větší pozornost nad ně věnujeme.

Jezdec, jenž právě byl vzdor zjevné unavenosti své s neobyčejnou mrštností s koně skočil, čímž postavu jeho tím pohodlněji sobě prohlédnouti můžeme, náležel, jak hned na první pohled bylo lze seznati, stavu šlechtickému, Nasvědčovalyť tomu nejen přiměřený oblek polovojenský, leč i všecky pohyby těla, nenuceností a jakousi vznešeností se vyznačující.

Mladý šlechtic tento, jenž právě byl asi na rozhraní věku jinošského s mužským, a jehož líce pěkným vousem španělským vroubeny byly, tím mužnějšího vzezření mu

dodávajíce, mohl čítati asi dvacet osm let, ačkoli jisté rysy jej o něco starším činily.

Právě tyto rysy svědčily, že mladý muž byl již důležitou školu života prodělal, a že mu mnohá protivenství a příkoří již bylo snášeti, které pak sledy své ve výrazném obličeji jeho zůstavily.

Jakási zádumčívost byla rozlita po lících těchto, podporována jsouc temnýma očima, jež jenom chvílemi jasněji zářily, ale obyčejně jako by tajemnou jakousi mlhou zastřeny byly. Ostatně byl obličej mladého jezdce velmi pravidelného a ušlechtilého rázu a mimo onen výraz zádumčivosti a pak nápadnou bledost, jež až do zelených odstínů přecházela, byl by se mužně krásným nazývati mohl.

Bledost tato však byla příliš nápadná, než aby na každého pozorovatele mladého muže tohoto nebyla nejprvnější a nejhlubší dojem učinila, Nezdálať se pocházeti snad z nějaké choré ústrojnosti neb zůstatkem další jakési nemoci, spíše zdála se míti původ svůj v příčinách zevnějších, avšak za to tím účínlivějších. Vyznačujíť se bledostí takovouto osoby, jež dlouhou dobu byly bud v podzemí, bud v žalářích strávily a tam působením zkaženého vzduchu a jiných příčin tohoto jaksi hrobového nátěru nabyly, jejž ani sebe delší a volnější život více s lící nešetře.

Ostatně byl mladý šlechtíc vysoké postavy, mohutných plecí, a vše na něm jevilo, kterak jest sobě síly své vědom. Chování se jeho bylo ušlechtilé a prozrazovalo okamžitě vyšší rod jeho.

Oblek jeho jednoduchý sice, ale úpravný nejevil nic zvláštního! a souhlasil zúplna s krojem, jaký tehdáž všem kavalírům vlastním byl.

Silný meč v pěkné pochvě, pak dvé bambitek za pasem zastrčených, doplňovaly vyzbrojení jeho a svědčily dostatečně, že mladý muž v nepokojných časích oněch na všecky možné událostí připraven jest.

Jedna zvláštnost však přece neznámého příchozího tohoto označovala a aspoň na náboženské vyznání jeho souditi dala, jež ovšem tehdáž za hlavní průvodní list sloužilo.

Měl'. totiž na velikém španělském klobouku svém, na jehož levé straně černé péro pyšně se houpalo, právě pod tímto perem připevněný jednoduchý zlatý křížek, jenž dostatečně svědčil, že majitel jeho jest katolík, a sice katolík tak rozhodný, že znak vyznání svého zřejmě na odiv nesl. Byloť to ostatně r. 1618 po vyhození místodržících a vypuzení jesuitův dosti velkou odvážností v Čechách, když nenáviděná a pronásledovaná víra katolická tak okázale se projevovala. Už z této okolnosti o sobě mohl znatel poměrův a povah s velkou pravděpodobností souditi na povahu mladého muže, jenž právě před hostincem mistra Klenky byl zastavil.

Jak už praveno, seskočil mladý jezdec s ušlého Ikoně svého, jenž jinak k pěknému rázu zvířecímu náležel, aniž by kdo z hostince byl mu ku pomoci přispěl. Se stejně lhostejnou myslí odepjal pak se zadní části sedla malý tlumok svůj a strčiv jej pod pláštík uchopil koně za uzdu a vcházel s ním do průjezdu »modré lišky«.

Teprve zde objevil se inádvorník Klenkův a chystal se, aby koně od příchozího šlechtice převzal a do stáje odvedl.

Mladý cizinec hodil mu uzdu do rukou a mužným rozkazovacím hlasem mu velel:

»Ať mí ryzáka mého řádně opatříš! Já sám po něm do stáje se ohlédnu a buduli s tebou spokojen, pak dobré zpropitné tě nemine. Do ovsa mu pak trochu rozdrobené soli přimíchej!«

Nádvorník slyše o zpropitném uklonil se před šlechticem, jenž tak velkou péčí o koně projevoval, a slíbil, že O' koně co nejlépe se postará.

Na to odcházel s koněm do dvora, kolem něhož v zadní části stáje se táhly, mladý šlechtic pak tak dlouho za ním pohlížel, až i s koněm ve stáji zmizel.

Nepozoroval tedy ani, že mezitím sám mistr Klenka se

sejmutou čepičkou byl se k němu přiblížil, aby nového hosta svého uvítal.

Teprve když kůň opatřen byl, obrátil se cizinec ke Klenkoví a pravil:

»Uveďte teď i mine do jizby své a přineste láhev vína!«

»Neráčí zde milostpán přes noc zůstati?«

»Z čeho tak soudíte?«

»2e neporoučíte zvláštní komnatu, kde byste volně povečeřeti mohl.«

»Naopak, chci zde do zítřka pobýti, an k další cestě příliš schvácen jsem. Proto však přece mne jen do jizby uveďte, kde snad nějakou společnost naleznu.«

»Ó, jem několik počestných měšťanů rokycanskýoh, kteří denně večery u mne tráví a noviny si vypravují.«

»To právě mine bude nejvíce zajímati,« odvěce mladý muž a oko jeho na okamžik zmíněnou září se zalesklo; »dovímť se tak snad cosi bližšího o událostech v zdejším okolí a zejména o obležení Plzně.«

»Toť také jediným předmětem rozprávky naších sousedů,« posvědčoval Klenka a odváděl hosta svého do jizby hostinské, jež pří nastávajícím už šeru osvětlena byla.

Byla to velká prostora, v níž kolem zdí několik stolů se táhlo, z nichž některé touto dobou jíž obsazeny byly.

Několik měšťanů rokycanskýoh tu sedělo před korbely piva domácího a vedli hlučný hovor o bězích vojenských před Plzní. Rozumí se samo sebou, že všíoklni byli horliví protestanti a tudíž vítězství straně Mansfeldově přáli.

Při vstoupení mladého šlechtice do jizby poněkud utichnul hovor a tu a tam se beraníce poněkud pošoupnula s jednoho ucha na druhé. Všlckní pak zvědavým okem pohlíželi ina cizince, jenž jím důstojníkem z ležení Mansfeldova býti se zdál.

Ten však nevšiminuv sobě společnosti kráčel do pozadí jizby a tam u prázdného jednoho stolu se usadil, načež teprve

ostatní společnosti poněkud větší pozornost věnovati počal.

Mistr Klenka přinesl mu rnzítím láhev vína a masitou večeři, čehož mladý cizinec s velkou chutí požívati počal.

»Nejlepší to mé víno, milostivý pane,« pravil Klenka láhev na stůl stavě, »před nedávném zde hrabě Mansfeld s panem Albrechtem Smiřickým výborně si na něm pochutnávali, a doufám, že i vám rovněž chutnati bude.«

Právě chtěl cizinec první sklenku k ústům nésti, ana se tu náhle ruka jeho zastavila a zraky jeho na Klenku se vytřeštily, tajemným ohněm strašně řezničeny jsouce. Zaslechnutí jména Albrechta Smiřického bylo v něm náhlou tuto změnu vyvolalo, bledá tvář jeho stala se zcela zsinalou a ostré rysy obličeje vzaly v okamžiku na se taký výraz nenávisti, že sám mistr Klenka se změny této ulekl a na krok od stolu odstoupil.

Ale jen okamžik trvalo neobyčejné toto pohnutí u mladého šlechtice.

V bledou tvář vrátila se opět dřívější zádumčivost a oko opět vyhaslo'.

Jen pravice prudce odstrčila sklenku i láhev s vínem, div že na stůl nevystříklo.

»Albrecht Smiřieký že pil toto víno zde?« tázal se Klenky hlasem, jenž proti dřívějšku ted mnohem dutě ji zněl.

Klenka němě přisvědčil, neboť posud chování se tajemného cizince pochopiti nemohl.

»Pak já je nepiji,« odvětil pohrdlivě šlechtic, »proto mí rychle přineste víno jiného druhu!«

Mlče odnášel Klenka láhev i sklenku, hlavou pří tom kroutě a nesrozumitelná slova před se bruče. Nebyloť se mu to ještě nikdy přihodilo, aby kdo pohrdal vínem, na němž přece tak vzácní a vznešení páni byli sobě pochutnávali.

Také mezí měšťany vzbudilo chování se cizincovo pozornost a mnozí sestrkovali hlavy dohromady, aby po příčinách jeho pátrali.

»Není dojista velkým přítelem pana Smiřického, když takto

pohrdlivě o něm mluví,« podotýkal jeden z nich.

»Pan Smiřický má ovšem mnoho nepřátel,« prohodil jiný, »jak to už jeho stav a bohatství s sebou přinášejí; tento však se mi zdá nad jiné zuřivým býti.«

»Nechceť ani víno píti, z něhož byl pan Smiřioký popíjel!«

»Rád bych znal toho příčinu,« pravil opět první.

»Ah, už to mám!« zvolal druhý, »hle, vizte tamto na stole klobouk jeho, pod perem jest připiat křížek; jeť on tedy katolík!«

A vše pohlíželo1 nyní zcela jinými zraky na šlechtíce, který k nenáviděnému vyznání náboženskému náležel.

»A já myslil, že to důstojník z tábora Mansfeldova,« pravil jeden z měšťanův, »a těšil jsem se, že dostaneme nějakých zpráv o dnešním hlavním útoku.«

»Katolík to, katolík,« mluvil s úštěpkem jiný, »od toho ničeho pravdivého1 se nedovíte.«

»Odkud pak tedy jen přichází? A co v našem městě hledá? Snad na nějakou zradu pomýšlí?«

»Jednuškám nelze ovšem nikdy věřiti,« připomínal jiný, »ale Rokycany nejsou Stody, aby se daly od katolické sběře žoldnéřské zraditi; máme bohdá pevné hradby a ostražité žoldnéřstvo!«

»Snad nám mistr Klerika bude moci vysvětlení podati,« podotýkal jeden ze společností a obrátil se k hostinskému, jenž postaviv láhev s novým vínem na stůl cizince, právě kolem se ubíral.

»He, Kleriko, přisedněte,« zval jej měšťan, »a povězte nám, co io máte za podivína hosteml«

»Já vím právě tolik, co vy, kmotře Korando, o hostu svém,« odpovídal zticha Klenka a pohlížel stranou po šlechtici, jenž u stolu svého opět s chutí do' večeře byl se pustil. »Přijel před chvílí, aniž vím odkud, chce se zde přes noc zdržeti, a nestydatě povrhá vínem, které před čtrnácti dny hraběti Mansfeldovi a pánům komisařům stavovským tak výborně

chutnalo.«

»Mně se zdá, že by i jemu víno to chutnalo,« prohodil jiný, »ale že vlastně zmínka o panu Smiřickéin jej rozčertíla. Pozorovalť jsem jej mezi vaší rozprávkou dobře a viděl jsem, že jen proto vínem pohrdnul, poněvadž pan Albrecht Smiřický také byl od něho pil.«

»A proč by měl naň tak zkřesáno? Co to ubohé víno za to může?«

»To neznáte, milý Klenbo, ještě katolíky a jejich snášelivost!«

»U ďábla, což by on byl katolík?« zvolal Klenka a bylo na něm viděti, že mu ina vyznání hostí jeho velmi záleženo jest.

»Nu, podívejte se jena na okrasu jeho na klobouku,« ukazoval mu měšťan na stůl, za nímž šlechtíc seděl; »takový znak tuším žádný z protestantův na tak neslušném místě nenosí.«

»U všech všudy, kdybych si toho byl všimnul, nebyl bych jej pod svou střechu ani přijal,« bědoval Klerika; »přátelé, kmotří, sousedí, vy mně to nebudete ve zlém vykládati, že jste dnes pod mou střechou s jednuškou zasedali?«

A prosebným zrakem pohlížel po všech svých hostech, jako by je skutečně za provinění toto o odpuštění byl prosil.

Měšťané jej upokojili a dále hovorem o podivínem cizinci se bavili.

»Snad přece něco nového- od něihoi se dovíme, nechť jíž z kterékoli strany přichází,« pravil jeden z nich; »ijá po novinách jen prahnu a přijmu je, byť i od nenáviděného' katolíka přicházely.«

»Jak s ním ale jen hovor zapřísti,« namítal jiný, »pohled jeho není příliš vábivý a minohomluvkou také se nezdá býti.«

»Naopak, on se chce od vás dověděti, jak věci u Plzně sitojí,« podotknul Klerika, »a proto zdá se mi z protější strany přicházeti.«

»Pak tedy sám rozváže,« praví první, »a nepotřebujeme se

oň více starati. Nepoví nám nic nového a já věru nebudu řečí s takovým jednuškou přespříliš plýtvati!«

Ostatní souhlasili s náhledem tímto a brzo přešel hovor jejich na předměty jiné.

Mladý šlechtíc byl mezitím dokončil večeři svou a opřev hlavu o dlaň pohroužil se v přemýšlení, z něhož jej teprve po delší době bouřlivý příchod nového hosta vyrušil.

Příchozí tento byl mladík v dosti sešlém obleku, který by jinak nebyl zvláštní pozornosti vzbudil, jejž však ihned při prvním spatření měšťané rokycanští hlučně mezi sebou uvítali.

»Aj, toť Komeda z Gbotěšova!« zvolal jeden z měšťanův, onen, jenž podle výpovědí své po novinkách válečných prahnul, »přinášíš nám zprávy od Plzně?«

Komeda, neboť on to byl skutečně ten nový příchozí do »modré lišky«, vrhnul sebou na prázdnou stolici u stolu měšťanův a se zářícím obličejem zvolal:

»Ne od Plzně, přímo z Plzně samé přicházím!«

Všeobecné hnutí na ta slova v celé jizbě nastalo a také náš mladý šlechtic náhle pozornost svou ke společnosti měšťanův obrátil.

»Co pravíš? Přímio z Plzně že přicházíš?« ozývalo se ze všech stran a každý se tlačil ke Komedovi.

»Ba ovšem, že z toho kletého hnízda papežencův,« zněla odpověď mladého fanatika chotěšovského, »neboť Plzeň byla při dnešním hlavním útoku od Mansfelda dobyta!«

»Plzeň dobyta! Sláva Mansfeldovi! Svatá věc naše zvítězila, papežemci plzeňští jsou pokořeni! Sláva!«

Tak se rozléhaly jednotlivé výkřiky od všech přítomných a jásání jejich nechtělo ani konce bráti. Zpráva o dobytí Plzně rozjařila měšťany, kteří nejhlučnějším způsobem radost svou nad vítězstvím stavovského vojska projevovali.

Jen cizí šlechtic v pozadí jizby sedící mlčel, ale i jeho neočekávaná tato zpráva musíla hluboce dojmouti, neboť ze zaťatých jeho pysků až krev se vyprýštila a cko děsným oním

žárem vzplanulo, jejž jsme jíž jednou bylí u něho zpozorovali. Naklonil se tělem svým ku předu, jako by sluchu svému ani věřiti nechtěl, ale když už žádné pochybnosti nebylo, že dobře byl slyšel, sklesl opět jako malomocně za stůl a pravice jeho mocně do prsou se zaryla, jako' by mocné pohnutí vnitřní udusiti se snažila. Bledé líce jeho až zsínaly, očí hrozily z důlků svých vystoupiti a celá bytost jeho byla v neobyčejném pohnutí. Pak nesmírná ochablost jej ovládla, pravice sklesla s prsou, na něž těžká hlava se sklonila. Ba bližší pozorovatel by byl i dvé velkých slz na lící jeho spatřil, jež na ohromující zprávu Komedovu se mu z očí opět vyhaslých vyroníly.

Nebyloť také divu, že zvěst tato na něho jako přísného1 katolíka tak krutě působila. Pád královské, vždy věrné Plzně znamenal na ten čas úplnou porážku katolictví v Čechách, přemožením posledního odporu katolíků plzeňských byla také věc katolické strany a dvora císařského v zemi české nadobro zničena.

Proto ten jásot nekatolíků rokycamskýoh, proto ten zármutek a trud jediného katolíka, jenž pod střechou mistra Klenky prodléval.

»A jak se to vše sběhlo? Rychle vypravuj, Komedo!« naléhali naň měšťané, kteří netrpělivostí hořeli, aby bližší ■okolnosti dobytí Plzně seznali.

»Kleniko, přineste mu láhev toho nejlepšího,« vzkřikl jeden z nich, »a napište jí na můj řád; rnusíť si hrdlo svlažiti za to, že nám tak rychle zprávu o pádu Plzně přinesl.«

»Děkuji vám, kmotře Kobliho,« odpovídal Komeda, »hrdlo mé je arci vyprahlé; ale mne živí radost nad vítězstvím naší svaté víry, která nyní katolíkům za vše spláceti bude, čím se na ní kdy provinili. Právě jdu k Plasům, abychom tam klásteru stejně posvítili, jako ohotěšovskému, jinak bych zde mezi vámi neseděl.«

Pří zmínce o klášteře chotěšovském pozdvihl mladý šlechtic čpět hlavu a v oku jeho se zase zajiskřilo. Upřel jaksi

tázavý pohled na vypravujícího mladíka, ale poznovu ještě potlačil zvědavost svou a vyčkal, až bližších zpráv o pádu Plzně se doví.

Mezitím Klenka byl postavil láhev před Komedu, načež tento sklonkou vína vyprahlé hrdlo své svlaživ, vypravovati se jal:

»Ano, přátelé drazí, Plzeň je dobyta a česká korouhev vlaje dnes s hradeb a věží toho odbojného- měsfa! Žoldnéři císařští jsou již bezbranní na odchodu do Bavor a brzo- nebude ani jediného cizáka a katolíka na půdě české!«

»Vypravuj jen, jak se to vše udalo! Vidíš, že všickni dychtívostí hoříme.«

»Musím počíti od několika dní dříve, abyste všemu dobře porozuměli. Plzeň byla již ztracena od onoho dne, kdy vůdce císařských Dornheím padl.«

»Jak, i ten ukrutník došel tedy odměny své za pálení a loupení našich dědin? Nechť ďábel se mu nyní za to odmění!«

»Ano, padl, a to kulí našeho statečného hraběte Jiřího Solimsa, jenž si toho zrádce obou sttran na hradbě vyhlídl a dobře mířenou ranou do hlavy k ďáblu poslal.«

»Zrádce obou stran? Kterak to myslíš?« tázal se Klenka.

»Vyjednávalť s hrabětem Mansfeldem potají o vydání města, ale chtěl nás vlastně do pasti vlákali. Plzeňští také cosi podobného čenichali a znajíce Dornheima, že to muž, Ikterý vždy jen té straně sloužívá, jež nejvíc platí a právě nejmocnější jest, nedůvěřovali mu a chtěli mu zcela velitelství nad městem odejmouti. Dornheim však přísahal jím na radnici, že s Mansfeldetn a hrabětem Solmsem nikdy nevyjednával a dodal, aby večera nedočkal, nesimýšlílí upřímně s Plzeňskými! To pověděl já hraběti Solmsovi, neboť téhož dne kanálem byl jsem se zase do obleženého města dostal, kde mám dobrého' přítele svého, a Solms umínil si, že si trochu na prozřetelnost zahraje. Pásl po Dornheimoví, aby mu zradu jeho odplatil, nelboť byl skutečně s hrabětem Solmsem u Škvrňanské brány jedné noci

tajně se umlouval, a téhož dne s večera viděl ijej náhle na hradbě za františkánským klášterem. Dornheim spoléhaje na příměří, jež téhož dne k vůli pochovávání mrtvých uzavřeno bylo, vyhlídl přes zeď, ale tu hrabě Solms naň založil a Dornheim válel se mrtev s hradby.«

»Nechť psí mrtvolu toho ukrutníka žeroaí« vzkřikl jeden z poslouchajících. »Jiného* osudu ani po smrtí nezasluhuje! Na deset let dědiny a krajiny naše zpustošil.«

»A co dále se dělo?«

»Smrt Dornheimova byla velkým neštěstím pro Plzeňské, neboť žoldnéři císařští nechtěli jizvíce kázeň a poslušenství zachovávati, stráže jejich vykonávaly povinnost svou tak liknavě, že jsme mohli na témže místě, kde vojsko jejích stálo, příkopy zemí a roštím vyplňovati a tak vše ke hlavnímu útoku připravovati. Po celý týden dal hrabě Mansfeld z těžkých děl do zdí městských střílet a minulou neděli byl u domu Rudolfova již značný průlom učiněn.«

»Znám ten dům,« podotýkal Klerika, »leží blíže Pražské brány a bydlil v něm císař Rudolf II. slavné paměti, když před morem z Prahy ujel.«

»Tak jest, mistře Klenko,« posvědčoval Komeda a znovu se vínem posilnil; »v těch stranách bylo tedy už snadno lze do města vraziti, ač Plzeňští ještě v nedělí průlom ve vší rychlosti železnými bodci a dubovým tkolím zatarasili.«

»Ďáblovi chlapi, ti Plzeňští, že tak dlouho odporovali!« zvolal Klenka s rozhorlením,

»Ba věděliť, že jim běží o kůži a Mansfeld že jím žádného pardonu nedá,« pokračoval mladík dále, »ale vše toto- jejich zoufalé hrdinství nebylo jím více platné. Žoldnéřstvo císařské už pomýšlelo, aby aspoň svobodného, byť i nečestného odchodu z města dosáhlo, a tak měšťané plzeňští sami na hájení hradeb svých odkázáni bylí,«

»A těch zuřivost je dostatečně známa, Bůh je zatraťl« zalkle! si mezi tímto vypravováním zase jiný z měšťanův,

»Mamsfeld a stavovští komisaři nerozuměli však žádnému žertu. Plzeň musíla stůj co stůj dobyta a potrestána býti! Od neděle až do dneška bylo po celý den ze všech těžkých děl norimberských na hradby stříleno1, které nyní jako z perníku se sypaly!«

»Však to byla také pekelná střelba po tyto tři dny,« doikládal mistr Klenka, »zde v Rokycanech některou chvílí až okna se Otřásala. Celé město však bylo radostí naplněno, že naši těm prokletým jedinuiškám plzeňským tak řádně zatápějí.«

»Konečně na dnešek 21. lístqpadu ustanovil hrabě Mansfeld hlavní útok, který osud Plzně rozhodnouti měl,«

»Pamatujte sobě, přátelé, dobře tento den,« napomínal mimochodem jeden z hostův, obstárlý to muž, jemuž náboženská horlivost z očí koukala; »měli jsme dnes sv. Martina.«

»Ty ještě pořád na starém kalendáři visíš, Buriane,« plísnil jej soused jeho; »dnes máme podle nového kalendáře Obětování Panny Marie, a věru, že jí statně dnes obětováno bylo!«

»Do své nejdelší smrtí nebudu se tou novotou římskou říditi,« vzkřikl jaksi rozkvašeně starý měšťan; »můželiž kdy z Říma pojíti co dobrého? I v tom bychom se od papeženců odtrhnouti a podle starého obyčeje počítati měli!«

»Ticho, sousedé,« napomínal mistr Klenka oba horlívce, »nechtě Komedu dále vypravovati, toť pro nás důležitější nad váš kalendář.«

Starý měšťan zamručel cosi do vousů a zapil nevrlost svou notným douškem chmeloviny.

»Včerejšího dne,« pokračoval teď zase Komeda ve svém vypravování dále, »svolal každý setník sbor svůj, napomínaje žoldnéře, aby k dnešnímu útoku se chystali, ubohou duši svou opatřili a s přátely a známými, s nimiž kdo jakés pořízení měl, se rozloučili, kdyby Pán Bůh příštího dne jích k sobě povolati měl.«

»Nu, to se mí líbí, že Mansíeld tak pěkně na víru a kázeň dbá,« prohodil zase starý horlívec náboženský. »Proto jej také vítězství dnešní nemohlo minouti.«

»Mansfeld sám pak dal po všech stanech hlásati, by každý z vojínův svou přísahu a povinnost v pamětí měl, jako řádný bojovník se choval, a v dobytém městě aby žen a dětí, jakož i všech těch, kteří se brániti nebudou, podle možnosti šetřeno bylo.«

»Tak lidští ale Plzeňští věru nebylí, když naše dědiny přepadávali! Proto i oni sanováni býti neměli!« ozývali se ve společností někteří hlasové.

»O ukrutinosti jejich vím já nejlépe vyprávěti,« podotknul děsným hlasem Komeda a vzpomněl si na městečko Stody. Prudce uchopil sklenici, aby náhlou zlost svou spláchnul a vyprávěl pak dále:

»Na to počalo- vše brnění své a zbroj svou pořádati, což skoro- až do půlnoci trvalo-. Jen několik hodin spánku sobě vojsko dopřálo, ale již s prvním ranním úsvitem zase vše na nohou bylo. Mansfeld konal se svými důstojníky obhlídku kolem hradeb, kudy -by žoldnéři jeho nejpříhodněji do města vniknouti mohli. Místo toto bylo nalezeno u domu Rudolfova, a poněvadž Plzeňští tamní průlom už zase byli vyplnili, dal nyní Mansfeld ze dvou baterií proti tomuto domu a sousední hradbě stříleti.«

»Dům ten byl asi ve zříceniny obrácen,« podotýkal iKlenka, »neboť vím, co norimberská těžká děla umějí.«

»Tak z polovice,« přísvědčoval Komieda, »proto ale měšťané z něho vydatně na -naše pálili. Když pak po čtyřhodínné střelbě nový průlom ve zdi městské učiněn byl, žádali -dva z Mansfeldovýdh důstojníků, aby se stem dobrovolníků tudy do města vniknouti mohli.«

»V což Mansfeld také ihned svolil, tuším?« prohodil jeden z posluchačů.

»Ovšem, neboť odvaha taková niusila býti nejlepším

příkladem ostatnímu vojsku. Oba stateční muži vrhli se se svým dobroivolníokým sborem do Mže, která íamtudy přímo pod hradbami teče, a ještě je před sebou vidím, ty chlapíky, jak v prudkém dešti kulí řekou ku předu se drali.«

»Což je Mže ma oné straně skutečně tak mělká?« tázal se iKlemka. »Jáť se pamatuji ze svých mladých let, že v těch místech pro velkou hloubku mládeži ani koupání povoleno nebylo.«

»Bývala hluboká, bývala,« zněla odpověd Komedova, »ale Mansfeld se o to již postaral, aby hloubku teto vyrovnal. Po celý měsíc -mísili žoldnéři pracovati, aby hlavní proud Mže v jinou stranu převeden byl, což po velkém namáhání konečně se přece podařilo.«

»A nyní to pochopuji,« pravil Klenka, »pak ovšem žoldnéři řeku snáze přebřísti mohli. Jeli pravda?«

»Voda šla některým ovšem jen po břich, a mnohým dokoná jen až po kolena, ale pro ony, kteří na této nebezpečné cestě zastřeleni byli, byla přece ještě dosti hluboká,« odpovídal s jakousi ironií Komeda, maje na imysli četný počet mrtvých, kteří na pochodu řekou za své vzali. »Přes hustou střelbu Plzeňských ale hnali se neohrožení dobrovolníci k průlomům a beze všech žebříků, a beze všech jiných příprav vedrali se v průlomy a zilezli hradby města, aniž by následující je setniny krvavými hlavami a mrtvými těly jejích se byly odstrašiti daly.«

»Útok tento ale byl přece hrubou střelbou z ležení podporován,« podotýkal tázavě jeden z měšťanů, jenž kdysi byl v Rudolfově vojště v Uhřích sloužil a tudíž na svou znalost vojenských věcí nemálo si domýšlel.

»Ovšem že tomu tak bylo, neboť střelba ze čtyř baterií sehnala konečně i poslední obránce plzeňské s hradeb i z domu Rudolfova a tak útočníkům cestu uvolnila. Hned za oněmí dobrovolníky, kteří jako by nějaký roj včel v průlomech se hemžili a po hradbách vzhůru lezli, hnaly se po obou stranách

čtyři setniny, kteréž podobně jako oníno dobrovolníci touhou po boji hořely.«

»Sláva těm statečným dobrovolníkům! Na zdraví jejích!« volali měšťané v kruhu a vyprazdňovali sklenice a džbány.

»Značná tato posila uvedla pořádek mezi dobrovolnickými útočníky a po sehnání Plzeňských s poblízíkých hradeb ihned Rudolfův dům a ještě některé sousední s vlajícími praporci a hlučnou hudbou obsadila.«

»Aj, toť ttiusilo býti věru krásné divadlo, jemuž bych byl rád přítomen býval!« zvolal bývalý turkobijce rokycanský. »Právě tak jsme jednou pod panem Petrem V okem z Rožmberka město Pápu v Uhřích slezií a dobyli. A tys byl očitým toho svědkem, Komedo?«

»Ano, v jedné z oněch čtyř baterií před Pražskou branou byl jsem za košem ukryt a odtamtud celou tu vřavu přehlížel.«

»To ti věru závidím, chlapíku; a kterak Plzeňští je ve městě uvítali?«

»To se musí říci, že v osudné té době rovněž statečně se drželi,« dokládal Komeda; »naházeli ť v ulicích tarasy a odtud Mansfeldským velké škody činili. Ale nebylo už nic plátno. Nové a nové setníny hnaly se průlomem do města, setník Zádubský spálil most u červené věže nad Pražskou branou tak prozřetelně, že ohněm i věž zachvácena byla a Plzeňští také odtamtud ustoupiti musili.«

»A což na druhých stranách se dalo?«

»0 tom nemohu už jako očitý svědek mluviti, ale přece jsem se toho dověděl, když jsem se s našimi už v Plzni sešel. U kláštera bosáků na druhé straně Plzně hnal k útoku hrabě Solms a průlomem se tam vedraly dvě setniny, které za krátko měšťany s hradeb sehnaly. Za těmi se hnalo do města jiných pět kornet proti klášteru, odkud tuhý odpor veden byl. Podobně se dalo u Litické a Norimberské brány, u kteréžto zvláště žoldnéři opata chotěšovského, Bůh je zatrať! zoufale se bránili. Těm však nebyl žádný pardon dán, neboť byli u našich pro svůj

zločin stodský zvláště špatně zapsáni, a tuším, že ani jediný z nich více nekatolické faráře na rožní péci nebude.«

»Spravedlivá to odplata těan zlosynům!« vykřikl Klerika, »ač zasloužili na šibenici zhynouti a ne čestnou smrtí v boji padnouti!«

»A když takto už všecky brány dobyty bylyi dal Mansfeld na barikády útokem hnáti, které všecky vchody k náměstí uzavíraly. Do ulic byla navezena hrubá děla, aby tarasy ty rozmetávala, žoldnéři pak se rozptýlili za příkladem měšťanů po domech a z okem na nepřítele pálili. Poněvadž pak měl každý žoldnéř za pasem sekerku nebo motyčku k snadnějšímu dobývání kořisti, kázal zkušený Mansfeld lidu, aby pod domy se prokopával a tak měšťanům na záda se dostal. To se stalo v jednom nárožním domě na náměstí, odkud naši se vyrojili a ihned celé náměstí zaplavili.«

»Sláva Mansfeldoví!« zvolalo celé shromáždění a hlučně na zdar! vojevůdci připíjelo.

»Sláva také pánům direktorům, kteří tak statného generála nám opatřili!« provolal ted Klerika a přípiltky se opětovaly,

»Dobytím náměstí byl už hlavní odpor přemožen,« ujal se dále slova Komeda, »a měšťané počali se se všech stran k pevnému klášteru bosáků stahovati, kde vítěze o příměří žádali. Mansfeld jim povolil lhůtu a hned na to přišlí k němu poslové, aby o- vzdání se vyjednávali. Jednání to arci nemohlo dlouho trvati. Plzeňští musíli zbraň složiti a císařští vojíni ihned z města se odebrati. Tři hodiny trval boj, a Plzeň byla naše!«

»Sláva vojsku našemu! Sláva Mansfeldoví!« tak jásali měšťané rokycanští, až se to daleko po náměstí rozléhalo.

»Klenko, ještě jednu láhev našemu Komedovi!« zvolal častovatel mladého rodáka chotěšovského, »Teď teprve počneme na zdar naší věci píti!«

A Klenka sotva stačil chmeloviny a vína přinášeti.

Na Komedu sypaly se pak ještě se všech stran otázky a týž nemohl ani postačiti, aby je všecky zodpovídal.

»Po slavném dobytí města hrnulo' se vše dovnitř a také já se tam šel rozhlédnout,« končil vypravování svoje. »Jaká spousta se tam spatřovala, jaký křik a nářek se tam rozléhal, to hrozno a strašno bylo viděti a poslouchati. Já ale viděl též spoustu a zoufalost ve Stodě a proto mé srdce necitelným zůstati musilo'. Chtěl jsem jen ještě preláta chotěšovského vypátrati, abych mu vzkázání Stodských vyřídil, ale ten byl již v přestrojení žoldnéře s císařskými z města se dostal.«

A ve výrazném obličeji mladého tohoto fanatika objevil se tak strašný hled, že až všichni přítomní nad ním ustrnulí.

»Vím to, vím, ubohý Komedo,« těšil jej Klenka a položil mu ruku na rameno, »jakou pořádnost máš s prelátem ohotěšovským učiití. Teď arciť je an čas v bezpečí, ale co' se vleče, neuteče,«

Komeda zakryl si obličej rukama, jako by tím hlouběji v minulost se pohřížti chtěl, ale brzo čapět je strhnul a divoce očima koule zvolal:

»Ó, mé pomstě neuteče, a byť šel kraj světa! Jako klášteru chotěšovskému, tak rovně i jemu posvítím!«

»Teď jen Plasům ať náš lid stejně se odmění, aby ani jediné z těch papeženských doupat zemi naší nehyzdilo!«

»Však jsem na cestě do Plas, abych těm lenochům klášterním oznámil, že už zítra se bude opat jejích na plzeňské šibenicí houpati, o níž Plzeňští posměšně pravili, že je starší než víra husitská!«

»Jak, opat plaský má býti pověšen?« divili se všichni.

»Ano, nebyl tak šťastný na útěku jako prelát chotěšovský a padl Mansfeldským žoldnéřům do rukou. A poněvadž známo bylo, že on to byl, který Plzeňské k nejzoufalejšímu odporu doháněl, ustanovil Mansfeld, aby se za toto kněžské působení své v povětří houpal. Zítra ráno můžete jej na šibeničním vrchu spatřiti, neboť jen dnešní noc mu ještě popřána.«

»Zasloužil v plné míře tak hanebné smrtí!« dotvrzovali někteří z měšťanův. »Byltě opat Wassinutih jedním z

nejčinnějších protivníků pánův direktorův a žoldnéřstvo jeho načkxílo v krajině naší škod bezpočetných. Nechť tedy jen za to se houpá! Krkavci si na jeho tučném těle náležitě pochutnají!«

Hlučný simích provázel slova tato, jen Komeda posud zasmušile před se hleděl.

»Nu, což se tak kaboníš, kde bys radostí zářiti měl, chlapíku?« šťouchnul jej soused jeho měšťan Kobliha do boku. »Či viděl bys rád také choitěšoviského opata vedle Wassmutha se houpati?«

V oku Komedově se zalesknul divý oheň.

»Ba věru, že ano,« zvolal temným hlasem, »ale aby byla má touha po pomstě zúplna ukojena, musil by ještě někdo třetí společnost obou doplňovati.«

»A kdo je ten třetí?« tázal se Kobliha zvědavě.

»Řeknu to přímo.' je to direktor stavovský Albrecht Smiřioký, neboť on mým smrtelným nepřítelem!« vzkřikl Komeda vášnivě. »Jemu bych stejný osud přál, a před nikým se tím netajím!«

V témže okamžiku opět křečovitě sebou trhnul mladý cizinec, jenž ve svém pozadí po celou tuto rozprávku nepohnutě byl seděl a jen každé slovo s největší pozorností byl sledoval. Pouze chvílemi vyšlehující oheň z očí jeho svědčil o vnitřním pohnutí mladíkovu, když jednotlivostí vypravování Komedova zlost ineb vášeň jeho vyvolávaly, jakouž ovšem jako horlivý katolík nad pádem Plzně cítiti musíl.

Ale když poznovu byl v společnosti této jméno Albrechta Smiřického zaslechnul, tu rovněž nemohl pohnutí své potlačiti, jako byl nemohl při izprávě Klenkově, že JSmiřický byl totéž víno pil, jaké cizímu hostu nabízel. I teď prudce zase povstal za stolem a dychtivýma očima pohlížel na Komedu, jehož zraky taktéž vášní planoucí náhle na mladém šlechtici utkvěly.

Zraky obou se v okamžiku tomto setkaly a jako by elektrická síla jakási náhle oba mladé muže byla projela, již

cítili se tajným nějakým svazkem k sobě připoutáni, o němž ovšem ničeho si vysvětliti nemohli, jehož vlivu ale oba stejně se podrobovali.

Mladý šlechtic chtěl, jak řečeno, v prvním pudu svého pohnutí ke Koimedoví spěchati, ale hlučný smích měšťanů na neobyčejná slova mladíkova jej v předsevzetí tomto zdržel. Viděl' nyní, že společnost tato nehodí se k tomu, aby byla svědkem rozmluvy jeho s Komedou, jakou s ním teď zapříti hodlal, a proto touže dobou na jiném úmyslu se ustanovil a opět za stůl svůj usedl a pilně mladíka pozoroval, jenž za úhlavního nepřítele Albrechta Smiřického tak zřejmě se prohlásil.

Měšťané s Klenkou v čele, jak praveno, jen se smáli výbuchu zlosti Komedovy, neboť výrok jeho o pomstě proti Simiřidkému zdál se jim býti tak pitvorný, že jej jen za pouhý nápad divoké myslí tohoto surového fanatika považovali. Komeda a pan direktor Albrecht Smiřický ze Smiřic! Nemohloliž býti dvé důstojnějších soupeřův?«

A pří pomyšlení na tento poměr obou smáli se měšťané poznovu, až se za břicha chytali.

Komoda však pln zlosti a se zarudlým obličejeim na ně pohlížel.

»Smějte se, smějte, bloudové! Však vy za nedlouho o mně a o Smiřickém uslyšíte!« pravil Komeda s děsným výrazem v řeči a vlil do sebe plnou láhev, aby vnitřní žár svůj uhasil.

»Což bys chtěl skutečně pana Smiřického ve společnost opata Wassmutha přivésti?« smál se Klenka poznovu. »Neradil bych ti, Komeda, abys podobně jako zde dal se v táboře plzeňském slyšeti!«

»A což, když pomstu svou jsem panu Simiříekému přímo do očí ohlásil?« odvětil s ďábelským výrazem Komeda.

»Tys něco podobného odvážil se panu direktoru do očí říci?« ustrnul se měšťan Kobliha. »A nedal tě hned za okrasu na plzeňskou šibenici pověsiti?«

»To asi neučinil, poněvadž mne vidíte zde zdravého seděti!« zněla odpověď Komedova. »Amimo to se bude pan Smiřický velíce střežiti, aby pověsil člověka, který hraběti Mansíeldovi při dobývání Plzně tak platných služeb prokázal. Já si zjednal spojení s městem, já se tam potřikrát potají odvážil a nejslabší místa k útokům vyhledal, a mně dnes chtěl hrabě Mansfeld na náměstí Plzeňském za tyto služby zlatem odměniti, kdybych jen je byl chtěl přijmouti.«

»A, to je ovšem jiná,« pravil teď Kobliha, »proto však přece nepochopuji, proč jsi na pana Smiřického tak zanevřel.«

»To je mou věcí, kterou si někdy s tím šlechtickým větroplachem sám vyrovnám!« odsekl Korneda a pohlížel do zadu jizby, kde už dříve byl mladého cizince pozoroval.

Rozprávka obecná obrátila se opět k denním událostem, měšťané nyní dvojnásobně popíjeli, nestarajíce se dále o Komedu, jenž podav jím dostatečné látky k rozhovoru nyní již pozornost jich nebavil.

Komeda sám byl zaměstnán svými myšlenkami a položiv hlavu do dlaně zdál se hluboce o čemsi přemýšleti, co celého jeho ducha vyplňovalo.

Když pak již značně na noc se schylovalo, povstal náhle mladý šlechtíc od svého stolu a kázal Klenkoví, aby jej do pokoje zvláštního uvedl.

Klenka byl nyní mnohem nemluvnější než dříve, dokud nebyl totiž ještě věděl, že host jeho je katolíkem, a stručnými slovy pozval šlechtice, aby se za ním do prvního poschodí odebral.

Mladý cizinec vycházel pevným krokem z jizby a vrhnul opět jiskrný pohled na Komedu, jenž rovněž pátravě nyní postavu cizincovu si prohlížel.

Pohled tento účinkoval naň jaksi omamující mocí a nemohl se v prvním okamžiku zachvění ubrániti. Hrobová bledost v obličeji cizincově nemilý dojem tento v něm ještě zvyšovala a skutečně byl rád, že za neznámým mužem dvéře se zavřely.

»Divný to pavouk, cizinec tento,« pravil ke Koblihoví a otřásl se, jako by nepři jemný pocit se sebe setřásti chtěl. »Po celou dobu seděl zde jako zařezaný a jen .na mne ohnivé blesky ze svých strašných očí vysílal.«

»Také nám se od prvního okamžiku nelíbil,« přísvědčoval Kobliha, »a co jsme seznali, že jest katolíkem, nikdo se více po něm ani neohlédnul.«

»Katolík to tedy?« zvolal Komeda. »Nu, byl tedy zajisté málo potěšen nad mou zprávou. Ted těm jeho jízlivým zrakům rozumím!«

»Co jen asi zde v Rokycanech hledá?« prohodil jeden z (měšťanů. »Já bych jej nebyl pod svou střechu přijal.«

»Táhneli Plzeňským ku pomocí, tož se velmi zmýlil!« smál se druhý.

»Až zítra zase z Rokycan vyjede, mohli bychom mu nějaký průvod ma cestu dáti!« pravil zase Kobliha. »Já bych nejmdleji všecky ty jednušky na lžíci vody utopil.«

»Nepotřebujete se namáhati až k zítřku, Kobliho,« ozval se tu náhle mezi sousedy Klenka, jenž právě byl zase do jizby vstoupil; »cizinec ten již v půl hodině odtud zase vyjede, a jsem tomu velmi rád, že můj poctivý dům nemusí žádného katolíka přes noc hostiti.«

»Aj, tedy odjede? A co jej k tomu tak náhle pohnulo?«

»Pravil, že náhle musíl úmysl svůj změniti,« mluvil Klenka dále, »šel ještě přihlédnout ke svému koní do stáje a štědře tam Matějovi se odměnil. Teď přechází po pokojí, jejž jsem mu ve dvoře vykázal, a očekává tebe, Komedo!«

»Jak? Mne že očekává?« divil se Komeda na sdělení toto, »A co chce ode mne?«

»To ti nepochybně sám řekne,« odvětil Klenka, »požádal mne jen, abych tě na nějakou chvílí k němu pozval, a pakliby ses zdráhal, mám ti jen vyříditi, že také jeho věc se týče Albrechta Smiřického,«

Komedovi se zajiskřilo v oku a po krátkém rozmýšlení

zvolal:

»Pak chci pozvání toho cizince poslechnouti, byť to i katolík byl!«

A obrátí v se ke Klenkovi, tázal se:

»Kde naleznu toho jednušku?«

»Jdi přes dvůr na zadní schody, tam v prvním poschodí jsou jediné dvéře na levé straně chodby. Tam tě cizinec očekává.«

»Kam jste to jej k ďáblu až zavedl?« divil se Komeda.

»Chtěl býti na blízku stáje, odkud prý si sám koně vyvede, aby memusil nikoho více v nocí bouřiti.«

»To vše se mi zdá jaksi tajemné býti,« prohodil Komeda, od stolu povstávaje; »proto však přece se tomu cizákovi do očí podívám!«

A vyšel z jizby doloživ:

»S vámi, Kobliho, ještě se rozloučím, než odtud odejdete. Myslím, že se příliš dlouho nahoře nezdržím. Víte, že je mi každý katolík jako sůl v očích protivným.«

Pak kráčel chodbou do dvora a tam zahnul na schody, na nichž slabé světélko se kmitalo. Po těch dostal se do prvního poschodí a tu spatřil v nedlouhé osvětlené chodbě vysoké dvéře, jež mu byl Klenka za vchod k cizímu šlechtici označil.

Korneda vešel dveřmi těmito do tmavé předsíně, která jen pruhem světla z polootevřených dveří druhého pokoje poněkud osvětlena byla.

Slyše v druhém pokoji kroky přecházejícího muže, prošel předsíní a vstoupil do druhé komnaty. Byla to vysoká prostranná síň, jejíž dvě okna do zahrady hostince »u modré lišky: vedla, ale ta pevnými okenicemi zabedněna byla.

Nábytek v komnatě byl prostý a celý zevnějšek svědčil, že se jí příliš mnoho neužívá. Také v krbe nehořel žádný oheň a chladný vzduch províval celou síň, jež zdála se spíše za jakési skladiště v domácnosti Klenkově sloužiti, ano tu podél stěn několik truhlic stálo, jejíchž zámky svědčily, že tu jakýsi majetek uložen jest. Po stěnách bylo rozvěšeno několik

začouzených obrazův a na stěně proti oknům, kde také nízký krb vlašský umístěn byl, viselo něco zbraně, jaká tehdáž v každém domě chována byla.

Uprostřed těchto věcí, jichž však sobě ani v nejmenším nevšímal, kráčel mladý cizinec rychlými kroky sem a tam, ruce na prsou založené maje. Klobouk nebyl s hlavy sejmul a s hlavou ku předu skloněnou jevil, že duch jeho v neobyčejném pohnutí je.

Lampa na stole stojící jen slabě ozařovala příšerně bledou jehoi tvář a jen časem zakmitl se onen tajemný blesk v oku jeho, jakýž jsme u něho už několikrát byli pozorovali.

Zdál se netrpělivě očekávati příchod Komedy, jejž byl k sobě pozvati dal, a již několikráte byl na dvéře pohlédnul, zda jimi mladík vstupuje.

Vždy rychleji přecházel po komnatě, v tom vrznuly dvéře v předsíni a hned na to se objevil Komeda ve dveřích pokoje.

Mladý šlechtic ocitl se právě poblíž dveří a rychle proti vstupu jícímu se obrátil. Komeda dobře pozoroval okamžitý onen blesk, jenž už jednou z očí cizincových byl maň tak nemile účinkoval.

Postoupil krokem vpřed a tázal se cizince:

»Čeho si přejete ode mne, pane, že dal jste mne k sobě volati?«

Cizinec hned neodpovídal, nýbrž taktéž se ke Komedovi přiblížil a ani sebou nehýbaje, aniž ruce svoje sejmuv pevně na mladíka pohlížel, tak jako by jeho nejhlubší vnitro byl vypátrati se snažil.

»Dal jsem tě volati jako nepřítele Albrechta Smiřického, jakýmž jsi se býti projevil,« počal konečně“ klidným hlasem cizinec.

»Ano, ten jsem, aniž se tím tajiti hodlám!«

»Dole těm otrapům jsi nechtěl pověděti příčinu této zášti své. Můžeš snad mně potřebného vysvětlení podati?«

»Dřív musím znáti, k jakému účelu, pane.«

»Dostačí ti, že i já Smiřickému pomstu přísahal?«

»Pak za stejným cílem kráčíme, ovšem,« přisvědčoval Komeda a zrak jeho vždy pátravější na cizince se upíral; »mámeli však také k tomu cíli stejně pracovati, musíme dříve sebe a své síly znáti. A ač se domnívám, že jsem vás, pane rytíři, ve svém živobytí jíž byl vídal, přece si nejsem paměti své úplně jíst.«

»Za to já však se výborně na tebe pamatuji. Viděl s mne v Chotěšově, kam jsem každoročně docházel.«

»Jíž vím, pane rytíři! Pak jste bratr řeholnice chotěšovské Eudoxie!«

»Tak jest.«

»Pak nenávist vaši proti Sniiříckému pochopuji!«

V oku mladého* šlechtice se opět zajiskřilo.

»Co ty víš o poměru mém ;k rodu Smiřického?« vzkřikl s nenadálou vášní. »Nikdo na světě netuší, co mne k Smiřickému vede a ty bys měl o tom vědomost?«

Komeda trpce se usmál.

»Vám ovšem není známo, že o všem vím, co se v Chotěšově udalo,« pokračoval dále, »já však byl tam zároveň činným a proto mohu dobře věděti, čím Smiřický zášť vaší proti sobě vyvolal.^

Líce šlechticovy na tato slova co možná ještě více zbledly.

»Mluv rychle, mladíku!« zvolal a divoce za rámě Komedu uchopil. »Já tuším něco hrozného. Co se udalo v Chotěšově?«

»Klášter chotěšovský je v prach a popel obrácen! Já sám to doupě papeženeů zapálil!«

Cizinec strašně počal Komedou lomcovati.

»Jak, ty sám jsi záhubu nešťastným mniškám připravil ? A to drze mně, bratru Eudoxiinu, pravíš?«

»Sestra Eudoxie jediná životem vyvázla, ostatních jedenáct řeholníc od Mansfeldských povraženo bylo.«

Mladý šlechtíc si oddechl a znova zvolal: »Eudoxie tedy žije? Mluv, kde?« »Bylo by jí lip, kdyby v Ghotěšově byla s

družkami svými smrt nalezla.«

»Kterak to míníš?« zvolal cizinec divoce. »Byla by jen život ztratila, a nikoli též svou čest!«

»Mluv jasněji! Kterak tomu mám rozuměti?«

»Proč tedy proti Smiřickému takovou vášní hoříte, když neznámo vám, čím na sestře vaší se provinil?«

»Probůh, ještě není míra zločinu kletého rodu tohoto naplněna? Ó, věčný Bože, mám ještě horšího se dočekati?«

Pak obrátil se zase prudce ke Komedoví a zvolal: : j

»Co se stalo s mou sestrou Eudoxií?«

»Vy tedy skutečně nevíte, co v Chotěšově se sběhlo, když tam Mansfeldští vtrhli?«

»Nevím, nevím ani nejmenšího! Vždyť nyní se chystám právě do kláštera chotěšovského!«

»Pak byste tam nalezl pouhé zříceniny a pod nimi mrtvoly povražděných jeptišek. Sestru svou však naleznete v táboře plzeňském.«

»V táboře plzeňském!« vzkřikl v nejvyšším úžasu mladý šlechtic. »Mezi oněmi zlosyny nekatolickými! A kterak se tam ocitnula?«

»Albrecht Smiřický ji tam odvlekl z kláštera chotěšovského, aby krásou její své nekalé chtíče ukojil. Proto ji také z kláštera vysvobodil.«

To byla ovšem ohromující zpráva pro nešťastného bratra řeholnice Eudoxie. Bledé líce jeho zsinaly a z očí jen blesky sršely. Jako šílený pobíhal po komnatě a neznámé kletby z úst vypouštěl.

»Eudoxie v rukou onoho svůdníka! Poslední ratolest rodu našeho poskvrněna tím bídníkem, jehož rod na inás byl se tak krutě prohřešil! — Ó, není již více spravedlnosti na světě! Ale já sám jí sobě dobudu! Na něm pomstu započnu, jakou jsem byl přísahal!«

Takové a podobné věty ze sebe vyrážel a dlouho se v

neobyčejném pohnutí svém umírnítí nemohl.

Pak pojednou zase před Komedou se zastavil a vzkřikl:

»A kterak ty víš o sběhu tomto?«

»Já sledoval každý krok Smiřického z Chotěšova, neboť i já mu smrtelnou pomstu přísahal. Já viděl jej od vláčeti Eudoxii, již nyní jako vězněnou v mocí své drží, aby kumpánům svým přízní její se honositi mohl. Posud toho však neučinil, ač denně ji do vězení jejího mučiti dochází.«

»Víš tedy, kde Eudoxie iriyiní meška?« tázal se šlechtic v zírnníčném napnutí dále.

»Smiřický ji uzavřel v odlehlém stavení Škvírňanského předměstí, kamž nikdoi přístupu nemá. Jeť ovšem direktor stavů českých v táboře takřka všemohoucí.«

»A víš najisto, že Eudoxie dosud je tam při životě?«

»Vím to zcela jistě, ana ještě dnes ráno jí tam obyčejná potrava donášena byla.«

»Ty zdáš se o její osud velíce pečovati?« podotknul šlechtic a s jiskrným zrakem na Komedu pohlížel.

»Poněvadž souvisí s osudem Albrechta Stmiřického!« odvětil temně Komeda, ale bylo viděti zřejmě, že popudy jednání jeho jsou jistě také jiné povahy.

Nastalo krátké mlčení mezi oběma mladými muži.

Šlechtic stál opět před Komodou a mlčky jej pozoroval s tak děsným výrazem ve tváří, že tento na krok před ním ustoupil. Pozorovalť, že v neznámém cizinci jakási krutá hra se děje a že jeho úmysly proň nic dobrého nevěstí,

»Opakuj mi ještě jednou vše, co se při zkáze Chotěšova bylo udalo!« pravil konečně cizinec temným hlasem. »Chcíť vínu Sminckého dopodrobna znáti.«

Komeda několik okamžiků přemýšlel, ale vida vhodnou příležitost k tomu, kterak by zášť neznámého cizince proti nenáviděnému Albrechtu Smiřickému ještě více rozplameniti mohl, líčil hrůzný onein výjev spousty v Chotěšově a to barvami takovými, že vina Smiřického v nejčernějším se jevila

světle.

Cizinec po celou dobu vypravování Komedova přecházel po pokojí zamračeně před se hledě a pilný pozor na každé jednotlivé slovo dávaje.

»Jsi hotov se svou zprávou?« tázal se konečně Komedy, když tento byl umlknul. »Nevíš ničeho více?«

»To je vše, co mi o těch věcech známo. Řekl jsem vám vše bez obalu.«

»Za to jsem ti také povděčen. Nyní mí ještě sděl, kde a jak Smiřického naleznu.«

»Nyní meška již v Plzni a ubytoval se tam na děkanství, odkud preláta drachovského vypudil.«

»Dobře, a sestru svou Eudoxii naleznu v posledním domě před Škvrňanskou branou, jak jsi pravil?«

»Ano-, aspoň do dneška tam uzavřena byla.«

»Nyní vím vše, co jsem se dověděti chtěl,« pravil šlechtic a opět se před Komedu postavil. »Však spolu máme ještě o mnohém se dorozuměti!«

Hlas jeho zněl v tomto okamžiku neobyčejně výhružně a výraz jeho v obličeji stal se opravdu tak děsným, že Komeda v nejhlubším nitru svém se zachvěl. Vídělť, že má muže před sebou, jemuž sestra tak strašným zločinem vyrvána byla, viděl jej smrtelnou záští naplněného proti Albrechtu Smiřickému a počal nyní chápati, že to přichází mstitel nešťastné jeptišky chotěšovské, kterou on sám v ruce Smiřického byl vydal.

Každý jiný by byl ovládnut býval v okamžiku tomto lítostí a bázní, u fanatického Komedy však bylo tomu právě naqpak. On znal se k zločinům svým, on ještě se jimi honosil, neboť po přesvědčení jeho daly se k zvelebení a zmohutnění víry jeho, a proto nebyly v očích jeho zločinem, nýbrž přímo skutky záslužnými.

S takovýmto vědomím také na šlechtice pohlížel, jehož tajemné chování se divné myšlenky v něm vzbuzovati počalo.

Vzdorně mu pohlížel do očí, když tento jaksi hrozivě proti

němu vystoupil a o dorozumění jich obou mluviti se jal.

»O čem se máme dorozuměti, pane rytíři?« tázal se úsečně. »Já neznám vás, vy neznáte mne, žádné spojení nás spolu inevíže! Co tedy máme spolu vyrovnávati?«

»■Hned se dovíš, milý hochu,« odvětil šlechtic s neobyčejnou zase klidností a popošel ke dveřím, které na klíč uzavřel a tento pak k sobě strčil.

Komeda viděl, že je nyní s cizincem o samotě v odlehlé této komnatě, kam nikdo z celého domu nepřicházel.

Posud však úmyslů šlechticových nechápal a na pohled pokojně jednání jeho sledoval.

Na to rytíř opět se před něj postavil a se zdánlivou neb vlastně líčenou mírností, ale proto přece pevným hlasem pravil:

»Ty sám jsi to byl, jenž si požár v klášter chotěšovský vmetl?«

»Ano, já to byl, jak jsem již jednou pravil!«

»Ty's chtěl Eudoxií tedy stejný osud připraviti jako ostatním řeholnícím?«

Komeda se zamračil a (neodpovídal,

»Mlčení tvé je mi dostatečnou odpovědí.«

»Ano, chtěl jsem tak učiniti!« vzkřikl nyní Komeda. »Bylať jen ona původem vraždění ve Sfodě! Za to měla dojíti odplaty!«

»Nedotýkej se nečistými ústy svými té světíce, která nikdy kuřeti neublížila!« zvolal výhružně šlechtíc, a z očí jeho blesky jen jen sršely. »Ty'.s ji chtěl zavražditi, a na tom prozatím dosti!«

Komeda vrhl naň pohled nesmírné záští.

»Ty's pomáhal účinlivě při dobývání Plzně?«

»Ano, a jsem hrdým na to, že Plzeň také mou pomocí padla!«

»Ty's vedral se tajně do města a brojil tam proti měšťanům?«

»A to vydatně, jak hrabě Mansfeld sám mí dosvědčí!«

»Ty's konečně vůdci kacířův místa v hradbách označil, kudy nejsnáz mohl do' věrného města vniknouti?«

»Já tak učinil obhájci svaté víry mé, a nikoli vůdci kacířův, jak vám se ráčí mluviti!« zvolal Komeda s rostoucí vášní. »Vy jste katolík, já víry vaší však inetupím!«

Šlechtic nedbal na slova tato, nýbrž pokračoval dále:

»Ty's preláta chotěšovského vyhledával, abys jej smrti potupné vydal?«

»Kterou žasl oužil!«

»Ty's konečně na cestě, abys klášteru plaskému podobný osud připravil, jako chotěšovskému?«

»Ještě zítra musí to doupě požárem zhynouti, jako Stody byly zničeny!«

A v očích jeho jevila se všecka fanatická nenávist, jíž těmto bezuzdný duch vůbec schopen byl.

»Ty sám jsi se ke svým zločinům přiznal, nyní sám nad sebou soudcem se staň!« zvolal vysokým hlasem cizinec a postoupil ke zdi, na níž několik mečů viselo.

Náhle se obrátil ke Komedoví a tázal se:

»Znáš mečem vládnouti?«

Komeda divoce se usmál a zvolal:

»Ptejte se papeženců, které jsem jíž k ďáblu poslal!«

Na ta slova sejmul šlechtic dva meče stejné délky se zdí a vrátil se zase ke Komedovi.

Oko jeho spočívalo tak palčivě na soupeří jeho, že tento poznovu se zachvěl, an nyní už přesvědčen byl, kam jednání cizincovo míří.

»Mohl bych tě jako psa prašivého zabíti, bídniku ničemný!« zvolal konečně šlechtic hlasem tak hrůzným, že v Komedovi každá žilka se otřásla. »Zločiny tvé by mne k tomu opravňovaly; já však ti dopřeju zhynouti smrtí šlet chetnou, jako že sám šlechtíc jsem! Chop se meče a bojuj o zákeřnický život svůj! Znášli modlitbu jakou k Tvůrci svému, nuž, tedy rychle jí vykonej!«

A vrhnul mu jeden z mečů k nohám, sám pak sejmul klobouk s hlavy, odhodil pláštík a v prostřed komnaty opřel se o svůj meč, jejž ani neprohlédnul. Tak zdál se vítězství svého jist býti,

. Kcmeda s nesmírnou záští pohlédnul ma šíleného protivníka svého, jenž v tak kruté postavení byl jej uvedl, a nějakou chvíli přemýšlel.

Pak náhle chopil se meče a zuřivě proti šlechtici vypadl.

»Bude o* jednoho1 papežence méně!« vzkřikl hlasem sípavým a chtěl přímo prsa protivníka svého protknoutí.

Ten však zdál se na vražedný útok takovýto připraven býti, jedinou ranou srazil meč Komedův a klidně pravil:

»Tak nevede se souboj, bídníku! Dřív šlechtic zápasník protivníka svého pozdraví a jméno i stav mu oznámí!«

A skutečně s dvorností takovou, jako by před nějakým knížetem stál, sklonil tajemný šlechtic svůj meč na počest a doložil:

»Já jsem šlechtic Jan Krištof Zouzar! Kdo ty jsi, netřeba mi znáti! Víš nyní, s kým ti bojovati, rychle teď se braň a děkuj Bohu, že dopřál ti smrtí šlechetnou zhynouti!«

Po slovech těch se šlechtíc postavil a nerovný souboj počal.

Komeda vládnul statně mečem, ale bylo to jen surové dorážení takové prudkosti, že méně cvičený šermíř, než jakým byl mladý šlechtíc, zajisté by byl hmotné přesile tohoto fanatika podlehnul.

Ale šlechtíc odrážel všecky rány protivníka svého, přímo ina prsa nebo do obličeje mířené, Komeda vztekem řval a vždy lítej i na šlechtice se vrhaje, níkterakž nekryl prsa svá, takže o výsledku boje takového dlouho pochybnost býti nemohla.

Jíž několikrát byli zápasníci komnatu přeměřili, šlechtíc zcela němě, Komeda pak za neustálého řvaní a láni, an tu pojednou tento šlechtící do rámě levého ránu zasadí, že hned krev se vyprýštíla.

Okamžitý úspěch tento byl však zkázou jeho.

Šlechtíc totiž užil okamžiku, kdy Komeda nad podařenou ranou touto zajásal a prsa svá úplně nekrytá ostavil, a současně vrazil mu meč svůj přímo do srdce, takže Komeda okamžitě se do zadu skácel a proud krve z rány i z úst se mu vyvalil.

Vítěz ustoupil na krok a s neskonalým povržením na kleslého protivníka svého pohlížeje zvolal:

»Tak musí zhynouti všickni kacíři! Tak zhyne í Smiřický! — Otče můj, sestro má! Vy budete na kletém rodu onom porosteni!«

Setřel pak s meče černou krev Komedovu a odkopnul zmírajícího^ mladíka, jenž naposledy ještě zachroptěv ducha svého vypustil.

To byla odplata za zločin jeho v Ghotěšově spáchaný. Mstitel strašný dostihnul jej dříve, než k novým zločinům přikročiti mohl. Nikdo v celém domě netušil, co v odlehlé komnatě zadní částí stavení bylo se hrozného udalo.

Mladý šlechtic, jehož jméno nám nyní známo jest, Jan Krištof Zouzar tedy započal jako horlivý katolík, ba ještě více, jako mstitel nešťastné sestry pomstu svou a chystal se k odchodu z komnaty, v níž první krvavý čin vykonal.

Zahaliv se v plášť svůj a klobouk hluboko do očí stlačiv, otevřel opět uzamknuté dvéře a svrhnuv ještě pochvou meče svého lampu se stolu, vyšel z temné komnaty, kde mrtvola Komedova v kaluži krve ležeti zůstala.

Potom po schodech seběhnul do dvora a ze stáje vyvedl koně k odjezdu již připraveného. Nádvorník Matěj odpočíval již na svém loži a jen líně se obrátil, když viděl šlechtice na kůň vsedati. Ostatně nebylo v »modré lišce« nikoho, kdo by byl odjezd neznámého cizince pozoroval.

Zouzar vymrštil se rychle na oře a vyjel volně z hostince na náměstí. V jizbě přední slyšeli měšťané a Klenka dusot koně, nikdo si však toho nevšímal. Naopak Klenka projevil své potěšení nad tím, že katolíka přes noc pod střechou svou hostiti nemusí.

Pak zase vše v hlučný hovor svůj se pohroužilo, na Komedu v prvním okamžiku nikdo více nevzpomněl.

Na náměstí rokycanském dal se mladý šlechtic do trysku a za krátko mu branný ve bráně Plzeňské otvíral, aby jej opět z Rokycan pustil, kde posud nikdo o krvavém jeho' činu ani zdání neměl.

Na rovině za městem počal uháněti k nedaleké Plzní a brzo v temnu nočním zmizel.

Záře 'několika ohňů na západě byla mu vodítkem na cestě této. Jako vtělený démon pomsty hnal se k nešťastné »věrné« Plzni, aby tam ve svém krvavém díle pokračoval.

IV.

První obět.

Katolická Plzeň podlehla po zoufalém bojí protestantům. Císař Matyáš opomenul ještě včas přispěti ku pomoci městu obleženému a tak poslední tato hradba katolicismu v Čechách upadla v moc stavův odbojných. Pádem Plzně zvítězili nekatolíci rozhodně nad císařskými a zejména od té doby počal se v Čechách vyvinovati onen odbojný duch, jenž v následujícím roce k sesazení rodu Habsburkův s trůnu českého a ke zvolení Fridricha Falckého za krále českého vedl. Odboj stavův českých bral vždy rozhodnější povahu na se, každému mepředpojatému jíž zřejmě se jevilo, že bojem tímto běží o změnu dynastie Co až do 21. listopadu ostýcháno se veřejně zastávati neib projevovati, to nyní po pádu Plzně již beze všeho ostýchání na světlo vycházelo. Protestantští stavové byli teď skutečnými pány v Čechách a nehodlali více otěže z rukou svých pustiti. Páni direktoři počínali si již jakoi skuteční vládcové nad zemí a válečný úspěch Mansfeldův před Plzní je nejbujnějšími nadějemi do budoucnosti naplnil.

Takový byl význam pádu Plzně, kteréžto město na svou nedobyitnost bylo sobě tak mnoho domýšlelo. Vzdorovaloť s výsledkem Prokopovi

Velkému za válek husitských, stalo se tehdáž postrachem všech Táborů, a teprve roku 1618 měloo1 svou starobylou pověst přijíti. Sedm neděl a pět dní trvalo obležení toto, a když i poslední zoufalý odpor Plzeňských nemožným učiněn byl, když takřka půl města jíž v ssutíny obráceno bylo, pak teprve měšťané se vzdali, nejhorší osud od vítězného nepřítele očekávajíce.

Ale hrabě Mansfeld měl dosti na tom, že Plzeň pokořil a nového vavřínu válečného sobě dobyl. Chtělť ostatně města

ušetřiti a jen k naléhání direktora Smiřického uložil městu výpalní daň 100.000 zlatých, kterou měšťané v nejkratší lhůtě složití musílí. Jinak ale pečoval Mansfeld všemožně o ulevení strastí v těžce zkoušeném městě, a přes všecku nevázanost žoldnéřův byl přece po dobytí Plzně zachováván mezi nimi takový pořádek, že ani v jediném domě drancováno^ nebylo. Vůbec nemohl si nikdo z měšťanstva naříkati, že by vítězstvím špitá soldateska s ním a se statkem jeho byla příkře nakládala. Kázeň byla prvním požadavkem Mansfeldovým, a ač jindy nejvyšší vůdce žoldnéřům svým takřka Úplně uzdu popouštěl, přece v takovýchto rozhodných případech co nejostřeji nad udržením pořádku v ležení bděl.

Hned druhého' jitra po dobytí města, totiž 22. listopadu, povolal hrabě Mansfeld několik praporů vojska do Plzně, které tam obsádkou zůstati mělo a jemuž za vůdce chrabrého hraběte Jana Solmsa ustanovil. Sám pak jal se ve spojení s Albrechtem Smiřickým starati se o zavelení vnitřní správy v městě, jakož i o vyhledání a zatknutí nejvíce kompromitovaných osob, které pro povzbuzování měšťanův k trvalému odporu trestu svého dojíti měly. Proto nesměl nikdo bez svolení z města obsazeného vyjíti, a když mniši řádu bosácikého hned z jitra se obrátili k Mansfeldoví s prosbou, aby je do Bavor odejíti nechal, poněvadž prý v městě církevní povinnosti své více vykonávati nemohou, odepřel jim nejvyšší vůdce žádost jejich, ale zaručil se jim čestným slovem, že se jim v klášteře jejích ani nejmenšího příkoří státi nesmí a tam že volně svoje služby Boží vykonávati mohou.

Kromě žoldnéřův a mušketýrův Mansfeldských nebylo na ulicích a náměstích plzeňských nikoho jiného viděti a jen když žoldnéři některého z hledaných odpůrců vypátrali, objevil se zase občanský oblek na ulicí. Největší hluk však byl způsoben, když žoldnéři konečně dostali v ruce své kata plzeňského, o němž po- celou dobu obléhání v táboře Mansíeldském pověst šla, že ještě s jedním sedlákem z domku svého u zdi městské

každého dne tři rány kouzelné na obléhající vypaloval. Podobně prý kulkami, jedem napuštěnými, mnoho Mansfeldských postřílel, ač jemu »mušketu jako jinému poctivému soldátu užívati nenáleželo«.

Ten tedy po zajetí svém od žoldnéřův před nejvyššího vůdce na děkanství uveden byl, kdež vojenská rada bez dlouhých okolků jej i soudruha jeho k šibenici odsoudila.

Bez prodlení vyvedli žoldnéři kata z města, aby jej v táboře na nové šibenicí pověsiti, neboť stará šibenice, kterou Plzeňští Žižkovou kuchyní nazývali, již včera od rozlícených žoldnéřů pobořena byla. Pověst O' zajetí a odsouzení nenáviděného kata roznesla se rychlostí blesku po celém táboře, a kdo jen mohl, každý se sbíhal k divadlu, kteréž na východním konci ležení s katem provozováno býti mělo. Odsouzenému sedlákovi bylo se na cestě táborem podařilo průvodu uprchnouti a ve všeobecném hluku také šťastně z oboru svých pronásledovníkův uniknul.

Poprava tato vyvolala tedy celé ležení k šibenicí, neboť žoldnéřstvo, které katovi plzeňskému přímo ďábelskou moc bylo připisovalo, nechtělo se zbaviti příležitostí, aby spatřilo se houpati na osudném čekanu kata, na němž byl tak mnoho nekatolíkův popravil.

Proto1 byla západní část tábora takřka opuštěna a zejména na silnici od Škvrňan k Plzní vedoucí žádný ruch válečný se nejevil. Obyvatelstvo plzeňské nesmělo pod přísným trestem z města vycházeti, okolní lid pak taktéž byl rozplašen, aneb nechtěl surovému žoldméřstvu do rukou se dostati.

Valná část domů ma předměstí Škvrňanském byla vypálena a pobořena, z ostatních pak se bylo obyvatelstvo už dávno do Plzně buď do ciziny uchýlilo, a jen mušketýří neb jezdci Mansíeldští bylí se v nich ubytovali, pokud toho totiž střelba obležených a časté jejich výpady dovolovaly.

Poslední z těchto domů na silnici Škvrňanské byl ještě nejlépe ze všech ostatních zachován, neboť jednak pevná

stavba jeho tak snadno válečnými nehodami netrpěla, jednak byla vzdálenost jeho od hradeb městských tak značná, že Plzeňští pří výpadech svých nikdy až v tuto stranu nepřišlí. Mimo to bylí v nevalné vzdálenosti od něho vystaveny dvě baterie, které už samy sebou všeliký přístup nepříteli zamezovaly.

V domě tomto zvolil direktor stavův českých Albrecht Smiřický stanovisko svoje, ačkoli větší část pobytu svého před Plzní v hlavním stanu Mansfeldově, aneb u veselých soudruhů svých trávil. Jen v ony dny, kdy důstojníky Mansfeldské a ostatní komisaře stavovské častoval, panovala v odlehlém domě Škvirňanském předměstí větší živost, která často- i celé noci přetrvávala.

Služebnictvo Simiřického, ze starého komorníka a dvou panošův záležející, mívalo v takové dny plny ruce práce, neboť Smiřický ani vína ani jdel nešetřil. Od té doby však, co Smiřický se z Chotěšova navrátil, přibylo v domě o* jednoho obyvatele více, neboť Smiřický byl sem dal dopraviti omdlelou Eudoxii, která po celou zpáteční cestu výpravy bez vědomí na voze ležela.

Smiřický musil přeslechnouti od soudruhů svých mnohý úštěpek nad neobyčejnou touto kořistí, nedal se však nikterak másti v úmyslu svém, nýbrž dal povolati Mansfeldova životního lékaře, aby jeptišce chotěšovské opět k vědomí a zdraví pomohl.

Magister Scribonius povážlivě vrtěl hlavou nad sličnou, ale bezduchou pannou a přímo řekl Smiřickému, že z mdloby této se může vyvinouti čivní nemoc, která jeptišku dlouho na lože poutati bude.

»Jen jí při živobytí zachraňte, magistře,« zvolal Smiřický, »ta děva spanilá nesmí zemříti, když jsem jí byl až sem dopravil! To by byla špatná odměna za namáhání mé v klášteře chotěšovském, abych ji při životě zachoval!«

»Učiním vše, co mí umění moje v tak vážném případě

káže,« odpovídal Scribonius a poznovu tlukot tepny a srdce bezvědomé jeptišky ohledával.

»Dům tento a služebnictvo jsou vám úplně k službám, magistře!« pravil zase Smiřický. »Jen mne brzo potěšte zprávou, že děva opět z nebezpečí vyvázla a já po královsku se vám odměním.«

Magister Scribonius dostál slovu svému, neboť již za několik dní mohl netrpělivému Smiřickému, jenž každého dne do komnaty nemocné docházel, oznámiti, že stav jeptišky poskytuje naděje na úplné uzdravení.

Smiřický jevil nad touto zprávou velké potěšení a poznovu magistra vděčností svou ujišťoval.

»Ale duševní pohnutí té panny musilo' býti nesmírné,« dokládal Scribonius, »neboť v okamžicích, kdy na chvíli k vědomí přichází, pronáší hrůzná slova a volá smrt na sebe samu.«

»To se dá snadno vysvětliti, magistře,« odpovídal Smiřický, »byl' výjev v klášteře chotěšovském, kde všecky družky její strašnou smrtí skonaly, skutečně tak hrůzný, že ani mně tak brzo z mysli nezmizí.«

»Pozoruji to z úsečných slov jejích,« mluvil dále magister, »neboť stále pomstu nebes na vraha svého svolává.«

Smiřický se zamyslil.

Pak náhle lékaře se tázal:

»Můžete mi některá slova její opakovati?«

A zpytavě na magistra pohlížel.

Tento rovněž významně na mladého šlechtice patřil a zdál se v oku jeho čísti, čeho asi od něho vypátrati hodlá.

Znaje však moc direktora stavovského, jakož í prchlivost jeho, nechtěl jej sobě nepřítelem učiniti, ba ani projeviti, že by snad v tajemství zasvěcen byl, jakéž mezi šlechticem a jeptiškou panovati se zdálo.

Proto vyhýbavě odpovídal:

»Ve válce mnohé se musí odpouštěti, co by v době míru na

přísnější váhu se bralo. Chotěšov byl sídlem nepřítele, co tedy tam se dalo, bylo vykonáno podle práva válečného. Naše jeptiška ovšem jinýma očima na to pohlíží.«

»Ale její řeči? Ty chci znáti!« zvolal zase Smiřický netrpělivě, an chápati počal, že lékař zdá se více věděti, než inu sděliti hodlal.

»Je to vše nesouvislé, takže smyslu jejích slov rozuměti nelze. Jíž v několika dnech však budete s ní moci hovořiti, pakli do té doby deliríum v "chorobu duševní se nevyvine. Jak pravím, organismus ducha jejího je velíce z dráhy své vyšinut.«

»Nemyslíte snad, že by se úplně šílenost ducha jejího zmocnila!« vzkřikl Smiřický, »Byloby škoda té krásné dívčiny!«

»Posud tak nemyslím,« zněla odpověď lékařova, »za krátko však se to rozhodne, neboť tělo již značně zotavovati se počíná. Jakmile i kříse v stavu duševním se rozhodne, pak vám, pane direktore, budu moci bezpečnou zprávu podati. Arkána moje už ted divctvornou moc svoji na ní osvědčila.«

»Vězte, magistře, že jsem se čestným slovem svým zavázal, že jí zdravou a krásnou v kruh přátel svých uvedu, a nechci tedy od nich vysmán býti. Eudoxíe musí se opět oním krásným andělem státi, jak jsem ji v zahradě kláštera chotěšovsikého zastal, když jsem jí od úkladné smrti rukou podruhovou byl vysvobodil.«

»Pak ovšem máte nároky na vděčnost její, pane direktore,« odpovídal Scribonius a hluboce se před šlechticem uklonil; »pochopuji nyní starostlivost vaši, a tím více o uzdravení její se přičiním.«

»Tak učiňte, magistře, neboť nikdo ještě toho nelitoval, kdo Albrechtu Smiřickému k tomu přispěl, že čestné slovo své splniti mohl. A zejména v případu tomto mi především na splnění jeho záleží. Zítra opět se sem dostavím a jakmile Plzeň dobyta bude, nejpohodlnější příbytek ve městě vám a vaší nemocné vykážu!«

Po slovech těch odešel, a Scribonius opět se počal Eudoxií obírati.

»Máš opět o jednu oběť více na svědomí, pane Smiřický,« mluvil lékař sám k sobě, když v komnatě u lože nevědomé jeptišky osamotněl. »Smyslná náruživost tvoje svedla tě opět k zničení půvabné květiny, která tuto snad navždy zlomena leží. Kéž přepych tento nenalezne na tobě svého mstitele, neboť zločin tvůj ani válkou omluviti nelze. A v přepychu tomto hodláš poznovu smyslnost svou ukázati? Čestným slovem jsi se zaručil, že i dále budeš s vnadných rtů těchto med lásky ssáti? Bojím se, že nedostojíš více slovu tomuto!«

Zamlčel se a s trudnou myslí pohlížel na dívku, která i v chorobě své luzný dojem na pozorovatele činila.

Den co den docházel Smíncký do- komnaty, kde Eudoxie ležela, ale nikdy se nesměl až k loži odvážiti, neboť jakmile sklenné cko jeptíščino na něho padlo, již opět děsné přeludy ducha Eudoxiina se zmocnily a v šíleném záchvatu volala pomstu na vrhána svého, na zhoubce svatyně Páně v Chotěšově, a magister Scribonius měl co dělati, aby pobouřenou mysl nemocné opět upokojil a na loží ji udržel.

S nevolí nad seznáním takové nenávistí k osobě své, kde podle náhledu svého' vlastně vděčnost očekával, odcházíval Smiřický z domu, aby v kruhu veselých přátel svých nová a nová vyražení hledal, ač tu denně naň doléháno bylo, kdy kořist svou chotěšovskou do společnosti uvede a nový předmět zábavy poskytne.

Tak přiblížil se den 30. listopadu, kdy Plzeň přesile nepřátel podlehla, a nyní měly se poměry v ležení Mansfeldově pojednou změniti.

Hlavní stan nejvyššího vůdce byl ještě téhož dne večer do- města dobytého přeložen a též komisaři stavovští se tam přesídlili, aby nepříjemného táboření před městem se zbavili, kde sychravá doba podzimní další pobyt vždy nemilejším činila.

Smiřický sám se ubytoval s Mansfeldem v prostranné budově děkanství na hlavním náměstí plzeňském a u prostřed válečného ruchu, jakýž v nešťastném městě po konečném dobytí jeho nastal, nezapomínal ma jeptišku chotěšovskou, kterou i teď co možná nejblíže u sebe míti chtěl.

Blížilo se již valně k půlnocí, když rada vojenská na děkanství ukončena, v níž další kroky proti Plzeňským ujednány byly. Důstojníci a komisaři stavovští vraceli se buď to tábora, buď do nově vyhledaných příbytků v městě, Smiřický však pozval rytmístra Vartemberka ještě do komnat svých, aby jej, jak pravil, o službu jakous? požádal.

»Čeho si přeješ, Albrechte?« tázal se nepříliš vlídně Vartemberk Smiřického, když v ložnicí tohoto se ocitli. »Víš, že jsem vždy k tvým službám, jen měj ohled na to;, že po dnešním parném dnu také tělo po konečném odpočinku touží. Přisámbohu, že nemohu už ani kroku učiniti!«

»Dnes také ničeho více na tobě nežádám, Jindřichu,« odpovídal Smiřický, »ale zítra s jitrem se mi zavděčíš, když opatrným způsobem dáš Eudoxii z domu mého na předměstí sem na děkanství dopraviti.«

Vartemberk se hlasitě zasmál a zvolal: »Což skutečně se chceš i nadál tím břemenem obtěžovati? Věru, tvé choutky jíž nepochopují! Jakoby jiných krásotinek ti ma sta nekynulo, než tato bledá lilie klášterní, která tě nadarmo ještě trudnomyslným činí!«

»A právě tyto vaše úštěpky mne v těch choutkách potvrzují!« zvolal Smiřický s jakousi trpkostí. »Nyní tím méně od Eudoxíe upustím a musím ji svou nazývati! Scríbonius ji tak dalece už pozdravil, že může lože opustiti a za krátko své smýšlení o ní změníte, až vnady její v plné krásе seznáte, jako já na okamžik je byl v klášteře chotěšovském seznal. Mne táhne jakási demonicka touha k té dívce a mysl má jen jí se zabývá!«

»Budiž tedy,« zíval Vartemberk, »co mám činiti, když už

jinak nechceš na ní zapomenouti.«

»Abys jí se Soríboniem sem ke mně dopravil. Nosítka budou z rána připravena a zde magister léčení své na ní dokoná.«

»A nebylo by prospěšnější, kdybys sám mílostenku svou sem převedl? Nejsi na mne ani dost málo žárliv?«

»Však dovíš se od Scribomia, proč posud se jí zjeviti nesmím, nemálí se choroba její zvýšiřJ. Proto žádám tu přátelskou službu od tebe, an se mi jí skutečně zavděčíš.«

»Nuž, dobře! Zítra ráno' budeš míti Eudoxíí opět ve své ochraně,« pravil Vartemberk a odcházel od Smiřického, jenž dlouho ještě po své komnatě přecházel, než na lůžko se uvrhnul.

Druhého dne už za časného jitra ubírd se Vartemberk s oběma panoši Smiřického na konec předměstí Škvrňanského, aby přání přítele svého vyhověl.

Touže dobou měla býti konána poprava kaia plzeňského^ a proto vše, jak už zmíněno bylo, se hnalo v onu stranu ležení, kde šibenice se vypínala. Vartemberkovi bylo milé, že odlehlá část předměstí, kde Eudoxie pod ochranou lékaře Scribonia meškala, právě této doby skoro liduprázdná byla, a že tedy přenášení jeptišky do města žádné pozornosti nevzbudí.

Když k domu Smiřického se přiblížili, postavili panošové nosítka před vchodem a Vartemberk vešel do vnitř, aby se Scriboníem v té věcí se umluvil.

Panošové usadili se na lávku před dům a lhostejně o popravě katově rozmlouvali, neboť to byla událost, která v tomto okamžiku nejvíce pozornost veškeré Plzně zajímala.

Brzo však bylí z této své rozprávky vyrušeni, neboť náhle ozval se na silnici Škvrňanské dusot klusajícího koně a za nedlouho také na ohbí cesty, která nedaleko od posledního domu předměstského1 kolem stráně náhle k jihu se zatáčela, objevil se sám jezdec, jenž ihned pozornost obou panošův vzbudil.

Byl to mladý šlechtíc, jehož celé vzezření na neobyčejnou pobouřenost mysli souditi dalo, neboť oko divoce po celém okolí slídilo-, vlasy mu v povětří lítaly, a neobyčejně bledá tvář měla takový výraz utrpení, že celý zjev cizince hned v prvním okamžiku soustrast vzbuzoval.

Nepotřebujeme dokládati, že to byl šlechtic Jan Kříštof Zouzar, bratr jeptišky Eudoxíe, jenž po vykonané pomstě na Komedovi z Rokycan do Plzně přicházel, aby tu týmže způsobem Smiřickému za násilí jeho na sestře Eudoxii spáchané se odměnil.

Ve vzdáleností několika kroků od domu se zastavil a celé okolí divě prohlížel.

»Ano, zde to musí býti!« pravil polohlasně sám k sobě. »To sluhové jsou onoho prostopášníka, jež po barvách jeho domácích poznávám. A tato nosítka? Tuším, že v pravý čas přicházím, než ubohou sestru mou opět jinam odvléci dá!«

Popojel s koněm svým až k samému vchodu a vzkřiknul na jednoho z panošův:

»Zde byl stanem pan Albrecht Smiřický?«

Panoš povstal a odpovídal nepříliš vlídně, neboť již v cizinci byl katolického šlechtice poznal:

»Byl zde stanem, ale teď už ve městě samém se ubytoval.«

»Snad v tomto okamžiku jej zde zastihnu, jak podle vaší přítomnosti soudím,«

»Nikoli, pan Albrecht Smiřický je v Plzní zaměstnán soudem nad proklatými katolíky,« odvětil uštěpačně sluha a pohlédnul významně při urážlivých slovech svých na křížek na klobouku šlechticově, »a proto vyslal pana z Vartemberka, aby jej zde zastupoval.«

Šlechtici vstoupila náhle krev do' bledých lící při nestoudné řeči panošově, ale potlačil toto hnutí svoje, jakmile zmínku O' pánu z Vartemberka uslyšel.

»Ó, tušil jsem, že tento bídník daleko od Smiřického nebude!« mluvil sám k sobě a v líce jeho opět předešlá bledost

se vrátila. »Ďábel tento v lidské podobě hoden jest učně svého, jemuž vždy nové a nové zločiny dovede vymýšleti. Však zločin v tomto okamžiku obmýšlený více nespácháš! Mstitel sestry v cestu se ti postaví!«

A seskočiv s koně hnal se do(domu, kdež schody do prvního1 poschodí jej uvedly.

Nepotřeboval dlouho v neznámém domě hledati, neboť sotva že do chodby byl vstoupil, již také úpěnlivý hlas své sestry z jedné síně uslyšel, jemuž druhý divoký hlas odpovídal.

»Hoj, ten zlosyn sestry mé se dotýká!« vzkřikl Zoufar a s dobytým mečem vrhnul se v onu stranu, odkud volání o pomoc sestry jeho vždy strašněji se rozléhalo. Byl to hlas nadpřirozeného jakéhosi výrazu, hlas člověka přímo šíleného, jenž takřka o život svůj zápasil,

»Běda, kterak svou sestru naleznu uprostřed těch bídníků!« zaúpěl Zouzar v nejvyšší úzkosti a v témže okamžiku již vyrazil dveře do síně, odkud volání sestry Eudoxíe a pomíšený křik vycházely.

Jen jediná komnata dělila ještě Zouzara od strašného divadla, jakéž jej v příštím okamžiku očekávalo, ale i tento jediný okamžik dostačoval, aby pozdě přišel,

»Ó, bratře, pomstí mne!« zaslechnul Zouzar sestru svou s výrazem nejkratší zoufalosti volati, když byl do předsíně vrazil a hned na to uslyšel pád těla k zemí.

Hroznou předtuchou hnán octnul se mladý šlechtic jediným krokem v komnatě, kde strašný výjev se udal, ale kterak strnulo oko jeho, kterak zledovatělo srdce jeho při spatření divadla, jež uprostřed komnaty se mu zde jevilo.

Sestra jeho Eudoxíe ležela na zemi s dýkou v prsou a proud krve barvil bílé klášterní roucho její. Oko již uhasínalo, v příštím okamžiku mtisíla ducha vypustiti.

Nad ní stál Vartemberk, vytřeštěným zrakem na mrtvolu vnadné dívky pohlížeje, u jejíž hlavy magister Scribonius pokleknul, aby ji do výše pozdvihnul.

Jiné osoby v komnatě nebylo, Zouzar pak také nikomu jinému pozornost více nevěnovav rychlostí blesku k umírající sestře se vrhnul a zoufale naříkati počal.

Eudoxie už v posledním tažení ještě jakoby přítomnost bratra svého tušila, otevřela očí své a ruku mu podávajíc, slabým hlasem pravila:

»Já sama život svůj ukončila, Krišitofe, bych pekelných muk těchto se zbavila. Ty pomsti mne na vrahu mém; do dne a do roka celý jeho rod před soudnou stolici Boží povolávám! — Na onom světě se shledáme! — S Bohem, bratře; pamatuji že to opět Smiřický byl, jenž i mne v hrob sklátil!«

Očí její se obrátily v sloup, proud krve vyvalil se ze zsínalých úst — sestry Eudoxie nebylo více!

»Již dotrpěla, nebohá!« pravil tiše starý magister a položil hlavu mrtvoly na zem, utíraje slzu, která se mu z oka vynořila.

»Ano, přísahám ti, sestro, pomstu na tvém vrahovi, jako jsem jí byl otci nešťastnému přísahal!« zvolal s hrůzným výrazem šlechtíc, jenž hned na to u mrtvoly pokleknul, aby krátkou modlitbu za duší její vykonal.

Pak prudce po vstav, se zatajeným vnitřním vztekem postavil se zpříma před Vartemberka a zvolal:

»Co se zde dalo, že sestra moje sebevraždou musíla skončiti?«

»Nejsem povinen vám účty klásti ze svého jednání, neznámý vetřelce!« zněla surová odpověď rytmísteova. »Já děvu tuto měl v úkryt bezpečný dovésti, ona však sama takovýmto způsobem skončila.«

»Poněvadž jí smrt byla milejší, než zkáza duševní! Tomu rozumím, byť i vy jste to nepochopoval. Však jako brati“ nešťastné obětí chci věJ. Svátek: Pád rodu Smiřických. 11 děti, kým k strašnému činu tomuto dohnána byla!«

A oko jeho opět tak divoce se zajiskřilo, jak jsme na něm jíž vícekráte byli pozorovali.

»Vy počínáte býti drzým, mladíku!« vzkřikl teď

Vartemberk a udeřil na rukověť meče svého.

Tu vkročil mezi oba starý magister Scríbonius a pravil:

»Nebudíž nevole mezí vámi, pánové! Lip, že děva tato skončila smrtí náhlou, neboť duch její byl šílenstvím zakalen a hrozná budoucnost se jí otvírala. Když pak tuto pan rytmistr dnes k ní vstoupil, aby do města v bezpečný útulek ji dopravil, tu šílenství její nejvyššího stupně dosáhlo a vytrhnuvši dýku z pasu rytmistrova, vhroužíla ji v delíriu v srdce své, tak že smrtí její nikdo vinen není.«

»Šílenou tedy byla, ubohá Eudoxie!« zaúpěl bolestně Zouzar a zakryl rukama tvář. »A kdo toto šílenství zavinil?«

Nikdo neodpovídal,

»Vy mlčíte? Však vím, a slyšeli jste sami z úst umírající, kdo vrahem této šlechetné duše se stal! — Smiřický, ty před soudnou stolící lidskou i božskou ze zločinů svých mí odpovídati budeš!«

A sehnuv se k mrtvole sestry své, vytáhnul z hluboké rány zkrvavenou dýku a za pas svůj ji uschoval.

»Poslední slovo tvé se vyplní, sestro vbohá! Snúřičtí, třeste se! Trest dávno souzený, kletba dávno pronesená jdou vám v patách!«

A pozdvihnul tři prsty pravice jako ku přísaze k nebi, kdežto oba přítomní mužové s největším udivením naň hleděli.

Vartemberk vrhal naň pohledy nesmírné zášti a také již v duchu na to pomýšlel, kterak by strašného mladíka tohoto neškodným učinil. Ještě než na něčem se ustanovil, obrátil se Zouzar k němu a pravil:

»Doveďte mne k Albrechtu Smiřickému!«

Vartemberk posupně naň pohlédnul:

»Kdo jste, neznámý cizince, že takto rozkazovati si dovolujete?«

»Šlechtic jako vy, pane rytmistře z Vartemberka; bratr zavražděné této světíce Páně, a nedostačílí to, nuž vězte, že jsem býval někdy blízkým sousedem vaším na statcích vašich;

jsemť jediný syn nešťastného Jaroslava Zouzara, druhdy pána na Oulíbících, Rumburku a Fridš tejné, kteréžto statky teď Smiříčtí bezprávně drží!«

Jindřich z Vartemberka po slovech těchto nazpět uskočil a nejvyšší úžas jevil se v lících jeho. S vytřeštěným zrakem pohlížel na mladého' šlechtíce jako na nějaké stvoření z onoho světa a pak vzkřikl :

»Vy jste mladý Zouzar, kterýž před lety musil z Kumburkíu prchati —«

»—poněvadž Jaroslav Smiřický ze Smiřic nejhanebnějším zločinem byl jej o statek otcovský připravil! Ano, týž Jan Kristo! Zouzar jsem, a nešťastná dívka tato byla sestrou mou!«

Vartemberk stále ještě divoce pohlížel na mladina tohoto, o němž byl po dlouhá léta se domníval, že více nežije, aneb aspoň v bezpečném úkrytu prodlévá. Nyní tak nenadále jako démon pomsty se objevil, aby žádal zadostiučinění za všecky zločiny a nepravostí, které na rodu jeho od Smiřických kdy spáchány byly. Dávná minulost vešla mu opět na paměť, děsné obrazy vznikaly v duchu jeho a počínal se o přítele svého Albrechta Smiřického1 obávati.

Mladík tento musil za každou cenu neškodným učiněn býti, jen o způsob se tu rozcházelo, kterak toho bez velkého hluku docíliti. Bylť protivník to zajisté neohrožený a odvážlivý a zvláště vzhledem k minul ostí jeho musil o s ním opatrně zacházeno býti.

»Nyní víte, s kým vám jednati jest, pane z Vartemberka!« ozval se opět Zouzar po nějaké chvílí děsného mlčení; »tuším, že uznáte, proč musím se s Albrechtem Smiřickým setkati!«

Vartemberk ještě okamžik přemýšlel.

»Smiřický zasedá nyní v radě vojenské,« započal konečně, »protož vás nikterak v tomto okamžiku k němu uvésti nemohu. Sečkejte však po nějakou dobu a pak přání vaše vyplním.«

Zouzar mrštil naň jiskrným pohledem svým, neboť náhle změněný tón Vartemberkův byl příliš nápadný, než aby nebylo

v něm vzniklo obávání, že za touto líčenou ochotností nějaká nástraha vězí.

»Jednám se šlechticem,« odvětil s temným názvukem, »a proto naději se, že slovu svému dostojíte!«

Varteímberk se na poznamenání toto posupně ušklíbl a vyhýbaje se odpovědí pravil s pohledem na mrtvolu jeptišky Eudoxie:

»Vám beztoho bude teď nejpřednější péčí pohřbíti mrtvolu sestry své, proto dostatečně času získáme, než se budeme moci k Smiřickému odebrati.«

Zouzar neodpověděl, nýbrž pomáhal Scríboniovi odnésti mrtvolu milované sestry do vedlejší komnaty, mezí čímž Varteniberk vyšel, aby prý panošům Smiřického oznámil, že i s nosítkami se do města navrátiti mohou.

Na tomto odstranění se však zakládal Varteniberk plán svůj, kterak by Smiřického dříve o příchodu nebezpeaného protivníka tohoto uvědomiti a Zouzara samého^ neškodným učiniti mohl.

Jakmile totiž ze síně byl vystoupil, kde Zouzai a Scribonius s mrtvolou se obírali, spěchal dolů před dům a vzkřiknuv na panoše Sminckého, aby do města se navrátili, vymrštil se na koně Zouzarova, jenž tu u rohu klidně stál, a v největším trysku kvapil do města. Zouzar ovšem odjezd Varfemberka nemohl pozorovati, poněvadž komnaty, kam právě mrtvolu bylí dopravili, v zadní části stavení se nalézaly.

V několika okamženích octnul se Varteniberk na náměstí plzeňském před budovou děkanství a rovnýma nohama běžel k Smiřickému, jenž právě do vojenské rady se chystal sejíti.

»Posečkej na okamžik, Albrechte, Hrozí ti veliké nebezpečí, které především musíš od sebe odvrátiti!« volal na Smiřického, jenž udiven byl nad náhlým návratem Vartemberkovým.

»Co se stalo s Eudoxií?« tázal se kvapně, neboť pouze ona mu na mysli tanula.

»Neptej se jíž po Eudoxií!« vzkřikl nevrle Varteniberk. »Eudoxíe je mrtva —«

»Eudoxíe mrtva!« zvolal Smiřický s výrazem skutečné bolesti a líce jeho zbledly nad ohromující zprávou touto. »A kdo je vrahem jejím, abych ho rozdrtil?«

»Ona sama dýkou se zavraždila, nechtějíc déle vazbu svou snášeti. Ostatně byla šílená, když sebevraždu tuto spáchala a byla pro tebe tak jako tak ztracena. Teď není více řeči o Eudoxii, leč o někom jiném, kdo ji mstíti přichází.«

»A kdo1 je ten odvážlivec?«

»Jeť to bratr Eudoxíin!«

»Bratr té jeptišky? A kterak ten se o jejím osudu dověděl?«

»To se mne ptáš příliš mnoho, ale zdá se ten chlapík více věděti, než by pro tvé bezpečí radno bylo.«

»A kdo jest on, viděl jsi jej, mluvil jsi s mim?«

»Ba právě, přikvapil v témže okamžiku, když Eudoxíe dokonávala a za pomstu na tobě jej žádala.«

Smiřický opět zbledl.

»Ale kdo on jest? Rychle, víš něco bližšího o něm?«

»Bohužel, jeť to starý protivník rodu tvého, malý Smiřický, a ty musíš všecky síly své napnouti, abys jej buď úplně odstranil, bud neškodným učinil. Jeť to isym starého Jaroslava Zouzara, jejž předek tvůj o vše jmění připravil, aby tak základ k bohatství rodu Smiřickýcih položil.«

Kdyby hrom z cista jasná byl před Albrechtem Smiřickým do země udeřil, nebylo by to naň účinkovalo tak strašně, jako zpráva tato.

S vytřeštěnýma očima a slova nejsa mocen pohlížel na Vartemberka a musil se křesla zadržeti, aby maloimocen k zemí neklesl. Lapal po větru a pravící trhal si prsa a vůbec jako člověk náhlou šíleností napadený si počínal.

Konečně po delší dolbě opět nabyl řečí a sípal:

»Mladý Zouzar na světě? Zde v Plzni? a Eudoxíe sestra jeho! Vždyť dávno zemřel už v podzemním vězení na

Rumburku? — Ty se mýlíš, Vartemberku, to není možná! Mladý Zouzar je už mnoho let mezi mrtvými!«

»Bohužel, mýlíš se ty, milý Albrechte! Jan Kříštof Zouzar je na živu, je zde v Plzni, a to s tím vysloveným úmyslem, aby se na Albrechtu Smiřickém pomstil za všecky zločiny na jeho rodu spáchané.«

»Toť ďábel sám má svou ruku v této hře!« zvolal Smiřický a počal jako zběsilý po komnatě přebíhati, »Mladý Zouzar zhynul na Rumburku, nemůžeť on to tedy býti!«

»Nopochopují tvrzení tvé o smrti Zouzarově,« namítal Vartemberk, »vímť jako svědek očitý, že jako nedospělý hoch byl od Jaroslava Smiřického, tvého strýce, z Rumburku vypuzen, když ten po smrti otce jeho všech statků Zouzarových se zmocnil.«

Smiřický se zastavil před Vartembeirkem.

»To pravda ovšem, ale další osudu jeho jsou ti neznámy. Mladý Zouzar objevil se zase v Jičínsku; on to byl, jenž chtěl se zase v rodinu naši vetříti a snad í majetku otce svého opět se domoci, on to byl, jenž Kateřinu —«

V tom náhle se zamlčel a po nějaké chvílí zase pokračoval:

»Otec můj dal ničemníka onoho jíti a dovézti na Rumburk, ne však jako bývalého držitele, leč jako vězně, jenž nikdy více světla Božího spatřiti neiměl! Vržeť v podzemní žalář onoho hradu, odkud více neměl vyjíti!«

»Na Kumburku tedy, kde i sestra tvoje Kateřina strádá?«

»Ano, jen že deset sáhů pod ním,« divoce se zasmál Smiřický, »a když pak otec se světem se rozloučil, musíl mu bratr jako majorátní dědíc přisahati, že nikdy nedaruje svobody onomu bídníkovi, který s takovými nároky odvážil se proti Smiřickým vystupovati. To učinil po časné smrti Jaroslavově i strýc Albrecht, a když já v r. 1614 majorátním se stal pánem, tu přinesl mí kastelán kumburský zprávu, že vězeň Zouzar v podzemním žaláří za své vzal a již také potají pochován byl. Jakž by tedy mohl nyní zase mezí živými meškati?«

»To mi ovšem nebylo známo, že bývalý dědic Kumburka byl na hradě tomto v podzemí vězněn,« odpovídal Vartemberk, »a ač jsem v mnohé tajnosti rodu vašeho zasvěcen byl, přec dovedl otec tvůj výborně i přede mnou ukrýti, jaký osud Zouzaroiví připravil. Leč ani to* vše nedostačuje k tomu, aby jsoucnost Zouzarová nadobro se popírati mohla.«

»Nemohl by to býti jakýs podvodník?«

»Tomu odporuje ta okolnost, že umírající Eudoxie v něm bratra poznala.«

»Na to neklaď váhu v poslední chvílí umírající dívky.«

»Právě naopak, milý Albrechte, právě naopak; na prahu smrtí oko mnohem jasněji vidí a Eudoxie mu přímo pomstu na Smiřických jako jediný cíl života ukládala.«

»Pak ale musíl mne podvésti kastelán kumburský, když mi smrt Zouzarovu oznamoval.«

»O tom jsem také přesvědčen, neboť kastelánu Bukiovskému jsem nikdy příliš nedůvěřoval.«

»Otec můj i strýc si však na něm mnoho zakládali, a já v něho se spoléhal, že stejných služeb mí prokáže,«

»Nyní přestává jíž vše ohlížení se po minulosti, kde přítomnost je tak hrozívá,« vece opět Vartemberk, aby od předmětu tohoto se uchýlil; »mladý Zouzar je zde, to se nedá více odčiniti, a přichází, aby se na tbě pomstil nejen za Eudoxíí, ale za vše, co mu od mládí jíž od rodu tvého zakoušeti bylo. Té pomstě se musíš vyvarovati, na čem jsi se tedy ustanovil, neboť ani okamžiku nesmíš ztratiti,«

Sniířícký počal opět kvapně po komnatě přebíhati.

»Kterak se ho chopiti, kterak jej odstraniti?« tak tázal se sama sebe v rozpacích. »Zde nejsme ani v Jičíně, ani na Rumburku, abych s ním naložiti mohl, jako otec můj byl učinil.«

A tázavě pohlížel na Vartemiberka, jako by u něho rady a pomocí hledal,

»Násilím zde ovšem ničeho mezmůžeš,« pravil

Vartemberk, »neboť víš, že Mansfeld drží na přísnou kázeň v celém táboře, a že ve svém oboru ani panu dirkeoru v ničem nepovolí, co by s jeho vojenskou ctí se nesrovnávalo,«

»Co tedy počíti?« Tys přece hlava jindy tak vynalézavá; nuž, poraď i nyní, Jindřichu, a seznáš, že nejsem (nevděčníkem!«

»O tom jsem dávno přesvědčen, a připomenutí takové by mne vlastně mělo uraziti. Víš, že jsem byl ti vždy oddaným přítelem a také nyní ti podle sil svých pomohu.«

Smiřioký mu podal ruku, aby jej opět smířil, a zvolal:

»Jen prostředek mi udej, jak toho zlosyna ukliditi, jinak strašných zmatků v rodině mé dovede způsobiti! Teď věru lituji toho, že jsem se do té nešťastné hříčky s Eudoxií pustil, která jej jen ještě více rozlítí.«

»Já vždy měl takové tušení, že tato nemoudrá vášeň k jeptišce nic dobrého ti nepřinese. Nyní však pouhé litování více nepomůže. Divoch onen musí naprosto odstraněn býti!«

»Ó, ty posud ani netušíš, jak osudným by se celému domu mému státi mohl!« vzkřikl Smiřický, v němž náhle jakási myšlenka vzbuzena byla. »Tuším, že vystupuje mladý Zouzar na základě hlubokého' jakéhosi plánu, jehož podněty mí doisud tajiny jsou. Můj otec měl jíž na Jičíně jej smrtí potrestati a tak nejúhlavnějšího nepřítele rodu svého se zbaviti. Však úlohu tuto vezmu nyní já na se a bohdá také jí dokonám!«

»A já ti statně k tomu budu pomáhati!« zvolal Vartemberk. »Mne nyní šťastná napadla myšlenka, která i před Mansfeldem nám jej v moc vydá,«

»Mluv, rychle, co obmýšlíš?«

»Zouzar je podle všeho- zuřivý katolík —«

»Toť už z toho můžeš souditi, že dal sestru do kláštera!«

»To by Mansfelda příliš nepřesvědčovalo, milý příteli,« odvěce Vartemberk s úsměveni; »ale náhodou jsem si všimnul v tvém domě, když tam Zouzar s mrtvolou své sestry ise obíral, že na klobouku svém nese veřejně kříž a se znakem tímto

opovážil se do tábora našeho vstoupiti.« »Díš pravdu, to jej odsoudilo!« vzkřikl Smiřický a zraky jeho se zajiskřily. »Pochopuji teď myšlenku tvou, Vartemiberku, a přiznávám se, že mne k cíli povede.«

»Udám Zouzara Mansfeldovi jako nebezpečného špehéře katolického, jako náhončího' Matyášova, a o to ostatní nechť vojenský soud se postará.«

»Výborně tak, Jindřichu!« jásal Smiřický. »Se mne teď sklesla velká tíž a později, až zjevím ti po pádu Zouzarově, kterak mi nebezpečným mohl býti nepřítelem, uznáš zajisté, že ijesm měl steré příčiny, abych jej navždy neškodným učinil.«

»Ted spěchám k Mansfeldovi, abych mu příchod císařského špehéře oznámil a sám pak o zatčení jeho se přičiním!«

A spěchal do veliké síně děkanství, kde Mansfeld s ostatními vyššími důstojníky svými konal právě vojenskou poradu.

Stručnými slovy oznámil nejvyššímu vůdci, že v táboře před Plzní se objevil cizinec katolík, jenž prý odvážil se vojíny stavovské k věrolomností sváděti a snad i další záhubné plány proti vítězům osnovati zamýšlí.

»Dejte, pane rytmistře, šílence toho ihned zatknouti!« kázal hromovým hlasem Mansfeld, »a vojenský soud mu další choutky jeho zažene! Musíť Plzeňským být výstražný příklad dán!«

Vartemberk ovšem nečekal ina opakování rozkazu tohoto, nýbrž pojav s sebou oddělení niušketýrů spěchal s nimi nazpět na konec předměstí Škvrňanského, aby Zouzara se zmocnil.

Zdaleka již spatřil mladého šlechtíce z domu vycházeti a po koni se ohlížeti, jenž ovšem už více na svém místě nestál.

Bledá tvář Zouzarova jevila nejvyšší překvapení, když ani koně ani panoše s nosítky zde více neviděl, a poznovu imusil čelo svraštiti!

Již dříve byl v domě marně Vartemberka hledal a tušil

ihned zradu nějakou.

Přesvědčení toto se v něm upevnilo v jistotu, když před domem seznal, že i kůň jeho jest ztracen, a že nepochybně užil ho Vartemberk, aby co1 nejrychleji k Smiřickému se dostal.

Bystrý duch Zouzarův prohlédl ihned pikle Vartemiberkovy, jehož povahu ode dávna znal a o němž věděl, že všech činů schopným jest, z nichž nějaký užitek neb prospěch mu kyne.

V tom okamžiku padlo Oko jeho1 na silnici k městu vedoucí a tu spatřil v neveliké jíž vzdálenosti Vartemberka se žoldnéři přicházeti.

Okamžitě poznal nebezpečí, jaké inu zde nyní hrozilo, a jíž sáhla pravice jeho- po meči, an v tom opět vlastní účel poslání jeho1 na mysl mu přišel, a protož klidně příchod rytmistra očekával.

»Vy zdržel jste dané slovo, pane Vartemberku,« počal Zouzar povržlivě, když rytmistr se k němu přiblížil; »tuším, že i koně svého bych měl na vás pohledávati,«

»Zrádcům a špehéřům se slovo nedrží!« zvolal Vartemberk. »Nejméně pak protivníkům svaté víry naší a náhončím jezovítův!«

»Aj, s té strany tedy věje vítr, pane Vartemberku? Nuž, vy nejméně máte příčiny zradu komusi vytýkati a nynější víru svou za svatou pokládati!«

Vartemberkovi vstoupila krev do lící, neboť cítil osten této odpovědi Zouzarovy; byltť teprve před několika lety od katolicismu přešel k víře protestantské a obecně bylo známo, že pouze proto.tak učinil, aby bohaté nevěsty dojíti mohl.

Proto s výrazem nevýslovné zášti pohlédl na Zouzara a obrátil se ke svým žoldnéřům, kterýmž divokým hlasem kázal:

»Chopte se téhož zrádce a špehéře!«

Sám pak také meče dobyl a s ostatními hnal se proti mladému šlechtici, jenž nalezl výhodné postavení ve výklenku domu.

»Vy přicházíte mne jíti, pane Vartemberku,« pravil klidným, ale mocné pohnutí vnitřní projevujícím hlasem a tasil povlovně meč svůj; »mezi kavalíry bývá v takových případech obyčejem, že zatknutý poctivě o meč se požádá. Vy však, ctný kavalíre, na roven se žoldnéři svými na mne dorážíte. Nuž, dobuďte sobě meče mého!«

A ovinuv plášť svůj kolem levice vyložil se k odrazu namířeného naň meče Vartemiberkova, jejž jedinou ranou k zemí srazil.

Varteimberk zaskřípěl vztekem a poznovu hnal žoldnéře proti odvážlivci, jenž takové přesile se postaviti osmělil.

Nerovný boj tento ovšem nemohl dlouho trvati. Zouzar sice statně odrážel rány na meč jeho namířené, leč tu Vartemberk jednoho ze žoldnéřův k sobě povolav, několik slov mu v ucho pošeptal, načež tento podél zdi po kolenou se plíže, najednou Zouzara za nohu chopil a tak překvapeného šlechtice k zemi strhl.

Okamžitě se vrhli haň žoldnéři ostatní a meč z ruky mu vyrvali.

Zouzar byl zajat a zničujícím pohledem změřil Vartemberka, jenž posupně se usmívaje na pád protivníka svého pohlížel.

»Svažte mu ruce na zad!« velel žoldnéřům, a rychle s ním do města, kde vojenský soud se zeptá toho jednušky, čeho v Plzní pohledával!«

Rozkaz tento byl ihned vykonán a se svázanýma rukama ubíral se Zouzar v středu žoldnéřů do Plzně.

Vartemberk s mečem jeho pod paží následoval.

S hlavou skloněnou a rtoma zaťatýma kráčel Zouzar uprostřed pochopů svých, ale nezoufal nikterak nad tímto osudem svým. Jej naplňovala jedině (myšlenka, aby se Smiřických se setkati mdhl a snad právě zatčení jeho mělo jej k cílí přivésti. Vždyť imus.il Smiřický jako komisař stavovský býti členem komise vojenské, před níž jej nyní Varterníberk

uváděl a proto vlastně mu bylo lhostejné, zdali svoboden či jako zajatý se s nenáviděným protivníkem svým setká.

Z takovýchto myšlenek vytrhl jej hluk, jakýž pojednou kolem něho se rozléhati počal. Pozdvihl hlavu a spatřil davy žoldnéřů a jiného lidu z východní strany tábora proti sobě přicházeti, které nad míru hlučně sobě počínaly a veselé písně zpívaly.

Bylť to lid od popravy plzeňského kata se vracející, jenž divadlem tímto neobyčejně rozjařem všem ostatním katolíkům podobného osudu ipřál a každým okamžikem pomstu jim provolával.

Tak setkaly se první davy s průvodem Vartemberkovým a valily se přes silnici, že žoldnéři jen pozvolna kupředu postupovati mohli.

Průvod tento ovšem musíl vzbuditi pozornost lidu a vše se kolem žoldnéřů tlačilo, aby si zajatého šlechtice blíže prohlédli.

»Je to také proklatá jednuška!« ozvalo se náhle v průvodu. »Vizte ten jeho kříž na klobouku!«

»Pověste tu jednušku bez dlouhých okolků! Na šibenicí s ním!« ozývali se se všech stran hlasové a lid počal se velmi hrozivě stavětí.

Vartemberk měl co dělati, aby výtržníky ve vzdálenosti udržel a hrozil nejpřísnějším trestem každému, kdo by na zajatého1 ruku vložiti se opovážil. .

Zouzar pak s hlavou vztyčenou kráčel uprostřed žoldnéřův, urážlivé povrhování touto chátrou v obličeji svém najevo-dávaje, že výhrůžky znovu se opakovaly.

Se všech stran byla naň pomsta svolávána, hrozivé výkřiky byly ve veškerém davu opakovány a jednohlasné bylo přání rozlíceného lidu, aby zajatý katolík na druhé straně šibenice vedle kata plzeňského byl pověšen.

Vtom vyrazil z davu proti žoldnéřům jakýsi muž, mohutné postavy a ještě mohutnějšího břicha, který sotva že si byl Zouzara prohlédl, hlasitě zvolal:

»Aj, dostali tě tak brzo za vraždu tvou? Z Rokycan jsi nám uprcíhl, abys v Plzni do pasti vběhl! Přátelé, je to vrah, který v mém hostinci v Rokycanech dnes v nocí jednoho v nejhorlivějších bratří zavraždil!«

Tlustý onen muž, jenž takovouto žalobu proti Zouzaroví vynášel, byl skutečně náš starý známý, mistr Klenka z Rokycan, jenž s mnohými jinými občany rOkycanskými zvědavostí puzen hned za časného jitra na cestu k dobyté Plzni se vydal a tu nejdříve popravě kata plzeňského byl přítomen. S ostatními davy hrnul se také do města a tu na silnící škvrňanské spatřil průvod Vartemberkův a v Zouzaroví seznal onoho šlechtice, který včera večer u něho byl zastavil a pak s Komedou v komnatě zadní částí domu jeho otsamotněl, kde pak zanedlouho mrtvola Komedova byla nalezena.

Tou zprávou Klerikovou byla nyní vášeň lidu ještě zvýšena, ale zároveň také pozornost Vartemberkova vzbuzena.

Vzkřikl na tlustého krčmáře rokycanského a ten obžalobu svou opětoval.

»Dostavíš se tedy zároveň se mnou před vojenský soud,« pravil Vartemberk ke Klerikovi, když byl zprávu jeho o zavraždění Komedy vyslechl. A doložil potichu sám k sobě s pohledem na Zouzara; »Pak dokonce už nevyvázneš katovi, když i vražedníka v tobě Mansfeld sezná!«

Teď vcházel průvod Škvrňanskou branou do Plzně a davy žoldnéřův a lidu jiného1 se za ním s hrozným povykováním hrnuly.

Jen stěží zachráněn byl katolický šlechtíc od útolkův rozkacené sběři, ačkoli Vartemiberk měl sto chutí zajatce vášní rozlíceného lidu ostaviti, čímž ovšem by byl Smiřického pojednou nepřítele jeho zbavil. Leč o zajetí Zouzarově byl již Mansifeld uvědomen a proto musíl Vartemberk zajatce svého soudu vojenskému bez pohromy dodati. Litoval tohoi nyní, že nejvyššímu vůdci učinil oznámení o katolickém šlechtici tomto, neboť jak nyní věci stály, byl by Zouizar zuřivosti

nekatolického lidu a stavovských žoldnéřů již dávno podlehl.

Tak dostal se průvod na náměstí plzeňské, kdež na severní straně budova děkanství stála. Množství zbroj encův bylo tu sestaveno, kteří bud jaté měšťany plzeňské před soud přiváděli, bud rozkazy nejvyššího' vůdce a vojenské rady vykonávali.

V pokoře čekali tu obecní starší plzeňští se svým primátorem Janem Wolfgangem v čele, aby k hraběti Mansfeldovi předpuštění byli, jenž však hrdě kázal, aby na náměstí čekali, až porada vojenská skončena bude. Důstojníci s pohrdáním a urážlivými slovy chodili podle sklíčených pánů radních, kteří do večera téhož dne stotísíc zlatých výpalné daně složití měli a nyní o prodloužení této lhůty žádat přišli.

Také Vartemberk: pyšně vedl svůj průvod podle katolických pánů plzeňských, kteří s nejhlubším účastenstvím pohlíželi na zajatého šlechtice, jejž okamžitě podle znaku jeho na klobouku jako spoluvěrce svého seznali.

V průjezde děkanství ohlásil se rytmistr Varteimberk jednomu ze zevlujících tam pobočníkův Mansfeldových, žádaje, aby příchod jeho se zaJ. Svátek: Pád rodu Smiřických. 12 jatým katolickým vyzvědačem nejvyššímu vůdci byl oznámen, což také okamžitě se stalo.

Zanedlouho vrátil se pobočník z poradní síně se zvěstí, aby Vartemberk nějakou chvíli posečkal, dokud důležitější věci vyřízeny nebudou.

»Posečkáme tedy,« obrátil se Vartemberk ke Klerikovi, jenž stále za rytmístrem v pozadí se držel a zuřivé zraky na vraha Komedova vysílal; »mezitím srovnejte si svoje myšlenky a vědomosti, abyste mohl před soudem řádně celý sběh oné vraždy vypravovati a proti tomu jednuškovi svědčiti.«

»Ó, nestarejte se, milostivý pane,« odpovídal Klenka; »vylíčím slavnému soudu všecko tak věrně, že ten zlosyn odtud přímo1 na popraviště musí. Vždyť lid zdejší nemůže se toho divadla už ani dočkati, až jej uvidí jíti na popravu!«

A znovu pohrozil zaťatou pěstí proti mladému šlechticovi,

který jako by nepozoroval, co se v síni kolem něho dalo. Duch jeho' zdál se býti soustředěn pouze na jedné myšlence a ta jediná naplňovala jeho ducha. Nepotřebujeme dokládati, že to byl strašný odkaz sestry jeho' Eudoxie: pomsta na Albrechtu Smiřickétn! Zadumán Stál tu uprostřed střežících jej žoldnéřů, líce jeho barvy hrobové, ještě více zsinaly a na rtech každou chvílí krůpěje krve se ukazovaly, o vnitřním jeho' bojí svědčíce.

Teprve po delší době vyhrnulo se z poradní síně několik vyšších důstojníků štábu Mansfeldova, porada vojenská byla skončena a kolem zeleného stolu zůstalí pouze členové soudu vojenského, jehož předsedou byl nejvyšší vůdce hrabě Mansfeld,

Důstojník vyzval nyní Vartemberka, aby se zajatým dovnitř vešel, kde nejvyšší vůdce je očekává.

»Kupředu!« vzkřikl ryímistr na Zouzara, jenž tím náhle ze svých myšlenek byl vyrušen, a ukázal na vysoké dvéře, vedoucí do poradní síně.

Mužně vztyčiv hlavu pevným krokem vcházel mladý šlechtic v shromáždění před soudce své.

Vartemberk a Klenka ho tam následovali, žoldnéři pak přede dveřmi státi zůstalí, aby zase na zavolání pohotově byli.

Jiskrným zrakem přelétl Zouzar veškeré shromáždění, oko jeho hledalo jen jedinou osobu a blesk radostí objevil se v něm, když spatřil Smiřického po boku Mansfeldově za stolem seděti.

Též Smiřický palčivým zrakem pohlížel na zajatce a zrakové obou nesmiřitelných nepřátel těchto se setkali. Poznalíť oba okamžitě, že nastává mezi nimi boj na život a na smrt.

Pak odvrátil se Smiřiciký od soupeře svého a vlídně kynul Vartemberkovi, jenž byl úlohu svou tak zdárně provedl.

Rytmístr přistoupil blíže ik Smiřickému a potají mu něco oznamoval, pří čemž ukazoval několikráte na mistra Klenku, u dveří v pokořme úctě stojícího. Nebylo pochybností, že

vypravuje Smiřickému o zločinu, jakéhož se byl Zouzar v Rokycanech zavražděním Koimedy dopustil.

Zasmušilá tvář Smiřiclkého se po zprávě této náhle vyjasnila a s vítězným pohledem obrátil se nyní zase k Zouzaroví, jenž nyní dvojnásobným způsobem byl smrti propadl.

Mansfeld taktéž s účastenstvím pohlížel na zajatého šlechtice, jehož statečné a vzdorné chování počínalo se mu líbiti.

Ještě než jej byl vůdce oslovil, přistoupil Zouzar až před stůl a mocným hlasem se tázal:

»Pane hrabě, od jaké doby jest v táboře vašem obyčejem, aby šlechticové, kteří za žádným nepřátelským úmyslem nepřicházejí, takto zákeřnícky přepadání a jako sprostí zločincové bylí vázání? Já o kázní v táboře Mansfeldově jiné věcí vypravovati slyšel.«

Slova ta se dotkla přímo nejvyššího vůdce, jenž na pověst svou, kterak nejpřísnější kázeň ve vojště držeti umí, velmi mnoho sobě zakládal.

Teprve nyní blíže přihlédl a spatřil, že má zajatý ruce nazad svázané,

»Rozvažte zajatému ruce!« kázal jednomu z důstojníkův svých a rozkaz tento byl ihned vykonán.

Pohled vděčnosti odměnil Mansfelda za šlechetné jednání toto.

»Pane rytmistře, vraťte zajatému jeho meč, aby beze všeho nátlaku s naší strany se mohl z obžaloby své ospravedlniti!« kázal poznovu nejvyšší vůdce a kynul rukou Vartemberkovi, jenž se zarudlou tváří a tajným vztekem meč Zcuzaroví odevzdal.

»Jste obviněn ze špehéřství a obmýšlené zrady na vojsku mém,« počal hrabě Mansfeld výslech, »kterak se z toho zodpovídáte?«

»Kdybych byl na svobodě, odpověděl bych pouze tímto

mečem svým,« zněla temná odpověď Zouzarova, »ale tak nemohu udání ono leč za bídnou lež prohlásiti!«

»Za jakým účelem jste vkročil do mého tábora? Víte, co to znamená u katolíka den po dobytí Plzně?«

»Já nestaral se ani o tábor ani o Pzeň. Příšelť jsem, abych zachránil zhanobenou sestru svou, jeptišku z kláštera chotěšovského, před osudem nectným, ijaikýž jí od zhýralého ničemníka byl přípraven.«

Sniiřický chtěl prudce vyskočiti, ale Vartemberk za ním stojící jej opět na křeslo stáhl a několik slov do ucha mu pošeptal.

Zouzar bedlivě stopoval každé hnutí jeho a těšil 'se z účinku, jakýž hanlivé slovo jeho bylo v mladém velmoži a direktoru stavovském vzbudilo.

»A kterak se stalo, že jste byl zajat?« tázal se dále Mansfeld.

»Nalezl jsem sestru svou umírající; zavraždilať se sama dýkou, aby obětí prostopášníkovou se nestala. A poněvadž jsem smrt její pomstiti přisahal, mám o dnásilníka onoho býti odstraněn a snad rukou katovou zahlazen! Však ještě mne chrání spravedlnost hraběte Mansfelda!«

»A kdo jest onen, jenž tak násilně se byl zachoval, že pomstu vaši vyvolal?«

»Zde sedí po boku vašem, pane hrabě; jeť to Albrecht Smiřický!«

A s pohrdáním nevýslovným ukázal na mladého velmože, jenž zamračeně před se hleděl a neodpovídal.

Vše obrátilo zraky své na Smiřického.

Také Mansfeld pohlédl na direktora a tázavě od něho odpovědi očekával.

»Zrádci a vrahovi neodpovídám!« vzkřikl po nějaké chvíli Smiřický, jesž teprve nyní zase dřívější odvahy své nabyl.

»Jaký on vrah, pane direktore?« tázal se Mansfeld a oko jeho pobíhalo mezi Smiřickým a zajatým šlechticem.

»Nechť mluví tamto onen muž!« zvolal Smiřický a ukázal na Klenku.

»Předstupte blíže!« kázal mu rytmístr Vartemberk, »a předneste žalobu svou proti tomuto vrahovi!«

»Ano, milostiví pánové, vrah jest, a to vrah úkladný!« počal Klerika pevným hlasem a ukázal na Zouzara, jenž ostrým zrakem jej měřil. »V mém domě včera v noci zavraždil mladíka, poněvadž to byl horlivý Český bratr a jevil v jizbě u mne radost svou nad pádem Plzně. Vlákal jej do odlehlé komnaty a tam zavraždil, načež dům můj a Rokycany bez prodlení opustil, než ještě zločin jeho byl vyzrazen. Obviňují jej tedy z vraždy úkladné!«

Mansfeld pohlédl na Zouzara, který němě na Klenku zraky své upíral a hluboké pohrdání ve svém obličeji jevil,

»Co na obvinění toto odpovídáte?« tázal se Zouzara.

»Dovolte, pane hrabě, abych sám několik otázek tomuto poctivému muži předložití mohl, načež z nich už samo sebou ospravedlnění moje vysvitne.«

Mansfeld kynul hlavou a mladý šlechtic postoupil o krok blíže ke Klenkoví a tázal se ho:

»Vy sám jste nalezl v oné komnatě mrtvolu toho mladíka?«

»Ano, já první tam vešel, když Komeda ani po hodině se ke mně nevracel, když jste vy byl už dávno dům můj opustil.«

»A kterak jste mrtvolu onu nalezl?«

»Nu, ležela v kaluži krve na obličeji.«

»Pamatujete se dobře, že na obličeji a nikoli na znaku?«

»Vím to zcela dobře, že Komeda ležel na obličeji, neboť jsem ho musel obraceti, když jsem se chtěl přesvědčiti, zdali ještě dýchá.«

»Padl tedy po obdržené ráně kupředu a nikoli dozadu. Ohledal jste také ránu jeho, která mu smrt přivodila?«

»Ovšem že, byla vedena přímo do srdce, takže nebohý Komeda okamžitě mrtev býti musel.«

»Obdržel tedy ránu tu zepředu?«

»Přímo do prsou.«

Mladý šlechtic, na nějž Mansfeld i ostatní důstojníci při otázkách těchto- s podivením pohlíželi, rozhlédl se významně po shromáždění, jako by očekával znamení jakési, zda smyslu otázek jeho rozumí.

Pák dále pokračoval:

»Tuším, že pochopíte sám, poctivý muži, zdali to lze nazývati úkladnou vraždou, obdržílí kdo od soupeře svého ránu smrtelnou přímo zepředu a nikoli úkladně zezadu.«

Klerika vyvalil na Zouzara očí, neboť s podivením pozoroval, že několik důstojníků k slovům zajatého přisvědčuje.

»Nedostačujeli vám to vše, poctivý muži, an ve vojenských a šlechtických věcech asi sotva se znáte, nuž podíváme se dále. Co- jste pozoroval u mrtvoly na zemi?«

»Pravil jsem už, že kaluž krve!«

»Myslím, zda jste snad nějakou zbraň nepozoroval?«

»Ba ovšem, držeľ Komeda v pevně zaťaté pravici jeden z mých dvou mečů, jež na stěně té komnaty visely.«

»A co z toho jste soudil, poctivý muži?«

Klenka neodpovídal a pohlédl jen na Vartemberka, který zuřivé zraky na Zouzara vysílal.

»Každý by byl z toho soudil,« vece Zouzar dále, »že mrtvý padl v čestném boji a že tu o úkladné vraždě řeči býti nemůže. Ohledal jste i druhý svůj meč?«

»Ten ležel pohozený stranou a byl krví zforocen.«

»Ano, tím mečem protkl jsem prsa onoho zlosyna, jehož černou krví jsem šlechtický meč svůj poskvrniti nechtěl. Byl to tedy souboj, jehož vlastně onen padouch ani hoden nebyl, já mu jej však přece nabídl, jako bych byl sobě rovného šlechtíce před sebou měl.«

Pak povržlívě od obžalovatele svého se odvrátil, jenž tu rozpačitě beranící svou mačkal, a pravil k Mansfeldovi:

»Pane hrabě, tuším, že jste seznal z vlastních slov poctivce

tohoto, zda úkladná vražda na onom bídníku spáchána byla.«

Mansfeld obrátil se ke Klenkovi a ukázav rukou na dvéře, vzkřikl:

»Pryč odtud, ničemníku, jenž jsi se opovážil šlechtice z vraždy nařknouti, který naopak tak rytířsky s tím lotrem nakládal. Ať mi více na oči nepřijdeš, nemámlí tě dáti psy z Plzně vyšívati!«

A všecek zaražený neočekávaným obratem tímto ubíhal Klenka z poradní síně, jako by mu v patách hořelo, neboť věděl, že hrabě Mansfeld s nikým nežertuje.

Pak obrátil se zase nejvyšší vůdce k Zouzaroví: !. -. i ;

»Obžaloba z vraždy nebude vám přičtena, mladíku, a pan rytmístr z Vartemberka uzná sám, že se v té věci přenáhlil!«

Vartemberk chtěl prudce odpověděti, avšak Mansfeld pokynul rukou mlčení a tázal se dále zajatého:

»A z jaké příčiny jste podnikl souboj s člověkem stavu nerovného?«

»Měl' jsem úplné právo jako vzteklého psa jej zabiti, pane hrabě, však přece jsem mu poskytl příležitost k čestnému bránění se. Zlosyn ten to byl, jenž vlastní rukou zapálil klášter choběšovslký a vydal nešťastnou sestru mou hanbě a smrti ukrutné!«

»Pane Smiřický, vy jste sám byl tehdáž vChotěšově, stalo se tak skutečně?«

Albrecht“ Smiřický, nemoha pro vnitřní vztek slova ze sebe vypraviti, jen hlavou pokynul.

»Vidím, že byl pán tento ve svém právu,« pravil hrabě Mansfeld úsečně a povstával s křesla svého1. »Soud náš je u konce, neboť vše ostatní je soukromá záležitost mezi vámi, pane direktore, a zajatým. — Jste na svobodě, pane šlechtici, pro vlastní bezpečnost vaši však radím vám, abyste bez prodlení Plzeň opustil.«

»To také učiním, pane hrabě,« odvěce Zouzar a dvorně

před nejvyšším vůdcem se uklonil; »já nepřišel za jiným účelem do Plzně, než abych sestru svou vysvobodil a podlý lhář jest, kdo by mi chtěl zrádné úmysly proti vojsku stavovskému přičítati. Však poslední odkaz umírající mé sestry musí býti vykonán, od Albrechta Smiřického žádám zadostiučinění!« jMansfeld pohlédl na mladého velmože, který byl zlostí všecek zsinalý, a bylo na něm viděti, že mu případ tento nemilý jest, anať událost s Eadoxií špatné světlo- na kázeň v táboře jeho vrhala.

Sinířický opět rozjítřen jsa tímto neobyčejně vlí dným vystupováním Mansfelda proti Žouzarovi a popuzen jsa pohrdlivými slovy i pohledy nepřítele svého, vzkřikl urážlivě:

»S přiběhlým ničemníkem, který by teprve dokázati musil, že jest rodu šlechtického, Smiřický nikdy nebude meč svůj měřiti!«

Zouzarovy bledé líce sezelenaly nad pohaněním tímto a temným hlasem odvětil;

»Pan Smiřický ví lépe, než kdo jiný z pánův těchto, že v žilách mých proudí rovněž šlechtická krev jako v žílách jeho. Tak zbabělec jen vyjíbá se nepříteli svému, jehož chtěl se vazbou v podzemí zbaviti!«

-A po slovech těchto, které ve veškeré společností neobyčejné pohnutí vzbudily, mrštil rukavici svou v obličej Smiřického, jenž nad urážkou touto jako raněný tygr zařval a meče dobyv, na Zouzara vrhnouti se chtěl.

"Vtom ale hrabě Mansfeld postoupil vpřed a vzkřikl:

-»Ostaňte, pane Smiřický, sice stanete se vinným zločinem, jejž jste mladíkovi tomu přičítal. On pohaněl vás, nechť tedy v čestném boji urážku tuto krví svojí smyje!«

Ostatní důstojníci přísvědčovalí a v očích Zouharových se zajiskřilo.

Dosáhlť toho, čeho si byl nejhoroucněji přál, aby se s mečem v ruce proti Albrechtu Smiřickému postaviti mohl.

»Nuže, krví tvou smyjí pohanění toto, bídníku,« skřípěl

Smiřický a jako divý rozhlížel se po důstojnících; »Vartemberku, vyhledej místo k souboji, neboť ani čtvrt hodiny déle nesmí země ničemníka toho nositi!«

Pohrdlivě obrátil se Zouzar od soptícího komisaře stavovského a zrak jeho hledal mezi důstojníky někoho, kdo by mu v souboji za sekundanta se postavil.

Tu přistoupil k němu setník Tunkl, jenž dosud s největším napětím byl oba soupeře pozoroval, a pravil polohlasně:

»Já se vám k přátelské službě této nabízím, pane Zouzare!«

Zouzar upřel naň zraky své a tázal se:

»Vy mne znáte, pane?«

»Znám, pane Zouzare, neboť znám i Kateřinu Smiřickou.«

Zouzar uchopil divě pravici Tímklovu a mocně ji tiskna, vyrážel utajeným hlasem ze sebe;

»Co tím myslíte, pane? Či meškal jste kdy na Jičíně?«

»Nejen to, i poměr váš ke Kateřině byl mí známý a proto cítím soustrast s vámi.«

»Pak vděčen jsem osudu, jenž mne s vámi svedl. My musíme se blíže seznati, pakli cit váš pro právo a ctnost není utlumen!«

»Pamatujte, že kráčíte v boj na život a na smrt s bratrem Kateřiny Smiřické!«

Zouzar neodpovídal, jen nový jízlivý pohled vrhl na Smiřického, který právě s Vartemberkem o místu souboje se umlouval.

»Nedá se spor tento více v dobrotě vyrovnati?« mluvil opět Tunkl důvěrně k mladíkovi, k němuž stejně jako k Smiřickému zdálo se srdce starého vojína tohoto lnouti.

»Může on život sestře mé navrátiti? Může on Kateřině zničenou pověst její opět neposkvrněnou dáti? — Mezi námi nemůž' než meč rozhodnouti!«

Tunkl chtěl ještě namítnouti, vtom však Vartemfoerk mezí ně vstoupil a chladně Zouzarovi pravil:

»Vše jest k souboji uchystáno. Pan direktor Albrecht

Smtiřický ze Smiřic očekává vás se soudruhy vašimi v zahradě domu tohoto!«

A rovněž chladně otočil se na podpatku a odcházel se Smiřickým a jinými důstojníky ze síně poradní, kde tak neobyčejný výjev byl se právě odehrál.

Tunkl vyzval jednoho ze soudruhův svých, aby za druhého svědka se Zouzarovi postavil, a pak celá společnost dolů do zahrady scházela.

Mansfeld s účastenstvím za oběma mladými muži pohlížel, mezi nimiž strašné tajemství jakési spočívalo, jehož nikdo z přítomných nepozoroval. Vzpomněl' sobě náhle na vypravování Tunklovo za banketování v domě Klenkově v Rokycanech, kde tento byl o rodinných poměrech Smiřického se zmínil, a tušil ihned, že zajisté cizinec tento v nějakém spojení s tajemnými událostmi v rodině Simířických do jista je.

Čelo jeho se zachmuřilo, nějakou chvíli stál zadumán, pak na pobočníka svého vzkřikl:

»Nechť primátor a konšelé plzeňští vejdou!«

A jako by násilně chtěl zapuditi dosavadní nemilé dojmy, oddal se opět řízení záležitostí svých, co mezitím oba důstojníci se svědky svými a ostatními důstojníky do zahrady děkana plzeňského se ubírali.

Zde vyhledal Vartemberlk s ostatními svědky příhodné místo k souboji a tito vykonali všecky formálnosfí, jaké obyčejný byly při soubojích šlechticův za doby tehdejší.

Jíž stálí oba protivníci na ustanoveném místě a čekali jen na znamení Vartemberkovo, aby boij započíti mohli. Smiřický byl vítězstvím svým tak velíce jíst, že ani žádných opatření pro případ nějakého neštěstí neučinil. Zouzar opět na dotyčné vyzvání jednoho ze svědků odvětil, že samo jediný a beze všech svazků stojí ve světě, že tedy netřeba mu dále o budoucnost se starati.

Než ještě meče (křížiti se počaly, přistoupil setník Tunkl k

Smiřickému a polohlasně k němu pravil:

»Albrechte, zapřísahám tě, aby ses souboje tohoto vyvaroval! Mámť jakési tušení, že nešťastně pro tebe skončí.«

Smiřický vzdorně pohlédl na starého přítele svého.

»A k tomu ty mi radíš, Tunkle, jenž vždy nejvíce na čest rodu Smiřických jsi dbal? Čí nebyl by níčemník ten oprávněn k nové urážce, že jsem zbabělec? Ani píď dále neustoupím, dokud ten zrádce krví svou tuto půdu nezbarví!«

»Pamatuj, Albrechte, na osud posledních tří majorátních pánů z rodu Smiřických, kteří vždy ve třech letech žalostně s hrob se sklátili! Tys poslední majorátní pán a tento měsíc i tento den jsou právě tři léta tomu, cos na zámku jičínském své majorátní dědictví nastoupil. Obávám se, že i na tobě strašný osud se vyplní!«

Albrecht na několik okamžiků se zamyslil, pak hlavou pohodil, pravě:

»A právě dnes ti dokážu, starý hochu, že tvé obavy byly marné! Odstup jíž na své místo a nech mne počíti!«

»Ještě jediné slovo, Albrechte! Na rodu tvém kletba spočívá, které již otec, bratr i strýc tvůj podlehli, a která zajisté i tebe zachvátí! Ty můžeš však kletbu tuto svrhnouti, když se Zouzarem se smíříš —«

»Nikdy, nikdy!« přerušil mu řeč Smiřický a netrpělivě přestupoval,

»— neboť věz, že tento Zouzar to jest, kterému patří vlastní statky tvoje, a který sňatkem s tvou sestrou Kateřinou chtěl spor obou rodin vyrovnati a čestného jména rodného dojíti!«

»Zadrž, Tunkle, a nestehuj závoj s minulostí!« vzkřikl Smiřický s divokým výrazem v obličeji, »nebo navždy ti přátelství své vypovím! Vzpojmínkou na Kateřinu jsi mne jen ještě rozlítil na toho zlosyna a děkuji teď osudu, jenž dovolil mi splatiti na sestře jeho, čím on se byl na mé provinil! A nyní na něm ještě trestsvůj vykonám!«

Odstrčil prudce Tunkla od sebe a postoupil vpřed proti

Zouzaroví, jenž klidně a nepohnutě jako kamenná socha zde stál.

»Albrechte, mírní se,« volal za ním Tunkl. »Tvá rozčílenoist přinese ti záhubu od protivníka tak chladnokrevného!«

Smiřický však už ani slova více neslyšel, nýbrž divoce vypadl proti Zouzarovi.

Teprve teď Zouzar sebou hnul a mečem svým Smiřicikého pozdravil, který však na dvornost soupeře svého nedbaje, první ranou souboj započal.

Jak zápas takovýto dopadnouti musil, bylo lze snadno předvídati.

Na jedné straně chladnost -a rozvaha v míře nejvyšší, na druhé takřka šílená prudkost a bezoililednoist, jež slepě do' boje se vrhala.

Tunkl s bolestí sledoval pohyby obou bojovníkův a vždy více nabýval přesvědčení, že souboj nešťastně pro Smiřického dopadne. Viděl u Zcuzara železnou pěst a ledový chlad, který všechny útoky nepřítelovy hned v počátku mařil, kdežto Smiřický neustále slabé stránky své odkrýval a protivníka svého přímo k rozhodné ráně vyzýval.

Tak trval zápas již značnou chvílí, Smiřický vždy více a více se rozpaloval, an tu pojednou meč Zoiuzarův přímo1 proti prsům jeho' se zableskl a také okamžitě se v nich pohroužil.

Byla to táž rána, kterou byl i Komeda v Rokycanech za své vzal.

Tunkl spatřiv to zděšeně vykřikl a pádil ke Smiřickému, jenž za prsa se chytiv, k zemi se kácel, Chytil jej v náruč svou a složil jej na zem, hledě mu krev z rány se proudící zastaviti.

»Marnov vše marno,« zvolal zkušený vojín, ránu prohlížeje. »Přímo v srdce raněn jest! Ó mé tušení, mé tušení! Poslední majorátní pán rodu Smiřiclkých dokonává v poslední den třetího roku, kdy dědictví své nastoupil!«

»Aby kletba otce mého se vyplnila, jenž každého

Smiřického' ve třech letech před soudnou stolici Páně povolal!« ozval se tu děsným hlasem Zouzar meč do pochvy schovávaje.

Vše hrnulo se nyní kolem umírajícího1 Smiřického, na jehož obličeji už barva smrtí se jevila, a zejména Vartemberk byl bolestí nad tak náhlou smrtí přítele svého bez sebe.

Vrhl se k raněnému na zem a se skutečnou bolestí volal:

»Albrechte, Albrechte! Ty nesmíš zemříti! Ty se pomstíš ještě na vrahu svém!«

Smiřický dosud maje očí zavřeny, otevřel je na slova tato a slabě tiskna ruku Vartemberkovu, namáhal se mdlým hlasem mluviti.

»Jindřichu, cítím, že života mého jest na mále; ale ty mne pomstíš na vrahu mém, který rodu mému záhubu přísahal. Onen Zouzar nesmí déle mne přežíti, sice rod Smiřických úplně vyhyne. Slib mi, že pomstu tuto vykonáš a spokojeněji umru!«

»iNe, ty neumřeš, Albrechte!« zvolal zase Vartemberk. »Hle, tamto již přichází magister Scribonius, pro něhož jsem byl poslal, a ten ti opět na nohy pomůže!« Skutečně přicházel šedý magister, jenž sotvaže byl jednu mrtvolu opustil, nyní zase jíž ke druhé se dostaviti měl,

Vartemberk několika slovy pověděl mu běh věcí a Scribonius jal se ihned ránu Smiřického prohlížeti.

Bledá tvář jeho jevila veliké pohnutí, když vražedný bod v prsou spatřil, a hned nato vážně hlavou zakroutil,

»Nuž magistře?« tázal se Tunkl Scríbonía a hlas jeho se třásl. »Je nějaká naděje na pozdravení?«

»Bohužel, ani nejmenší,« zněla truchlá odpověď Scriboniova; »meč porouchal nejšlechetnější částky prsou, pan Smiřický v několika okamženích dokoná.«

Hrůzná tato- zvěst vzbudila nový nářek u všech okolostojících. V oku Tunklově zaleskla se slza a s utajeným dechem pravil sám k sobě:

»Tak mstí se zločinové otcův na dětech! Pomsta Boží

počíná doléhati na rod Smiřických, jenž bohužel z knihy živoucích vymazán býti má! Posledního majorátního pána Smiřiokých nebude za několik okamžiků více!«

A potíral studenou vodou stydnoucí líce a skráně Albrechtovy, v čemž Scríbonius ochotně mu pomáhal, aby raněného ze smrtelné mdloby ještě jednou k sobě přivedli.

Smiřický opět otevřel hasnoucí zraky svoje a šeptal: »Vartemberku, nezapomeň na slib svůj! Ty, Tunkle, pozdrav sestru Markétu a nevěstu mou! S Bohem, přátelé! Neumřu nepomstěn!«

A naklonil hlavu na stranu, v ústech zachroptil smrtelný hlas — poslední majorátní pán Smiřický vypustil ducha,

»Pomstím tě, Albrechte!« zvolal Vartemberk a hned na to od mrtvoly povstal a ohlížel se po Zouzarovi, jenž jako by na okamžik smrtí Albrechta Smiřickéhc byl čekal, zvolal:

»První oběť jest zachvácena! Otče, sestro, vy budete na rodu Smiřickém pomstěni!«

A nepohlédnuv již na mrtvolu protivníka svého, ubíral se ze zahrady, aby se zase do posledního domu na předměstí Škvrňanském odebral, kde posud nepohřbena ležela mrtvola jeho sestry Eudoxíe.

Ve zmatku, jakýž smrtí Smiřického ve veškerém shromáždění nastal, nikdo odchodu neznámého cizince si nevšímal.

Jen Vartemberk každé hnutí jeho sledoval a pozdálí za ním kráčel.

Zouzar vyšel z děkanství na Plzeňské náměstí a bystrým krokem spěchal ke bráně Škvrňanské.

Vartemberk přikročil v průjezde budovy, kde několik důstojníků a žoldnéřů stálo1, k jednomu z důstojníkův a ukázav na odcházejícího Zouzara, pravil:

»Bez prodlení vezměte s sebou, pane z Ortenburgu, četu žoldnéřův a sledujte onoho muže, jenž právě direktora Smiřického byl v souboji porazil, na Škvrňanské předměstí,

kdež do posledního domu se ubírá. Tam jej zatkněte a ve vazbě držte, až sám se tam dostavím!«

Důstojník pokynul hlavou, že tak učiní, a hned ubíral se s několika halapartníky za Zouzarem, jenž ovšem netušil, jaký osud jej očekává,

»Poznáš ve mně mstitele Albrechta Smiřického, bídníče!« zvolal polohlasně Vartemberk a spěchal hned nato vzhůru k hraběti Mansfeldovi, aby mu nešťastnou smrt stavovského komisaře a direktora Albrechta Smiřického ze Smiřic oznámil.

V.

Nad mrtvolou bratrovou.

Malostranské hlavní náměstí, mělo na počátku sedmnáctého století v celku tutéž tvářnost, jakou podnes na něm spatřujeme. Ovšem nevypínala se tehdáž nad ním ještě bohatá věž a mohutná báň chrámu sv. Mikuláše, jejž jesuité teprve o sto let později stavětí počali, ale zato větší část měšťanských a šlechtických domů tehdejší ráz svůj celkem až na naši dobu zachovala.

Jediný pohled na velkolepý Sadelerův prospekt Prahy ž roku 1606 poučuje diváka ihned, že náměstí Menšího města pražského od oné doby podobu svou příliš mnoho nezměnilo. Zejména východní a severní strana jeví se v témže rázu ještě jako nyní roku 1606, k čemuž ovšem tamní ioubí značně přispívá.

Zvláště panské domy na severní straně se svými nárožními vížkami a vysokými štíty podnes se zachovaly v tehdejší formě a opravovací ruka devatenáctého století se jich posud jen slabě dotkla, ač obyvatelstvo jejich i s majiteli valně se změnilo.

Náměstí samo bylo už tehdáž tak prostorné a rovné jako nyní, ano onen ostrov neúhledných domů pod chrámem sv. Mikuláše, jenž souměrnost náměstí teď tak nemile ruší,

neznešvařoval ještě malostranské forum a jen nízká budova »veřejných kuchyň« se tam pod starobylým gotickým chrámem sv. Mikuláše prostírala. Zato však táhly se středem náměstí tři řady dřevěných kotců, v nichž rozličné potřeby domácího života prodávány byly. Také kašna stála již tenkrát na onom místě, kde jí do nedávná bylo' lze spatřiti, a nedaleko od ní pověstná Rudolfova »justice«, totiž šibenice, jaké císař Rudolf byl na počátku 17. století ve všech městech pražských na náměstí postaviti dal, aby -vzmáhající se tehdáž v Praze vlaské a španělské banditství v patřičných mezích drženo bylo.

Nárožní dům náměstí před chrámem sv, Tomáše sloužil tehdáž za radnici Malé strany a zachoval se až na naše časy v celku neporušený, jenže louibí jeho v přízemní příbytky bylo proměněno. Na severní straně pak jest na budovách nejlépe ráz doby Rudolfínské zachován a vynikaly tam především starobylý dům pánův Sternberkův a na západním konci tamže palác Smíří ckých.

Rozsáhlá budova tato náležela tehdáž k nejznamenitějším palácům Malé strany, neboť Valdštejnský palác teprve po dvaceti letech počali budovati. Jako nyní zaujímala tenkrát takřka polovici oné strany náměstí, štíhlé vížky na rozích dodávaly jí panského vzezření, jakéž i nyní ještě po tolikerých převratech a změnách sobě zachovala. Ještě nyní bývalý palác Smiřiclkýeh, který teď jen pod jménem domu Montagovského obyvatelstvu pražskému znám jest, že býval svého času sídlem mocného rodu velmožův českých, jemuž v prvních dvou desítiletích sedmnáctého století málokterý jiný se vyrovnati mohl.

Ze sídla tohoto vytáhl Albrecht Smiřický ze Smiřic jako direktor a náčelník stavovských komisařů do tábora Mansfeldova před Plzní a sem nyní také čtenáře uvedeme, abychom v prvních odděleních vypravované dále sledovali.

Do Prahy nedošla ještě zpráva o' událostech, jež se byly dne 21. a 22. listopadu 1618 před Plzní a v onom městě zběhly,

nejméně pak kdo tušil, jak krutý osud zastihl posledního majorátního pána rodu Srniřiokých v Plzni.

Dne 23. listopadu však pohyboval se od Újezdské brány, která tehdáž v úzké uličce Karmelitánské stála, přes náměstí Malostranské k paláci Smiřických jízdný průvod, jenž vábil k sobě pozornost všeho obyvatelstva malostranského,

V čele průvodu tohoto jel stavovský rytmistr Jindřich z Vartemberka, za ním panošové a sluhové Albrechta Smiřického, s nimiž byl se tento do ležení plzeňského odebral, a pak následoval čtyřmi koni tažený, černě pokrytý vůz, jenž už v zevnějšku svém zcela vozu pohřebnímu se podobal. Několik žoldnéřů za vozem jedoucích končilo průvod.

Ještě nepřejeli ani polovici náměstí, a již roznesla se rychlostí blesku mezí lidem zpráva, že to přivážejí mrtvolu pana Albrechta Smiřického, jenž na prahu nejkrásnějšího mužného věku byl v Plzni tak náhlou smrtí sešel.

Byltˇ Albrecht v Praze oblíbenou osobností, neboť nesmírné bohatství jeho' dovolovalo mu v plné míře populárností v lidu si dobývati, právě jako kavalírskou hrdinností svou skvělou pověst mezi mladou šlechtou českou sobě získal. Nejnovější pak jeho vystupování na poli veřejných běhů vlasteneckých, zejména pak jeho vynikající činnost za osudného dne 23, května 1618 pří vyhození císařských místodržících s oken hradu královského1 zjednala mu populárnost u strany nekatolické v celé zemí a tedy tím více v Praze, kde obecný lid byl takřka očitým svědkem této jeho oposiční činnosti. Mimo to přispívali k tomu také zvláštní osudové rodu Smiřických, že zraky velkého obecenstva k tomuto po1-slednímu majorálnímu pánu tak vynikající rodiny panské obráceny byly.

Proto lze si snadno představiti zděšení, jaké v obyvatelstvu pražském se jevilo při ohromující zprávě, že Albrecht Smiřický tak nenadálou smrtí zhynul a že mrtvolu jeho do rodinného paláce vezou.

Davy lidu se všech stran sbíhaly se kolem tajemného

průvodu, jenž zvolna a v děsném mlčení přes náměstí k paláci Smiřických se ubíral.

Nejrozmanitější domysly a úsudky byly v lidu pronášeny, každý byl žádostiv zvěděti, jakým způsobem tato strašná katastrofa v Plzní se udala, a nebylo člověka, jenž by nebyl nešťastného konce Albrechta Smiřického litoval.

»Já v tom vidím jen prst Boží,« pravil v jednom hloučku shromážděného lidu jeden z občanův malostranských, jenž byl znám jako nejhorlivější přívrženec demokratické sekty Českých bratří, která nikdy se snahami české šlechty protestantské nesouhlasila. »Albrecht Smiřický v poslední době přes příliš pychal a proto Pán mu časný pád připravil.«

»Vy křivdíte tomu statečnému pánovi, mistře Koloně,« odtušil mu soused jeho, mistr Pejchavka, člen počestného cechu obuvníkův malostranských, »neboť pan Smiřický vždy jen k dobru našemu přihlížel.«

»A sám aby z toho pak kořistil, mistře Pejdhavko',« zněla prudká odpověď Českého bratra, »či neslyšel jste také o tom mluviti, že pan Albrecht i na královský trůn český pomýšlele?«

»Nu ovšem, povídalo- se o tom leccos,« odpovídal Peijchavka. »Pomněte jen na to, mistře Koloně, že Jiřík Poděbradský nebyl o nic bohatší a statečnější pana Albrechta Smiřického, když jej stavové čeští na trůn královský povznesli, a jaké slávy a mohutnosti dosáhla za něho naše vlast česká?«

Mistr Kolon se na toto poznamenání trpce usmál a pravil:

»Náš věk už nerodí žádných Jiříků Poděbradských, mistře Pejchavko! Nynější páni čeští jsou už příliš cízotou napáchlí, než aby věděli, co národ český tlačí a čeho mu především potřeba, aby národní samostatnost svou obhájil. Nezmajíť než marné slávy světské, kratochvílí a radovánek marných, a právo- a spravedlivost k lidu jsou jim prázdnými slovy. Takový byl též Albrecht Smiřioký a proto pravím s rozmyslem, že ne bez úmysla jej prst Páně zasáhl!«

»Kdybyste raději řekl, mistře Koloně, že Albrecht Smiřioký

podlehl témuž osudu, jako všickní dosavadní pánové majorátní z rodu Šmíráckých, pak byste se blíže pravdy dotkl,« ozval se tu za Kolonem hlas stříbrovlasého starce, jenž dosud mlčky rozprávce této naslouchal.

»A co tím myslíte, sousede?« tázal se rychle mistr Pejchavka.

»Což nevíte, mistře Pejchavko, že v devíti letech už tří majorátní páni tohoto rodu mrtvi tam z toho paláce do rodinné hrabky v Černém Kosteli vyvážení byli?«

»Vím to, vím, sousede,« přisvědčoval Pejchavka, »vždyť jsem sám byl při slavných těch pohřbech, jímž podobných Praha snad nikdy ještě neviděla. Rdku 1608 odváželi odtud prvního pána majorátního, jenž ohromným bohatstvím svým Rožmberkům se ponejprv vyrovnati mohl, totiž pana Zikmunda Smiřického; ve třech letech nato ubíral se toutéž smutnou cestou nejstarší syn jeho Jaroslav, roku pak 1614 třetí majorátní vladař Albrecht Václav Smiřický, a teď už zase týž nešťastný osud nejmladšího syna Zikmundova, Albrechta Smiřického, zastihl.« ,

»Vidíte tedy, že žádný vladař domu Smiřických tří let svého- majorátu nepřečkal!« podotýkal významně stařec a trudně pohlížel za průvodem, jenž právě podle nich byl přejel, aby vzhůru k paláci Smiřických zahnul.

»A co myslíte, že to znamená?« tázal se zvědavě mistr Pejchavka.

»Mezí těmi, kdo znají rodinné poměry Smiřických, vypravují se o* tom věcí podivné,« odpovídal stařec, »má dcera, která v paláci Smiřických slouží, přisahala by s mnoha jinými na to, že rod pánův jejích je stížen kletbou, která dochází strašného vyplnění svého na všech majoratních pánech.«

»Snad že musí každý z nich po třech letech zemříti?« »Uhodl jste, mistře Pejchavko, tři první vladařové skutečně vždy ve třech letech časnou smrtí dokonali a nyiní čtvrtý tak

náhle dokonal. A je to zároveň poslední Smiřický po meči.«

»Toť ovšem hrůzné!« zvolal mistr Pejchavka, »A víte o té kletbě něco' bližšího?«

»O tom dalo by se asi mnoho povídati,« odtušil stařec, jenž zdál se býti blíže v osudy Smiřických zasvěcen; »ale nerad.no o tom mluviti. Raději se podívejme blíže k paláci, kde právě průvod zastavil. Snad mrtvolu posledního pána Smiřického blíže uhlídáme!«

A okolní lid ubíral se s podivnými myšlenkami za starcem k paláci.

Rytmístr Jindřich z Vartemiberka byl právě před vjezdem do domu vladařů Smiřických zastavil a ihned s koně seskočil, aby dovnitř se odebral. Dříve však kázal lidu svému, aby dalších rozkazů jeho* očekával.

Po nějaké chvílí otevřela se velká vrata paláce, nad nimiž znak rodu Smiřických se pyšnil, a celý průvod vjel dovnitř, za ním pak vrata hned zase se zavřela. Bylo očivídno, že v paláci nechtěli, aby prozatím veliký povyk byl způsobován, ale dlouho přece trvalo, než lid s náměstí se rozešel a zprávu o* nešťastném skončení posledního pána majorátního1 z rodu Smiřických po ostatním městě roznesl.

»Chtějí snad celou tu případnoist Ututlati,« oizval se opět Český bratr Kolon, »neboť panstvo naše musíme už jinou měrou měřiti než sebe samy.«

»Vy zase chováte jen podezření, mistře Koloně,« napomínal jej Pejehavka, »což není to zcela přirozené, že paní Slavatovna v prvním okamžiku chce býti samojedíná se svou bolestí nad tak náhlým úmrtím bratrovým?«

Mistr Kolon se po svém způsobu zase trpce usmál a odvětil:

»Tuším, že paní Slavatovna spíše se bude z toho radovati.«

Pejehavka naň vyvalil oči.

»Ale, mistře! Ted' tomu věřím, že jste zařezaným pikhartem!« zvolal v nevrlosti nad tímto náhledem souseda

svého, jemuž ani žalost sestřina nad smrtí bratrovou posvátna nebyla. »Co pak jste už opravdu víry v lidi a ctností jejích pozbyl?«

»V lidi takové, jako je Jindřich Slavata z Chlumu a choť jeho Markéta Smiřická, pozbyl jsem víry úplně, milý mistře Pejchavko, a proto vám ještě jednou opakují, že paní Markétě bude smrt bratra jejího nade vše jiné vítanou zprávou!«

Pejehavka vrtěl hlavou a pravil:

»Hamižnost paní Slavatoviny je ovšem známa, ale tak daleko' se touha její po statcích snad přece nevztahuje?«

»Příteli, býti dědicem ohromného jmění Smiřických, jemuž v tomto Okamžiku není rovna v Čechách, to stojí už za hřích; ba za více, zločinu by se mnohý za tou příčinou dopustil!« dokládal Český bratr s významným pohledem.

»Což stala by se teď paní Markéta Slavatovna jedinou dědičkou Smiřických?« tázal se Pejehavka, jejž záležitost tato vždy více zajímala

»Ovšem, a to také byla dosud jediná touha jejího- života! O starší sestře Kateřině je vám snad známo, jaký osud jí otec její připravil, ba vypráví se docela, že v žaláří svém už se životem se rozžehnala, a druhý bratr Jindřich je šílený a blbý, takže mu správa rodinného jmění nikterak odevzdána býti nemůže. Neníť zde tedy než nejmladší sestry nešťastného Albrechta, paní Markéty Slavatovny, a ta se jíž se svým manželem o to postará, aby jí z celého dědictví ani haléře neušlo.«

»Nyní ovšem poněkud vaše slova pochopují, mistře Koloně,« odpovídal v zamyšlení Pejchavka; »vždyť ale se vypravovalo, že pan Albrecht Smiřický hodlá co nej dříve své zasnoubení slaviti s nějakou princeznou? Jak lituji teď té nebohé nevěsty!«

»Ano, byla to princezna nějaká z Německa,« odtušil Český bratr, »jako vůbec naši mladí páni už od dlouhé doby nedovedou si nevěsty hledati než v cizině. Teď ovšem je po veselých vdavkách veta!«

»A zároveň i po rodu Smiřických!« doložil Pejchavka, »neboť teď zajisté pan Slavata se zmocní ohromného1 jmění rodu tohoto.«

»To také najisto se stane, neboť bych neznal pana Jindřicha Slavatu z Chlumu a Košumberka a jeho' choť paní Markétu Smiřickou, kdyby oba tito nynější zástupcové rodu Smiřických co nejrychleji tak neučinili. Obávám se však přece, že v tom nějaký háček vězeti bude, než aby vše k spokojenosti pana Slavaty skončilo.«

»A jaký to myslíte háček, mistře Koloně?« tázal se zvědavě Pejchavka.

»Inu, myslím tím nejstarší sestru Albrechta Smiřického, ubohou Kateřinu,« zněla odpověď Kolonová, »neboť ta jediná by mohla všecky úmysly pana Slavaty a paní Markéty zvrátiti.«

»Vždyť se však o té nebohé slečně nic neví, než že kdesi na některém zámku Smiřických v dlouholeté vazbě dlí!« namítal Pejchavka,

»Ba, jak jsem už podotkl, vypravuje se o ní, že jíž ani není mezi živými, a paní sestra její Markéta Slavatovna sama se o-rozšiřování pověsti této nejhorlivěji zasazuje.«

»Pak ovšem by bylo těžko plánům pana Slavaty překážeti!«

»Já však silně o tom pochybuji, že Kateřina Srniřiclká už by nebyla naživu, ač by to při takovém nakládání s ní věru také div nebyl, kdyby duševnímu i tělesnému trápení byla jíž dávno podlehla. Ale regent kumburský pan Bukovský ještě nedávno tamto při pivě u Splavínů prohodil cosi o záležitosti této, a z toho soudím, že Kateřina posud žije a to nepochybně na hradě Kumburiku pod dohledem pana Buklovského.«

»Bohužel však nemůže nešťastná ta slečna proti sestře své vystoupiti, neboť teď ta ji bude hleděti teprve neškodnou učiniti.«

»Potřebovala by jen nějakého rázného zastánce a věru, musilo by se jí brzo po právu dostati!«

Pejchavka zavrtěl hlavou,

»Kdyby jen nebyl pan Slavata jedna ruka s Budovcem a pánem z Roupova, kteří teď samojediní o právu v Čechách rozsuzují. Ale tak nikdo té nebohé šlechtičny se neujme.«

»Ovšem, to teď u nás v tomto ohledu nad míru bídně dopadá,« odpovídal s temíným výrazem

Český bratr, »co páni a hrabata dostali veškeru moc do rukou a na města a obecný lid jens patra pohlížejí. Ale stálo by to věru za to, aby se diktátorům těmto nějaký klacek mezi nohy vhodil! Byloť by je snadno za nejcitlivější stránku uchopiti!«

»Nuž, mistře Koloně, vy zdáte se v ty rodinné záležitosti Smiřickýdh více než kdo jiný zasvěcen býti, pokuste se tedy o to, zda by nebohá Kateřina nemohla zase k právu svému přijíti.«

Mistr Kolon, v jehož hlavě náhle obsáhlé jakési plány povstávati počaly, zamlčel se na chvilku a pak po delší přestávce doložil:

»Pomýšlím na to, mistře Pejchavko, pomýšlím, a právě mí tu prostředek na mysl připadá, kterým bych před světem odhaliti mohl část té Sodomy a Gomory, v jakou naše panstvo teď zabředá. Na shledanou, snad brzo se o tom dovíte!«

A odcházel s náměstí, kde už jenom jednotlivé tlupy stály a o nešťastném skončení pana Albrechta Smiřického nejrozaminitější domněnky pronášely.

Každý pohlížel se soustrastí na palác, jenž se nyní stánkem smutku státi měl a všeobecně byl mladý velmož český litován, že v nejkrásnějším věku tak náhle musil skončili.

Mezitím vjel smuteční průvod do dvora paláce, kde ihned veškeré služebnictvo se sběhlo a nesmírný nářek nad smrtí milostivého pána nastal.

Vartemlberk dověděv se, že paní Slavatovna právě v paláci bytuje, dal se k ní komorníkem uvésti, alby jí na smutnou zprávu svou připravil.

Vcházel do prvního poschodí, kde byly po knížečku upravené komnaty Smiřického, jež po odchodu jeho do tábora

Mansfeldova zaujala paní Slavatovna s chotěm svým,

I ona byla již zpozorovala neobyčejný hluk na náměstí a pak v paláci, načež jednu z komorných svých vyslala, aby se poptala po příčině tak neobyčejného ranního ruchu.

Komorná tato- potkala v předsíni rytmístra z Vartemberka a ten ihned ji vrátil k velitelce její, zda by předpuštěn býti mohl.

Komorná odešla a Vartemberk za několik okamžiků zaslechl z druhé komnaty slova paní Slavatovny:

»To zajisté obdržím zprávy o Albrechtovi! Nechť vejde pan rytmístr!«

Děvče uvedlo pak Vartemberka do komnaty velitelčiny a na pokynutí paní Slavatovny rychle se vzdálilo.

Paní Slavatovna právě při ozdobním stolku svém před zrcadlem sedíc obírala se svou ranní toilettou, jakmile však pána z Vartemberka zaslechla vstupovati, rychle povstala z křesla a postoupila mu o krok vstříc.

Byla to paní nad míru vnadná, jenže několik ostrých rysů v obličeji dojem krásy její značně menšilo, Čítalať sotva dvacet tři roky, ale již neobyčejná pevnost a rozhodnost povahy v obličeji jejím se zračily. Tmavé oči měly zvláštní výraz příkrostí, kterýž hrdým držením hlavy a vůbec vzezřením této dámy ještě podporován byl. Byla vysoké postavy a velitelského držení těla, jakož vůbec paní Merkéta Slavatovna k nejhrdějším a nejnepřístupnějším dámám svého stavu čítána byla. Poměry její rodinné a vystupování její proti starší sestře Kateřině byly tehdáž už všeobecně známy a zjednaly jí pověst neústupné a zejména po bohatství bažící šlechtičny, která žádného prostředku se neštítíla, aby jím dosavadní majetek svůj rozmnožiti mohla. Tato povaha jevila se hned při prvním pohledu v celém vzezření jejím a Vartemberk, znaje jí už od dřívějška a nejsa jí právě oddaným přítelem, jak by se z poměru jejího k Albrechtu Smiřickému bylo souditi mohlo, pevně pozoroval dámu před sebou stojící, aby nějakou známku vypátral, kterak by nejpřiměřeněji o trudném poselství svém

zprávu podati mohl.

Hluboce se uklonil před paní Slavatovnou, jež v luzném ranním rouše bílém před ním stála a jen hrdým pokynutím hlavy na úklon jeho odpověděla.

»Buďtež mi vítán, pane rytmistře,« počala vysokým hlasem, jakýž tehdáž u šlechtických dam v obyčeji byli. »Přinášíte mi zajisté zprávy od Albrechta?«

»Ano, milostivá paní,« odpovídal Vartemberk s novým úklonem, »bohužel jsou to však zprávy o Albrechtovi a nikoli od něho.«

Zvědavě pohlížela paní Markéta na Vartemberka při záhadných slovech těchto.

»Což nepřicházíte od Planě, pane rytmistře?«

»Přímo z Plzně, milostivá paní, neboť Plzeň je už třetí den v moci naší.«

Postava paní Slavatovny se možmálí ještě více vzpřímila a chladné oko její náhlým bleskem se zalesklo.

»Ó, že není Slavata právě přítomen! Kterak by jej zpráva tato potěšila, neboť posud tu o ní ničeho známo nebylo, a právě ted se odebral Jindřich do kanceláře české, aby od /Budovce nových zpráv se dověděli.«

»Ano, hrabě Mansfeld dobyl Plzně,« pokračoval Vartetmberk dále, »stálo nás to však mnoho obětí.«

»Které však zváženy jsou tímto vítězstvím, pane rytmistře,« podotýkala rychle paní Slavatovina, jež jako větší část paní šlechtických onoho1 času velíce o veřejné politické záležitosti se starala; »uvažte jen, že císařova jihoc jev Čechách po pádu Plzně úplíně zlomena a že k volbě nového krále bude se mocí přikročiti!«

»To vše vím, milostivá paní, ačkoli si netajím, že nás úplná samostatnost našeho 'království ještě těžké boje státi bude. Musímeť se jak jednotlivci, tak i celá země připravovati na mnohé oběti a nehody.«

»Pane rytmistře, vyť velmi černě do' budoucnosti hledíte,

čeho jsem u vás posud iníkdy nebyla pozorovala. Albrecht by se zajisté starostí takovou o budoucnost země neobtěžoval!«

»Však přece, milostivá paní, i Albrecht Stmiřidký v poslední době horlivě se oddával těžkým povinnostem úřadu svého.«

Paní Slavatovlna se lehce usmála a pravila:

»Albrecht počíná tedy vésti usedlejší život, důkaz to, že ke jhu manželskému se připravuje!«

»Však i nejkrásnější naděje mohou býti zmařeny a nehodám osudu je každý smrtelník podroben.«

»Co tím myslíte, pane rytmistře? Či snad i Albrechta nějaká nehoda potkala?«

»Bohužel, milostivá paní, že musím neblahou zprávu zvěstovati.«

»Rychle, co se přihodilo Albrechtovi?«

A očí její palčivě se upíraly na Vartemberka, který taktéž se své strany každé hnutí její stopoval.

»Albrecht Smiřický měl souboj v Plzni, milostivá paní!«

»A byl raněn? Leží tedy nemocen?« tázala se rychle paní Slavatovna.

»Bohužel, nevypadl proň souboj šťastně.«

»A co lékaři praví? Je rána jeho těžká?«

»Velmi těžká, milostivá paní!«

»Neklamete mne, pane rytmistře? Poslední majorátní pán rodu Smiřických nemohl život svůj lehkovážně v souboji nasazovati!«

»Žel Bohu, že již tak se stalo! Prudká povaha svedla Albrechta k nerozvážnému činu.«

»Vypravujte rychle, pane rytmistře! Nelze se snad dokonce o jeho život obávati?«

A postoupila opět o krok blíže k Vartemberkovi a líce její nedočkavostí jen hořely.

»Obrňte svou mysl statečností, milostivá paní; rána Albrechtova je smrtelná.«

Paní Markéta na okamžik zbledla a položila bělostnou ruku na čelo, jako by nával těžkých myšlenek zaraziti chtěla. Na chvíli se odmlčela, pak prudkým hlasem zase zvolala:

»Vy mi nezjevujete plnou pravdu! Zřím to ve vašem obličeji!«

Vartemberk posud otálel se strašnou zprávou svou.

»Rcete jem, že Albrecht je mrtev!«

A hlas její stal se tak sípavým, prsa její tak mocně oddychovala, že i Vartemberka to zaleklo, neboť nebyl očekával skutečně takové pohnutí u sestry Albrechtovy, jejíž pravá povaha mu dostatečně známa byla.

Pak jaksi stísněným hlasem pravil:

»Vyslovila jste sama to strašné slovo, milostivá paní! Ano, Albrecht je mrtev!«

Očekával nesmírné ohromení u paní Slavatovny na nešťastnou zvěst tuto, ale stalo se opačně.

Sestra Albrechta Smiřického zachytila se sice křečovitě křesla, u něhož stála a líce její na okamžik zbledly, ale pak - hlasem jakoby vítězným zvolala:

»Pak jsem já jediná dědička Smiřiclkých!«

Taková slova v tomto okamžiku ovšeim ani pán z Vartemberka neočekával.

Postoupil na krok a ustrnulým hlasem na paní Slavatovnu pohlížel.

Teprve tímto- pohledem se zase sestra Albrechta Smiřického vzpamatovala a jakoby se za projevení nejtajnějších myšlenek svých styděla, počala rukama lomiti a líčené slzy z očí se jí vyřinuly.

»Ó, já nešťastná!« zvolala a do křesla sebou vrhnuvší líce rukama si zakryla. »Albrechta, mého milovaného- Albrechta není více!«

Vartemiberk s rozdílnými pocity pohlížel na ženu tuto, která jediným okamžikem v pravé povaze své se mu objevila. Musil ť se potají -sám sobě přiznati, že od paní Slavatovny

skutečně jiného projevení citův jejích neočekával. Smrtí posledního majorátiního pána z rodu Smiřických přešel veškerém ohromný majetek této rodiny na Markétu Slavatovnu a pomyšlení na neočekávaný obrat tento utlumilo v nitru paní této na okamžik všecky city lásky sesterské. Prozradilať se v celé lakotností své před Jindřichem z Varfemberka a tento nemohl než jí povrhovatí, ijako už dříve tajným nepřítelem jejím byl. Neprozřetelné toto projevení vyvolalo jí rázem nesmiřitelného nepřítele ve Vartemberkoví, jenž skutečně z tak mnoha příčin byl nachýlen Albrechtovi Simířickému, že v osudném okamžiku tomto pevně si umínil mařiti plány a úmysly lakiotné ženy této, (která už starší sestru svou byla tak hanebným způsobem z rodiny a od všech nárokův na otcovské dědictví odstranila a nyní nad odstraněním i poslední překážky, totiž bratra Albrechta, tak nesrdečně jásala.

Nastalo na několik okamžiků ticho mezí oběma, osudná to1 doba, která tak nesmírný vliv na budoucí osudy posledních členův rodiny Smiřických jeviti měla. Jindřich z Vartemlberka v době této umínil si mocnou rukou zasahovati v osudy tyto, které posud v ne jistém šeru před ním se míhaly, ale přece již znatelné rysy na sebe bráti počínaly.

Náhle paní Slavatovna prudce z křesla povstala a zvolala:

»A kde je mrtvola Albrechtova?« Vartemberk byl zvoláním tímto ze snění svého vyrušen a vida, že je paní Markétou bystře pozorován, přijal na se opět lítostnou tvářnost a odvětil:

»Přivezlť jsem ji, milostivá paní, do rodného paláce Smiřických, abych poslední povinnost k nešťastnému příteli vykonal.«

»Rychle, uveďte mne k mrtvole, abych ji slzami svými smáčela,« zvolala opět paní Slavatovna a jíž z komnaty své ubíhala.

Vartemherk jí následoval po schodech dolů, kde jíž veškeré služebnictvo v nářku kolem smutečního vozu se bylo shromáždilo.

Rakev s mrtvolou Albrechta Smiřického byla z vozu snesena a sestra jeho ihned se vrhla s nesmírným pláčem a vzlykáním na poslední schránku jednoho z nejmocnějších a nejbohatších velmožů českých.

Bolest paní Markéty nad tak náhlou nešťastnou smrtí bratrovou zdála se býti všem nelíčenou a každý z přítomných hleděl se soustrastí na sestru, která nad mrtvolou bratra svého tak žalostivě sobě počínala.

Jen jediný Varíemberk pohlížel jinýma očima na bolest tuto, o níž v nitru svém přesvědčen byl, že pouze dělaná a k tomu určená jest, aby své okolí klamala.

S vlídnými slovy a ijako by v upřímnost žalu jejího věřil, přistoupil k paní Slavatovině a domlouval jí, aby bolesti své se tak neoddávala a na sebe i na dítky své i chotě pamatovala. Péči o mrtvolu měla jemu ponechati a sama o příštím osudu svém pomýšleti.

Odevzdal pak omdlévající Mrakétu komorným jejím, aby jí do komnaty její dopravily, a kázal pak mrtvolu do velké síně paláce odnésti, kde měla k slavnostnímu pohřbu býti upravena.

Sám pak obrátil se jakoby bezděky ke kastelánu Bukovskému, jenž právě od několika dní v Praze v paláci Smiřických meškal, a pravil:

»Neočekával jsem, že vás v Praze zastanu, pane kasteláne; ale přítomnost vaše je mi tím milejší, anť paní Silavatovtně při strojení pohřbu vhodně k rukám budete. Nyní beztoho ona jedinou vaší paní a velítelkyní se stane.«

Oslovený kastelán, suchá to postava s odpornou tváří, v níž pokrytství s úlísností a šibalstvím v bratrském spolku se pojily, mlčky se uklonil a vyschlí rtové jeho stáhli se k protivnému úsměvu, o- němž nebylo lze rozhodnouti, zda platí Vartemberkoví neb vložené naň úloze.

»Ostatně ještě o mnohém spolu pojednáme, pane kasteláne, co mi od umírajícího vašeho velitele svěřeno bylo,« pokračoval Vartemberk významně dále; »nyní především o mrtvolu jeho

pečovati musíme.«

Nový úklon a nový úšklebek Buikovského na tato slova následovaly.

Pak se odebral Vartemberk opět vzhůru do paláce, kdež služebnictvu potřebné rozkazy uděloval, kterak s mrtvolou Albrechta Smiřiclkého naložiti. V domě nastal nyní neobyčejný ruch a na vše strany byli rozesíláni poslové, aby předním rodinám panským a rytířským oznamovali smutnou zvěst o smrtí posledního pána Smiřického.

Po nějaké chvílí dala paní Slavatovna Vartemberika opět k sobě povolati, kterémužto pozvání on ovšem ihned vyhověl.

Nalezl sestru přítele svého v komnatě její v slzách se rozplývající, jež však ihned setřeny byly, jakmile přes práh vstoupil a v křesle proti paní Slavatovně se usadil.

»Vidíte, pane rytmistře, kterak krutá bolest svírá srdce mé,« počala po krátkém mlčení, v němž všemožně se hleděla palčivým zrakům Vartemberkovým vyhnouti; »nešťastný tento konec milovaného bratra mého a přítele vašeho způsobuje tak strašný převrat v rodině naší, že posud nemohu dosah jeho přehlédnouti. Všecky velké záměry naše, všecky plány Albrechtovy do budoucností jsou náhlou smrtí touto zmařeny, kdy nejkrásněji se vyvíjeti počaly — proto také velikost žalu mého nad ztrátou touto pochopíte.«

»Ctím bolest vaší, milostivá paní,« odtušil Vartemberk, »neboť svědčí o lásce a oddaností vaší k bratrovi, jehož ztráty bude želeti země celá, v níž k velkým skutkům ustanoven byl.«

»Nemohuť ani dosud uvěřiti, že by osud tak krutě byl ma rod náš dolehl a poslední nadějnou ratolest jeho tak náhle byl zničil. Kterak jen ta katastrofa se sběhnouti mohla? Vypravujte, pane rytmistře, zjevte mí vše, co děsný ten osud způsobilo.«

»Jste také dosti silná, milostivá paní, v okamžiku tomto naslouchati mému líčení, jež srdce vaše rozdírati musí?«

»Nenaleznu dříve jistoty v strašném rozpoložení mysli své, dokud neseznám příčinu toho, co všecky naděje mé i

Albrechtovy tak náhle zničilo. Na city mé neberte ohledu, mne více nemůže už sklátiti, než první zpráva nešťastná byla učinila!«

»Budiž, milostivá paní, vyhovím dopodrobna žádosti vaší, neboť je toho i k tomu potřeba, aby smrt Albrechtova pomstěna byla.«

»A kdo byl onen bídný soupeř jeho?«

»Tuším, že i vám, milostivá paní, bude jméno jeho známo, neboť zdá se býti v mnohé tajemství rodu Smiřických zasvěcen.«

»Nepoohopují, kdo by to mohl býti.«

A s udivením upírala zraky svoje na Varteniberka, který taktéž bystře ji pozoroval.

»Ano, j eť on i příbuzný rodu Smiřických, ale krvavou záští proti němu naplněn.«

»Nemučte mne déle, pane Vartemberku, a rychle zjevte jméno onoho vraha!«

»Slovem, milostivá paní ‚jeť to mladý zeman Jan Kříštof Zouzar, jenž Albrechta Smiřického v souboji zabil!«

Kdyby blesk z jasného nebe byl před paní Slavatovmou udeřil, nebylo by se jí takové překvapení a leknutí zmocnilo, jako na zprávu tuto.

Jakoby hadem uštknuta vyskočila prudce z křesla a v celé majestátnosti vysoké postavy své před Vartemberka se postavila. Líce její jemen hořely a oči divě se koulely, plamenné blesky na zvěstovatele tak neočekávané zprávy metajíce.

»To nemůže pravda býti!« zvolala sípavým, nejvyšší pohnutí prozrazujícím hlasem. »Vy mine klamete, pane Vartemiberku, aneb sám jste oklamán!«

»Také Albrecht tomu nechtěl věřiti,« odpovídal klidně Vartemberik, »bohužel však příliš brzo o smutné pravdě této se přesvědčil,«

»Ne, to není možné!« volala poznovu vášnivě Markéta.

»Zouzar je už dávno mrtev!«

»Totéž tvrdil Albrecht, a přece ranou živoucího Zouzara bídně zahynul.«

»Pak jsem oklamána, jako Albrecht od Bukovského oklamán byl!«

A poznovu položila ruku na čelo, jakoi by nějaké vznikající myšlenky se zmocniti chtěla a pak po jakési chvílí prudce zvonek uchopivši zazvonila.

Komorná objevila se ve dveřích.

»Ať kastelán Bukovský okamžitě ke mně se dostaví!«

Komorná se uklonila a zmizela, aby kastelána k velítelce své přivedla.

Vartemberk posud nepohnutě v křesle seděl, ale pří zmínce o kastelánu Bukovskéni zasvitl náhlý blesk v očích jeho. Tušílť, že tu přichází na stopu důležitému tajemství rodinnému, o1 němž sice už dávno byl jakési domnění choval, jehož však v plném rozsahu posud nikterakž se dopíditi nemohl. Co v Plzni od Smiřického o Bukovském a poměru jeho k Zouzarovi byl slyšel, to mělo nyní doplněno1 býti, a jíž nabýval přesvědčení, že z bezděčného tohoto seznání bude mu vydatně proti paní Markétě Slavatovně těžiti.

Z myšlenek takovýchto vytržen byl (příchodem kastelána Bukovského, kterýž s hlubokým úklonkem do komnaty vcházel. Vartemberk dobře pozoroval, že malinké očí kastelánovy i při tomto sklonění po celé prostoře lítaly, aby se ihned ve všem orientovati mohly.

Paní Slavatovna prudce postoupila proti kastelánu a zvolala vášní přerývaným hlasem:

»Vy jste mne a nešťastného bratra mého hanebně podvedl, kasteláne!«

Bukovský na krok ustoupil a v očích jeho se zajiskřilo. S výrazem překvapení, ale zároveň i lstí pohlížel na velitelkyní svou a pevným hlasem pronesl na obžalobu tuto:

»Milostivá paní, jaká je vina má?«

»Vy jste nám dal zprávu o smrti vězně svého, mladého Zouzara, a Zouzar jest na živu!«

Zdálo se, že tato zpráva ohromila kastelána Bukovského tak, jako dříve paní Slavatovnu. Ustoupil na krok zpět a vytřeštěným zrakem na velitelku svou pohlížel.

»Zouzar na živu!« zvolal v nejvyšším překvapení. »Vždyť už skoro čtyři roky v hrobce na Kumburku hni j e!«

»Tak jste nám pravil tehdáž,« vzkřikla Slavatovna, »ale on žije a strašně se na bratru mém pomstil!«

»To není možná, milostivá paní! Já sám byl při kladení mrtvoly jeho v hrobku kumburskou!«

»Snad mému svědectví budete věřiti, pane kasteláne,« ozval se nyní Vartemberík; »jáť osobně s mladým Zouzarem v Plzní se setkal, já byl očitým svědkem, když v souboji pána vašeho zabil!«

»Probůh! Pan Albrecht Smiřický padl v souboji? A rukou Zouzara, jehož jsem viděl jako mrtvolu pochovávati! To není možné, neboť jen peklo by tak mohlo učiniti!«

»Nepochybně že ďábelské zločiny jsou toho původem,« podotkl Vartemberk a pohlížel ostře na Bukovského.

Ten však posud vytřeštěně před sebe zrak upíral a zdálo se, že ducha svého v minulost napíná.

»Nuž, věříte nyní tomuto udání, kasteláne?« tázala se prudce zase paní Slavatovma. »Oklamal jste nás bídně zprávou o- smrtí Zouzarově a nyní neseme toho strašné následky!«

Bukovský byl ze svých myšlenek vyrván.

»Pak i já jsem byl oklamán, milostivá paní; i já očitě viděl mrtvolu Zouzarovu v hrobce kumburské.«

»A jaké důkazy toho máte?« tázal se Vartemberk,

»Hrobku samu, kde mrtvola podnes musí býti.«

»Nuž dobře,« obrátil se Vartemberk k paní Slavatovně; »kastelán tvrdí, že Zouzar na Kurnburku zemřel a pozůstatky jeho že v tamní hrobce práchnívějí, To ovšem dokonce odporuje všemu, co se v Plzní udalo, a seznání mému, neboť i

já Zouzara osobně znám, jakož za mládí jeho byl jsem jej vídal. V té věcí, jak se zdá, spočívá jakési tajemství, jež bez prodlení vyšetřiti musíme, máli smrt Albrechtova pomstěna býti. Protož jest můj návrh tento. Paní Slavatovma vyšle vás se dvěma spolehlivými svědky na Kumjburk a tam poznovu se přesvědčíte, zdali mrtvola Zouzarova v hrobce odpočívá. Pakliže tomu tak nebude, — o čem ostatně ani v nejmenším nepochybuji —, vrátíte se bez prodlení opět do Prahy, abychom v té věci úplné jistoty nabyli.«

»Výborně tak, pane Vartemberku,« zvolala Slavatovna a obrátivší se ke kastelánu Bukovskému dodala: »Jen tak se očistíte z podezření podvodu, kasteláne! A nyní neprodleně na cestu se chystejte. Zejtřejšího dne večer vás opět zde očekávám.!«

Kastelán se uklonil a vyšel ven, aby k bezodkladnému odjezdu se připravil.

»Jedním z oněch svědků budu já, milostivá paní,« pokračoval Vartemberk po odchodu Budovského dále; »neboť Bukovského' znám dávno jako starého žíhala!«

»Jak? Vy byste se mi chtěl takovou službou zavděčiti?« zvolala paní Markéta,

»Jsem to nešťastnému příteli svému povinen, jenž mí vykonání pomsty na vrahu jeho odkázal!« odtušil s děsným výrazem Vartemberk a paní Slavatovna by byla mohla při soudnějším pozorování jeho seznati, že Vartemberk cestou touto spíše za vlastními záměry svými se bére, než aby jí nějakých služeb prokázal.

»Vy jste tedy skutečně přesvědčen, že to byl mladý Zouzar, jenž po tolika letech opět tak náhle mezi živými se objevil?«

»Úplně, milostivá paní, O' tom není žádné pochybnosti více!«

»Kterak mohl však za mrtvého považován býti a kterak z hrobky kurnburské uprchnouti?«

»Měl' zajisté na Kumburlku dobrého spojence, jenž s ním

tuto strašnou hru šťastně provedl. A Zouzar je podle všeho muž, jenž nejvýstřednějších kroků a prostředků schopen jest. Ostatně se mi snad na Kumjburku podaří původu tohoto tajemného zmizení na stopu přijíti.«

»Budu vás s netrpělivostí očekávati, pane Vartemberku. Nyní však ještě oznamte mi, kterak Zouzar v Plzni se objevil a jak k souboji s Albrechtem došlo.«

»Zouzar měl sestru —«

»Vím to, vím, byliť oba jedinými dítkami starého Zouzara,«

»Dřívějšího držitele Kumburika a ostatních panství, jež pak na Jaroslava Smiřického připadly,« doložil Vartemiberk a pohlížel tak významně na Markétu, že tato blesk očí jeho vydržeti nemohouc zraky své k zemi sklopila. Pak pokračoval dále: »Tato sestra byla v poslední době jeptiškou v klášteře chotěšovském,«

Markéta opět na tuto* zprávu pozdvihla očí svých a po krátkém pomlčení dodala:

»Ano, rodina tato byla přísně katolická. Proto bylo marné jí hledání.«

»Klášter ehotěšovský byl však před třemi týdny vojskem Mansíeldovým vypálen a jeptišky v něm rozlíceným lidem nekatolickým povražděny.«

»I sestra Zouzarova tak zahynula?« tázala se rychle paní Slavatovna.

Vartemiberk opět bystře pohlédl na dámu, jež nemohla škodolibý výraz v obličeji nad očekávanou smrtí sestry Zouzarovy utajiti.

»Nikoli, milostivá paní, sestra Éudoxie jediná onomu vraždění unikla.«

Výraz nepříjemného zklamání se zase objevil na lících Markétiných.

»A kdo ji vysvobodil z rukou vražedných?«

»Sám. Albrecht to byl!«

»On sám tak nevčasnému soucitu podlehl? A proč právě s onou jeptiškou tak učinil?«

»Nemohl ovšem tušiti, v jak je s ní osudném spojení, a že to dcera starého Zouzara, jenž kletbu nad rodem Smiřických pronesl. Albrecht byl však rozpálen krásou její a unesl ji z kláštera chotěšovského do ležení před Plzní.«

»Ó, té nešťastné máruživostí Albrechtovy!« zvolala paní Markéta, »I jemu jako už mnoha jiným strašnou záhubu připravila!«

A na chvíli se v myšlenky své zadumala, ačkoli Vartemberk, jak se zdálo, tušil, jakého asi obsahu jsou její myšlenky.

Pak pokračoval dále:

»Neblahá choutka Albrechtova přivodila strašmou katastrofu, neboť Eudoxie onoho dne z rána, když jsem jí z. ležení vojenského do Albrechtova domu v Plzni měl převézti, sama vlastní rukou se zavraždila —«

»Zavraždila se? Není tedy to hádě jedovaté více na živu?« zajásala zase s nesmírnou škodolibostí paní Slavatovna a výraz radosti zazářil na obličeji jejím,

»Ano, zavraždila se před mýma očima,« opakoval s přísným názvukem Vartemberk, »ale ještě v posledním okamžiku smrtí její objevil se mstitel tohoto skončení jejího, ještě nevypustila ducha, an tu vrazil do komnaty, jako* by s nebe byl spadl, bratr její mladý Zouzar, a ten nad mrtvolou její přísahal strašnou pomstu Albrechtovi Smiřickému.«

»Kterak mohl se však k Albrechtovi dostati? Což nemohl jste vy, pane rytmístře, jenž vždy za nejvěrnějšího přítele Albrechtova jste se vydával, nebezpečného muže tohoto navždy odstraniti, jakmile jste jej byl poznal?«

Mrak nevole přelétl čelo Vartemberkovo při výčitce této. Potlačil však tuto vnitřní nevolí svou a pravil:

»To bylo také v plánu mém, milostivá paní; neboť zatkl jsem Zouzara jako! katolického špehéře a postavil jej před soud

vojenský, jemuž by zajisté byl životem nevyváži, kdyby sám Mansfeld nebyl se toho bídníka ujal.«

»A kterak se to mohlo státi?«

»Zouzar byl před soudem obviněn ještě z toho, že poslední nocí vraždu spáchal na jakémsi mladíkovi v Rokycanech. Dovedl se však tak obratnou řečí ze všeho vysekati, že Mansfeld od té chvíle nepochopitelnou jakousi sympatií k němu jat dokonce na svobodu jej propustil,«

»Ó, vímť, že ti suroví vojínové cízinští domácím šlechticům, kde mohou, příkoří činí!« zvolala prudce paní Markéta. »Můj Slavata toho však nesmí Mansfeldoví zapomenouti!«

»Také já jsem cosi podobného1 tušil,« přisvědčoval Vartemiberk, »neboť Mansfeld v poslední době několikrát projevil nevoli nad chováním Smiřického k jeptišce Eudoxii. Chíělť prý fak vášně jeho znenáhla na lepší cestu uvésti.«

»A připravil mu podporováním jeho' nepřátel předčasný hrob!« zvolala trpce paní Slavatovna.

»Před shromážděnou radou vojenskou urazil Zouzar Albrechta a k dovršení pychu svého mrštil mu rukavici svou v obličej!«

»Ó, ten bídník ničemný!«

»Souboj byl tedy mezí oběma nevyhnutelný, ač bych byl raději toho zlosyna na šibenici připravil, enboť nebyl hoden, aby směl se Smiřickým meč svůj křížiti. V zahradě děkana plzeňského dál se souboj, v němž bohužel Albrechtova horkokrevnost chladné převaze Zouzarově podlehla.«

»Nebylo tedy žádné pomocí více?«

»Nižádné, milostivá paní, neboť rána šla přímo srdcem a smrt v několika okamženích následovala. Mně odkázal Albrecht ještě pomstu nad vrahem jeho a přísánibohu, také ji vykonám!«

Paní Slavatovna jaksi s nedůvěrou pohlédla o a Vartemberka, jehož líce náhlou vášní zahořely.

»A kterak hodláte přísaze své dostáti, když Mansfeld, jak se zdá, Zouzara ochraňuje?«

»Zouzar je v mocí mé, milostivá paní, a u stavovského komisaře pana Wiederspergera z Wiedersperku, který se stal nyní nástupcem Albrechta Smiřického, vymohl jsem sobě plnomocenství, abych Zouzara jako zrádce náležitě potrestati mohl.«

»A to chcete před zraky Mansfeldovými vykonati?«

»Ó nikoli, milostivá paní; rytmistr Vartemberk bezpečněji plán svůj založil a provedl. Dal jsem Zouzara hned po1 jeho odchodu od souboje zajmouti jedním z oddaných důstojníků svých a ten potají jej spoutaného dopravil do městečka Stoda, kam moc Mansíeldova jíž nedosahuje. Také není jíž v Plzni kata, kterýž by poslední prácí svou na Zouzaroví vykonal, neboť jen rukou katovou smí bídmík onen zhynouti!«

Paní Slavatovně se jiskřily zraky při zprávě této, a ona přistoupivší blíže k Vartemberkovi položila bělostnou ruku svou na rámě jeho a pravila:

»Kterak jsem vám povděčna, pane rytmistře, že hanebné zavraždění bratra mého nalezne strašného mstitele! Ano, pod rukou katovou musí zhynouti ten vrah posledního majorátního pána rodu našeho, aby zároveň pykal za všecky dřívější zločiny, jichž se byl kdy proti Smiřickým dopustil!«

»Tuším, milostivá paní, že na Rumburku přijdu na stopu zločinům těmto, neboť tajemné zmizení Zouzarovo z vězení jeho zdá se poukazovati k tomu, že tu jakási tajná síť je předena na záhubu rodu Smířiekých, kterou chci a musím zničiti!«

V oku jeho' zaleskl se tak divoký oheň vášně neznámé, že paní Slavatovna se ho ulekla a od Vartemberka ucouvla. Měla jakési tušení, jaký nepřítel jí v tomto muži a nezkrocených jeho vášních povstává? Předvídala, jaké sítě záhubné on jí bude strojiti, aby sám dědictví Smiřických se domohl? Zmocnilaf se jí ovšem jakási temná obava před Vartemberkem, ale

pomyšlení, že jem on je s to, aby smrt Albrechtovu pomstil a i jinak platné služby rodu jejímu prokázal, zaplašilo opět vznikající chmury v duchu jejím a s trudným výrazem v obličeji doložila:

»Ano, těžké zkoušky dolehly na rod náš v posledních letech, největší ztrátou pak jest tak náhlá smrt milovaného bratra mého, jenž zakrátko měl se zasnoubiti s princeznou Hanavskou a tak nový kmen rodu našeho založiti. Ach, jak bolestné překvapení to bude pro princeznu Vílemínu, až se doví o předčasné smrtí ženicha sivého!«

A zahalila si v skutečném bolu líce rukama, aby pohnutí své ukryla.

»Zdáť se, jako by dítky měly pykati za vínu předků a otců svých,« ujal se zase slova Vartemberk, »a jako by kletba na rodu Smiřických spočívající skutečně svého vyplnění dojíti měla!«

Paní Slavatovna neodpovídala, ale sňavší ruce své s obličeje vrhla tak přísný pohled na Vartemberka, jako by jej varovati chtěla.

»Také vy, pane rytmistře, věříte snad v tu lichou pověst, jež o Smiřických obíhá?«

»A přece, milostivá paní, se pověst tato ztase strašně vyplnila! Poslední majorátní pán z rodu Smiřických skutečně na konci třetího roku vladaření svého bídně zahynul.«

»Kdybyste znal původ směšné pověsti o oné kletbě, pak zajisté byste také jinak soudil.«

»Domnívám se, že něco- O' tom vím, milostivá paní, a nynější cesta má na Kumbuťk nepochybně í ostatní tajné spletky Smiřickýcíh s rodem Zouzarův mi odhalí. Však přisahám, milostivá paní, že Albrecht Smiřický pomst ěn bude!«

»S netrpělivostí budu příchod váš očekávati, pane rytmistře! Hle, tu právě přichází kastelán Bukovský, aby vás k odjezdu pozval. Vstupte jen dále, kasteláne! Já zatím rozkazy

své vám udělím, než pan rytrnístr k cestě své se přihotoví.«

Var temberk porozuměl kynutí tomuto, proč paní Slavatovna chtěla ještě dříve s kastelánem Bukovslkým o samotě promluviti a mrštiv nedůvěřivým pohledem po paní Markétě, pravil:

»Také já chci ještě nevyhnutelnou úlohu na hradě si odbýti, ale v hodině buďte, pane kasteláne, přichystán, abychom se k vyzkoumání tajností kumfourských vydati mohli.«

A významně na oba pohlédnuv, odešel z komnaty, kde paní Slavatovna s kastelánem hradu Kurnburka osamotněla.

Vartemberk však v předsíni hučel si do vousů:

»Rozumím ti, ženo lakotná, proč chceš s Bukovským ještě o samotě mluviti, a tuším, jaké to asi rokazy budou, jež tomu šíbaloví dáš! Ležíť ti Kateřina Smiřická na mysli a počínáš se O' ni obávati, aby ti snad v cestu nevkročila, kterouž se chceš veškerého dědictví Smiřických zmocniti! Však ještě je tu Jindřich z Vartemberka a ten plány tvoje nemile přeruší!«

V hluboké myšlenky pohřížen scházel po širokých schodech dolů, chvílemi polohlasně k sobě mluvě. Nevšímal sobě služebnictva a lidu, kteří nyní do hořejší komnaty k vystavené mrtvole Albrechta Smiřického se hrnuli, a zdálo se, že se nějakým velkým plánem zabývá, jenž v něm rozmluvou s paní Markétou Slavatovnou byl vznikl.

»Podivíš se, paní Markéto, až zahřmím ti v uši, že nejsi jedinou dědičkou Smiřických! Ještě žije sestra tvoje Kateřina, která jako starší má více nároků než ty k dědictví po Albrechtovi! Ještě jsi jí meumořila ve vězení jejím, byťs i jméno její a dobrou pověst byla zničila! Té použijí jako vydatného nástroje proti tobě a jíž zítra na Kumburku cestu k ní sobě vyhledám! Ten šibal Bukovský má se sice přede mnou ma pozoru, ale já přece spády a záměry jeho vyslídím! Pamatuji se, že jsem v davech lidu na náměstí stojících zahlédl mistra Kolona, jenž druhdy býval v službě starého Zouzara, ten jistě mi bude moci některá pokynutí při pátrání mém dáti!

Vídal jsem jej vcházeti do domku pod Svatojanským vrškem; muže, podívám se k tomu starému pikhartovi, abych některé tajemství a něho vyloudil, kterými se zdá přeplněný býti! Paní Slavatovna osnuje pikle proti mně; nuž, i já počnu nyní prováděti plán svůj!«

A rychlým krokem vyšel z paláce Stmiřických, s jehož středního štítu sluhové právě ohromný smuteční prapor vyvěšovali, aby zvěstovali Pražanům úmrtí posledního1 majorátního pána rodu Smiřických.

Ubíral se Krokevmí (nyní Nerudovou) ulicí vzhůru a nedaleko- Černé brány, která několik kročejů na dnynějším kostelem Kajetánským se vypínala, zahnul do uličky na levé straně, která podél zdí městských po- Svatojanském vršku dolů se táhla.

Východní stranu neúhledné této uličky tvořilo několik nízkých domků, které ničím zvláštním nevynikaly.

Varterciberk se rozhlížel po staveních těchto, aby příbytek mistra Kolona vypátral,

»Aj, zde vidím za oknem tyglíky a nástroje alchymické, zde to musí býti!« pravil sám k sobě, když do jednoho zasazeného okna byl nahlédl. »Mistr Kolon posud, jak se zdá, zabývá se alchymií a zlatodějstvím, jako u pána svého Zouzara činíval! I jemu však asi k hledanému arkánum ještě mnoho chybí, jako nešťastnému pánu jeho chybělo!«

A se slovy těmito vešel do průjezdu nízkého domku, kde ze dveří jedné komnaty protivme čpějící dým se vydíral.

»Tuším, že mistra Kolona právě při práci zastihnu, což je mí velmi milé; neboť pamatuji se ještě z Kumburka, že býval v takových dobách nejhovornějším! S chutí tedy do laboratoría!«

Tušení jeho jej nezklamalo. Bylť skutečně v domku starého alchymisty mistra 'Kolona, který už po dlouhá léta voňavé vodičky pro panstvo a dvořany hradčanské připravoval, a mimo to v pověsti stál, že se hledáním zlata a kamene mudrců zabývá. Obýval sám jediný v domku svém a s málokterým tze

sousedů svých se scházel, neboť vůbec lidské společností se stranil. Jen tehdáž, kdy obchodníci pro1 voňavky jeho sobě přicházeli, aneb když na sklenku piva k Splavínům sobě vyšel, přicházel do styku s ostatními lidmi.

Ráno byla jej náhoda vedla přes Malostranské náměstí, když tamtudy průvod s mrtvolou Albrechta Smiřického se ubíral, a sotva že byl uslyšel, koho mrtvého tu přivážejí, jíž také v oku jeho na pohld vyhaslém děsný oheň zazářil, on pak s výrazem nezkrocené vášně pohlížel na dům Smiřických a na černě oděný vůz, v němž tělo posledního pána Smiřického spočívalo.

Smýšlení jeho poznali jsme už částečně z řečí jeho s mistrem Pejchavkou, který ke každodenním hostům v pivovaře u Splavínů náležel a tudíž mistra Kolona poněkud blíže znal. Byltˇ, jak už řečeno, jeden z nejhorlivějších vyznavačů vyznání bratrského' a vůbec v náhledech svých velmi výstřední, čímž odloučenost jeho od ostatní společností lidské se vysvětliti dá.

V okamžiku tomto stál nad ohništěm v laboratoří své, již byl z dřívější kuchyně upravil, a míchal skleněnou rourou v kelímku, jejž v dlouhých kleštích nad ohněm držel. V kelímku to vřelo a praštělo, pří čemž smrdutý onen kouř odcházel, jenž už v chodbě Vartemberka nemile zarazil.

Po stěnách učouzené laboratoře viselo- množství polic s lahvemi přerozličných velikostí a tvarů a s jkiými nástroji i potřebnostmi alchymíckýtoí.

Vartemberk vkročiv do doupěte adeptova neohlížel se příliš po okolí, nýbrž hledal především mistra Kolona samého, jejž nad ohništěm s kelímkem v ruce spatřil.

Vysoká postava starého alchymisty byla k němu zády obrácena a Kolon vstoupení hosta pootevřenými dveřmi ani nepozoroval. Vždyť byl domek Kolonův rozkřičen jako sídlo strašidel a čarodějův, a nikdo ze sousedův ani v pravé poledne nechtěl do něho vstoupiti. Závory a zámky byly tedy u alchymisty věcí neznámou. Starý Kolon mručel si do šedých

vousů svých nějakou zbožnou píseň, j íž buď biskup Augusta neb bratr Blahoslav pro českobratrskou církev byli složili, a zpozoroval návštěvu svou teprve, když Vartemberk mu na rameno zaklepal.

Udiveně obrátil se starý Kolon k hostu svému a překvapení jevilo se na obličeji jeho. Temné oči jeho ze svých hlubokých důlků nedůvěřivě pohlížely ina kavalíra, ale přes rty pevně zaťaté nevyšlo1 ani jediné slovo.

Vartemberk musíl tedy sám přerušiti mlčení.

»Ty asi už mne neznáš, mistře Koloně,« pravil vlídným hlasem, aby starce hned s počátku pro sebe získal. »Já však ještě dobře na tebe se pamatují, kdy jsem tě na Kumburku a v Oulibicích vídával.«

»Však poznal jsem vás, pane z Vartemberka,« odpovídal úseoně starý alchymista, »poznal jsern vás, když jste přivážel mrtvolu posledního pána Smiřického do rodného paláce!«

»Ty víš tedy už, jaká pohroma mne do Prahy přivedla?«

»Ano, Bůh mi popřál viděti zničenou poslední ratolest onoho rodu, jenž na nešťastném panstvu mém tak strašně se byl provinil!«

A v očích jeho zableskl se divý oheň radosti nad zkázou nepřítelovou, neboť jako bývalý sluha rodu Zo;tzarův musil ovšem Smiřické za nepřátele považovati.

»Pravdaťˇ, poslední Smiřický bude za krátko v rodinnou hrobku v Černém Kostelci uložen,« ujal ise zase slova Vartemberk, »avšak netušíš zajisté, jakou smrtí Albrecht Smiřický dokonal.«

Starý adept se strany naň pohlédl a bez přestávky tinkturou svou v kelímku míchaje stručně odvětil:

»Mně (dosti na tom, že i na něm osudná kletba nešťastného pána mého se splnila, jejž Smiřičtí tak hanebně byli utratili!«

A opět v pozorování tinktury své se pohroužil,

»Nevíš ničeho O' tom, že je mladý Jan. Zouzar posud na živu?«

Starý Kolon náhle upustil od svého kelímku a poznovu nedůvěřivě na Vartemberka pohlédl. Pak po krátkém přemýšlení stručně odvětil:

»Syn nešťastného pána mého zemřel v zajetí Smiřických na Kumburku; nemůže býti tedy mezi živými!«

Vartemberkoví neušlo velké pohnutí, jaké na Kolonoví vzdor všemu namáhání jeho se jevilo a tušení jeho, že starý sluha Zouzarův má vědomost o mladém Janovi a tajemném jeho zmizení z hrobky kumburské, měnilo se vždy více a více v pevné přesvědčení.

»Já však jej viděl těmato očima, starý Koloně, a tuším, že i tebe zpráva tato potěší.«

»Ano, potěšila by mne, pane Vartemberku, kdybych jí jen důvěřovati mohl. Vy jste přítel Smiřických a proto pochopíte mou nedůvěru.«

»Já byl přítelem Albrechta Smiřického; co však ruka chladné smrti se ho dotkla a co jsem dnes pravé záměry paní Markéty Slavatovny seznal, jsem úhlavním nepřítelem jejím!«

Oči starého alchymisty se divě zajiskřily.

»Ó, počínáte nyní konečně chápati, že žena tato jest vtělený ďábel, která má zkázu celého rodu sivého na svědomí? Seznáváte, že ženě tétonení žádný zločin dosti hrůzným, jen aby mohla nenasytné lakotnosti své hověti? Tu Pán musí přísně trestati za zločiny její!«

A pozdvihl obě ramena svá k nebi, jako- by pomstu na nenáviděnou Markétu Slavatovnu svolával.

»Zločinové její dojdou jíž zde na zemi trestu svého,« pravil s děsným názvukem Vartemberk. »Já chci býti na ní mstitelem nebohé Kateřiny Smiřické!«

»Však nešťastný pán můj a obě dítky jeho krutější pomstu vyžadují!«

»Tu mladý Zouzar na ní sám vykoná a věru, jíž ji strašně počal vykonávati.«

Alchymista opět nedůvěřivě a se zdánlivou pochybností

naň pohlížel..

»Ano, pravím iti, starce, že pomstu tulto už vykonávati počal!« vzkřikl Vartemberk. »Neboť Jan Zouzar to byl, jenž posledního majorátního pána Smiřických v Plzni v souboji zabil!«

Starý Kolon zděšeně uskočil na krok nazpět a nejvyšší úžsa jevil se v obličeji jeho. Pak osvítila jej záře nejblažší radosti a sepjav kostnaté ruce své na prsou, zvolal:

»Ó, budeš pomstěn, nešťastný pane můj! Tvůj syn nestane se poslednímu odkazu tvému nevěren! Hvězda Smiřických počíná hasnouti!«

A se zanícením šeptali zsínalí rtové jeho* tichou modlitbu,

»Nuž, věříš tedy nyní, že mladý Zouzar je na živu? Čí věděl jsi o novém jeho objevení se v životě?«

Starý Kolon na otázku Vartemberkovu neodpovídal, nýbrž jen upřeně naň pohlížel, jako by smyslu jeho slov nerozuměl.

»Pán vyslyšel vroucí prosby mé, že sklátil toho syna pýchy!« šeptal jakoby sám k sobě, pátravérnu zraku Vartemberkovu se vyhýbaje.

Šlechtíc zamračil čelo, ale nechtěje před starcem nikterak odhaliti pravé záměry svoje, aniž v něm nějaké podezření vzbuditi, pravil po chvíli opět vlídnějším hlasem:

»Vidím, že zpráva má jest ti milá, neboť pochopují, proč nenávistí proti Smiřickým vřeš. Však věz, že i já stejně chci nyní Kateřinu Smiřickou ma Markétě Slavatovně pomstíti!«

»Pak jsou naše záměry protivné!« zvolal drsně starý alchymista, »Mé přání k tomu jediné čelí, aby celý prokletý tento rod s povrchu zemského byl shlazen. Ani Kateřina Smiřická nesmí stejnému osudu ujíti!«

A vášnivý pocit zračil se v obličeji starcově, jenž v okamžiku tomto pravému démonu pomsty se podobal.

Varitemfoerk viděl, že s fanatickým starcem jinak počíti musí, chceli spojenství jeho dojíti.

»Uznávám oprávněnost tvého přání,« pravil úlisně, »anyť

záměry tvé jsou s mými totožné a nikoli rozdílné, jak ty se domníváš. Jen cesty k dosažení jích snad dělí nás, ale i tu zajisté mé prostředky oceníš. Jeť nám jednati již jen se ženami, anť poslední muž rodu Smiřických pod rukou Zouzarovou dokonal; a proti ženám nutno jinak vystupovati než proti muži s mečem v rukou.«

Starý Kolon mrštil zase jiskrný pohled svůj na Vartemberka.

»Ty musí jedna druhou zničiti,« pokračoval tento dále, »jinak Slavatovna bude nad námi všemi triumfovati.«

Kolon svěsil hlavu a zdál se přemýšleti.

»A proč úkol ten synu pána mého neositavujete?« tázal se po! nějaké chvílí. »Jaký účel pudí vás k pomstě na Slavatovně, pane Vartemberku?«

»To je prozatím mé tajemství! Leč věř, že za jedním cílem kráčíme. Jak mladý Zouzar zničil Albrechta Smiřického, tak zničím já Kateřinou Smiřickou Slavatovnu!«

»Neznám vaše k tomu popudy, pane Vafltemberku,« odpovídal stařec temně, »však budiž jakkoli, přeji vám, abyste cíle tohoto dosáhl; tím dříve syn nešťastného pána mého práva svého se domůže!«

»A k tomu jest mi potřeba pomoci tvé, abych dílo pomsty neprodleně mohl počíti!«

»A čeho* ode mne žádáte, pane Vartemberku?«

»Abys mne poučil o tom, kterak mladý Zouizar z vězení svého* na Rumburku vyvázl.«

Starý alchymista zavrtěl hlavou a opět k své tinktuře se obrátil.

»Pravím poznovu, pane Vartemberku,« odpovídal váhavě, »že teprve od vás se o vyváznutí jeho dovídám.«

»Vidím, že mi nedůvěřuješ, ač zcela bezprávně, neboť věz, že ještě dnes na Kumiburk se vydám, abych tam tajemnou věc tuto vypátral,«

Kolon opět se strany naň pohlédl a rty jeho pohrdlívě se

stáhly,

»Znáš mne dostatečně, abys přesvědčen byl, že Jindřich z Vartemberka dosáhne také cíle svého, jejž si byl jednou nezvratně předsevzal. Leč nechci na tebe déle doléhati, co se týče mladého Zouzara. Jen v jeho prospěch však učiníš, když mi oznámíš vše, co ti známo o příčinách, za kterými Kateřina Smiřictká rodem svým tak strašně stíhána jest,«

Starý alchymista pozdvihl nyní hlavu svou a tázal se:

»A kdo mi ručí za to, že vy, bývalý přítel a soudruh Albrechta Smiřického, skutečně chcete se mstíti na Slavatovně?«

»Čestné slovo rytíře ti buď toho zárukou!«

»Můžete na to přísahu složiti na tuto* biblí Kralickou?«

»Okamžitě!«

A starý Kolon sejmul s police hrubě vázaný kvartant prvního dílu biblí Kralické a políbiv jej vznesl jej nad hlavu.

»Přísahám!« zvolal Vartemberk a vztyčil pravici, takže ve výší knihy se dotýkala.

»Chcete tedy také jednu větev prokletého onoho kmene Smiřických zničiti?«

»Právě jsem to přísahal.«

»Pak učiním pro vás vše, čeho k dosažení cíle tdho si přejete!«

A odloživ opět biblí pokračoval dále:

»Vy víte, pane Vartemberku, jakým způsobem Zikmund Smiřický nabyl statkův pána mého.«

»Vím to, vím, že dítky jeho byly vypuzeny ze všech statků svých. Však kterak mladý Zouzar upadl opět v moc Zikmundovu, když tolik let po něm ani slechu nebylo?«

»Jan byl ukryt se svou sestrou dlouho- před světem, však osud tomu chtěl, že potají seznal v Jičíně Kateřinu Smiřickou a láskou k ní zahořel,«

»Co pravíš? Zouzar miloval Kateřinu?« užasl Vartemberk.

»Ano', miloval dívku, jíž měl na smrt nenáviděti! A to- mu

záhubu přineslo, Seznalať jej při tajných schůzkách i Markéta a stejnou k němu láskou zahořela.«

Udivení Vartemberkovo nad zprávou touto čím dále tím více rostlo.

»A Markéta vidouc se opovrženu mladíkem, prozradila vše otci Zikmundovi, jenž noci jedné oba milence přepadl a poznav mladého Zouzara jako lítý tygr si počínal!«

Náhlý blesk osvítil teď ducha Vartemberkova, jenž návalem nových myšlenek zanesen jako divý po laboratoři alchyistově přebíhati počal.

»Zouzar ji tedy miloval! On byl ten tajný milenec!« tak vyrážel úsečně ze sebe a pojednou před Kolonem se zastavil. »A onen panoš, jejž prý Kateřina milovala?«

»Bylť pouze nalíčen od Markéty a Zikmunda, aby krutou pomlstu nad dívkou před světem omluviti mohli.«

»A ony hanebné výpovědi panošovy?«»To vše byl ďábelský návod a výmysl Markéty.«

»Ó, nyní pochopuji tu zuřivost Markétínu!« zvolal zase Vartemberk a poznovu sem tam přebíhal. »Uražená láska měla na sestře býti pomistěna!«

»A zároveň jeden z dědiců Smiřických navždy býti odstraněn!« doložil starý alchymista temně.

»Ó, paní Slavatovno', nyní ti zcela rozumím! Nyní tím více na svém záměru setrvám!« skřípěl nesrozumitelně mezi zuby Vartemberk,

»Teď pochopíte také, proč Zikmund Smiřieký Jana Zouzara do podzemí na Kumburku uvrhl,« pokračoval Kolon; »oba měli býti zničení, aby uloupené jmění Zouzarův Smiřickým zůstalo. Zikmund jásal, že jediného syna pána mého v moc svou dostal, aby na něm zločin svůj dokonati mohl!«

Vartemberk se ocitl v největším, rozčílení, neboť zprávou touto byla z velké částí rouška z tajemství rodu Smiřických sňata a proto mohl tím důrazněji plán svůj sledovati.

Nové a nové záměry povstávaly v duchu jeho, vždy

určitější tvářnost na sebe berouce a k odvážným činům jej pobádajíce.

Věděl ť nyní, že Slavatovna mimo lakotu os t svou také pomstou uražené lásky proti sestře své Kateřině hořela a nemohl tsi tajiti, že bezohledná žena tato, pakliže jíž po tolik let záměry svoje prováděla, jež jí měly i dědictví Kateřimino pojistiti, nyní tím více na dokonání plánu svého' státi bude, když i sám majorátní pán jí už v cestě nestál a ona tedy za jedinou dědičku nesmírného bohatství Smiřických mohla se považovati. Ale plán tento měl překažen býti a Jindřich z Vartemberlka shledával jíž zbraně, jimiž by Slavatovnu na nejcitlivějším místě poraniti mohl. Byloť mu především zapotřebí sezinatí temné stránky z rodinné kroniky Smiřických, a starý Kolon mu nyní jíž v ohledu tomto výborně posloužil. Ostatního pak měl se teprve na Rumburku a tamní krajině dopátrati.

Jen několik okamžiků bavily jej tyto myšlenky, pak s vítězným pohledem Obrátil se k starému alchymistovi a pravil:

»Nyní mám Slavatovnu v moci své, brzo o mně a pomstě mé nad příšernou touto ženštinou uslyšíš! Však nyní ještě rci, co ti O' Kateřině samé pcvědomo.«

»Tu vězní Markéta dosud na Kumburku.«

»Víš to zcela bezpečně? Mně Albrecht Smiřický nikdy nechtěl se tím svěřiti.«

»To věřím rád, neboť k zločinům svým se nerad kdo přiznává. Však buďte jist, že budete nablízku Kateřiny, až na Kumburk přijdete.«

»Je tedy pověst lichá, že by tam byla již zemřela?«

»Tak zlomyslně jen paní Slavatovna roztrušuje, aby svět (tím spíše oklamati mohla. Však kastelán Bulkovský sám předvčírem mne o tom zjistil, když nepoznav mne u Splavínů mi o Rumburku vypravoval.«

»Ty znáš blíže Bukovského?«

»Toho ibídníka bych neměl znáti, jenž hradil nešťastného

pána mého?« vzkřikl stařec a oči jeho- se až krví podlily při pomnění na hrůzné událostí minulé.

»Vím, že to* zlosyn ke každému zločinu schopný; proto také paní Slavatovna tak věrného má v něm spojence.«

»Ba, ten to jest, jenž katanem se stal jak nebohému Janovi, tak i Kateřině Smiřiciké; on byl hlavním nástrojem Markétiným, kterýmž nenávist Zikmundovu i ostatních majorátních pánů Smiřických proti Kateřině podněcovala, a tento nešlechetník musí také trestu svého1 dojíti!«

»Však také ho zastihne, o to mech mne pečovati, starce! Dříve však ještě jeho ke své pomistě použiji!«

»Však střežím vás před úklady toho padoucha!«

»Neboj se O' mne; vímť, s kým mi jednati a mám se náležitě napozoru!« ubezpečoval Vartemberík a pak s významným pohledem doložil: »S iBukovským ještě dnes odeberu se na Kumburk, abych tam o uprchnutí Zouzarově se dověděl,«

»Ten musí vám dotvrdítí, že viděl mrtvolu mladého Jana do hrobky odnášeti!«

A temný oheň opět zaplál v oku starcově, jaký vždy pří zmínce o mladém Zouzaroví v něm se objevil.

»To také jíž učinil a přísahal, že Zouzar ve vězení svém zemřel, a přece je on naživu!« doložil Vartemberk a bystře na stařce pohlížel, jenž opět měl se svým kelímkem co dělati, aby pátravómu zraku šlechticovu se vyhnul.

Vartemberk byl nyní už pevně přesvědčen, že starý alchymista v ohledu tomto nějaké tajemství před ním skrývá a že nejpochybně při tajemném uniknutí Zouzarově z Rumburku sám byl zúčastněn. Dovedl si tuto zdrželivost starcovu vysvětliti a pak při poměru, v jakém nyní sám k Zouzaroví byl, nesměl další podezření Kolonovo vzbuditi, nýbrž spíše o svém přátelství k němu jej ubezpečiti.

Krátkou chvíli tedy ještě s Kolenem rozmlouval, pak pravicí svou mu podav, zvolal:

»Zouzar připravil záhubu Albrechtovi, já stejnou měrou Slavatovně se odměním! Brzo bude Rumburk nového vládce vítati!«

A ubíhal z laboratoře, kde teď vše těsné mu přicházelo, neboť rozčilený jeho' duch žádal volné prostory a horoucí v něm vášeň ochlazení.

»Pak budu blahořečiti vám, až Jan Zouzar na rodném statiku svém opět dosedne!« volal za ním alchymista a s novými mvšlenkamí k lučebnickým zkouškám svým se obrátil.

»Nikoli Zouzar, sám Vartemberk na Rumburku vládcem se stane, blbče starý!« mručel Vartemberk s potupným úsměškem do' vousů, když v chodbě slova Kolonová zaslechl. »Ten jesuitský šílenec mi nebude již hru mou kaziti a v Stodě již mu další choutky jeho po dědictví Smiřických navždy z hlavy vymýtím!«

A ďábelsky se chechtaje, spěchal podle hradeb do Krokevní ulice a zakrátko ocitl se opět v paláci Smiřických, kde jak vně tak i zevně veliký shon zastal, neboť zpráva o úmrtí posledního pána Smiřického byla se po celém městě rozšířila a přečetní známí í soudruhové Albrechtovi přicházeli se osobně o neblahé zvěsti této přesvědčit.

Na schodech setkal se Varteimlberk s kastelánem jBukovským, jenž právě od paní Slavatovny vycházel.

S jakýmisi jízlivým výrazem v obličeji, jenž však bystroizrakému Vartemberkovi nikterakž neušel, uklonil se před šlechticem a pravil:

»Nyní j sem úplně k vašim službám, pane z Vartemberku. Netraťme tedy ani okamžiku, abychoin rakev Zouzarovu na Kumburku ohledali.«

»Kterou zajisté prázdnou nalezneme, pane kasteláne!« odvětil úsměšně Varíemberk. »Přesvědčíte se, že Zouzar dovedl i vaší chytrost a ostražitost oklamati.«

»Pak samo peklo musilo mu pomáhati!«

»Mnohdy i peklo své Vlastní lidí opouští!« zněla ironická

odpověď Varíemberkava, jenž od Bukovského se odvrátil, aby z průvodu svého některé zbrojnoše vybral, kteří by jej s Bukovským na Kutnburk provázeli.

A ve čtvrthodině na to vyjela skrovná četa z paláce, aby přes most a Staré město na cestu ke Kumburku se vydala.

VI.

Na hradě Rumburku.

K nejrozmanitějším a nejpamátnějším krajinám v naší krásné vlasti české náleží zajisté též ona, která severně od Jičína až vzhůru k předhoří krkonošskému se táhne. Lesnaté chlumy a táhlé hřbety horské, prostoupené divokými útvary, v jakých český pískovec zvláště si libuje, střídají se s údolími, nad nimiž bezpočetné zříceniny starých hradů a tvrzí panují.

Snad nikde jinde v Čechách nezachovalo se na stejně velké prostoře tolik těchto* němých svědků slávy a moci středověké, jako právě v krajině jičínské. Již příhodná poloha a útvar skal vybízely takřka předky naše, aby tu sídla svá rytířská zakládali, a tak skoro každý chlum, skoro každý hřbet skalní jest ozdoben pozůstatky hradů starých, které ovšem den co den více scházejí a v málo letech snad dokonce s povrchu zemského zmizejí, pakli s nimi tak nešetrně zacházeno bude, jako tomu bývalo za posledních tří neb čtyř desítiletí.

Jíž Jičín sám se svým mohutným zámkem velkého Valdštejna, pak nedaleké Kartouisy, nyní arcif zcela opačnému účelu odevzdané, než jakým byl původní, dcvedou každého přítele domácích dějin a starožitností poutati. A severně od města vznáší se celý věnec starých hradů a tvrzí, které krajině této tak zvláštního rázu dodávají. Tu vypínají se v těsném skupení hradové Bradlec a Kumburk, dále k severovýchodu Pecka, na sever Levín, Kozlov, imposantní Trosky a mnoho jiných bývalých sídel rytířských, po nichž už jen slabé stopy se zachovaly.

A romantické panorama toto, jemuž je málo rovných v naší vlasti, objímá na severu obrovská hradba krkonošských velikánů, přední stráže své od pomezí hluboko do' žírných krajů českých vysílajíc.

Údolí a svahy chlumů jsou v celé krajině této posety živnými městečky a dědinami, jež z temného zelení tak malebně vynikají, a vzdělanost tohoto prutu země řadí jej k nejpokročilejší ve vlastí naší.

Avšak nejenom v naší době krajina tato své lidnatosti a vzdělanosti se těší. Již ve středověku spatřujeme zde táž hojná místa, jejichž pozůstatky až na dnešní den se zachovaly, aneb již na stejné výši s během časů se udržely a vždy více a vise se zvelebovaly. Jíž před stoletími náležela krajina jičínská k nejpokročilejším v Čechách a jíž četná ona sídla panská a rytířská, jež tu nyní s obdivem pozorujeme, dosvědčují, jak rádi tu velmožové a bohatýři čeští trávili.

K nejpamátnějším hradům v okolí Jičína však náleží bez odporu Kumburk, na temeni vysokého, lesnatého chlumu do výše se vypínající a též ve svých ssutinách ještě někdejší mohutnost a slávu svou hlásající,

Ovšem i hradu tomuto naše století nesmírně ublížilo, neboť ještě před osmdesáti roky v hlavních částech svých zachován byl, ale i tyto pozůstatky jsou dosud tak mohutné, že každého cestovatele okamžitě přesvědčí, kterak pevné a zároveň rozsáhlé sídlo původce hradu tohoto byl zde sobě zbudoval,

Pocházíť pak hrad Kumburk, s nímž čtenář nyní blíže se seznámiti musí, z konce třináctého století a přičítá se stavba jeho známému velmoži a státníkovi českému Benešovi z Vartemberka, který v dějinách jako první dynasta na Jičíně a Kumfourku se nám objevuje. Stálť on věrně při posledních Přemyslovcích a jeho působením se hlavně stalo, že na místě slabocha Jindřicha Korutanského Jan Lucemburský na královský trůn český povolám byl, jehožto synu Václavovi, pozdějšímu Karlu IV., kmotrem při křtu svatém byl.

Máť tedy hrad Kumburk slovutného původce, jenž toto sídlo své podle potřeby času tehdejšího tak opevnil, že náleželo k nejpevnějším hradům v Čechách. Beneš z Vartemberka měl jistě zvláštní zalíbení v liniích hlemýžďových, neboť nejen že

cesta po příkrém vrchu takovýmto kotoučovitým způsobem vedena jest, leč i hrad sám jest v půdorysu svém hleimýžďovitě založen, což svědčí o1 strategických vědomostech páně Vartemberkových, neboť tím bylo každému nepříteli dobývání hradu nesmírně stíženo, jak v běhu století pozdějších častěji se osvědčilo.

Na ihlemýžďovité cestě této do vlastního hradu stály neméně než tři přepevné brány, které mezi sebou vysokými zdmi spojeny byly, jež třikrát kolem celého hradu se táhly. Měl' tedy Kumburk trojnásobné hradby, z nichž ona první pravé pevnostní zdi se podobala, neboť mimo pevnou bránu s věží a cimbuřím ještě šest kulatých bašt ji na všech stranách chránilo. Mezi touto první a druhou hradbou byl sdělán hluboký příkop ve skále a přes něj zdvíhací most k druhé bráně vedl. Již z tohoto vylíčení lze seznati, že Kumburk byl skutečně z nejpevnějších tvrzí ve vlasti naší, neboť při každém kročejí mohl tu býti nepříteli dobývajícímu postup na hleimýžďcvité cestě zamezen a hrad sám z četných věží a bašt svých vydatně hájen.

Nad druhou branou k severu vznášela se mohutná oblá věž, která měla původně za účel, aby vchodu do této brány hájila, jíž však později za hradní vězení se užívalo. Dolejší části vnitřní byly zcela ve skále vytesány a zde v surových časech středověkých, ba i později minohý z ubohých vězňů zdlouhavou strašnou smrtí umíral. Co tu asi bylo slzí prolito, jaké nářky zde zaznívaly a jaké zoufalství se tu jevilo' v strašných těchto klenbách, na něž i nyní ještě, kdy vše už je dávno ve zříceninách pohřbeno, nelze bez hrůzy pohlížeti?

Na druhém konci hradební zdí, jež od této cblé věže k východu se táhla, vypínala se nad třetí branou ještě mohutnější čtverhranná věž, ze samých balvanů pískovcových zbudovaná. To byla nejvyšší část hradu, neboť v úkrytu jejím rozkládaly se po výšině skalní vlastní budovy hradu Kuimlburka, jako by se v ochranu obrovského' strážce tohoto oddávaly. I tato věž se

posud v dolejší části své zachovala, ačkoli více než z polovice buď zub času buď nešeitnnost lidská ji zhroutily. S cimbuří jeljího otvírala se nevyrovnaná vyhlídka na širou krajinu od Krkonoš až k poboří českomoravskému na jihu, od Sudet až ke středohoří v Lítoměřícku a Brdům za Prahou, —

Nyní arciť všecka tato mohutnost a síla zničena leží a jen puisté zříceniny dovedou nám vypravovati o časích dávno* minulých. Však i skrovní svědkové dávnověkosti jsou zasvěcenci dosti výmluvnými a z pouhých obrysů jejích do'-vedeme si v duchu sestaviti a doplniti obraz, v jakém Rumburk kdysi předkům našim se jevíval.

Ještě na počátku sedmnáctého století stkvěl se v plné slávě a nádheře své, ačkoli jíž tehdáž značně proměněn byl a vnitřní zřízení jeho zvýšeným požadavkům pokročilejšího času se přiměřilo, Kumiburk nelbyl tehdáž již pouhou pevností, jakou byl ještě za válek husitských a nepokojů Vladislavovských, nýbrž jíž pravým sídlem panským, které nyní i pohodlný život připouštělo.

Staré hradby a bašty stály teď opuštěny a zato tím větší péče vlastnímu hradu věnována, jenž během šestnáctého století značně rozšířen v mnohém ohledu bytelnějším a příjemnějším učiněn byl. Zejména, když Kumburk majetkem Smiřickýclh se stal, nabýval vždy více modernější tvářnosti, a tak v listopadu roku 1618, kdy pan Jindřich z Vartemberlka s Kastelánem Bulkoivským a ostatním průvodem svým od Jičína ke hradu se přibližoval, jevil se mu tento v ranní záři podzimního slunce jako nádherné místo velmožů, po němž zatoužiti už za to stálo.

U Vartemberka pak byl tento pocit touhy tím oprávněnější, an to byl jeden z předkův rodiny Vartemberků, který byl hrad Kumlburk vystavěl, ačkoli už skoro po dvě století byl hrad v držení jiných rodin. Proto však přece se k němu vázala tradice v rodu Vartemberkův a zejména náš dobodružný Jindřich z Vartemberka, jehož jmění níkterakž snahám a lilbůstkám jeho

nedostačovalo, častěji v chvílích přemýšlení o budoucím osudu svém prával si nazpět ony doby, kdy Vartemberkové krajinou touto a okolními hrady vládli.

Zamyšlen jel tedy úvozem, jenž dole pod vrchem na popraží lesa se táhl, a an i kastelán Bulkoviský ze zvláštních příčin nebyl hovorným, uplývala cesta dosti jednotvárně. Jen časem pohlížel Vartemberk vzhůru ke hradu, jehož dkna červenou září vycházejícího slunce se rděla a. v lících jeho bylo lze seznati, jak veliké pohnutí v nitru jeho alsí panuje.

Vždyť přibližoval se místu, z něhož chtěl vésti hlavní ránu proti Markétě Slavatovně, kde zároveň chtěl úplného obratu v životě svém dosíci a dobrodružného důstojníka za bohatého a váženého velmože vyměniti! Tu ovšem není divu, že duch jeho mocně pracoval a osnováním plánů pro nejbližší budoucnost takřka zanesen byl. iNeivšímalť si tedy okolí svého, až tu náhle příí ohibí cesty, která na rohu lesa na skalní stráň se zatáčela, vyrušen bly jakýmsi divým výkřikem, jenž v bezprostřední blízkosti jeho se ozval.

Kvapně obrátil se v onu stranu cesty, která kolem vynikajícího balvanu skalního ostrý úhel tvořila, a spatřil pod koněm kastelána Bukovského' svíjející se jakousi postavu lidskou, která hrůzný onen hlas ze sebe vydávala.

»Co to, pane kasteláne?« vzkřikl Vartemberk s nevolí, »vždyť chuďasa tcho pří nejmenším o zdravé údy připravíte!«

»A kdo mu kázal, aby zde za balvanem číhal a mému koni přímo mezí nohy vrazil!« odsekl kastelán a teprve nyní s koněm svým stranou se uhnul.

»Tuším, že přece bylo lze se mu vyhnouti!« káral jej Vartemberk dále a oferátív se ke svým žoldnéřům zvolal: »Kuneší, sehni se k tomu starci a hleď mu na nohy pomoci!«

Šedivý stařec, jenž posud v kotouči se na zemí svíjel, pozdvihl na ta slova krví zbroeenou tvář svou a vděčný pohled padl na Vartemberka,

»Nač tolik okolků s tím blbcem!« zvolal nevrle kastelán a

obrátil se zase na cestu ke hradu. »Kdyby jej kopyto mého1 ryzáka bylo lépe do zbrklé hlavy trefilo, bylo by o jednoho špehéře a slídila méně!«

Nový pohled, ale plný zuřivosti zvířecího vzteku zaleskl se v zapadlých očích starcových za nelidským kastelánem; v témže okamžiku přistoupil k němu žoldnéř Kuneš a počal jej se země zdvihati.

Nyní teprve viděl Vartemberk, kdo onen nešťastník byl, jenž tak nenadále pod koněm kastelánovým se ocitl. Byla to nízká postava hrbatého mužíka, jenž zajisté přes šedesát let věku čítal, neboť dlouhé řídké šediny až na krk mu splývaly. Na svraštělém čele byl trefen kopytem koně a krev řinula se mu po tváři. Mimo to byl nepochybně i po těle zhmožděn, neboť velice sténal a divoké výkřiky ze sebe vydával.

»Jene, naber tamto* v bystřině vody do přílby,« kázal Vartemberk druhému ze žoldnéřův svých, »a omyj mu skráně, aby se zase občerstvil,«

Stalo se tak a stařec po nějaké chvílí zase na nohou státi mohl. Nesouvislými slovy dával Vartemiberkovi a žoldnéřům jeho vděčnost svou najevo1, za kastelánem Bulkovskýrn však pěstí zaťatou pohrozil a hrůzným řevem naň soptil.

Pak s pomocí žoldnéřovou usedl na kámen pod balvanem skalním, kde nehoda tato jej byla zastihla, a hned nato Vartemberk s ostatní družinou uháněl dále za kastelánem,

Bulkovisíký hleděl zamračeně před se a ani na Vartemiberka se neohlédl, když tento opět po straně jeho se ocitl,

»Zdá se mí, že na toho starce nevrazíte, pane kasteláne!« započal Vartemiberk a bystře naBukovského pohlížel,

»Mohu já za to, když ryzákovi mému mezi nohy se plete?« zněla úsečná odpověď kastelánova, »A ostatně by blbého netvora toho škoda nebylo, kdyby byl pod kopyty koně zeepeněl!«

»Tuším, že jsem jej před lety na Kurnburiku vídával,«

pokračoval opět Vartemberk dále, »neboť pamatují se na hrbatou postavu mužíka toho,«

»Ano, býval on hrohníkem a kostelníkem na hradě,« odtušil suše kastelán. »Co* však já se na Kumburku regentem stal, musíl se ihned kliditi a teď v jakémsi doupěti tamto v dědině se zdržuje.«

»Myslím, že býval na Kumburku ještě za Zouzarův?«

»Nevím ničeho o tom,« odsekl kastelán, »však nyní více se mi na hradě objeviti nesmí, sice jej psy dám vyšívati!«

»Což posud tam dochází!«

»iBa, zdá se, že zná každý kout a tajný vchod na Kuniiburku, neboť i při zavřených branách na hradě se objevil a blbé kousky svoje prováděl, snad jako za časů, kdy tam starý blázen Zouizar sídlil.«

»Ten stařec počíná mne zajímati!« mručel si do vouisů Vartemberk. »Tuším, že je v leccos zasvěcen, co na Kumiburku se dalo a světla denního se štítiti musí. Každým způsobem musím se s ním ještě setkati!«

Pak opět v nové myšlenky se pohřížil a zakrátko byla hlemýžďovítá cesta kolem vrchu hradního' ukončena.

Naší cestující stanuli před první branou hradní.

Trouba hlásného zazněla a zanedlouho byl padací most spuštěn a těžká vrata se otevřela.

Kaistelán Bukovský přesvědčil se, že byl hrad v nepřítomností jeho dobře opatrováin. Celá družina vjela do prvního podhradí a první předmět, jetnž Vartemberkovu pozornost poutal, byla ona oblá věž, která na pravé straně druhé brány do výše se vznášela, aby této k obraně sloužila,

Jak už řečeno, byla to přepevná stavba o několika poschodích, jíž už odedávna za hradní vězení se užívalo.

Pod věží obrátil se Vartemberk ke kastelánovi, s níímž o Kateřině Smiřické ještě ani slovem nebyl mluvil, s náhlou otázkou;

»V této věži je tedy slečna Kateřina ve vězení držena?«

Kastelán prudce trhl uzdou koně svého', takže tento až se vzepjal, a pak jízlivým zrakem svým na tazatele mrštil. Bylo očívidno, že ^neočekávaná otázka tato je mu velmi nemilá.

»Mýlíte se, pane z Vartemberka,« odpovídal Bukovský, aby aspoň poněkud svou razpačítast ukryl; »slečna Kateřina Smiřická byla sice před časy na Kumburku, byla však už před dlouhou dobou odtud odvezena.«

»Podivno, jáť myslil vždy, že Kateřina je na Kaimburku, anť i Albrecht v podobném smyslu se vyjadřoval.«

»Nikoli, neboť již za předešlého majorátního pána Albrechta Václava byla odtud na jiný hrad dopravena.«

»A nevíte, na který?«

»Já se nikdy o tajemství panstva svého nestaral. Tuším však, že slečna Kateřina je nyní na zámku v Černém Kostelci.«

A aby všem dalším otázkám Vartemlberkovým o předmětu tomto se vyhnul, popohnal koně svého' do druhé brány, která za dne otevřena byla, a spěchal cestou vzhůru po druhém náhradí, jako by ostatním za průvodčího sloužiti chtěl.

Vartemberk úsměšně za ním pohlédl a hučel si do vousů:

»Lží jen, lži, liško prolhaná! Počínáš už jednati podle návodu paní Slavatovny, která tuší, že by jí Kateřina valně překážeti mohla, kdyby svět a odvážný chlapík jako já něco bližšího se o ní dověděl. Kateřina je vězněna v této věži a nikoli v Černém Kostelcí,a odtud se pokusím jí vysvoboditi!«

Vrhl ještě jeden pohled na šedou věž a pak za kastelánem do! vnitřního hradu se ubíral, kde už čeleď příchod jejích očekávala.

Kastelán Bukovský uvedl pána z Vartemberka do jediné z hradních síní, kdež malé občerstvení uchystati dal. Také o průvod ostatní bylo pečováno,

Vartemberk ale nezdržel se dlouho u stolu, ba ani ohnivé víno, jaké kastelán přinášeti dal, nebylo s to, aby jej nechalo na hlavní účel cesty jeho zapomenouti, a proto brzo povstav, vyzval Bukovského, aby bez dalšího prodlení hradní hrobku s

ním ohledal.

Bukovský volky nevolky musil se rozkazu tomuto podrobiti, ačkoli byl toho náhledu, že by se s vyšetřováním tímto* ještě nějakou chvílí posečkati mohlo.

»Však ona nám mrtvola mladého Zouzara náhle nezmizí,« pravil v polovičním smíchu, když klíč ke hradní kaplí se zdí si jímal.

»Vy jisté tedy posud pevně přesvědčen, pane kasteláne, že mrtvolu v hrobce a rakvi nalezneme?« tázal se Vartemlberk.

»Jako že mám hlavu na svých ramenou! Jinak by se musily zázraky ve světě díti, a ty se tec! u máš více nedějí-«

Vartemberk bystře pozoroval v okamžiku tomto tvář odporného mu kastelána, ale skutečně nemohl v ní ani nejmenší stopy nějaké šalby neb úmyslného klamu vypátrati.

»Byl by tedy skutečně podveden?« myslil si v duchu. »A neví ničeho* o zmizení Zouzarově? K jakému účelu by to vlastně měl přede mnou tajiti? Neznám žádné rozumné toho příčiny! -Že pobyt Kateřiny Smiřické na Kumburku popírá, to dovedu již pochopiti, neboť jedná tak podle rozkazů paní Slavafovny, která s té strany nějaké nebezpečí mým působením větří! Ale co* Zouzara se týče, tuť věru není příčiny zmizení jeho tajiti, když zjevení se jeho' tak strašný konec životu Albrechtovu přivodilo! Možná dost, že i jeho ostražitost byla od tajných přátel Zouzarových oklamána.«

Zamyšlen kráčel za kastelánem, který v nádvoří povolal dva 'žoldnéře své a kázal jím dvě hořící pochodně přinésti.

Když se tak stalo, vedl Vartemlberka do hradní kaple, |jež v severní částí hradu nad strmou skalou se vypínala. Dole táhla se zahrada až k první baště, nyní ovšem značně zanedbaná a houštím zarostlá, neboť kastelán Bukovský nebyl přílišným přítelem přírody a sáni zahradu zámeckou nikdy nenavštěvoval. Ostatní čeledí hradní byl vstup do zahrady taktéž zakázán, neboť na západním konci zahrady vznášela se zmíněná žalářní věž a okna její vedla pouze na tuto stranu,

takže obyvatelé věže od všeho1 styku s čeledí odloučení byli.

Vartemlberk vstoupil do kaple a přistoupiv k oknu jejímu, jež do zahrady vedlo, rozhlížel se po okolí a také ihned se zde orientoval. Bukovský arcíť každý kročej jeho sledoval, ale

Vartemberk lhostejně se tváře nikteraká na sobě nejevil, že by jej cosi jiného než vyhlídka do zahrady a do údolí vábilo.

K rozkazu kastelánovu vyzdvihli oba žoldnéřové uprostřed dlažby kaple velký náhrobní kámen, jenž vchod do hrobky zavíral.

Stálo to velkého namáhání, než žoldnéřové dostali kámen z ložiska jeho, v němž pevně byl zaklínován.

»Kámen tento nebyl zdvižen od té doby, kdy mrtvola mladého Zouzara dolů do hrobky snesena byla,« pravil kastelán k Vartemberkoivi, jenž od okna se odvrátiv ik práci obou žoldnéřův přihlížel; »proto také i v hrobce vše zase na svém místě nalezneme, jakž jsme tam tehdáž byli zanechali.«

Vartemberk posupně se usmál na tato1 slova kastelánova a pravil:

»Vkrátce se, pane kasteláne, o jiném přesvědčíte!«

Bukovský nedůvěřivě zavrtěl hlavou a jelikož kámen právě s otvoru hrobky odvalen byl, dal obě pochodně rozžehnouti.

Pak přistoupil k černému otvoru, v 'němž úzké schody dolů vedoucí se jevily.

Vešel sám první s pochodní do krypty a Vartamiberk s druhou pochodní jej následoval.

Oba žoldnéři měli nahoře na stráži u otvoru zůstati a teprve kdyby z vnítřka volání byli, do hrobky sejíti. Káízalť tak Vartemlberik, jenž nechtěl, aby hradní čeleď hned v prvním okamžiku o tajemství hrobky se dověděla.

Asi dvacet stupňů vedlo v rovném směru dolů do hrobky, která jako nevelký klenutý prostor se jevila. Panovalať zde skoro úplná tma a jen na straně ke hradní zahradě obrácené bylo vysoko u stropu malé okénko ve zdí ponecháno, kterým

několik nuzných paprsků a trochu čerstvého vzduchu v nejbližší okolí vnikalo'.

Kolem dvou podélných zdí hrobky táhly se zděné podstavce, na nichž leželo několik cínových a dřevěných rakví.

Nikdo z příchozích nevěnoval příliš velkou pozornost rakvím těmto, nýbrž kastelán vedl Vartemberka přímo do levého rohu hrobky, kde oddělena od ostatních hrubá, velká rakev stála.

»Zde v této truhle leží pozůstatky mladého Zcuzara!« zvolal jakoby vítězným hlasem kastelán Bukovský a se vztyčenou pochodní postavil se na podstavec k rakvi, »Nuž, mluvili jsem pravdu, že v hrobce není ničím hnuto?«

Vartemlberk přikročil blíže a j al se rakev ohledávati.

»Rakev ovšem zde stojí,« pravil po nějaké dhvílí, »ale z toho ještě nenásleduje, že by i Zouzarova mrtvola v ní býti musíla.«

»Ani nyní ještě nevěříte, pane z Vartemberka?«

»Nevěřím!« zněla stručná odpověď šlechticova.

»Nuž, tedy též o obsahu rakve vás přesvědčím!« vzkřikl Bukovský a sestoupiv s podstavce zarazil pochodeň svou do skuliny ve zdí a krátkým mečem svým snažil se víko' rakve odrazítí.

Nestálo* to mnoho namáhání, neboť sotvaže meč do skuliny vrazil, již víko s velkým třeskotem odskočilo' a na druhé straně svalilo se na zem.

Kastelán jako střela přiskočil k rakvi, Vartemberk o něco volněji příkladu jeho následoval, a oba upjatě do vnitra rakve nahlédli,

Rakev byla úplně prázdná.

Jem setlelý bílý rubáš ležel smačkaný na dně jejím.

»Prázdná! Prázdná!« vzkřikl s výrazem nejvyššího zděšení kastelán Buíkovský a vyvalil očí na neočekávaný tento zjev.

»Ano, prázdná, pane kasteláne, jak jsem vám byl předpověděl!« odtušil Vartemberk a zase na krok odstoupil,

kdežto Buíkovský posud ulekán ina rakev pohlížel, nejsa slova mocen.

V témže okamžiku ozval se nablízku obou jakýsi divoký smích, jenž spíše zvířecímu řevu se podobal, a hned nato zaslechli oba mužové v hrobce surový hlas:

»Prázdná! Prázdná!«

Zděšeně ohlížel se kastelán kolem sebe a neméně byl i Vartemberk tímto náhlým výkřikem doijat a překvapen.

Zrak jeho padl na vysoké okénko1 ve zdí a hle, tam zvenčí spatřil šklebící se tvář starého hrbáče, jejž před hodinou byl kastelán na cestě u lesa tak divoce koněm svým přejel.

Nemohl překvapení svého utajítí a jíž chtěl do okna křiknouti, a:n tu zase tvář šíleného starce zmizela a pozornost Vartemlberkova náhle na kastelána obrácena byla.

On totiž v zděšení svém neviděl, kdo tak strašně do hrobky byl zařval, a ze zákoutí svého také ani okénko přehlédnouti nemohl. Přičítal tedy děsný onen hlas jakési nadpřirozené příčině a jsa jíž spatřením prázdné rakve nadmíru polekán, ztratil nyní úplně všecku mysl a klesl vedle podstavce omdlelý na zem.

Vartemberk přiskočil mu sice ihned ku pomoci, vida jej však bezduchého na zemí ležeti, odhodlal se, že oba žoldnéře z kaple přivolá, aby omdlelého kastelána vynesli na zdravý vzduch.

Dříve však postavil ještě víko na prázdnou rakev, aby žoldnéři v hrobce nepozorovali, za jakým účelem oba bylí do stánku mrtvých vešli, a pak teprve žoldnéře přivolal.

Když tito přispěchali, oznámil jim stručně, že kastelán nezdravým vzduchem v hrobce ve mdlobu upadl, a dal jej pak pozorně do kaple vynášeti.

Zhasiv 'jednu pochodeň svítil druhou žoldnéřům na cestu a zvolna za nimi vzhůru zase na světlo denní se ubíral,

Zjevením se šíleného starce u okénka hrobky byly v něm nové myšlenky vzbuzeny a nezvratné povstalo v něm

přesvědčení, že stařec tento v tajnosti Kumburku a zejména v původ a příčiny zmizení mladého Zouzara 'jistě zasvěcen jest.

Nebylo již žádné pochybnosti více, že Zouzar ve vězení svém mrtvým se stavěl, jako takový do hrobky v rakví uložen byl a pak odtud pomocí tajných přátel nevysvětlitelným způsobem zmizel a na svobodu se dostal, aby na rodu Smiřických strašnou pomstu svou vykonával.

Stůj co stůj muísil tedy Vartemberk se starým šílencem mluviti a náhlá mdloba kastelánova mu byla tím více vhod, an nepozorovaně na pátrání svá se vydati mohl.

Kastelán byl dopraven do svých komnat, kdež na. loží podařilo se jej opět vzkřísiti; on však pro slabost povstati nemoha, musíl na loží zůstati.

Variemberk dal náhrobní kámen v hrobce opět na své místo vložiti a pak vešel do zahrady zámecké, aby tam další svá pozorování činil.

Zahrada se táhla po severní straně hradu, která zde nebyla tak příliš srázná, jako tornu bylo na ostatních stranách. Prostora její nebyla sice příliš velká, ale útvar půdy činil ji zato tím rozmanitější, nebol výstupky skalní, na nichž štíhlé stromy do výše trčely, a způsobená tím četná zákoutí dodávaly ijí jaksi romantického rázu.

Nyní ke konci listopadu neposkytovala ovšem příliš vábného pohledu, neboť pozdní podzimek byl 'jíž i zde svůj ničící vliv projevil. Stromoví bylo už vesměs holé, stezky pak byly opadaným listím posety; houštiny kolem zdí hradních a bašt se táhnoucí zasahovaly hluboko do zahrady, která, jak už zmíněno, po mnoho let zanedbávána byla a při každém kročeji stopy této nešetrnosti jevila.

S hořejší částí zahrady, která k severní budově hradní přiléhala, jevila se pěkná vyhlídka mejen do údolí kumlburského, ale i v celou severní krajinu, jež tak hojnými krásami přírodními vyniká.

Ale vábný obraz tento nikteraká nepoutal mysl

Vartemberkovu. Jeho duch byl jinými obrazy naplněn a zimníční rozčilení jej ovládalo. Tušili, že se tu ocitl na prahu plánů svých a nyní k překročení jeho rázné se odhodlati musí.

Co byl až dosud na Kumburku seznal, to jen ještě více jej utvrzovalo v přesvědčení, že je na stopě velkým tajemstvím, kteráž ve vlastním prospěchu vyčerpati bylo nyní nezvratným úmyslem jeho.

Vstoupiv do zahrady kráčel nejdříve v onu stranu, nad kterou vznášela se hradní kaple. Pod kaplí táhla se hrobka a sem v tu stranu jistě tedy okénko její vedlo.

Po nedlouhém hledání skutečně také okénko ve zdi nalezl a nedivil se nyní nikteraká, že šílený stařec až k němu vzhůru se dostal.

Bylať dolejší část hrobky přímo1 ve skále vytesána a zed počínala se teprve asi v polovici výšky její. Asi na dva lokte zvýši umístěno bylo ve zdí této řečené okénka.

Po skalním svahu byl tedy k němu tím volnější přístup, ana během času byla se na hřbetu skály značná část prsti nashromáždila a tudíž přístup k průchodu hrobky tím více usnadňovala.

Husté roští táhlo- se kolem celé této sírany hradu až k černé věží žalářní, která v témže směru na straně severozápadní stála. Jednotlivé stromy vypínaly se tu nad houští do výše, větvemi až k oknům kaple dosahujíce.

Vartemberk prodral se houštím až k okénku a viděl na polámaných větvičkách, že tu před krátkou chvílí někdo týmže způsobem se kupředu dral. Vědělf ovšem, že to byl šílený stařec, k němuž nyní veškeré pátrání jeho čelilo.

Avšak po starci nebylo na místě tomto ani stony více.

Vartemberk musil se tedy opět dále ubírati, ačkoli jakýsi vnitřní hlas mu pravil, že s šílencem zajisté v zahradě se setká.

Zvolna obcházel tedy severní stranu zahrady, pilně nahlížel v každý záhyb stezky a v každé zákoutí, ale úplné ticho panovalo všude. Starého hrbáče nebylo lže nikde spatřiti.

Tu se přiblížil k černé věží a bedlivě celý zevnějšek její pozoroval. Vysoko nad zemi byla teprv okna prvního poschodí, hustě zamřížovaná, pak následovalo ještě druhé a třetí poschodí, nad nímž konečně mohutné cimbuří se vznášelo'.

Zde tedy v strašných těchto zdechl trávila již dlouhá léta nešťastná Kateřina Smiřická, bez vyhlídky na změnu v osudu svém, a nyní po' smrti posledního majorátního pána Smiřických dokonce pomstě a nenávistí sestry své Markéty na milost a nemilost vydána.

Nemohlať ovšem posud tušiti, jak nešťastně bratr její Albrecht skončil a jaká zrněna v rodu jejím se udala, ale jíž dlel vysvoboditel její nablízku, jíž mohla míti aspoň vnitřní tušení, že doba ukončení dosavadních strastí jejích se přibližuje.

Vartemiberk marně napínal zraky svoje, aby aspoň nějaké stopy po nešťastné slečně vypátral, leč věž zůstávala němá a nepohnutá, v úzkých oknech nejevilo' se ani známky života a tak bez výsledku opět další cestu svou po zahradě nastoupiti musil. Avšak dobře se rozhlížel po celém okolí, každou jednotlivost vtiskl si pevně v paměť svou a původní rysy plámu svého- neustále doplňoval.

Tak vcházel v dolejší část zahrady, kde tato první hradební zdí ohrazena byla. Na levém kanci vznášela se jedna z oněch šesti bašt, které celý hrad obklopovaly, ale jen tenkrát žoldnéřstvem osazovány byly, když hradu nějaké nebezpečí hrozilo, aneb obležení jeho se bylo obávati.

Levá tato bašta byla z nejvyšších, neboť trčela na vysokém výstupku skalním, jakož vůbec dolejší část zahrady velmi nepravidelnou půdu měla. Houští tu bylo ještě neproniknutelnější a celé okolí spíše nějakému lesu se podobalo.

Leč ani tato neschůdnost nezdržovala Vartemfoerka, aby sem v tuto část zahrady kroky svoje neobrátil. A skutečně, úsilí jeho nemělo zůstati bez výsledku.

Za ostrým hřebenem skalním na konci zahrady spatřil

starého' šílence na zemí klečeti.

Měl' hlavu obvázanou šátkem, aby ránu, od kopyta koňova zasazenou, opatřil, a jako sám v sebe pohroužen seděl na klečících nohou a stále hlavou pokyvoval. Ruce držel spíaté v klíně a upřeně před sebe pohlížel, nesrozumitelné zvuky chvílemi ze sebe vydávaje.

Jakmile však Vartemberk se mu zjevil, zajiskřilo se mu v oku a pocit vděčností zračil se ve svraštělé tváři,

Vartemberk viděl, že přispěním svým, jakéž byl starci proti surovému Bukovskému věnoval, náklonnost a vděčnost jeho byl si získal. Očekávali, že mu to v sledování plánů jeho zajisté prospěšným bude, a v očekávání tomto se také neklamal.

Stařec pozdvihl totiž hlavu svou k šlechticovi a chraplavým, ale přece srozumitelnými hlasem pravil:

»Ó, milostivý pane, starý Samuel bude vaším věrným psem; vy jste mu zase život navrátil!«

A nahnuv se k Vartemíberkovi, jenž s útrpností na nešťastného tvora pohlížel, líbal cíp pláštíku jeho.

»Těší mne, že jsem se ti něčím zavděčiti mohl.«

»Do smrti starý Samuel na to nezapomene! Oh, starý Samuel má dobrou pamět! Dnes se mu zase v duchu rozsvítilo!«

»Kastelán jíž teď za své surové jednání pyká.«

»Ó, starý Samuel mu blahořečí!«

A s výrazem nejvyšší radostí chopil se oběma rukama hlavy své, kterou sem tam kolébal, jako by jí teprve od několika okamžiků na ramenou cítil.

»Nerozumím ti, starce; spíše bys měl Bukovskému klnouti.«

»Ne, ne!« zvolal prudce starý hrbáč. »Ta rána kopytem mi zase vrátila mou pamět, já nejsem už blbý Samuel! Nová, krev proudí v žilách mých, co ta černá pod koněm kastelánovým z mozku mého vyprýštila!«

A pohlížel na Vartemiberka jiskrným zrakem, jenž úplně se

lišil od blbého výrazu, jakýž byl na silnící u starce pozoroval. Nebylo pochybností, že nenadálá katastrofa byla vlastně starci ku prospěchu a že otřesením mozku chorý jakýsi nerv dřívější pružnosti nabyl a nátlaku krve byl zbaven.

Seznání toto i jeho naplnilo radostí, neboť teď tím spíše mohl nějakých zpráv nabyti od starce, který celý život svůj na hradě Kumlburku strávil a svědkem všech událostí v rodině Zouzarův i Smiřických se stal.

»Však kastelánovi nyní tím méně na oči smíš,« pravil k starci, jenž dosud v zanícení nad náhlým obratem v neblahém stavu svém sem tam se kýval a blaženě se usmíval; »přísahal ť ti pomstu, pakli tě jen ještě jednou na hradě dostihne, a on je muž podle toho, aby hanebnou přísahu svou vykonal,«

Na rtech starcových objevil se opovržlivý úsměv po výstraze této.

»Ať pokusí se starého Samuela z Kumburku vypuditi!« zvolal divokým názvuikem. »Již mnohokrát vyhnali starého Samuela jako prašivého psa z hradu, a on přece vždycky se zase navrátil! Ó, neznáť nikdo Kumburk tak dobře jako já, a starý Samuel má do něho deset bran, o nichž nikdo neví. Netrávilť jsem nadarmo 60 let věku svého v drahých zdech těchto, kdy zde ještě milované panstvo moje sídlilo — ach, ty časy už jsou dávno pryč, a jen starý Samuel zůstal zde, aby střežil hříchy toho hanebníka!«

Pak pohroužil se v jakési myšlenky a nesouvislé zvuky vycházely přes rty jeho. Náhle se vzchopil a zvolal:

»Ach, mně je tak volno, tak zdrávo, jako za let mladosti, když jsem býval komorníkem nešťastného pána mého! Oh, mámť daleko ještě do hrobu a pomstím se tomu bídníku, byť i nový život byl mi navrátil! Ne sebe, ale pána svého na něm pomstím.«

A pohrozil pěstí proti hradu, jako byl jíž jednou na silnici za Bukovským učinil.

»Tys býval ve službě starého Zouzara?« tázal se po nějaké

chvíli Vartemberk, jenž konečně chtěl se ku předmětu svému přiblížiti.

Starý Samuel obrátil se na ta slova k němu a nedůvěřivě naň pohlížel.

»Vy patříte také tam k těm nahoře?« tázal se váhavě. Ale pak rychle doložil: »Ne, ne! To nemůže býti, vy jediný jste se zastal starého Samuela a dal jste jej omývati, sice by byl jako padlý kůň zcepeněl! Vy k nim nepatříte! Starý Samuel je věrným sluhou vaším!«

A znova líbal konce pláště Vartemberkova.

»Odpověz mi tedy na některé otázky, starce, neboť vidím, že o mnohém víš, co před lety na Kumburku se udalo.«

»Ó, teprve teď se rní počíná zase vše v paměť navraceti! Dříve jsem byl jako pohřížen v snách, které málokdy paprsek slunce osvítil.«

»Tys byl tedy již za Zouzarů na hradě tomto?«

»Ó, byly to krásné časy! Proč jen tak náhle musíly skončiti? — Ó, zlí lidé to učinili, zlí lidé byli ti Smiřičtí! A můj nešťastný pán byl tak dobrý, a vše musílo zajíti!«

I zakryl sobě líce rukama a hořce vzlykal nad časy minulými,

»Však nevzešlo Smiřickým žádného' štěstí z jejích majetku,« odpovídal Vartemberk; »bylť spíše jejich záhubou.«

»Vím to, vím; a nemohloť také spočívati požehnání Boží na uloupeném statku, neboť nebohý pán můj na smrtelném loži proklel Smiřického i jeho dědice, by žádný z loupeže své dlouho se netěšil; a spravedlivý Bůh tu kletbu vyslyšel! Teď jen jediný potomek ještě prý vládne statkem zločinně nabytým!«

»I ten je už ve hrob sklácen!« odvětil významně Vartemberk. »Poslední majorátní pán Albrecht Smiřický padl v souboji.«

Jako střela vymrštil se starý hrbáč do výše a obličej jeho zářil šílenou radostí.

»Poslední Smiřický už tedy dokonal!« vzkřikl divoce a jako by dávná šílenost byla se starce zmocnila, skákal do výše a vyhazoval rukama, právě jako pomatenci činí, když nad nějakým mocným dojmem radost svou projevují. »Kletba nešťastného pána mého je vyplněna! Já se té krásné pomsty dočkal! Ó, jak jsem omládli«

A poznovu sem tam pobíhal, až najednou se zastavil a Vartemberka se tázal:

»A to je také všecko pravda, co mí tu povídáte? Byl by se toho starý Samuel skutečně dočkal?«

»Za krátko bude mrtvola posledního pána Smiřického do rodinné hrobky v Černém Kostelci uložena.«

»A pak syn nešťastného pána mého zase dědictví svého dosáhne?«

Vartentbeťkovi se zalesklo v oku, měl' starce tam, kde jej konečně míti chtěl.

»Což je mladý Zouzar na živu?« tázal se jakoby s udivením.

Starý Samuel chytře se usmíval a ukázav na hrobku kumiburskou, pravil:

»Tam pochovali tělo jeho, ale on zase zdráv hrobku opustil.«

Vartemiberk jevil při tom větší podivení.

»Vidělt jsem ovšem, že rakev jeho je prázdná, ale kterak se to stalo?«

Stařec pohlížel zase nedůvěřivým zrakem, isvýlm na Vartemberka.

Tento chtěje rozplašiti nedůvěru jeho, položil mu pravici na ramena a pravil:

»Ve mně se zrádce neobávej; jsemť přítelem mladého Zouzara a vím, že žije.«

»Vy že to víte, a kterak mi to můžete dokázati, an ve světě nikdo toho netuší?«

»Dokáži ti to tím, když ti oznámím, že mladý Zouzar to

byl, jenž posledního Smiřiokého v souboji zabil.«

Stařec zase zachytil se za hlavu a nejvyšší radost jevila se v obličeji jeho.

Pak pozdvihl sepjaté ruce ik nebi a zvolal:

»Ó, ještě ije spravedlivý Bůh na nebi! Nešťastný parné můj, ty jsi nyní pomstěn!«

»Nuž, vidíš tedy, kterak mi v plné míře můžeš důvěřovati!« započal opět Vartemiberk, jenž neopomíjel nikdy železo kouti, dokud hoké byla. »Vypravuj tedy, jak dalo se tajemné vysvobození mladého Zouzara z vězení kumburského.«

Starý Samuel však 'byl ještě dlouho pohřížen ve své radostné rozčilení nad zprávou šlechticovou a poznovu jal se celovati cíp jeho pláště.

»Vy jste jej tedy viděl, mého mladého pána?« tázal se, nedbaje na otázku Vartemfeerkovu.

»Ovšemže,« odtušil tento, »a právě proto na Kumlburk přicházím, abych zde v jeho prospěchu jednal. Proto také musím dříve o všem podrobnou známost míti, co se zde přihodilo, a zejména, kterak se mu podařilo kastelána Bukovského tak oklamati a z hrobky zmizeti.«

»Ó, milostivý pane,« jásal stařec, »nyní váim vše vypovím, vše, nač se můj starý mozek rozpomene. Vždyť ;je mí dnes, jako bych byl zlnovu oživl, a všecko zase vidím jasně před očima, očetm jsem myslil, že už dávno to z mé paměti vyšlo.«

»Vypravuj tedy.«

»Ó, to byla velmi zapletená hra,« počal konečně starý Samuel, »neboť kastelán Buikovský střežil nešťastného' mladého pána mého jako lítý vlk a nikdo se nesměl k němu přiblížiti. Ba málokdo na hradě věděl, že tu pravý majitel hradu a celého panství v podzemním vězení držen jest. Ale starý Samuel věděl o všem, starý Samuel se kastelánovi jen smál a umínil si pána svého vysvoboditi.«

»Ty sám jsi byl tak mohutné myšlenky schopen?«

»Ó, nikoli, bylť tu ještě adept našeho nešťastného pána,

mistr Kolon, a ten se mnou o vysvobození syna jeho pracoval.«

Vartemberkovi se při jmenování mistra Kolona poznovu v lebce rozsvítilo.

»Je to* týž Kolon, který nyní v Praze voňavky dělá?«

»Ano, odebral se odtud s vysvobozeným pánem naším do Prahy.«

»A ten ti tedy v tom velkém díle pomáhal?«

»On to byl, který kastelána a celý hrad Oklamal, jinak bych já sám o sobě nebyl mu pomohl.«

»A kterak se to1 přihodilo?«

»Mladý Zouzar byl od Smiřiokých na Jičíně zajat a sem na Rumburk potají dovezen. Ale já byl i v noci na stráží a poznal jsem syna nešťastného1 pána mého', když do podzemního žaláře tamto v Černé věži jej uvrhli. Plakal a zuřil jsem zároveň, klinul Smiřickým a zatínal pěst proti Bukovskému, ale tím vším bych byl vězňovi nepomohl, kdyby starý adept nebyl mne vyhledal a plán svůj na vysvobození vězně mně neoznámil.«

»A v čem záležel tento plán?« »Kolon věděl, že já jediný znám všecky tajné chodby a vchody ve hradě; a věru, mílostpane, má jich Kumiburk mnoho, o nichž kastelán ani jiná živá duše nemá tušení, Na tomto místě právě nad takovou tajinou chodbou stojíme a tou jsem se měl do hradu dostati.« »Přímo do podzemí Černé věže?« »Ó nikoli, ale táhne se nedaleko chodby, která vede k podzemnímu žaláři.«

»A tady ses dostal do podzemí onoho?« »Stálo to dlouhé práce, než jsem zeď prolomil a poslední kámen do chodby oné vysadil. S Boží pomocí se však přece všecko zdařilo a nikdo na hradě neměl ani tušení, co každé noci uvnitř skály se děje. Ale hlavní překážka nastala, když jsme se až Ik podzemnímu žaláří dostali.« »Kterak to?«

»Žalářní dvéře jsou zcela železné a žádná moc na světě nedovedla by je vyvrátiti. Já bych si byl hlavu O' ně roztříštil, když na prahu vězení jsme se po takovém namáhání úplně

zklamání viděli. I Zouzara jsme otvorem zamřížovaným ve dveřích viděli a s ním mluvili; ó, kterak nám děkoval a za další pomoc nás prosil! A my mu dále pomoci nemohli. Železné dvéře každému úsilí vzdorovaly.«

»A přece se podařilo je otevříti!« »Ovšem, ale ne násilím, nýbrž lstí.« »Tušil jsem to, a kterak se to dalo?« »S myslí zhroucenou ubírali jsme se osudné nocí oné zase nazpět do tajné své chodby; já zasadil zase kámen, jenž nám cestu k žalářní chodbě otvíral, na místo jeho, a nikdo nepozoroval, jaký vchod jsme tu byli k věznovi zřídili. Starý Kolon dlouho na novou pomoc pomýšlel, až jej tu šťastná myšlenka napadla,«

»Jaká to myšlenka?«

»Nepověděl mí s počátku ani slova o tom, pravě, že teprve tehdáž o všem se dovím, až s přípravami k provedení plánu svého bude hotov. Pak v mé chatrčí dlouho vařil rozličné lektvary z nejrozmanitějších bylin a prášků, jaké někdy jako adept dělával. Jedné noci ukázal mi dvě lahvičky, jednu s červeným, druhou s černým, mokem a pravil: »Tyto dvě lahvičky pána našeho v osmí dnech ize žaláře jeho vysvobodí. Chystej se, zítra jej opět navštívíme I« Já otvíral oči vyjevením, ale věřil jsem slovům jeho, neboť byl stejně jako* já nešťastnému panstvu svému oddán.«

»Tajnou chodbou ubírali jsme se zase k svému průlomu, já vytáhl kámen a stáli jsme přede dveřmi žalářními. Starý Kolon zvěstoval nešťastnému vězní, že doba vysvobození nastává, a odevzdával mu láhev s červeným mokem pravě: »Tuto jest (jediný nástroj k vašemu vysvobození, milostivý pane. Po tři dny užívejte potají v kapkách moku tohoto, a tělo vaše vysílí, tak že se spíše mrtvole podobati budete. Třetího' dne však, až strážník bude o vaší blízké smrti přesvědčen, vypijete obsah této druhé lahvičky a za nedlouho upadnete v spánek smrti tak úplně podobný, že nikdo vás od mrtvoly nerozezná. Spánek tento bude trvati po tří dny a až jednou v rakvi v hrobce hradní budete, pak jako byste byl už na svobodě. Já tuto se starým

Samuelem se již o to postarám, abych rakev a hrobku vám otevřel.« Já pak na to doložil: »Ano, milostivý pane,)já znám tajný vchod do hrobky a odtamtud přímo na svobodu vás vyvedu!« — Ó, jak nám děkoval nešťastný vězeň, jak sliboval podle naučení adeptova se zachovati, neboť jiného prostředku na světě nebylo, alby z podzemního žaláře kumburského mohl se dostati.«

»Skutečně obdivuji se důvtipu Kolonovu!« zvolal Vartemberk, jenž s pozorností netajenou byl vypravování starcovu naslouchal. »Lest jeho byla nadmíru důmyslná, neboť samí žalářníci Zouzarovi musílí mu k vysvobození jeho pomáhati.«

»Ano, vše se tak stalo, jak1 adept byl očekával.«

»Nižádná náhoda nepřerušila tedy plán jeho?«

»Ani ta nejmenší, neboť já vše pilně sledoval, co se na hradě dalo, a o půlnoci jsem docházel tajnou chodbou k žaláři, kde o stavu vězině (jsem se přesvědčoval.«

»Osvědčily se tedy kapky adeptovy jako divotvomé?«

»Ovšemže, hned druhého dne spěchal žalářník ke 'kastelánovi se zprávou, že vězeň jeho je těžce nemocen a že by mu bylo nějakého polehčení třeba. Ale surovec kastelán asi žalářníka divoce odbyl, neboť toho dne již se k1 němu nevrátil a teprve v noci odebral se sám kastelán do podzemního' vězení, aby nepochybně o stavu vězňově se přesvědčil. Sledoval jsem z úkrytu svého na bradě každý krok kastelána, jenž však brzo zase se vrátil a ve tváří, září pochodně osvětlené, výraz škodolibosti a radostí projevoval. Vědělť jsem ovšem, že by mu smrt vězně jeho byla nejvítanější událostí a proto také nikdo nesměl ubohému Zcuzaroví ku pomoci přispěti, O půlnoci jsem přišel opět já k žaláři, kde jsem nešťastného pána mého již na loži slámy nalezl, s něhož pro neobyčejnou slabost údů více povstati nemohl. Duch jeho však byl dosud pružný a odpovídal hbitě na všecky otázky mé. Druhé noci se tytéž výjevy opakovaly, kastelán opět vyšel do věže a na zpáteční

cestě zaslechl jsem, kterak kázal žalářníkovi, aby k zítřku opatřil rakev, neboť vězeň prý toho dne více nepřečká. A měl pravdu .Zouzar brzo po návštěvě mé téže noci u dveří žalářních vypil černou šťávu Kolonovu, hned nato se na slámě natáhl a zůstal jako' mrtvý ležeti. Druhého dne se po hradě rozhlásila zpráva, že jeden z vězňův v žaláři hradním život svůj skončil a že příští noci mrtvola jehoi do' hrobky bude uložena.«

»Což všalk, kdyby kastelán ve zlomyslností své byl zdánlivě mrtvé tělo Zouzarovo' jinak pochovati dal?«

»Ani to by mu bylo' nikterak neuškodilo, neboť Kolon tvrdil, že po kapkách jeho tělo lidské tří dni v zemi i ve Vodě vydržeti může, aniž by tím vnitřní ústrojí jeho bylo utrpělo, A byli jsme ostatně i na ten případ připravení a bylí bychom hned po' zakopání jeho zdánlivou mrtvolu na denní světlo dobyli.«

»Ale tak se očekávání vaše i v tomto ohledu vyplnilo, neboť mrtvola jeho uložena byla do hrobky kumburské.«

»Navlas vše se tak vyplnilo, jak Kolon byl předpověděl. Mladý vězeň, jak nyní po celém hradě se vypravovalo, téhož dne dokonal a žalářník uložil mrtvolu do' hrubé oné rakve, jakou jste před chvílí prázdnou v hrobce byl spatřil. Čeleď se chodila na mrtvolu dívat a já sám se tam také odvážil, neboť tehdáž kastelán nebyl proti mně ještě tak rozlícen, jako nyní se děie. Mladý pán můj ležel jako skutečná mrtvola v rakví, hrobová bledost prostírala se po vyschlém obličeji, vše bvlo na něm nehybné a studené — slovem, mladý Jan Krištol Zouzar, pravý dědíc hradu a panství kumburského, byl pro celý svět mrtev!«

»A kastelán?«

»Ten vyslal hned posla na Jičín k paní Slavatovně se zprávou o úmrtí Zouzarově. S jakou radostí Smiřičtí zprávu tuto uvítali, vysvítá z toho, že posel zlatem ihonně obdarován odtamtud se vrátil. Inu ovšem, vždyť se domnívali, že zhynul největší jejich nepřítel, který by při provedení nároků svých byl v rodinném bohatství jejich značnou mezeru učinil.«

»A co dále se stalo s mrtvolou?«

»Jak jsem už pravil, v moci následující byla beze všech obřadů vnesena do kaple a tam do hroblVy uložena. Kámen náhrobní v kaoli zapadl a nikdo více se o mrtvolu vězňovu na Kumburku nestaral.«

»Tedy kastelán neměl skutečně ani tušení o hře, jaká s mim tuto provozována byla?«

»Ani toho nejmenšího, iakož vůbec nikdo ve světě nic podobného netušil.«

»Ovšem, o tom se jíž v hrobce nad prázdnou rakví přesvědčil. Ustrnutí jeho nebylo nikterakž líčené,«

»Vysvítá to z toho také, že od té doby náhrobní kámen v kaplí více vyzdvižen nebyl, a tudíž mimo mne a adepta Kolona lidská noha více do hrobky nevkročila, až opět vy dnes jste tam zase vešlí.«

»A kterak jste se do hrobky k mrtvole dostali?«

»Týmže způsobem jako k žaláří Zouzarovu; z chodby hlavní, na které stojíme, vede menší chodba do hrobky, o níž rovněž už iníkdo nemá na hradě ani zdání.«

»Ano, rozumím, jsou to pozůstatky středověku, kdy v časech obležení hleděli se obyvatelé hradní nepříteli náhle na záda dostati, aneb pod záštitou nocí z hradu nepozorovaně uniknouti.«

»Ba chodby ty tajné jsou k tomu výborně zřízeny; páni Vartemberíkové dali prý je za časů husitských zříditi a často jich s prospěchem užívali, takže husité hradu Kumburka nikdy dobýti nemohli, ač třikrát jej obléhali. Ale od té doby zanikla známost chodeb těchto a mnohé z «ch jsou již úplně zanedbány a zasypány. Já však prolezl je na všecky strany a tak dobře se v nich vyznám, že mí každou chvíli přístup do všech částí hradu volný jest,«

»Známost těchto chodeb bude později pánu tvému ještě vydatné služby konati.«

»O, nechť přijde, a život svůj mu ihned obětuji!«

»Tuším, že brzo toho se dočkáš. Nyní však už jen vypravuj, co se v hrobce udalo?«

»Jakmile mrtvola mladého pána našeho v hrobce uložena byla, spěchal jsem z úkrytu svého ke Kolonoví a vše mu zvěstoval. Kolon naplněn byl radostí nad zdarem plánu svého a sotva se mohl půlnoci dočkati, kdy jsme cestu do hrobky nastoupiti měli. Když doba tato se přiblížila, vzal opět nějakou lahvičku s sebou a zanedlouho jsem jej uváděl do chodby, z níž vedlejší přímo pod hrobku se táhla. Na konci byl ve stropě čtverhranný otvor, mramorovou deskou pokrytý. Byla to část dlažby v hrobce.«

»A tudy jste se do stánku mrtvých dostali?«

»Ano, opřel jsem se rameny o desku, ta povolila a vchod do hrobky kumburské byl volný.«

»A rakev se zdánlivě mrtvým byla ‚na svém místě?«

»Nepotřebovali jsme dlouho jí hledati. Byla to nejsprostší rakev ze všech ostatních, neboť kasfelná nebyl podle toho, aby nešťastnému vězni ještě po smrtí nějakou úctu projevoval. Jakmile jsme otvorem do hrobky vstoupilí, kázal mí Kolon, abych zavěsil pláštíkem okénko, kterýmž by bylo světlo svítilny naší prorážeti mohlo. Já tak učw*ť! a pak nastala práce Kolonová.«

»Vidím, že Kolon ve všem opatrně jedná, jef to muž velmi rozmyslný!« pravil Vartemberk a dodal pak sám sobě v duchu: »Nutao se tedy míti před ním na pozoru!«

»Tak jest, milostivý pane, Kolon mi přicházel oné noci jako pravý divotvorce. Dal mí sejmouti příkrov s rakve a zde ležel mrtvý syn nešťastného pána našeho před námi. Ano, mrtvý, neboť nikdo na světě by byl tělo jeho od mrtvoly skutečné nerozeznal. Zsinalá tvář barvy hrobové jevila se nám tu se zapadlýma očima jako pravý obraz smrti, ruce byly jako led studené — slovem, byla to mrtvola mladého Zouzara.«

»Nikdy bych nebyl tušil v Kolonoví takové vědomosti lékařské a alchymistické.«

»Ó, Kolon byl na Kumburku od jakživa rozkřičen jako čarodějník, milostivý pane; proto jsem mu i tehdáž úplně důvěřoval, že umrlého mladého1 Zouzara vodičkami zázračnými opět k životu přivede.«

»Což také zakrátko se stalo?«

»Ba ovšem, nejdřív pozoroval starý adept bedlivě tělo- a prohlížel je na všech stranách, aby o účinku černého moku svého se přesvědčil. Výraz spokojeností objevil se na tváři jeho a po chvíli pravil: ‚Stav zdánlivé smrti jest právě na vrcholu svém, nyní můžeme probuzení jeho přispětí.' A vyňav lahvičku ze záňadří, nakapal trochu moku na čelo a skráně mrtvoly, a pak k nosu jí přistrčil. Za několik okamžiků již jevily se zázračné účinky lektvaru onoho. V rukou Zouzarových a v celém obličeji počalo se jakoby hýbati, což mi přicházelo, jako by ztuhlá krev v něm byla se povlovně zase rozpouštěti počala: žíly vysedlé pojednou nabíhaly a celé těl obyčejné pružnosti své nabývalo. Kolon spokojeně pohlížel na tento výsledek působení svého a znovu lahvičku k nosu Zouzarovu přiložil. V témže skoro okamžiku mrtvola otevřela oči, vědomí se Zouzaroví zase navrátilo. Tepny počaly opět bíti, mrtvý vězeň byl zase k životu přiveden. Netrvalo to dlouho a Kolon našeho pána třením a jinými prostředky úplně k sobě přivedl, takže se mohl v rakvi posaditi.«

»A kterak Zouzaroví samému bylo?«

»Tak jako by z hlubokého spánku se byl probudil. Cítil ovšem v těle velkou slabost od předcházejícího vysílení, ale Kolon mu brzké uzdravení příslíbil. Pak vyňali jsme jej úplně z rakve, já tuto opět pokryl a na místě mrtvoly zůstal v ní rubáš, jejž jste tam nepochybně dnes, milostivý pane, i s kastelánem spatřil.«

»Ano, ano, kastelán k ustrnutí svému na němého tohoto svědka zmizení mrtvoly Zouzarovy pohlížel.«

»Pak jsme nastoupili zase zpáteční cestu tajnou chodbou, já v hrobce ještě všecky stopy naší přítomnosti uklidil, a když i

dlažební kámen zase nad mou hlavou zapadl, pak všickni jsme si volně oddechli, neboť teprve nyní byl mladý Zouzar na svobodě. Kolon nesl na zádech vysvobozeného pána a tak za úkrytu tmavé noci do mé chatrče jsme se dostali. Tam v několika dnech Kolon novorozeného mladíka úplně pozdravil, ale co mi nápadno bylo, že hrobovou bledost z jeho tváře nemohl zahnatí!«

»Pravdu díš, starce,« podotýkal Vartemberk, »Zouzar skutečně i nyní ještě touto příšernou bledostí obličeje svého dojímá.«

»Kolon pravil, to že jediná známka zázračného černého moku jeho, která prý bohužel do nejdelší smrti více se vyhladiti nedá. Snad smrt to, že jí jistá oběť z jícnu vyrvána byla, pečeť tuto na tvář zdánlivě mrtvého vtiskla. Však Zouzar nad touto barvou smrti se nermoutil a jednou dokonce pravil, že se to tím spíše k úloze jeho jako strašného mstitele na Smiřických hodí.«

»A co po uzdravení Zouzarově se udalo?«

»Kolon opustil i s chráněncem svým krajinu tuto, v níž nikdo ani tušení neměl, že by Zouzar, na Rumburku pochovaný, opět byl oživl.«

»A kam se obrátili?«

»Do Prahy, kde Kolon už dříve byl meškal, když tam s oběma dítkami starého pána Zouzara uprchl.«

»A od té doby jsi Zouzara neviděl?«

»Nikdy více, milostivý pane, neboť krátce na to zastihlo mne ono neštěstí, které po tak dlouhý čas bylo můj mozek zatmělo.«

»A kterak se to přihodilo?«

»Onen zlosyn kastelán dal mne z hradu vypuditi, aby prý mu po smrti mladého Zouzara nikdo více bývalé panství Zouzarův nepřipomínal. Já však se zpěčoval a tu smetl mne se zdi hradní do příkopu, kde jsem bez smyslů ležeti zůstal a jen jako mrzák na duchu zase povstal. Následek tehdejšího poranění však byl dnešní ranou koňovou do mé hlavy zase

náhle vyhojen, já jsem zase schopen myšlenek a nyní bych rád opět všecko omeškané desateronásobně nahradil.«

»Můžeme býti tedy oba povděčni surovosti kastelánově, ač vděčnost svou mu krví a mečem osvědčíme!«

»Ba zhynouti musí jako pes, a mladý Zouzar zajisté brzo mu tento osud uchystá, když byl samého Albrechta Smiřického se světa zprovodil,«

»Však ještě jsou tu obě sestry Smiřického, jejíchž nároky musí býti zničeny.«

»Vlastně jen paní Markéta, která se provdala za pana Slavatu z Chlumu a Košumberka.«

»A na Kateřinu Smiřickou zapomínáš?«

Stařec neodpovídal, nýbrž hluboce povzdychnuv v myšlenky se pohřížil.

»Ta, tuším, nebude nepřítelkyní mladého Zouzara.«

»A proč tak se domníváš?«

Starý Samuel pohlédl vzhůru v obličej Vartemberkův a tázal se:

»Jste skutečně přítelem syna nešťastného pána mého?« .

»Spolehni v to, jen o prospěch jeho pečuji!«

»Pak zajisté se svěřil vám, proč Zikmund Smiřický jej v žalář kumburský uvrhl; soudím tak z toho, že ve jménu jeho na Kumburk přicházíte.«

»Nemýlíš se, starce,« odpovídal Vartemberk, jenž nedůvěru Samuelovu za zcela přirozenou považoval; »prozradílť mí Zouzar každé tajemství života svého. Hrdý Smiřický jej proto vrhl do žaláře, aby nejen nápadníka statků bezprávně nabytých se zbavil, leč i za to jej potrestal, že se opovážil dceru jeho Kateřinu milovati.«

»Ano, to jest ona příčina mstívosti Zikmundovy!« zvolal stařec. »Nyní jíž úplně vám důvěřuji.«

V oku Vartemberkově zaleskl se na okamžik blesk radostí, lest jeho byla se mu zdařila a starého Samuela svedla, že

skutečně se domníval přítele mladého Zouzara před sebou spatřovati.

»Domníváš se tedy, že Kateřina mu posud nakloněna jest?«

»Jak může mrtvému nakloněna býti? Vždyť i jí bylo hned zvěstováno, že Zouzar zemřel.«

»Ani ona nemá tušení o jeho vysvobození?«

»Od koho by je mohla míti než ode mne?«

»To pravda, anť přístupu k ní ti asi sotva dopřejí!«

Starý Samuel se potutelně usmál.

»Ó, i k zavřené slečně Smiřické by se mohl starý Samuel dostati.«

»Skutečně?« zvolal Vartemberk a oči jeho jevily dychtivé očekávání.

»I do hořejších žalářů tamto v Černé věži vedou tajné vchody, o nichž jen starý Samuel ví.«

»Je tedy skutečně Kateřina zde ve věži vězněna?«

»Tamto vizte ta úzká dvě okna v prvním poschodí. To její komnata, kde už po léta strádá.«

»A ty mohl bys k ní se dostati a vězení jí otevříti?«

»Ano, to by mohl starý Samuel učiniti, právě jako mladého Zouzara vysvobodil.«

»A proč jsi tak neučinil?«

»Poněvadž nenávidím Smiřických a kletba starého Zouzara musí na nich všech dojíti splnění!«

»Zapomínáš, že u Kateřiny Smiřické láska Zouzarova výmínku učinila.«

Starý Samuel zavrtěl hlavou.

»Nikoli, ta láska nezažehnala kletby otcovy, ba mladému rytířovi jen záhubu přinesla. Já vždy na tuto zhoubnou náklonnost panicovu naříkal a skutečně jen jí neštěstí naň přikvačilo. I Kateřina Smiřická je kletbou nešťastného pána mého stížená a každé spojení s ní by synu jeho opět jen zkázou hrozilo.«

Vartemberk na chvíli přemýšlel,«

Slova starcova vzbudila v něm zase nové plány — měl' původnímu záměru svému o značný krok se přiblížiti.

»Pravdu díš, věrný sluho,« pravil po krátkém mlčení; »spojení toto se musí navždy překaziti. Jsme tím památce starého Zouzara povinni,«

»Pak všechno učiním, milostivý pane, co za dobré uznáte, jen aby mladý rytíř více s Kateřinou Smiřickou se nesetkal.«

»Za to ti ručím, že se tak nestane!« zvolal s tak děsným výrazem Vartemberk, až starý Samuel sám se ulekl a zděšeně na rytíře pohlédl. Přičítal to však nenávisti jeho proti Kateřině Smiřické a pravil-'

»Co tedy mám učinit?«

»Je ti tedy možno, cestu do vězení Kateřinina mi otevříti?«

»Ano, když opatrně si počínati budeme,«

»Rozumí se ovšem, že nikdo v hradě návštěvu mou v Černé věži tušiti nesmí. Vždyť kastelán mi do očí zapíral, že by Kateřina Smiřická byla na Kumburku.«

»Ó, ten bídník! Žalářujeť ji tak krutě, jako někdy mladého Zouzara,«

»Dnes v noci mne tam tedy uved!«

»Učiním tak, neboť Kateřina do půlnocí mimo lože meškává. Aspoň vždy vidím do té doby světélko v oněch dvou oknech jejích se kmitati.«

»A kde se sejdeme?«

»Mne očekávejte na tomto místě.«

»S udeřením jedenácté se sem dostavím.«

»Pak tajnou chodbou pod Černou věž vás uvedu a tam točitými schůdky až k tajnému vchodu do komnaty Kateříniny se dostanete.«

»Což tak důkladně všecky tajnosti Kumburku znáš?«

»Ba každý kámen jest mi zde starým přítelem. Však lidé lítými nepřátely jsou!«

»Nuž, tedy na shledanou o hodině jedenácté na místě tomto!«

»Já jistě se dostavím, milostivý pane!«

A plížil se kolem skály, za jejímž rohem náhle zrakům Vartemberkovým zmizel, jako by země se byla pod ním propadla.

Vartemberk chvíli pohlížel v onu stranu, kde starý Samuel zmizel, a pak v hlubokých myšlenkách na cestu vzhůru ke hradu se obrátil.

Duch jeho usilovně pracoval a myšlenka stíhala myšlenku. Však dověděl se také z úst starcových věcí, jež nyní veškerou mysl jeho naplňovaly. Vítězně pohlížel nyní na Kumburk a v záchvatu rozčílenosti své zvolal;

»Ano, jíž jsi mé, ty hrdé sídlo Smiřických! Již kyne mi také celé jejích dědictví a až dnešní noci Kateřina se stane spojencem mým, pak tobě, hrdá Markéto Slavatovno, dokáži, komu patří majorát Smiřických!«

A s vítězným pohledem spěchal nazpět do hradu, kde od panoše dal se ihned do komnaty kastelána Bukovského uvésti.

Tento se byl právě ze mdloby a leknutí probral a pídil se po šlechtickém hostu svém, když Vartemberk do komnaty vkročil.

»Odpusťte, pane z Vartemberka, že jsem se dal leknutí svému tak všanc,« pravil ke vcházejícímu, »avšak uznáte sám, že mne to hrůzné seznání nad prázdnou rakví poděsiti musilo. Hu, ještě ted nejsem smyslů svých úplně mocen!«

»Věřím vám rád, pane kasteláne,« odpovídal Vartemberk a usedl u lože kastelánova; »mne,ovšem to již nepřekvapilo, neboť stále jsem vám tvrdil, že mrtvolu Zouzarovu v hrobce nenaleznete!«

»Co však mám si o tom mysliti? Já, kastelán hradu Kumburka, regent celého panství, a tak hanebně podveden? Ó, já to musím vypátrat a pak se strašně pomstím na původci tohoto ďábelského kousku!«

»Jsem ovšem přesvědčen, pane kasteláne, že vám událost tato velíce k srdci jde, ale pochybují, že by vám paní Slavatovna příliš povděčnou byla, kdybyste sám pomstu na

Zouzarovi vyhledával!«

»Kterak to myslíte, pane z Vartemberka?«

»Což nepřináleží pomsta tato především paní Slavatovně? Nemá ona mstíti na Zouzarovi pád posledního majorátního pána Smiřických?«

»Ovšem, ovšem, na to jsem už úplně zapomněl! Můj duch je všecek naplněn jen tajemným zmizením Zouzara.«

»A můžete postihnouti způsob, jakým paní Slavatovna se pomstí na muži, který jí jedinou dědičkou ohromného jmění Smiřických učinil? I tu by mohla vaše pomsta od její úplně rozdílnou býti!«

Kastelán upřel na Vartemberka sivé oči svoje, v nichž náhle divný blesk se objevil. I v tváři zračilo se překvapení nad smělým tímto vývodem Vartemberkovým a kastelán náhle v hluboké jakési myšlenky se pohřížil. Musílť příliš dobře znáti pravou povahu paní Markéty Slavatovny, jakož í jedinou touhu její po dosažení veškerého dědictví Smiřických, že podotknutí Vartemberkovo, jen jako mimochodem pronesené, tak zvláštní myšlenky v něm vyvolalo.

Ano, kastelán Bukovský dovedl velmi dobře posouditi dosah proslovení Vartemberkova, neboť on, jak už z uvěznění Kateřínína na Kumburku souditi lze, byl předním nástrojem paní Slavatovny k provádění zištných jejích záměrů, jakéž ještě jako slečna Smiřická byla sledovala. Věděltˇ dobře, z jakého popudu vlastně jednání její proti starší sestře Kateřině vychází, aby totiž sama statků jejích se zmocnila; ale aby také na odstranění majorátního pána byla pomýšlela a tak jedinou držitelkou dědictví Smiřických se stala, to přece i duchu katselánovu přílišným se býti zdálo.

Čím dále však o tom přemýšlel, tím více se smiřoval s myšlenkou, že paní Slavatovně skutečně i smrt Albrechtova vítanou jest, neboť náhlá a neočekávaná událost tato ji pojednou pošinula k dosažení nejvyšších přání, totiž k držení veškerého dědictví někdy Zikmunda Smiřického. Viděl tedy už

paní Markétu jako majorátní paní a protož musil mu poměr, v jakémž on sám k ní byl, nyní tím větší užitek a prospěch přinášeti.

Z myšlenek takovýchto vyrušil jej konečně Vartemberk, jenž dobře sledoval měnící se výraz v obličeji kastelánově a snadno tušiti mohl, co asi nyní v duchu jeho se děje, a pravil:

»Vidíte tedy, pane kasteláne, že v tak neobyčejné věci sám o sobě jednati nemůžete, nýbrž s paní Sláva tovnou se dříve dorozuměti musíte.«

Kastelán chvílí naň pohlížel, jako by mu nebyl hned porozuměl, ale pak náhle se vzpamatovav odpovídal :

»To také učiním, pane z Vartemberka, nebo! jsem příliš poslušný sluha své velitelky, než abych o své újmě čehos podnikati chtěl!«

»A konečně jsem zde také já, nejlepší přítel nešťastného Albrechta, jemuž on umíraje, pomstu svou na Zouzaroví odkázal. A já také odkaz ubohého přítele svého v plné a strašlivé míře vykonám!«

V oku jeho se zaleskl divoký plamen vášně a záští, že sám kastelán jeho se zděsil a zvolal:

»Pak jsem přesvědčen, že nešťastný Albrecht Smiřický pomstěn bude! Ó, kéž bych i já si na Kumburku mohl na vrahovi jeho zlost svou zchladiti!«

Vartemberk stáhl úsměšně rty a doložil:

»Aby vám podruhé zase uprchl? Jen ponechte vykonání té pomsty pouze mně, jako už paní Slavatovna byla učinila. Nastaneť tuším jí í vám v jiném oboru práce rovněž důležitá.«

Kastelán pozdvihl opět zraky svoje k šlechtící, jako by o vysvětlení jakési jej žádal.

»Zdá se, že smysl slov mých nepochopujete, pane kasteláne?«

»Skutečně, přiznávám se, že nevím, kam tím čelíte,«

»Nuž, myslíte, že paní Slavatovna beze vší práce majorátním držitelem panství rodu Smiřických se stane?«

»O tom jsem pevně přesvědčen od té chvíle, co jsem viděl mrtvolu pana Albrechta Smiřického!«

»Ano, poslední majorátní pán Smiřických jest mrtev,«

»A poněvadž nepozůstavil žádných přímých dědiců —«

»Tedy se domníváte, že jest jeho jedinou dědičkou paní Markéta Slavatovna?«

»Já se toho nejen domnívám, leč i pevně jsem přesvědčen, že jinak ani býti nemůže, an pan Albrecht před smrtí svou jiného ustanovení neučinil!«

»Toť ovšem pravda, neboť chtěl jen jako vítěz z onoho osudného souboje vyjíti. Nemohl by však s jiné strany nárok na toto dědictví činěn býti?«

Kastelán pohlédl nedůvěřivě na Vartemberka, jenž však zcela lhostejným se tvářil.

»Myslíte mladšího bratra Jindřicha Smiřického? Tenť jako blbec je neschopen spravování statkův tak ohromných a věru po nich také nebaží!«

»To vím, na toho jsem také nemyslil při svém podotknutí.«

»A na koho tedy, pane z Vartemberka, smímlí se tázati?«

»Nuž, zcela přirozeně na starší sestru Albrechtovu Kateřinu Smiřickou! Ta jediná má nyní právo na celý majorát Smiřických a nikoli mladší sestra Markéta, neboť tak původce majorátu tohoto Jaroslav Smiřický ze Smiřic r. 1597 ustanovil, aby vždy jen nejstarší člen rodu Smiřických veškerá panství držel.«

Kastelán se pohrdlívě usmál a zvolal:

»Věru, na Kateřinu Smiřickou jsem více nevzpomněl, jako vůbec už nikdo ve světě na ni nevzpomíná. Ta je všech nárokův svých právně zbavena a paní Slavatovna může před ní pokojně spáti!«

»Což byla její pře také před královskou komorou rozhodnuta?«

»To arciť nebyla, ale pan Zikmund Smiřický mohl s provinilou dcerou svou podle vlastní vůle naložiti, a proto byl

rozsudek jeho také právoplatný.«

»A v čem záležel tento rozsudek?«

»Že je Kateřina ze všeho dědictví vyloučena a že za trest za hrozné provinění své do smrti ve vězení tráviti musí, anať rodu Smiřických takové pohanění byla přivodila.«

»O tom vím o všem, ale neznám jest mi původ rodinné tragedie této. Zavděčíte se mí skutečně, pane kasteláne, seznámitelí mne blíže s tehdejšími událostmi, které v Jičíně takový povyk byly způsobily. Jakého provinění se vlastně Kateřina Smiřická dopustila? Či mám věřiti v to, co obecně o hříchu jejím rozhlašováno bylo?«

»To, co do veřejnosti se dostalo, jest ještě to nejmírnější; však znáti vše, co při procesu na Jičíně přišlo na světlo, tuť až vlasy hrůzou vstávají.«

»Vy prý jste byl jednou z hlavních osob při tom procesu?«

»Ano, já jediný s počátku vystoupil jako obžalobce. Teprve později se sám zločinec přiznávati počal.«

»A proč jsfe íak učinil?«

»Což má býti čest a důstojnost rodu pána mého pouhou bublinou?«

»A mněl jste skutečně, že by láskou Kateřiny čest rodu Smiřických tak příliš utrpěla?«

»Pan z Vartemberka, což byste o tom pochyboval ? Či dopustil byste, aby dcera vaše s nevolníkem, mrzkým chlapem se zapomněla?«

»Milenec Kateřiny však nebyl žádný nevolník, žádný chlap!«

Kastelán Bukovský vyvalil naň jakoby s podivením sivé očí svoje.

Pak po nějaké chvíli dal se do hlučného smíchu, jenž však přece nezdál se jaksi od srdce jíti.

»Což byl Jíra kováře Jičínského nějaký rytíř nebo hrabě?«

»Vy posud stojíte na tom, že byl kovářův Jíra milencem Kateřiny Smiřické?«

»Nu, což se to procesem nedokázalo jasněji nad světlo slunce?«

»Ale lidé si o tom přece podivné věci vypravují.«

»Nechť vypravují; kdož se může ostrým jazykům ubrániti?«

»A vy jste byl očitým svědkem zločinu Kateřinina?«

»Bohužel, že náhoda právě mnou tak černý zločin dala odhaliti.«

A malinké oči jeho svítily tak podivným leskem, že odporný výraz obličeje jeho ještě příšernějším se stával.

»Stalo se to tedy po prvé v zahradě zámku Jičínského, kdy jste oba milence překvapil?«

»Ano, a dlouho jsem s sebou zápasil, než jsem se odhodlal přísnému otci vše pohanění rodu jeho zjeviti.«

»A co potom následovalo?«

»Zuření pana Zikmunda Smiřického můžete sobě představiti, však jste prudkou a bezohlednou povahu jeho dostatečně znal.«

Vartemberk souhlasně pokynul hlavou na dotvrzení slov kastelánových.

»Nad neposkvrněným jménem rodu svého bděl pan Zikmund tak žárlivě, že veškeré jiné ohledy vášni této podřizoval a vlastní krve nešetřil, kde o zachování pověstí rodinné se jednalo.«

»Znám tuto stránku jeho povahy, a vy znaje ji taktéž, přece jste ce k osudnému kroku onomu od vážil? Nebylo to tolik, jako život Kateřinin všanc vydávati?«

»Mohl jsem jako věrný sluha pána a živitele svého jinak učiniti? Čí měl jsem zločinu tak mrzkému i dále volnost popřávati, až by snad hroznějších věcí původem se stal? Toto vědomí nutilo mne k vyzrazení všeho, jáť ještě horšího zla chtěl vyvarovati.«

»A jiný ohled vás nevedl?«

»Já jednal úplně nezištně, což později dostatečně se

osvědčilo.«

»Pravilo se tehdáž leccos o vlivu mladší dcery Markéty na otce Zikmunda.«

»To připouštím, neboť i slečna Markéta povahou svou otci se velmi rovnala. I jí šla čest rodinná a dobré jméno nade vše.«

»Proto také nebyly obě sestry příliš sobě nakloněny.«

»Hm, jak pří tak rozdílných povahách ani jinak nemohlo býti. Když Kateřina tak hluboce se snížila, Markéta ovšem jí se odříci musila.«

»A kterak proces sám započal?«

»Pan Zikmund nejdříve vše sám vyšetřil a pak, když celý zločin zjištěn byl, svolal ze všech panství soudce své a dal jím nad dcerou svou rozhodnouti.«

»A kterak Kateřina vůči otci svému se chovala?«

»Jak od zvrhlé povahy její bylo lze očekávati. Popírala vše, i když otec na ní nejpřísnějšími prostředky naléhal. Konečně přiznala se, že láskou k mladíku zahořela, a těžce zkoušený otec již jásal nad tím, že se mu podařilo odpor dcery zlomiti, ana tu Kateřina znovu tvrdila, že láska její platila mladíku stavem jí rovnému a nikoli nevolníku, synu kováře Jičínského, o němž prý ničeho neví.«

Kol rtů Varíemberkových pojednou divně cuklo, nahlíželi' vždy hlouběji v děsnou síť rodinného dramatu tohoto,

»Leč vše popírání neprospělo více a když jsem jí Jíru představil a on jí přímo do očí vše opakoval, čeho nejnižší děvče bylo by se nikdy nedopustilo, byla pýcha její zlomena, padla do mdlob a nikdo více z ní o těch strašných událostech ani slova nedostal. Přisahala si věčné mlčení, jako otec Zikmund věčnou pomstu jí přisahal.«

»A před soudem?«

»Zachovávala pevně přísahu svou a slovo neprojevila.«

V lících Vartemberkových počal se stále děsnější výraz objevovati.

»A ničemník onen, jenž za milence jejího se vydával?«

»On jím také byl, nejen že se zaň vydával!«

»Ten zato tím více mluvil, jeli pravda, kasteláne?«

»Ano, pane z Vartemberka; Jíra do nejmenších podrobností se vyznal, neboť skřipcem jsme mu pohrozili.«

»A jaké bylo vyznání jeho?«

»Ó, toť dlouho bylo by vyprávěti. Protokolů sepsáno s ním, že ted celou skříň v archívu rodiny Smiřických na Černém Kostelci vyplňují. Ještě po sta letech bude se moci o hanebném zapomenutí dcery nejbohatšího pána českého mluviti a psáti.«

»Což byla mu beztrestnost slíbena, že tak drze ničemné jednání své odhalil?«

»Ó nikoli, mluvilť jen pravdu, která konečně vždy na světlo přijde.«

Vartemberk vrhl pří sentencí této, jež v ústech starého hříšníka tak divně se vyjímala, děsný pohled na kastelána, jenž na štěstí ho nepozoroval, jinak by se nad významem jeho byl značně znepokojovati musil,

»Hlavní obsah jeho vyznání tedy byl?«

»Že slečna Kateřina Smiřická sama jej k hříšné lásce svedla, že v zahradě dobou noční s ním se scházela, ba i na půdu zámku Jičínského jej zvala, kde nejhnusnějším chtíčům jeho se oddávala.«

Vartemberk nemohl výraz ošklivosti v obličeji utajíti. Ošklivost tato platila však kastelánovi a nikoli lživému vypravování jeho.

»A tomu všemu bylo od Zikmunda Smiřického a soudců uvěřeno?«

»Jakž nevěřiti, když svědectví tu dáno od zločince samého?«

»A Kateřina? Kterak ta na obvinění tato odpovídala?«

»Pranic neodpovídala, jak jsem už pravil; po celou dobu výslechu Jírova mlčela jako kamenná socha a teprve ke konci prohlásila, že prý je všecko lež, co Jíra mluvil. Nic nespomohlo, že jí milenec její vše do očí opakoval, co s ním

potají kdy byla páchala, ona stála na svém, že nikdy drzého toho lháře ani nespatřila a že úplně nevinna jest.«

»To byl také obecný náhled tehdáž, kasteláne.«

»Vím to, vím, pane z Vartemberka, že lid chtěl z Kateřiny Smiřické mučennici udělati. Ale soudcové a hluboce uražený otec nabyli z procesu zcela opačného přesvědčení.«

»A proto byla také Kateřina vinnou uznána?«

»Ovšem, jakž jinak ani býti nemohlo.«

»Zikmund Smiřický sám trest na dceři své vykonal?«

»Ano, jakž mu podle práva otcovského na těžce provinilé dceří příslušelo.«

»A Kateřina?«

»Podrobila se mlčky trestu tomuto, jejž také v plné míře zasloužila. Kdysi byla u nás taková provinění šlechtických panen krutěji trestána; vzpomeňme si jen na pannu Lichtenburskou.«

»Vy tedv myslíte, že Kateřině vlastně ještě milost se stala?«

»Já nemohu posuzovati jednání otcovo. Pan Zikmund Smiřický spokoiil se tím, že dceru úplně od všeho dědictví vyloučil a v doživotní žalář uvrhl.«

»A za tento žalář byl zvolen hrad Kumburk?«

Kastelán po straně pohlédl na Vartemberka a stará nedůvěra zračila se zase v jeho obličeji.

»Ano, Zikmund Smiřický vykázal zdejší Černou věž za obydlí Kateřiníno,« pokračoval jaksi nejistým hlasem dále; »paní Markéta Slavatovna však jsouc hnuta osudem své sestry již před delším časem dala ji na Černý Kostelec přepraviti, kdež většího pohodlí jí možno popřáti než na těsném Kumburku.«

Kastelán pří slovech těchto bystře pozoroval Vartemberka, ale ten zcela lhostejně se tvářil a jen zvýšený lesk očí svědčil o vření ve vnitru jeho. Měl sto chutí na lživého kastelána se vrhnouti a vlastní pěstí jej ušktriti, kdyby se to bylo s dalšími plány jeho srovnávalo; ale ty kázaly mu největší

chladnokrevnost a sebezapření, pročež i v okamžiku tomto všeho se zdržel, co by záměrům jeho v budoucnosti překážeti mohlo. Stavěl se naopak, jako by všemu věřil, co mu tu o Kateřině pověděno a pravil:

»Aj, toť bude moci na Černém Kostelci býti přítomna pohřbu bratra svého! A snad úplně se jí podaří sestru Markétu obměkčiti, neboť tato sama nyní nad osudem jejím rozhoduje.«

»To slulo by příčiti se soudu otcovu. Ostatně nechci paní Slavatovně ve svědomí sáhati, ač je úplně ve svém právu, když Kateřinu i dále ve vězení zanechá.«

»Pokud paní Markétu znám, ovšem tak učiní,«

»Já myji ruce své,« odpovídal starý hříšník a pozdvihl očí k nebi; »paní Slavatovna jest nyní mou velmožnou paní a já se musím podle rozkazův jejích zachovati. I nyní, ač sotva slabostí údy svými vládnu, vsednu přece ochotně zase na kůň, abychom co nejdříve do Prahy dorazili a paní Markétě svou zprávu podali.«

A skutečně chtěl s lože povstati, Vartemberk jej však zadržel, pravě:

»Jen se zotavte, kasteláne, já beru všecku zodpovědnost na sebe. Vydáme se teprve s příštím jitrem na cestu do Prahy, neboť choroba vaše by se snadno mohla zhoršiti. Dnes vydržíte jíž na loži, já mezitím Kumburk a okolí jeho si blíže prohlédnu!«

Kastelán jíž ničeho nenamítal, neboť vetché tělo jeho skutečně potřebovalo zotavení od přestálé mdloby a takž odhodlal se dnešní den a noc ještě na Kumburku stráviti.

Jindřich z Vartemberka opustil starého bídníka s pocitem nejhlubší ošklivostí a odebral se do vykázaných sobě komnat, kde po dlouhou dobu sem tam přecházeje o plánech svých přemítal a všechny jednotlivostí jejích blíže určoval. Dnešní den a návštěva na Kumburku znamenitě jej ke každému cíli jeho posunuly, noční setkání jeho s uvězněnou Kateřinou pak mělo celé dílo jeho dovršiti.

Byl nyní už pevně na všem ustanoven, celá osnova velkého záměru jeho jasně před ním ležela, zdar mu kynul na všech stranách.

S vyjasněnou tváří a hrdým, velitelským krokem, tak jako by už po vlastním majetku se procházel, vyšel z komnat svých a sešel na nádvoří, kdež dal se vrátným po celém hradě a okolí jeho provázeti.

Nic neušlo zraku jeho, všeho opevnění dobře sobě všiml a nejslabší stránky hradeb a bašt vyhledával. Vrátný musil jej mimo to poučiti o stavu a počtu žoldnéřstva hradního, o všech poměrech na Kumburku, jakož i o smýšlení obyvatelstva v osadách kolem hradu ležících.

Mimochodem zavedl řeč na Kateřinu Smiřickou a tu k potěšení svému se dověděl, že veškeří poddaní na panstvích rodu Smiřických krutého osudu slečnina upřímně litují a za oběť lakotnosti sestřiny jí považují.

Seznání toto výborně se hodilo k plánům Vartemberkovým a okamžitě odhodlal se k tomu, že bude hledět je pro sebe vyčerpati.

Vrátil se zpět do hradu, dal si osedlati oře svého a v průvodu dvou žoldnéřův vyjel si do okolní krajiny, pravě, že teprve s večerem zase na Kumburk se navrátí.

Temná noc byla se už dávno nad krajinou rozestřela, když Vartemberk zase před první branou hradu Kumburka se zastavil a o vpuštění žádal, neboť vrátný byl padací most již před několika hodinami vyzdvihl,

V nádvoří hradním odevzdal oře svého jednomu ze sluhův kastelánových, kterýž už byl návrat jeho očekával, načež koně do stájí odváděl.

»Aj, tyť s musil notný kus cesty uběhnouti!« zvolal sluha, když byl spoceného koně spatřil, jenž skutečně celý schvácen byl. »Což jste byli až na Krkonoších, že jste koně tak schvátili?« obrátil se k oběma žoldnéřům, kteří taktéž koně své právě do stáje přiváděli.

Ale žoldnéři neodpověděli ani slova zvědavému sluhovi a teprve na nové jeho naléhání odvětil jeden úsečně, že v zdejší krajině jsou cizími a že tedy nemohou udafi, kudy vlastně se ubírali.

Hlavou vrtě odcházel sluha ze stáje, aby pochodní svítil pánovi z Vartemberka, jenž poptav se po zdravotním stavu kastelánově bez prodlení do svých komnat se odebral a sluhovi své rozkazy k časnému odjezdu dal.

Kastelán byl jíž zase úplně pozdraven a nyní spánkem ještě se sílil, aby ráno s novými sílami cestu do Prahy nastoupiti mohl.

Vartemberk dlouhou chvíli přecházel po komnatě a hluboké myšlenky zaneprázdňovaly ducha jeho.

Čekali nyní netrpělivě na ustanovenou hodinu, kdy v zahradě zámecké se svým novým spojencem se setkati měl, aby jej tento tajemnou cestou ke Kateřině Smiřické uvedl.

Mezitím bylo se už ve hradě také vše ve spánek pohřížilo a jen každou čtvrt hodiny ozýval se roh hlásného, jenž hodiny na Kumburku zastupoval.

Konečně blížila se jedenáctá hodina.

Vartemberk zlehka vyšel na nádvoří a nepozorován dostal se do zahrady zámecké, která jíž značně v listopadovou mlhu zahalena byla.

Noc byla tmavá a mlha činila ji jistě neprůhlednější. Jako mrtvá hmota rozkládal se hrad Rumburk na temeni vrchu, nikde nejevilo se ni nejmenší stopy života, jen ve dvou okénkách v prvním poschodí Černé věže kmitala se jakási slabá záře, důkaz to, že nešťastná Kateřina Smiřická í touto noční dobou ještě bdí.

Vartemberk při vstoupení svém do zahrady pohlédl nejdříve v onu stranu, kde Černá věž se vypínala a spatřiv také zář v kobce Kateřiníně zachvěl se nedočkavostí, kdy s nebohou slečnou se sejde a velký plán svůj na vysvobození její jí oznámí. ^Pozorně scházel stezkami zahradními v dolejší část

zahrady, kde starý Samuel měl jej očekávati a zanedlouho zastavil se u balvanu skalního, kde byl už ráno se starým hrbáčem se setkal.

Nemusil dlouho čekati.

Neboť sotvaže se byl poněkud po okolí svém rozhlédl, aby průvodčího svého v panující tmě vypátral, jíž také vynořila se za skalou shrbená postava Samuelova a blížila se k Vartemberkovi,

»Dostál jsi slovu, starce,« počal Vartemberk, »a jsem ti za to povděčen.«

»Vy jste přítel mladého Zouzara a nepřítel Smiřických,« odvětil dušeným hlasem stařec, »a to mi dostačí, abych vám sloužil, neohlížeje se ani k tomu, že vy jediný jste se mne ujal, když by mne onen surovec byl pod kopyty svého koně roztrtil. Proto vám také věrně sloužiti budu!«

»Ke tvé škodě to nebude, starce; neboť doufám, že se zase dočkáš starých blahých časů, jaké si byl na Kumburku trávíval. Nyní však vyplň slib svůj a doveď mne do vězení Kateřiny Smiřické, neboť už zítra s časným jitrem opět Kumburk opustím.«

»Jáť mám jíž vše připraveno, milostivý pane; protož jen za mnou se ubírejte!«

A obrátil se za balvan skalní, kamž Vartemberk jej následoval.

Zde prostíralo se takřka neproniknutelné houští, v něž by se nebyl nikdo tak brzo odvážil. Ale starý Samuel byl zde dojísta už tak dobře povědom a cesty své znám, že kráčeje napřed rozhrnoval roští tak obezřele, že pán z Vartemberka dosti pohodlně za ním kráčeti mohl.

Nešli však dlouho. Asi po desíti kročejích se Samuel zastavil a shýbl se k zemí. Vartemberk tu spatřil, že se ocitli na svahu hradní skály, jež tu povlovně ve směru hradební zdi do výše se táhla.

»Nyní posečkejte, milostivý pane,« ozval se náhle stařec,

jenž na zemi klečel a oběma rukama pracoval; »mušími dříve tajný vchod do skály uvolniti, Budu však hned se svou prací hotov!«

A skutečně dlouho nepracoval.

Odhrabal nejprve prsť, jež asi na půl střevíce hluboko skálu pokrývala a sama roštím zakryta byla, načež na dva velké kameny vrazil, jež jaksi kamenným deskám se podobaly. S neobyčejnou sílou, jíž by byl nikdo ve vyhublém starci tomto nehledal, se opřel o jeden kámen a stranou jej odvalil. Zanedlouho byl i druhý kámen odstraněn a nyní zbývalo jen ještě poslední vrstvu země odstraniti.

Vartemberk s účastenstvím přihlížel práci starcově a vždy více poznával cenu toho, že se mu podařilo, povrhovaného tvora tohoto za spojence získati.

»Tak, ted jsem hotov!« zvolal po nějaké chvílí Samuel. »Padací dvéře jsou odkryty!«

Vartemberk blíže přihlédl a viděl skutečně v zemi úzké padací dvéře, železem pobité, jež do podzemní chodby vedly,

»Tudy vede moje obyčejná cesta do hradu!« pravil úsměšně starý Samuel, »Kastelán o ní nemá arciť ani tušení!«

»Do hradu samého se lze tudy také dostati?« tázal se Vartemberk.

»Nejméně na třech místech, milostivý pane; komnaty hlavního stavem, jež někdy starý pán Zouzar obýval, jsou plny tajných vchodů, jež však teď nikdo na hradě více nezná otvírati.«

Vartemberk se na to zamyslil a již opět nové záměry osnoval.

Starý Samuel mezitím se opřel o železné dvéře a po krátkém namáhání je otevřel.

Vlhký vzduch vyrazil z vnitřku chodby, která nyní jícen svůj na oba noční návštěvníky otvírala,

Pak vyňal stařec krátkou pochodeň z haleny své a doložil:

»Rozžehnu teprve v chodbě, aby světlo žádné pozornosti

nevzbudilo. Neníť se sice zrady obávati, ale čert nikdy nespí!«

Vartemberk souhlasil s náhledem tímto a na pokynutí Samuelovo vcházel do tmavé chodby.

»Deset stupňů vede dolů, milostivý pane, pak chodba zvolna vzhůru stoupá!« poučoval stařec. »Na konci stupňů posečkejte na mne, abych vám pak pochodní kupředu svítil. Já zatím dveře opět za sebou spustím!«

Učinil, jak byl mluvil a jakmile dvéře za ním opět zapadly a oba nyní od ostatního světa odloučeni bylí, rozžal pochodeň svou, která náhle dostatečný prostor chodby osvětlila.

Byla to úzká chodba, zvýši asi šesti stop, takže se v ní pohodlně zpříma kráčeti mohlo. Šířka její zato však byla tak těsná, že jen jedna osoba v ní kupředu kráčeti mohla. Těsnost tato dá se vysvětliti tou okolností, že chodba byla zcela ve skále vytesána a tudíž zbudování její už v tomto rozměru nesmírnu práci a náklad vymáhalo. Bylť to ještě pozůstatek z dob předhusitských, jenž hradním pánům za nepokojného XV. století častěji platné služby konával, kdykoli Kumburk nepřítelem byl obléhán.

Chodbou touto vedl nyní starý Samuel Vartemberka, jenž každému ohbí cesty pozornost svou věnoval a zejména vzdálenosti měřil a porovnával. Po nějaké chvílí octli se v části chodby, kíerá již nevedla skalou, nýbrž z velkého kamení vyzděna byla.

»Zde jsme již pod hradem samým,« podotýkal stařec; »a tamto chodba nejdříve ve dví se dělí.

Chodba v právo vede do oné chodby žalářní, kudy jsme se do podzemí Černé věže k mladému Zouzarovi dostali, my pak dáme se chodbou vlevo, jež vede přímo do hradního stavení.«

Po několika kročejích ocitli se jíž skutečně na rozcestí, jak je byl Samuel naznačil.

Obrátili se tedy do zděné chodby vlevo, která nyní mnohem příkře ji vzhůru vedla.

Asi v polovicí Samuel se zase zastavil a k Vartmberkovi

obrátil.

»Nuže, jsme už na místě?« tázal se tento dychtivě.

»Totiž na konci schodů točitých, které vedou do hořejších částí Černé věže.«

A vztyčil pochodeň na pravou stranu chodby, kde ve stěně asi na loket široká prostora se jevila.

»Totoť jsou základní zdí Černé věže,« poučoval stařec a svítil na ohromné balvany, z nichž stěna zbudována byla. »Ve zdi této zřídil původce Kumburku točité schody, které až do nejhořejšího patra vedou a s každou komnatou věže ve spojení jsou. V několika okamženích ocitneme se před vězením Kateřiny Smiřické.«

»Rychle tedy, pospěš,« napomínal Vartemberk, jenž už netrpělivostí hořel, aby konečně s Kateřinou se setkal; »nelzeť nám ani okamžik ztratiti!«

Stařec stoupal nyní točitými schody vzhůru, až asi po třiceti stupních ocitli se na malé prostoře, která schody přerušovala.

»Jsme již na místě?« tázal se kvapně Vartemberk, když průvodčí jeho se zastavil.

»Nikoli, toť teprve přízemí Černé věže!« zněla odpověd. »Po těchto stupních výše dostaneme se do prvního patra, kde je nyní vězení slečny Smiřické.«

A vedl Vartemberka poznovu vzhůru, až zase po krátké chvíli na stejně úzkém prostoru se ocitli.

»Tu jsme!« pravil zticha stařec a zarazil svou pochodeň do jedné ze skulin mezí kameny stavebními.

Vartemberk se rozhlédl poněkud po prostoře této a viděl, že se ocitli v kobce, jež uzounké kapličce se podobala a sotva jím dvěma dosti volného prostoru poskytovala. Po nějakých dveřích nebylo ani stopy; jen na pravé straně vedly úzké schody do vyššího patra dále, Vartemberk s podivením pohlížel na starce, neboť nepochopoval, kterak mu tudy vstup ke Kateřině zjedná.

Starý Samuel zdál se čísti tuto otázku v lících jeho a pravil:

»Poshovtež jen, milostivý pane, v okamžiku poznáte, kudy vede vchod do komnaty.«

A sehnul se k zemi, aby ohledal velkou kamennou desku, jež zvící asi tří stop nad zemí byla ve zdí a velkému balvanu se podobala.

Na jednom konci vyčníval pří samé podlaze asi na dva prsty široký vrub a o ten se nyní starý Samuel vší silou opřel. Nátlak působil tajným jakýmsi perem na celou desku, tato se náhle od zdi oddělila a jevila úzký otvor do nějaké nové chodby.

Starý sejmul pochodeň se zdi a shýbnuv se do výklenku, vlezl dovnitř a po nějaké chvíli pravil Vartemberkoví tichým hlasem:

»Vše jest v pořádku; zde jsem před samými tajnými dveřmi. Nyní již jen také za mnou sem vstupte!« —

Vartemberk následoval příkladu jeho, sehnul se a hodlal delší cestu takto shrbeným způsobem nastoupiti. Jak se však podivil, když se hned viděl ve vysoké uzounké prostoře, kde docela zpříma se postaviti mohl. By lať kamenná deska jen proto tak nízká, aby každého neznalého tím spíše klamala, že by za ní byl nějaký vchod.

»Zde jsme na místě!« šeptal Samuel Vartemberkoví, když tento zase po těsném okolí svém se rozhlížel. Tuto stisknete ve výklenku knoflík, který vám tajný vchod do Kateřiníny komnaty otevře. Já pak opět na schody se odeberu a návrat váš očekávati budu.«

Vartemberk neodpovídal, nýbrž jen hlavou pokynuv vstoupil do výklenku a stiskl knoflík, jak mu byl starý Samuel nařídil.

A vše se stalo tak, jak tento byl předpověděl.

Tajné dvéře se bez nejmenšího šramotu dovnitř otevřely a Vartemberk ocitl se v polotemné jakési prostoře, před níž spatřil vysoký předmět jako nějakou záclonu.

Okamžitě poznal, že jsou to ohromná kamna v koutě

komnaty stojící a dvéře do tajné chodby zastiňující. Stěny byíy dřívím vykládány a proto nikdo by byl na této straně druhého východu z komnaty netušil. Přiléhalyť tak těsně k čtvercovým deskám nástěnným, že ani nejbystřejší oko by tu nebylo nižádnou skulinu nalezlo.

Vartemberk postoupil nyní o krok kupředu a spatřil se v nevelké komnatě, dosti chudě zařízené.

Stůl a dvě křesla, lože a jakási skříň byly veškerým nábytkem vězení tohoto. V jedné stěně úzká dvě okna propouštěla za dne slabý svit slunce, ve stěně vedlejší pak bylo lze zřítí nízké dvéře, na pohled pevně uzamčené.

Takové bylo nynější obydlí nejstaršího člena rodiny Smiřických, po právu tedy jediného držitele veškerých statků rodinných.

Zde dlela už po deset let Kateřina Smiřická, aniž by komnatu tuto jen na okamžení kdy byla opustila. Kastelán Bukovský přísně vykonával úřad svůj, jejž mu ostatně Kateřina nikterakž nestěžovala, neboť sama se zdráhala práh vězení svého překročiti a nikdy ani nejmenší stížnost prese rty její nepřešla.

Zvláštní pocit zmocnil se Vartemberka, když tu spatřil dědičku Smiřických u stolu seděti, na němž rozevřená kniha ležela. Kahanec osvětloval pouze nejbližší okolí dostatečně, ostatní prostory komnaty zůstávaly v polotmě pohříženy,

Kateřina seděla k Vartemberkoví zády obrácena a zdála se býti hluboce zabrána v obsah knihy před ní ležící.

Nemohlť tedy Vartemberk obličej její pozorovati a viděl jen, že vznešená slečna jest oblečena v oděv až příliš prostý, který ovšem s celým okolím se shodoval.

Několik okamžiků setrval Vartemberk nepohnutě na svém místě, upiatě pozoruje postavu ženy u stolu sedící. Ani otevření tajných dveří, ani vstoupení jeho nebylo jí pozorováno, musil se tedy sám uvésti.

Nerozmýšlel se dlouho a postoupil o krok do komnaty, pří

čemž zašramtil tak významně, že Kateřínína pozornost nevyhnutelně k němu se obrátiti musila,

A skutečně, Kateřina Smiřická náhle na šramot tento pozdvihla hlavu a zvolna za sebe se ohlédla.,

Náhodou padl zrak její na celou postavu Vartemberkovu a domnívajíc se, že nějaké příšerné zjevení noční před sebou vidí, zděšeně vykřikla a obličej rukama si zastřela.

Vartemberk pokročil nyní až k samému stolku a vlídným hlasem pravil:

»Neračtež se lekati, milostivá slečno, jsemť přítel váš a nikoli příšera noční,«

Na slova tato, jež tak jemně zněla, pozdvihla Kateřina poněkud hlavu, ale ještě zraků svých na cizince neobrátila.

»A kterak touto dobou sem přicházíte? Čeho ode mne žádáte ?«^

»Přicházím jako přítel váš, milostivá slečno, abych vám z vězení tohoto pomohl.«

»Nevěřím vám, vyť jste nastražen od toho zlosyna kastelána, abyste mne novými mukami obtěžovali.«

»Klamete se, ubohá trpítelko; kastelán tak málo ví o mém vchodu do vězení tohoto, jako vy sama ještě před okamžením jste to tušiti nemohla.«

Ted konečně se osmělila dívka na Vartemberka pohlédnouti a tak éVartemberk po prvé jí v obličej zříti mohl,

Kateřina Smiřická čítala nyní asi osmadvacet neb třicet roků věku, ač dlouholetý pobyt v žaláří tomto, jenž čerstvost a barvu mládí s lící jí byl setřel, o několik let jí starším činil. Po obličeji byla rozlita neobyčejná bledost a truchlý výraz jeho činil z nebohé slečny pravou trpítelku. Leč i přes toto vše dovedla tvář dívčina poutati a zejména velké modré oči oni ve vězení nepozbyly lesku a významu svého. Byloť očividno, že žena tato za mládí svého neobyčejnou krásou vynikala, neboť ani nyní po tak krutém zkoušení nebyly ještě všecky stopy její zmařeny. Vysoká postava chovala v sobě posud všecku

imponující vážnost, jakouž ženy rodu Smiřických vždy vynikaly, a když náhle před Vartemberkem povstala a velké oko své naň upřela, nemohl sobě utajíti, že děva tato v jiných okolnostech a v příslušném jí postavení musíla by čítána býti k nejpřednějším ženám vlastí své.

Když Kateřina z prvního leknutí svého se probrala a se přesvědčila, že lidskou bytost má před sebou, velitelským hlasem se tázala;

»Kdo tedy jste, pane, jenž v noční době k věznéné se vtíráte?«

»Pravil jsem již, milostivá slečno, že přítel váš,« odpovídal Vartemberk s dvorným úklonkem.

»Nemámť já více přátel na světě, jemuž mne odumříti nechali,« vece s trpkým výrazem Kateřina a v oku jejím se slza zaleskla.

»A přece máte aspoň jediného věrného přítele! Což se již nepamatujete na Jindřicha Ottu z Vartemberka?«

Kateřina bystře naň pohlédla, pak bělostnou ruku svou na čelo položivši, jako by se na časy minulé rozpomínati chtěla, odvětila bolně:

»Vy jste býval přítelem těch, kteří byli mými největšími nepřátely. Vy jste se dokonce o ruku sestry Markéty ucházel. Nemůžete tedy býti přítelem mým!«

»Ó nikoli, milostivá slečno, jsouť už úplně přetrhány dřívější svazky se Smiřickými, jichž není více; vy nemáte nyní nade mne oddanějšího přítele!«

»Co pravíte? Smiřických že není více? Kterak tomu mám rozuměti?«

»Bohužel, že smutnou zvěst musím teprve já sám oznámiti! Což nechali vás v úplné neznámosti o osudech rodiny vaší?«

»Ničeho jsem se nedověděla, co vězení toto mne objalo; oh, hrůzný to byl život ve zdech těchto! A já marně po svých drahých se kastelána tázávala.«

»Ó ten bídník ničemný! Jáť tušil tuto jeho hanebnost,

kterou se na vás ubohé mstil! Však doba odplaty í jemu brzo nastane!«

»Čeho se dovím z úst vašich? Tuším, že zprávy hrozné!«

»Ano, milostivá slečno, obrňtež ducha svého statečností, jakéž jste se zajisté ve zdech těchto přiučila. Rod váš byl v posledním desítiletí krutými stíhán osudy!«

»Otce mého není více mezi živými?« zvolala Kateřina s děsným výrazem.

»Právě rok po vašem uvěznění rozloučil se s tímto světem a se všemi statky svými!«

Kateřina zastřela si rukama tvář a hořce vzlykala.

»Bůh budiž duší jeho milostiv! Odpustíž mu, čím se na mně provinil!«

Pak dále po krátkém mlčení se tázala Vartemberka významně:

»A kdo po smrti otcově odvážil se mne, nejstarší dceru jeho, tuto dále věznití?«

»Bylť to bratr váš Jaroslav, jenž majorátním pánem se stal!«

»Ó, podobalť se duchem zcela Markétě lakotné; nyní rozumím, proč i on mne posud ještě ve vězení drží!«

»Nikoli jíž on, milostivá slečno! Jaroslav Smiřický zemřel roku 1611, a to ze zármutku nad tím, že mu tehdáž Pasovští rodinný palác na Malé straně v Praze vyloupili.«

»Ó, takového cosi můj šlechetný bratr Jaroslav ovšem nemohl přes srdce přenésti!« zvolala s ironickým výrazem Kateřina. »A kdo se stal jeho nástupcem?«

»Byl to strýc váš Albrecht Václav, ale i ten po třech letech majorátu svého smrtí byl zachvácen,«

»Což odsouzen jest rod Smiřických k vymření? Toť hrůza, co tuto doslýchám!«

»Ba hroznějšího ještě osudu rodu vašemu se dostalo.«

»Probůh, co máte mí ještě sděliti?«

»Ani bratr váš Albrecht, jenž na to majorátním pánem se

stal, již nežije!«

»Ó hrůza! Ustaňte jíž, zlověstný muži!«

»Neníť nyní žádného Smiřického více!«

»A bratr můj Jindřich, což ani ten již nežije?«

»Tenť žije sice, však lépe by mu bylo, kdyby hrobka tělo jeho objímala.«

»I ten tedy nešťasten?«

»Šílenství zmocnilo se ducha jeho a musí ve vazbě držen býti. Stejně jako vy, milostivá slečno, zde, je on ve vězení na Hrubé Skále.«

»A sestra má Markéta? I tu snad stejná kletba zastihla?«

»Nikoli, paní Markéta Slavaíovna jediná přečkala všecky majorátní pány rodu Smiřických, aby nyní samojedínou dědičkou jich se sfala.«

»Ó, toť dávné přání její vyplněno!« zvolala temným hlasem Kateřina. »I já mu musíla podlehnouti!«

Pak po nějaké chvíli dále pravila:

»A Markéta nyní chce všeho majetku Smiřických se ujmouti?«

»Ano, tak bez obalu ještě včera mí prohlásila; a jeť ona ženou podle toho, aby tak učinila.«

»A na starší sestru svou již úplně zapomněla? Nároky moje tedy posud popírá?«

»Bohužel, že chystá se ke krokům ještě násilnějším proti vám.«

Kateřina upřela velké oči svoje na Vartemberka a líce její se náhle zarděly.

»Ani celé desítiletí tedy neumořílo nenávist její!« zvolala v náhlém rozčílení, jakéhož jen mírná povaha její schopna byla. »Nuže, i já zapomenu, že jsem kdy sestrou ji nazývala!«

Vartemberkovi se na okamžik zablesklo v oku; víděltˇ, že símě jím zaseté na půdu úrodnou padlo a již vzcházeti počíná.

»Paní Markéta Slavatovna nyní tím méně než kdy jindy pomýšlí na to, že má též starší sestru, která má přednější právo

na dědictví Smiřických!«

Kateřina zdála se nyní býti celá pojednou změněna.

Hrůzné zvěsti, jaké byla se od Vartemberka dověděla, způsobily v ní náhlou změnu, jež celou bytost její přetvořily.

Postava její se vzpřímila, očí byly nadchnuty neobyčejným leskem a netušená jakási síla zdála se čivy její ovládati. Mocné jakési myšlenky proudily duchem jejím a zdálo se, že o velkém jakémsi záměru přemýšlí.

»Náhle stanula před Vartemberkem a pravici svou na rámě jeho položivši, pravila zvýšeným hlasem:

»Vy se pravíte býti mým přítelem, pane z Vartemberka?«

»Právě proto jsem odvážnou tuto cestu nastoupil, abych vám přátelské služby své nabídl.«

»Mohu tedy ve vás důvěřovati?«

»Úplně!«

»Vy jste se stal nepřítelem mé sestry Markéty?«

»Od té doby, kdy k vůli Slavatoví mnou povrhla, pomstu jsem jí přisahal!«

»Nuže tedy, pomstu svou na ní společně vykonáme!«

»Já právě přicházím, milostivá slečno, abych vám k tomu prostředkův opatřil.«

»Hodláte mne tedy z vězení tohoto vysvoboditi?«

»Ano, to bude první počátek provádění plánu mého.«

»Nuž, já návrh váš přijímám. A jakou odměnu za přátelské služby své žádáte? Kateřina Smiřická nerovná se zištností sestře své,«

»Ó, milostivá slečno, kterak vykládáte sobě jednání mé! Zištnost jest mne daleka, jáť jen vám chci ku právu a svobodě pomocí.«

Kateřina opět významně naň pohlédla a pravici svou mu podávajíc odvětila:

»Odpusťte, pane z Vartemberka, že stejně i vás jsem posuzovala, jak posud mi lidi bylo seznati. Jáť dosud jen zlé stránky povah lidských zakoušela.«

»V mou oddanost nezměnnou račte navždy se spolehnouti. Však přece výmínku musím ve vlastním prospěchu vašem stanovití.«

»Rcete jen, pane z Vartemberka; nemámť nikoho více, v koho bych mohla důvěřovati, a protož vše vyplním, co v moci mé jen bude,«

»Vystoupímť před celým světem jako ochránce a zástupce váš. Však musím býti k tomu oprávněn, neboť mi s paní Slavatovnou tuhý boj nastane.«

»Já ke každému kroku vás spínomocním!«

»Pouhý splnomocněnec a přítel na zápas tento nestačí! Před soudem by nárok jeho neobstál,«

»A kdo tedy může mí pomoci?«

»Jen manžel váš se může platně Markétě Slavatovně opříti!«

Kateřina Smiřická jako by se byla osudného slova tohoto ulekla, ustoupila na krok od Varíemberka a zděšena naň pohlížela.

Chytila se za čelo, jako by nával myšlenek zadržeti chtěla a slova nebyla schopna. Prsa její mocně oddychovala, všecka bytost její byla v neobyčejném pohnutí.

Vartemberk bystře pozoroval každou stopu rozčílení tohoto a vida, jaký boj ve vnitru Kateříníně se vede, vrhl sebou na kolena před ní a uchopiv ruku její, zvolal hlasem, v nějž nejvyšší výraz vášně vložiti se snažil:

»Ano, milostivá slečno, jen manžel váš dovede vás z vězení tohoto vysvoboditi, jen manžel váš vám zase neposkvrněnou pověst navrátí, jen manžel váš vám opět k popíranému právu pomůže!«

A jako ohnivý milovník celoval ruku Kateřiny, jež posud mocný boj bojovala a rozhodnouti se nemohla.

Slova Vartemberkova padala ovšem jako závažné důvody na váhu rozhodnutí tohoto, neboť nepomohlu by on jí, kdož tedy více na světě by jí opuštěné Pomoci mohl?

Ale přece ještě zápasila sama s sebou, vzpomínky na minulost těžce na ni naléhaly, pomnění na první lásku její, pro kterou tak neskonale mnoho byla trpěla — to vše jí vadilo v rychlém rozhodnutí.

Vartemberk sledoval i tento vnitřní boj dívky a rozuměl bouřným myšlenkám jejím. Protož musil sám o vyvrácení posledních pochybností Kateříniných se zasaditi.

»Onoho, milostivá slečno, jejž jste druhdy milovala, pro něhož jste nenávist otcovu i sestřinu na se uvalila, onoho již není více! I on padl pomstě těch kteří i vás stejně krutě pronásledovali!«

Kateřina hrůzou vykřikla a klesnuvší na židlí tvář rukama si zastřela a horké slzy se jí z očí proudily.

Ani zprávy dřívější jí nebyly tak dojaly, jako zvěst o smrti milence jejího, pro nějž byla tolik zakoušela a jenž dosud jako ideál snům jejím se objevoval.

Vartemberk s ďábelským pohledem zíral na účinek lživé této zprávy a radoval se z výsledku tohoto, jenž konečně po tak mnohém namáhání jej měl přivésti k cílí. Ponechal Kateřinu bolesti její a mlčky pohlížel na pannu, která jako shroucená větrem květina před ním seděla.

Po dlouhé chvíli teprv zašeptala Kateřina:

»O vše mne tedy připravili, co mí bylo drahého a milého! Nechť svobodu mi vzali, nehcť na čest moji sáhli, jen poslední touhu mou mí neměli ze srdce vyrvati! — Ó, nyní úplně již jsem ztratila srdce své k Markétě, teď já na pomstu budu pomýšleti!«

A jako náhlou jakousi silou tknuta povstala a v celé mohutností postavy své před Vartemberka se postavila.

»Pane z Vartemberka, já přijímám návrh váš bez výminky! Jen od vás ještě pomoci očekávám!«

Vartemberkovi se na okamžik zajiskřilo v očích, ale hned zase tento blesk pominul.

»Bez výmínky; každé žádostí vaší se podrobím, která mí

pomstu nad onou hanebnicí pojistí!«

»Svolujeíe tedy se státi chotí mou, abych vám jako oprávněný manžel váš k právu vašemu a čestnému jménu zase dopomoci mohl?«

»Svolují, zde ruka má!« odvětila s neobyčejnou rozhodností a určitostí Kateřina Smiřická a podala bělostnou pravici svou Vartemberkovi.

Tento jako dvorný rytíř vida se na vrcholu žádostí svých vrhl se opět na koleno a políbil ruku mu podávanou — ruku to, která mu zároveň v okamžiku tomto veškeré dědictví rodu Smiřických věnem přinášela.

Byl by radostí divoce zaplesal nad neočekávaným zdarem nejtajnějších přání svých, ale přece potlačil toto hnutí své a hleděl je celováním ruky Kateříniny zakrýti.

»Přisahám, že pomstím vás, Kateřino, na sestře vaší i všech, kdož tak andělského tvora bylí kdy mučili! Jen vám budiž nyní život můj obětován a bez prodlení počnu o vaše vysvobození pracovati!«

»Což stojí vám v cestě, pane z Vartemberka, abyste mne toutéž tajnou cestou, kterou jsem sem ke mně vešel, z hradu na svobodu vyvedl?«

»To by bylo nejvřelejší touhou mou, drahá Kateřino — dovol, abych tě směl jíž tak nazývati; — však vyžaduje toho plán můj, abys ještě několik dní ve vězení tomto vytrvala, ovšem ničeho na sobě znáti nedávajíc, že hodina vysvobození tvého se blíží.«

»A k čemu toto otálení?«

»Žádáť tak vlastní prospěch tvůj. Co platná ti svoboda, když Slavatovna bude v držení všech statků?«

»Co tedy hodláš učiniti?«

»Zároveň s tebou, drahá Kateřino, dobudu Kumburka a ostatních hradů, jež právem ti přináleží. A až v skutečném držení majetku svého budeš, pak teprve budeme mocí platně práva svého se domáhati!«

»Neznám ty ohledy a okliky světské; však nezbývá mí jiné, než abych podle rady tvé se zachovala.«

»Však v osmí dnech jíž jako velítelku hradu a panství tohoto z této mučírny tě vyvedu. Do té doby kochej se pomněním na blahou budoucnost, již podle zásluh tvých ti připravím.«

Vtiskl políbení na čelo Kateřiníno a rozloučil se s ní.

Kateřina klesla po tolikerém pohnutí mysli na židli a sklonila hlavu do dlaně, návalu myšlenek volně se oddávajíc.

Vartemberk tajným vchodem mezitím zmizel, dveře zapadly a v okamžení nebylo po něm ani stopy.

Na schodech očekával jej starý Samuel s otázkou:

»Nuž, odřekla se milence svého ?«

»Oplakala navždy památku jeho. Buď bez starosti, starce; nikdy více ho Kateřina Smiřická neuzří!«

A děsný úšklebek objevil se na tváři jeho pří slovech těchto, Samuel však za ním kráčeje jej ovšem pozorovati nemohl.

Vše bylo opět v dřívější stav uvedeno a brzo se oba ocitli na chodbě, jež zase do zahrady je přivedla.

Když byl starý Samuel vchod zase zahradil a roštím obložil, pravil k němu Vartemberk:

»Nejdéle v osmí dnech čekej mne noční dobou ve své chatrči; potom na Kumburk jinýma očima se podíváme!«

A spěchal vzhůru zahradou zase do hradu, kamž nepozorovaně se dostal, takže nikdo na celém Kumburku ani tušení neměl, jaké věci této nocí v podzemí hradu a v Černé věži se byly udaly.

S časným jitrem pak Vartemberk s kastelánem Bukovským a žoldnéři svými zase na zpáteční cestu do Prahy se vydal.

Byl' s výsledkem cesty své na Kumburk nad vše očekávání spokojen.

Veleslavný byl to průvod pohřební, jakýž poslednímu

majorátnímu pánovi rodu Smiřických z rodinného paláce jeho na Malostranském náměstí byl uspořádán.

Celá Praha smutnila za oblíbeným mladým velmožem českým, jehož tragický konec všeobecný soucit vzbuzoval. Bylť Albrecht Smiřický té doby jeden z nejpopulárnějších kavalírů českých a veřejná činnost jeho ve prospěch odbojných stavův proti Matyášovi II. a Ferdinandovi byla ovšem s to, aby mu u obyvatelstva pražského vřelé sympatie získala.

Již za časného jitra dne 2. prosince 1618, kdy pohřební průvod s mrtvolou posledního pána Smiřického z Prahy do rodinné hrobky na zámku Černém Kostelci se ubírati měl, scházely se na náměstí Malostranském nepřehledné davy lidu, aby nádheře skvělého pohřbu tohoto se obdivovaly.

Byloť obyvatelstvu pražskému ještě v dobré paměti, kterak slavný pohřeb před desíti roky uspořádán byl otci posledního Smiřického, totiž Zikmundovi Smiřickému ze Smiřic, o němž tehdáž celá Praha na nohou byla a kterýž po všecka ta léta byl předmětem rozprávek nižších tříd obyvatelstva pražského.

VII.

Na popravišti v Stodě.

A nyní měla nádhera tato u vyšší ještě míře opětována býti. Vždyť měl pochován býti nejen poslední majorátní pán jednoho z nejbohatších panských rodův českých, ale i zároveň člen direktoria, jeden z předních činitelův odboje stavovokséhо, který ještě k velké budoucnosti ve vlasti povolán býti se zdál.

Uvážíli se mimo to tragický osud rodiny Smiřických za posledních desíti let, pak obmýšlené spojení Albrechta Smiřického s princeznou Hanavskou, která nyní jako truchlící nevěsta nenadálou smrt ženicha svého oplakávala — snadno lze pochopiti, jaké pohnutí mysli dne 2. prosince ve veškeré Praze panovalo.

Mimo to lid obecný, jenž celé náměstí a všecky sousední ulice přeplňoval, dostavila se k pohřbu veškerá šlechta česká a palác Smiřických sotva stačil pojmouti v sebe vznešenou tuto společnost, která poslední poctu zvěčnělému složit přišla.

Krátce před početím obřadů smutečních přibližoval se Ostruhovou ulicí skvělý průvod z královského hradu pražského, byliť to veškeří právě v Praze meškající páni direktoři zemští s hrabětem Matyášem Thurnem, s panem Václavem Budovcem z Budova a Václavem z Roupova v čele; za nimi přišlí veškeří vysocí úřadníci zemští a jiných hodnostářů bez počtu.

A když pak i farářové všech nekatolických farních chrámů pražských se svým ostatním duchovenstvem se dostavili, počaly se ve velké síní paláce smuteční obřady nad mrtvolou, jež na nádherném katafalku v cínové rakví odpočívala.

Nevěsta zvěčnělého, princezna Hanavská, pro velkou lítost k pohřbu se nedostavila, za to ji zastupoval zvláštní vyslanec

knížectví Hanavského, jenž zároveň s sebou od nevěsty byl do Prahy přinesl skvostný věnec myrtový, dále šňůru perel, jako znak slzí, a konečně miniaturní podobiznu princeznínu, což vše do rakve zvěčnělého vloženo bylo.

Paní Markéta Slavatovna rozplývala se s chotěm svým nad mrtvolou v slzách, ale nebylo ani jediného člověka v celém tomto bezpočetném shromáždění, kdož by byl v opravdovost bolestí její věřil. Bylať pravá povaha paní Markéty dostatečně známa a každý věděl, že smrtí Albrechtovou byla dávná touha její vyplněna, aby se totiž samojedínou dědičkou Smiřických státi mohla.

Také pán z Vartemberka, jenž jako nejdůvěrnější přítel zvěčnělého v přední řadě hostů stál, zamračeně pohlížel na Slavatovnu a chotě jejího, jež celý svět už za dědice všech panství a všeho majorátu Smiřických považoval.

Povržlívý úsměv naskytoval se chvílemi kolem rtů jeho, divné myšlenky kolovaly v duchu jeho, neboť byl přesvědčen, že celé toto množství za krátkou dobu zcela jinýma očima na záležitost Smiřických pohlížeti bude, Netušilť ovšem ještě sám, jak ohromných rozměrů spor tento rodinný nabude, a že vzbudí všeobecnou pozornost nejen v celé vlasti, ale i daleko za hranicemi.

Zadumán a v myšlenky své pohřížen byl přítomen obřadům pohřebním, jímž jenom malou pozornost věnoval. Teprve když zpěváci smuteční píseň svou pěti počali, vytrhl se z myšlenek svých.

Rozhlédl se kolem sebe a zraky jeho utkvěly na sboru zpěváčkem, jenž nyní krásným přednesem pohřební písně obecnou pozornost na se obracel.

V čele zpěváků těchto vynikala postava obstárlého mužíka, který se zdál býti jaksi ředitelem sboru. Mohlť již nejméně šedesát roků čítati, ale jeho tloušťka a červené buclaté tváře činily jej ve spojení s živostí jeho nejméně o deset let mladším. Nadýmal se v čele zpěváků jako krocan a partýsky rozháněl se

jako honěná husa křídly, jen aby v tak vznešené společnosti přední pozornost na se obrátil. Byloť viděti, že v jednání tomto značná porce zištnosti spočívá, která jen na docílení většího prospěchu pomýšlí.

Vartemberk se musíl mímovolně usmáti, když v tak neobyčejném postavení spatřil obkrouhlou tuto postavu, která spíše do pijácké společností než k pohřebnímu průvodu se hodila.

Obrátil se zticha k vedle stojícímu kastelánu Bukovskému, jenž byl všecky potřeby k pohřební slavnosti obstarával a řídil, a šeptal mu:

»Což nebylo v Praze čipernějšího zpěváka nad Šimona Lomnického, pane kasteláne? Vždyť naduřelá jeho tvář a pitvorné chování se k této slavnosti jako pěst na oko se hodí!«

Kastelán rovněž zticha odpovídal:

»Pan Šimon nedal si to níkterakž vzíti, že na smrt pana Albrechta Smiřického velkou kantátu složí. I soužil paní Slavatovnu tak dlouho, až mu to povolila, neboť se právem odvolával, že při všech pohřbech majorátních pánů Smiřických písně svoje zpíval.«

»Tuším, že jemu opět jen o stejnou zlatou odměnu běželo, jakou byl za dřívějších pohřbů dostával.«

»Ovšemže, pane z Vartemberka, vždyť už je to odedávna privílej tohoto korunovaného básníka českého, že všecky velmože naše smí písněmi svými ke hrobu doprovázeti.«

»Pravda však také, že nikdo tak rychle verše netvoří jako Lomnický z Budce.«

»Zvláště když se zlatem zváží, jako bylo na příklad při pohřbu posledního pána z Rožmberka nebo pana Zikmunda Smiřického.«

»Nuž, přejte mu to, pane kasteláne, vždyť víte, že mu císařští v Ševětíně před nedávném celý jeho stateček vypálili, a že jej nyní jen jeho Musa živí.«

»Ó, tuším, že se tehdáž v paní Slavatovně krutě zmýlí. Ta

není velkou přítelkyní takových rýmovaček! — Na štěstí je už korunovaný poeta se svým sborem hotov!«

A také tomu tak bylo. Náčelník zpěváckého sboru, císařem Rudolfem II. korunovaný dvorní básník český Šimon Lomnický z Budce, jenž po celý život svůj u velmožů českých byl se přerozličnými způsoby a prostředky přízně domáhal, byl právě pohřební zpěv svůj dokonal a s vítězným pohledem obrátil se k páni Markétě Slavatovně, jako by z očí jejích pochvalu čísti chtěl, z níž by pak na velikost zlaté odměny souditi mohl. Ale nezdálo se, že na paní Slavatovnu by píseň byla velký dojem učinila, nepoctilať starého básníka »Kupidovy střely« ani jediným pohledem a Lomnický jaksi nevrle stáhl hořejší pysk nad slabým tímto uznáním poetického nadání svého.

Ustoupil tedy zasmušile s ostatními soudruhy svými stranou a učinil opět místo duchovním, kteří poslední modlitby nad zvěčnělým vykonali.

Brzo nato hnul se celý průvod ze síně a mrtvola byla snášena do nádherného povozu pohřebního, jenž na náměstí před palácem stál a pozůstatky posledního pána Smiřického do rodinné hrobky v Černém Kostelci dovézti měl.

Na náměstí nepřehledný průvod se sestavil a počal se za slavného vyzvánění všech malostranských zvonů, za zpěvu smutečního a znění trub ke kamennému mostu pohybovati.

Nádheru průvodu tohoto nelze ani popisovati. Dostačit' podotknouti, že ani pověstný pohřeb Viléma z Rožemberka nerovnal se pohřbu tomuto, jenž skutečně převýšil vše, co do té doby v Praze vídáno bylo. Přečetné spisy a brožury z r. 1618 nám líčí skvělý pohřební průvod posledního pána Smiřického, jenž úplně pohřbu králův českých se podobal.

Přední řady průvodu, tak píší tehdejší kronikáři, byly již na Staroměstském náměstí, když pohřební vůz, dvanácti koni tažený, právě před palácem Smiřických se pohybovati počal. Už z tohoto rozměru lze na velkolepost pohřbu tohoto souditi.

Veškeré ulice, kudy průvod veden byl, byly obyvatelstvem pražským přeplněny a všude bylo nešťastné smrtí posledního pána Smiřického litováno.

Až k Horské bráně ubíral se celý průvod, načež značná část panstva na koně vsedavši mrtvolu až do Černého Kostelce doprovázela.

Také paní Markéta s chotěm svým vsedla do povozu, aby tělesné pozůstatky bratra svého do rodinné hrobky provodila, a kynula pánu z Vartemberka, jenž tam blíže povozu stál, aby také přisedl.

»Nikoli, milostivá paní, já bez prodlení se musím odebrati do Plzně. Víte, jaká úloha mne tam očekává.«

»Vím to, vím; nešťastný bratr můj nedojde dříve poklidu v hrobě, dokud nebude zde na světě pomstěn,«

»A pomsta tato bude strašná, jako zavraždění jeho hrozné bylo!«

»Očekávám vás, pane z Vartemberka, opět brzo v Praze, neboť bude mi ještě pomocí vaší potřebí!«

»Jsem k vašim službám, milostivá paní!« odvětil s hlubokým úklonkem Vartemberk, aby jízlivý blesk oka svého ukryl. »Jakmile bude v Plzní poslední přání Albrechtovo vyplněno, pak více o mně uslyšíte!«

A mezitím co vůz kupředu se hnul, zmizel Vartemberk v davu lidstva, takže Slavatovna již marně jej zraky stopovala.

Rychlým krokem spěchal k Boleslavské bráně (nyní Prašné věží), kde jeden z žoldnéřův jeho jej s koněm očekával. Na toho se hbitě vyhoupl a podle starých hradeb dal se k Vltavě, aby na druhou stranu na Újezd se dostal.

Žoldnéř jej následoval o několik kroků dále, leč asi v polovici cesty povolal jej Vartemberk k sobě a tázal se ho:

»Nespustil jsi tedy onoho starého alchymistu po celou tu dobu ani s očí?«

»O každém kroku jeho vím, milostpane; nadělal jich však velmi málo. Po dvakráte jen vylezl ze svého doupěte a šel do

augustiánského kláštera sv. Tomáše, kde prý, jak mi kostelník oznámil, převora navštěvuje. Jinak ani z domku svého nevyšel.«

»Neviděl jsi nikoho k němu vcházeti?«

»Nebylo to nic podezřelého; asi dva neb tři mužové, kteří k němu pro lektvary a voňavky jeho přišlí a zanedlouho domek jeho zase opustili.«

»A dnes? Byl snad také pří pohřbu?«

»Ovšemže, ale jen povzdálí se na průvod díval pak rychlým krokem zase do svého doupěte se navrátil- Zdáloť se, jako by radost mu z očí svítila nad smrtí pana Albrechta Smiřického«.

»Dobře, Kuneší,« odvětil Vartemberk a pohnal koně svého k rychlejšímu běhu; po chvíli doložil sám k sobě: »Povětří jest úplně čisté; zdá se, že starý ten troup není v žádném spojení s mladům Zouzarem. Nemať tedy nikdo ani tušení o osudu jeho a mých záměrech. Nuž, brzo se o nich celý svět doví!«

A s děsným výrazem ve tváři hnal se dolů k řece Vltavě, kde jej i žoldnéře jeho prám převozníkův na druhou stranu na Újezd převezl.

Na břehu obrátil se Vartemberk opět k žoldnéřovi s otázkou:

»Kde že stojí ostatní?«

»Tamto u vápenice, milostivý pane!« odvětil žoldnéř a ukazoval k prostoře, na níž rozsáhlá vápenice a cihelna stála a kdež dosud jen nárožní dům mezí Chotkovou třídou a Újezdem »Na vápenici« slově.

Vartemberk pospíšil v onu stranu a zanedlouho spatřil u zdí hlouček žoldnéřů, kteří jej byli s mrtvolou Albrechta Smiřického z Plzně do Prahy provázeli a nyní se s pánem svým zase touže cestou nazpět ubírali.

Smíchovem, tehdáž ještě nepatrným a jen z několika zahradnických chatrčí sestávajícím, dostali se na Plzeňskou silnici a nyní Vartemberk do rychlého cvalu se pustil, neboť chtěl dnešního dne do Rokycan na noc doraziti.

Po celou cestu nepromluvil k průvodčímu ani slova, stále jen myšlenkami o velikém záměru svém se zanášeje. Ustanovoval jednotlivé podrobnosti plánu svého, uvažoval i oceňoval všecky možné překážky a přemýšlel zároveň o prostředcích, kterými by je nejvhodněji odstraniti aneb aspoň obejíti mohl,

A čím více o plánu svém přemítal, tím více se vyjasňovala tvář jeho, byť přesvědčen, že se úmysl jeho v celém rozsahu podařiti musí.

U mistra Klenky v Rokycanech, kamž až pozdě na noc dojeli, pil první pohár na zdar záměru svého a pak s vědomím brzkého vítězství na lože se vrhl, aby s časným jitrem nastoupena býti mohla další cesta do Plzně.

Dne 3. prosince 1618 vjel Jindřich z Vartemberka opět do města Plzně a první jeho cesta vedla jej ke stavovskému komisaři panu Krištofu Wiedersperčeroví z Wíedersperka, jenž nyní v táboře Mansfeldově úřad zvěčnělého Albrechta Smiřického zastával.

Pán z Wíedersperka jej vlídně uvítal a po bližších okolnostech pohřbu Albrechta Smiřického se vyptával.

»Co pak onoho zlosyna se týče, jenž v souboji jej zavraždil,« pravil stavovsVý komisař po vyslechnutí Vartemberka, »ten je v pevné vazbě ve Shodě. Urazilť i mne slovy nesčetnými a také já teď nyní na něm svou pomstu vyhledám.«

»Ta jest nám jista, pane Wiedersperku,« odvětil s vítězným pohledem Vartemberk; »tuto přináším plnomocenství od pánův direktorův, abychom Zouzara jako zemězrádce před soud vojenský pohnati a odsouditi mohli!«

»Jak, vy jste se v Praze i o to ořičiníl?«

»Ano, já svého času v Praze dobře použil. Pan předseda nad appelacími Václav z Budova, jemuž isem ve spojení s paní Slavatovnou celou věc se stanoviska svého vylíčil, a jenž nadto smrtí Albrechta Smiřického nesmírně proti Zouzaroví

rozhořčen byl, vystavil mi bez okolků listinu tuto, proti které sárn hrabě Mansfeld nesmí ničeho namítati.«

»Výborně, tak jsme úplně kryti, pane Vartemberku, a nešťastný přítel náš bude zanedlouho pomstěn!«

»Dříve také neustanu, dokud poslední žádost Albrechtovu nesplním!«

»Já právě ubírám se k nejvyššímu vůdci, provoďte mne, pane Vartemberku, a hned celou věc Mansfeldoví předneseme. Budeť sice odporovati, ale plnomocenství vaše všecky ohledy jeho překoná. Musíť se rozkazu pánův direktorů prostě podrobiti.«

»A mimo to budiž exekuce nad odsouzencem vykonána nikoli zde v Plzni, nýbrž ve Stodě, kde to méně hluku nadělá!«

A se slovy těmito ubírali se oba přes náměstí plzeňské k budově děkanství, kde hrabě Arnošt Mansfeld měl posud hlavní svůj stan. Stavovský přední komisař pan Wiedersperger z Wíedersperka byl ovšem k nejvyššímu vůdci ihned předpuštěn a tam mu bez okolků poslání pana Jindřicha z Vartemberka oznámil.

Hrabě Mansfeld svraštil čelo a chtěl již prudce odpovědíti, ale tu Va.rtemberk vytasil se s plnomocenstvím pana Václava z Budova a před důležitou listinou touto musil ovšem i sám nejvyšší vůdce zlost svou utajití.

»Budiž, pane komisaři,« pravil úsečným hlasem k pánu z Wíedersperka, »výslovnému rozkazu pánův direktorův nebudu se protiviti, však provedení celé nekalé věci této ponechávám výhradně vám.

Sestavte si podle libosti vojenský soud, ale pod mýma očima nesmí zasedati, aniž rozsudek jeho se vykonávati.«

»To se také stane, pane hrabě; zajatý meška ve Stodě a tam bude nad ním soud držen a po případě trest vykonán.«

Nato se Mansfeld zasmušile obrátil k Vartemberkoví a pravil:

»Vy pak, pane setníku, jenž jste dovolené své užil k jiným

věcem, než vám přináležely, odevzdáte mi meč svůj a budete čekati na další rozhodnutí vůdce svého!«

Vartemberk byl však i na tuto ránu připraven, kterou chytrým šermířským obratem okamžitě odrazil.

Odepíal totiž meč a podávaje jej hraběti Mansfeldovi, zvolal uštěpačně:

»Nikoli jen svůj meč, ale i důstojnost svou vám pán z Vartemberka odevzdává, pane hrabě! Od tohoto okamžiku vzdávám se důstojnosti své ve vojště vašem a nepodléhám více vaší právomocnosti!«

Mansfeld ještě více svraštil čelo své, ale neodpověděv ani slova přijal meč z rukou Vartemberkových a povržlivě jím na stůl mrštil. Zároveň povržlívě se odvrátil od Vartemberka a pravil k pánu z Wiedersperka;

»Čiňte podle uznání svého v tomto případě, pane komisaři; rozkaz pána z Budova bude respektován, ale jen v mezích, jaké jsem vám už naznačil, V táboře svém nedám sobě ani od pánův direktorův příliš mnoho do vlastní polévky foukati!«

A hrdě odvrátil se od obou mužův, kteří jízlivé zraky za ním vysílali,

»Zpupný to cízák,« pravil Vartemberk, »který nezná žádné kázně a šlechtíce české chce mravům učiti. Pojďte, pane komisaři, nás očekává práce důležitější. Vyť především nyní o sestavení soudu vojenského pečujte, já o průvodní jednání a důkazy viny Zouzarovy se již postarám!«

Oba opustili hlavní stan nejvyššího vůdce, umluvivše se mezitím ještě, že hned příštího jitra se všemi členy soudu do nedalekého Stoda se odeberou.

Vartemberk pak vrátiv se do bytu svého složil i ostatní odznaky důstojností vojenské a oblékl se v obyčejný oděv šlechtický, k němuž i kord náležel.

Nato vyšel z města ve ndo tábora, jehož jedna část byla ještě před městem, kdežto druhá část již stržena byla, anať polovice vojska již ve městě se rozhostila.

V táboře zamířil v onu stranu, kde druhdy hlavní stan hraběte Mansfelda se vypínal, a kolem něhož ještě největší část stanů stála, ačkoliv vojsko tamní každého dne již rozkaz k odtáhnutí do zimních příbytků očekávalo. Zde také měl svůj stan setník Tunkl a k tomu právě nyní pán z Vartemberka mířil.

Nemusil dlouho hledati, neboť z jednoho stanu ozýval se hlučný zpěv a cinkot pohárů, v tak veselé společnosti musíl zajisté i setník Tunkl býti.

A nemýlil se. Ve stanu seděla společnost důstojníkův a mezí těmi i Tunkl zármutek svůj nad smrtí Albrechta Smiřického vínem splachoval.

Rozumí se samo sebou, že byl Vartemberk důstojníkům vítán a ihned přisednouti a připij etí musíl. Usedl si vedle Tunkla, jemuž o slavném pohřbu Alrbechta Smiřického vypravoval.

Tunkl častě ji zapíjel nevrlost svou nad chováním se paní Slavatovny, kterouž úlísný Vartemberk ze zvláštních příčin v nejčernějším světle líčil a zejména radost její nad tím, že nyní ona samojediná dědička Smiřických se stane, Tunklovi zošklivití se snažil.

»A což na starší sestru svou Kateřinu úplně zapomněla?«

»Ovšem, ta má í dále ve vězení držena býti!«

»Hrome a Pluto! Kéž bych mohl té hanebnící Markétě krk zakroutiti! Jeť ona jediná neštěstí Kateřinina příčinou a nyní též o dědictví její jí připraviti chce?«

»Bohužel, neboť o Kateřině není již ani zmínky! Ba i přede mnou ji paní Slavatovna pečlivě ukrývala.«

»U všech všudy ďáblů! To nesmí déle trpěno býti! Abrechtovi a otci jeho jsem se konečně nedivil, že svedeni byvše lžemi paní Slavatovny dbalí o pověst rodiny své a ubohou Kateřinu tak krutě trestali. Ale že sestra její Markéta se k ní chce stejným způsobem chovati, ač dobře ví, kterak bezprávně trpí — toť hanebné a musí překaženo býti!«

A choipv pohár, bouchl jím tak prudce na stůl, že až víno

na všecky strany stříkalo.

»Hoj, pane Tunkle, což vás tak rozjařuje?« tázali se ve smíchu ostatní důstojníci, »vždyť vy jindy při víně velmi střízlivě si počínáte!«

»Také to není víno, co ve mně náhle žluč vzbudil !o Bezpráví, jemuž rovno posud v Čechách nebylo, rozlítilo ducha mého!«

Všichni se tázali po příčině toho, načež Tunkl zvolal:

»Či nerozhřeje vás to, uslyšíteli, kterak paní Slavatovna ničemně se starší svou sestrou zachází a 0 veškeren podíl dědický ji připraviti hodlá?«

»Myslíte Kateřinu Smiřickou, která se sprostým chlapem se provinila?« tázal se jeden z důstojníků.

»Lež to, hanebná lež!« vzkřikl s nevolí Tunkl. »Já znám provinění Kateřiny Smiřické a proto pravím vám, že nikterak neprovinila se na ctí rodu svého. Mílovalať šlechtíce, jehož však také paní Slavatovna míti si přála, a proto tak hanebně sestru svou nařkla, aby tím spíše mohla se jí pomstiti,«

»Toť ovšem věc tato zcela jinak vypadá!« zněla odpověď důstojníkova; »ját myslil s veškerým ostatním světem až dosud, že Kateřina vším právem trest svůj a vazbu zasloužila.«

»Jeť čistá jako hvězda na nebi,« zvolal zase Tunkl, »a proto hanebný to zločin od paní Slavatovny, že teď i po smrti Albrechtově ji chce dále věznit.«

»Činí tak jen proto, aby celé dědictví Smiřických na sebe potáhnouti mohla,« ujal se teď slova Vartemberk; »a proto Kateřina všech nároků na ně zbavena býti má!«

»Hoj, tedy slečnu Kateřinu Smiřickou z vazby vysvoboďme, jak se na rytíře patří!« zvolal opět důstojník a všichni se toho naručestného návrhu uchopili.

Vartemberkovi se jiskřily oči, neboť záměr jeho v společnosti této se nad očekávání dařil.

»Vartemberku, návrh ten není špatný!« pravil lunkl se zářícím obličejem. »My musíme pro Kateřinu Smiřickou něco

podniknouti!«

»Také já už o tom přemýšlel, Tunkle,« odvětil Vartemberk, »a chceší plán můj podporovati, bude Kateřina brzo na svobodě!«

»My všickni vás budeme podporovati, pane rytmístře!« ozývaly se se všech stran hlasy veselých kumpánů.

»Přijímám návrh váš, ctění pánové; dříve však musím vám oznámiti, že nejsem více rytmistrem, neboť před půl hodinou byl jsem hraběti Mansfeldovi meč svůj odevzdal.«

»Skutečně?« zvolal s udivením setník Tunkl a teprve ted zevnějšek Vartemberkův blíže prohlížel. »A proč jsi tak učinil?«

»Poněvadž toho, záměr můj o vysvobození slečny Kateřiny vyžaduje, abych se stavu vojenského zřekl, Chciť postaviti se proti paní Slavatovně a při ve prospěch Kateřiny Smiřické vésti.«

Tunkl se na okamžik zamyslil.

»Což jsi jíž umluven s Kateřinou?«

»Ano, potají jsem se dostal do vězení jejího a ona svěřila osud svůj rukám mým. Vás pak, přátelé, o přispění k vysvobození jejímu žádám.«

»Ano, spolehněte se v nás, pane z Vartemberka!« volali všickni přítomní šlechticové. »Meče i paže naše jsou vám k službám, kde potřeba jest nevině ku právu domoci!«

»A ty, Tunkle?« tázal se Vartemberk zamyšleného setníka.

Tunkl hned neodpovídal, ale pak podávaje pravici soudruhovi svému, pravil:

»Já ovšem také mohl na ten nápad přijíti, ale ty jsi chytřejší hlava a proto potkáš se s lepším výsledkem. Jáť beztoho v těch ženských praktikách bych se nevyznal a paní Slavatovně bych brzo podlehl. Co se pak vysvobození Kateřiny z vězení týče, spolehni se úplně v pomoc mou. Ještě dnes si vezmu od nejvyššího vůdce dovolenou, neboť v zimě beztoho nás v táboře nic příjemného neočekává,«

»My rovněž tak učiníme!« volali ostatní. »Budeť to zároveň vítaná změna v nynější jednotvárnosti!«

»A co hodláš učiniti, Vartemberku, k provedení plánu svého?« tázal se dále Tunkl, když si byl řádně z poháru přihnul.

»Nezbývá jiné pomocí, než abychom násilím hrad ztekli, v kterém Slavatovna Kateřinu vězní. Proto musím míti nejméně padesát žoldnéřů pohromadě, neboť Kumburk má po čertech pevné brány.«

»Kumburka s takovým hloučkem nikdy nedobudeš, zvláště málí v něm kastelán Bukovský silnou posádku,« namítal Tunkl.

»Však já také na pouhé násilí nemyslím; mámť tajného spojence ve hradě, kterýž mne s hloučkem zbrojnošův nepozorovaně do hradu uvede, co mezitím sbor zdánlivě útokem na bránu hnáti bude. Tak dostaneme se obhájcům na záda a Kumburk bude bez krveprolití náš!«

»Výborně, pane Vartemberku; tak se to daří! A kdy vytrhneme?«

»To závisí od toho, kdy dostatečný počet žoldnéřův pohromadě míti budu,«

»To činí nejmenší obtíž!« zvolal jeden z přítomných mladých šlechticův. »Já ještě dnes budu následovati příkladu vašeho, pane z Vartemberka, a složím důstojnost svou, neboť nemám mnoho chuti, abych celou zimu v táboře nečinně ztrávil. Svých dvanáct žoldnéřův, které jsem byl k stavovskému vojsku dostavil, pak odevzdám úplně k službám vašim.«

»I já mám deset zbrojnošů, kteří nyní jen rozkazův mých poslouchají,« dokládají Vartemberk, »toť již dvaadvacet mužův,«

»A já vám za stejným účelem dostavím svých šest pacholkův!« ozval se jiný důstojník a po malé chvíli bylo plné půl sta mužů pohromadě, nepočítaje v to důstojníky a šlechtíce samé, kteří romantického podniknutí tohoto nad míru čile se

uchopili. Bylať dobrodružnost hlavní stránkou povahy tehdejších mladých šlechticů českých a bez dlouhého rozmýšlení pouštěli se v odvážné činy, jen když změnu v dosavadní život přinášely. Poměry na sklonku roku 1618 pak dovolovaly už úplně vykonání sebe dobrodružnějších činův a výprav, neboť o nějakém řádu a právu nebylo v Čechách už po dlouhou dobu ani řeči a zejména šlechta jen podle vlastního pudu a náhledu jednala, na zákony a obyčeje právní nikterakž více se neohlížejíc. Podniknutí Vartemberkovo bylo ovšem tím vítanějším, ano se jevilo jaksi ve světle šlechetném a potlačované nevinnosti ku právu a svobodě dopomocí mělo.

Po dokonané úmluvě pito na zdar výpravy proti Kumburku a Vartemberk ustanovil ještě, aby ve třech dnech k odjezdu přichystáni byli, do té doby že ještě vše potřebné k obmýšlenému výboji připraví.

Tunklovi odevzdal řízení těchto záležitostí v táboře a sám pak se odebral zase ke komisaři Wiedersperkovi, jenž právě se zaměstnával sestavením vojenského soudu, který Zouzara odsouditi měl. Počínalť sobě ve věci té už proto tak rychle, aby nejvyššímu vůdci Mansfeldoví dokázal, že též on má svou vlastní právomocnost a o své újmě vystupovati může. Panovaloť beztoho soupeření mezi Mansfeldem a komisaři, kteří rozličné neshody postavení svého mu pociťovati dávali.

A právě záležitost Zouzarova poskytovala nyní nU z Wiedersperka vítané příležitostí, aby Mansfeldovi vítěznou oposicí svou osvědčiti mohl. Takž vše mímovolně k tomu se spojovalo, aby zločinné záměry Vartemberkovy splnění svého docházely. Vartemberk také triumfoval a viděl se jíž u cíle žádostí svých, an nyní též onen muž zhynouti měl, který nárok na ruku a lásku Kateřinínu, a tudíž i na dědictví její činiti mohl. Ten musíl odstraněn býti, ovšem že pod rouškou zrádce a špehéře, jemuž i smrt Albrechta Smiřického morálně se kladla za vinu.

Stejnými náhledy byli neseni jak stavovský komisař tak i

ustanovení od něho členové vojenského soudu, a hned v prvním okamžení bylo lze osud obžalovaného předvídati.

Vartemberk mimo to se o to postaral, aby domnělými důkazy důstojníky o zradě Zouzarově přesvědčil a pak jako hlavní důvod vytasil se opět s plnomocnstvím direktorův, jímž katolický šlechtic tento jako zrádce vlasti a věci národní odsouzen a pokutován býti má. Nařízení toto ovšem u všech rozhodlo.

Druhého dne vydal se pán z Wiedersperka s Vartemberkem a ostatními členy vojenského soudu a dostatečnou družinou vojenskou na cestu do Stoda.

Ta je vedla přes Chotěšov, kde vypálený klášter a kostel premonstrátek ve Vartemberkovi upomínky na první příčinu smrtí Albrechta Smiřického vyvolal. Ale brzo zahnal vzpomínky tyto z pamětí a obíral se jen přítomností, která ovšem veškeru pozornost jeho zajímala.

Zanedlouho dojela celá družina do Stoda, nepatrného to městyse nad Radbuzou, kde ještě stopy nedávné spousty žoldnéřův opata chotěšovského se jevily. Velká část domů byla vypálena a jen na náměstí počaly se opět některé ze ssutin svých zdvihati, neboť nekatolickému obyvatelstvu, kteréž od žoldnéřův chotěšovských tak velíce bylo utrpělo, poskytováno hojné pomoci od spoluvěrců, aby si zpustošené příbytky své opět zříditi mohlo.

Stavovský komisař zahnul s průvodem svým, jenž v celém městysi velké pohnutí mezí lidem vyvolal, k městské radnici, na severní straně náměstí stojící. Zde jej uvítal měšfanosta a uvedl do radní síně, kdež proces Zouzarův konán býti měl.

»Tuším, že jste mého vězně dobře opatroval, pane měšťanosto!« pravil cestou pán z Wiedersperka k měšťanostovi hluboko se uklánějícímu.

»Jako své vlastní oko, milostivý pane,« zněla odpověď, »neboť sám se těším na popravu toho zlosyna, který na městečko naše takové neštěstí uvalil!«

»Jak tomu mám rozuměti, pane měšťanosto? Což by ten zrádce i proti vašemu městu byl se něčím provinil?«

»Ba ovšem, hanebně se nám ten jednuška pomstil!« zvolal měšťanosta a pěstě jeho se zaťaly. »Poznalť jej jeden z občanův našich, že docházíval do kláštera chotěšovského a s tamním opatem že býval za dobré. A tyto dny došla nás od Plzně zpráva, že zlosyn tento dokonce byl bratrem jedné z jeptišek chotěšovských, té hanebné Eudoxie, která opata chotěšovského proti nám poštvala, že tu svou loupežnou sběř na Stodo' vyslal: a polbvdcí naších žen a dítek povražditi dal. Nelze se tedy domnívati,

Že hanebný tento čin vyšel vlastně od onoho zlosyna?« Wiedersperk pohlédl významně na Vartemberka a ten odvětil:

»Nový to důkaz proti zrádci tomuto. Tuším, že proces ještě mnohé na světlo vynese, co mu úplně Vaz zlomí!«

»Oprátce nesmí ujíti!« zvolal měšťanosía se zardělou tváří. »Co by na naše sousedy bylo přišlo, ti by jej už dávno byli na kusy roztrhali, kdyby stráže stavovské jej nebyly chránily. Nyní aspoň spravedlivého trestu se na něm dočkáme!«

»Právě za tou příčinou vojenský soud do Stoda přichází, aby zločiny jeho vyšetřil a trest nad ním vynesl!« odvětil pán z Wiedersperka a vstupoval do radní síně, kdež veškeří členové soudu vojenského kolem kulatého stolu zasedli.

»Nechť zajatý se před soud přivede!« kázal stavovský komisař jako předseda soudu a měšťanosta spěchal rozkaz tento vykonat.

Přes dvůr a dlouhou chodbu ubíral se k městské šatlavě, kde mladý Jan Zouzar ve vazbě držen byl.

Ve dveřích, k bytu klíčníkovu v této chodbě vedoucích, viděl pan měšťanosta hlavu mladé dívky, která zvědavě a s jakýmsi trudným výrazem pohlížela na příchozího a na žoldnéře stavovské, z nichž jedna část ve dvoře radnice se postavila a ostatní po uchystaných svých bytech v městysí se rozešli.

Dva z těchto žoldnéřův vzal úslužný pan měšťanosta stodský s sebou, aby měl vězeň jeho dostatečný průvod vedle sebe.

Jakmile při vstoupení svém do chodby zahlédl hlavu dívčinu ve dveřích klíčníkových, zvolal velitelským hlasem:

»Hej, Rozárko, zavolej tatíka, ať vezme klíče k dolejší šatlavě s sebou!«

Tvář dívky, která tedy Rozárka se jmenovala a dcerou klíčníka a strážníka v radnici stodské byla, náhle zbledla, ale měšťanosta si tohoto pohnutí jejího příliš nevšímal, nýbrž oběma žoldnéřům kynul, aby jej dále do chodby následovali.

Po nějaké chvíli objevil se také již klíčník, obstárlá postava, která již hrubým zevnějškem a nevlídnou tvářností dobře k vězeňskému úřadu svému se hodila.

»Přivádíte mí zase někoho, pane purkmistře?« tázal se hrubým hlasem dosti bezohledně, což o malé úctě jeho před hlavou městečka svědčilo. »Kde máte toho ptáčka, ať ho vrazím do klády!«

»Nepřívádím nikoho, starý Tomáši; spíše chci jednoho z vašich ptákův odvésti.«

»A kterého?«

»Toho nejpřednějšího.«

»Já čerta dbám na přednosti toho neb onoho, u mne jsou si všickni stejní.«

»Tedy onoho, jejž nám sem z Plzně k opatrování poslali.«

»Ah, toho proklatého jednušku, který by u nás pod obojí všecky chtěl na lžící vody utopiti? Nuž, vrátíme jim ho zase do Plzně? Já bych ho byl hrozně rád viděl ve Stodě v povětří se houpati! — Co ty, sojko zvědavá, se za námi plížíš?« obrátil se pojednou starý žalářník ke své dceři, která skutečně je potichu sledovala a na každé slovo zvláštní pozor dávala.

Dívka se zarazila a ustoupila na několik kroků v pozadí, přece však muže kupředu kráčejílcí nikterak is oíčí nespustila.

»Toto přání vaše se vám, Tomáši, nepochybně brzo

vyplní.«

»Skutečné, pane purkmistře? Jiz jsem se domníval že páni zase na všecko zapomněli, co nám zde jezovíti zaseli.«

»Právě ted přijela vojenská komise z Plzně, aby soudila onoho zrádce, který vás už nebude dlouho týrati střežením jeho. Pán z Vartemberka aspoň mí už přikázal, abych bez prodlení vyslal posla do Klatov, aby tamní kat přišel do Stoda exekuci vykonati. A protože ten ještě dnes večer sem doraziti má, není pochybnosti, že městečko naše bude už zítra míti neobyčejné divadlo popravy.«

»Bůh ho zatrať, toho zrádce, jenž na městečko naše takové neštěstí uvalil! Já věru sám pomohu popraviště stavětí!«

Za těchto řečí prošlí dlouhou chodbu a žalářník otevřel těžké dveře, které do dolejší části městské věznice vedly.

Scházelo se tam po několika stupních, načež měšfanosta se zastavil přede druhými dveřmi, jež vchod do žaláře Zouzarova tvořily.

Starý klíčník dlouho hledal mezi svými klíči než ten pravý nalezl, pak zvolna otvíral a sejmul malou svítilnu, jež se zdí vůkolní prostor osvětlovala.

Oba žoldnéřové, kteří purkmistra až sem bylí doprovázeli, stanuli přede dveřmi, žalářník pak svítil na cestu purkmistrovi, jenž do smrduté věznice s odporem vcházel.

Když oko na tmu bylo poněkud uvyklo, hledal vězně v těsné kobce této.

V koutě zcela temného žaláře seděl mladý zeman český Jan Kříštof Zouzar tak nemilosrdně spoután a přikován, jako by šlo o nejohavnějšího zločince.

Surový žalářník Tomáš chladil na nešťastném šlechtici svoje choutky a držel jej v tak tuhé vazbě, že Zouzar ani sebou hnouti nemohl. Nejenom že byly ruce jeho řetězem spoutány, který na kruhu ve zdí zasazeném visel a tudíž volného pohybu hořejší části těla nepřipouštěl, ale i nohy ubohého vězně vězely v kládě, těžkém přístrojí, v němž nohy v rovnováze do dvou

děr zasazeny byly a tak úplně všeliké hnutí těla nemožným činily.

V postavení takovém, jež by každého poněkud citelného člověka bylo hluboce dojmouti musilo, nalezl pan purkmistr stodský Jana Zouzara.

Ale duch jeho byl naplněn pouze pomstou proti domnělému zrádci tomuto, proti katolickému šlechtici, jenž po náhledu jeho příčinou byl, že městečko Stodo od žoldnéřův opata chotěšovského tak krutě bylo navštíveno a za protestantskou horlivost svou potrestáno.

Prdto s oblibou si prohlížeil vazbu vězňovu a poklepav Tomáši na rameno, podotýkal :

»Dobře, dobře, starý Tomáši ! tak se drží ina uzdě nepřátele svaté víry Husovy a náhončí jezovitův ! Tak mám ovšem; utéci nemohl !«

Starý žalářník zahučel něco do vousů jako na odpověď za pochvalu tuto a jal se kládu Otvírati.

Zouzar mlčky a s povržením koukali na oba muže, posud nebylo ani slovo přesilo prese rty jeho.

Když kláda otevřena byla a vězeň povstati mohl, tázal se žalářník purkmistra, málí vězni také železa s rukou sejmouti.

»Ovšem, ovšem,inemůžeť před soud v pouitech vediem býti !«

A starý Tomáš tedy se zamračeným pohledem Zouzarovi pouto s rukou sejmul. Nebyloť mu to nikterakž po chutí, že tak nebezpečný vězeň má beze všech opatřená ze žaláře býti vyveden.

»Před soud mne tedy povedete ?« tázal se klidným hlasem Zouzar, když byl slově purkmistrova zaslechnul.

»Ano, před soud, jenž nad vámi rozsudek svůj pronese !« zněla úsečná odpověd.

»A jaký to soud ?«

»Vojenský z tábora Manseldowa ! Pospěšte, neboť páni soudcové již vás očekávají !«

Zouzar se na okamžik zamyslil, jakoby zpráva tato jej byla překvapila, že Mansfeld, který již dříve byl jej jako nevinného z obžaloby propustil, nyní poznovu před vojenský soud jej oíbesílá, ale hned v druhém okamžení na to pohodil hlavou a upraviv na sobě šat svůj, pravil :

»Jsem hotov, čiňte podle svého rozkazu !«

»Tedy stoupejte napřed!« zvolal žalářník a ulkázial na dvéře, před nimiž oba žoldnéřové stráž zastávali.

Zouziar vyšel ven, purkmistr jej následoval a žalářník zavíral dvéře, načež se svou svítilnou zase v čelo celého průvodu se postavil.

Na hořejších stupních spatřil k udivení svému opět svou dceru Rozárku číhati.

»Aby tě husa kopla, ty kachno zvědavá!« vzkřiknul na ní rozloben. »Co se stálé kolem nás plouháš ? Hned se mí vrať do kuchyně a víckrát ať mi že dveří nevyjdeš; sice bude pan purkmistr ještě mysliti, že ti ten mladý zlosyn do oka padl !« doložil tišeji a kázal významným pohnutím pravíce, aby po svém zaměstnání odešla.

Dívka si vzdychla neodpovídajíc a jem útrpniý pohled vrhla na mladého vězně, jenž právě na nejhořejším stupni se Objevili.

V chodbě odevzdal žalářník Tomáš vězně svého purkmistrovi, načež tento s ním a oběma žoldnéři do přední části radnice se ubíral.

Zouizar pozoroval dobře, že dcera klíčnikova pootevřenými dveřmi v chodbě za ním pohlíží a zástěrkou slzu z Oka si stírá.

Platila tato slza jemu ?

Mohl se ještě naditi, že aspoň jediné citelné srdce v tomto po pomstě prahnoucím lodu pnou tluče ? Mysl se poddává tak ráda ilusím, že i Zouzaroví to spůsobilo potěšení, když viděl, kterak prosté děvče jediné z oeilého svého okolí soustrast s ním cítí a účastenství v osudu jeho bére.

Dlouho však nemohl se těmto potěšným myšlénkám svým

oddávati.

Brzo zastavil se průvod před vchodem dlo radní síně a purkmistr vešel do vnitř, aby příchod věžme Zouzara radnímu sboru ohlásil.

Za nedlouho vrátil «ie nazpět a kynul Zouzaroví aby do radní síně vstoupil, kde jej vojenský soud jíž očekává.

Pevným krokem vešel Zouzar dovnitř a přímo před istůl soudců, v jehož čele stavovský komisař pán z Wiedersperka jako předseda seděl.

Jediným pohledem seznal, že z přítomných důstojníků není ani jediný, který 'by byl voijensíkémiu soudu Mainsfeildovu v Plzni náležel. Vybral ť sobě stavovský komisař návodem Variteimberkovými vesměs -důstojníky, kteří jako bývalí přívrženci Albrechta Smiřického už od počátku proti Zouzarovi zaujatí bylí, neboť on jim zavraždil štědrého velmože, který tak často e lbyl hostil a jinak je sobě zavděčoval.

Zamračeně pohlíželo vše na mladého šlechtice, jehož smrtelná bledost ma každého hluboký dojem činila. Hílasiiité reptání ozvalo se kolem, když Zoiuzar přímo před Wiedersperka se postaviv, úsečiným hlasem se tázali:

»V čem záleží má vína, že jsem byl do tak potupné vazby vržen ?«

»Jste zrádcem vlasti a naší víry,« odpovídali temně pan z Wiedersperka ; »obžaloba je proti vám vynesena, zodpovídejte se, můžeteli!«

»Co klade se mí tedy za vínu ? Jsem hotov odpovídati.«

»Vy jste byl ve spojení s opatem kláštera chotěšoivislkétho.«

»Neipiopírám toho; ano, jest tlamu tak.«

»Vy jste častějí onen pelech jezovítů mavštěvoval.«

»Myslíteli tím klášter chotěšovský, pak! jsem tam docházíval.«

»Sestra vaše 'byla jeptiškou, v klášteře onom?«

Zoiuzar se na okamžik: odmlčel a slza se zaleskla v oku

jeho, Dojálať jej bolestně vzpomínka na nešťastnou sestru jho. Po chvíli teprv na otázku onu přisvědčil.

»Je vám známo, co žoldnéři opata chotěšovského v tamto městě Stodě páchali.«

»Doslechl jsem, cosi od. žalářníka svého*, kterýž oné přičítal.«

»Vy připouštíte tedy, že jste o jednání opata chotěšovsikého měli vědomost.«

»O jakém to jednání ?«

»Že 'vyslal žoldnéře své, aby město toto vypálili.«

»To lež, já opata před odchodem jeho z Choíěšova neviděl,«

»Vaše dřívější vy známí vás, viní ze lži. Mluvme o jiném. Vy jste se chtěli jialkiO' špehéř Slavaty a Martiníce vliouditi do Plzně.«

»Na urážku takovouto neodpovídám.«

»To starost vaše, abyste se hájil neb nehájili. My máme toho důkazy, že jste přišel db Plzně jako protivník nekatolické strany.«

»Neplopíráni toho, že jsem. vaším, nepřítelem, na zradlu jsem však nikdy nepomýšlel.«

»My však máme itioho 'důkazy, že jste už v Praze s jezovílty u sv. Kilimenlta spolky míval a dvěma z inich, kteří zatčeni býti měli, íc útěku dopomohl,«

»Ainlo, tak jsem učinili, melbyíla to však zrada nýbrž jen vděčnost k bohumilým mužům, kteř se nebohé sestry mé ujali, když celý svět ; opustil.«

Reptání poznovu se opakovalo po této chvalořečí nenáviděných jezovítů.

»Vy sám se přiznáváte, že měl jste spolky s úhlavními mepřlátely svaté víry naší. Stál jste se tedy zrádcem vlastí a jejích obhájcův, pnofti 'talké 'tresltu. svého za zradu tuto dojdete.«

»Jsem nevinen, není pří mně víny niížádbé ! zvolal

vysokým hlasem Zouzar a ohnivé blesky jen mu sršely z očí po celém shromáždění. »Ne uznávám tohoto soudu a inepodrioibím se trestu jeho, neboť jest to soud stranický ! Tamto sto; iedirný dbžalobce můj, jenž bídně se skrývá za roušku soudu tohoto !«

A ukázal na Varteirnbenka, který z výkleinikiu okna postupně maň piohlížeil.

»Zadržte, pravím, vám, zadržte meetiná slova toto!« vzkřikl pám z Wiedeirspeirkla a divoce povstal za stolem. »Vojenský tento soudí jest náležitě zřízen od direktorův království českého a tuto páně Budovocva ilfeffina, abyste cio zrádice dán byl v obžalobu. Vy sám; jste se přiznal, že jste ve spojení s opatem chotěšovskýfm a pomáhal iniepřátelům naší víry i země ik útěku před trestem spravedlivým — čeho tiu více k překonání vašemu potřeba ?«

A obrátiv se k ostatním přísedícím, tázal se :

»Co vy, pánové, soudíte o vině neb nevině tohoto obžalovaného ?«

»Vínem !« ozvalo se tu ze všech úst pojednou, a Varteimibetrík po vyslechnutí rozsudku tohoto přikročil blíže k oknu, číiniíl jakési tajné zinameirá z okna, načež na náměstí velký hluk povstal. Bylyť se taní totiž mezitím nashromáždily davy obyvatelstva, které bylo se dozvědělo, že idjo Stoda přibyla stavovská komise, aby domnělého »rádce Zouziara k smrtí odsoudila. Vartemberk měli dlojíista s někým umluvené znamení, inebloť hniedl niato počal se před radnicí ozývati pokřik :

»Smrt jeho chceme!! Na popraviště s nám!«

A sta hrdel toto hrůzné volání opětovalo.

Ziouzar ani brvou nehnul v strašném tamto svém, postavení. Viděltˇ, že stojí před nieúpiros^ 'nými nepřátelí, jimiž v hilubi srdce svého povirnoval a proto ani slovem více neodpovídal.

»Jsite uznán vinným«, počali zase stavovský komisař,

»vinným zradou na Vlastí své a vlasit tato nesmí žádných zrádců v lůně svém trpěti. Jaký itrest navrhujete, pánové, tomuto zrádci vlasitó ?«

»Ssmirit irukau katovou !« zaznělo zase temně a jedínOhlIiasoě ze všech úst a všichni členové soudu povstali.

Pán z Wíedemsperka uchopil na stole ležící bílau hůlku a přelomiv ji ve dví, vrhl oba kousky Zouzarovi k tnrahám.

»Smiřte se se svým svědomím !« pravil k odsouzenci, »do zítřka vám lhůta k životu popřána.«

»Krev moje padiníž má vás a potomky vaše !« zvrilal is děsnými výmazem Zoiuzar. »Umru nevinně, lale původce ziločímu tohoto zvu před soud; boží a strašnější než já ion zhyne isantritί! Běda iti, Varíiembemku ! Nadarmo nade minou vítězíš !«

A pozdviženýma rukama hrozili Vartembeirjkovi, jenž však posupině se usmíval a žoldnéřům u dveří stojícím pokynuli, aby odsouzence opět do vězení odvedli.

To se také stalo a v několika okamženích byl Zouzar od surových pochopů do vězení svého odvlečeni.

Sotva ve dveřích zimízel, pravil Varíemberk sám k sobě :

»Vyhráno ! Kateřinu Smiřickou nikdo více mí (nevyrve, pasleďná Vartemiberk s poslední Smiřickou založí nový kinem v Čechách, jenž slávu a bohatství Rožeimbeirkův zastíní ! Tvé hrozbě, 'blbý vycihovainiče jezoivitův, se jen posmívám!! Zej tma jíž budtu poslední starostí ipřed tebou zbaven !«

Na to obrátili) se k pániu z Wíedereperkla a pravil : ,

»Trest musí býti zejtra vykoinán, abychom opět zpáteční cesttu idlo Plzině nastoupiti iňoíhilii, poněvadž, jak vám známo, dal Mainsíeld; kata pilzeňsikéhio hned po dlobyití iměsiba Oběsiti.«

»To ovšem pravda,« odvětil s, ironickým úsměvem Varteittberik ; »ale i o to jsem se jíž postaral, aby poprava déle zdržována nebyla.«

»Jak ? Snad! nemáte sám kata kdesi po ruce ?« smál se stavovský komisař.

»Ale do večera jej zde ibudiu míti. Vysílal: jsem hned po příchodu našem posla dio Klatov, áby tamíní popravčí k vykonání exekuce ještě dnes dio Stoda se dostavil, a tudíž může slavný soud vojenský býti bez starostí.«

»Aj, pane Varterniberku, vyť na vše piamatíujete ! Nuž, může se tedy ihned přikročiti k zbudování popravíště.«

»Tuším,, že by 'bylo lépe popravu ve vězení samém bez velkého Mulku odbýti.«

»Bylo by to nebezpečné ; lid zdejší je práti zločinci nesmírně rozhořčen a musí zejtra veřejně viděti hlavu jelho padinioutí.«

»Budiž, zde v Stádě nelze ise nějiaké zirady obávati, a císařští stojí daleké, mež áby se dio zejitřika o obmýšlené popravě dověděli a ji sinad překaziti' hleděli.«

»Toho se neobávejte, pan z Vartemberku; podle posledních zpráv stojí Hueirfa u Strakonic a odtamtud do Sitoda nelze přes moc doletěti. Dnes můžeme zcela v pokoji si pohýříti, když je nepřijemná tato záležitost ukomčeina, a myslím., že pánové ostatní budou stejného se mnou náhledu.«

Ostatní důstojníci ovšem ihned při&vědcovali a tak změnila se soudní síň v několika okamženích v pravou hodovnu, při níž nikdo více na to nevzpomínal, že v ní před krátkou dobou rozsudek ma strnut byil pronesen.

Jen Vartemberk ma nějakou chvíli svou nepřítomnost omluvil, aniť prý po vezmi a lopaitřaní jeho se podívati musí.

»Při ité ptřííležiítiositi uložíte, pane Varteombenku,« volal za mírn pán z Wiedemsperka, »aby měšťaniasiba dal mia náměstí poisbavibi lešení, na iniěimž zíiira odsouzenec popraven bude. Rovíněž nechť všecky žádosti odsouzencovy vypltmí, pokud se to snozsudkeni maším a zákonem shoduje. Nesmíť si ma nás naříkati, že mu poslední hodiny života ztrpčeny byly.«

Surový srních následoval ma tato slova komisaře, a hned ma to se zase vše k stolu hrmulo, jenž niyní lahvemi vína a vzácnými jídly obtížen byli.

Variteniíberik vyšel ven a ubíral se přes dvůr do dlouhé chodby, jež k věžemi Zouziarovu vedla.

Na prahu dveří příbytku otcova seděla Rozáríka a hořce plakala. Zpráva o odsouzení mladého vězině byla se již po celém městysá maz šířila a jakož v ostatním obyvatelstvu piravé jásání byla vyvolala, tak opět dcera klíčníkova jí nismírnič dojata byla. Osud mešťastného katolického šlechtíce šieíl jí tak velice k srdci, že lítostí své nad strašným rozsudkem vojenského soudu inílkiterakž meitajíla a za to přeslechnouti muisíla od ždldlnléřů Stavovských miniohé oišitěipačné poznámky.

Také otec její ji surově vyplísnil, když na první zvěst o výsledku soudu v pláč vypukla ,a piak za nedlouho, když Zouziara zase do vězení přiváděli. S rázným zaklením uchopil se Tomáš svých klíčů a hnal ise před odsouzencem a žoldnéři do vězení.

Roziárlka se slzavýma očima pohlížela za nebohým mladlíikeim,, který v tak mladétm věku tak sibrašnou smířiti ruikou katovou se světa sejíti měl. Litovala isrdečně osudu jehlo, neboť naň pohlížela jen jako na člověka a nikoli jako náboženského protivníka ; nevěřila řečem, jež o něm v Stodě pronášeny byly, a nemohla připustiti, aby mladík, jehož obličej tolik utrpení jevil, byl mohli vyvolati ttak strašné výjevy, jichž žoldnéři opaita chotěšovslkého bylí se v radisti jejím, dopouštěli. Nemohla si to v imyislii své snovnati, aby tak vlídný a jemný šlechtíc byl schopen vražedného taoije z popudův náboženských a piroto považovala jej za bezvinného muže, jenž jen nepřátelé jeho hledí zničiti'.

Zejména při spatření Varteniibeirka cítila jakýsi odpor v mítru svém proti tomuto, aniž si příčinu pudu tohoto vysvětliti doveidla. Když však od žoldnéřů v radnicí ubytovaných se

doivěděla, že vlastně pan Jindřich z Vartemberka to jest, který šilechitice Jana Zouzara před vojeniský soud pohnal, tu jíž pochopovala tajný odpor, jakýmž nevědomky proti Vartemberkoví jata byla. Dala si vypravovati bližší okolností zatčení Zouzarava a tu také od; jednoho ze žoldnéřův, jenž dříve byl ve službě Albrechta Smiřického, se dozvěděla o nešťastném souboji

Zauzara se Smiířickýírn, jemž pro tohoto tak hrozme islkončiL

Zprávou touto nabývaly dosavadní myšlénky pmostého děvčete niového směru ; vidělať v odisiouzeném šlechtici jem obět pomsty a nepřátelství a smrt jeho mu přisouzená přicházela jí vždy více a více jako zločin ma nevinném muži spáchaný. Nekázalo jí tu citlivé srdce její, aby nebohému šlechtící přiispěila, pokud: síly její stačily ? Vždyť již dříve byla mu ve vazbě jeho co nejvíce iniadlelhčovaila, zejména řádnou stravou jej zaopatřujíc, itakže častě ji až od surového otce za tuto šetrnost, k vězňovi plísměma 'byla.

A inyiní, když jej jemoni několik hodin ještě od brány věčnlositί dělilo, když již mespiravedlíivým výrokeim stranických soudcův potupné isminti v šamc vydán byl, tu teprve zinuohil se vní siouoiit s krutým osudem jeho a po mnohém hloubání a přeeiýšlemí umínila si, že odsouzeného šlechtíce z vězení vysvobodí a ik útěku mu dqpomůže.

Jakmile myšlenku tato pojala, již také se jí nespustila, nýbrž vždy více o mí přemítala a jí zdokonalovala. Běželot tu jem o prostředky k vybavení Zouzarovu ze žaláře dobře uzamčeného a střeženého. Jakých prostředků niothla slabá dívka užití k tak velikému a těžkému záměru ? Násilím ovšem mikterakž se o vysvobození jeho zasaditi nemohla a mesiměla, nezbývalo jí tedy jiné, mež aby ke lstí útočiště své vzala, a v loboinu tomto jest, jak iznámo, ženská mysl velmi pružina a vynalézavá.

Rozárika tedy setřevší slizy s očí oddala se přemýšlení, a když nevlídný otec její ze žaláře se navrátil a svazek klíčů do

skříně uložil, jevila tak přívětivou tvář, že sám starý žalářník pochválil ji za tuto veselejší mysl, kterou už tak dlouho při ní nebyl pozoroval,

»Myslil jsem už skoro, že cítíš opravdovou soustrast s tím nekatolickým zlosynem,« pravil a snažil se hrubý hlas svůj co nejvíce možná zmírniti ; »'tent nehoden, aby země jej nosila ; jen si vzpomeň, kterak dal s nešťastnou rodinou našeho pastora naložiti.«

»Ale, otče, cožpak se to naň dokázalo ?«

»Ovšem že, ovšem, a mnohem fiorší věci přišiy naň před stoudein najevo ! Povídal mi teď o tom písař Jeroným, jenž protokol vedl.«

»Ale vždyť žoldnéři jinak o něm vypravuji ; nebyl prý and v Chotě sově a hned po příchodu jeho do Plzně prý jej zajali.«

»Eh, co ty tomu rozumíš, hloupá sojko !« rozkřikl se starý, dopálen jsa nad tím, že námitkou dceřinou více ve svých drzých lžích pokračovati nemohl. »Chtěl celé Stody vypálit, jako už tamto na podměsíí byl učinil a proto smrt zasloužil ! Já však bych jej byl dříve ještě na skřipec natáhli, abychom se více těch jezovítských praktik a jedovatých plánův od něho dověděli.«

»Bude tedy skutečně popraven ?«

»Zítra tyto doby bude o hlavu kratší I« smál se surově starý žalářník. »Do Klatov je jíž pro kata posláno a tamto na náměstí chystá se už mistr Kozel, aby popravíště ještě do večera postavil. Bude to podívaná, jaké naše městečko od počátku svého ještě nevidělo ! Já sám pomohu prkna snášeti, abych se zlosynovi onomu aspoň poněkud pomstil !«

A hodiv ma se kožich svůj, vyšel z komnaty, přikázav přísně dceří, aby ani ze dveří nevycházela a zejména šutrových žoldnéřů se střežila. Pak vyšel ven před radnicí, kdež na náměstí posud četné tlupy obyvatelstva stály a o zajtřejší exekucí mezí sebou rozmlouvaly.

V několika hodinách bylo lešení k popravišti zbudováno a

ješltě než večer nastol, byly už vše přípravy k exekuci vykonány.

Skoro stejnou dobou, kdy mísitr Kozel se svou prací hotov (byl, vjeli do městečka na krytém voze kat klatovský se dvěma pacholky svýtmi a se svou žernou, která jej ke každé popravě provázela. Popravčí idal svůj příchod oznámiti měšťanostiovi a iten isiotva že se o tom, byl dověděl, spěchal zvěst tato sděliti panu Varíemberkovi, neboť byl mu tento hned ráno poručil, aby mu bez prodlení příchod kata oznámen byil.

»Vykažte miu nějakou komoru,« odpovídal Vartaníbeirk měšťanovi, »já pak v noci ještě blíže s mám ponozprávám, abych sesnal, jakého druhu on chlapík jest. Rovněž mieichť žalářník přihlédne k odsouzencovi, zdali nějaké poslední přání medhiová.«

»To se také již stalo, milostivý pane, právě byl starý Tomáš u mine.«

»Nuž a co vám sdělili ?«

»Že si delikvent přeje katolického kněze, aby jej mohl k smiriti připraviti.«

Viartemberk úsměšmě se na tato slova ošklíbl a zvolali:

»Což myslí tem (troup, že jezovity ve své společností chováme ? Z toho nebude nic, meboť kdio bude mu kněze v této kaiajimě sháněti !«

»V Stodě ovšem žádného kněze memailezne.« dokládal purkmistr, »ale tak beze vší přípravy zhynouti nemůže.«

»Tedy se mu o nějakého kejklíře římského postarejte, já s tím nechici nic míti.«

A odvrátil se od purkmistra, aby zase k hodovnímu stolu přisedl, iu něhož společnost již v nejrůžovějším rozmaru byla.

Purkmistr vrátil se k žalářníkovi a tam mu ukládali, aby o nějakého kněze věžňovi se postaral.

Starý Tomáš drbal se za uchem v šedinách a po některém zdráhání odvětil ;

»Já ísešedívěil, pane purkmistře ve víře své, za celý život

svůj ani nepromluviv na některou z těch šelem římských. Tedy ani tenkrát své víře nevěrným se nestanu.«

»Vy jste zarytý bratr, to vím,« zvolal purkmisitir, »ale poslednímu přání odsouzencovu musí vyhověno býti !«

»A kde já mám nějakého toho černého ptáka sehnati ?« osopíl se maň žalářník. »Vždyť tu od měsíce květnia nienií ani jediného kněze katolického v celém okolí, co se pěkně z celé země kliditi miusíilá.«

»Dovolíteili, pane purkmistře,« ozvala se tu náhle Razárka, »pak se jíž sama o kněze postarám.«

Purkmistr i starý Tomáš na mi vyvalovali oči.

»Jak ? ty víš o římském knězi, nešťastné dítě ?« vzkřikl starý fanatik bratrský a rozjpřá-■riiul se na idiceru svou.

»Nu, což jí to berete tak za zlé !« chlácholil žaJářníka purkmiir. »Snad náhodou ví o nějakém a teď nám bude moci dobře posloužiti. Mluv tedy, panenko, co víš o knězi ?«

»Náhodou jserni se dověděla o kaplanu Bílkovi z Chotěšova, jenž ještě před vypálením kláštera odtamtud uprchlí, pro toho tedy mohu dojíti.«

»Vyhráno !« zvolal purkmistr. »Nemeškej, painieinlka, a ještě dnes ma cestu se k němu vydej, aby oastně z ijitra do žaláře odsouzencova s« dostavil !«

»Neiníť úkryt jeho příliš vzdálen,« odpovídala dívka, »spoiluvěrci jeho chovají jej v zříceninách hradu Vrabány. Tam jej zajisté naleznu,«

»A jak ty, nezdárné dítě, máš vědomost o takovýchto spádech katolíků ?« hrozil zase žailiářmák.

»A což neukryla jsem. se sama ve Vrabině, když tady ohiotěšovští žoldinéří tak řáditi počali? V takovém ineibezpečeinisitví se druh diruhla dlouho neptá po málbožeinisítíví,« ^

Starý více neodpověděl, jen podeizřívě na dceru isvou pohilédlniuil.

P|unlkmjisitir však pOznlovu ina ni naléhal, aby co

nejrychleji ma cestu se vydala.

»Já půjdu, si tehou, Rozánko.« doložil žalářník úsečně; »abych sám tem pelech mla Vrabíně seznal1.«

Razárka zbledla a chtěla jíž odpověděti, am tu purkmistr přísinýim hlíaseni kázali:

»Vy zůstanete zde, Tomáši ! ineboť kdo by odsouzence střežili, za něhož já hlavou svojí ručím; ? Cbceili Razárka nějakého průvodčího, může s ní některý z; mladých lidí jíti.«

»O, iniikoilí, pane purkmistře !« ozvala se hbitě Razárka. »Já nepotřebuj,u žádného pirůvoděího, a o bezpečnost miou se tuto náš hafan již dostatečně postaral !«

»Pravdu díž, panenko ! Ty zdáš se míti více srdce než. mmdhý z. oněch, kteří šavli po boku nosií. Nyní si už jen pospěš a konej vše k spokojenosti slavného stouido !«

Starý žalářník iwiučel' ještě cosi mféisfnaztuiniíielného, nač však nikdo více nedbal, a v několika dkamženích se Rozárka v průvodu, statného hafana na cestu z městečka vydala.

Návrat její dal dosti dluho na se čekati, melboť byly jíž více než tři hod&ny ad: jejího odchodu uplynuly a posud se nevracela.

Starý Tomáš počínali'jíž býti nepokojný a sem tam iplo kominatě přecházeje vyrážel ze sebe jedfadtlívá1 silová inevole.

»Kde ta prožluklá holka vězí ? Já na svá stará kolena dočkati se máta, na inezidárném: dítěti sivém takových věcí, že s úhlavními pirotivniíky víry Husovy nějaké spolky drží ! Tbtě hroziné,to nesmím déle trpěti ! Však já jí hlavičku její napravím ! — Ted toulá se kdesi po* miocíiah a j á tu mám civěti, až takovému, zlosyinoví službu svloiu prokáže, kdežto bych už dávno pod svou houní býti měl !«

Zaklel poznovu rázně a vrhnul1 sebou, do staré Iemlošky u kamen, kde brzo podřimovati počal.

V celé ratílníci panovalo jíž úpliné 'ticho, důstojníci byli

před nedávinelm vstali od tabule a s vmatkýraa motama odebrali sema liaze svá'; žoldnéři taktéž v dolejší siná již chrápali' a jen kirok stráží v chodbě sem tam předhaze jících ozýval se tichem mocním.

Nerušený pokoj tento ukolébal starého žalářnika úpliině v spánek a tak ani nepozorovali, když asii po půl hodině dvéře příbytku jeho se.zlehka (Otevřely a Rozárka nia piralhu se objevila.

Nepřicházela však sama.

Za mí wházel do komnaty žalářníkovy sitarý šedivý minich, který tria je kápí přes hlavu hozenou spise nějaké inočiní obludě se podobal. Kápě zakrývala takřka celý obličej a »nebylo lize tahy jeho rozeznati. Miniišské roucho zdláílo se nia vysokou postavu jeho poněkud krátké býti, ale to v pološeru, jaké rv komnatě žalářníkově* paooviailo, nikomu nápadnými nebylioi. Zůstal ve stínů u dvéří státi a čekal, až Rozárka otce svého pirobudií, aby Míče k žaláří odiniého přijala.

»Tatínku, tatínku, probuď se ! Už jsem zase zde z Virahíniy a kněze jselm hned s sebou přivodila !«

Zároveň starým žalářníkem rázně trhlía, takže těmto okamžitě se priabudil a podile způsobu svého dceru hned plísniti pčal.

»Nebojte se užo amine, tatínku,« chlácholila jej dřvtka; »vyvedla jsem všecko po přání páně purkmistrovu a tuto hned kněze odsouzencovi přiíivádím.«

Starý Tomáš vyvalil oči na temnou postavu a vzkřikl:

»čekejte vetniku na dhadbě ! Můj piráh ještě žádný papežeiniec nepřekročil a chci jej až do své smrti čisltý zachovati !«

A zároveň kymuil trukloiu na dvéře, aby mmich z ikíottniniaty se odstranil.

Rozárka postavivši se za záda otce svého, áby těmto posumělk její nepozoroval, sepíala ruce oa prsou a

pokyivioviala prosebně hlavou, aby tamch besz, todtaljuvy těmito rozkaz; otce jejího vykonal.

Mlčky vyšel miniích z jizby, načež Rozánka hned zase k otci se obrátila :

»Nyní, tatínku, hned: toho kněze uved k odsouzenci neboť chce prý jej v noci vyzpovídati a ke smrti připraviti. Anebo, neníli ti to milé, s římským knězem záiroveň kráčeti, tedy jem dej klíče mině, já mu už žaltář otevru. Ty bys, drahý otecku, měl beztoho už dávno odpočívati. AJle :io víš, na smrt odsouzeinéniu se musí poslední žádost jeho vyplniti, sice by nás snad ještě duch jeho přicházel sem strašiti, že jsime žádosti jeho nevyhověli.«

Poslední temtoi důvod účinkoval na pověrečného tak rozhodně, že už ani slova více nenamítal, nýbrž dceří rychle žalářní klíče odevzdav, pravil :

»Běž tedy, abych neměl snad pokoj duše jeho na svědomí ! Ale ať se mí hned zase inavratíž ! Nechci zde býti 'dlouho siaimojedíiný, než usnu, Dvéře žalářní opět dobře uzamkni — však ony stráže se jíž o to postarají, aby ptáček snad z klece nevylítmtul.«

R-ozáirika 'chopila se hbitě klíčů, rozžala kiaharaec a vyšla ze dveří s ujištěním, že hned se zase navrátí, aby Otce na lože připravila.

V chodbě očekával ji tajemný mnich, jemuž kynula, aby ji dále1 následoval.

»Vše se dobře daří, za hodinu bude vysvobozen !« šeptalt mu tajně.

»Jem nezapomeň ina lahvičku,« odpovídali stejným hlasem mnich, »tamto ti dva žoldnéři by mohli vše zase překaziti.«

»Nestarejte se, vše učiním, jak jste mi vysvětlil, a za půl hodiny budou oba pevně obr apatií.«

Po těchto slovech kráčela rychle ku předu a řinčela klíči, aby žoldnéřům už z daleka osvědoiila,že mocí sivého úřadu přichází.

U 'dveří, které ke schodům vedly, postavili se jí oba žoldnéři vstříc a Rozárka hned žertovně se s mimi do řeči pustila,

»Kněz to, jenž připraví odsouzence k smrti; jsteli dobří katolíci, dá i vám rozřešení !«

Jedem ze žoldnéřů štípnul vnadmou dívku do tváře a odvětil :

»Dřív mme (ale mech hulbíěkoiu hřích spáchati !«

A chtěli jí koleni pasu ovinouti, aby jí hříšnou tuto hubičku ívlípmul.

Ale Roizánka sie mu hbitě vyvinula a z volala:

»Aj,vyť jste příliš horkokrevní hříšnici ! Vás zajisté také víno rozehřálo, jako tamto soudruhy vaše u vrátméhoi.«

»Ba ne, miilá holka,« ozval se mrzutě druhý žoldnéř, jehož zarudlý obličej a lesknoucí se mas dostatečně svědčily, jak vřelým ctitelem Baccha jest ; »nedostali jisanie posud' ani klůtíkiUi, ineboť už od' večera zde ;na stráží stojíme !«

»Tak tedy na vás zapomnělí, ubožáci ?« litovala je se smíchem Rozáríka. »Ale nedělejte si z toho nic ; mámť já ještě řádný korbílek vína v koutě, a ten má 'býti váš, jem co tohoto kněze do žaláře uvedu !«

»Oh, zlatá panenko!« zvolal milovník vína s jiskřícíma se očima, »jen si tedy pospěš, a najdešli korbílky dva, přines je oba dva!«

»A u mne si vzpotneň, že rozhřešemí lacino se nám dostane !« volal druhý za Rozárkou, která jíž byla dole na schodech a za níž minách: volně kráčel. Bez překážky dostali se oba ke dveřím žaláře Zauzairova a v několika okamženích ocitli se mnich o samotě s odisouzeiniceni,

Rozárka miršitívši vítězný pohled na Zouzara, jenž nyní vedle klády ma otepi slámy odpočívali, postavila kahianee do výiWedku a rychle ziase nazpět spěchala.

U dveří ji oba žoldnéřové opět jednou napomenuli, aby si jen Ibrzio s vínem nazpět pospíšila, a dívka jako plachá laňka

ubíhala do komnaty otcovy.

»Je všecko v pořádku; ?« tázal se starý žalářnlík, jakmile byla vkročila.

»Právě jsem iknězie ík odsouzenci db vězení ptisifiila.«

»A dveře jsou dobře uzamčeny ?«

»Na oba západy ; tuto jsou. klíče.«

»A kdy bude tem lkiu;tňák s ním hotov ?«

»Pnavíl má, abych se za hodinu pirioň vrátila.«

Starý se zamračil.

»Tak dlouho naň čekati nebudu !«

»Také nemusíš tatínku ; jen si ilehini, já to už za tebe vykonám!«

»Mohu se nia tě spolehnouti, že dobře vše opatříš ?«

»Ale, tatínku, co pak jsem to už tolikrát nevykonala k tvé spokojeností ?«

»Ovš^m, ale tenkrát běží o zločince k smrti odsouzeného a. lk tomu rytíře !«

»I dmesi vše dobře uzamkmu, až jej kněz zase pustí. Odeber se pokojně ma lože.«

Starý počal se svlékati a brzo se chrápot jeho oziýval po* jízlbě.

Rozárka byla jako na trní a když po nějaké době bylo pozorovati, že1 starý žalářník pevně sípí, vzala kahane c a odebrala se do vedlejší kúchyině.

Tam vyňala ze skříně velikou nádobu s vínem a postavila ji raa stůl před sebe.

Pak vytáhla ze záňadří malou lahvičku s; čistým jakýmsi obsahem a jala se ji prohlížeti. Držela lahvičku pmOtó světlu, byla v ní jakási vodička průhledná, zcela vodě se podobající. Pak vytáhnuvší zátku zvědavě lk molku přivoněla, ale tekutina byla taktéž 'beze vší vůně, jakio byla bez barvy.

Nato vyprázdnila rychle Obsah její dío nádoby s vínem a nádobou několikráte hrnula, aby tajemná vodička po všem víně se rozdělila.

»Oh, jak se všecka třesu nedočkavostí, zdali vše tak se podaří, jak tem starý muž ujišťoval! Jem půil hodiny ještě, a tem ubožák je ma svobodě !*

Po slovech těch vrátila se po špičkách do kidmmaty a sejmuvší klíče žalářní se hřebu ve skříni, uložila je ve svém kapsáři, aby meichřesitily, a pak zase do kuchyně se odebrala.

Zde chopila se hřmíce a zlehka vyšla db šeře osvícené chodby, Ikdle žoldnéři už s velikou netrpělivostí jí očekávali.

»Tys nás dlouho nechala čekat, panemíklo ! Já bych byl mezítími žízní zahynul !«

»A já sá mohl oči po tobě vykoukati, kdy se ve dveřích obj evíš.«

»Nemohla jsem dříve, až otec ulehnuli, sice by mne byl vyplísnáJ.«

»Oh, jem sem ukaž ten korlbílek, nebo mí vyschne úplně !«

A chopil se žádostivě nádoby, kterou dychtivě k ústům přiložil.

»Nezapiamieňfe na svého soudruha,« napomínala jej Riozárka, pozorně maň pří hltavém pití jeho pohlížejíc. »Nemáimť více víma, abych jej také mohla poděliti !«

Slyše to Žoldnéř druhý, postil rychle muku Rozárčinu, kterou byl dosud vroucně na srdce své tiskl a dbaje v žíznivém okamžiku tomto víc na boha Bacoha než nia bůžka Amora, vpadnul kamarádioví do iruikou, alby mu koribíilek od úst utrhnuil.

»Chceš tam noclehovat, ty ochlasto!« vzkřikl a ijíž ise ooiitla nádoba v rukou jeho.

Nahlédla! dovnitř — polovice vína byla jíž vypita. \

Žoldnéř sd tepirv náležitě odříhnuil a chváltou výborného vína celý se rozplýval.

»Oh, věčná škoda, panenko, že tnetixáš toho vína aspoň jedem Ikiorbilek ještě ! Takové jsem píval jem v Uhřídh a do ismrti maň nezápornému!«

Mezštíoi byl soudruh jeho s ostatním vínem hotov a podával s jiskřícím znakem pražnou nádobu Razátroe.

»A nyní dej se obejmouti, drahý holoubku, jenž si mám žízeň tok výbrmě uhasili !« zvolal roztouženým hlasem a chtěl dívku k sobě přivinouti.

»Ne tak, panáčku, vaše holka stojí tuto o zecT podepřena !« odvětila se smíchem Rozáťka a ukázala na halapartnu žoldnéřovu. »Na stráži nesmíte na jinou společnost mysliti.«

»Oíh to bude ještě dilouiho trvati, holoubku, mehoť nás teprve o půlnoci vystřídají.«

»Pak itím pevněji si pospíte !« zvolala dívka a rychle s prázdným koirbílkeni nazpět letěla,

Zastavivši se pak ve dveřích, kde: panující tma jí před zraky žoldnéřův skrývala, jala se účinek svého nápoje inia olhoU strážnících pozorovati.

Slyšela je po nějakou chvílí mezí sebou hovořiti, kroky jejích stávaly se však stále těžšími a kratšími a zanedlouho starší z inicih o veřeje dveří se opřel a pak na zeni se svezl, kde zůstali 'nepohnutě ležeti.

Druhý následoval příklad jeho a marně isli dlaněmi oči protíraje odolati nemohl náhle maň překvapivšímu spaní. I om usedli oa stupeň u protějších dveří a brzo mu hlava na prsa sklesla.

Oba žoldnéři bylí nyní v hluboký spánek pohříženi, mí čeho o světě více nevědouce.

Rozárka s rostoucí dyehtíviosití každý pohyb obou mužů sledovala.

»Vodička, tohlo starce výborně vykonala svou úlohu,« pravila potichu siamia k sobě, když viděla, že strážníci nepohnutě na svých místoh setrvají; »teď by na nich mohl dříví štípati a přece by se neprobudilí,«

Hned na to vběhlia tiše do komnaty, pohiledila na spícího otce, přesvědčila se ještě jednou, zdali tvrdě spí, a pak vyšla ještě do tmavého dvora, aby shlédla, zdali snad v ostatních

částech radnice ještě někdo hidí.

Všude panovalo ticho úplné ; i v síni přízemní, kde žoldnéři ostatní ubytování byli, vše odpočívalo', jen v jednom okně prvního poschodí ještě světlo se kmitalo.

»Aj, kdo pak to tanuto ještě ponocuje ?« pravila dívka sama ík sobě a nepokojme vzhůru pohlížela. »Vždyť tam v těch pokojích jsou důstojníci a komisaři ubytováni a ti všichmí od tabule v takovém stavu se1 obírali, že jim měkké lože bylo inad vše nulejší. Který pak by to z; mích byl ještě vzhůru ?«

Přemítala ještě mějaku chvíli, když však dále nic podezřelého' se neobjevovalo1, napadlo ji, že to páni důstojníci snad pro bezpečnost nadhávají i v moci světlo hořeti, a tak zase uspokojena vrátila se do chodby, aby dolů fk žaláři Zouzaroviu spěchala a tam vezmi oznámila, že žoildnéří jsou uspáni a že cesta k útěku je volna.

V žaláři byla se mezitím udála zvláštní scéna.

Jakmile ibyla Rozárka vězení opustila a ninioh zůstal samiotem, shrnul dlouhou kápí svou s obličeje nazad ia přistoupil k Zouzaroví, jenž. ina slámě leže byl v tak pevný spánek pohřížen, jako by ani tušení neměl, že to poslední moc na tomto světě má stráviti.

S hlubokou soustrastí pozoroval starý mnich bledé líce mladého šlechtíce a bolný vzdech vyvinul se z prsou jeho.

Pak pohnul spícím, načež Zouzar oči otevřel na buroovatele a vykřikl :

»Již přicházíte pro dběť svou ? Časně se vám mé krve zachtělo!«

A vzchopiv isé, posadil se na slámě oči své upřeně na nočního hosta obráceny maje.

»■Nikoliv na smrt, drahý pane a veliteli můj, na svobodu chci vás: uvésti !« odpovídali piáhmutým hlasem mnich a obrátil se poněkud stranou, aby zář kahanoe na obličej jeho padala.

»Probůh, kdo jsi! Není to ismysilův mámení ! Jsi skutečně

člověk ?«

»Což věrného svého Kolona více neznáte, milostivý pane ?« zněla odpověď mnicha, jenž skutečně jako imistir Kolon z Krokvové ulice nia Malé straně v Praze se i nám objevuje; kápě byla dosud líce starého alchymisty neznatelnými činila, myiní bylo jej snadno poznati,

»Ty, Koloně ? ty zde v tomto obleku ?« vzkřikl v inejvyšším úžasu Zouzar a vyskočil na inioíhy, starého přítele křečovitě za nuku chápaje.

»Ano, já jsem to, starý Kolon, z nejhorlivějších 'bratří českých, jak jste mi často 'vyčítal, a přece jseim vlezl do mmišské kutny, abych yás z hanebného zajetí tohoto vysvobodil,«

»A jak ses zde ocitli ? Oo tě sem přivedlo ? A ktertalK ses až sem dostal ?«

»Zdá se v tom býti ruka Páně, která mne tak šťastně vedla !« odpovídal starý Kolon pohrnutým hlasem. »Dověděl jsem se o smrti Albrechta Smiřiického iskaize ruku vaší a věda, že vás nepřátelé vaši budou za to stíhati, umínil jsem si odebrati se do Plzně, zda bych váni tam nemohl býti k pomocí. V Rokycanech však jsem se v hospodě »U modré lišky« dověděl dnes rámo o ostudu vašem a (tak mechav Plzeň stranou pustil jsem se k Stodum přes Chotěšov a s večerem dostal jsem sie do pustého hradu Vrabkry, kam průvodčího mého z Chotěšova cesta vedla !«

»Ale jak sem přicházíš ? kdo ti do žaláře mého cestu, otevřel ?«

»Byla to dívka, 'dcera zdej šíiho žalářníka, která mne sem přivedla.«

»Tak ? Táž dívka, která vždy tolik útrpnosti ke mně projevovala, kde vše ostatní mi klíniuilio?«

»Ano, táž prostá dívka, která si umínila vás vysvoboditi.«

»Ale jak ses s ní sešel, kde jsi jí po prve spatřil a o úmyslu jejím se dověděli ?«

»Na ioestě sem, k Stodum potkali jsme ji, kráčející vzhůru ke hradu Vmabíně.«

»A za jakou příčinou tam, se ubírala ?«

»To mi by! už dříve vysvětlil můj průvodčí. Pustý hrad Vrahkta stal se na tem čas, tajným útočištěm vypiuzeiných ikniěží katioilíckýcih a zejména se tam uchýlil také kaplan z Chotěšova, ke kiteréanu. právě imůj průvodčí se ubíral. A k těmto kněžíím se ona dávka ubírala.«

»Jíž pochopují ; spěchaila tam pro kněze, jenž by mou zpověď vyslechli a mne k zejtřejší smrti připravil.«

»Tak jest, dívka měla také známost o tom a dověděvši se o vašem přání, aby katolicky kněz, byil k vám puštěn, vydala se sama tnia cestu, aby jednoho z, oněch kiněží seim, do žaláře přivedla. To vše jsem se od ní cestou dověděl a na slovech-jejích jsem, ihned také počal plán k osvobození vašemu osnovati.«

»A dívka ona ?«

»S tou i se svým průvodčím ubíral jsem se pak sám také do hradu Vrabíny.«

»A zastal tam. ony duchovní ?«

»Ovšem, ukrývá se tam čtvero kněží z okolí, až se jim příležitost Ik umikniutí do Bavor naskytne.«

»O, jaké to pronásledování musí snášeti sltuhoivé Páně ve vlastí své !« zasmutíil se mladý šlechtic a svěsil hlavu,

Starý Kolon poněkud, svraštil olbočí meivirlostí nad tím, že Zouzar více nia pronásledování kněží než raa vtasitmí fu/trpemí svoje pomýšlel, a pravil :

»Však o krk jím tam přece nejde;, naopak byli dosti veselé mysli, neboť tajní katolíci z okolí je všám potřebným dostatečně zásobují.«

»A co icíále následovalo ?« přerušil mu řeč šlechtic, aby výčitky tyto déle poslouchati neinuistil1.

»Děvče žádalo kaplana ondho z Chotěšova, aby na simmt odiaauzemému katoliclkémiu šlechtičtí šel do Stoda poslední

službu prokázat.«

»Znám ctiihodinéihoi kaplana Bílka, onť zajisté žádosti mé vyhoví.«

»Ovšem, to také hned přislíbil, ale já teď vystoupil a řekl mu, aby se už nenamáhal, že vy služeb jeho více potřebovati nebudete.«

»Jak ? Ty ,mi poslední útěchy mé víry nedopřeješ ? Ty jsi zatvrzelým odpůrcem katolícil|simiu ?«

»Nehoiršte se, pane můj, já tak jem ve vlastní prospěch váš učinil.«

»To pravíš býti prospěchem duše mé, když bez poslední útěchy duševní mám. ma popiravišitě vstoupiti ?«

»Alte kdož pak vámi praví, že. na oinio připravené popravišitě vstoupíte ?«

»Gož mejseim k smrti odsouzen ? To špatně znáš mé inepřátely., aby ses snad domini val, že od svého rozsudku korvelaěnělno ustoupí.«

»0 itoim itaiké není řeči a malostí a té sárany nikdy neočekávám. Ale tu se dá jinak ještě pomocí.«

Mladý šlechtic itnudtnič zavrtěl hlavou a neodpovídal'.

»Právě itak pochyboval onen kaplan na Vrafoíně, ale jak jsem mu plán svůj vyiložiiil, jejž k vyisvoiboiziení vašemu provésti hodlám,, tu hned nabyl jiného přesvědčená a slíbil mi pomáhati.«

»A v černi záleží tenito plán ?«

»Setkání s ornou dívkou mi jej vasuMio, ač nechci říci, že to jen pouhou náhodou se stalo. Také já věřím v prozřetelnost božskou a zajisté jem ta to byla, Ikterá mine orné dívce, vedíla a myšlenku velikou ve mně vzbudila. Záležela v tom, že ve spojení s dcerou žalářníkovou pokusím se o 'vysvobození vaše.«

»A uvážil jsi všecko nebezpečí, v němž sebe i dívku onu vydáváš ?«

»O mine se nestarejte, pane můj, a co dívky se týče, ita

prchne i s vámii, dokud Mansfeldští zase Zidlajií (krajinu neopustí, aby se zase bezpečně vrátiti mohla.«

»Posud plán tvůj nechápu.«

»Však hned jej pochopíte, Na Vrabíně jsem tedy řeíkiJ kaplanovi, že sám chci představovati onoho kněze, píro mějž dcera žalářníkova vyslána byla a že mi tedy k obleku duchovního pomoci musí.«

»Skutečně, ty vězíš v kutně minicha františkána !«

»Tak jest, jeden xnniích takový je též v úkrytu na Vnabittiě a itetti tedy hodil ma mne tuto sivou hazuku a já nastoupil cestu jako katolický diucihiovní k vašemu žaláři. Cestou jsem se vyptal děvčete ma všecky zdejší okolností a Ikdyž mi pověděla, že přede idveřimi stojí dva žoldnéři, dal jsem jí lahvičku s jednou ze svých vodiček a v tomto okamžiku jsou nepochybně oba žoldnéři už v hluboký spánek pohříženi, z něhož až zátra se piriobtudí.«

»Domníváš se tedy, že cesta k útěku jest svobodna ?«

»Aspoň pna vaši, pane můj; v měkoiliíika okamžicích vyvede vás odvážná dívka ona na svobodu.«

»A ty, oo hodláš učiniti ?«

»Já vyplním vaše místa v žaláří.«

»Jak to mysJíš, /nepacíhopiují tě ?«

»Zcela přirozeně; vy zaměníte oděv svůj za tuito hazuku mnišskoiu a dívka vás vyvede přední stráží v radinioí jako irinicha, je již sem byla přivedla.«

Zouzar se zvláštním výrazem pohlédl na starce.

»Takovou oběť nemohu přijmouti, Koloně ! Jsem povděčen ti za tvou oddanost a obětavost, však takto nikdy nepřátelům svým z rukou se nevymknu, abych v nich věrného přítele zanechal !«

Jak ? vy můj plán neschvalujete, jenž tak výborně se musí zdařiti ? Totě pošetilé zdráhání!«

»Životem tvým nikdy život svůj nevykoupím !«

»Co záleží na těch několika dnech, jež mi ještě v životě

mém jsou popřány ? Vám však ještě dlouhý, nadějný a činuplný život nastává !«

»Nikdy, Koloně, nikdy za takovou cenu jej nevykoupím !«

»Pamatujte na životní úkol svůj, pamatujte na odkaz nešťastného otce svého ! To vše by mělo býti zmařeno ? Vy musíte se životu zachovati, abyste otce svého na Smiřických pomstil, jako jste byl již v Plzní na Albrechtu Smiřickém započal !«

Zouzar neodpovídal.

Po nějaké chvílí trapného mlčení pak odvětil :

»Ano, pomstil jsem otce svého na posledním majorátním pánu Smiřických, však dále má pomsta sahati nebude.«

»A na čest jména svého zapomínáte, která tak strašně zhanobena byla ?«

V očích Zouzarových se zajiskřilo.

»A hanebným útěkem bych ji sobě dovedl zase získati ? Nechť skonám na popravíšti, test svou však jako šlechtic zachovám !«

Starý Kolon zalomil rukama, neboť nikterakž tohoto jednání mladého šlechtice nechápal. Pokusil se tedy ještě jednou odpor tento zlomiti.

Než však promluviti mohl, zarachotil klíč v zámku a ve dveřích objevila se dcera žalářníkova.

Kolon ji v duchu uvítal jako novou posilu v předsevzetí svém.

»Vše je k útěku připraveno !« pravila tichým hlasem Rozárka a pátravě na oba muže pohlížela. »Jste i vy připraven na cestu, pane můj ?«

»Nikoli, statečná dívko, takovým způsobem nepřátelům svým neuniknu !« odpovídal pevným hlasem Zouzar a postoupil k děvě s vděčným výrazem v oku. »Za život svůj nesmím dva jiné v šanc vydati!«

»Co to znamená ? proč tak činíte ?« tázala se třesoucím se hlasem dívka s ustrnutím s jednoho na druhého pohlížejíc.

»To znamená, že domnívá se v katanech svých rovněž šlechetné muže viděti, jakým on sám jest!« zvolal s trpkým výrazem Kolon. »Úsilí tvoje, hrdinná dívko, má býti píleným vzdorem tímtd zmařeno !«

»Probůh ! co činíte, milostivý pane ?« lkala. dívka a sepíala ruce své před vězněm, »Bůh sám vám tuto cestu k svobodě otvírá ! Zítra hanebná smrt vás očekává ! Pán z Vartemberka již kata sem přivolal !«

Starým Kolonem to náhle trhlo a vytřeštiv zraky svoje na dívku, vzkřikl :

»Co pravíš ? Pán z Vartemberka je zde ? On že kata k popravě pána mého přivolal ? A to mí teprve nyní zvěstuješ ?

»Ano, on jediný prý na popraviště ubohého pána vašeho přivedl !«

S hrůzou se Kolon po slovech těchto k Zouzarovi obrátil a leknutím nenadálým ani slova nejsa mocen jako smyslův zbavený na něho pohlížel, jako by teprve z úst Zouzarových potvrzení ohromující zprávy této očekával.

»Tak jest, Jindřich z Vartemberka mstí na mne tímto spůsobem smrt Albrechta Smiřického.«

»Totě zlosyn nejhanebnější, jakého kdy peklo zrodilo !« vzkřikl hrozivě starý alchymista; »vždyť několik dní tomu, co se mi jako přítel váš do příbytku vloudil, právě, že vám v pomstě nad Smiřickými pomočen bude !«

Zouzar teď udiveně na starce pohlížel.

»Vartemberk že takto k tobě mluvil ? Jeť on jeden z nejúhlavnějších katanů mých a před ■soudem jsem mu urážku smrtelnou v tvář mrštil, na kterou tak nečestná povaha, jako on jest, jen posměšně odpověděla.«

»O, pak již pochopují, proč ten zlosyn na vás a poměr váš k Smiřickým se vyptával !« zvolal zase alchymista a divě po žaláři sem tam přebíhal. »Toť zločin do nebe volající, tof pravý syn Belialův! —A vůči takovému zlosynovi, jenž za hříšnými úmysly o vaše bezhrdlí stojí, chtěl byste ještě déle šlechetně v

moc se dávati? Rychle, zaměňte oděv svůj; tuším, že na Vartemberkovi vám větší pomsta nastává než na Smiřických ! A pomstě na tomto pekla zplozenci se musíte zachovati!«

Strhl se sebe kutnu mníšskou, aby ji vhodil na Zouzara, stále pří tom v nejvyšším rozčílení volaje:

»Jen pryč z drápů toho lotra, jemuž rovna zemé posud nenosila ! Ten devaterou bídnou smrtí musí zhynouti a vy sám mu jí připravíte !«

V tom byl však v proudu vášnivého výbuchu svého přerušen náhlým otevřením dveří a strašný zahřměl hlas :

»Však dříve já vám tuto devaterou smrt připravím I«

A s dobytým mečem v rukou vrazil do žaláře Vartemberk a několik žoldnéřů vrhlo se za ním.

Leknutí všech tří osob ve vězení lze si snadno představiti.

Zouzar zbledl co možná ještě více, Kolon vrhl se na Vartemberka jako lítý tygr, byl však od žoldnéřů po krátkém zápasu k zemi stržen, a toho okamžiku užila Rozárka, že ze dveří nepozorována vyběhla a vzhůru po schodech letěla.

»Chopte se také toho zde a svažte oba dva !« kázal Vartemberk žoldnéřům ukazuje na Zouzara.

»Tuš:l jsem úklad podobný a vydal jsem se na překažení jeho. Vartemberk nedá se tak snadno přelstíti a zná již spády papeženců, kteří strážníky své zákeřnický otravují ! Však marné bylo vaše úsilí, Vartemberk jediný nad vámi bděl !«

Zouzar jen povržlívě na něho pohlédnul.

»Do klády s ním opět na tak dlouho, než zítra k popravišti vyveden bude !« poroučel dále Vartemberk a v několika okamženích byl rozkaz jeho vykonán a nešťastný odsouzenec, jenž takřka už na prahu svobody se ocital, vězel spoután opět v kládě, ani údem více hnouti nemoha.

»Šedivého zlosyna tohoto odvedte mi nahoru I Ani on trestu svému neujde !«

»Bídniku hanebný !« zařičel starý Kolon. »Krev naše padniž na tebe a připrav ti konec nejstrašnější !«

»Vstrčte mu roubík v ústa zlolající !« vzkřikl Vartemberk. »Rychle odtud ! Dvě stráže zůstanou zde v žaláři a ručí mi za vězně hlavou svou !«

Dva z žoldnéřů postavili se ke dveřím, ostatní pak odváděli Kolona po schodech vzhůru.

V chodbě ležela posud těla obou žoldnéřův, o nichž Vartemberk se domníval, že otráveni jsou a kázal tedy, aby mrtvoly odneseny byly.

»Nejsouť mrtví, mílostpane,« odpovídal jeden z vojínů, jenž se byl k ním sehnul a jednoho za 'ruku uchopil. »Tepna posud bije a tuším, že jsou jen omámeni.«

»Polejte je tedy studenou vodou, abyste je zase k sobě přivedli ! A nyní zbuďte žalářníka, aby mi tohoto starého zlosyna náležitě opatřil !«

Starý Tomáš byl vyburcován a s udivením pohlížel na věcí, jaké se byly v chodbě a v žaláři udaly.

Lál dceři své, která se byla v největším strachu do koutka v kuchyni ukryla, a vytrhnuv jí klíče spěchal, aby rozkazu Vartemberkovu vyhověl,

»Ó, já věděl, že to papeženské plemeno nějaký kousek vyvede !« hučel si do vousů, »a ještě jsem je sám podporoval, že jsem té pitomé sojce klíče od žaláře svěřil. Za to však ted se mi zpod závory nedostanete !«

Vstrčil Kolona do jednoho z hořejších vězení, před něž taktéž jeden žoldnéř na stráž postaven byl. Když pak Vartemberk se přesvědčil, že žádnému z vězňů není více útěk možný, vrátil se i on nazpět do přední části radnice, kde ostatní soudruhové jeho jíž v hlubokém spánku byli pohříženi.

Netřeba dokládati, kterak s sebou byl spokojen nad zmařením Zouzarova útěku, jenž, kdyby se byl podařil, všecky dosavadní záměry jeho by byl zničil a nesmiřitelného nepřítele proti němu vyvolal. Neméně pak byl potěšen seznáním, že Kolon ve spojení se Zouzarem, což, jak vědomo, Vartemberkovi v příbytku svém na Malé straně , v Praze tak

rozhodně popíral. Proto mohl Vartemberk nyní i tohoto neškodným učiniti.

S vědomím, že plán jeho nade vše očekávání se mu daří, ulehl, aby zítřejšího dne viděl pád nepřítele svého, jenž ještě jediný se mu v cestu stavětí mohl.

Z jitra nastalo velké pohnutí ve městě i v radnici, když se zpráva roznesla, kterak odsouzenec by se byl málem na svobodu dostal, a jak útěk jeho ještě v poslední okamžik zmařen byl. (Komisař stavovský pán z Wiedersperka a ostatní důstojníci uznávali obezřetnost Vartemberkovu a ten opět na to naléhal, aby poprava co nejdříve vykonána byla, jinak že za to nestojí, že by katolíci nový nějaký útok na vysvobození vězně nepodnikli.

Vyslán tedy kat do vězení k Zouzaroví, aby jej podle způsobu svého k smrti připravil.

Zouzar vida, že hodinka jeho se přiblížila a že už nezbývá žádné naděje k vysvobození, opětoval poznovu svou žádost po knězi katolickém, ta však s ohledem na noční událost byla mu od Vartemberka zhola odepřena.

Leč s jiné strany mělo přání odsouzence přece vyplněno býti.

Přišliť totiž s ranní dobou oni čtyři duchovní z hradu Vrabiry do městečka, neboť byli se již od tajných přívrženců svých dověděli, kterak pokus Kolonův a dcery žalářníkovy o osvobození Zouzara nešťastně skončil. Kaplan Bílek z Chotěšova, jenž mladého Zouzara osobně znal a jako horlivého syna církve byl jej sobě vážil, naléhal nyní na to, aby všickni provodili jej k smrti a poslední potěchy církevní mu poskytnuli.

A tak se i stalo. Všichni čtyři duchovní přišli do Stoda a kaplan Bílek dal se přímo uvésti k stavovskému; komisaři, by ten mu dovolil odsouzence připraviti a provázeti.

Pán z Wiedersperka zabezpečil se dříve slovem jeho, že žádným spůsobem nebude státi o vysvobození odsouzence, dal žádané povolení a přes všeliké námitky Vartemberkovy byl

Bílek k Zouzaroví do vězení uveden. Rozumí se, že dostatečný počet žoldnéřů jej tam provázel.

Zouzarovi se vyjasnila tvář, když viděl ctihodného duchovního k sobě vcházeti a srdečnými slovy děkoval mu za přispění, jakéhož mu s nešetřením vlastní osoby tak ochotně poskytuje.

Kat s pacholky svými vzdálil se z vězení a Zouzar s knězem tam osamotněl.

Žoldnéři přede dveřmi dávali na každé šustnutí uvnitř pozor, ale podezřivost jejich byla bezdůvodná, neboť asi po půl hodině otevřel kaplan Bílek opět dvéře, odsouzenec byl s Bohem smířen.

Žoldnéřové jej nato dali opět do klády a zároveň mu kat oznámil, že poprava na něm o jedenácté hodině vykonána bude.

Zouzar s mlčením vyslechnul zprávu tuto, jej vědomí nevinnosti jeho sílilo a smrt mučennickou byl vždy hotov pro víru svou o přesvědčení své podstoupiti.

Asi o desáté hodině přišli k němu do vězení tři přísedící soudu vojenského, aby mu poznovu ortel jeho přečetli,

»Milosti není pro vás více než u Boha!« končil sudí svůj rozsudek,

»Milosti pouhé ani nežádám !« odvětil pevným hlasem k smrtí odsouzený. »Mně náležela pouze spravedlnost a kde ta není, nemá milost ovšem také místa !«

A hrdě odvrátil se od soudců nespravedlivých, . kteří se ho ještě tázali:

»Nemáte žádného přání více ?« »Nemám leč toho, aby duchovní až na popraviště mne provoditi směl a pak aby tělo mé poctivě pochováno bylo.«

Soudcové slíbili, že tato přání vyplněna budou a hned po odchodu jejich byl vpuštěn do vězení opět kaplan Bílek, aby odsouzence více neopustil.

V náboženském rozjímání uplynula ona hodina, jež

nešťastného mladíka ještě od smrtí dělila, pak zarachotily dvéře a žoldnéřové přicházeli, aby Zouzara k popravišti vedli.

Pevným krokem vyšel odsouzenec z vězení a nastoupil cestu poslední.

Středem žoldnéřův ubíral se vzhůru po schodech a spatřil nahoře ostatní duchovní státi, kteří zároveň s kaplanem Bílkem se odhodlali jej až k popravišti modlitbou svou provázeti.

Zde v chodbě této průvod se zastavil a volným krokem kupředu se ubírati počal.

V čele šla tlupa žoldnéřů, pak následovali duchovní a za těmi Zouzar, jemuž po boku kaplan Bílek kráčel a hlasitě se s ním modlil. Několik žoldnéřův opět průvod končilo.

Ve dveřích příbytku žalářníkova spatřil Zouzar Rozárku, jež jaksi významně naň pohlížela; oko její bylo sice v smutek zahaleno, ale přece jakási radost jím probleskovala a vůbec celé vzezření její mladému šlechtici náhle jakousi nadějí poskytovalo.

Ve volné chůzi své přiblížil se až ke dveřím, v nichž dívka stála, a tu jí slyšel zašeptati :

»Nebojte se, nezemřete ! Kat je získán a lid už také jinak smýšlí !«

Hned na to se dívka ztratila a Zouzar s hlavou vysoko vztyčenou kráčel dále ku předu; oko jeho se zalesklo, byltť přesvědčen, že není ještě úplně opuštěn a že ještě nad nepřátely svými triumfovati může.

Z průvodu nikdo netušil, ce v tomto okamžiku mezi odsouzencem a dcerou žalářníkovou se bylo udalo, vše ubíralo se do dvora a průjezdem radnice na náměstí, které zvědavým lidem přeplněno bylo.

Nedaleko radnice stálo nízké lešení, nyní černým suknem pokryté, k němuž se strany radnice několik širokých stupňů vedlo.

Kolem lešení stáli žoldnéřové stavovští v čtverohranu a v prázdné prostoře umístili se členové vojenského soudu s

komisařem pánem z Wiedersperka v čele, a za nimi v pozadí bylo pozorovati i Varfemberka, který s právě ďábelským výrazem na přicházející oběť svou pohlížel.

Celé okolí popraviště bylo naplněno obyvatelstvem městečka a okolí, okno domů pak byla taktéž diváky přeplněna.

Vždyť podobná exekuce hrdelní nebyla ještě nikdy ve Stodě vykonávána a mimo to byl odsouzenec katolickým šlechticem, což ovšem bylo v těch časích už neobyčejným divadlem.

Nad shromážděným množstvím vznášel se temný jakýsi šumot, jenž však náhle zanikl, jakmile odsouzenec ve vratech radnice byl se objevil. Vše zvědavě pohlíželo na nešťastného šlechtice a každý, kdo viděl tento pevný krok, tu hrdě vztýčenou hlavu a toto pohrdání smrtí, byl okamžitě soustrastí s krutým jeho osudem naplněn.. Všeobecně obdivována tato mužnost, a nechybělo hlasů, které to přímo pronášely, že takto nikdo nevyhlíží, kdo tak hrozným zločinem vinným by se cítil.

Příznivý tento dojem zničil pojednou všecky dosavadní domněnky o působení Zouzarovu a jakož v lidu náhlý přechod z jednoho výstředního náhledu k druhému pří takovýchto rozhodných příležitostech obyčejně bývá, tak i nyní se stalo.

Stodští očekávali zločince, jenž pod tíží viny své klesati bude, jenž nejlépe jim obraz potrestaného zločinu před oči uvede — a hle, viděli pravý opak toho ! mladíka právě šlechtického chování, jenž zmužile smrtí vstříc hleděl a ani pohledem na na nedaleké popravíště se nezarazil. Jiskrné oko jeho těkalo po lidu tomto a každý zdál se v něm čísti výčitku nespravedlivého trestu. Nebylo jíž lze upříti, že smýšlení Stodských úplně ve prospěch odsouzence se změnilo a že nyní od těch nejvíce litován byl, kteří snad až dosud nejhůře mu byli pro domnělé zločiny jeho klnulí.

Každý kročej Zouzarův k popravišti byl provázen tisícem soustrastných pohledův a když na lešení byl vstoupil a mocným hlasem provolal: »Nevinně mám zemříti ! Každá

krůpěj krve nevinně prolité padníž na nepřátely mé !«, tu mnohé oko se zarosilo a na mnoha místech ozývalo se zřetelné volání :

»Jest nevinen !« což významným jakýmsi hlukem provázeno bylo.

Zouzar zaslechl útrpný hlas tento a, poznovu zvolal :

»Ano, jsem nevinen a Bůh pomstí nevinnou mou krev !«

V tom však Vartemberk dal znamení bubeníkům žoldnéřům a ti hned počali v bubny tlouci, aby další slova odsouzencova nebylo lze slyšeti.

Bezohlednost tato vzbudila zase nové sympatie Zouzarovy a reptání mezi lidem, jenž řeč odsouzencovu chtěl dále slyšeti, stávalo se už všeobecným.

Mezitím vstoupil na popraviště také kaplan Bílek a hned za ním vešel tam kat se svýma dvěma pacholky a se svou ženou, která špalek uprostřed stojící černým rouchem postřela.

Mistr popravní opřel se o svůj lesklý meč a čekal, kdy oběť jeho poklekne.

Zouzar rozhlédl se ještě jednou po shromážděném lidu, vytáhl z kapsy bílý svůj šátek a složiv jej, sám si jím očí zavázal. Po knězi žalmy předříkávané opakuje pokleknul ke špalku a pak ke katovi s otázkou se obrátil :

»Mistře, rci mi, jak mám hlavu držeti ?«

Popravčí nahnul se poněkud a odvětil :

»Na levé rameno ji nakloňte, milostivý pane («

Pak obešel kat třikrát dokola špalek i klečícího odsouzence a mečem svým několik křížů na černém sukně udělal.

Mezitím počal se kaplan Bílek poznovu Otčenáš modliti a Zouzar po něm odříkával.

V tom postavil se kat k ráně a pří slovech: »Přijď k nám království Tvé« ťal do krku odsouzencova mečem svým, takže se hned krev objevila; poněvadž však hlava v tutéž stranu nakloněna byla, svezl se meč po vlasech a jen kůží ranil.

Kat, jenž měl jednou ranou hlavu štíti, vzkřiknul zděšeně

při pohledu na živou oběť svou : »Ježiš Maria !« a mrštil mečem daleko od sebe.

Zouzar pak klesl na levou stranu a při pádu tomto strhnul pravou rukou obvazek s očí, jenž na krk spadl a přilehnuv k ráně, další proudění krve zastavil.

Komisař Wiedersperk a Vartemberk volali na kata, aby poznovu ťal, ten však dělal se nevidě a neslyše a v tom také jedním hlasem rozlehnul se mezi lidem pokřik :

»Nesmí zemříti ! Přestál své úzkosti smrtelné, nesmí íedy zemříti \«

A v témže okamžiku prorazil lid řadu žoldnéřův a hrnul se k popravíští, takže nesmírný zmatek v celém shromáždění nastal. Žoldnéřové a důstojníci byli na stranu odstrčeni a pakliže některý z nich se odvážil návalu lidstva se opříti, utržil sobě četných ran, a nikdo nesměl více proti rozkácenému lidu vystoupiti.

Komisař s Vartemberkem byli zatlačeni k radnicí a celá tlupa jakýchsi neznámých postav tak zuřivě sobě proti nim počínala, že jen s velkou nouzí před ranami jejich do radnice se uchránili. Vřava byla všeobecná, neboť děsné divadlo na popravíšti lid odsouzenci beztoho již nakloněný nanejvýše rozhořčilo a nechybělo hlasů, které k pomstě na komisaři stavovském a na Vartemberkovi vybízely. Marně snažili se oba žoldnéře svoje kolem sebe shromážditi, vše bylo v jednom chumáči a na udržení kázně nebylo ani lze mysliti. Když pak i někteří z lidu kamením hroziti počali, uchýlili se Wiedersperk i Vartemberk do radnice, kamž pak jednotliví žoldnéřové je následovali.

Na popravišti byl mezitím Zouzar opět povstal z mdloby své, do níž jej ztráta krve byla uvrhla, a touže dobou také přikvapily na lešení dvě ženštiny, aby mu dolů pomohly. Byla to Rozárka, která byla v přední řadě mezí lidem, a jedna matrona ze sousedního domu.

Ty obě vzaly nešťastného mladíka pod pažím a za hlučného

provolávání lidu svedly jej s popraviště a uváděly do nedalekého domu, jenž oné matroně náležel.

Kat i se ženou a s oběma pacholky svými byl se hned při prvním ruchu nepozorovaně odstranil a zakrátko odjížděl zase ze Stoda ke Klatovům, jako by mu byl nad hlavou zapálil. Plný měšec zlata jej na cestě této provázel, o němž teprve nyní se své ženě pochlubil, aniž by byl však pověděl, jakým způsobem tak značné sumy peněz nabyl. Žena však významně naň pohlédla, načež kat týmž způsobem jí odpověděl a hlavou pokynul. Zakrátko nebylo po něm v celé krajině ani stopy více.

Zato se vedlo tím hlučněji ve Stodě.

Rozčílení mezí obyvatelstvem stále rostlo a před domemK v němž raněnému Zouzaroví pomáháno bylo, stály zástupy, které ted Vartemberkovi právě tak vyhrožovaly, jako dříve zajatému katolickému šlechtící byly lály. Nebylo pochybností o tom, že v lidu jakýmsi způsobem byl rozšiřován pravý náhled o celé věci, což ovšem každého nyní Zouzaroví nakloněným činilo.

Obě ženštiny staraly se o to, aby mu krev z rány tekoucí zastavena byla a úsilí jejích bylo také brzo výsledkem zdárným provázeno. Rána nebyla hluboká a žádného ústroje vnitřního se nedotkla, takže o brzkém uzdravení nebylo lze pochybovati.

Raněný byl obvázán a položen na lože, u něhož Rozárka usedla, aby tak nenadále od potupné smrtí zachráněného mladíka dále ošetřovala.

Na náměstí mezi tím vedl se rozhovor o celé neobyčejné události dále a došlo konečně tak daleko, že lid na popraviště se vrhl a ve čtvrthodině nebylo po lešení ani známky více. Vše bylo rozneseno a rozmetáno a žoldnéři v radnici musili ještě mnoho útržek snášeti, jakými je rozdurděný lid poděloval.

V radní síní shromáždila se vojenská rada, aby uvážila, co za takovýchto neočekávaných okolností činiti.

Vartemberk radil, aby násilně lid rozehnán byl a exekuce přece vykonána byla. Tomu se však opírali všichni ostatní

důstojníci i se stavovským komisařem Wiedersperkem, kteří právem namítali, že počet žoldnéřův jejich jest příliš nedostatečný proti houfům lidu a že neradno další výtržnosti provolávati.

»Až rozčílení té sběře poněkud se umírní,« končil pan z Wiedersperka námitky své, »pak bude se moci opět k zatčení odsouzence přikročiti, a přisouzený mu trest kdesi jinde na něm vykonati.«

»Nechť tedy žoldnéřstvo zůstane zde a vyčká doby příhodné,« odpovídal Vartemberk se zamračenou tváří; »důstojník však musí ručiti hlavou svou za vězně, jenž pouhým vězněm naším, nýbrž pánův direktorův, a pán z Budova by se šeredně za to odměnil, kdyby rozkazy direktoria v plném rozsahu vykonány býti neměly !«

»Tak se stane, pane Vartemberku,« doložil stavovský komisař, jenž dobře cítil váhu slov Vartemberkových, jimiž tento na direktory se odvolával, »Odsouzený musí trestu přisouzenému podlehnouti, jinak je veta po kázni ve vojště. Vy, pane z Holzbachu,« obrátil se k jednomu z důstojníkův, »převezmete velení nad lidem zdejším a ve dvou, ve třech dnech vrhnete odsouzeného zrádce opět do vězení, načež mí zprávu do Plzně podáte. Budeli toho třeba, odešlu vám sem posilou několik rot žoldnéřův, myslím však, že toho ani potřeba nebude, až luza zdejší zase v jiné strany se obrátí ! Podle toho, jaké zprávy mí zašlete, obdržíte ode mne rozkaz, abyste jak odsouzence, tak í druhého vězně, jenž jej ze žaláře vysvoboditi chtěl, na jiné místo převedl !«

Důstojník slíbil ve všem podle daného rozkazu se zachovati, a zakrátko odjížděli stavovský komisař, Vartemberk a ostatní důstojníci ze Stoda, provázení jsouce laním obyvatelstva, které posud náměstí naplňovalo.

V radnicí pak uhostilo se veškeré pozůstalé žoldnéřstvo, jež dosud u měšťanův ubytováno bylo, Po celý den bylo horlivě rokováno o neobyčejné popravě, ale s večerem konečně zase

vše se rozešlo a nastal pokoj po celém městečku.

VIII.

Počátek boje.

Byly to zvláštní poměry, v jakých byla země česká na sklonku osudného roku 1618, kdy vypravování naše jedná.

Stavové čeští, tehdáž sami o sobě veškeren národ representující, a z největší částí víře protestantské oddání, byli tou dobou v plném zbouření proti císaři Matiášovl a volenému králi Ferdinandovi II-který před rokem od menšiny stavův za krále českého korunován byl.

Původ vizpoury této v počátcích sivých náho' žemslký přenesli se během časův rua poiie poffitlidké a vedl pak ík úplnémiu rozkolu mezi stiavy protestantskými a přísně kaitofakým domem Habrsiburkův.

Vzbouření toto však nepovstalo náhle, byloť ono takřka po celá dvě století připravováno, a ono hnutí ducha českého, jež po roce 1415 bylo tak úžasnou silou se projevilo, jevilo po celá dvě následující století vliv svůj na politické i národní záležitostí v Čechách. Jako vůbec žádná událost v dějinách světových není osamotnělá, bez vnitřní a zevnitřní spojitosti, bez příčin a následkův, tak i veliké hnutí na počátku 17. století dá se až do počátku 15. věku stopovati. Bylať to ohromná protiva mezí politikou a náboženstvím, kolem níž veškeren národní a veřejný ruch v Čechách v oněch dvou stoletích se otáčel, protiva to, jež v druhém desítiletí 17. věku půl Evropy v záhubnou válku strhla, v jejímž víru po třhet let zmítána byla.

Po udušení zápletků husitských a nastoupení rodiny Habsburků na trůn český zdálo se po nějakou dobu, že země nalezla opět kýžený mír, v němž by se jako druhdy za časův nezapomenutelného Karla IV. jen pěstování blahobytu svého, vědě a umění i rozšiřování obecné vzdělanosti odevzdávati mohla, anoť tu působení německého protestantismu naděje tyto

opět za krátko zmařilo. Utrakvisté čeští nebylí, jak povědomo, v takovém rozporu s církví katolickou, jaký Lutherem vyvolán a pak vždy více šířen byl. Kompaktáta basilejská přijala stranu pod obojí opět v lůno církve římské a biskupové katoličtí častěji dojížděli do Čech světiti utrakvistům kněze jejích, kteří jen národní řečí pří službách božích a rozdáváním svátosti oltářní pod obojí se lišili od kněžstva katolického. Nemohlo se tedy mluviti o úplném odloučení od Říma, o zvláštní jakési víře, a během času se původní příkrostí v náhledech českých utrakvistů tak značně otupovaly, že snad někdy k plnému splynutí s Římem by bylo došlo.

Ale poměru tomu učinila reformace německá konec. Od roku 1532 tlačila se ona vždy více do Čech a česká církev národní napáchla vždy více a více cizinou, takže starý utrakvismus český, jeaž ani nebyl nekatolickým, vždy více musíl ustupovati protestantismu německému. Protestantismus tento však byl s veliké částí smíšen se záměry politickými, čehož u starých utrakvistů nebylo, a stavové čeští chopili se rychle nového toho prostředku pomocného, aby aristokratické choutky své na obmezení moci královské tím usilovněji a za zdánlivého spolupůsobení celého národa prováděti mohli.

Tak přidružily se k náboženským sporům ještě záměry politické a nejen šlechta, za Ferdinanda I. ještě tak mocná, že jediný vladař domu Rožemberského měl na hradech svých 234 těžkých děl, leč i města česká, od roku 1547 tak citelně pokořená, naříkaly sobě nyní společně na tlak shůry, a tak oba stavové vcházeli vždy hlouběji v opositční postavení své proti panovníkovi. Ferdinand I, a Maxmilián II. moudrou povolností sice zdržovali všecky výbuchy vždy silnější oposíce protestantské, ale za Rudolfa II., kdy původní český utrakvísm už úplně od německého protestantismu politického udáven byl, dosáhly požadavky protestantských stavů v Čechách vrcholu svého.

Rudolf II. na duchu již ochablý vyhověl požadavkům těmto

majestátem z roku 1609.

Okamžité toto vítězství protestantův pojistilo sice načas mír, jenž ani za Matiáše rušen nebyl, poněvadž mocnář tento právě pomocí protestantských stavů byl znenáhla na trůn český a uherský a později i císařský dosedl a proto příliš příkře proti bývalým spojencům svým vystupovati nesměl — ale hned po korunování Ferdinanda II. za krále českého měla dávno nahromaděná hořlavina v zjevný plamen vypuknouti. Právě pověstný Rudolfův majestát, jehož úlohou měla býti smíření obou stran, hrůzný tento boj vyvolal.

Tehdejší arcibiskup Pražský Jan Lohelius a benediktinský opat v Broumově Wolfgang Zelander z Prošovic zavdali první podnět k bojí tomu. První totiž, jako pán oseckého panství, jež tehdáž arcibiskupství pražskému jako dotace přiděleno bylo, dal nově protestantský chrám v Hrobech rozbořiti, druhý pak zavřel a zapečetil novou protestantskou modlitebnu v Broumově. Nekatoličtí stavové strhli ovšem nesmírný pokřik nad porušením majestátu Rudolfova, kterým protestantům svobodné vykonávání víry zabezpečeno bylo, proti tomu však namítali arcibiskup í opat, že poddaným katolického duchovenstva podle téhož majestátu nepřísluší, aby nekatolické chrámy stavěti mohli, — náhled to, s nímž i císař Matiáš souhlasil.

K tomu se přidružilo i mnoho ostatních záležitostí, hlavně však nepřízeň proti některým královským místodržícím, zejména proti presidentovi komory Vilému Slavatovi z Chlumu a král. maršálovi i purkrabímu karlštýnskému Jaroslavu Bořitovi z Martinic na Smečně (proto obyčejně jen »Smečanský« zvanému), a není tedy divu, že v schůzích protestantských stavů, jaké od počátku března 1618 v Karolíně konány byly, vždy příkřejší smýšlení se projevovalo. A když pak schůze tyto od místodržících zapovězeny byly a mimo to v první polovici května od císaře Matiáše z Vídně rozkaz přišel, aby původcové schůzí těch bylí potrestání, padla jiskra do

prachu a výbuch okamžitě nastal.

Místodržící totiž pozvali stavy ke dni 23. května 1618 do české kanceláře na hradě Pražském, aby jim tam obsah výhružného psaní císařova oznámili — a tu udal se onen výjev, jakýž stal se prvním počátkem války třicetileté.

Oba místodržící Slavata a Martiníc bylí í se sekretářem svým Fabrícíem Platterem »po staročesku« z oken hradu královského do hlubokého příkopu svržení, a tím nastala zjevná vzpoura proti císaři

Matiášovi. Čelílať především proti králi Ferdinandovi II, a ač se to s počátku veřejně neřeklo, přece každý tušil, že běží tu o úplné vyloučení Habsburského rodu od panování nad zemí českou.

Protestantští stavové ujali se hned samovolně vlády nad královstvím českým a přívtělenými zeměmi, zvolili z prostředku svého třicet direktorů, z každého stavu deset, odevzali jim vládu, vypověděli jesuity ze země a postavili vojsko stavovské pod hrabětem Matiášem Thurnem ke své obraně. Když pak k témuž cílí vzali také do služby své hraběte Mansfelda od unie protestantské, jenž pak přímo proti vojsku císařskému se postavil, nebylo a nemohlo žádné pochybností více býti, kam hnutí stayovské vlastně směřuje.

Za takových poměrů snadno dá se pomysliti, že v celé zemí panovala bezuzdná anarchie, jak jsme už častěji měli příležitost se vysloviti a příklady doložiti. Libovůle protestantských vládcův stala se jedině platnou, právní poměry byly na všech stranách rozrušeny a kroniky tehdejší jsou plny příkladův násilnosti, nešetření zákonův a podobných výmezností.

Nebyl takovýto stav věcí v zemi úplně podle toho, aby výstřední záměry jednotlivců podporoval, byť í proti zákonům a právu čelily ?

Nemusil i Jindřich z Vartemberka přímo pohádán býti, aby plán svůj, totiž zmocnění se dědictví rodu Smiřických, jejž posud jen tajně byl sledoval, nyní tak veřejně prováděti počal ?

Ohledy na veřejnou slušnost a obava před trestající spravedlnosti byly to tedy nejméně, jež by jej byly od záměru jeho zdržovaly. Jemu běželo jen o to, aby vhodných prostředků k vyvedení jeho užil, a pak jíž o zdárném výsledku pochybovati nemusíl.

Výprava proti Kumburku byla tedy podle úmluvy s ostatními dobrodružnými důstojníky započata a třetího dne po událostech ve Stodě vydal se sbor asi o šedesátí koních na cestu z tábora plzeňského ku Praze,

Vartemberk jako vůdce výpravy této vyhnul se však hlavnímu městu, kde by jízda jeho přece byla pozornost jakousi vzbudila, kdežto na venkově takovéto zbrojné výpravy v tehdejší době pranic podezřelého neměly. Vždyť jednotliví šlechticové čeští každou chvíli vypravovali žoldnéře svoje k sesílení vojska stavovského a tak právem každý se domýšlel, že dobře ozbrojený sbor Vartemberkův na východní pomezí království českého se ubírá, kde ovšem císařské voje pod generálem Dampíerrem už zle řáditi počaly.

Tak dostali se jezdci přes Říčany a Poděbrady do Kopidlna, kam druhého dne s večerem dorazili.

V hostinci, kde důstojníci se ubytovali, povolal Vartemberk setníka Tunkla k sobě a pravil k němu:

»Tobě, Tunkle, odevzdávám pro zítřek velení nad vším lidem naším,«

»A k čemu to ? Co ty sám hodláš ?«

»Já ještě této noci odeberu se ke Kumburku, abych tam vhodnou půdu pro vás ostatní připravil.«

»A kdy se pět setkáme ?«

»Každým spůsobem očekávej zítra k večeru posla ode mne; ten ti vysvětlí, co jsem pořídil, a pak zároveň s ním se vydáš na cestu, avšak tak, abyste ještě před svítáním pózejtřejšího dne stáli u lesa pod Rumburkem.

»Nestarej se, co se nás týče, budeme v pravý okamžik na svém místě. Jen žádné prodlení dlouhé, aby nějaké podezření

vzbuzeno nebylo. Zde v tom hnízdě už prý lidé beztoho podivně hlavy dohromady sestrkují.«

»Nechť sestrkují, však zakrátko je zase schlípnou,« usmál se Vartemberk; »pozejtří bude Kateřina Smiřická opět paní a veJíťeJkou na Kumburku a pak vzhůru na Jičín !«

Odkvapil a zakrátko vyjel v průvodu dvou žoldnéřů z Kopidlna k severu, v krajinu jičínskou a kumburskou, kde už na půdě Smiřických se ocitl.

Po celou noc trvala jízda tato a za ranního jitra viděli jezdci po pravé straně se vznášeti hrad Kumburk, vlastní cíl obmýšlené výpravy. Vartemberk však nechal bezděčně toto sídlo nešťastné Kateřiny Smiřické stranou a podle lesa daleko do údolí se táhnoucího zaměřil k dědině Újezdu, kde se měl se starým Samuelem setkati.

Po nedlouhé době spatřil dědinu tuto, jež stála zpolovice v rokli krajinou se táhnoucí, a Vartemberk nepotřeboval dlouho hledati.

Starý Samuel totiž seděl na konci lesa, jehož východní výběžek až nedaleko vsí se táhl a zdálo se, že je nějakou pletařskou prací zaměstnán.

Jakmile jezdce od lesa blíže přijížděti spatřil, zanechal ihned práce své a napiatě pohlížel kupředu. Poznalť okamžitě pána z Vartemberka a hlasitě si zavýsknuv seběhl dolů se stráně a zakrátko stanul před koněm Vartemberkovým,

»Hoj, starý, tyť jsi časně vzhůru !« zvolal Vartemberk a zastavil.

»Však jsem na číhání, milostivý pane !« zněla odpověď, »Nemůžemeť se už vašeho příchodu dočkati I«

»Jak to myslíš ? kdo mne zde mimo tebe očekává ?«

»Ba, celá krajina, milostivý pane, a podivíte se, jak vydatnou pomoc tu naleznete !«

»Uveď mne rychle do své chatrče, kde mi vše vysvětlíš !«

»Totéž jsem chtěl říci, milostivý pane !« odpovídal starý hrbáč; »zde by nás snadno někdo z hradu zahlédnouti mohl.«

»Spěchej tedy ku předu !«

A obrátil koně svého za starým Samuelem, jenž po hrbolaté rovině až ku svahu zmíněné rokle je vedl.

Na konci dědiny stála nízká chatrč starcova, kolem níž několik štěpů nad doškovou střechu -e vypínalo.

Ke štěpům těmto bylí koně uvázání a Vartemberk vešel za hrbáčem do jizby, která jevila ovšem největší chudobu.

Zde usedl na dlouhou lavici u ohniště a započal:

»Především mí pověz, zdali se od mého odchodu na Kumburku cosi zvláštního přihodilo ?«

»Nic neobyčejného, leda že kastelán dal na cimbuří černý prapor na znamení smutku vztyčiti. Ostatně žádné změny se tam nepřihodily.«

»Také žádný cizinec na hrad nepřišel ?«

»Neviděl jsem nikoho, milostivý pane, ač jsem na vše bedliv byl, co na hradě a v okolí jeho se děje.«

»A v hradě samém ?«

»Kastelán Bukovský je teď velmi ostražitý a brána hradní ani za dne se neotvírá.«

»Ty však přece do hradu se dostaneš, kdykoli se ti zachce, jelí pravda ?« usmál se Vartemberk, aby starému trochu polichotíl.

»Ba právě,« zařechtal se Samuel; »Kumburk by mohl míti sto bran a každou na deset zámků zavřenou, a starý Samuel se tam přece dostane !«

»Byl jsi snad mezitím zase na hradě ?«

»Nebyl, milostivý pane, jáť měl důležitější starostí na prácí !«

»Tak ? a v čem záležely tyto starosti ?«

»Staral jsem se o to, abyste Kumburk a Kateřiny Smiřické snáze dobytí mohl.«

»A jakým to spůsobem ?«

»Známo vám, milostivý pane, kterak lid na panstvích rodu Smiřického smýšlí o Kateřině, nejstarší dceři pana Zikmunda

Smiřického.«

»Ano, je mí povědomo, kterak jest jí nachýlen, leč co dále ?«

»Nuž, měl jste slyšeti ten povyk.když jsem roznesl zprávu o smrtí posledního majorátního pána Albrechta Smiřického po všech okolních dědinách!«

»Což zpráva ta skutečně velký dojem v lidu učinila ?«

»Ba právě, každý litoval nešťastného pána, jenž tak náhle dokonal, a naopak lál každý paní Slavatovně, že teď ta velitelkou na všech panství se stane.«

»A o Kateřině Smiřické nebylo mezí lidem řeči? Na tu se nevzpomínalo ?

»Vzpomínalo, ovšem že vzpomínalo, ale teprve já musil lidem mozek otevříti!«

»Tys tedy pro Kateřinu už potají působil ?«

»Ano, já mezi lidem roznesl, o ní zprávu, že vlastně jí jako nejstarší dceři pana Zikmunda náleží všecko dědictví po Albrechtovi, a teď nastal pravý ševel ve všech dědinách. Od sedláka až k podruhovi nechce nikdo slíbiti poslušnost paní Slavatovně a všude se jen mluví o právu slečny Kateřiny Smiřické.«

»Lze se tedy na zdejší lid spolehnouti ?«

»Bez výjimky ! U mne scházejí se každého večera sousedé naší a i z okolí, a těm jsem už řádného červa v ucho nasadil.«

»Vyprávěl jsi jim také už něco o úmyslu našem proti Rumburku ?«

»Jen tak zdaleka, abych byl pro každý případ jist, dokud nepřijdete sám.«

»A kterak to lid asi přijal ?«

»Všecko souhlasí s tím, aby se přímo na Rumburk táhlo, a aby Kateřina Smiřická jako pravá vladařka v panství Smiřických dosazena byla.«

»Můžeme tedy činnou pomoc od lidu tohoto očekávati ?«

»Každým způsobem; potřebují jen dědiny obejíti a v

několika hodinách je vše připraveno.«

»Nuž dobře;výborně ses zachoval, starý chlapíku! Odměna hojná tebe nemine.«

Starý hrbáč však zavrtěl hlavou.

»Vy víte, milostivý pane, že jsem tak pro zisk neučinil, nýbrž abych jen nebohému synu zvěčnělého pána svého zase k dědictví a majetku jeho pomohl,«

Čelo Vartemberkovo se poněkud zakábonílo. Ale hned zase úlisnými slovy obrátil se k starému Samuelovi.

»Nestarej se, mladý Zouzar také na své služby nezapomene,«

»Bude í on při útoku na Kumburk ?«

»Nebude, zradilť jsem jej sám od toho, ač tak učiniti chtěl !«

»A proč jste tak učinil ?« tázal se nedůvěřivě starý Samuel.

»Což nepravil jsi sám, že mladý Zouzar nesmí Kateřinu Smiřickou více spatřiti ? Neboť mu jen neštěstí přináší ?«

Starý hrbáč bouchl se pěstí do čela a zvolal r

»Ó, já starý blb ! Ovšem, že Smiřičtí byli mu záhubou a proto ani teď nesmí Kateřinu více spatřiti!«

»Až Kumburku bude dobyto a Kateřina Smiřická buď na Jičíně nebo v Černém Kostelci se usídlí, pak teprve Zouzar se v tuto krajinu navrátí a v statky otce svého uváže,«

»Ó, kterak jsem omládl pouhou vzpomínkou na ty krásné časy, jaké nám zde zase nastanou ! Já bych vám ruce zulíbal, milostivý pane, že tak upřímně o zdar nešťastného pána mého se staráte !«

A sklonil šedou hlavu svou, aby ruku Vartemberkovu poceloval.

Ten však vida, že stařec jej v obličeji pozorovati nemůže, hrůzně se ušklíbl a z očí jeho vyrazil náhle tak ďábelský blesk, že by starého Samuela byl zajisté mráz obešel, kdyby jej byl zahlédl a významu jeho porozuměl.

»Ovšem budou naděje tvoje brzo vyplněny, starce,«

odpovídal rychle, a řeč k jinému předmětu obrátil; »nyní však musíme se především starati o přítomnost. Zítra ráno chci udeřiti na Kumburk; můžeš tedy pmoc lidu zdejšího už k zítřejšímu jitru opatřiti ?«

»V několika hodinách je všecko vzhůru, milostivý pane !« vzkřikl Samuel. »Tedy už zítra ? Ó, kterak se ušklíbnu na toho tyranského kastelána, až jej do Černé věže vhodíte ! Do Černé věže musí, milostivý pane, jinak si mne znepřátelíte !«

»Neboj se, neboj ! Ty sám jej tam budeš moci vrhnouti ! Teď však rci, jak to se sedláky bude vypadati ?«

»Z naší dědiny jsou mužové v několika okamženích pohromadě, milostivý pane ! Promluvte sám s nimi a pak to všecko po okolí rozešleme, aby každý, kdo přeje Kateřině Smiřické, dnešní nocí řádným palcátem anebo cepem se opatřil.«

»Spěš tedy, ať sám se přesvědčím o bojechtivosti nynějších poddaných paní Slavatovny ! Avšak střež se velice, aby zpráva o příchodu mém neb našich úmyslech kastelánovi k uším se dostala !«

»Ani toho nejmenšího nezví, a také v hradě ted nikdo o celou krajinu se nestará ! Přepadneme je zcela nepřipravené !«

A jíž odbíhal, pokud mu stáří jeho dovolovalo, aby v ostatní dědině hospodáře k poradě pozval.

Netrvalo dlouho a počali se jednotliví mužové kol chatrče Samuelovy scházeti, načež, když zase Samuel se z obchůzky své vrátil, vše do nízké jizby vešlo, která brzo byla nacpána.

Vartemberk se přesvědčil, že líčení starého hrbáče o smýšlení lidu poddaného nebylo přehnané, nýbrž že vše proti Slavatovně, ale ještě více proti nelidskému kastelánu Jareši Bukovskému rozhořčeno bylo.

Když pak sám výmluvnými slovy jim líčil, kterak vlastně Kateřině Smiřické, tak bezprávně vězené, všecky statky Smiřických podle práva majorátního náleží, tu všickni přítomní hlasitě přizvukovali, že jen Kateřinu za milostivou vrchnost a

vladařku míti chtějí.

»Chcete mně fedy pomáhati, abych Kateřinu Smiřickou z vězení jejího vysvobodil a paní vaší ji učinil ? Chcete mi pomáhati, abych onoho ukrutníka a dřiče vašeho, kastelána na Kumburku, do Černé věže k zaslouženému třesu uvrhl ?«

Tak tázal se pozdviženým hlasem Vartemberk všech přítomných a ti jednohlasně slibovali statky své i hrdla dáti, jen aby Kateřina Smiřická zase k právu svému přišla a oni tyranství paní Slavatovny zbavení byli.

»Nuže tedy, přichystejte se k útoku na Kumburk, jejž hned zítřejšího jitra se svým lidem na hrad pustím.«

Všecko slibovalo přispění své a každý hrozil pomstu nenáviděnému kastelánu a jeho žoldnéřům, kteří tak dlouhá léta bylí poddané Smiřických týrali.

Vartemberk viděl teprve teď, kterak hluboce nenáviděn byl mezí lidem regiment paní Slavatovny a cítil velkou váhu toho, když vešken tento poddaný lid po straně jeho, či vlastně Kateřiny Smiřické státi bude.

Pak obrátil se opět k sousedům újezdským a tázal se:

»Myslíte, že také v ostatních dědinách na zdejším panství lid je stejného s vámi mínění ? Patáhnou i odtamtud mužové na Kumburk ?«

»Tak jako my tam všecko hoří nenávistí proti Bukovskému, milostivý pane,« ujal se slova jeden ze starších; »paní Slavatovně nebude nikdo na celém panství, ani na Oulíbícku ani na Jičínsku věrnost poddanskou slibovati. Vždyť nešetřila vlastního bratra svého, jakž by pak šetřila poddaných?«

»Kterak to myslíte ?«

»Nu, vždyť se vypráví, že nebohého pana Albrechta Smiřického sama otrávila, jen aby se všech jeho statků zmocniti mohla !«

»A kdo tak vypráví ? kdo rozšiřuje tuto lživou pověst ?«

Sedlák drbal se za ušima na toto ostré oslovení Vartemberkovo a pohlédl na starého Samuela, jenž poněkud

stranou stál.

»Tys to byl, starce, jenž tak strašnou pověst roznášíš?« obrátil se k němu Vartemberk s přísným výrazem a dlouho naň pichlavé očí svoje upíral, jež však Samuel dosti pevně vydržel. Pak po nějaké chvílí doložil: »Nuž tobě rozumím, proč takto činíš, neboť pravou příčinu smti Albrechtovy nechceš odhaliti. Avšak vězte, jakkoli já sám paní Slavatovnu hluboce nenávidím co katanku nešťastné sestry její Kateřiny, však tak hanebného zločinu na bratru svém přece se nedopustila. Pan Albrecht Smiřický padl v čestném souboji.«

»Však paní Slavatovně lze takový zločin přičítati !« prohodil špičatě Samuel a všichni sedlácí mu přizvukovali, že povaha paní této í bratrovraždy schopna jest.

»Já však pravím vám, že ruce paní Slavatovny nejsou krví Albrechta Smiřického potřísněny !« zvolal Vartemberk jaksi s náhlou vášní a mrštil divokým pohledem na starého Samuela, jejž tento na štěstí nepozoroval, »Snad později jméno vraha jeho se dovíte !«

Pří jménu vrah pozdvihl Samuel prudce hlavu k Vartemberkoví, ale ten kynul rukou a pokračoval dále :

»Leč to vše nyní nesmí nás déle baviti; my spíše musíme na to pomýšleti, abychom ještě dnes ostatní vesnice za stejným účelem vyzvali k zítřejšímu útoku. Každý jednotlivý z vás nechť odebere se do jedné z těch dědin a připraví tam lid na příchod můj. Já pak tuto se svým průvodčím Samuelem ještě během dne do všech míst přijdu, abych započaté dílo vaše dokonal. Zejtra pak s časným jitrem budiž všecken lid zde u Ujezda shromážděn !«

Mužové souhlasně přísvědčovali a rychle na vše strany se rozešli.

Každý byl sobě obral některé z dědin okolních a za několik hodin bylo na celém Kumburku a sousedním Oulibicku povstání mezí poddanými paní Slavatovny připraveno.

Vartemberk vlastně ani nespoléhal tak v brannou sílu

tohoto lidu selského, ačkoli také značně vydatnou býti mohla, jako spíše v morální váhu té okolnosti, že veškeren lid poddaný pro Kateřinu Smiřickou a právo její proti paní Slavatovně se prohlásil. Při tehdejších poměrech v zemi české musíl ovšem i na tento lid ohled vzíti, neboť stavové nemohli se pomoci jeho zříkati, která snad dříve nebo později proti zevnějším nepřátelům potřebná bude, A prohlásili se takto lid na všech panstvích pro pravou dědičku pozůstalosti Albrechta Smiřického, o čemž nyní už nebylo žádné pochybností více, pak bylo to skvělé výtězství nad neoprávněnými nároky paní Markéty Slavatovny, které trvalý zdar do budoucností slibovalo.

Naplněn tedy radostí nad novým šťastným výsledkem tímto vsedl Vartemberk na koně, aby za průvodu starého Samuela vydal se na objížďku po okolních vesnících a dvorech. Starý Samuel byl jak omládlý tohoto dne a časem si hlasitě zavýskl, že konečně bude moci se katanu svému, totiž kastelánu na Kumburku, za všecka dlouholetá utrpení pomstíti.

Výprava jejích dařila se nade vše očekávání, neboť všude už selský lid očekával příchod jejich a provolával slávu paní Kateřině Smiřické jako pravé vladařce a vrchnosti své.

Vartemberk poznovu se přesvědčil, že byla půda od starého hrbáče dobře připravena a že nyní jen sklízeti se mohlo.

Všude dán byl tedy lidu rozkaz, aby zbrojně dostavil se před ranním úsvitem dne zejtřejšího na pláň u lesa Újezdského, odkudž společně proti Kumburku se vytáhnouti mělo. Mužové a mladíci hořeli dychtívostí po šarvátce této, která je mnohaletého jha zbaviti měla, a nadšení byl všeobecné.

Podobné výjevy opakovaly se až do pozdního večera a nyní bylo už jisto, že druhého dne mnoho set ozbrojeného lidu pod Varemberkův prapor se seřadí.

Za tmy teprve vrátili se jezdci se Samuelem zase do Újezda a tam v chatrčí hrbáčově povolal Vartemberk jednoho z průvodčích svých k sobě.

»Kunši,« pravíj k němu, když žoldnéř zpříma se před něj postavil, »bez prodlení vsedni opět na kůň a dej se na cestu nazpět do Kopidlna, kam snadno ve třech hodinách dorazíš. Setníku Tunkloví pak oznámíš, aby právě o půl nocí vytáhl se vším lidem sem za námi, kde už lid selský shromážděn bude.

Můžeš mu ostatně také vylíčiti, co's byl za dnešního dne viděl a kterak lid zdejší Kateřině Smiřické nakloněn jest. Hlavní věcí však jest, aby setník právě o půlnoci vytrhl a ještě za tmy sem se svým lidem přibyl. Ty pak, Kunši, budeš celému sboru za vůdce sloužiti.«

Žoldnéř slova neodpověděv jen se uklonil a za krátko uháněl do tmavé nocí.

Ostatní dva žoldnéři opatřivše koně svoje ulehlí v zadní komůrce chatrče Samuelovy, a Vartemberk mezitím v jizbě osamotněl.

Přemýšlel o jednotlivostech zejtřejšího podniknutí svého a jeho následcích, které ovšem největší pozornost v celé zemi české měly vzbuditi. Vždyť už smrt posledního majorátního pána Smiřického obrátila zraky všech k pozůstalým členům rodiny této, z nichž dosud jen paní Markéta Slavatovna ve veřejném životě známa byla, O Kateřině Smiřické obíhaly jen nesouvislé a často sobě odporující pověsti, ba i správa o smrtí její se mezi lidem roznášela. Nejmladší syn Zikmunda Smiřického, Jindřich, pak pro duševní stav svůj úplně byl neschopen vládnouti tak ohromným jměním, jež majorát Smiřických tvořilo. Po mnohá léta byl jíž takřka věznén na Hrubé Skále, jiném to zámku Smiřických, a obecná šla o něm pověst, že blbost jeho všeliké známky člověčství v něm udusila a jej spíše zvířeti podobným učinila, jež za mřížemi a závorami drženo býti musí.

Nezbývala zde tedy než paní Markéta, s kterou Vartemberkovi bylo boj podstoupiti, a ač to byla jen ženština, netajil si odvážný dobrodruh obtíže podniknutí svého. Věděltť, že Slavatovna s chotěm svým povstání stavů českých proti

císaři Matiášoví a králi Ferdinandovi II. tělem í duší oddána, a že odboj tento znamenitými prostředky podporuje. Proto mohla se nadíti účinlivé podpory se strany direktorův, jichž členem zvěčnělý bratr její byl, a už tato okolnost velice prospěch ke straně její nakloňovala. Mimo to znal Vartemberk dostatečně povahu tehdejších vládcův země české, o nichž právem se roznášelo, že penězům a podplacování jsouce přístupni vždy jen toho podporují, kdo největší sumou byl je sobě získal. A prostředek tento měla ovšem paní Slavatovna úplně v moci své. Nejen že vládla vlastním bohatstvím, leč i veškeré důchody ze statkův majorátních splývaly už skoro po celý rok, co se totiž byl Albrecht Smiřický v proud života veřejného vrhl a správu statků těchto sestře Markétě odevzdal v ruce její, takže velmi snadno a okamžitě v řečeném smyslu ve prospěch svůj působiti mohla. A naproti tomu Vartemberk, jakými prostředky mohl on proti tak mocnému soupeři vystoupiti ? Byť i podniknutí jeho se nade vše očekávání zdařilo a on všech panství majorátních se rázem zmocnil, přece tím nebylo ještě přímých prostředků k získání direktorův a vysokých úředkův zemských získáno. Avšak nedostatek tento měl nahrazen býti odvážností a směloslí jeho; věděl' Vartemberk dobře, že každý čin veřejné povahy vždy podle výsledku se posuzuje a pakli jednou na Kumburku a Jičíně zdaru se domohl, mohl jíž s pokojnější myslí vše budoucí očekávati. A konečně byly politické tehdejší poměry v Čechách tak na vahách, že snadno se konečně vyřízení jich očekávati a pak podle toho dále jednati mohlo nechť už věc stavův, nebo věc císařská vítězství se domohla. Vartemberk, ač ve vojště stavovském odboje tohoto se účastnil, přece nikdy tak dalece nebyl se kompremitoval, aby si byl vše zkazil na straně katolické a císařské, u níž pro válečné skutky svoje proti Turkům v zemí uherské ještě v dobré byi pamětí. t)skočný a daleko zíravý duch jeho spatřoval jíž poněkud výsledek odboje stavovského, neboť při nesvornosti a žárlivosti jednotlivých živlů jeho mohlo se předvídati, kam

roztříštěné a nesvorné takovéto jednání asi povede, kdežto zase naopak známo bylo, s jakou houževnatostí a svorností strana katolická vystupuje. Postupování císařských generálů Bouquoye a Dampíerra na jihu českém obracelo nyní obecnou pozornost na se, a tak nekatoličtí stavové musíli veškeru píli svou věnovati velkým událostem válečným a politickým, aniž se jím na ten čas bylo tedy příliš starati o věcí a půtky soukromé, jež tehdáž arcíť v celé zemi vždy hustěji na denní pořádek přicházely.

Tato okolnost byla tedy podniknutí Vartemberkovu rovněž příznivá a za prvních aspoň dob mohl se naditi, že direktorové jej pro rušení zemského míru před soudnou stolící poháněti nebudou. A později, kdož mohl za ío ručiti, že se běh věcí náhle nezvrátí a z nynějších vítězů pokořené neučiní ? Tak viselo tedy vše na vážkách a jen odvážným povahám kynulo vítězství. A odvahy Vartemberkoví nescházelo, naopak byl schopen činů nejodvážnějších a nejdobrodružnějších, a to nyní tím více, když tak ohromné bohatství mu kynulo a ruka Kateřinína mu již jista byla.

Po několik hodin seděl v takovýchto myšlénkách zadumán a bylo jíž po půlnocí, když se všemi podrobnostmi plánu svého jsa hotov náhle ze zástolí povstal a pak po nízké jizbě přecházeje, ještě jednou všecky nitky velkého záměru svého duševním okem přehlížel.

Spokojenost se zračila ve tváři jeho, bylť nyní úplně přesvědčen, že vše se zdařiti musí. Bylť již tak zdárných výsledků docílil, že o další přízni osudu více pochybovati nemohl.

Vrhl sebou na nízké lože Samuelovo, jež mu tento byl podle možností upravil, aby se po několik hodin krátkým spánkem k blízké rozhodné prácí posilnil.

Brzy objal jej sen svými kouzelnými obrazy, jež ovšem kolem nejvnitrnějších myšlenek jeho se otáčely, šťastný výsledek už nyní napřed mu věstíce.

Po několika hodinách, když hvězdy ještě na obloze stály, probudily jej jakési hlasy, které kolem chatrče se ozývati počaly. Hned nato vstoupil faké Samuel do jizby a oznamoval Vartemberkovi, že selský lid již se scházeti počíná. Na pláni před chatrčí byl již značný počet mužův a mladíkův s rozmanitou zbrojí shromážděn.

Mrštně vyskočil Vartemberk s lože a vystoupil před chatrč, kde v šeru ranním tmavé postavy selských spojenců svých spatřil. Vše se drželo v největší tichosti, jak jím přikázáno bylo, načež Vartemberk Samuela s několika mladíky ke Kumburku vyslal, aby hrad na všech stranách střežili a každé hnutí na něm bedlivě pozorovali.

Každým okamžikem rostl počet zbroj encův a brzo se na plání mnoho set lidu čítalo,

Vartemberk učinil ještě některá potřebná opatření a vsednuv pak na kůň, vydal se s jedním žoldnéřem svým sboru Tunklovu vstříc, jenž už jistě byl kdesi nablízku.

A skutečně asi po půl hodině setkal se na silnici nedaleko Oulíbíc s očekávaným sborem tímto. Tunkl mu oznámil, co se za dobu odchodu Vartemberkova bylo udalo, a žádal zvěděti, jak věcí pod Kumburkem se mají.

»Výborně, starý hochu,« odpovídal Vartemberk; »ten šíbal Bukovský ničeho netuší a ozbrojeného lidu selského je pod hradem několik set shromážděno !«

»Což bez té luzy selské by ses hradu nezmocnil?« pravil zamračeně setník Tunkl.

»O tom nepochybuj ani v tom nejmenším; leč lidu tohoto potřebují k jinému ještě účelu než právě k dobývání Kumburka. Musíť celý svét zvěděti, že poddaný lid paní Slavaíovny stojí vesměs pří Kateřině Smiřické, jakožto pravé dědičce Smiřických. A jen za tímto účelem jsem jej do zbraně povolal.«

»Pravdu díš, Vartemberku,« odpovídal Tunkl a máchl rukou; »na to jsem nevzpomněl, že to nároky Kateřininy vydatně podporovati bude. Tyť přece jen na vše pamatuješ!«

»Proto také myslím, že podniknutí naše se zdaří, když vše k tomu konci dobře zapředeno. Nyní však musíme koně pobodnoutí, abychom ještě před svítáním do Újezda dorazili.«

»Neobávej se, že nás kdo z Kumburka dříve spatří, než až před branou státi budeme. Tato pekelná mlha ani dopoledne se nezdvihne a nelze při ní ani na deset kročejů viděti !«

Proto však dala se přece celá tlupa v klus, ač hustá mlha velkou opatrnost kázala, aby s pravé cesty při panujícím šeru se nezbloudilo.

Ostatek cesty byl v tichostí dokonán a zanedlouho ocitli se jezdci na pláni před Újezdem, kde mezí tím počet sedlákův a jiného lidu byl se tak znamenitě rozmnožil, že to i samého Vartemberka překvapilo.

»Aji foť by měla paní Slavatovna malé potěšení z věrnosti svých poddaných !« zvolal Tunkl ve smíchu, když spatřil hrozivé zástupy tyto, jež pro panující mlhu ani přehlédnouti nemohl.

»Za to budou tím věrnějšími Kateřině Smiřické,« odpovídal Vartemberk a dal kolem sebe shromážditi rychtáře z jednotlivých obcí a dědin, aby jim rozkazy dal, kterak se má proti Kumburku postupovati.

»Rozdělte svůj lid v tlupy po padesáti mužích a sestavte je tamto podél lesa. Moji jezdci půjdou v čele a v největší tichosti dostoupíte lesem vrcholu před první branou kumburskou.«

»A vy, milostivý pane, nás nepovedete ?« tázal se jeden z rychtářův.

»Nikoli, tuto pan setník se postaví v čelo vaše,« odpovídal Vartemberk a ukázal na vedle stojícího Tunkla. »Já mezitím tajným vchodem do hradu se dostanu a vpadnu s několika oděnci hradní obsádce vzad, aby vstup do hradu dlouho brániti nemohla. Nebude vám tedy žádný tuhý boj podstoupiti a nikdo se nemusí o svou kůží báti. Postarejte se však svými cepy a palcáty o to, aby brána co nejdříve roztříštěna byla.«

Pochvalné volání a přisvědčování ozvalo se v kruhu

rychtářův a sám Tunkl hlavou přikyvoval na znamení, že s tímto plánem úplně je srozuměn.

»Ku předu tedy, chlapíci, a pak vzhůru do lesa!« vzkřikl Vartemberk a kynul vůdcům lidu selského, jenž za nedlouho kolem lesa všady se sestavovati počal.

Hned nato vyslal Vartemberk žoldnéře svého Kunše v onu stranu, kam starý Samuel se svými průvodčími byl se odebral, a ten měl hrbáče ihned přivésti.

Za malou chvílí dostavili se oba, a Vartemberk uvítal starce otázkou :

»Nuž, jak je na Kumburku 7«

»Pan kastelán, jak se zdá, ještě bezpečně odpočívá!« zněla odpověď hrbáčova, »Po celou dobu ani myš se nehnula na celém hradě, ba ani stráže na předních věžích nebylo slyšeti.«

»Nuž, tedy í my se na cestu vydáme !« zvolal Vartemberk. »Dvacet jezdců naších ať ssedne s koně a ty budou mne doprovázeti. Ostatní žoldnéřstvo a selskou chasu vediž ty, Tunkle, ke bráně, kde za nedlouho jako vítězové ruce si podáme. Válečný pokřik náš budiž : Kateřina ! a jakmile jej z hradu uslyšíte, vězte, že máme nepřítele v pasti ! Vzhůru ku předu !«

Stalo se vše, jak nařídil; dvacet žoldnéřů sestavilo se kolem něho, ostatní pak lid počal se lesem vzhůru ku hradu pohybovati. Les na jižní straně táhl se až k polovici vrchu, na němž Kumburk se vypínal a proto celý sbor nepozorovaně až na mýtinu před hrad se dostati mohl. Ostatně hustá mlha zimní zamezovala všelikou vyhlídku.

Vartemberk čekal, až i poslední řady zbrojencův v lese zmizely a pak se obrátil k Samuelovi :

»A nyní dokaž ty, starý, že znáš lépe Kumburk i spády jeho než vlastní jeho kastelán !«

»O tom jste už tuším přesvědčen, milostivý pane,« odvětil starý hrbáč. »Nesmíme však déle prodlévati, neboť máme notný kus cesty k sluji v lese !«

A hned nato, postaviv se v čelo hloučku, vedl jej do lesa na druhé straně se táhnoucího.

Mlčky následoval jej Vartemberk s ostatním lidem a brzo je temný les ve své lůno pojal.

Mohli tak již asi čtvrt hodiny lesem se plahočítí, an tu Vartemberk netrpělivě se ozval :

»Vždyť se od hradu spíš vzdalujeme, starce ! Nespletl jsi sám sobě cestu ?«

»Ó nikoli, milostivý pane,« odpovídal starý Samuel, aniž by se byl ohlédl; »jen stále za mnou a hned jsme na místě !«

»Touto roklí však vzhůru se nedostaneme, ta nás vede do údolí.«

»Naopak, právě tudy vede tajná cesta na Kumburk, která ještě z časův válek husitských pochází.«

A hnal se statně divokou roklí dále kupředu, takže mu Vartemberk a ostatní žoldnéřové sotva stačili.

Krajina na sever od hradu Kumburka se prostírající byla tehdáž rázu ještě velmi divokého a hustý les pokrýval hrbolatou, rozrývanou půdu tuto, po níž chůze nadmíru obtížná byla. Nikde nejevily se stopy nějakého života a jen ranní mrazivý vítr šelestil ve vysokých vrcholech stromů, s nichž studené jíní na Vartemberka a soudruhy jeho se sypalo. Hluboký úvoz stával se vždy neschůdnějším a vysoké křoví každému kroku se opíralo.

Konečně na nejdivočejším místě, kde skály, násilným jakýmsi převratem kůry zemské roztrhány byly v nejpodivnější útvary, jaké pískovcové skály v severovýchodních Čechách tak zvláštně charakterisují, zastavil se hrbatý průvodčí a zvolal : »Zde jsme na místě !«

A hned nato seskočil s jednoho balvanu pískovcového na dno dosti hlubokého výmolu, jehož jižní strana poněkud šikmo se skláněla, kdežto ostatní takřka přímo dolů spadaly. Šikmá tato stráň byla hustě porostlá a u paty její válelo se množství menších balvanů.

Tu pak Samuel se zastavil, kdežto Vartemberk a žoldnéřové udiveně s výše naň pohlíželi.

»Zde jest vchod na Kumburk?« tázal se nedůvěřivě rytíř a čelo jeho se zakábonilo.

»Ba ovšem, a to velmi pohodlný,« zněla odpověď z dolejška; »staří držitelé Kumburka dbali dobře o své bezpečí v čas války.«

»Já však ničeho posud rozeznati nemohu !«

»Jen kažte žoldnéřům svým, aby rozžali pochodně a někteří z nich ať mi pomáhají balvany tyto odvaliti. Mámeť už nejvyšší čas, neboť na druhé straně nebudou míti naší už daleko k první bráně hradní.«

Stalo se podle nařízení Samuelova a co nahoře několik pochodní rozžato bylo, seskočili čtyři žoldnéři do rokle a odvalili ploských několik balvanů, které jim starý hrbáč naznačil.

Nato i Vartemberk odvážil se ke skoku a když pak i roští odstaněno bylo, objevila se ve strání díra, která do vnitra pískovcové skály vedla.

V několika okamženích odházel Samuel s pomocí žoldnéřův ostatní kameny, a z díry povstal otvor, jímž snadno muž se do vnitra prodrati mohl.

»Tudy vede cesta naše na Kumburk !« vzkřikl Samuel a chopiv jednu pochodeň vlezl do otvoru. »Rychle za mnou !«

Vartemberkovo čelo se opět vyjasnilo, neboť v otvoru pochodní nyní osvíceném jevila se dosti široká chodba, která pískovcovou skalou vzhůru vedla.

Bez dalšího otálení vlezl dovnitř a kázal žoldnéřům, aby jej druh po druhu následovali. Dva ze zbrojencův však musili nad roklí na stráži zůstati, kdyby cosi neobyčejného se přihoditi mělo.

Samuel rychle kráčel chodbou kupředu a mezí chůzí oznamoval Vartemberkoví, že tudy dostanou se do oné chodby, jejíž otvor v zámeckou zahradu na Kumburku ústil, kterou byl

před osmi dny Vartemberka do Černé věže vedl.

Nyní byl Vartemberk již úplně uspokojen a pobízel vše k spěchu, neboť bylo jisté, že touto dobou Tunkl již na bránu hradní útokem hnáti bude.

Chodba táhla se několika oklikami stále vzhůru, načež Samuel v prostranní sluj zahnul, která na levé straně v opačném směru se táhla. Vartemberk poznal již ze zevnějšího útvaru, že je to tatáž chodba, která k vězení Kateřiny Smiřické vedla. Po několika kročejích úzkou chodbou touto octli se u oněch stupňů, jež přiváděly k železným padacím dveřím.

»Dva z žoldnéřův nechť se oprou o dvéře,« pravil Samuel, »neboť na nich leží ony kamenné dvě desky, které prstí pokryté ukrývají je všetečným zrakům,«

Vartemberk nařídil tak prvním dvěma mužům a zanedlouho byl vstup do zámecké zahrady otevřen. Čerstvý vzduch zevnější vrazil do chodby, cesta na Kumburk byla úplně volna.

První vyskočil sfarý hrbáč a pozorně za balvanem skalním naslouchal.

»U brány se už rvou !« vzkřikl nazpět. »Celý hrad je vzhůru ! Rychle na ně !«

Nyní vyrazil í Vartemberk a přesvědčil se, že Samuel pravdu mluvil.

Válečný pokřik : »Kateřina !« rozlehl se od jižní strany hradu a třesk zbraní mohutně doléhal na sluch. Hlučné rány palcátův a cepův odrážely se od brány a v hradě samém panoval na. všech stranách pomíšený ruch, jenž svědčil, že obyvatelé jeho mimo vše nadání překvapení bylí.

»Rychle za mnou !« zvolal ted Vartemberk a dobyv meče svého hnal se kolem balvanu skalního do hoře jí části zahrady. V několika okamženích bylí ostatní žoldnéři z chodby venku a po straně Variemberkově spěchali ke dveřím do náhradí vedoucím.

Nyní i Vartemberk provolal heslo válečné a žoldnéři jeho s náramným pokřikem je opětovali. V hradě nastalo nesmírné

zděšení, když i s této strany tak neočekávaně válečný pokřik zazněl a volání úzkostlivé : »Zrada ! zrada !« počalo se z vnitřku ozývati.

Několika pádnými ranami byly dveře zahradní vypáčeny a Vartemberk vyrazil jako litý lev se svým sborem na náhradí.

Zde panoval největší zmatek, neboť poděšená čeleď pobíhala sem tam a hrůzným křikem povětří naplňovala. Žoldnéřové kastelána Bukovského hájili posud přední bránu, ale jakmile nepřítel jíž v hradě se objevil, počali všickni o milost prosíti a zbraň odhazovati.

Vartemberk v čele lidu svého hnal se otevřenými vnitřními branami dolů, kam právě příkvapil, když brána zevní pod ranami vzbouřeného lidu selského se roztříštila a dobyvatelé dovnitř se hrnuli.

Na další odpor nebylo lze proti takové přesile pomýšleti. Obsádka hradní se okamžitě vzdala a jásavý křik vítězů se na vše strany rozléhal.

Vartemberk s Tunklem podali si ruce, dílo jejích bylo dokonáno, hrad Kumburk byl dobyt a v moci jejích i se vším, co bylo v něm.

Vtom ozval se sípavý hlas starého Samuela :

»Kde je kastelán ? Toho především opatřte !«

»Kastelána sem ! Kastelána ! ať na něm cepy svoje okusíme !« volali rozjaření sedláci a hnali se vzhůru do hradu.

Také Vartemberk s Tunklem a ostatními se tam obrátil, kdežto bojovný lid obsádku hradní obstoupil a v zajetí jí vzal.

Ale po kastelánu nebylo zde ani stopy. Na hradě se čeleď ukryla a nádvoří bylo teď úplně prázdné.

Starý Samuel jako lítý řval po kastelánovi a selský lid výhrůžkami provázel volání jeho. Vše prohledáno, i do věží zevnějších a hradních bašt vniknuto, ale Bukovského nebylo lze nalézti. Vše se rozproudilo po prostorách hradních a Samuel znaje všecky východy i tajné spády honil se s několika soudruhy po hradě, neboť se domníval, že zbabělý kastelán

vida nebezpečí kdesi se ukryl, aby prvnímu návalu rozlícených vítězův ušel.

Vartemberk kázal lidu svému ostatní čeledí hradní šetřiti a vešel s Tunklem a několika důstojníky do hlavního stavení hradního, kamž mu zajatého kastelána, jakmile jej dopadnou, měli přivésti.

Ale v témže okamžiku přihnal se za ním starý Samuel a očí celé krví podběhlé maje, sípavým hlasem ze sebe vyrážel :

»Pryč! pryč! uprchl nám! Ó ten zlosyn bídný, zbabělý !«

»Co pravíš ?« zvolal Vartemberk vztekle. »Kastelán uprchl ?«

»Uprchl !« skřípal zuby Samuel. »Hned pří prvním zjevení se našem ve hradě uprchl!«

»Ale kterak ? kdo viděl jej prchati ?« vzkřikl Vartemberk a tvář jeho se zlostí zarděla, neboť sám také obmýšlel kastelána Bukovského se zmocnit, aby další pikle jeho, jakož i možné spojení s paní Markétou Slavatovnou překazil. Proto jej také zpráva Samuelova nesmírně rozlítila a zuřivě kolem sebe pohlížel. »Kterak se to mohlo státi, že podařilo se mu uprchnouti ? Čí snad zrada je v tom nějaká ?«

»Zlosyn onen nepotřeboval ani něčí pomoci,« oznamoval dále Samuel, »neboť jakmile viděl, že nepřítel i zahradou do hradu se žene, zanechal lid svůj u brány a pomýšlel jen na to, aby vlastní kůži obhájil.«

»Leč kudy mohl uprchnouti, vždyť všecky východy jsou obsazeny ?«

»Jak mí jeden z žoldnéřův hradních vypravoval, viděl jej spěchati k baště na severní straně, načež prý odtud s cimbuří po provaze dolů se pustil.«

»A je tamtudy útěk možný ? Není tam příkrá stráň pod hradem ?«

»Není, mohlť snadno se odtamtud do lesa dostati. Znalť dobře místo ono, zlosyn hanebný a proto hned v prvním okamžiku nebezpečí tudy upláchl.«

A zaťal pěsti a pohrozil jimi v onu síranu, kam kastelán byl prchal.

»Je snad nějaká vyhlídka na chycení jeho ?« tázal se Vartemberk rychle.

»ťokusím se o to, milostivý pane !« odpovídal rovněž kvapně starý Samuel. »Daleko nemůže býti a já znám lépe než on každý spád a každou pěšinu v lese. Jen mi dejte s sebou několik mužů, kteří by mi pomohli jej pronásledovati. Já se přičiním o to, abych mu v Černé věží co nejdříve ustlal !«

Vartemberk kázal pěti žoldnéřům, aby starce provázeli a všech jeho kynutí bedliví bylí, by takto stíhání uprchlého kastelána se podařilo.

Nato Vartemberk s Tunklem, když byl všecky zprávy o dobytí a obsazení hradu přijal, vydal se opět dolů na náhradí a tam dal všecku čeled hradní shromážditi.

Když se tak stalo, oznámil stručnými slovy, že nepřišel dobýti Kumburka jako nepřítel, leč aby hrad tento odevzdal pravé majitelce jeho, slečně Kateřině Smiřické, která od tohoto okamžiku paní a velitelkou jejich bude. Pak bylo všem oznámeno, že svoboda jejích nebude zkrácena aniž pobyt jejich na Kumburku přerušen, když věrnost a poslušnost nové velitelce slíbí,

»Sláva Kateřině Smiřické!« ozvalo se teď ze všech úst, a všickni sedláci opětovali volání toto, načež vše zase po hradě se rozproudilo,

»My pak nyní se odebereme k vykonání hlavního úkolu svého, k vysvobození Kateřiny Smiřické z vězení jejího v Černé věží !« obrátil se Vartemberk k Tunkloví a ostatním důstojníkům, a dal sobě žalářníka hradního předvésti.

»Vezmi klíče a otevři nám vězení své paní, kterou pros, aby ti milostiva byla !« vzkřikl Vartemberk na třesoucího se žalářníka, jenž spěchal v onu stranu, kde Černá věž do výše se vypínala.

Podle kaple hradní kráčeli vítězové za ním a úzkou

chodbou v severním okřídlí hradního stavení dostali se k silným dveřím, jež vedly do přízemí Černé věže. Žalářník kvapně otvíral a Vartemberk s ostatními kráčel vzhůru,

V lících jeho zářil již pocit vítězství a pýchy, neboť v tomto okamžiku ocitl se skutečně u cíle a vrcholu svých žádostí, Kateřina Smiřická byla jeho a hmotný majetek její byl také už aspoň s části v moci jeho.

Nebyl tedy oprávněn, jako vítěz a pravý vládce hradu tohoto do vězení Kateřínina kráčeti ?

Žalářník otevřel poslední dveře a Vartemberk vstoupil jako vysvoboditel v onu komnatu, kterou byl před několika dny o půlnoci opustil.

Zvědavě pohlíželo vše na nebohou slečnu, o níž byl sobě každý jinou představu činil.

Kateřina Smiřická stála vzpřímena u prostého stolku svého. Vysoká postava její byla kupředu nahnuta, jako by dychtívá byla vyslechnouti, zda to vysvoboditel či starý její mučítel do vězení přichází. Mysl její byla v neobyčejném pohnutí, neboť byla slyšela válečný pokřik a hluk, jaký už od půl hodiny celý hrad Kumburk naplňoval, a nemohla již pochybovati, že to Jindřich z Vartemberka přichází podle slíbu svého, aby jí vysvobodil a v dědické právo její dosadil. Po čas dobývání hradu trnula v nesmírné úzkostí, zdalí útok Vartemberkoví se podaří; každý okamžik mohl nepříznivě rozhodnouti nad budoucím osudem jejím, neboť nemohla sobě tajiti, že by tehdáž, kdyby záměr ochránce jejího se nezdařil, jak od sestry Markéty tak i od kastelána Bukovského to nejhorší měla očekávati. Proto také modlila se v kobce své vroucně za zdar Vartemberkův a když zaslechla četné kroky ke dveřím žaláře jejího se blížiti, tu vzpřímila se, aby v nejbližším okamžiku rozhodnutí osudu svého očekávala.

Prudce tlouklo srdce její v minutách těchto, které dosud od úplné jistoty oddělovaly, vždyť tu běželo o budoucí život neb temné živoření, které jí hrůznějším nad samu rychlou smrt

přicházelo. A nyní, co se byla od Vartemberka o smrtí bratra svého, o dalších neblahých osudech v rodině Smiřických dověděla, nyní tím více o postavení svém přemýšlela a svobody i příslušného postavení svého si přála. Co dosud byla s tichou resignací snášela, to teď jevilo se jí býti nejhanebnějším ukrutenstvím, které jen opět násilím zničeno býti mohlo. V posledních osmi dnech, kdy zase se jí otevřela vyhlídka na skvělý, činný život, nalezla opět bývalou pružnost ducha svého, i oko její nabylo opět dávno postrádaného lesku a celá bytost její byla zímničně pohnuta.

Klíč žalářníkův zarachotil ve dveřích, co měla v nejbližším okamžiku očekávati ?

V tom rozlétly se dvéře a Jindřich z Vartemberka se s vítěznou tváří na prahu jejích objevil.

»Svobodna jste, milostivá slečno !« vzkřikl hlasem vysokým a už na kolenou před Kateřinou ležel, aby ji bělostnou ruku oceloval.

Líce Kateříniny se po dlouhých letech zase náhle zarděly, nejvyšší naděje byla vyplněna — bylať svobodě i životu opět navrácena !

Nemělalíž původci tohoto takřka zázračného vysvobození nejvyšší vděčností zavázána býti ?

Sklonila se tedy k Vartemberkovi a pozdvihnuvši jej ze země pravila :

»Povstaňte, pane z VartemberKa, vaše misio jest od nynějška po boku mém a nikoli u nohou mých ! Vám po Bohu nejvíce sem povinována, že vězení mé po tak dlouhých letech skončeno. Přijmete prozatím nejsrdečnější díky mé; i vám pánové stateční,« obrátila se k ostatním důstojníkům, kteří s nejvyšším účastenstvím na ni pohlíželi, »projevují vděčnost svou, že jste se zastali potlačovaného práva a nevinnosti.«

»Sláva Kateřině Smiřické !« zvolal Tunkl, jenž byl tu přední mezi důstojníky a ostatní volání toto po něm opakovali.

Pak přikročil Tunkl až k samé Kateřině a taktéž jí

políbením ruky hold svůj skládal.

Teprve nyní pohlédla Kateřina na starého setníka.

»Aj, co vidím? totě pan Tunkl! Starý přítel můj někdy na Jičíně !«

A podávala mu s očividnou radostí ruku, kterou starý kumpán srdečně potřásl, což mu arciť mnohem lépe dařilo, než dřívější neohrabané ruky políbení.

»Ano, ten, milostivá slečno ! Tunkl to, který to vašemu nebožtíku otci posud prominouti nemůže, že se na vás tak těžce prohřešil. Ale buď Bohu chvála! Teď je už zase všecko dobře a vy jste nyní samostatnou paní svou, a my vás proti celému světu chrániti budeme !«

Všichni ostatní přizvukovali ujištění tomuto, a Jindřich z Vartemberka postoupil nyní zase vpřed a s ceremoniálním úklonem pravil :

»Milostivá slečno, pozdravují vás jako paní a velitelku na tomto hradě, nynějším to majetku vašem. Račtež uvázati se v držení jeho a přijmouti hold věrných poddaných svých, kteří nikdy na právo

Kateřiny Smiřické nezapomnělí a nyní účinlivě je hájiti pomáhali.«

»Sláva Kateřině Smiřické \« zvolal zase Tunkl a nyní bylo volání toto po celém hradě opakováno.

Líce Kateřiny rděly se vždy více, dojem těchto okamžiků byl tak náhlý a mocný, že stolku zadržeti se musíla, aby k zemí neklesla. Vždyť bylo veškeré očekávání její převýšeno, vidělať se obklopena dávnými přátelí a odhodlanými muži, s nimiž ve spojení se již v boj s nelidskou.sestrou svou i všemi ostatními nepřátelí vydati mohla.

Vartemberk nabídnul jí svoje rámě a zvolna vyváděl ji z vězení, po němž Kateřina ještě jednou s nevýslovným bolem v zraku se rozhlédla.

»Nechť zůstane vše ve vězení tomto, jak jsem je byla opustila,« pravila k průvodčímu svému, »Budeť mí po letech

pohled na stěny tyto bolnou upomínkou na utrpení moje !«

»Sem vlastně náleželo uvězniti žalářníka vašeho, kastelána Bukovského,« odpovídal Vartemberk, »však bídník ten hned s počátku nebezpečí ze hradu uprchnul.«

»Ó, nechtě jej prchati, pane Jindřichu, nechcíť hned při prvním kročejí na svobodu stíhati nepřátele své a mstíti se na nich. Budeť on svědomím svým dostatečně potrestán !«

Na to scházelo vše po schodech Černé věže dolů na nádvoří, které přeplněno bylo čekajícím lidem. Chtělť každý ubohou trpitelku co nejdříve spatřiti a s netrpělivostí očekáván byl ode všech okamžik, kdy ve dveřích Černé věže se objeví.

Konečně vraceli se důstojníci z vnitra věže a za nimi vyšla po boku Vartemberkově Kateřina Smiřická, již bylo několik těchto okamžiků zcela změnilo.

Nebylať to jíž krutému osudu svému podrobená dívka, jak ve vězení kumburském byla strádala, nýbrž velitelsky vystupující paní, která přicházela vlády své tak dlouho postrádané se uchopiti. Se vzpřímenou hlavou a hrdým držením těla vyšla po tak dlouhých letech opět po prvé na svobodný vzduch, slovem i v prostém obleku svém byla Kateřina pravou šlechtičnou.

Lid hned při prvním spatření nové paní a velitelky své vypukl v nadšený jásot a volání: »Sláva Kateřině Smiřické!« otřásalo vzduchem.

Také čeleď hradní s radostí přizvukovala holdu tomuto, neboť byla od surového kastelána taktéž mnohé týrání zakoušeti musila; v lících Kateřiných však viděla zračiti se všechnu onu dobrotu a milostivost, jaká nyní na Kumburku měla k vládě přijíti a jím nový radostný život otevříti.

Kateřina byla očividně radostně překvapena nadšeným uvítáním tímto a v pohnutí svém okamžitém tiskla upřímně ruku Vartemberkovu, jenž sám jediný byl jí tak krásný okamžik života připravil.

Vartemberk opět dobře rozuměl bezděčnému tisknutí

tomuto, vždy více se přesvědčoval, že Kateřina je mu teď úplně oddána a všem jeho plánům i rozkazům se podrobí. I on tedy vítězně pohlížel po okolí svém a v pravém triumfu vedl Kateřinu středem jásajícího lidu ke stupňům, jež do hlavního stavení hradního uváděly.

Zde na výstupku nad stupni těmito se zastavil a s Kateřinou Smiřickou k lidu se obrátil.

Bylť to věru pěkný pohled, jenž odtud dceří Zikmunda Smiřického tak náhle se jevil. Celé nádvoří bylo poseto lidem, jenž nejrozmanitějšími způsoby projevoval radost svou nad vysvobozením dědičky Smiřických. Hlučné výkřiky stále se opětovaly, souzvučné volání na všech stranách hradu se ozývalo, a nad celou touto živou scénou objevila se náhle z ranní mlhy rudá zář zimního slunce, která celému obrazu neobyčejného dodávala lesku. Čerstvý ranní vzduch zimního jitra pružil síly tělesné, nebylo tedy divu, že Kateřina cítila se jako znovu, zrozenou a výjevem tímto celá unesena byla.

Slza radostí a vděčností vynořila se jí z oka a skanula po líci zardělé, svědek to pohnutí jejího, o kterémž se domnívala, že v takové míře nikdy jeho schopna nebude.

Vtom pán z Vartemberka kynul rukou a na znamení toto celé shromáždění utichlo.

Posvátné ticho zavládlo nad hradem, kde ještě nedávno válečný hluk byl se ozýval.

Povýšeným hlasem pak Vartemberk k lidu jsa obrácen provolal:

»Hle, paní vaše a velítelka pravá, jí hold svůj skládejte a věrnost poddanskou slibte!«

»Slibujeme! Sláva naší milostivé paní Kateřině Smiřické!« ozvalo se hřímavým hlasem ze sterých úst, a čepice i beranice lítaly vysoko do povětří.

Pak k novému pokynutí Vartemberkovu vystoupila z řady čeledi hradní mladá dívka, která na černém polštáři přinášela dva mohutné klíče od bran hradu Kumburka.

»Račtež, milostivá paní, se dotknouti klíčů těchto na znamení toho, že hrad tento vchází nyní v nedílný majetek váš!« oslovil Vartemberk Kateřinu, když dívka s klíčí před ní na stupni byla stanula.

Kateřina dotkla se obou symbolů těchto a nové jásavé výkřiky rozlehaly se po celém hradě.

Od tohoto okamžiku byla Kateřina Smiřická pravou a skutečnou velitelkou na Kumburku, neboť klíče ku bránám hradním byly v moci její. Vše jí holdovalo, vše skládalo slib věrnosti a poddanství, jen jediný muž jaksi obecného nadšení tohoto pro novou velitelku kumburskou se stranil. Byl to starý Samuel, který odstraniv se do pozadí zamračeně pohlížel na obřad odevzdání klíčů hradních. Považovalť on mladého šlechtíce Zouzara za pravého pána a majitele panství kumburského, jež Smiřičtí bylí otci jeho i jemu lstně vyrvali, a proto považoval obřad tento buď za pouhou komedii, buď za šibalský kus Vartemberka, jehož samostatné vystupování od. nějaké doby nikterakž se mu líbiti nechtělo. Od příjezdu svého do této krajiny neučinil Vartemberk více zmínku o Zouzarovi, a přece jen ve prospěch tohoto odhodlal se mu starý hrbáč v útoku jeho na Kumburk pomáhati; pří dalších podnikáních jeho nebylo ani řečí o někdejších držitelích hradu a panství tohoto, neb o jedině oprávněném dědící jejích, mladém to Zouzarovi, a nyní konečně byl Kumburk pro Kateřinu Smiřickou dobyt a Vartemberk dal jí od shromážděného lidu poddaného holdovati a slib věrností skládati.

To vše leželo mimo záměry starého Samuela, i počínalo v něm vznikati podezření, že Vartemberk méně pro nešťastného Zouzara a spíše pro sebe účinkoval. Kdyby ovšem byl znal osud, jaký Vartemberk Zouzarovi ve Stodě byl připravil, pak by se mu byly očí náhle otevřely, ale událostí stodské nebyly v této krajině posud nikomu známy, tím méně pak mohl Samuel o nich nějaké tušení míti.

Ale přece, jak už řečeno, vzmáhalo se v něm přesvědčení,

že Varíemberk nesmýšlí poctivě se synem starého Zouzara a jen o vlastní prospěch pečuje.

V témže okamžiku měl také jistoty nabytí v tomto podezření svém.

Kateřina Smiřická byla totiž také rukou pokynula, aby v lidu utišení nastalo, a vše s napětím novým velitelku svou poslouchalo.

»Přijímám toto holdování vaše,« počala Kateřina hlasem z počátku trochu obestřeným, ale později vždy více síly nabývajícím; »přijímám je, poněvadž mí po právu tak náleží. Chci vám býti paní milostivou a fen o vaše dobro pečovati. Zapomenu na vše, co mí bylo přetrpětí, a žádám jen věrnost a oddanost poddaných svých!«

»Sláva milostivé vrchností naší! Sláva paní Kateřině Smiřické!« volal veškeren lid jednohlasně a vším spůsobem nadšení své projevoval.

Když pak hluk zase poněkud utichl, pokračovala Kateřina dále:

»Očekává mne mnohé protivenství, budeť mi s vlastní sestrou tuhý boj o právo mé podniknouti, a spoléhám se proto v pomoc a přispění lidu svého!«

»Životy své za vrchnost svoji dáme! Sláva Kateřině Smiřické! My nechceme déle býti poddanými paní Slavatovny a jejího kastelána!«

Tak se ozývalo hlučně ze shromáždění a pohnutí v lidu svědčilo o tom, že každý z přítomných jest hotov slova tato v skutek uvésti a život svůj pro Kateřinu Smiřickou nasaditi.

Líce Kateřininy se zarděly a chopřvši Vartemberka za ruku, zvolala:

»Abych však nestála samojediná v bojí tomto, potřeba jest mi pevné paže mužské, jež by mne proti všem útokům nepřátel mých bránila. A kdož statnější nad šlechetného muže onoho, jenž mí svobodu navrátil, jenž nový život mi otevřel? Pán z Vartemberka, jenž jediný se pro mne obětoval, bude i

nadále štítem mým, představuji vám jej co budoucího chotě a pána svého!«

Poslední slova tato pronesla hlasem vysokým a vroucně k Vartemberkovi pohlédla, jenž sotva byl s to, aby radost svou nad neočekávaným obratem tímto zatajil. Přislat' mu tak Kateřina sama v ústrety a byl zbaven všeho dalšího o té věci jednání.

Také na celé ostatní shromáždění učinila slova Kateřinina veliký dojem, jenž však u poddaného lidu v okamžiku se projevil hlučným provoláváním slávy Vartemberkovi.

Také mezi důstojníky nastalo pohnutí a kdežto někteří k Vartemberkovi se hrnuli, aby mu k takovému štěstí blahopřáli, zůstal Tunkl s několika jinými v pozadí a pohroužil se v hluboké myšlenky. Nepozoroval, že nedaleko stojící starý Samuel bystře každé hnutí jeho stopuje a zvláštní pozornost mu věnuje,

Vartemberk mezitím byl Kateřině vroucně ruku políbil a po několika vřelých slovech přijímal blahopřání soudruhů svých, kteří joviálně mu rukou potřásali a pak také Kateřině galantní slova pronášeli.

Ruch panoval v celém shromáždění všeobecný, zvláště když Vartemberk kázal čeledi hradní, aby všecky sklepy kastelánovy vyprázdnila a sudy na nádvoří vyvalila, kde obsah jejích žoldnéřům a lidu obecnému obětován býti měl.

Na to uváděl Kateřinu do hradu, kamž ostatní důstojníci jej provázeli.

Jen jediný Tunkl, jak se zdálo, odchodu jejích nepozoroval a zůstal dole u stupňův státi.

»Aj, tedy tak vysokou hru hraješ, pane Vartemberku,« mluvil polohlasně sám k sobě; »zdáť se mí spíše, že jsme pomáhali Kumburku pro tebe a nikoli pro Kateřinu Smiřickou dobývati. Proto jsi tak nezištně chtěl Kateřině z vězení pomoci? Proto paní Slavatovně chceš dědictví Smiřických z rukou vyrvati, abys sám pánem jeho se stal? Aj, odvážná to hra,

Vartemberku, a snadno ji můžeš prohřátí! Lest a násilí vždy snad na okamžik mohou úspěchu docíliti, ale na dlouho se proti právu neudrží, a tys nás, pane Jindřichu, věru přelstil, a snad i k samé Kateřině lstně se chováš ! Nyní ostražitým okem budu bdíti nad tebou, a snad ještě další zlé zamezím!«

Hlavou povážlivě vrtě chtěl se ubírati vzhůru po stupních do stavení hradního, ale v tom přiblížil se k němu starý Samuel a pozorně se ohlédnuv, zda není nikoho na blízku, jenž by slova jeho zaslechnouti mohl, pravil přidušeným hlasem:

»Také vás to překvapilo, milostivý pane, že jsme pomáhali spíše panu z Vartemberka než poslední Smiřické.«

Tunkl se obrátil na starého hrbáče a udiven nad slovy jeho tázal se;

»Kdo jsi, starce, že's mé myšlenky uhodnul?«

»Uhodl jsem tedy? Nuž, jsem tomu rád, že nenahlížím sám jediný, pro koho jsme vlastně včera a dnes pracovali. A mne neznáte více, milostivý pane?«

»Viděl jsem tě dnes ráno, an jsi měl pána z Vartemberka tajnou cestou do hradu tohoto uvésti.«

»A z let dřívějších mne neznáte, pane můj?«

»Nepamatuji se, nevím, kde bych tě byl dříve vídal!«

»Však na starého pana Zouzara se pamatujete?«

Tunkl sebou trhnul, když jméno toto uslyšel a chytnuv starého hrbáče za ruku, vzkřiknul:

»Kdo jsi, starce, že mluvíš o Zouzarovi na místě tomto?«

»Nepamatujete se na sluhu starého pána Zouzara, když ještě zde v štěstí a spokojenosti sídlil? Neznáte již Samuela?

»Jak, ty jsi onen Samuel starého Zouzara? Skutečně jíž se na postavu tvoji pamatuji! A ty dosud na Kumburku žiješ?«

»Ó, nikoli, pane můj; vyhnali mne odtud jako prašivého psa, ale já se jím pomstil a věru, že pomstím se ještě!«

A v oku jeho zaleskl se divý oheň vášně, že nebylo lze o pravdivostí slov jeho pochybovati,

»A tys věnoval síly svoje nyní Vartemberkoví?« i»Aruo,

poněvadž: mí slíbili, že jediná tak ve prospěch syna nešťastného pána mého !«

Rytíř Tunkl se po slovech těchto zamyslil.

Pravé záměry Vartemberkovy a prostředky jeho k dosažení jích počaly se mu poněkud odhalovati.

Po krátkém přemýšlení pravil k starému hrbáči:

»Musím s tebou ještě mluviti, starce; tuším, že mnohé nás k sobě připoutá. Mluv, kde beze svědků bych mohl s tebou promluviti ?«

»Zde na hradě by to vzbudilo podezření, kdybychom pospolu spatřeni byli. Leč přijďte, milostivý pane, do chatrče mé v Újezdě, a tam bezpečně budeme moci spolu porozprávěti.«

»Dobře, očekávej mne ještě dnes večer u sebe ! Mám o mnohém s tebou mluviti.«

A odcházel za ostatními důstojníky do hradu, kde celá společnost v hradní síni se byla shromáždila.

Samuel pak vzav s sebou oněch pět žoldnéřův, jakéž mu byl Vartemberk k lepšímu stíhání uprchlého kastelána Bukovského propůjčil, vyšel s nimi z hradu a ztratil se v lese, jenž od úbočí hory daleko na sever se rozkládal. Myšlenky Samuelovy byly však nyní více v jiné strany a k jinému předmětu obráceny než ku stíhání kastelána, pročež není divu, že po několika hodinách bez výsledku z cesty své se vrátil. Po kastelánovi nenašel ani stopy, a v podobném smyslu Vartemberkovi svou zprávu podával.

»Jako by se byla po něm země slehla,« pravil, když jej byl Vartemberk dal k sobě předvolati. »Ale je tu ještě žena a sestra jeho a těch se můžeme zmocniti, dokud on sám dobrovolně se nedostaví !«

»Nevedu boj se ženskými,« odpověděl krátce Vartemberk na toto podotknutí Samuelovo; »nechť kastelánova manželka a sestra jeho pokojně z hradu odejdou !«

»Aby poznovu na jiné straně pikle proti vám osnovati

mohly ?«

»Pravil jsem už, že obě ženštiny mohou i se svým statkem z Kumburka se odebrati!« zněla stručná odpověď nynějšího velitele hradu a panství kumburského, který po dosažení cíle svého opět všecku svou pánovitost proti nižším lidem projevovati počal.

»Nedobře tak činíte, pane !« namítal ještě jednou starý hrbáč. »Budete toho zajisté pykati, že jste rady mé neposlechl, která až dsud, jak sám víte, vždy dobrou býti se prokázala.«

»Paní Kateřina Smiřická sama tak kázala !« odsekl mrzutě Vartemberk, jejž toto poznamenání starého muže zamrzelo, »O budoucí bezpečí její pak už já sám se postarám !«

A odvrátil se hrdě od starce, který jízlivý hled za ním vyslal.

»Pýcha předchází pád !« zamumlal Samuel a vyšel ze síně, kde později hodovní veselí se rozléhatí počalo.

Hlučná hostina shromáždila všecku vynikající společnost, a přípitky na Kateřinu Smiřickou a vysvoboditele jejího nechtěly ani konce bráti.

Podobná veselost panovala v celém ostatním hradě a teprve s pozdním večerem počal se rozjařený lid vesnický z Kumburka opět do svých dědin rozcházeti.

Také Samuel ubíral se ne tak s těžkou hlavou jako spíše s těžkým srdcem z hradu. Zamítl všeliké pobídky občanů újezdských, aby zároveň s nimi ke stolu a k pěnícímu se vínu zasedl, a odešel do zahrady, kde brzo za skalním balvanem se ztratil. Nikdo netušil, že zmizel opět v tajných chodbách hradních, aniž kdo znal účel, za jakým byl v podzemí hradu trávil.

Teprve když noc nastávala, i on opět mezi výskajícím lidem se objevil a pak postranní stezkou z hradu odcházel.

V hodovní síni mezitím trvala rozjařená společnost v další zábavě a nikdo nepozoroval, že rytíř Tunkl ze síně se vytratil a více se nevracel. Veselost byla tak dalece pokročila, že nikdo

ze soudruhův ho nepohřešoval. Vždyť se otvírala všem vyhlídka na rozkošné požitky, neboť Vartemberk byl všecky přítomné pozval k slavné ženitbě své s Kateřinou! Simiiířickoui, kterážto na: vlastním zámku Vartemberkovu v nejblíže příštích osmí dnech s největší okázalostí konána býti měla. Zazněly nové přípitky na nastávající novomanžely a víno poznovu v proudech teklo.

Rytíř Tunkl mezitím vyšel z hradu a zaměřil přímo k Újezdu, kde ovšem ještě značný hluk panoval.

Na pokraji lesa vyšel proti němu starý Samuel.

»Očekával jsem vás jíž, milostivý pane !« započal s hlubokým úklonkem a uváděl Tunkla do své chatrče.

»Já také spěchal z divoké té společnosti,« odpovídal tento, »která už není svých smyslů schopna. Nám pak jest nyní jasných hlav potřeba !«

»Nuž, jste nyní už pevně přesvědčen, že pán z Vartemberka Kateřinu Smiřickou jen proto vysvobodil, aby sám zdejšího panství a hradu se zmocnil ?« tázal se stařec, když byl v nízké jizbě chatrče své louč rozdělal a na lavici u kamen usedl, kdežto Tunkl u stolu se uvelebil.

»Nic jinak, starý hochu !« pravil a rázně pří tom zaklel. »Vartemberk nás všecky obelstil — z každého slova jeho to poznávám ! Ale ta sláva jeho nebude dlouho trvati!«

»Jak jsem mu k ní pomáhal, tak opět o to se přičiním, aby záměry jeho v nivec uvedeny byly ! Onť získal mne jen tím, že slíbil mi, kterak chce mladému Janu Zouzarovi opět k rodinnému majetku jeho dopomoci, jejž Jaroslav Smiřický tak hanebně byl na sebe strhl ! A když nyní na slib tento zapomněl, jsem i já závazku svého zproštěn a stanu se jeho nepřítelem !«

Při tom v oku starcově zaleskl se oheň divé nenávisltlil a pěsti jehoi křečovitě se zaťaly.

Tunkl dlouhou dobu naň pohlížel a zdálo se, že v hluboké myšlenky se pohřižuje.

Okamžité mlčení nastalo mezi oběma muži. Byloť na jevě,

že dříve myšlénky své sbírají než společně o čemsi se umlouvati počnou.

Konečně zase Tunkl uchopil se slova.

»Ty jsi tedy věrně oddán synu starého Zouzara, starce ?«

»Ó,pane, svou krev zaň vycedím, svůj život zaň dám, jen kdybych mu zase k dědictví otcův jeho pomoci mohl !«

»A jen za tou příčinou jsi tedy Vartemberkovi pomáhal Kateřinu Smiřickou z vězení vysvoboditi?«

»Ano, jen proto jsem jej tajným vchodem ke Kateřině uvedl,«

»A k vůli ní jsi toho tedy neučinil ?«

»Jakž bych toho mohl učiniti, když by ona sama se chtěla ujmouti statku.jenž po právu mladému Zouzarovi náleží ? Pán z Vartemberka slíbil, že na Kateřině Smiřické toho vymůže, aby panství kumburské zase pravému dědici vráceno bylo,«

»V tom ovšem jsi se zmýlil, starce, neboť Vartemberk sám se na něm pánem a vládcem učinil. Však medle, kterak se to udalo, že Jaroslav Smiřický se zmocnil panství tohoto ?«

»O, milostivý pane, to je hrůzná historie, o které je posud mnoho tajemstvím zahaleno.«

»Pověz mi však přece vše, co o tom víš. Jeť mi toho potřebí, abych o celé věci jasného názoru nabyl. Ty, jako dávný sluha starého Zouzara musíš o mnohém vědomost míti, co zrakům cizím zůstalo ukryto.«

»Ovšem že vím, ovšem;ale jsou to hrůzné vzpomínky a já jen nerad se k nim obracím. Má bídná hlava točí se mi závratí, kdykoli na neštěstí nebohého pána svého se rozpomenu !«

A chopív hlavu svou oběma rukama, sklonil ji na prsa a těžce oddychoval. Byloť zjevno, že pouhá vzpomínka na temné dosud události v rodině Zouzarů jej nesmírně rozčilovala.

Pak náhle zase se vzchopil a přerývaným hlasem zvolal :

»Ano, povím vám vše, co o zločinech Jaroslava Smiřického mí povědomo i Vy nemůžete se státi nepřítelem nešťastného Zouzara, a byť jste býval druhdy přítelem majorátního pána

Smiřického !«

V tom náhlá myšlénka projela mozkem Tunklovým.

»Mladý Zouzar vykonával tedy pomstu na Albrechtu Smiřickém ? Souboj jeho s ním nebyl jen náhodný ?«

»Ano, pomstil na něm neštěstí a smrt otce svého, jako už dříve na třech majorátních pánech Smiřických pomstěny byly !«

Zouzar tedy nemstil na Albrechtovi pouze svou sestru jeptišku ?«

»Co pravíte ? ont' i sestru svou na něm mstíti musil ?« vyrazil na připomenutí toto stařec ze sebe a vytřeštil udivený zrak svůj na rytíře,

»Tobě nepochybně nejsou povědomý události v táboře plzeňském —«

»Ničeho nevím, ničeho !« přerušil mu Samuel řeč, »Ten zlosyn Vartemberk všem otázkám mým se vyhýbal ! Co stalo se se sestrou Janovou ?«

»Bohužel, že vinou Albrechta Smiřického skonala.«

Hrůzný výkřik bolesti nejvyšší vydral se z prsou starcových.

Jako šílený vyskočil s lavice své a vlasy svoje rva, pobíhal po jizbě, spíše démonu než člověku se podobaje.

»Mrtva! Nebohá dcera pána mého mrtva!« vyrážel chvílemi ze sebe. »Ona, již jsem jako zřítelnici oka svého s Kol oněm choval, ona mrtva ? A vinou! Sniířického, pravíte?«

A se zrůzněnou tváří a vypoulenýma očima zíral na Tunkla, z jehož úst potvrzení strašné této zprávy očekával.

»Ano, nezřízenou choutkou Smiřického byla dohnána k sebevraždě a vlastní rukou si dýku v srdce vrazila, než by mu ctnost a nevinnost svou byla zaprodala !«

»Ó hrůza ! toť strašná, neslýchaná zločinnost! — I dceru zavraždili, jako pánu mému učinili ! Ó hodenť potomek předka svého !«

A s úpěním bolestným zase po jizbě pobíhal, děsné skřeky

ze sebe vydávaje.

»Leč kterak nešťastná dívka v moc Smiřického se dostala ?« tázal se po chvílí, v které Tunkl s účastenstvím na bol šedivého starce pohlížel.

»Bylť unesl ji z kláštera a odvedl do ležení Plzeňského — však znáš ty choutky našich mladých velmožův !«

Samuel jen pokynul hlavou a neodpovídal,

»Zouzar přišel jíž pozdě, aby sestru svou zachránil. Leč v hodině na to i sám Albrecht Smiřický mečem jeho dokonal !«

»Ó, kletba umírajícího pána mého strašně se splnila !« mluvil stařec jako by sám k sobě. »Již tří ze zločinného rodu onoho pomstě naší v oběť padli, i poslední musíl rukou mstícího syna zhynouti !«

Tunkl stal se na tyto řeči podivného starce pozorným, ale ten zase náhle umlknul.

»A co stalo se s mladým Zouzarem ?« tázal se po nějaké chvílí Tunkla.

»Bylť pohnán před soud vojenský, ale propuštěn od hraběte Mansfelda, načež z Plzně se vzdálil.«

»A více o něm nevíte ? Neznámo vám, kam se poděl ?«

»Jen tolik vím, že Vartemberk měl na něm smrt Albrechta Smiřického mstíti.«

»Co ? Vartemberk ? Jenž za přítele jeho se mi vydávali? Ó nyní? vše piodhopuljlíí!«

A jako šílený dal se do děsného smíchu, jenž až v kostí pronikal. Dojem těchto zvěstí byl na nebohého starce nesmírný.

Zdáloť se, jako by bývalá šílenost byla se zase ducha jeho zmocnila. Skákal jako posedlý s jednoho místa na druhé, staré tělo jeho zdálo se zimníčným ohněm ovládáno býti, a z očí divoké blesky jemen sršely.

»Hu, černá smrt opět zdvíhá kosu svou ! Bude míti bohatou žeň ! Já se jí o žatvu postarám ! — Zavraždili pána mého, zavraždili dceru jeho —■ ó kde jsi, nešťastný mstiteli obou ?«

A zase rval sobě vlasy s hlavy a horké slzy ronily se z

vyprahlých očí jeho.

Tunkl nechal v něm tuto bolest vybouřití a pohroužil se sám v děsné myšlénky, které mu vždy zřetelněji černé plány Vartemberkovy odhalovaly. Teprve nyní zjevovala se mu povaha dobrodružného a odvážného šlechtice tohoto v pravém světle a vždy více poznával, že Vartemberk se chtěl nejen nápadnictví Slavatovny, ale i mladého Zouzara sprostití, aby sám na sebe mohl dědictví po AIbrechtu Smiřickém potáhnouti. Byloť nyní očívídno, že Vartemberk jistě se nějakým spůsobem, snad od Smiřického samého, dověděl o pravém stavu věcí mezi rodinou Zouzarův a Smiřických a z toho také vyplývalo, proč Zouzara hleděl odstraniti a jména jeho u starých sluhův otce jeho ve svůj prospěch zneužíval. Náhlé zmizení Zouzarovo z Plzně nemohl Tunkl přičítati než piklům Vartemberkovým a čím déle o věci této přemýšlel, tím větší jistoty nabýval, že dobrodruh tento nějakým novým zločinem se nevítaného soupeře tohoto zbavil, V té věci musíl co nejdříve jasnosti nabýti a ustanovil se tedy na tom, že s této strany proti Vartemberkovi působiti počne.

Po dlouhé době vyrušil se opět z myšlének těchto a pohlédl na starce, který opět klidně na své lavici byl usedl a hlavu skloněnou mezi oběma rukama držel, divě a zmatené do plamene v peci pohlíženje. Viděl, že první bolestné pohnutí jeho ustoupilo opět klidnější rozvaze a protož poznovu počal s ním přerušenou rozmluvu.

»Upokoj se, starce,« počal vlídným hlasem, »nyní už zčásti známe pikle a záměry Vartemberkovy, musíme teď o tom přemýšleti, jak bychom je nejúčínlivěji překazili.«

Starý Samuel pozdvihl hlavu a nějakou chvíli na rytíře upřeně pohlížel.

»Také on tak mluvil, a já mu věřil,« zněla nedůvěřivá odpověď jeho, »ale jen ku škodě pána svého jsem tak učinil.«

»Ty mi nedůvěřuješ, starce; avšak nedůvěřívost tuto ti nikterak ve zlé nevykládám. Avšak hned o jiném tě

přesvědčím.«

Samuel upřel naň tázavý hled svůj, ale neodpovídal, í .

»Uvěříš mí, když Zouzara ve spolek náš uvedu, aby on sám boj proti Vartemberkoví započal ?«

Stařec na ta slova vyskočil.

»Chcete tak učiniti ? chcete nešťastného pána mého o všem uvědomiti, co onen zlosyn na Kumburku proti němu obmýšlí ?«

»Ano, na tom jsem se ustanovil a ty sám mne provodíž, abych jej vyhledal.«

»Pak jsem váš, milostivý pane, s tělem i duší váš ! — O, pak se neobávám více o zdar jeho, neboť znám nesklonného ducha i statečnočnost myslí jeho! — Ale kterak lze jej vyhledati ?c

»V okamžiku tomto ovšem nevím, kde Zouzar meška; ale jsem přesvědčen, že v Plzni stopu jeho naleznu, Mám jakési tušení, že Vartemberk už tam hleděl se jeho zbaviti, neboť čím více na jednotlivé události z ležení plzeňského se rozpomínám, tím více nabývám přesvědčení, že Vartemberk už tam cosi zločinného proti Zouzaroví podnikl.«

»Ó, tedy neztrácejme ani hodiny, milostivý pane !« zvolal stařec. »Já vás jako věrný pes provázeti budu, a věru nebudu vám pomocníkem neúčínlivým !«

»O tom jsem přesvědčen, starý hochu, neboť vím, kterak účinlivě jsi jíž Vartemberkoví pomáhal. Spoléhám se tedy v pomoc tvou, a zajisté brzo se nám podaří pána tvého vyhledati, pakliže —«

Nedopověděl, ačkoli si upříti nemohl, že Vartemberk všeho schopen jest, aby soupeře svého, jenž nebezpečným se mu býti zdál, úplně s cesty odstranil.

Starý Samuel však porozuměl náhlému zamlknutí jeho a proto zvolal :

»Neotálejme ani okamžiku více, milostivý pane, paklí

skutečně chcete takto šlechetně na pánu mém jednati ! Kdo ví, jakému zločinu snad předejdeme!«

»Nuž, tedy přichystej vše k odjezdu. Já se už na Kumburk nevrátím, aby to podezření Vartemberkovo nevzbudilo. Protož musíš dva koně opatřiti, abychom neprodleně odtud vytrhnouti mohli. Po cestě pak mí povíš vše, co víš o událostech v rodu Zouzarův a kterak Jaroslav Smiřický jej mohl takto zničiti. — Zde máš potřebné peníze k opatření koní !«

A podával mu sáček zlatem naplněný.

Leč stařec jej odmítnul a odpověděl:

»Nikoli zde, pane můj! I to by mohlo podezření vzbuditi, že starý Samuel zlatem plýtvá. Vydáme se odtud pěšky a teprve v Jičíně nebo v Kopidlně si koně na další cestu opatříme, kde si toho už nikdo nevšimne!«

Tunkl musil přisvědčiti tomuto rozšafnému návrhu starcovu a takž oba za temné noci z chatrče na cestu se vydali. Stařec ubedníl příbytek svůj a vedl pak Tunkía lesem, aby na nejbližší cestu k Jičínu se dostali. Nikdo v celé krajině nepozoroval odchod jejích. Ještě před svítáním pak dorazili do Jičína, Tunkl tam v hostinci zakoupil dva koně a zakrátko uháněl s průvodčím svým touže cestou nazpět k Plzní, kterou byl přede dvěma dny konal.

Vartemberk v pocitu vítězství svého na Rumburku netušil, jaké mračno se strany nejméně očekávané na obzoru záměrů jeho nad ním vyvstávati počíná.

IX.

Z osidel smrti a zrady.

Právě týden po svém odjezdu z Plzně rytíř Tunkl přibližoval se zase k městu tomuto. Nepřicházel však tenkrát v onom průvodu, v jakém Mansfeldův tábor byl opustil, nýbrž jen starý Samuel jej na koni provázel. Průvodčí tento pro nestvůrnou postavu svou mnohou příčinu k úsměškům a útržkům zavdával, ale Samuel nevšímal si posměchu takového, byť i sebe citlivěji byl se ho dotýkal; myšlenky jeho byly po celé cestě jinam obráceny a vyplňovaly celou mysl jeho tak úplně, že mu pro ostatní okolí žádné pozorností nezbývalo.

Také rytíř Tunkl byl po celé cestě velmi mlčelívý, neboť vypravování starého sluhy rodiny Zouzarův bylo v něm rovněž vážné myšlénky vzbudilo. Přemítal o velkých jakýchsi plánech, které v něm vypravováním tímto vzbuzeny byly, a teprve před Plzní z přemítání svého se vybavil.

Vidělf íu, že vojenský tábor Mansfeldova žoldnéřstva je úplně zrušen, neboť zimní počasí zahnalo veškeré vojsko buď do města neb v okolní dědiny do zimních bytů. Jen pozůstatky valův a příkopův označovaly místo na plání, kde se druhdy prostíral tábor vojenský.

Rytíř Tunkl zaměřil tedy přímo ku Pražské bráně, aby se dostal do Plzně.

Den se chýlil již ke konci a večerní šero počalo se po celé krajině rozkládati. V okolí města a vypáleného předměstí nebylo viděti než jednotlivé žoldnéře, ostatní obyvatelstvo ze strachu málokdy ze stavení svých vycházelo.

Ve bráně byla četná obsádka žoldnéřů, neboť hrabě Mansfeld dával všecky vchody do města dobytého dnem nocí přísně střežiti, anyť roznášely se' pověsiti, že katolíci plzeňští potají, udržují spojení s přívrženci císařskými a zejména s

vůdcem Matiášova vojska Dampierrem, který na jihu země české už několika měst byl se zmocnil a je k poslušnosti nazpět přivedl.

Proto musil rytíř Tunkl í se svým hrbatým průvodčím ve bráně se zastaviti, aniť na stráži stojící žoldnéřové další vstup do města mu zabraňovali, dokud důstojník obsáďky přivolán nebude.

»Hoj, u ďasa, což neznáte jíž setníka Tunkla, vy mamlasové !« rozkřikl se rytíř v nevolí nad tímto zdržováním.

»Tak zní náš rozkaz, že nesmí nikdo bez přivolení našeho setníka do brány vpuštěn býti!« odpovídal jeden z žoldnéřů.

»A kdo je zde důstojníkem?« tázal se Tunkl netrpělivě dále.

»Pan setník z Holbachu!« zněla odpověď žoldnéřova.

Zakaboněná tvář Tunklova se opět poněkud vyjasnila.

»Rychle ho tedy přiveď, ten tě naučí, jak se máš k osobám mého stavu chovati!«

A udeřív při tom pádnou pěstí na meč svůj nehorázně zaklel.

Jeden ze žoldnéřův rychle odběhl do strážnice, odkudž za nedlouho s důstojníkem se navrátil.

»Aj, pane z Holbachu!« zvolal naň Tunkl, jakmile jej přicházeti spatřil; »vaši lidé mají malou šetrnost k důstojníkům svého vojska, byť se i na dovolené nalézali! Ti halamové nechtěli mne do města vpustiti!«

»Tak jest jim rozkázáno, pane setníku!« odpovídal pán z Holbachu. »Nikdo nesmí do Plzně vpuštěn býti, protože ti proklatí papežencí už zase nějaké spiknutí proti nám osnují. Nyní ovšem můžete bez překážky do měsía vjeti. Ale divné mi je, že ze své dovolené zase tak brzo se vracíte! Či se vám volný život zase znechutil?«

»Mám cosi před sebou, pane z Holbachu, co mne zase do Plzně přivádí. Ostatně si o tom ještě pohovoříme. Teď mi jen ještě oznamte, kde jsou lidé mé setníny ubytováni?«

Setník z Holbachu dal se do smíchu.

Musil byste hodný ještě kus cesty klusati, kdybyste se chtěl se svou setnínou setkati, a váš hřebec má, jak vidím, dnešní jízdy právě dost!«

»Není tedy moje setnina v Plzni?«

»Není, pane Tunkle, právě včera jsem jí zanechal v Stodě!«

»A co u čerta! má v Stodě na prácí?«

»Je tam od stavovského komisaře pána z Wiedersperka zvláště vyslána, aby držela tamní nepokojný lid na uzdě. Mimo to je tam ve vazbě odsouzenec, jejž střežiti musí, dokud trest smrtí na něm vykonán nebude.«

Tunkl zamračil čelo, ale z oka vyrazil náhlý blesk, jako by v hlavě jeho byla se jakási myšlénka vzňala.

Pak opět jakoby lhostejně dále se důstojníka tázal:

»A kde vy sám jste hospodou, pane z Holbachu?«

»‚U říšského orla' na náměstí. Dobrý tam sklep, pane Tunkle!«

Tunkl se usmál, neboť věděl, kam důstojník připomenutím tímto bije,

»I já tedy na dnešek se tam ubytuju, ale jen v té nadějí, že budu moci večer ve vaší společností zírá vití.«

»Za krátko vám budu k službám, pane Tunkle! Asi za hodinu budu zde na stráži vystřídán a pak neprodleně do »říšského orla« se dostavím. Jeďte jen napřed a připravte řádný stůl! Nejdéle za hodinu jsem ve vaší společnosti!«

Setník Tunkl pozdravil po vojensku a vyjel z brány do ulice, která jej měla na náměstí přivésti. Starý Samueli ho následovali

Nastala jíž noc, když oba umdlení jezdci zastavili před hostincem »u říšského orla«. Tunkl usadil se v síni hostinské za stůl v koutě a očekával příchod setníka z Holbachu. Starý Samuel stranou se uvelebil.

Tunkl mezitím statně si přihýbal a novými myšlénkami se zaměstnával.

Konečně dostavil se setník: e Holbiaeihui a hlučně k Tumkloví přisedl.

»Nu, mluvili jsem pravdu, že »říšský orel« má dobrý sklep?« zvolal, když si byl z poháru notně přihnul. »Divím se, že ti papeženci po čas obléhání úplbě jetji nevyprázdnili! Ale (hospodský, tuším, dbal více na svůj sklep než na izaídhráiněmí žízně katolíků, kteří beztlohioi jen pod jedinou přiíljlímaijíl«

A hlasitě se směje surovému vtipu svému, počal udatně ničiti, co mu držitel »říšského orla« na talíři byl předložil.

Po čas večeře nebylo s ním valné řeči a protož Tunkl potlačil na čas zvědavost svou, a teprve když pán z Holbachu učinil zadost žízní i hladu, počal se ho dále vyptávati:

»Vy sám jste byl tedy v Stodě, pane Holbachu?«

»Ano, bídné to hnízdo, v němž nebylo lze ani řádného trunku dosatí! Byl jsem tedy povděčen panu stavovskému komisaři, když mne zase sem do Plzně povolal.«

A jako na dotvrzení radosti své nad odvoláním tímto vypráznil pohár jediným douškem.

»Aj, což nyní pán z Wiedersperka ustanovuje důstojníkům úlohy jejích ?«

Pán z Holbachu se významně usmál a doložil:

»Víte, pane Tunkle, to bylo zase jednou na úkor hraběte Mansfelda, kde páni direktoři a komisař jejich na vlastní pěst jednali. Však víte, že v mnohých věcech onino páni s nejvyšším vůdcem nedobře vaří.«

»Vím to, vím, neboť sám Albrecht Smiřický častěji mu svou nadvládu pociťovati dával.«

»A právě o Smiřicfeého tul běželo.«

»Jak? 0 S-miřiicikého?«

»Ano, jednalo se o pomstění smrti jeho.«

V oku Tunklovu se zalesknul opět onen náhlý blesk, ale pán z Holbaichiu ho nepozorovali an právě se byl zasie v pohár svůff pohroužil

»Což měl odpůrce jeho v souboji soudem stihán býti ?«

»Nebyla to právě tato příčina, ale soupeř jeho byl i ze zrady obviněn a direktoři zaslali sem po panu Varíemberkovi rozkaz, aby zrádce tento byl před soud vojenských postaven.«

Ale vždyť hrabě Mansfeld, jak vám dobře vědomo, žádné podobné viny při něm nenalezl !«

»Právě proto pán z Wiedersperka nový soud sestavil a do Stoda jej přeložil poněvadž zde by se byl hrabě Mansfeld rozkazu direktorův poznovu opřel.«

»A výsledek soudu v Stodé ?« tázal se setník Tunkl dychtivě.

»Byl ten, že zrádce onen k smrti odsouzen ! Já sám pro smrt jeho hlasoval !« odpovídal zcela lhostejně důstojník a chopil se poháru, nepozoruje onen pohled náhlé nenávisti, jakýž naň Tunkl vrhnul,

»A byl rozsudek ten vykonán ?«

»Jen s polovice, kař totiž neobratně si na popravišti počínal a pak dokonce utekl !«

»Zouzar tedy dosud žije 7« tázal se Tunkl v nejvyššími rozčílení.

»Ano, zůstavil jsem jej včera ve Stodě živoucího, neboť rána do týla byla pravé škrábnutí.«

»A co teď s ním počne ?«

»To je starostí pana komisaře. Prozatím jej střeží ve Síodě, aby později na něm kmotr Hanuš dílo svoje dokonal !«

»K tomu účelu tam byla tedy moje setnina vyslána ?«

»Ano, pánu z Wiedersperka zdá se na tom mnoho záležeti, aby papeženec onen neuklouzl. Poněvadž však hrabě Mansfeld na tom stál, abych já do hlavního stanu se vrátil, byl tam na moje místo váš náhradník, pane Tunkle, vyslán.«

Tunik! zapffl své roizčííleiní nad zprávami těmito a pohlédl na starého Samuela, který sotva byl s to, aby bolestné pohnutí svoje ukryl. Bylť každé slovo rozprávky této vyslechl a každým slovem mu byla nová rána zasazována.

»Ještě slovo, pane z Holbachu,« počal opět Tunkl; »pravil jste, že ryfmistr z Vartemberka onen rozkaz direktorův z Prahy přivezl ?«

»Ano, a on to byl, který hlavně na bezodkladné vykonání rozsudku naléhal. Vždyť víte, že mu byl Smiřický nejlepším přítelem, a proto se také na vrahovi jeho mstíti hleděl,«

Tunkl neodpověděl, ale poznovu jízlivý pohled na důstojníka vrhl.

Pilnější pozorovatel by byl na něm seznal, že se dojista jakýsi velký boj ve vnitru jeho děje, leč pán z Holbachu obíral se více svým pohárem, než aby soudruhovi svému byl jakou pozornost věnoval. To však přece mu neušlo, že setník Tunkl, jindy s pohárem tak spřízněný, nyní se sotva dotýkal.

»Hoj, pane Tunkle, což vás cesta tak unavila, že í na víno zapomínáte ?« zvolal, když viděl, že setník náhle se zamlknul a poháru ani si nevšímal.

Zvolání toto Tunkla z myšlenek jeho probudilo. Ostrcil pohár a úsečným hlasem pravil :

»Ano, jsem unaven a vyhledám raději lože ! Jsem vám povděčen, pane z Holbachu, za společnost vaší!«

Povstav a pozdraviv soudruha svého, přímo ze síně odcházel. Starý Samuel jako stín jej rychle následoval.

Pán z Holbachu zavrtěl hlavou nad tímto chováním se setníka, jež nikterak pří něm pochopiti nemohl, a poznovu se chopil poháru svého.

V předsíní obrátil se Tunkl k Samuelovi a přidušeným hlasem se ho tázal :

»Slyšel jsi tu hrůznou novinu ?«

»Ó, pane, já bych se zbláznil nad tím neštěstím ! Ó, můj ubohý pán !«

A zakryl si rukama líce, po nichž horké slzy se ronily.

»Ještě není vše ztraceno! Bůh sám mu pomohl a nadále pomůže; my pak se o to postaráme, aby nepřátelé jeho příliš časně netriumfovalí ! Ještě ted vydáme se na cestu do Stoda,

nesmímeť ani chvíle zmařiti ! Jeť to pokynutí Prozřetelností, že jsem se o osudu Zouzarovu tak rychle dověděl !«

A ve čtvrthodině nato měli oba Plzeň za sebou a přes noční tmu klusali po silnici k Stodu.

Cesta byla Tunkloví dobře povědomá, neboť byl ji před nedávném konal, když Albrecht Smiřický dobrodružnou výpravu ke klášteru chotěšovskému byl podnikl. Ale co se od té doby bylo změnilo ? Jaké neočekávané převraty udaly se v osudech jednotlivých osob ? A co ještě temná budoucnost v lůně svém skrývala ?

V myšlenky tyto pohřížen pohádal Tunkl koně svého kupředu; také starý Samuel zanášel se svým přemítáním, o čemž jednotlivé vzdechy a polohlasné výkřiky svědčily. Nikdo z nich nebyl nakloněn k delší rozprávce a jen v tom oba se shodovali, aby co nejdříve do osudného Stoda se dostali, kde mladého Zouzara piklemi Vartemberkovými tak hrozný osud očekával.

Cesta ubíhala dosti rychle, neboť byl měsíc právě v úplňku a koně mohli tedy bez překážky rychle ku předu klusati.

O půlnocí vjeli po břehu řeky Radbuzy do údolí chotěšovského a zanedlouho jeli kolem zřícenin kláštera a chrámu, které v době této příšerně do výše nahými zdmi svými se vypínaly. Prázdnými okny probleskovala zář měsíce, osvětlujíc očazené zdi někdejší velebné budovy duchovní, v stinných částech pak vytvořovala měnivá zář tato klamné přízraky, takže mímovolně oba noční jezdci koně popohnali, aby co nejdříve z tohoto místa spousty a hrůzy se dostali.

Pohled na zničený 'klášter chotěšovský vyvolal v rytíři Tunklovi nové a nové myšlenky; vzpomínal na pych Albrechtův, na 'jeptišce Eudoxii spáchaný, který podle náhledu, jeho první zavdal příčinu k následujícím hrůzným událostem. Od té doby sledoval krok za krokem všecky pozdější následky a činy, i přesvědčil se, že tajemné jakési pouto vzájemně se spojuje a v souvislost uvádí. Spor obou rodin, Smiřických a

Zouzarů, jevil se mu v tragickém světle a nebylo naděje, že by smírným způsobem ukončen byl. A tím méně nyní, když i cizí zločiny spor tento poznovu rozdmýchaly a smíření nemožným učinily.

Pásmo událostí mezi oběma těmito rody, v něž vypravováním starého Samuela byl poněkud nahlédl, zjevovalo mu nepřerušenou, takřka řadu hrůzných násilností a zločinů, které dosud před velkým světem utajeny zůstávaly a snad nikdy více na světlo vyjíti neměly. A podle všeho neměla tato řada ještě býti ukončena, jeden zlý skutek rodil stále nové a nové zločiny, které původce své jednoho po druhém v jícen svůj strhovaly. Tak vyhynul takřka úplně rod Smiřických, tak zhynul i poslední majorátní pán rodu tohoto — měly snad i poslední haluze mocného jindy kmene, měly i Kateřina Smiřická a Markéta Slavatovna stejným způsobem kletbě rodinné podlehnouti?

Takové a podobné děsné myšlenky zaměstnávaly ducha Tunklova po čas celé noční jízdy a jn chvílemi vyrušoval se z nich, aby se v okolní krajině porozhlédnul a vždy přímou cestu zachoval. Po půlnoci zašel měsíc za obzor a hustá tma rozložila se po celé krajině, kde nižádný zjev lidského života nebylo lze zříti.

Nyní bylo třeba opatrněji ku předu postupovati a nevelká vzdálenost mezi Chotěšovem a Stodem spotřebovala tolik času, jako dvojnásob velká vzdálenost mezi Plzní a Chotěšovem. Než ale jitro nastalo, byl Tunkl s průvodčím svým na rovině, na jejímž jižním konci městys Stodo se rozkládá.

Jakmile spatřili, že jsou u cíle cesty své, oba jakoby stejným pudem hnáni na cestě se zastavili, aby o počátku působení poněkud se uradili.

»Starý hochu,« započal Tunkl k soudruhovi svému, »nám běží ted o vysvobození Zouzara z osudné vazby jeho.«

»Ano, musíme jej vysvoboditi, a byt bychom i život svůj pří tom zanechati měli!«

»Poněvadž to násilím nejde, musíme tedy útočiště vzíti ke lsti.«

»Toho náhledu jsem i já, pane můj; proti onomu zlosynovi Vartemberkovi je každý prostředek zdárný, jen když k cíli povede!«

»Musíme Ledy nejdříve o vězení Zouzarově a všech ostatních okolnostech vazby jeho vědomostí nabýti.«

Starý Samuel pokývnul hlavou na znamení souhlasu svého.

»A o to ty se musíš postarati, Samueli!«

»Postarám, milostivý pane, v několika hodinách ibuidlu znáti každý kout vězení nešťastného pána mého!«

Slova tato byla pronesena s tak klidnou bezpečností a určitostí, že nebylo lze o zdárném výsledku jejich pochybovati. Mimo to bylo Tunklovi dostatečně známo, kterak platných služeb byl neúhledný tento stařec Vartemberkoví pří dobytí Kumburku prokázal, protož mohl od něho stejnou horlivost a příčinlívost očekávati v případě tomto, kde šlo o svobodu, ba i o život vlastního pána jeho.

»Druhou část úlohy naší,« pokračoval rytíř Tunkl dále, »ponechám sám sobě. Myslím, že to nebyla pouhá náhoda, když moje setnina na stráž do Stoda poslána byla. Mámť několik řádných chlapíků v té setníně a tuším, že ti mi platně budou pomáhati. Leč zbývá ještě jedna okolnost, abychom totiž v onom hnízdě poznáni nebyli.«

»Mne asi sotva kdo zde znáti bude!« usmál se stařec.

»Zato jsem já mezi obsádkou stodskou tím známější osobou! A zmizení uvězněného' Zouzara snadno by mohlo vésti na stopu našeho záměru. Zatčený setník Tunkl by mohl špatně pomáhati osvoboznému Zouzarovi v boji jeho proti Vartemberkoví.«

Samuel přisvědčoval důvodům těmto a pravil:

»Jaké však rady?«

»Já pod žádnou výjimkou s nesmím ve Stodě objeviti.«

»Zato se tam mohu já tím více otáčeti!«

»Proto také musíš hledět se seznámiti s některými vojíny mé setníny, které ti zvláště označím, a ty pak ke mně uvedeš, abych s nimi potají vše další umluviti mohl.«

»Zcela podle toho se zachovám, pane můj; ještě dnes budete se moci s nimi dorozuměti!«

»Teď běží jen o místo bezpečné, kde bych se s nimi nepozorován setkati mohl.«

Starý Samuel se zamyslil a po nějaké chvílí počal se po okolní krajině rozhlížeti.

Na východě počalo se jíž valně šeřiti a za polovičního úsvitu ranního bylo lze již i vzdálené předměty rozeznati. Planina kolem městečka Stoda byla na jihovýchodě omezena dosti značným lesnatým chlumem, na jehož vrcholu zříceniny hradu Vrabiny do výše se vypínaly.

Na zřícenině této, tehdáž ovšem ještě dosti mohutné, jelikož hrad Vrabína teprve ke konci šestnáctého století opuštěn byl, utkvěly zraky Samuelovy, a on rukou kyna v onu stranu, zvolal:

»Me, taimitoi, tušími, naleiznenie nejlepší útulek, milostivý pane! Takovéto staré hrady jsou vůbec málo navštěvovány a v tomto počasí zajisté nikdo nahoru se neodváží!«

Tuokl pohlédl na jihovýchod a zříceniny Vrabiny si prohlížel.

»Pravdu díš, starý hochu, tam nás nikdo hledati nebude. Jeť to místo, jakoby pro úkryt můj stvořené!«

»Rychle tedy nahoru, než nás kdo z městečka zpozoruje!« pobízel starý Samuel a hned nato oba koně svoje v onu stranu obrátili, kde hrad Vrabína na výšině chlumu se rozkládal.

Asi po čtvrt hodině octnuli se u paty lesa a po nedlouhémi hledání nalezl zkušený v takových věcech Samuel stezku, která je přílmio ke zříceninám hradními dovedla. Les táhnuli se asíi do polovice chlíuimiu, a za nedlouho vešlí oba mužové dovnitř ihradui, kde* na nádvoří v jedné kobce1 koně svoje uvazovali.

Jaké však bylo podivení jejich, když tu pojednou z jedněch dveří postava katolického duchovního vystoupila, jež velice se ulekla, když takovouto ranní návštěvu na hradě spatřila.

Byl' to kaplan Bílek z Chotěšova, jejž čtenářstvo naše už při popravě mladého Zouzara v Stodě bylo poznalo a který po strašném onom výjevu s duchovními soudruhy svými v úkryt svůj na Vrabině byl se uchýlil.

Sotvaže oba neznámé hosty na nádvoří spatřil, chtěl se zase nazpět uchýliti, ale bystrý zrak starého Samuela jej už zahlédl a Tunkla na neočekávaný tento zjev upozornil.

Tento pokročil proti kaplanovi a vlídnými slovy jej uvědomil o účelu cesty své na Vrabínu, že totiž zde na krátký čas útulku hledati chce. Poznalť ovšem hned, že katolický kněz rovněž odlehlou místnost tuto byl za tajnou skrýš svou zvolil.

Kaplan Bílek z počátku nedůvěřoval slovům Tunklovým, ale brzo dal se přesvědčiti a pověděl mu, že ještě se čtyřmi soudruhy svými v říceninách těchto před pomstou a zuřením nekatolíkův se ukrývá.

Za nedlouho se pak od rytíře dověděl, proč vlastně do Stoda přichází, a překvapení jeho lze si pomysliti, když mu Tunkl oznámil, že chce mladého šlechtice Zouzara z vězení vysvoboditi. »Skutečně chcete onomu nešťastnému mladému muži pomoci?« tázal se s výrazem radosti ve tváři.

»Přes dvacet mil jsem ve dvou dnech urazil s tímto statečným starcem,« odpovídal Tunkl, »abych jej z osidel zrádných nepřátel jeho vysvobodil.«

»Ano, jeť to nebohý pán můj, pro něhož bych život svůj obětoval!« dosvědčoval starý Samuel. »Jen proto sem přicházíme, abychom jej z rukou katanských vydrali!«

»Bože, jak ti děkuji, že statečnost onoho hrdinného mučedníka odměněna bude!« zvolal kněz a zbožně pozdvihnul očí svých k nebi. »Vás Bůh sám posílá, neboť jíž jsem počal o jeho osudu pochybovati.«

Pak několika slovy vypravoval, že on se soudruhy svými

Zouzara na osudné popravíště provázel a co dále se udalo.

»Vy tedy nám můžete, otče duchovní, pověděti, kde lze Zouzara nyní nalézti?« tázal se Tunkl dychtivě.

»Po strašném onom výjevu na popravišti byl dopraven do domu jedné bohabojné paní v Stodě, kteráž ve spojení s mladou dívkou, dcerou to žalářníka stodského, jej ošetřovala a ránu jeho na šíji mu hojila. Od včerejška pak opět byl do dřívějšího žaláře v radnici stodské uvržen!«

»A jaký jest stav nešťastného pána mého?« tázal se stařec, jenž každé slovo duchovního takřka v sebe ssál.

»Nad očekávání dobrý!« zněla odpověď. »Rána v týle nedotkla se žádných šlechetnějších částí těla a bohdá v několika dnech již se zahojí. Bylť kat získán k tomu účelu, aby co nejmírněji si počínal.«

»A jakým způsobem se to stalo?« tázali se jednohlasně Tunkl i Samuel, kteří takovéto jednání katovo pochopiti nemohli.

»Přibylť sem jakýsi přítel nešťastného onoho šlechtice a ten všemožně o vysvobození jeho usiloval!; nyní vsak alte1 sám ve vězení s nám meška. Tem kata uplaltíl a mezi lidem stiodským přívirženioe odsouzenci záslkal, tak že ona hrozná exekuce vykonána býítií nieimdhília. Na svobodu miui ovšem pomoci memolhJ, ale život miu přece zachránil!«

»A kdo jest tento obětovný muž?« tázal se rychle Samuel.

»Neznámť ho blíže, však tuším, že býval sluhou onoho šlechtice. Kolon jest jméno odvážného starce onoho.«

»Jak? Kolon zde na blízku pána svého?« vzkřikl v radostném překvapení Samuel. »Pak Bůh sám nás oba vedl v místa tato!«

A v nejvyšším rozčílení nad potěšitelnou zprávou touto počínal sobě jako šílený, takže Tunkl i kaplan s podivením naň pohlíželi.

»Ty muže onoho znáš, Samueli?« tázal se Tunkl.

»Vždyť je to Kolon, nejvěrnější sluha Zouzarův Ijako jjiá!«

volali stařec a -slzy nadlosti řimuíy ise miu po lících. »Onť tedy pracoval už o vysvobození pána svého a nyní s ním osud jeho sdílí! Ó, pane rytíři, ted už o vysvobození jeho nepochybujte, neboť kde je Kolon, tam brzo pomoc se vyskytne!«

Tunkl byl také příjemně překvapen touto zprávou, jako vůbec počátek podniknutí jeho nad očekávání výborně se mu dařil. Dověděľ se v Plzni takřka v prvním okamžiku, kde dlí mladý Zouzar a v jakých okolnostech; zde na hradě pak seznal i bližší okolnosti uvěznění jeho, jakož i, že jeden z věrných přátel Zouzarových o vysvobození jeho byl pečoval, byť i na ten čas sám svobody postrádati musil. Jíž tím bylo mnoho získáno a nyní mohlo už s větší jistotou dále pokračováno býti.

Proto obrátil se k starému Samuelovi a pravil:

»Bez prodlení odeber se nyní do Stoda a tam především hleď se dopátrati vězení Zouzarova a zdaž bys s vězni nějak se dorozuměti a s nimi ve spojení vstoupiti mohl.«

»Tu nejlépe vám v tom ohledu poslouží dcera žalářníkova ,« přejal rychle slovo duchovní, »kteráž už dříve byla onoho Kolona za kněze převlečeného do vězení šlechticova uvedla, a pak mu po osudné ráně na popravišti tak účinlivě pomáhala.«

»Výborně!« zvolal starý Samuel; »však já se k ní už nějak přitočím a zanedlouho budu s oběma vězni ve spojení.«

»A co se týče oněch žoldnéřů mé setníny,« pokračoval Tunkl dále, »vyhledej jen desátníka Bořka, a tomu potaji pověz, že jej zde očekávám, aby rovněž tajně sem do zřícenin se vkrad, kde mu pak vše ostatní oznámím a pro další naše záměry jej získám.«

»Zcela podle přání vašeho se zachovám,« odpovídal Samuel; »jáť jsem radostí celý omládl, že se nám vše tak výtečně daří, což jest důkazem, že i ostatní úloha naše dobrého konce dojde!«

»Jen opatrně sobě počínej,« napomínal jej Tunkl, a duchovní mu dal ještě některá pokynutí, aby se v městečku

dobře vyznati mohl a dlouhými poptávkami podezření na se neobracel.

»Pak, až budeš se vším hotov,« dokládal duchovní ke konci, »vyhledej nás v této části zřícenin, kde s panem rytířem se opět shledáš. Chodba tato uvede tě do skrýše naší!«

»Vrátím se v průvodu desátníka Bořka,« odpověděl Samuel, »neboť tuším, že ještě dnes budeme moci k hlavní části výpravy naší přikročiti.«

Rytíř Tunkl pak v průvodu kaplana Bílka vstoupil do chodby, aby v tajném úkrytu kněží příchod Samuelův očekával.

Společnost mnichův byla ovšem nad neočekávaným tímto rozmnožením svým překvapena, a ten i onen podezřivě pohlížel na Tunkla, spatřuje v něm možného zrádce a pronásledovníka.

Leč kaplan Bílek brzo v tom ohledu soudruhy svoje uspokojil a rytíře Tunkla jako muže jim představil, který přišel, aby nebohého Zouzara z rukou jeho katanův vysvobodil.

Tu teprve všichni Tunklovi ruce tiskli a k vykonání tak odvážného činu jej pohádali, zároveň rozličné prostředky na ruku mu dávajíce, jimiž by nejlépe cíle svého dosáhl.

Tunkl pak usadiv se mezí hostitele své dal si od nich dopodrobna vše vypravovati, co k vazbě a popravě mladého' Zouzara se vztahovalo.

Kaplan Bílek líčil mu snahy Kolonový o vysvobození Zouzara, jakož i přispění odhodlané dcery žalářníkovy, jež ovšem v poslední chvíli zakročením Vartemberkovým nadobro zmařeno bylo. Pak vyprávěl obšírně o hrůzné popravě a kterakým špůsobem odsouzenec přece ještě při životě zachován byl.

Tunkl několikráte se zachvěl při líčení tomto a seznal nyní už najisto, kterak nesmiřitelným nepřítelem stal se Vartemberk mladému Zouzarovi, že i hanebné smrtí byl jej obětoval. Teprve ted poznával zločinnost skutkův a záměrů Vartemberkových, které v tomto okamžiku v plné bídné nahotě

se mu jevily, a seznání toto dokonalo v něm předsevzetí jeho, že záměrům těmto rozhodně v odpor se postaví. Vysvobození Zouzara mělo působení toto zahájiti.

Proto s dychtivostí očekával návrat starého společníka svého, který ovšem už po několik hodin vzdálen byl a posud o sobě známky života nedával. Arciť byla úloha Samuelova na počátku velmi obtížná, a proto musil Tunkl netrpělivost svou poutati.

Leč krátce po polední bylo slyšeti volající hlas starého Samuela ve zříceninách, a když nato kaplan Bílek vyšel, aby jej do tajné komnaty uvedl, vrátil se za nedlouho se starcem, jenž táhl za sebou muže v ozbrojení žoldnéřském. Tunkl okamžitě poznal v novém tomto příchozím svého desátníka Bořka a také hned proti němu vyšel, aby si především pomoci jeho ujistil.

»Zde jsem, milostivý pane!« zvolal Samuel hned při vstoupení. »A pořídil jsem nade všecko očekávání!«

»Skutečně?« tázal se Tunkl. »Možno se tedy k rozhodnému činu připraviti?«

»Co na nás přijde, ano,« zněla odpověd starcova, v jehož tváří radost se zářila; »jen tuto toho chlapíka si získejte a pak je výhra naše!«

Tunkl obrátil se k desátníkovi a vlídně ruku mu podávaje, pobídnul jej ke stolu, na nějž jeden z mnichův korbel vína byl postavil.

Desátník Bořek, muž to už při letech, byl žoldnéř desaterými válkami prohnaly a hned z Uher od tamní války turecké svému setníkovi bez výjimky oddaný. Cítil se náramně tím poctěna, že mu rytíř pravici svou podal a byl by nyní zaň ještě rychleji než kdy jindy do ohně skočil.

»Hoj, starý hochu,« započal Tunkl, když byl Bořkovi korbel přistrčil; »mohu se v tebe spolehnouti v důležitém podniknutí?«

»Pane setníku, však mne znáte dosti dlouho, že mne ani nepotřebujete k poslušnosti a oddanosti vybízeti!«

»Vím to, vím, starý vousáči, ale tenkrát běží o něco zvláště těžkého. Především však, jak pak jsi spokojen s mým nástupcem v setnině?«

Starý žoldnéř se zamračil.

»Aby ho kat spral! Starý to nevlídník, který kusá ctíi ke svým: Kdema nemá!«

»Tušil jsem to hned, že ti pán ze Stauffachu po chuti nebude. A což ostatní lid?«

»Ten také jej proklíná a přeje si ještě dnes pana rytíře Tunklia nazpět!«

»Bylí byste tedy s to, abyste panu Stauffachovi kousek provedli, který by jej notně mrzel?«

»Desetkrát po sobě, pane setníku!« vzkřikl desátník a oči se mu dychtivostí jiskřily.

»Ale je to kousek proti kázni vojenské!« dokládal Tunkl.

Desátník naň pohlédnul a na okamžik jej pozoroval. Ale pak doložil:

»Pan rytíř Tunkl nikdy nic nečestného neučinil, i tehdáž jistě tak neučiní. Proto vše vykonám, co mi poručíte!«

»I když ti, řeknu, aby ses- ziběhem stal?«

»Panu setníku Stauffachovi chce beztoho celá setnína zběhnouti!«.

»Učiníš tedy vše, co ti přikážu?«

»A kdyby to cokoli bylo, pane setníku! Vše k vaší spokojenosti vykonám, jen když opět pod vaše velení se dostanu.«

»Ve vojště Mansfeldově sotva se to více stane, neboť provedu-Ií svůj záměr, nebude tu mého trvání na dlouho.«

»Nechť jste ve vojště jakémkoli, všude vás budu jako věrný sluha provázeti!«

»Ještě něco, můžeš se také v některé ze žoldnéřů svých úplně spolehnouti?«

»Nejenom v některé, nýbrž v celou setninu!«

»Dobře tedy, vidím, že i na té straně vše se ke zdaru

našemu schyluje.«

»A v čem záleží moje úloha, pane setníku?«

»Není to napohled nic těžkého, starý vousáči! Musíš se totiž o to postarati, aby ses dnešní nocí s několika úplně oddanými žoldnéři dostal na stráž do radnice k vězení, kde onen k smrtí odsouzený šlechtíc se nalézá.«

»Ah, je to tentýž chlapík, k vůli němuž celá naše setnina v tom hnízdě se povalovati musí!«

»Mluv s větší úctou o šlechtici onom, je to můj nejlepší přítel!«

»Ah, to je jiná; odpusťte, pane setníku! Mně to jen tak vyklouzlo!«

»Můžeš to tedy způsobiti, aby jen věrný lid onu stráž zastával?«

»Nic lehčího než to, pane setníku! Vždyť každý se strážím jak může vyhýbá a mílerád mi každý soudruh tu nemilou úlohu přepustí, kdyby neměla právě mne trefiti.«

»Dobře tedy, vyber si jen spolehlivý lid na noc do radnice a před půlnocí mne tam očekávej. Přicházím, abych přítele svého z hanebné vazby oné vysvobodil!«

Desátník vyvalil oči na Tunkla.

»Ale vždyť zaň pán ze Stauffachu musí svou hlavou ručiti!«

»Nechť ručí, já se také za vysvobození přítele svého hlavou zaručil!«

»Ah, pak je to jiná! Pán ze Stauffachu ať si to potom zodpoví, jak chce! Já stojím při svém setníkovi!«

»Také ti to nebude ke škodě, starý hochu! Nejen že pomůžeš překaziti hanebný zločin, ale i do budoucností postavení své pojistíš!«

»Pak jsem váš, s tělem i duší váš, pane setníku! Stane se, jak si přejete. V noci nebude nikoho jiného v radnici na stráži, nežli mne se samými věrnými chlapíky, kteří rovně jako já pro rytíře Tunkla do ohně půjdou!«

»Víš teď, oč běží, a jaké opatrnosti k tomu potřeba, aby podniknutí moje se zdařilo. Před půlnocí sám do radnice se dostavím, a o to ostatní se prozatím nepotřebuješ dále starati! Chystej se však se mnou zároveň na dalekou cestu odtud!«

»Juchhe! Nová dobrodružství zas nastávají a líného živobytí v táboře a v onom hnízdě Stodě bude teď pojednou konec!«

»Výskání si nech, až budeme za hranicemi bavorskými; nyní se zase vrať a vše připrav, jak jsem ti nařídil!« ; V

Desátník po vojensku pozdravil a odcházel. Ještě zdaleka bylo veselé prozpěvování jeho slyšeti.

Na to se obrátil Tunkí k Samuelovi, jenž radostí stále si ruce mnul, a tázal se ho:

»Nu, a nyní ty vypravuj, starý, kterak jsi v Stodě pochodil!«

»Jak jsm už pravil, milostivý pane, nad očekávání výborně!«

»Viděl jsi snad dokonce Zouzara ve vězení jeho?«

»To ne, tak rychle to za bílého dne a pří četných strážích v radnici nejde, ale zato jsem klíč k vězení jeho nalezl.«

»Smluvil ses tedy s dcerou žalářníkovou? bude í dále Zouzaroví k útěku nápomocna?«

»I toť se rozumí; čiperná to holčina, jež by pro pána mého život dala, ač za to od mručivého' otce svého mnohé příkoří snášeti musí. Nalezl jsem ji u oné matrony, kam Zouzar s popraviště odnesen byl a kde jej po dva dny léčili. Vysvětlil jsem jí, proč vlastně přicházím, a byla radostí všecka bez sebe, že konečně přece nešťastný pán můj z rukou svých katanů vyvázne. Slíbila ihned účinlívou pomoc svou a tak jsem s ní vše k nastávající noci ujednal. Nyní když váš lid, pane setníku, před vězením na stráži státi bude, je to pravá hračka, Zouzara a Kolona vysvoboditi.«

»Pakli jen Zouzar obtíže útěku tohoto vydrží? Jaký jest nynější stav jeho?«

»Vydrží, milostivý pane, vydrží; ujišťovalať mne Razárka — tak se jmenuje ta hodná dívčina — že pán můj už dobře na nohou se drží; rána na krku nebyla nikterakž hluboká a již prý se zacelovati počíná. Jakási mast oné matrony mu výborně posloužila. A ostatně naděje na brzké vysvobození mu zajisté nových sil dodá!«

»Ví tedy o našem úmyslu?«

»Aspoň Rozárka slíbila se o to postarati, aby se to ještě během tohoto dne dověděl. A jsem přesvědčen, že ta holka svému slovu dostojí!«

»Výborně, vše se schyluje k tomu, že se nám podniknutí naše podaří!« zvolal Tunkl a chopív se se poháru připil na zdar příštího podniku.

Také mnichové a kaplan jeho Bílek, kteří rozprávku Tuklovu s oběma muži s největším účastenstvím byli-sledovali, radost svou nad těmito dosavadními prospěchy projevovali.

Nato bylo ještě rozličné umlouváno a když zase k večeru se schylovalo, musil se starý Samuel do Stoda odebrati.

»Vyhledej tam opět Bořka, aby dostatečný počet koní obstaral, což mu ovšem snadno bude. Ti pak ať čekají kdesi za městem na druhé straně, abychom co nejrychleji přes bavorské hranice se dostali. První dobu musíme mimo vlast ztrávíti, a až celá událost stodská. opět poněkud v zapomenutí přijde, pak znovu se vrátíme, abychom další výboj proti Vartemberkovi počali.«

»Mne a Kolona nikdo nepohřeší, pane setníku,« odvětil Samuel; »já se starým adeptem vrátím se buď do Prahy neb na Kumburk, tam budeme, tuším, pánu svému k většímu prospěchu než v cizině.«

»Čiň, jak za dobré sám uznáš; ale střež se nepřátel pána svého!«

»Ó, milostivý pane, však už znáte starého Samuela, že tak brzo lapiti se nedá. Pan Vartemberk, tuším, brzo přítomnost

naši pocítí!«

»To odlož prozatím na doby pozdější; teď běží o přítomnost, a proto spěš, abys ve Stodě všecky přípravy k útěku zařídil. A až vše zařízeno bude, pak vrať se sem a před půlnocí svou prácí započneme!«

Starý Samuel, jenž jakoby nových sil nabýval, odkvapil a rytíř Tunkl ulehl na houní, aby po několik hodin spánkem k nastávajícímu podniknutí se posilnil.

Mohlť tak s uspokojeným vědomím učiniti, neboť byl přesvědčen že plán jeho je dobře zesnován a že se každým způsobem zdařiti musí.

Mnichové opět vysílali vroucí modlitby k Nejvyššímu za zdar záměru šlechetného, jímž katolický šlechtic z rukou odpůců svých náboženských vyrván býti měl.

Po několika hodinách, když už šerá noc byla celou krajinu ve svůj závoj zahalila, vrátil se zase starý Samuel a podával rytíři Tunklovi svou poslední zprávu.

»Bořek je v okamžiku tomto už na stráži v radnici a Rozárka také jíž oba vězně uvědomila o brzkém příchodu našem.«

»Netuší tedy nikdo záměr náš dnešní noci?« tázal se Tunkl.

»Ani v nejmenším; ve Stodě už všecko odpočívá, a pan setník Stauffach ani ve snu netuší, že vy jste mu tak blízko?«

»A jakž je s koni? Obstaral i tyto Bořek řádně?«

»I to je v pořádku, pane setníku; před hodinou vyvedli dva žoldnéři Bořkovi šest svých koní na předměstí Týnské, kudy k Horšovu Týnu na cestu se vydáme a tam budou příchod náš očekávat. I naše dva koně dříve v onu stranu odvedu, načež bez prodlení vás do městečka a radnice provodím!«

Učinil, jak byl mluvil, a svedl oba koně s nevysokého chlumu, na němž zříceniny hradu Vrabíny se rozkládali, a obrátil se s nimi v onu stranu, kde už řečení dva žoldnéřové s ostatními koňmi čekali.

Starý Samuel byl už v celé krajině okolní znám jako ve své

vlastní domovině a přirozený pud jeho vedl jej vždy nejlepší a nejkratší cesty vyhledávati.

A když k půlnoci se blížilo, tu pak ve společnosti rytíře Tunkla naposled opouštěl zříceniny hraduVrabiny, kde oba bylí tak vítaný útulek a neočekávané přispění nalezli.

Oba se srdečně rozloučili s hostiteli svými a kaplan Bílek provázel je až do údolí, další kroky jejich žehnaje a zdar podniknutí jích jim přeje.

Zticha vešlí do městečka, kde ani nejmenší stopy života se nejevily. Obyvatelstvo stodské bylo už v hluboký spánek pohříženo, na stráže pak pan setník ze Stauffachu ani nepomyslil. Měl' na tom dosti, když jen radnici a vězení její strážemi opatřil.

Postranními uličkami vedl opatrný Samuel Tunkla k zadní části radnice, kde u vedlejších jedněch dveří měla jej žalářníkova dcera Rozárka podle úmluvy očekávati.

Brzo Samuel ustanovené dvéře nalezl a pozorně se po celém okolí rozhlédl. Všude panovala hluboká tma, nikde žádný hlas se neozýval a jen hučení studeného větru zimního okolní ticho přerušovalo.

Když takto se přesvědčil, že žádné nebezpečí nehrozí, zatleskal Samuel třikrát dlaněmi a zanedlouho podobné trojí tlesknutí za dveřmi se ozvalo.

»Dívka je na stráží, přicházíme v pravý čas!« pravil zticha Samuel, a hned na to se dvéře zlehka otevřely.

Oba pozdní chodcové vklouzli dovnitř a brzo dvéře zase za nimi zapadly.

Nikdo posud ani slova nepromluvil a všickni tři kráčeli rychle ku předu tmavou chodbou, na jejímž konci lampička se kmitala.

Rozárka — neboť ona to byla, která Tunklovi a Samuelovi postranní dvéře do radnice otevřela — vždy jen rukou kynula, aby oba chodci co nejtišeji kráčeli, k čemuž také tito oba co nejvíce se přičiňovali.

Konečně zahnuli do chodby, jež k vězení vedla, a kterou už z dřívějších dob dobře známe, jenže Rozárka tehdáž s druhé strany do ní vstoupila.

Tu stál za rohem desátník Bqrek a zdálo se, že příchozí již s netrpělivostí očekává.

Tunkl přikročil hned k němu a rukou mu srdečně potřásl.

»Nuž, je povětří čisté? Můžeme se toho bez obavy odvážiti?« tázala se ho zticha.

»Beze všeho strachu, pane setníku! Jen popíliti si musíme!« zněla odpověď.

Mezitím došlí až k oněm dveřím, které k stupňům vedly a u nichž dva žoldnéři na stráži stáli. Tunkl poznal v nich dva staré veterány ze své seíniny a k nim promluvil několik vlídných slov.

Rozárka pak spěchala jako rychlonohá srnka dolů a v témže okamžiku bylo již také z dolejška slyšeti rachocení žalářních klíčů.

Bořek zůstal se žoldnéři nahoře, rytíř Tunkl se Samuelem pak ubírali se po stupních dále k vězení, před nímž ještě jeden žoldnéř na stráži stál, jenž však nyní bez prodlení vzhůru k desátníkovi se odebral. Podobně učinil poslední žoldnéř, jenž měl stanovisko svoje na konci chodby u dvora a tak byla celá stráž již pohromadě.

Nyní jen ještě o oba vězně běželo, aby vše na útěk se dáti mohlo.

Zouzar i Kolon, kteří oba v téže nám jíž známé kobce vězení byli, musili již na osudný okamžik iento připraveni býti, neboť sotvaže slyšeli zarachocení klíčů v zámku, již oba z chatrného lože se vzchopili a otevření dveří očekávali.

Udýchaná a s tlukoucím srdcem vešla statečná dcera žalářníkova do vězení.

»Jíž jsou zde!« zvolala v radostném pohnutí. »Tenkrát se vám útěk spíše podaří!«

»Děkují ti, hrdinná děvo!« pravil Zouzar a podával Rozárce

pravici svou. »Tehdáž by hříchem bylo, kdybych neměl ruky pomocné přijmouti!«

Také Kolon dívce děkoval za obětovné přispění její, ale vtom již starý Samuel vrazil do vězení a k nohoum Zouzarovým se vrhl.

Tunkl následoval.

»Ty zde, starý věrný Samueli!« zvolal Zouzar v nejvyšším překvapení. »A vy, pane rytíři Tunkle? Ó, jakž jsem starému příteli otce svého povděčen!«

A podával Tunklovi pravici, kterouž tento stisknul.

»Je vám možno dalekou cestu nastoupiti?« tázal se Tunkl a pohlížel soustrastně do bledé tváře Zouzarovy.

»Neobávejte se, pane Tunkle; stav můj to úplně připouští. Rána na krku se jíž zaceluje a jiné pohromy na sobě nemám!«

A na dotvrzení svých slov točil hlavou na vše sírany. Krk měl hustým šatem obvázaný, pod nímž byli hojivé masti.

Také Kolon přisvědčil, že není se čeho obávati a pobízel k rychlému odchodu.

V podobném smyslu projevil se také Tunkl a hned na to celá společnost zase z vězení nahoru po stupních se ubírala.

V chodbě kázal Tunkl Bořkovi a žoldnéřům jeho, aby onou chodbou k postranním dveřím radnice kvapili a vyšedše ven celé okolí prohlédli, zdali se nelze nějaké zrady obávati. Bořek měl pak o tom co nejrychleji zase zprávu přinésti. Mezitím čekali ostatní v temně osvícené chodbě a city svoje i pohnuí sobě navzájem sdělovali.

Rozárka chtěla se tu od vězňův odloučiti, ale Zouzar s překvapením se jí tázal:

»Jak, ty jediná chceš zde zůstati, abys na sebe shromáždila všecku zuřivost nepřátel mých? Nikoli, i ty musíš s námi prchnouti, právě jako oni žoldnéřové činí, a ti přece takové viny na sobě nenesou, jakou ty jediná v očích mých nepřátel na sebe jsi uvalila!«

Rozárka se po slovech těch zarděla a radostný blesk

vysvitnul z oka jejího.

Také všickni ostatní a zejména Kolon naléhali na statečnou děvu, aby rady této uposlechla, načež po nějakém zdráhání svolila.

Dříve však vběhla ještě s klíči do komnaty svého otce, aby prý jej v žádné podezření neuvrhla, že by on též byl k útěku vězňův přispíval, a hodívši přes se velký šátek a kápi na hlavu, vrátila se v několika okamžicích k ostatním, právě když desátník Bořek s druhé strany přispěchal s oznámením, že celé okolí radnice je liduprázdné a že žádné nebezpečí útěku jejich nehrozí.

Nato dalo se vše neprodleně v pochod a brzo vystoupilí z radnice, jejíž dvéře Rozárka opatrně zavřela.

Pak po dvou ubírali se v onu stranu, kudy je Bořek vedl,

Zouzar kráčeje vedle Tunkla po několika kročejích hluboce sobě povzdychnul a přidušeným hlasem pravil:

»Na svobodě! Na svobodě tedy! Běda nyní nepřátelům mým! Běda především tobě, Vartember ku!«

Pak zase v hluboké mlčení se pohřížil, jež nikým přerušováno nebylo. Každý spěchal, jen aby z městečka a dosahu nepřátel se dostal, což se také za nedlouho podařilo.

Po celé cestě nesetkali se ani s živou duší, nikde nejevily se žádné známky života a neproniknutelná tma halila vše v černý závoj svůj.

Po zříceninách několika domů, které u polozbořených planěk městských stály, dostali se do příkopu a po krátkém namáhání na druhou stranu, kde nízké domky předměstí Týnského se táhly.

Zde převzal zase vedení starý Samuel, neboť jen jemu bylo známo, kde koně jejích pod dohlídkou obou žoldnéřů stálí, a v tu stranu také celý průvod zamířil.

Zanedlouho ocitli se na ustanoveném místě, bez prodlení vsedalo vše na koně, Samuel vyhoupnul Rozárku za sebe na sedlo a v několika okamžicích vzkřikl Tunkl: »Ku předu!«

Každý jezdec pobídl koně a zakrátko duněla země pod jejich kopyty.

Zouzar ještě jednou obrátil se v onu stranu, kde Stodo leželo, a vítr zanesl k Tunkloví zvolání jeho: »Běda vám, katané mojí!«

Pak vše v temnu nočním zmizelo, aniž by v Stodě kdo útěk tento byl tušil.

Ale ani teď ještě nebyl vysvobozen a nová zkouška měla Zouzarovi nastati.

Cesta vedla totiž celý průvod po silnicí k Horšovu Týnu, kam s časným jitrem dorazili. Rychlá jízda a ošklivé zimní počasí nutily Tunkla, aby v hostinci zastavil a tam nejen koním odpočinku dopřál, leč i Zouzarovi lékařského přispění zjednal.

Bylať se mu totiž prudkou jízdou a otřásáním těla sečná rána na krku poznovu otevřela, a silně krvácela. Obvazek na krku byl již všecek krví zbarven a nezbývalo jiné, než zastaviti, Kolon pak měl další krvácení přerušiti.

Město Horšův Týn bylo tehda opevněné a za tak časného jitra nebyla brána městská ještě otevřena.

Jezdci musili tedy nějakou dobu čekati a pak teprve byl jim vjezd do města otevřen.

Ve bráně pozoroval rytíř Tunkl několik žoldnéřů v barvách stavovského vojska Mansfeldova a již toto seznání jej poněkud znepokojovalo.

Ale nemohlť se dlouho nepříjemnou myšlénkou touto zabývati, neboť Kolon pobízel k rychlému kvapu, aby co nejrychleji do někerého hostince se dostali.

Na náměstí vjeli do budovy, která už z daleka co hostinec se jim jevila, a Tunkl kázal hostinskému, aby jemu a průvodčím jeho zvláštní pokoj kdesi v ústraní vykázal.

»Právě takový pokoj mi ještě zbývá v zadní části domu, milostivý pane,« odpovídal hostinský s úklonkem; »v přední částí mám už vše obsazeno.«

»Je zde tedy tolik hostů?«

»Ano, včera nenadále sem přijeli dvě setníny stavovského voiska, a důstojníci jejích se v mém skrovném domě uhostílí.«

Čelo Tunklovo se na zprávu tuto poznovu zakabonilo.

Což měli osudem určeno, aby v poslední okamžik sami nepřátelům svým v ruce vběhli?

Drsně obrátil se zase k hospodskému a pravil:

»Rychle nás tedy do onoho pokoje uveď, ale oněm důstojníkům o našem příchodu se nezmiňuj!«

»Jak milostivý pán poroučí; jsouť ostatně páni důstojníci po včerejší hostině ještě v hluboký spánek pohříženi,«

Na to odváděl ryíře Tunkla s Kolonem a Zouzarem přes dvůr do zadní části své budovy, která s rozsáhlou zahradou sousedila.

Na dvoře právě odváděli žoldnéři svoje koně do stáje a Tunkl povolal k sobě desátníka Bořka, jemuž polohlasně kázal, aby nikdo ze žoldnéřův nevycházel a vůbec nikomu se nezjevoval, neboť prý snadno lze se nějaké zrady nadíti.

Bořek slíbil, že tak učiní a Tunkl odcházel za ostatními, kteří právě do šeré jakési chodby vstupovali. Po neméně tmavých schodech uvedl je hostinský do ustanovené komnaty, jejíž dvě úzká okna do zmíněné zahrady vedla.

Zde počal se nyní Kolon ranou Zouzarovou obírati, kdežto starý Samuel oheň v krbu rozdělával. Rytíř Tunkl těšil se zase džbánem vína, jež po takovem nočním namáhání dvojnásob radostněji byl uvítal, a pohřížil se pak v myšlénky, jež však asi příliš veselé nebyly, jak se z jeho zamračeného čela, staženého obrví a zaťatých rtů souditi mohlo.

Chvílemi pohlížel na mladého šlechtice, u něhož teprve nyní byla se neobyčejná slabost dostavila, takže na lože ulehnouti musil, aby se k další obtížné cestě aspoň poněkud zotavil. Bezděčná zastávka tato byla ovšem Tunkloví velmi nemilá, ale musil se podříditi nutnosti. Kolon totiž prohlásil, že za těchto okolností nelze na další cestu ani pomysliti, nemáli se život mladého šlechtice vydati v šanc.

To rytíř Tunkl také nahlížel, neboť teprve nyní byla se Zouzaroví horečka dostavila, která úplně na lože jej uvrhla, s něhož tak brzo povstati nemohl.

»Co však počíti v hnízdě tomto, kde snad nepřátelí obklopení jsme?« prohodil Tunkl, když byl zprávu Kolonovu o stavu mladého Zouzara vyslechl. »Zde nejsme ani hodinu bezpečni před vyzrazením, a čert nám byl dlužen, že Mansfeld právě včera vojenskou obsádku do Horšova Týna vyslal!«

»Nezbývá jiné pomoci, než před důstojníky těmito se ukrývati!« namítal Kolon; »a pak s večerem samí odtud na cestu s vydáme.«

»Ručíte za to, že Zouzar bude moci večer opět na kůň vsednouti?«

»Myslím, že ano,« zněla odpověď Kolonová, »neboť spánek tento, do něhož byl právě upadl, velice jej posilní a návaly horečky umírní.«

»Nuž dobře tedy, běží nyní než o to, aby i můj Bořek s ostatními žoldnéři taktéž neviditelnými se stali!«

»To však půjde v hostinci tomto po celý den velmi těžko!«

»Proto se musí odtud odebrati, než důstojníci a sluhové jejích se probudí.«

Nato se obrátil Tunkl k Samuelovi, jenž mezitím byl k loži Zouzarovu přisedl a útrpně na pána svého pohlížel, a pravil k němu:

»Samueli, sejdi dolů a přiveď mi Bořka nahoru, abych mu dal potřebné k odjezdu rozkazy.«

Stalo se tak a zanedlouho stál desátník před rytířem Tunklem,

Tento mu vysvětlil stav věcí a vylíčil nutnost toho, že se musí se svým lidem neprodleně odebrati z Týna, nemáli četným průvodem tímto pozornost k hlavní osobě obrácena býti.

To také Bořek nahlížel a slíbil, že docela dle rozkazu se zachová.

»Vyjedeš odtud ke Klenci a tam nás dnešní nocí očekávej; místo ono není od bavorských hranic už ani hodinu vzdáleno, a tam nám jíž žádné nebezpečí hroziti nebude. Jen hleď, starý hochu, abyste se co nejméně nápadně odtud ven dostali.«

»Nestarejte se, pane setníku,« odpovídal starý vousáč; »ani památky po nás v Týně nezůstane. Ve čtvrthodince máme toto hnízdo za zády! — Co však počneme s tou děvou, která posud dole mezi námi meškala?«

»Pravda, na tu jsem už úplně zapomnělí« zvolal Tunkl a bouchl se do čela. Pak doložil obrácen jsa k Samuelovi: »Běda, starý, běž a přiveď ji do naší společností; ta se žoldnéři odjížděti nemůže a teprve večer se zase s námi na další cestu vydá!«

V několika okamžicích byla Rozárka nahoře a ubytovala se se starým Samuelem v předsíni, kdežto Tunkl a Kolon v komnatě Zouzarově zůstali.

Bořek přijal ještě poslední rozkazy rytířovy a zanedlouho bylo slyšeti jej i s ostatními žoldnéři odjížděti.

Odjezd tento nezpůsoboval žádný povyk v městě, neboť ranní doba byla posud málokoho z obyvatelstva městského na ulici vyvolala, a mimo to hustá mlha podporovala ještě vydatně jejich nenápadný odjezd.

Také v hostinci si toho mimo hstínského a podomka nikdo více nevšiml a teprve po dlouhé době počal se v domě a zejména v přední jeho části značný ruoh ozývati. Tunkl ká?a! hostinskému, že chtějí sobí po roční jízdě odpočinouti a tudíž neměl je nikdo v spánku jejich rušiti.

A zanedlouho skutečně Tunkl v širokém svém křesle v hluboký spánek se pohřížil, a příkladu jeho také Kolon brzo následoval, neboť i po přestálých útrapách posledních dnů a prudké jízdě této noci velké schvácení údů cítil. Jen Samuel a Rozárka zůstali na stráží a zejména u tohoto starého věrného sluhy se zdálo, jako by nechoval žádné touhy po spánku a jako by sen mu byl jen zcela vedlejší potřebou.

Mohly takto asi dvě hodiny uplynouti, an tu do dvora hostince vjel jezdec, jehož zpocený kůň svědčil, že vykonal prudkou jízdu. Hodiv otěže hostinskému, jenž hned byl přikvapil, zvolal:

»Uveďte mne rychle k veliteli zdejší obsádky, jenž prý zde ubytován jest!«

»Právě pan setník se probudil a dám vás hned u něho ohlásiti.«

»Není žádného ohlášení třeba!« vzkřikl nevrle jezdec. »Jen mne bez prodlení uveďte k panu setníkovi: má zpráva netrpí žádného odkladu!«

A otočil hostinským ke schodům do hořejšího patra vedoucím a sám za ním pospíchal.

V několika okamženích stál před setníkem, jenž právě s lože se pozvedal.

Velká tabule v komnatě jeho svědčila zbytky svými dostatečně, že se tu pozdě do noci jakási pítka odbývala.

Setník byl nad tímto časným rušením rozhořčen, ale brzo mrzutost jeho zmizela, když posel oznamoval zprávu setníka ze Stauffachu, že k smrtí odsouzený »zrádce stavovského vojska« katolický šlechtic Zouzar z vězení stodského minulé noci uprchl a podle všech známek silnící k Horšovu Týnu se na útěk se dal. Po něm a průvodčích jeho mělo tedy usilovně pátráno býti.

Rovnýma nohama vyskočil teď setník s lože svého a jal se proklínati uprchlíka, kterýž jej byl z klidu jeho vybouřil.

»Zde nevím ještě o ničem,« pokračoval, »a svolám hned ostatní důstojníky, aby se po něm pátralo. Několik mužův ať vsedne na koně a rozletí se po okolní krajině; a jestli ten prokletý zrádce v tuto stranu zamířil, pak nám tak snadno neuklouzne!«

Důstojníci byli svoláni a nařízeno jim, jak se v té věci zachovati mají.

Sotvaže tito se dověděli, oč tu běží, vystoupil jeden z nich a

oznamoval, že ráno stál na stráži ve bráně, kdež tlupa jezdců po silnicí od Stoda přijela, že však zase za nedlouho město opustila,

»To jsou oni!« vzkřikl setník a posel stodský přísvědčoval. »Hned na kůň a rychle za nimi! Nemohou daleko býti!«

Důstojníci spěchali rozkaz tento vyplniti a poněvadž každý se domýšlel, že ranní příchozí byli už zase hostinec opustili, byla pozornost žoldnéřův a důstojníkův v jiné strany obrácena, kdežto stíhaný s nimi pod jednou střechou byl.

Na okamžik se tedy bouře zase zatáhla, ale nebylo pochybnosti, že opět co nejdříve strhnouti se mohla. Neboť jakmile i sám hostinský se dověděl, že běží o stíhání onoho šlechtice, jenž byl ráno se žoldnéři do hostince přijel, musilo pak i setníkovi se donésti, že pouze žoldnéřové dům opustili, kdežto šlechtíc sám s ostatním průvodem svým posud v zadní budově hostince meška.

A očekávaná událost tato se také až příliš brzo dostavila.

Hostinskému nemohlo totiž ujíti, kam náhlý odjezd stavovských žoldnéřů směřuje a brzo se od pozůstalých dověděl, že oníno soudruhové stíhají uprchlého katolického šlechtice, jenž před nedávném byl dům opusíl.

»Ale vždyť on sám ani neodjel!« zvolal hostinský, když pravý sběh věcí seznal. »Tenť dobře vyspává tamto nahoře! Pouze lidé jeho odtud odjeli,«

»Rychle nahoru s tou zprávou k panu setníkovi!« volali žoldnéřové. »Chytíme tedy ptáka v domě, kdežto jej kdesi po lesích hledají!«

V několika okamžicích dověděl se setník od hostinského, že hledaný uprchlík je posud v domě.

»Ale u sta hromů! Co jste mí to dříve neřekl?« zvolal divoce setník a vyskočil jako litý tur. »Kde vězí ten jezovitský náhončí, ať sám se ho zmocním! Pět mužů ať mne provází!«

»Já hned milostivého pána k oné komnatě uvedu!« odpovídal hostinský pokorně.

Setník dal se hned se žoldnéři za ním, jako by ani okamžiku ztratiti nechtěl, a brzo stálí všichni přede dveřmi komnaty, jež vedla k síni, v níž Tunkl se Zouzarem se bylí ubytovali.

Zrádce hostinský netroufal si blíže přikročiti, nýbrž jen rukou na dvéře ukázal.

Setník pádnou pěstí udeřil na uzamčené dvéře, jež pod ranami těmito sténaly.

»Kdo to?« ozval se zvnitřku hlas starého Samuela, jenž, jak vědomo, s Rozárkou v předsíní meškal.

»Ve jménu zákona otevřete!« vzkřikl setník divokým hlasem.

Uvnitř nastalo ticho.

Po nějaké chvíli setník poznovu na dvéře zabouřil a hrozil, že je dá násilím vypáčiti, pakliže mu okamžitě otevřeno nebude.

V tom však také již dvéře náhle se otevřely a na prahu objevil se rytíř Tunkl s vytaseným mečem v rukou.

»Kdo se odvažuje takto do mého bytu se vdírati?« vzkřikl hlasem hromovým, jako by před svou vlastní setninou stál.

Setník jako omráčen ucouvl při zjevení se setníka Tunkla, soudruha to svého z tábora Mansfeldova, na několik kroků nazpět a zvolal:

»Toť rytíř Tunkl! Přísambohu! Toť on sám!«

»Ano, pane Jizbický! Setník Tunkl, který se diví, že k němu soudruh jeho takovýmto způsobem vchází!«

»Toť však omyl!« vzkřikl zase setník, jejž Tunkl byl Jízbíckým nazval, a obrátil se pak k hostinskému se zlostným výrazem v tváři: »Tys nás obelhal, ničemný padouchu! Šlechtic tento je setník Tunkl, jejž znám jako sebe sama, a nemůže tudíž oním uprchlíkem býti!«

Hostinský chtěl něco odpověděti, ale setník rozkvašen jsa, že měšťák tento opovážil se důstojníka stavovského vojska vydávati za uprchlíka k smrti odsouzeného, kázal mu, aby okamžitě se odstranil a také svým žoldnéřům kynul, aby opět

odešli.

Na to zdvořile žádal Tunkla za odpuštění, že jej byl takto nemile vyrušil, a divil se jen, že soudruha svého právě zde nalézá.

»Jáť myslil, že hodláte svou dovolenou ve společnosti pana Vartemberka ztrávíti, a nyní vás právě na opačné straně české země spatřuji!«

»Nebavilo mne nic u Vartemberka, a proto se hodlám do Bavor podívati, kde mám příbuzné!« zněla odpověď Tunklova, a to tak chladně, že očividně znáti bylo, kterak sobě přeje, aby rozmluva tato co nejdříve přerušena byla.

Setník Jizbický to také pozoroval a proto praví«

»Pohár vína ale spolu přece vyprázdníme, než odtud odjedete, pane Tunkle; jeť mi věru společnosti v tomto strašlivém hnízdě potřebí!«

»Budu vám k službám, pane Jizbický,« odpověděl Tunkl zívaje, »jakmile jen po noční jízdě sobě poněkud odpočinu. Hodlámf se zde až do večera zdržeti.

Setník s novým ujišťováním přátelství nato odešel.

Tunkl se vrátil do své konmnaty, kde všickni s dychtivostí nemalou návrat jeho očekávali.

»Mračno se naštěstí přehnalo bez bouřky!« zvolal Tunkl, vrhaje sebou do křesla a meč svůj do pochvy zastrkuje.

»A kterak se to stalo? My očekávali jíž to nejhorší!« mluvili všichni najednou.

»Byl to setník z vojska Mansfeldova a ten ovšem mne znal! Není již pochybnosti, že nás Stodští pronásledují, a běží teď o to, abychom je na nepravou stopu uvedli. Šelma hospodský tuším nás prozradil a mám v úmyslu než odjedu náležitě jej za tuto přátelskou ochotnost potrestati!«

»Kterak jen z osidel těchto se dostati?« mluvil Samuel jakoby sám k sobě,

»Já vyšetřím, jak vlastně naše věc stojí,« ujal se zase slova rytíř Tunkl, »a podle toho budeme pak dále jednati. Setník

Jízbický musí mi vše pověděti a pak další útěk svůj dle toho zařídíme. Každým způsobem hleď se, Samueli, po domě a po okolí rozhlédnouti- Budeť nejlépe, když co nejméně nápadně z tohoto doupěte vyvázneme!«

Samuelovi se zajiskřilo v očích a samolibý úsměv se objevil kolem rtů jeho,

»Však já již nějakou díru naleznu!« odpověděl stařec, jenž nyní opět byl ve svém živlu.

A neprodleně se přikročilo k jednání, neboť nesměli ani okamžiku ztratiti.

Zouzar byl posud v hluboký spánek pohřížen, Tunkl sešel dolů do dvora a vzal Samuela s sebou, aby jej domácí lid za sluhu jeho považoval, Kolon pak s Rozárkou nahoře v komnatě se uzamkli majíce přísný rozkaz, aby nikomu neotvírali, pokud Tunkl neb Samuel se nenavrátí.

Hostinský musil Tunkla uvésti k setníkovi Jízbickému a po cestě nahnal mu rytíř pořádného strachu, že se opovážil jej za trestuhodného uprchlíka vydávati.

S hlubokými úklonky prosil hostinský za milostivé prominutí úmyslu tohoto, ale Tunkl odstrčil jej jednou ranou do masitého boku jeho, takže div k zemí se neskácel, a vešel k Jizbeckému, jenž už zase s několika nižšími důstojníky seděl za stolem.

Potěšení jeho nad příchodem Tunklovým bylo nesmírné a chuť jeho k pití se nyní zdvojnásobila.

Také onen jízdný posel ze Stoda do Týna vyslaný byl přítomen a protož bylo Tunklovi snadno o celém sběhu věcí se dověděti a podle toho další plány svoje kombinovati.

Mezí jiným se také dověděl, že vyslaní žoldnéři, kteří uprchlíky stíhati měli, nazpět povoláni a v jiné strany vysláni byli. Cesta ke Klenci a k bavorským hranicím byla tedy volná a na ten čas nebylo- se žádného nebezpečí obávati.

Plán Tunklův byl nyní prostý. Vylíčil útěk Zouzarův po svém náhledu, při čemž hlavní váhu na to kladl, že on nutně v

jiné sírany se obrátiti musil a že zde tedy všeliké pronásledování marným jest.

Vínem rozjaření důstojníci přizvukovali slovům těmto a k vyzvání Tunklovu oddali se nyní dokonce holdování, v němž ovšem mistra svého nalezli, neboť Tunkl k tomu čelil, aby zbavil celou společnost smyslů.

Při známé jeho povaze, která i při největších pitkách hlavu jasnou mu zachovávala, úmysl tento se mu ovšem výborně podařil. Již v několika hodinách nebyla společnost smyslův svých schopna, a Tunkl s triumfem pohlížel na zpilé důstojníky, kteří mu ovšem žádných překážek na obmýšleném útěku klásti nemohli a ani nechtěli. Divoká veselost zmocnila se všech, a výjevy, jaké jsme u důstojníků vojska Mansfeldova už častěji měli příležitost pozorovati, opětovaly se i nyní. Vína tekly plné proudy, mnozí již po křeslech neb dokonce po zemi se váleli a málokterý byl s to, aby srozumitelné a rozumné slovo pronesl. Kdyby sám Dampierre s vojskem císařským byl v tomto okamžiku do Horšova Týna vtrhl, byl by celou obsádku stavovskou a především její důstojníky beze všeho odporu v zajetí své dostal. Ale císařští byli daleko na jihu českém zaměstnáni a protož Mansfeldští nepotřebovali se útoku neb přepadnutí jejich obávati. Bezstarostně oddali se pitce, jak už tehdáž mrav a zvyk u vojska přinášel, a nikdo nepomýšlel na budoucnost.

Tohoto okamžiku konečně použil rytíř Tunkl, aby z bezvědomé společnosti své se odstranil a na rychlý odjezd z Týna se připravil.

Mohloť snadno ještě během tohoto dne nové poselství ze Stoda přibyti a pak bylo mnohem tíže pronásledovníky oklamati, jak se nyní šťastně bylo podařilo.

Spěchal tedy, pokud mu těžké jeho nohy stačily, z hodovní síně a ve dvoře křikl na hospodského, aby připravil koně jeho k brzkému odjezdu.

Hospodský nechoval již žádného podezření k Tunklovi, an

jej viděl v tak důvěrné společností se setníkem stavovského vojska, a proto nemeškal, aby rozkaz Tunklův co nejrychleji vykonal.

Tento pak ubíral se ke svým soudruhům a zastal starého Samuela na stráži číhajícího.

S tajemnou tváří uváděl rytíře do komnaty a polohlasně oznamoval mu:

»Našel jsem výbornou cestu k útěku, pane rytíři; tuto oknem se dostaneme do zahrady, která se táhne až ke zdi městské; přes tu pak snadno do parkánu seskočíme a jsme na svobodě, aniž by kdo co pozoroval !«

»Není už potřebí zadních dvířek, starý hochu!« usmál se Tunkl a položil mu ruku na rameno. »My vyjedeme zcela zřejmě odtud přes náměstí a nikdo nás nebude ve bráně zdržovati.«

Samuel vyvalil oči na zprávu tuto a také Kolon, jenž byl právě z komnaty Zouzarovy do předsíně vyšel, vrtěl hlavou.

»Nepochybujte více o tom, přátelé,« ujišťoval Tunkl, »cesta je nám zcela otevřena. Poněvadž ale snad už příštím okamžikem zase zatarasena býti může, musíme se bez prodlení na cestu vydati. Důstojníci zdejší jsou do úpadu zpilí a nikdo z nich nám stéblo přes cestu nepřeloží. — Jak je však Zouzarovi, bude moci na kůň vsednouti?«

»Právě se z posilňujícího spánku probudil,« oznamoval Kolon, »a po čas nepřítomností vaší jsem mu zhotovil náplasť, která všeliké krvácení nadobro zastavila.«

»Můžeme se tedy bez obavy na cestu vydati?« tázal se s výrazem radosti rytíř Tunkl a vcházel do komnaty, kde právě Zouzar posilněn s lože svého povstával.

Rytíř mu podával pravici a zvolal:

»Vyť ani nevíte, jaké nebezpečí jsem po čas spánku vašeho od hlav naších zahnal! Bylí nám na stopě, ale teď jsem jím zase zrak vytřel, že tak brzo se za námi neodváží. Musíme však okamžitě odtud!«

»Jsem také s to, abych zase na koně vsedl!« odpovídal Zouzar a jako na dotvrzení slov svých počal se oblékati a po komnatě pevným krokem přecházeti.

»Rychle tedy dolů! Koně budou již přichystání!« pobízel Tunkl a za nedlouho celá společnost ve dvoře na koně vsedala.

Samuel vzal Rozárku zase na sedlo před sebe, podomek pomohl Tunklovi do sedla, Kolon opět Zouzaroví, a když byl Tunkl hospodskému několik zlaťáků do smeknuté čepice vhodil, vyjel v čele průvodu svého na náměstí. Shora zazníval ještě nesouvislý zpěv zpilých důstojníků, kteří netušili, že hledaný uprchlík zcela veřejně odjíždí. Autorita Tunklova byla všecky překážky odstranila; žoldnéři ve bráně viděli v něm jen důstojníka stavovského vojska a proto jím byl také ostatní průvod nepodezřelý.

Z počátku jelo se zvolna, jakmile na rovině se nalézali, pobídl Tunkl koně, kteří cvalem po silnicí ke Klenci se hnali.

Zouzar byl nyní nadobro vysvobozen, Vartemberk byl o oběť svou připraven.

X.

Oživnutí dávného přátelství.

Hlučný a veselý život panoval na hradě Vartemberku, rodném to sídle Jindřicha Otty z Vartemberka, který byl sem nevěstu svou Kateřinu Smiřickou v četném průvodu uvedl a s ní zasnoubení své slavil.

Celá krajina mluvila o veselce této, neboť pán z Vartemberka byl vše vynaložil, aby před světem ukázal, že bére sobě za choť bohatou dědičku Smiřických, která jej pánem tolikerých panství učiniti měla.

Šlechta okolní byla k nádherné slavnosti této sezvána a hrad Vartemberk, ač dosti rozsáhlý, sotva postačil k uvítání a pohoštění tolika vznešených hostí.

Vysvobození Kateřiny Smiřické zjednalo v první době Vartembérkovi na venkově jak mezi lidem tak i šlechtou velké sympatie a jednání paní Slavatovny bylo vesměs příkře odsuzováno.

V prvních těchto okamžicích nikdo nerozbíral hlouběji pravé příčiny a popudy jednání Vartemberkova. Každý spatřoval v něm jen dobrodružného rytíře, kterýž byl utištěné a nevinně vězněné dceři šlechtické ku pomocí přispěl a nyní jí zase ku právu a postavení jejímu ve společnosti pomoci chtěl. Že mu Kateřina Smiřická ruku svou podala, považovalo se jen za důkaz vděčnosti, jakož i znamení 'Opatrností, neboť bylo nyní, tak uznával každý, Kateřině silného ramene mužského potřebí, aby se lakotné a mstivé sestře své, jakož i neméně hamižnému manželu jejímu platně opírati mohla.

Nikdo nespatřoval tedy v jednání Vartemberkovu cosi vypočítavého, naopak ctili v něm přemnozí hrdinu, kterýž se byl potlačené nevinnosti tak účínlívě ujal, jak nikdo jiný snad by se nebyl odvážil. A když smýšlení takové od Vartemberka

ještě neobmezeným hostínstvím podporováno bylo, tu ovšem není divu, že přátelé a přívrženci jeho by proň byli vše obětovali.

Již po osm dní panovaly na Vartemberku hody a radovánky; vždy noví a noví hosté se dostavovali a staří přátelé rodu Smiřických blahopřáli Kateřině, že tak šťastného obratu v trudném dosavadním osudu svém se dočkala. Kateřina sama tonula v moři blaženosti, neboť rozdíl v nynějším a předešlém žití, jejím byl tak náramný, že bezvolně a zcela se poddávala vlivům okamžiku, ani s děsnou minulostí se neobírajíc ani do nejisté budoucnosti nehledíc. Nemělať ještě pokdy důkladně a vážně o nynějším postavení svém a nastávajících bojích přemýšleti a Vartemberk sám o to pečoval, aby z prvního víru zanícení ani nevycházela.

On sám pak taktéž jevil obraz člověka úplně s sebou spokojeného, neboť octl se u cíle svých žádostí a také příštích zápasů se níkterakž nelekal.

Proto však přece uprostřed radovánek těchto přeletěl mrak nevole přes čelo jeho, na okamžiky u nejveselejším hovoru se zamyslil a bylo na něm v dobách těchto lze pozorovati, že cosi nepříjemného mysl jeho zabývá.

A co bylo toho příčinou, že odvážný tento muž na vrcholu štěstí svého přece potají se zachvíval a hrdost jeho se skláněti musíla.

Byloť to pouze pomýšlení na tajemné zmizení rytíře Tunkla a starého Samuela, jež chvílemi mysl jeho neobyčejným takto způsobem trudilo.

Ano, nepřítomnost těchto dvou mužův znepokojovala jej více, než kdyby nepřítel jeho jíž nyní zjevně byl se proti němu postavil.

Hned v prvním okamžiku, kdy seznal, že Tunkl a Samuel byli jej opustili, musil se sám sobě přiznati, že se to jen za nepřátelskými záměry stalo. Jen tím dovedl sobě náhlé a tajné zmizení jejich vysvětliti, a čím déle o tom přemýšlel, tím

pevnějšího přesvědčení nabýval, že mu z neznámých příčin v obou těchto mužích nepřátelé vzrostlí, před nimiž bude třeba více se na pozoru míti než před samou Slavatovnou a chotěm jejím.

Vždyť mu bylo známo, kterak oba jsou hluboce zasvěceni v dřívější tajemné osudy rodu Smiřických, což nyní tím více váhy nabylo, když podle všeho oba k vzájemnému jednání se spojili a vědomostí své i zkušenosti sobě sdíleli.

Porovnalí s tím pak okolnost, kterak oba mu platní byli při vykonávání velkého podniknutí jeho proti Kumburku, a kterak zejména starý Samuel byl mu klíč k otevření hradu a vězení Kateřinina podal — tu ovšem musil se zachvěti i v nejvnitrnější útrobě své.

Tušílť, že oba mužové tito byli společně přišlí k poznání, kterak od Vartemberka podvedeni a přelstěni byli, ale přece nemohl si pravý původ jednání jejích úplně vysvětliti. Nechť přemýšlel jakkoli dlouho o záhadné věci této, přece vždy zůstávala jedna mezera ve všech kombinacích jeho a tu nikterakž vyplniti nedovedl.

Bylť to poměr Zouzarův k rodu Smiřických a to, co se o něm jen mimochodem byl od Samuela dověděl, ovšem nepostačovalo k ukojení zvědavosti jeho. A mimo to vycházel také od přesvědčení toho, že mladého Zouzara není už více mezi živými, neboť byl mu stavovský komisař Wíedersperk slíbil, že o nové popravení jeho se postará, a pak mu neprodleně zprávu o smrti zrádce tohoto a vraha Smiřického podá. Zpráva tato však posud nepřicházela, ač už drahný čas byl uplynul, a to Vartemberka novým nepokojem naplňovalo. Čí snad s tím bylo náhlé zmizení obou dosavadních přátel a pomocníků jeho v nějakém tajném spojení?

Nad tím si marně hlavy lámal a přes všecko přemýšlení a kombinování žádné jistoty dojíti nemohl,

Z toho tedy pocházelo časté zamlknutí jeho i v nejveselejší společnosti, a poněvadž nikomu pravé příčiny toho zjeviti

nechtěl, aby níkdoi v záhyby vnitra jeho nahlédnouti nemohl, panovaly rozličné domněnky o tom, které však Vartemberk sám vždy zvýšenou hlučností a veselím utlumiti hleděl, jakmile zpozoroval, že o jeho nápadném chování se podrobněji mluviti počíná. Také choť jeho marně se posud snažila vypátrati původ vrásků, na čele jeho časem se objevujících, ale přičítala to záměrům jeho do budoucnosti osnovaným, které ovšem všecku pružnost a odvážnost ducha vymáhaly, mělylí výsledkem zdárným korunovány býti.

Takový byl stav věcí na hradě Vartemberku, když Jindřich z Vartemberka jednoho dne večer, sedě s nejdůvěrnějšími přátely svými a soudruhy z tábora Mansfeldova za stolem hodovním, společnosti oznámil, že ve dvou dnech nové podniknutí proti Slavatovně počíti hodlá.

Jak očekával, provázelo hlučné souhlasné volání všech přítomných sdělení toto.

Každý se tázal po cílí podniknutí toho, neboť šťastný výsledek výpravy na Kumburk byl všecky dobrodruhy tyto k novým podobným činům rozjařil.

»Podíváme se na Jičín, přátelé!« sděloval Varíemberk, »Obdržel jsem právě z panství onoho i z města zprávy, že veškeren lid poddaný bude paní Kateřině Vartemberkové jako pravé velitelkyni své holdovali a přísahu věrnosti skládali!«

Všeobecné jásání nastalo.

»Vzhůru na Jičín!« volali vínem rozjařeni šlechticové a důstojníci. »Tamní sklepy zámecké jsou prý výborně zásobeny!«

»Ano, jsou to pozůstatky ještě z doby Zikmunda Smiřického,« přisvědčoval pán z Vartemberka. »Zámku tohoto a panství jičínského se musím zmocniti přede všemi ostatními, neboť pak Oulibíce, Kost, Skála, Frídštejn samy nám případnou. Očekávám tedy pomocí vaší, přátelé, při novém výboji tomto proti paní Slavatovně!«

Se všech stran bylo mu přizvukování a účínlivá pomoc

slibována.

»Obtíží tuším při tom mnoho nebude, neboť jednak veškeren lid poddaný k nám se přidá, jednak obecní rada jičínská sama paní Kateřinu zve, aby vlády nad městem se ujala. Brány městské budou nám tedy beze všeho odporu otevřeny a měšťanstvo s jásotem nás co vysvoboditele uvítá.«

»A jaká je obsádka na zámku jičínském?« tázal se jeden s důstojníkův.

»Pouze několik mušketýrů je tam,« oznamoval Vartemberk; »musíme si však pospíšiti, neboť paní Slavatovna již sbírá žoldnéře, aby Jičín a Černý Kostelec obsadila«.

»Ho, ho! Paní Slavatovna chce tedy skutečný boj?« volali někteří z přítomných.

»To také očekávám^« zněla odpověď Vartemberkova, »neboť pokud tuto ženu znám, nevzdá se dobrovolně toho, co už jednou lupem drží. Abych však možnému krveprolítí předešel, chci Jičína se zmocniti, dokud to pravou hračkou pro nás jest!«

»Vzhůru tedy na Jičín!« volali zase všichni. »Paní Kateřina může se úplně v naše paže a meče spolehnouti!«

Čelo Vartemberkovo přeletěl náhle mrak zasmušílosti, jenž však opět v okamžení zmizel, než byl jej kdo ze společnosti spozoroval. Dotýkaloť se ho nemile v slovech těchto, že důstojníci a šlechticové služby svoje vlastně Kateřině Smiřické věnují a jej samého jen jako náčelníka výpravy a nikoli jako skutečného pána statků Smiřických považují.

Potlačil však hned zase okamžitou nevolí svou a doložil:

»Zítřejšího dne dokonáme všecky přípravy k novému tomuto výboji a pozejtří hned s ranním jitrem vydáme se na cestu. Rozešlu posly své na vše strany, aby lid po vesnících do zbraně svolali a pozítří večer bohdá budeme již na Jičíně!«

Přípitky na zdar výpravy této zazněly a dlouho do nocí bylo ještě vše ostatní umlouváno.

Druhého dne panoval v zámku Vartemberkú čilý ruch

válečný, a choť Kateřiny Smiřické vysílal na vše strany lid svůj, aby pomocné sbory do zbraně svolávali a poddané do Jičína zvali, by tam slibovali věrnost pravé velitelkyni své.

A když třetího dne jitro nastalo, vydala se celá výprava na cestu, neboť v noci ještě byl Vartemberk od zvláštního vyzvědače svého zprávu obdržel, že zámek jičínský je dosud neobsazen a že obyvatelstvo města i celého panství příchod jeho už s netrpělivostí očekává.

Vartemberk měl nyní pod velením svým několik set žoldnéřů, nepočítaje v to zástupy lidu venkovského, který řady ozbrojenců jeho rozmnožoval.

Proti slabě obsazenému Jičínu nebylo ovšem tak velké mocí potřebí, neboť jednak zámek sám nebyl k tomu spůsoben, aby dlouhé obležení vydržeti neb silnému útoku nepřátelskému odolati mohl; jednak obsádka jeho byla v okamžiku tomto tak nedostatečná, že na nějaký účinlivý odpor proti takové přesile ani pomysliti nesměla. Vartemberkoví však při rozvinutí této značné síly zbrojné šlo jen o to, aby odpůrcům a nepřátelům svým ukázal, proti jaké moci jest jím bojovati, a pak mělo zároveň lidu poddanému imponováno býti, kdyby snad vládu Kateřiny Smiřické nechtěl nad sebou uznati.

Ale toho nebylo se ani v nejmenším obávati.

Vesnický lid na Jičínsku naopak všude s nesmírným jásotem vítal nejstarší dceru Zikmunda Smiřického a pravou veliíelkou svou, a tažení její k městu Jičínu podobalo se pravému tahu vítěznému.

Před městem, kam celý průvod s nastávajícím večerem dorazil, očekávala ji už veškerá obec, aby jí odevzdala klíče od bran městských.

Kateřina Smiřická byla nadšeným přijetím tímto radostně dojata a slibovala, kterak milostivě chce o své poddané a jejích blahobyt pečovati.

Vartemberk pak tázal se purkmistra:

»A jak stojí věci v zámku? Lze tam snad nějaký odpor

očekávati?«

»Muškefýři se sice na zámku uzavřeli, jak jim byl kastelán Bukovský přikázal, ale hrstka jich nesmí dlouho odporovati!«

»Což kastelán Bukovský byl zde na zámku?«

»Ano, teprve dnes ráno sem přijel z Prahy od paní Slavatovny a jíž zítra očekává sbor žoldnéřův, aby obsádku zámeckou rozmnožil.«

Oko Vartemberkovo se na zprávu tuto divoce zajiskřilo vášní pomsty.

»A meška posud v zámku ten zlosyn?« tázal se prudce purkmistra.

»Ó, nikoli; jeť Bukovský příliš chytrý lišák, než aby se nechal v doupěti svém lapiti!«

»Kam tedy se poděl?«

»Hned o polednách, jakmile sem došla první zpráva o vašem příchodu, odjel ze zámku o odebral se, tuším, zase do Prahy k paní Slavatovně.« čelo Vartemberkovo se zakabonilo.

»A kterak se mohl dověděti, že právě dnes sem přibudu?«

»Ó, máť darebák onen mezi lidem dosti přívrženců, které byl penězi na svou stranu přivedl. Právě před hodinou jsem dal jednoho takového zrádce, zdejšího měšťana Benáčka, do šatlavy uvrhnouti, poněvadž právem padá naň podezření, že on to byl, jenž kastelána ještě v čas varoval, aby zámek opustiti mohl. Odjel padouch tak na rychlo, že v zámku i svou manželku a sestru zanechal.«

»Uprchl tedy opět onen ničemník,« pravil Vartemberk ke Kateřině, »na němž jsem tvoje žalářování především pomstíti chtěl; leč stalo se to jen na krátko! — Vzhůru nyní k zámku!«

Veškerý dav hnul se po náměstí k starobylé budově zámecké, v níž nyní však žádný život se nejevil.

Hradní brána v přední zdi byla zavřena zdvihacím mostem a když se na opětovné vyzvání Vartemberkovo nikdo na zdech neukazoval, aniž brána se otvírala, kázal Vartemberk lidu svému, aby řetězy svoditého mostu přesekal a vrata ve bráně

sekerami roztříštil.

V krátké době byl rozkaz tento vykonán, neboť o nějakém odporu nebylo* ani stopy.

Most sletěl dolů a křídla brány byla v několika okamženích vypáčena.

Vchod do pustého a liduprázdného zámku jičínského byl volný.

V zámeckém nádvoří nebylo ani živé duše a celá rozlehlá budova zdála se býti vymřelá.

Varfemberk vyslal jednoho z důstojníkův s několika žoldnéři dovnitř zámku a mezitím vše ostatní branou na nádvoří se vhrnulo.

Také Kateřina Smiřická přijela do rodného svého sídla, neboť v očeVávání nějaké bojovné srážky pří dobývání hradu byla zatím v městě u purkmistra sestoupila. A když ií tam zpráva o dobýti zámku přinesena byla, vsedla ihned zase na kůň a s průvodem svým ubírala se za manželem do zámku, kde fak krásné doby mládí svého byla trávila.

Obyvatelstvo městské všude jí s hlučným jásotem vítalo a za všeobecného provolávání slávy dostala se nejstarší dcera Zikmunda Smiřického v rodné sídlo otcův svých, odkud před lety v tak krutou vazbu vedena byla.

S jakými asi pocíty vracela se těžce zkoušená žena tato na zámek jičínský, kde jí od otce a sestry tak velice ukřivděno bylo? Snadno lze si pomysliti, že to byly trpké myšlénky, které v okamžiku tomto ducha jejího naplňovaly a že i touha po pomstě valnou úlohu v nich hrála. Vždyť měla nyní všecku moc a všecky prostředky v rukou, aby se nad někdejšími protivníky svými pomstíti mohla, vždyť proto také přicházela, aby veškeré stopy dřívějších událostí na zámku jičínském vyhladila — a v tomto smyslu také Jičínští sobě především příchod její vykládali.

První pohled její na rozsáhlý zámek jičínský byl radostný, neboť na okamžik vyvstalí v mysli její ladní obrazové z

prvních let mládí jejího; vzpomínka na první lásku její, na setkání se s mladým Zouzarem rozčílila míle ducha jejího. Ale zanedlouho zakalily se tyto upomínky pomýšlením na tu okolnost, že vlastně láska tato byla toho příčinou, která jí byla takové pohany a takové neštěstí přivodila — a protož zasmušilo se oko její, když zrakem zabloudila v onu ‚stranu, kde rozlehlá zahrada zámecká se táhla, a kde s milencem svým potají se byla scházívala.'

Vjížděla tedy do zámku s pocitem trpkosti a pevného úmyslu, že nad nepřátely a pronásledovníky svými pomstu vykoná, kterou tak dávno byla v sobě strádala, až nynější okamžik jí blesky mstivé do rukou vložil.

První měl ovšem pomstě této podlehnouti bývalý žalářník její na Kumburku, kastelán Bukovský, který mimoto nejprudší zlobu její na se vyvolával, že on to byl, jenž sestře její Markétě tak hanebným spůsobem proti ní pomáhal a ničemníka jakéhosi jako tajného milence jejího otci Zikmundovi předvedl. On tedy musil považován býti za strůjce všech oněch piklů, kterými byla Kateřina Smiřická postavení svého i práva zbavena, a jemu tedy první výbuchy zlosti a pomsty Kateříniny platiti měly.

Ale kastelán byl poznovu nebezpečí takto hrozícímu unikl, a Kateřina s nevolí vyslechla zprávu purkmistrovu, že se bídníkovi onomu podařilo, aby ještě v čas uprchnouti mohl.

Avšak měla v zástavě ještě choť a sestru jeho a proto souhlasila úplně s Vartemberkem, aby do vězení hradního uvrženy a v něm tak dloho u vazbě drženy byly, dokud kastelán Bukovský sám před soud Kateřiny Smiřické se nedostaví.

V témže okamžiku, kdy Kateřina na nádvoří zámecké vjela, vycházeli z budovy zámecké vyslaní tam žoldnéřové, a důstojník přiváděl dvě ženštiny, o nichž Vartemberkovi zprávu podával, že jedna z nich jest choť uprchlého kastelána a druhá sestra jeho, a že obě v jednom pokoji levého okřídlí ukryté nalezl.

Obě ženštiny třásly se strachem nad budoucím osudem svým, neboť nedomnívaly se jinak, než že od nepřátel přímo k smrti vedeny budou.

»Jest ještě někdoi v zámku ukryt?« zahřměl divoce Vartemberk na choť kastelánovu.

Tato byla sotva s to, aby odpověděla, a kolena pod ní klesala.

Druhá ženština, švakrová její, která přece srdnatějšího ducha byla, dodala si srdce a odpovídala chvějícím se hlasem:

»Žoldnéřové uchýlili se do sklepa, a mimo ně není nikoho v zámku více.«

»A kde je kastelán Bukovský?«

»Můj muž již ráno nás opustil,« ozvala se teď konečně kastelánova.

»Aby nás šel do Prahy zradit!« vzkřikl zase Vartemberk. »Vím to, vím! však dlouho už svou zradu provozovati nebude! Prozatím zůstanete vy v mém zajetí!«

»Ano, do vězení s nimi!« zvolal ted také Kateřina Smiřická, jež mezi tím byla s koně sesedla a k tlupě se přiblížila, mstivé zraky na manželku kastelánovu metajíc, která častě ji byla na Kumburku do vězení jejího vcházela, aby se pohledem na trpící šlechtičnu pobaviti mohla.

»Odveďte je, později sám ve výslech je vezmu!« pravil Vartemberk k žoldnéřům a obrátiv se k důstojníkovi, doložil: »Odeberte se s několika muži do onoho sklepa a vyveďte žoldnéře kastelánovy, kteří tuším asi sotva odpor klásti budou, jak z jejich uchýlení se do sklepa soudím. Shledáteli v nich řádné chlapíky, můžete je hned ve službu mou najmouti!«

Důstojník spěchal, aby rozkaz tento vyplnil, načež Vartemberk s Kateřinou a ostatním průvodem do zámku se ubírali.

Nyní teprve se cítila Kateřina Smiřická paní a velitelkou na statcích svých, neboť vedle Černého Kostelce byl Jičín hlavním sídlem rodiny Smiřických a v této krajině zároveň střediskem

všech panství, jež v krajině podkrkonošské jako majetek Smiřických se rozkládaly.

Zde teprve cítila se opět býti domovem a s plným vědomím moci a práva svého přijímala blahopřání a holdování nových poddaných svých, kteří poznenáhla veškeré prostory zámecké naplnili.

Jako na Kumburku tak i na Jičíně nastaly teď obecné radovánky a vše, co sklep zámku jičínského poskytoval, bylo obětováno jásajícímu lidu, který neustal slávu nové a pravé vrchností své provo lávati.

Také Vartemberk s Kateřinou a ostatními důstojníky a zemany usedl k hostině v rytířské síní, kde četné obrazy předků rodu Smiřických se zdi na ně shlížely.

Do pozdní noci trval hlučný ples tento a samo město Jičín tonulo- v rozkoši, neboť spatřovalo se navždy zbaveno kruté vlády paní Slavatovny a chotě jejího, kteří poddané své a všekeren majetek jen za vlastní zboží svoje považovali a z něho při každé příležitosti jen vydíráním těžiti hleděli.

Druhého dne pak Vartemberk přikročil k znovuzřízení správy na panství jičínském, dosazoval úřednictvo a vůbec všecky důchody k sobě potáhl. V krátké době zmocnil se i ostatních panství okolních, a brzo stala se Kateřina Smiřická jedinou a skutečnou držiielkyní celého majorátu rodu Smiřických. Jen Černý Kostelec zůstal v držení paní Slavatovny, neboť Vartemberk nechtěl se příliš na blízko hlavního města a sídla direktorův odvážiti, dokud by dědictví Smiřických nejstarší dceři Zikmunda Smiřického právním způsobem přiřknuto nebylo.

Mezitím však hleděl také vejíti v známost o tom, kterak podniknutí jeho v Praze a zejména v paláci Smiřických na Malé straně přijato bylo. Částí poslové byli vysláni z Jičína do Prahy, ale ani jejích zprávy ještě mu úplně nepostačovaly, a protož si umínil, že potají sám do Prahy se odebere a tam o stavu věci se přesvědčí.

Vartemberk učinil neprodleně podle zámyslu tohoto a v průvodu dvou žoldnéřův odebral se za časného jitra jednoho dne ze zámku jičínského, aby se nepozorovaně na pátrání své do Prahy vydal. Málokdo v Jičíně o jeho odjezdu věděl.

Kateřina byla nyní samojedíná v zámku, neboť důstojníci stavovští a okolní šlechticové byli se již mezitím zase rozjeli. Nemělať tedy společností a také podle povahy své ani po ní nebažila, neboť dlouholetý pobyt na Kumburku byl jí samotu nelí příjemnou, tedy aspoň snesitelnou učinil.

V první dny nepřítomnosti Vartemberkovy zaměstnávala se pořádáním domácích záležitostí, takže jí čas na zámku dosti rychle ubíhal. Ale když i starost o řízení jmění a statků vyčerpána byla, nastávaly jí doby dlouhé chvíle a v jedné takové odhodlala se že navštíví a prohlédne si rozlehlou zámeckou zahradu, do níž od svého vstoupení do zámku jičínského ještě ani nohou nebyla vkročila.

Zahrada tato byla v posledních třech letech, kdy Albrecht Smiřický byl za letní doby v zámku kosteleckém sídlíval, značně zanedbána a teprve Vartemberk dal ji zase nyní v náležitý pořádek uváděti.

Zahrada tato, která skutečnému parku v nynějším slova toho smyslu se podobala, rozkládala se daleko do krajiny za zámkem a v odlehlejších částech svých tvořila celé lesiny temné, jimiž procházky stinné vedly. Část u samého zámku ležící byla v květinový sad proměněna a jarní doba nynější vyvolávala již velmi čilý život v parku. Stromoví již hezky hustě se halilo zelení a trávníky vždy více hustému koberci se podobaly.

Za pěkného jarního večera sešla Kateřina Smiřická ze zámku a vstoupila do zahrady, aby ji ve všech částech jejích prohlédla a na osamotnělých cestách svých myšlenkám zúplna se oddati mohla.

Vždyť chovala v sobě zahrada rodného zámku jejího tak mnoho míst, k nimž se blahé upomínky ze šťastnější doby

mládí jejího vázaly, a místa tato, kde druhdy jako mladistvé děvče byla těkávala, dokud zlý osud nebyl surového ramene svého po ní ještě vztáhl, chtěla nyní navštíviti a v dávno uplynulé krásné doby tyto se pohřížiti.

Mimoto bylo v parku tomto ještě jedno tajné místo, jehož mysl její zároveň se střežila, k němuž však přece stále jakoby bezděky se obracela.

Bylť to stinný háj v odlehlé části zahrady, z něhož přes nízkou zeď cesta do sousední obory vedla a jenž od obyvatelů zámku jednak pro odlehlost svou, jednak pro nerovnost tamní půdy skalní jen málokdy navštěvován býval. Také se vypravovalo, že v strží uprostřed háje tohoto, kterou bystrý ručej skalní vedl, jednou před dávnými léty jistý rytíř z rodu Smiřických zavraždil svou domněle nevěrnou milenku a od té doby prý duch nevinně vrážděné dívky v onom háji se zjevuje.

Tak příčiňovalo se vše k tomu, aby tato část parku míjena byla, a náležela tudíž k nejméně navštěvovaným.

Avšak nejstarší dcera Zikmunda Smiřického hned od útlého mládí nalézala zvláštní zalíbení v odlehlé částí parku a samotářská povaha její tu docházela touženého ukojení. Často prodlívala po několik hodin v stínu háje onou pověstí takřka zasvěceného a romantický duch její líčil si pověst tuto v zcela jiném světle, jež nic děsného v sobě neobsahovalo.

A postupem času měla se místa tato pro ni ještě zajímavějšími a významnějšími státi.

Zde totiž měla předmět první a jediné lásky své seznati, lásky to, pro niž tolik zkoušek trpěti jí souzeno bylo.

Zde setkala se po prvé s mladým Zouzarem, o němž jí z počátku známo nebylo, jakého rodu jest a v jakých poměrech je k rodu Smiřických. Ale od té doby počala trpká škola zkoušek, neboť svěřivši se jednou mladší sestře Markétě s tajemstvím svým, musila zříti k ustrnutí svému, že tato sama k milenci jejímu prudkou a divokou vášní zahořela. Mladý šlechtic však zachoval lásku svou snivé Kateřině, netuše ovšem, že tím

pomstu vášnivé Markéty nad hlavou Kateřinínou shromáždil.

Za nedlouho na to následovala nám již známá katastrofa, která lásce nejstarší dcery Zikmunda Smiřického tak prudký konec učinila a Kateřinu samu na Kumburk přivedla. Pomstě sestry Markéty a hanebným piklům kastelána Bukovského se úplně zdařilo, že srdce otcovo bylo od Kateřiny odvráceno a tato úplně z rodiny i vší společnosti lidské nadobro vyhoštěna.

Vše tyto hrůzné obrazy zjevovaly se nyní duchu Kateřininu, když volným krokem se na procházce své přibližovala onomu háji, který tak veliký měl pro ni význam.

Ačkoli vzpomínky na minulé událostí z větší částí pro ni trudné byly a bolest srdce jejího jen poznovu se rozrývala, přece pohružovala se s jakýmsi odvážným zalíbením v myšlenky na doby první své lásky, na milovaného mladíka, pro nějž tak mnoho byla zkoušela a jenž podle udání Vartemberkova také sám pomstě rodiny její byl v obět padl.

V samotné této chvílí oplakávala památku jeho, ač nic bližšího jí o dalších osudech Zouzarových známo nebylo, než co Vartemberk oné nocí, kdy tajně do vězení jejího na Kumburku přísel, byl napověděl. Od té doby pak ostýchala se Vartemberka blíže na tento předmět poptávati, a on sám, jak snadno pochopiteíno, měl steré příčiny, aby o Zouzarovi se nemluvilo a po osudu jeho nepátralo.

Jen tolik byla si vědoma, že velké jakési tajemství nad Zouzarem spočívalo, keré uvádělo jej ve spojení s rodem Smiřickým, neboť z jednotlivých slov mladého šlechtice byla seznala, že rod jeho velkého bezpráví od rodu Smiřických byl utrpěl a jemu samému že od otce jeho velká úloha v té věci ustanovena jest. Leč toto vše bylo pro ni neproniknutelnou rouškou zahaleno, která snad nikdy více odhaliti se neměla. Vždyť vše, co v tajemných událostech těchto zúčastněno bylo, již dlouho v chladném hrobě odpočívalo, a rod Smiřických mimo blbého Jindřicha, jenž tu ovšem na váhu nepadal, žádných členů mužských více nečítal. Sám milenec její podlehl

pomstě otce jejího a ona již jen samojedíná pozůstala z oné doby, která jako dlouhým věkem od nynějška odloučena býti se zdála. Na sestru svou Markétu, která ovšem v tajnosti rodu Smiřických podle povahy své dobře zasvěcena býti mohla, nesměla ovšem v případě tomto se spoléhati, neboť ta nyní ještě nesmiřitelnější nepřítelkyní její se stala, než jakou druhdy byla, dokud jen v lásce s ní soupeřila. Nyní však běželo o hmotný zisk, a ten šel Markétě mnohem blíže k srdci než láska ta nejhoroucnější, zvláště když nyní už jen pouhou vzpomínkou byla.

Takž viděla se tedy Kateřina před samými záhadnými událostmi, jež na ten čas nikterak rozřešiti sobě nedovedla, aniž prostředku znala, kterým by touhu svou v tomto ohledu aspoň poněkud ukojiti mohla.

S hlavou na prsa skloněnou seděla pod mohut ným dubem na pokraji háje, kolem něhož drnové sedátko se táhlo, na němž druhdy za dob večerních příchod milence svého byla očekávala. S bolným pocitem rozhlížela se po okolí svém, poznávala každý strom i každou stezku, vše tehdejší jasně se jí představilo, neboť ničeho v hájí a celém okolí nebylo se od osudných dob změnilo. Tamto se táhla ke strži skalní ona stezka, po níž tichým a přece letným skokem milovaný mladík přicházíval, aby jí na kolenou sladkými slovy lásku svou přísahal.

S jakým zanícením musíla nyní v tomto okamžiku opět v onu stranu pohlížeti, jaké city musily v ní povstávati, když vše to krásné viděla již navždy zmařeno a přítomnost od minulosti nepřestupnou hrází oddělena byla.

Vždyť ona sama nebyla již více onou snivou dívkou, která druhdy na křídlech lásky do háje tohoto k milostným schůzkám spěchávala, bylať již matronou, nejen osudem trpce zkoušenou, leč i paní cizímu muži zasnoubenou, kterému když ničím jiným, aspoň vděčností za uvedení na svobodu zavázána byla.

Ješíě jednu slzu věnovala památce nešťastného mladého

šlechtíce a zvolna povstávala, aby ještě před šerem večerním nazpět do zámku se dostala.

Ještě jednou vrhla zrak svůj na onu stezku, kamž před lety tak toužebně byla pohlížela, ale jaké bylo leknutí její, když odtamtud postavu muže přicházeti spatřila, jenž nejinak než jako z hrobu vystouplý duch mladého Zouzara se jí zjevoval.

Ano, byl to Zouzar, někdejší milenec její, jejž v posledních dnech už několikráe byla oplakala.

Smrt jeho považovala za jistou, a proto nyní právem jen ducha jeho před sebou spatřovati se domnívala, který přicházel od ní zadostiučinění žádati.

Domněnka fato byla ještě zvýšena samým zjevem nešťastného šlechtice, neboť smrtelná bledost obličeje jeho byla v okamžiku tomto1 možnálí ještě zvýšena a v slabém přísvitu večerním skutečně duchu z onoho světa se podobal.

Lehkým krokem kráčel k stromu, pod nímž druhdy s Kateřinou jako milostnou dívkou byl sedával, a pevně upínal zraky svoje na líce matroniny, které posud stopy dlouhého přebývání žalářního jevily. Nebyla to více snivá ona dívka, jíž přes všecky překážky byl nejvřelejší lásku svou věnoval, pro níž í na přísahy umírajícímu otci složené byl zapomněl — zcela jiný obraz ženy se mu tuto na obvyklém místě zjevoval, a přece nevyslovitelnou touhou k němu puzena se viděl.

Kateřina v prvním okamžiku zjevení se toho zůstala íakměř bez ducha a jako zkamenělá seděti. Nebyla schopna ani jediného hnutí, všecka krev se v ní zastavila a kdo by byl ruku na její srdce položil, byl by se přesvědčil, že v okamžiku tomto tepati přestalo.

Tak ohromné bylo leknutí její a tak veliké účinky jeho!

Teprva když domnělý duch až na několik kroků se přiblížil a ona jiskřící oči jeho, jež na ní s jakousi magickou mocí spočívaly, rozeznávati počala, vrátila se opět poněkud životní síla v útroby její a nejvyšším úděsem hnána vyskočila jakoby spružinou tknuta se sedátka a rukama tváře sobě zakrývajíc,

chtěla z háje prchati.

Nevýslovně bolestný výkřik vydral se z prsou jejích a již jako laň dále letěla.

Však ještě rychlejší byl Zouzar.

Jediným skokem ocitl se vedle prchající Kateřiny a dotknul se pravíce její, aby ji zadržel.

V témže okamžiku však, kdy ruka jeho' její pravice se dotknula, sklesla Kateřina jako bleskem zazažena k zemí, a těžká mdloba obestřela smysly její.

Dornnívalať se býti skutečně v moci ducha Zouzarova a odtud nesmírné pohnutí její.

Zouzar skloniv se ke Kateřině na zemí bez vlády Ježící pozdvihl jí a odnesl silnou paží na sedátko pod strom.

Pak zvláštním spůsobem zahvízdl a v několika okamženích objevil se ze strže starý Samuel, který tam v úkrytu byl meškati musil.

Hodil mu svůj bílý šátek vstříc a volal:

»Rychle smoč jej tamto v bystřině a hned mi jej zase přines, abych omdlelou vzkřísiti mohl!«

Samuel slova neodpověděv odkvapil zase do strže a v okamžiku byl zase se smočeným šátkem nazpět.

»Rychle se zase ukryj,« velel mu Zouzar, »nechci, aby Kateřina věděla o nějakém svědku nablízku!«

Starý Samuel rovněž mlčky odcházel a Zouzar jal se skráně omdlelé paní potírati studenou vodou.

Trvalo to dosti dlouho, než Kateřina zase k sobě přišla a očí otevřela.

První slovo její po procitnutí ze mdloby bylo: »Pryč ode mne, příšerný zjeve!«

A zase sobě rukama líce zahalila.

Leč Zouzar zlehka ruce tyto snažil se sejmouti, při čemž cítil, kterak Kateřina při dotknutí jeho poznovu se zachvěla.

»Nejsem žádná příšera, milostivá paní,« počal hlasem, v nějž co nejvíce chladnosti vložiti se snažil: »jsem šlechtíc

Zouzar, jemuž jste snad přeci kdysi tolik památky věnovala, abyste jeho podobu v myslí své zachovala.«

Slova tato zněla zcela jako nějaká výčitka, Kateřina však v hrůze své dosud nedovedla tón tento rozeznati.

»Zouzar je dávno už mrtev!« zaznělo slabě se rtů Kateřiníných. »Já právě na tomto místě památku jeho oplakávala.«

V Zouzarově oku se po těchto slovech náhle zejiskřilo.

»Skutečně tedy Kateřina Smiřická na první lásku svou nezapomněla?«

A slova jeho vzala náhle na se výraz tak upřímný, že sama Kateřina nyní k němu oči pozdvihla a několik okamžení naň pohlížela.

»Ale bylo mí praveno, že Zouzar jíž dávno zahynul!« vypravila konečně s novou pochybností ze sebe.

»Lhal, kdo takto mluvil!« zněla temná odpověď Zauzarova, »ačkoliv jen krok mne od brány věčností dělil!«

»Pravil mí tak pán z Vartemberka, že otec můj na mladém Zouzarovi pomstu svou vykonal.«

Čelo Zouzarovo se zakabonilo a obočí jeho se hrozivě stáhlo*.

»Nikoli otec váš, leč Vartemberk sám stál o bezhrdlí mé!« zvolal s děsným výrazem Zouzar a rty jeho se sevřely, »Ale Zouzar posud žije a hrůzně se na nepřátelích svých pomstí!«

Kateřina zakryla po tomto výbuchu pomstychtivé vášně Zouzarovy líce svoje a nesmírnou bolestí přitlumená vydrala se tato slova z úst jejích:

»Běda mně! Mrtví z hrobů vstávají, aby rod můj zcela zničili!«

»Nikoli vám, Kateřino Smiřická, platí pomsta moje!« zvolal mladý šlechtic. »Leč bídník onen, jenž mne byl bezprávně mečí katovou na popraviště vydal — ten musí devaterou smrtí zhynouti!«

A na hrobové líci jeho vyvstal okamžitý oheň vnitřní vášně,

který ovšem byl s to, aby vyvolal v slabé ženštině hrůzný dojem.

»Na popravíšti?« zvolala uděšena Kateřina a povstala se sedátka, na němž byla dosud bezvládně odpočívala; tak velíce bylo slovo toto na ni účinkovalo, že cítila veškeru sílu svoji opět pojednou v žíly své se vraceti.

»Ano, na popraviště bídník onen. jenž nyní chotěm vaším se nazývá, mne přivedl!« zněla odpověď šlechticova. »A zde důkaz toho, že meč katův vtiskl mí již znamení své!«

Nahnul hlavu ke Kateřině a odhrnul límec s krku, na němž po celé délce červená jizva se jevila.

Okamžitě musil každý poznati, že jizva takového spůsobu od rány mečem spůsobené pochází.

Kateřina Smiřická s hrůzou pohlížela na strašné toto znamení a vykřiknuvši bolestně zase na sedátko nazpět upadla.

»Však přes to Zouzar ještě žije a musí žíti pomstě na vrahovi svém!«

Prosebně pozdvihla teď Kateřina ruce spjaté k někdejšímu milenci svému a šeptala:

»Milosrdenství! Jeť on chotěm mým!«

Zouzar zakroutil hlavou a volně odmítal od sebe ruce její, jež pravice jeho křečovitě se chápaly.

Kateřina poznovu se jala prositi,

»Pří někdejší lásce své vás zapřísahám, promiňte mu vinu jeho!«

»Což milujete bídníka takového?« vyrazil divoce Zouzar ze sebe a oko jeho zaplálo.

»Bylť on vysvoboditelem mým, jenž mne zase životu navrátil —« šeptala uděšená Kateřina.

»A proto mne chtěl života zbaviti!« vzkřikl mladý šlechtíc.

»A proč by tak byl činil?« osmělila se ona tázati.

»Což nechápete, z jakých příčin vás byl z vězení vysvobodil a proč vám svou ruku vnutil?«

»Abych pomoc měla proti sestře své, která dále mne věznit

chtěla.«

»A aby sám všech statků vašich se zmocnil, aby sám dědicem majorátu Smiřických se stal!«

S hrůzou pohledla Kateřina Smiřická na Zouzara a nejvyšší překvapení jevilo se v lících jejích.

Takto s ní nebyl posud nikdo mluvil. Takto jí jednání Vartemberkovo ještě nikdy líčeno nebylo.

Tak jako by jakási tajemná rouška byla jí sňata s vnitřního zraku jejího, prohlížela nynější postavení své a jako bleskem bylo v myslí její rozsvíceno.

Mnohé událostí, mnohá slova posledních dob zjevovala se jí nyní v zcela jinakém světle; tak mnohému, co posud nebyla v úplném rozsahu pochopovala, nyní náhle porozuměla a následkem toho v nejvnitrnějších útrobách svých se zachvěla.

»Vartemberk by tak hrubě mne ubohou byl podvedl?« zvolala hlasem bolestí přerývaným,

»Jíž tak učinil, a lituji vás, milostivá paní, že jste slovům jeho uvěřila!«

»Co mohla však dívka od celého světa opuštěná jiného konati?«

»Měla lásce své věrna setrvati a neštěstí toto by ji bylo minulo!« zněla trpká výčitka mladého šlechtice.

»Vždyť ale Vartemberk mne oklamal, že Zouzara není více mezi živými!«

»To ovšem z částí vysvětluje vaše jednání, ale tak rychlé zasnoubení se s Vartemberkem svědčí přece proti vám.«

»A právě na to Vartemberk nejvíce naléhal, abych mu co nejrychleji ruku svou podala.«

»Nový to důkaz, že jen o to mu běží, aby zároveň s rukou vaší také jmění vaše sobě pojistil.«

»O tom posud nebylo mezi námi ani řečí,« vymlouvala Kateřina chotě svého.

»Věřím, neboť Vartemberk bude se střežiti, aby nápadnou rychlostí podezření vaše vzbudil. Jemu jde především o to, aby

dědictví Smiřických bylo právně vám přiřknuto, další pak podle náhledu jeho jíž samo sebou se poddá.«

»Ano, tak Vartemberk učinil, a právě tecT za tou příčinou meška v Praze, aby sestru mou Markétu a choře jejího co možná neškodnými učinil.«

»Jak? Vartemberk je v Praze?« zvolal s výrazem překvapení Zouzar a v očích jeho se zalesklo.

Kateřina musila opět porozuměti výrazu tomuto, neboť poznovu položila pravici svou na rámě šlechticovo a prosebně naň pohlížela.

»Slibuji vám, že na ten čas Vartemberka ušetřím,« započal po nějakém přemýšlení; »mne očekává prozatím jiná práce, ale tolik musíte mí slíbiti, že Varfemberkovi ani slovem o této mé návštěvě v Jičíně se nezmíníte.«

»Přisahám vám to pří někdejší lásce své!« ujišťovala Kateřina Smiřická.

Mladý šlechtíc se trpce usmál a odpověděl:

»Srdce mé vyprahlo příliš, než aby ve velikost přísahy této úplně důvěřovati mohlo. Leč chci vám přece věřiti, neboť vlastní prospěch váš toho vyžaduje, abyste před Varfemberkem pomstou se střežila.«

Kateřina pojednou povstala a jakž při prvním zjevení se Zouzarově byla se ohnivým zrakům jeho vyhýbala, tak zase v okamžiku tomto bystře naň pohlížela. Netušená jakási rozhodnost naplnila led mysl její a výhrůžky Zouzarovy docílily u ní účinku právě opačného.

Seznalať ze slov někdejšího milence svého, že on už byl veškeru památku na první svou lásku ze srdce svého vyhladil a že nyní jen jako chladný člověk přichází, aby jí po kavalírsku oznámil, že hodlá boj na život a na smrt s chotěm jejím započíti. Přímé vyznání jeho musilo ovšem nadmíru bolestně srdce jejího se dotknouti a jakkoli památku milence svého až dosud věrně byla v prsou chovala, tak nyní zase opačný cit proti bezohlednému a krutému jednání jeho v ní se náhle

vzmáhati počínal.

Kateřina Smiřická byla především žena a jako taková nynější poměr svůj k choti svému a Zouzaroví posuzovala. V prvním okamžiku mohla se domýšleti, že bývalý milenec její přišel, aby od ní tutéž lásku požádal, jakou mu před lety byla věnovala; spatřovala v něm tedy z počátku jen žárlivého milence, který chce staršího práva k lásce a ruce její se dovolávati, Leč brzo byla z domnění tohoto úplně vyrušena. Zouzar přicházel jen jako nepřítel manžela jejího, ji samu pak už jen za choť jeho považoval, kterou pouze pro dávné blahé upomínky poněkud šetřiti hodlal.

Seznání toto jí tedy neobyčejně rozčílilo a dřímající zpupnost ducha ženského v ní probudilo. Cítilať se býti jako žena uraženou, v nejhlubším vnitru svém dotčenou a nešetrná slova Zouzarova vyvolala v ní stejný odpor.

»Nuže, vidím, pane Zouzare,« počala po nějaké chvílí takovéhoto přemýšlení trapného, »že přišel jste vypověděti boj choti mému, s nímž jste snad právem v rozporu. To však nikterak vám práva nedává, abyste též jednání jeho vzhledem k mé osobě podezříval!«

Zouzar se trpce usmál.

»Vy tedy stále chcete Varíemberkovi důvěřovati? Vy skutečně jej za poctivce považujete?«

Líce Kateřininy se nevolí zarděly.

»Pane Zouzare,« zvolala vášní přerývaným hlasem, »nezapomínejte, že i já nyní nesu jméno- Vartemberkovo, a že o poctivosti manžela mého nesmí se bez trestu pochybovati, pokud důkazův toho není!«

»Aj, výhrůžky, milostivá paní?« odpovídal s ironickým úsměvem šlechtic; »nuž, chtělali jste mne uvésti na pole toto, budu vás i tam následovati a zprošťuji vás slibu vašeho, abyste manželu svému ničeho o příchodu mém nezjevovala. Však brzo již o přítomnosti mé se doví!«

»Přerušme již tuto rozmluvu, pane,« zněla suchá odpověď

Kateřiny, »která v tak netušené konce nás uvedla. Ctím vaši kavalírskou dvornost, která vás k tomu přiměla, abyste mi to dříve ohlásil, než proti choti mému nepřátelsky vystupovati počnete — leč vězte, že í Vartemberk rovněž kavalírsky se zachová.«

»Ano, znám ty jeho kavalírské způsoby dostatečně, milostivá paní, a nepřejí vám, abyste stejným způsobem je seznala.«

»Slova vaše jsou stále pouhé podezřívání, jež myšlenky mé o vás a o manželu mém nezmění. Cesty naše jsou teď protivné a nikdy více se nemohou setkati. Rovněž jako vy, tak i já nyní zapomenu, čím jste mí kdy byl, a také dle toho další konání své upravím!«

A po těchto slovech rychlým krokem a v nesmírném rozčílení odcházela s místa, kde toto neočekávané setkání bylo se. udalo.

»Přátelé moji dobře mi děli!« pravil Zouzar polohlasně sám k sobě a pohlížel za odcházející, která již po několika kročejích mu ve večerním šeru zmizela. »Ani tato ženština nedovede zapříti původ svůj z bídného rodu Smiřických!«

Pak máchl rukou v povětří, jako by znamením naznačiti chtěl, že nejen s odcházející ženou, ale i se vším, co v minulostí jej kdy bylo k ní poutalo, se rozloučil a novou dráhu počíti hodlá.

S planoucím okem obrátil se od místa, kde kdysi byl v první lásce své se kochal, jež nyní na místě tomto navždy pohřbena byla, a dal se opět ke strži uprostřed háje, z které byl se Kateřině Smiřické tak náhle zjevil.

Večerní šero bylo' se mezitím jíž hlubější nad krajinu sneslo a zvláště v háji nebylo už lze vzdálenější předměty rozeznati, neboť na deset kroků se kmeny již v tmu halily.

Proto také Zouzar nepozoroval v prvním okamžení postavu, která lehkým krokem od stromu k stromu v jisté vzdáleností se plížila a pak po nějaké době, když už oba ve stejném směru k

strži kráčeli, pojednou k mladému šlechtici se připojila.

Byl to starý Samuel, který mimo rozkaz Zouzarův až k stromu se sedátkem se přiblížil a tam za roštím ukryt, každé slovo z rozmluvy jeho s Kateřinou vyslechl.

Zouzar spatřiv Samuela, poněkud se zamračil, neboť tušil, odkud asi přichází.

»Tys poslouchal, starý, rozmluvu mou s Kateřinou Smiřickou?« tázal se ho, zastaviv kroky.

»Ano, slyšel jsem každé slovo,« zněla stručná odpověď starce, jehož zraky jakýmsi tajemným ohněm plály; »a musím se vyznati, že jste se statečně držel.«

Zouzar neodpovídal a počal po stráni strže dolů scházeti, v čemž Samuel jej následoval a mezi chůzí doložil:

»Nuže, přesvědčil jste se sám, že ani Kateřina Smiřická nezapře rod svůj! Zradilať nejen lásku vaší, leč nynější manžel její jde jí nad bývalého milence!«

»Však manžel tento dlouho radostí manželských užívati nebude!« vyrazil ze sebe divoce šlechtíc a děsným způsobem se při tom zachechtal.

»Kdyby vás nynější seznám toto bylo vedlo už íehdáž, než jste do tohoto háje vkročil, byl byste se všemu pozdějšímu neštěstí vyvaroval.«

»Však teprve v okamžiku tomto toho lituji, neboť nebvla ona mé lásky hodná!«

»Já vždy předpovídal vám, že každé spojení se Smiřickými musí vám záhubu přinésti, a slova má se bohužel vždy brzo vyplnila. Bylť rod tento proklet tak hrozným způsobem, že nikomu štěstí z něho nemohlo vzejíti; vždyť on sám je nyní takřka už docela sklácen, a ani poslední větve kmene toho se zelenali nebudou!«

V očích starého Samuela opět zaplál onen divoký oheň. jaký jsme u muže tohoto jíž za doby šílenosti jeho byli pozorovali, a obě pěsti jeho se zaťaly.

Také Zouzar byl v děsné jakési myšlenky pohřížen a mlčky

stoupal teď po druhé straně strže opět do výše. Za nedlouho stáli u zdi, která háj od sousedního vysokého lesa dělila. Oba jí přeskočili a octli se ooět mimo park jičínský.

»Nyní rychle kupředu,« napomínal Samuel Zouzara, když byli v lese; »přátelé naši nás budou už s netrpělivostí očekávati, jak osudná tato zkouška dopadla.«

»Stane se jim zadostiučinění, že oba dobře prorokovali!« zněla temná odpověď Zouzarova.

»Však já i Kolon dobře známe ctností Smiřických a také pan setník Tunkl mohl by o tom leccos vyprávěti!«

»Dnes jsem zapomněl úplně na svou minulost a jediné vykonání pomsty od otce mí uložené stane se mi úkolem dalšího života!«

»A my dva staří sluhové otce vašeho vám v tom věrně pomáhati budeme!« zvolal starý Samuel a pozdvihl ruku svou, jako by chtěl přisahati. »Jíž velkou část pomsty této jsme vykonali, i ostatní bude brzo splněna!«

»Dnes vidím vhodnou k tomu příležitost, abyste mi kladli počet ze svého jednání po dobu mého uvěznění a mé odloučenosti. Tuším, že hrozné byly skutky vaše!«

»O nic hroznější než ony zločiny, které jsme skutky těmito mstili!« odpověděl starý Samuel a očí jeho se leskly potmě ohněm příšerným. »My dva vykonali povinnost svou, jakou na nás umírající otec váš byl vložil; vy sám jste už velkou část vykonal a nyní jí také musíte dokonati!«

»Ano, mám v myslí tu hroznou přísahu, jakou jsem s vámi otci svému složil, že celý rod Smiřických vyhubím, a pomnění na strašný onen okamžik mne nikdy neopustilo,«

»A přece jste tak dalece zapomněl na přísahu ;uto, že —«

Starý Samuel nedopověděl, neboť mladý šlechtíc kvapně mu přerušil slovo:

»Nevzpomínej mi více na lásku mou ku Kateřině Smiřické!« zvolal s divokým výrazem. »Myslilť jsem takto smířiti oba rody naše a vyhnouti se dalším zločinům, leč

Smiřičtí sami zrádně mne sklamali a o můj život stáli, a proto přisahal jsem jim nový další boj na život a na smrt!«

»A Kolon se starým Samuelem statečně vám v něm pomáhali!« podotýkal stařec jako mimochodem, ale způsobem přece velmi významným.

»A nyní, když i Kateřina celého rodu svého hodnou býti se ukázala, nyní i na ní zapomenu, a nic jiného nebude mí více vodítkem budoucích činů mých, než společná naše přísaha nad mrtvolou otcovou!«

»Tak vidím ve vás hodnéhoi potomka rodu vašeho!« zvolal s radostným výkřikem a jiskrným zrakem starý Samuel. »Pomsta naše bude brzo dokonána a mimo Smiřické zasáhne i zlosyna onoho, který by ve zradě Smiřických dále pokračovati chtěl!«

»Ano, Vartemberk musí nejhanebnější smrtí zhynouti!« zaskřípal zuby Zouzar a tvář jeho při pomnění na hanebné jednání tohoto bídníka co možná ještě více zbledla.

»Smrt ruku katovou byla by mu ještě vítanou proti té, jakou my mu připravíme!« doložil s týmž výrazem starý Samuel, »Máť zejména u nás dvou notné vroubky a po- druhé věru nedá se starý Samuel více přelstíti!«

Za těchto řečí dostali se oba mužové na pokraj lesa a vstoupili do širého pole. Černá noc byla se mezitím nad celou zemí snesla a vše bylo' v neproniknutelnou tmu zahaleno.

Ale stařec byl v celé krajině této velmi dobře povědom, neboť bezpečným krokem vedl pána svého tu postranními pěšinami, tu zase po hrázi rybníka neb svahu nízkého chlumu k severu, tak jako by ražená cesta se před ním prostírala.

Oba se po celé cestě obírali svými myšlenkami a když asi hodinu byli takto kráčeli, tu z nevelké vzdáleností štěkot psů je vytrhl.

Před nimi táhl se jako černá stěna vysoký les a právě do toho Samuel zaměřil. Psí štěkot neustával, naopak vždy více k nočním naším cestovatelům se přibližoval.

»Tuším, že Kolonoví bylo čekání dlouhé,« prohodil starý sluha, když oba přes úzkou strouhu, jež okolní krajinu od lesa oddělovala, byli mezi stromoví vkročili; vychází nám íedy nepochybně vstříc a vzal čtvernohé průvodce s sebou.«

A také tomu tak bylo. V několika okamžicích přikvapíli tři notní hafaní myslivečtí a radostným štěkotem oba příchozí jako staré známé vítali.

Za nedlouho pak í vysoká postava starého adepta Kolona se objevila.

»Již jsem počínal míti o vás starostí, milostivý pane,« započal, »a proto jsem vyšel vám vstříc, zdali by vám snad nebylo mé pomoci potřebí.«

»Setkání s Kateřinou Smiřickou mne na Jičíně tak dlouho zdrželo!« odpovídal Zouzar temným hlasem.

»Nu, a jak se vracíte?« tázal se rychle Kolon,

»Zcela jako věrný syn otce svého!« odpovídal za Zouzara starý Samuel.

»Ano, tak jest, starý Koloně,« doložil mladý šlechtíc a vztyčil se, jako by poslední stopy neblahých vzpomínek chtěl se sebe setřásti, »Já před hodinou docela se rozloučil se svou minulostí a žijí nyní už jen pomstě své!«

»Bohudík!« zvolal Kolon a srdečně potřásl pravicí Zouzarovou, již mu tento byl podal. »Jáť již se obával, že setkání toto vás přivede na jiné myšlenky a že celý záměr náš bude zvrácen!«

»Naopak, starý příteli,« odpovídal Zouzar, »již zítra počneme plán svůj skutečně prováděti, jak byl původně umluven.«

»Nuž, já jsem připraven okamžitě nový výboj počíti!« vzkřikl mohutným hlasem Kolon a oko jeho stejnou vášní zaplálo, jakou jsme už u starého Samuela bylí pozorovali. V ohledu tomto panovala mezi oběma muži těmito jakási duševní příbuznost a stejné smýšlení.

»Stane se ti po vůlí, starý věrný sluho otce mého; již zítra s

ranním jitrem se odtud do Prahy odebereme.«

Výraz překvapení objevil se po slovech těchto na lících Kolonových, jež rudá zář pochodně jeho osvěcovala.

»Do Prahy hodláte, pane můj? A za jakou příčinou?« tázal se a zastavil kroky svoje, »My musíme padoucha onoho v jeho* doupěti samém stihnouti!«

»Vartemberk meška teď v Praze, jak jsem se od chotí jeho dověděl,« odpovídal mladý šlechtic, »proto jej tam vyhledáme a záměry jeho mařiti počneme.«

Kolon hned přisvědčíh jakmile o vzdálení se Vartemberkově z Jičína byl se dověděl, a doložil:

»Tuším už, proč zlosyn tento do Prahy odjel, paní Slavatovna a choť její nedají mu zde pokojně spáti!«

»Dobře díš, Koloně,« přisvědčoval Zouzar, »Vartemberk posud tuší jen v sestře Kateřínině jediného nepřítele svého, ale brzo o jsoucností nového a ještě strašnějšího se doví. Proto si musíme co nejvíce do Prahy přispíšiti, abychom plány jeho proti Slavatovně osnované potají v niveč uváděli a pak proti Smifickým samým se obrátili,«

»A co nám vadí, abychom se ještě této noci na cestu nevydali?« vzkřikl Kolon a starý Samuel s náhledem jeho souhlasil.

»Nikoli, přátelé,« odpovídal mladý šlechtíc, »dnešní noc je nepochybně poslední příhodnou dobou, kdy mí můžete dopodrobna pověděti, co se k neštěstí mého rodu vztahuje a co mí v mnohém ohledu ještě nejasno jest. I jednání vaše proti Smiřickým je mí dosud v roušku tajemství zahaleno, a já přece teď nevyhnutelně ve všem jasně zřítí musím, mámli s vyhlídkou na vítězství proíí nepřátelům svým vystoupiti. Této noci musí mi tedy celá minulost rodu mého zjevnou se státi.«

A pohlížel tak důtklívým zrakem na oba muže kteří významné pohledy mezí sebou vyměňovali.

Po několika okamženích pak pravil Kolon:

»Ano, musí tak býti, jinak by snad odvaha vaše ještě jednou

tak trpce zkoušena býti mohla jako dnešního dne na Jičíně, Spěšmež, abychom před vámi závoj minulosti odhrnuli a k novým činům pomsty vás pohádali!«

A obrátil se s pochodní svou kupředu, aby svítil na cestu k myslívně vedoucí, v níž naší přátelé tajně ubytování bylí,

Bylť v myslívně této starý myslivec ještě z dob, kdy lesy tyto rodu Zouzarů náležely, a ten ochotně synu nešťastného bývalého pána svého útočiště poskytl. Nikdo* v celé krajině neměl tušení, jaké cizince starý myslivec v domě svém uprostřed hlubokého lesa hostí a s jakými záměry tito do zdejší krajiny přišli.

Brzo stálí před starožitnou budovou, která kdysi za lesní zámek držitelům Kumburka sloužívala a nyní jen od starého myslivce a služky jeho obydlena byla.

V hořejší síní očekával příchozí setník Tunkl, který už nepokojně sem tam přecházel a pak Zouzara při vkročení jeho srdečně vítal.

Stručnými slovy oznámil mu tento výsledek svého setkání s Kateřinu Smiřickou, a po odbyté večeři usadila se celá společnost, kterou Kolon líčením minulých událostí v rodu Zouzarově a Smiřických baviti měl.

Dlouho do noci trvalo vyprávění toto, poznámkami Samuela i starého myslivce doplňované, a hlavní obsah jeho z následující kapitoly seznáme.

XI.

Z dob minulých.

Ke konci šestnáctého století, za věku Rudolfova, kdy česká naše vlast už po dlouhá léta nepřerušenému míru a blahobytu se těšila, jaký později nikdy více do ní nezavítal, byla alchymie čili věda o hledání zlata a tak zvaného kamene mudrcův v Čechách velmi oblíbena.

Mnoho velmožův českých, z nichž jen Viléma z Rožmberka, Václava Vřesovce z Vřesovic, Zbyňka Zajíce z Házmburka, Bavora Rodovského z Hustiřan a j. uvádíme, zabývalo se studiemi a zkouškami alchymistickými, na něž nesmírné sumy vynakládali. Vždyť sám císař Rudolf II, byl mocným přítelem a mecenášem všech astrologův, alchymistův a kouzelníkův, kteří, jakkoli tehda na mnohých knížecích hradech v Německu i ve Vlaších i jinde byli vítáni, měli přece své nejvydatnější žně v Čechách. Jmenovitě to byli oni adeptové, jížto se honosili, že mají tak zvané »velké magisterium«, »kámen mudrců«, »velký čilí červený elixír«, totiž jakýsi tajný prostředek, jímžto se kov nižší ceny, když při rozpuštění uvede se v sloučení přidáním jistého prášku neb jisté tinktury, promění se v ryzí zlato nebo stříbro.

Nejen při dvoře císařském na hradě Pražském, leč i na venkově, na hradech a tvrzích naší šlechty nalézali cizí zlatodějové hostinného přístřeší a skvělé podpory. Alchymie stala se tehdáž módou v Čechách a příklad pánův a rytířů zaváděl i měšťany, kteří pak též alchymií zanášeti se počali. A ačkoli klamná věda alchymistův a zlatodějů právě u dvora a velmožů své ochránce a žáky měla, přece vztyčilo se proti ní několik smělých hlav, ježto proti alchymií a spřízněným s ní vědám ostře mluvili a psali, avšak nadarmo! Císař Rudolf sám sice pochválil někdy odvážné takové hlasy, zůstal své milé

alchymií nicméně oddán. Neméně věrných stoupenců měla tato věda mezí panstvem českým, které často k velké škodě své zkouškami alchymistickými dnem i nocí se obíralo a od podvodných cizích adeptův odírati se dávalo. Na mnohých hradech a zámcích byly zřízeny celé alchymistické kuchyně čilí laboratoria, kde po mnoha léta nesmírné sumy promrhány byly, aniž by bývalo ovšem nějakého výsledku bylo docíleno. Ale proud časový, který vždy po jakousi dobu tu neb onu obecnou líbůstku na povrch vynese, podporoval takovéto' panské choutky, a příklad shora podávaný nalézal v nižších třídách společnosti tehdejší četné přívržence a následovníky,

K vášnivým takovým alchymistům náležel v posledním desítiletí šestnáctého století také český rytíř Jaroslav Zouzar z Kumburka, jenž byl seděním na rodném svém hradě Kumburku v krajině jičínské. Velké bohatství jeho, anoť ohromné panství kumburské s mnoha jinými příslušnostmi bylo majetkem jeho, dovolovalo mu plnou měrou, že mohl alchymistickým choutkám svým hověti a ryzí zlato dukátové za domnělé zlato adeptů vyhazovati.

Byltˇ vdovec let už pokročilých a z krátkého manželství jeho, jež byl jíž u vyšším věku s dcerou neméně pověstného přítele alchymie pana Zbyňka Zajíce z Házmburka uzavřel, pozůstaly mu dvě dítky v útlém mládí, syn a dcera, jejížto život matka vlastní smrtí svou byla vykoupila.

Neštastná tato událost učinila mysl rytíře Jaroslava Zouzara ještě zasmušilejší, takže společnosti lidské čím dál tím více se vyhýbal a konečně z dílny své alchymistické ani více nevycházel.

Hned za mladých let svých byl se totiž se svůdnou touto vědou na cestách svých ve Vlaších seznámil a po návratu svém do vlasti ji co diletant prováděti počal. Leč po neočekávané smrtí manželky své oddal se zcela této vášní, která pro vše ostatní sleoým jej učinila, a adeptové i astrologové se od té doby na Kumburku jen jen střídali.

Péče o dítky zůstala svěřena domácímu sluhovi, jménem Samuelovi, a ženě jeho, kteřížto oba jíž otci Jaroslavovu byli sloužívalí a zcela k rodině Kumburské náleželi. Mimo to měl pan Jaroslav u sebe ještě komorníka Kolona, jenž byl nejhorlivějším jeho sluhou a pomocníkem v kuchyní alchymistické a taktéž Zouzarům krví í tělem oddán byl. Vedle některých jiných služebníkův a žoldnéřův nebylo nikoho více na hradě Kumburku, kdež od úmrtí choti rytířovy velmi tichý a zádumčivý život zavládl.

Sousední rytíře a zemany Jaroslav Zouzar nikdy více nenavštěvoval a z těch také nikdo na Kumburk nepřicházel, an starý alchymista každé společností se stranil. Jen cestující adeptové a astrologové, kteří tehdáž v hojném počtu z Německa, Vlach a z Polska do Čech se dostavovali a od hradu ke hradu se potulovali, mívali vždy otevřený vchod na Rumburk, kdež starý Zouzar vítané hosty v nich spatřoval, ačkoliv každá takováto návštěva značné sumy peněz jej stála, aniž by jej k touženému cíli byla blíže přivedla. Kámen mudrcův a červený elixir k dělání zlata zůstávaly mu pořád tajemstvím. Každý nezdařený pokus však jen zvýšil vášeň jeho a s každým rokem stáří rosila touha, aby vynálezcem kamene mudrců se stal.

Mezí bývalými soudruhy šlechtickými nabyl pro tento spůsob života brzo pověsti podivína, v lidu poddaném však byl daleko široko^ ctěn co pán neobyčejně vlídný a útrpný, jenž lidu svému při každé příležitostí ulehčiti se snažil.

Zejména pak to bylo tolerantní smýšlení jeho v ohledu náboženském, jež mu mezi lidem k tak čestnému jménu dopomohlo. Ač sám katolík, přece ctil každé jiné vyznání a ochotně přijímal na svých statcích osoby, které od okolních pánů pro náboženství pronásledovány byly. Byltˇ Zouzar vychován v době císaře Maxmiliána II., za jehož panování v Čechách všecka vyznám náboženská stejným právům se těšila, a zásady tyto prováděl i potom, když za doby rudolfínské

strana podobojí a zejména Bratří čeští všeliké příkoří zakoušeti musili.

Hlavně to byli Bratří čeští, kteří v nedaleké Mladé Boleslavi jedno ze svých předních sídel měli, ale od některých fanatických pánův českých stále pronásledováni byvše na panství kumburském útočiště a ochranu nalézali. Patřilíť i dva z předních služebníkův Zouzarových, totiž Samuel a Kolon, k sektě této, a starý Jaroslav nikterakž se neobával po smrti choti své obě pozůstalé dítky péči Samuelově svěřiti, neboť hradní kaplan byl mu dostatečnou zárukou, že dítky v zásadách církve katolické vychovány budou. Kaplan sám, muž to obstarožný, byl taktéž povahy mírné a pravý sluha Páně, kterýž v člověku jiného vyznání nespatřoval duší od počátku zlému duchu propadlou, jak tehdáž u mnohých horlívcův obyčejem bylo, nýbrž v míru žil se všemi jinověrci, s kterými se mu na statcích pána jeho stýkati bylo. I on byl oddán vědám a zejména hvězdářství bylo oblíbeným zaměstnáním jeho, k čemuž na cimbuří Černé věže na hradě Kumburku zvláštní hvězdárnu zařízenu měl. Také do laboratoría pána svého- častějí docházel a zde mu Jaroslav občas s velkou horlivostí vysvětloval pokroky a domnělé vynálezy v oboru alchymie, které konečně jej přivésti měly k největšímu vynálezu, totiž objevení kamene mudrců.

Tak plynul obyvatelům Kumburka rok za rokem v klidném proudu, veřejné událostí a běh světa neměly žádného vlivu na odloučenou osadu tuto, až íu na sklonku roku 1591 nový host na hradě se objevil, který velký vliv na budoucí osudy rodiny Zouzarův jeviti měl.

Roku tohoto ukončila se totiž v Uhřích válka turecká, v níž také mnoho českých pánů se bylo zúčastnilo. Po uzavřeném míru vraceli se tito ponejvíce dobrodružní vojínové nazpět do vlastí, aby zde buď odpočinku po strastech válečných, aneb příležitosti k novým dobrodružstvím hledali.

Mezi těmito českými šlechtici byl také Jaroslav Smiřický

ze Smiřic, nejmladší syn Zikmunda Smiřického, jenž po otci zdědiv panství Oulibice nedaleko Kumburka pro svůj prostopášný a rozmařilý život v celých Čechách nechvalné pověsti došel. Starší bratr jeho Jindřich byl se stal hlavním dědicem po otci svém, kdežto Jaroslavu pouze Oulíbice vykázány byly. To hnětlo velice bujného šlechtice, který choutkám svým podle přání hověti nemohl, a brzo byl Jaroslav až po krk zadlužen, takže věřitelově jej konečně do Bílé věže na hradě Pražském, kde tehdáž vězení pro dlužníky se nalézalo, chtěli dáti vsaditi.

Aby tomuto nemilému osudu ušel, pomoci od staršího brara svého se nadíti nemoha, odhodlal se Jaroslav Smiřický ku kroku, jaký v podobných okolnostech už více šlechticů českých bylo učinilo.

Vstoupil totiž jako rytmisfr do císařského vojska, které v Uhřích proti Turkům bojovalo, a tam po dlouhá léta statně s turbany se bil. Povaha jeho nemohla válečným tímto živobytím ovšem ničeho ve prospěch svůj získati, naopak stálý nedostatek peněz naučil jej i nedovoleným spůsobem majetku nabývati. Rozumí se samo sebou, že nakořistěné neb vyhrané zlato- zase velmi brzo promrháno bylo a pan Jaroslav Smiřický zůstával vždy týmže starým prostopášníkem.

Ukončení války učinilo* žití tomuto náhlý konec, a Jaroslav chystal se na cestu nazpět do vlastí. Táhlať jej tam jednak touha po změně v živobytí, jednak i ta okolnost, že od bratra svého Jindřicha, jenž mezitím byl zemřel, poručníkem pozůstalých čtyř jeho dítek ustanoven byl. Toto poslední Jaroslava nejvíce ještě nazpět do Čech táhlo, neboť domníval se, že dostane veškeru správu statků Smiřických do svých rukou, a že tedy staré živobytí bude moci znovu počíti.

Ale v ohledu tomto velice se zmýlil. Nejstarší syn Jindřicha Šmíráckého, Zikmund, byl totiž dávno před příchodem Jaroslava, strýce svého, plnoletým se stal a mezitím jako číšník císaře Rudolfa II. se svobodnou paní Hedvikou z Házmburka

se oženil. Tato Hedvika byla nejmladší sestrou zvěčnělé již choti Jaroslava Zouzara z Kumburka a takž rod Smiřických s rodem Zouzarův příbuzným se stal. Mladý Zikmund Smiřický, rázná to povaha, ujal se hned po smrtí otce svého správy statkův rodinných ve prospěch nezletilých bratří a sestry, a když strýc Jaroslav z Uher do Čech se navrátil, dovedl toho vlivem svým u dvora císařského na Hradčanech, že Jaroslav Smiřický úplně z poručnictví onoho* vyloučen jest, kteréž pak docela Zikmundu Smiřickému přisouzeno bylo.

Takový obrat ovšem pomátl velice plány Jaroslavovy, který na útraty synovců svých chtěl starému rozmařilému životu se oddati, a nyní opět na svůj zadlužený statek Oulibíce odkázán byl.

Císařské rozhodnutí nedalo se však obejíti a Jaroslav po dlouhý čas uzavřel se v sklamání svém a divoké zlostí na tvrzí Oulíbické, hledaje prostředků, kterak by opět k bohatství si pomoci mohl.

Odloučený tento život, jenž ovšem s jeho dřívějším velice kontrastoval, přivedl jej konečně na myšlenku, která mu k touženým jeho plánům dopomoci měla. Peníze a opět peníze se staly nyní heslem jeho, a k dosažení jich neměl mu žádný prostředek býti nedostatečným.

Jako dravec, jenž z doupěte svého vyhlíží krajiny, kde by nějaký lup pro sebe vypátrati mohl, rozhlížel se bývalý dobrodruh z války turecké po

 svém okolí, aby nějakou vydatnou oběť vyhledal, která by lakotnosti jeho v plné míře hověti mohla. Nepotřeboval arciť dlouho hledati. Hrad Rumburk a panství jeho sousedily s Oulibícemí, a starý Zouzar byl nyní docela příbuzným Smiřických. K tomu zdála se tedy býti Jaroslavova cesta nejvolnější.
! \t i^nifR

Nejdříve se postaral o to, aby se poučil o všech poměrech starého' Jaroslava Zouzara a pátral po každé slabé stránce jeho,

kterou by pro sebe a záměry svoje vyčerpati mohl.

Radostí zavýsknul, když mu komorník jeho, prohnaný to šíbal, který s ním byl všecky válečné běhy v Uhřích prodělal, jednoho dne oznámil, kterak pán Kumburský oddal se tělem i duší alchymií, a že pátráním po umělém zlatě a kamení mudrců celé dny i nocí ve svém laboratorní ztráví. Také o častých návštěvách cizích zlodějův a adeptů na Kumburku přinesl mu komorník zprávu, a na těchto zprávách počal Jaroslav Smiřický výborný plán svůj budovati. Brzy s ním byl hotov a přikročil také ihned k bezprostřednímu provádění jeho.

Komorník jeho, jenž byl rodem Vlach, ačkoliv už od mládí v Čechách trávil, musil se převléknouti v dlouhou řízu, jakou tehdáž kouzelníci a astrologové obyčejně nosívali, a vůbec celý zevnějšek tak přeměniti, aby hned na první pohled jako nějaký adept z ciziny vypadal. Cerveli, tak se komorník jmenoval, výborně se vpravil v úlohu tuto, neboť byl za mladších let svých v Praze u jednoho z velmožů českých sloužil, který taktéž silně alchymií se zanášel, ta u toho pochytil leccos z tajnůstkářské vědy této, což mu nym pří provádění přisouzené mu úlohy velmi vhod přišlo. Mimo to opatřil si rozličné nástroje a tinktury, kterými měl zrak starého Zouzara oklamati a v krátce byl se všemi přípravami svými u konce, aby šalbu svou počíti mohl.

Jednoho jitra -vydali se oba z tvrze oulibické na cestu ke Kumburku, kamž za nedlouho dorazili. Hradnímu se oznámil Jaroslav Smiřický jako' soused a příbuzný pána Kumburského, jemuž prý proslulého adepta z Vlach přivádí.

Jakmile starý Zouzar zprávu o příchodu nového alchymisty uslyšel, kázal ihned oba do hradu vpustiti a velmi vlídně je ve svém laboratorní uvítal.

Smiřický jal se hned od prvního okamžení studovati povahu starého alchymisty a brzo se k radostí své přesvědčil, že mysl jeho není ničím jiným než vědou touto naplněna, a všechen ostatní svět že nemá pro něho žádné ceny více, jíž by

nějakou pozornost věnovati mohl. Ano i vlastní dítky své málokdy k sobě připouštěl a správu velkých statků svých už dokonce se nestaral, jen když mu kastelán Bukovský dostatečného množství zlata a stříbra na alchymistické zkoušky jeho poskytoval.

Smiřický představil Žouzarovi Cerveliho jako výtečného adepta vlašského', kterému prý se podařilo takovou tinkturu vynalézti, která olovo i každý jiný kov v ryzí zlato proměňuje.

Starý adept byl radostí všecek bez sebe nad zprávou touto a děkoval mnohonásobně sousedovi svému, že mu tak učeného muže na hrad přivedl. Sluha jeho Kolon musíl ihned vše k první zkoušce připraviti, a starý Zouzal počínal si jako šílený, když mu Cerveli malou lahvičku ukázal, která tak zázračný účinek v kotlíku alchymistickém spůsobiti měla.

A když na ohništi vše připraveno bylo a Cerveli k omámení Zouzarovu ještě rozličný hokuspokus v laboratorní učinil, přikročeno k tavení olova, jež mělo v zlato přeměněno býti. Pak nakapal vlašský zlatoděj několik kapek své divotvorné tinktury do kelímku a počal svou kouzelnickou hůlkou ve vřítím obsahu míchati.

Zouzar nespouštěl ani oka z konání adeptova, bytost jeho byla celá rozčílena a každým okamžikem více věřil, že má skutečného dívotvorce před sebou. Tak jistě a bezpečně byl sobě ještě žádný z cizích zlatodějů, jež byl kdy na Kumburku hostil, nepočínal, jako tento Vlach Cerveli. Tomu jistě musilo se proměnění olova ve zlato podařiti.

A skutečně tomu tak bylo. Po nějaké době kázal adept Kolonoví, jenž byl zkoušce přítomen, aby kelímek s ohniště odstavil a vychladnouti nechal. To se stalo, a za krátko mohl se obsah kelímku vyprázníti a prohlédnouti.

Se zimníčnou dycfativosftí pohlížel Zouzar do nádoby, na jejímž povrchu opět olověná plocha se jevila. Tu však zlatoděj vyrazil z kelímku a hle, na dně se skvělo ryzí zlato, od prudkého žáru ještě zarudlé.

Div byl vykonán, kámen mudrců nalezen!

Starý Zouzar jako šílený vrhl se na kelímek a nejrozmanitějším způsobem radost svou nad tímto zázrakem projevoval. Cerveli vyhodil zlato na kamennou desku, a jasný zvuk kovu přesvědčil ted úplně starého adepta, že má pravého zlatoděje před sebou.

»Nuž, věříte, pane, že se mí podařilo^ , velký elixír' nalézti?« tázal se Cerveli Zouzara, jenž posud v pohled na zlato pohřížen stál. »Již několik kapek oné tinktury tento div způsobilo, a kdybych více kapek byl přidal, bylo všecko ono olovo v ryzí zlato se proměnilo. Však musím hospodařiti s elixírem, neboť způsob připravování jeho nesmírného nákladu vyžaduje. Jen na tuto lahvičku jsem veškeré jmění svoje obětoval!«

»O, vy nesmíte více ode mne, zázračný muži!« zvolal jako u vytržení Zouzar. »Cokoli potřebí vám, vše bude vám na Kumburku k službám, jen když tajemství svého elixíru mí povíte! Netoužimť po bohatství, nebo Bůh hojně již mne jím obdařil; ale aby jméno mé i po staletích bylo s úctou jmenováno ve spojení s vynálezcem tak velikého činu, jako je tvoření zlata z kovů sprostých, to je jediná touha má a pro ukojení její bych veškeren statek svůj obětoval!«

Cervelí zdánlivě se zdráhal a rozpačitě pohlížel na Smiřického, který ve svém obličeji velké potěšení nad tím jevil, že celá scéna tak výborně podle očekávání jeho se daří.

»Jsem zavázán především tuto panu Smiřickému,« odpovídal adept na vyzvání Zouzarovo, »jenž mne sem byl z Vlach povolal, abych na zámku jeho dalším alchymistickým studiím se oddati mohl. Přivolili ten v žádost vaši, pak i já jsem ochoten ve vašem laboratoríu zůstati a ,velký elixir' dále zkoumati.«

Vášnivý adept vrhnul se nyní na Smiřického, aby jej žádosti své naklonil a důtklívými slovy jej vyzýval, aby mu Vlacha postoupil a celý majetek jeho za svůj vlastní považoval.

Konečně Smiřický po dlouhém naléhání přivolil, aby vlašský zlatoděj směl na Kumburku zůstati, avšak jen pod tou výminkou, když í on sám bude moci všem zkouškám alchymistickým přítomen býti. Líčil se totiž Zouzaroví jako velký ctitel této vědy a přísahal, že od Cerveliho nikterakž více se odloučiti nemůže. S radostí přijal

Zouzar všecky výminky a od té doby Smiřický i přestrojený sluha jeho usídlili se na Kumburku.

Starý Zouzar byl by divně na to oči otvíral, kdyby byl tušil, jakým vlastně spůsobem Cerveli zlato do kelímku připravil. Měl totiž kouzelnou hůlku svou dutou a v otvoru jejím zlaté kuličky; otvor byl voskem zalepen, načež při míchání v olově se vosk rozpustil a zlato do kelímku vpadlo.

Na tak podvodný spůsob ovšem adept kumburský ani nepomyslil, neboť ač dřívější adeptové taktéž jen byli jej šálili, přece to každý činil jen co do látek lučebních, jejíchž zázračné vlastností každý vysoce vynášeti se snažil; ale tak drzým spůsobem jako tento Cerveli nebyl se žádný opovážil jej podvésti. Osvědčila se tu na novo stará pravda, že čím drzeji sobě podvodník počíná, tím více víry nachází. U starého Zouzara pak nebylo ani toho více potřebí, neboť pohled na ryzí zlato z kelímku vyňaté tak jej rozjařil, že Vlachovi kolem krku padl a Smiřického svým nejlepším přítelem a sousedem nazýval.

Oba hosté zůstali tedy na Kumburku a v laboratoriu Zouzarově počal nový život. Cerveli opakoval ještě několikráte své zlatodějné pokusy, aby jen vášeň starého adepta ještě zvýšil a skutečně se mu to v takové míře podařilo, že mysl Zouzarovu docela opanoval a jí podle libosti své vládnul.

Smiřický učinil tedy značný krok ku předu a octl se uprostřed majetku, jejž za nedlouho svým vlastním nazývati chtěl. Kolem Zouzara stahovala se síť vždy hustěji a hustěji, jakouž oba dobrodruhové kolem něho byli nalíčili, a s hluboce promyšleným plánem nekalé záměry svoje sledovali. Smiřický

dokonce musil na doléhání Zouzarovo Oulíbíce opustiti a na Kumburk se ubytovati, čímž ovšem přišel

Zouzar napolo vstříc tajnému přání Smiřického, neboť tomuto o nic jiného neběželo, než aby otěže vlády a správy na Kumburku do svých rukou dostal. Za krátký čas i to se mu šťastně podařiloZískal sobě především kumburského kastelána, jménem Bukovského, potměšilou to povahu, která vždy jen vlastní zisk hleděla a jíž žádný prostředek dosti ničemným nebyl, aby jím nenasytnou chtivost svou po penězích ukojiti mohla. S tímto spojencem počal nyní Jaroslav Smiřický zcela zjevně operovati.

Starý Zouzar byl Vlachem Cervelim zaměstnáván ve svém laboratoriu, takže nyní méně než kdy jindy o ostatní záležitosti své se staral, a proto s ochotou přijal nabídnutí Smiřického, že mu správu jeho statků povede. Jen tolik si vymínil, aby měl vždy dostatečné prostředky pro své laboratorním po ruce. což Smiřický ovšem také slíbil, neboť tato okolnost právě měla mu hlavní rukojeť proti Zouzarovi zjednati.

A nyní počalo nové živobytí na Kumburku, Smiřický počínal si jako skutečný pán a všecko obyvatelstvo hradní stalo se od něho závislým. Obadva sluhové pána kumburského, totiž Samuel a Kolon, sice zpěčovali se s počátku rozkazy Smiřického vyonávakti, ano hleděli i pána svého přesvědčiti, že jest mu jen s podvodníky jednati, ale toto právě osud jejich rozhodlo. Smiřický se od Cervelího dověděl o tajném nepřátelství těchto dvou služebníkův a ustanovil se hned na tom, že je z hradu odstraní.

Počal naléhati na Zouzara, aby je ze služby propustil, čemuž tento ovšem připustiti nechtěl; ale konečně přece povoliti musíl, když mu i Cerveli odchodem svým hrozil, pakliže Kolon z laboratoría a okolí jeho vypovězen nebude. To rozhodlo. S těžkým srdcem odstranil od sebe Zouzar oba věrné služebníky svoje, ale tolik musil mu Smiřický přece povoliti, že oba se mohli na panství kumburskérn usaditi. Smiřickému

bylo prozatím na tom dosti, jen když oba nebezpečné tyto muže z hradu samého vypudil.

Zanedlouho mělo pak i ha dítky Zouzarovy dojíti.

Obě dítky byly totiž od smrti matčiny a odloučenosti otcovy pod dohlídkou Samuelovou a jehoi ženy, kdežto hradní kaplan vychovávání jejích řídil. Po odchodu Samuelově zůstaly dítky samy sobě ostaveny, zvláště když Smiřický poznenáhla všecku starší čeleď nahradil novou, která Smiřickému a kastelánovi bezohledně oddána byla. Především přemluvil Smiřický kaplana, kterak nejvýhodnějším bude, když dítky do některého kláštera na výchovu dány budou, jakéž nelze jim na Kumburku poskytnouti. Kaplan, jako horlivý katolický duchovní, jenž beztoho vždy nevrle pohlížel na vliv obou nekatolických služebníkův, jakým Samuel a Kolon na nedospělé dítky působili, ihned souhlasil s návrhem tímto, a přislíbil, že na starém Zouzarovi vymůže, aby dal syna duchovním otcům Tovaryšstva Ježíšova v Brandýse a dcerušku mniškám Augusiiánkám v Praze na vychování.

Slovům duchovního ovšem brzo se podařilo otce k tomu příměti, aby od dítek svých se odloučil a tak a nyní sám jediný byl na Kumburku v mocí Smiřického a jeho dvou spojencův. Po- nedlouhém čase bylo i kaplanovi výhodnější místo než na Kumbnrku zjednáno, a takž nebylo na hradě žádného ze starých obyvatelů více, vyjma kastelána Bukovského, který však úplně stvůrou Smiřického se stal. Všecka ostatní čeleď byla odstraněna a nikdo nesměl do hradu více vcházeti, pokud Smiřický nesvolíl.

Když takto celé okolí starého Zouzara dostatečně připraveno bylo, počali pak přímo na něho účinkovati. Hlavní pole obou podvodníků bylo nyní v alchymistické komnatě, kde nejnesmyslnější zkoušky podnikány byly.

Cerveli časem připravil Zouzarovi nějaký výsledek, aby jen zvědavost a touhu jeho ještě dále lákal; tu připravil kus zlata, tu zase zhotovil nějakou tinkturu, jejíž účinky Zouzarovi posud

známy nebyly a hlavní požadavek jeho1, totiž vyrábění »velkého elixíru« v libovolném množství, dovedl vždy pod všelijakými záminkami protahovati. Především namítal, že ještě více drahých kamenův a jiných vzácných látek k elixíru tomuto potřebuje, a tu musil kastelán Bukovský o opatření drahých potřebností těchto se postarati.

Takovým způsobem byly už nesmírné sumy vyházeny, aniž by se jakého výtěžku bylo docílilo, kromě oněch několik kousků zlata, které Cerveli z dutiny své kouzelné hůlky do kolímku vpouštěl, a jež Jaroslav Smiřický rád obětoval, an nyní takřka samotným pánem nad statky Zouzarovými se stal. Hotovost zaslepeného adepta musíla ovšem brzo vyčerpána býti, když takovýmto spůsobem se jí zneužívalo. Neboť za látky a jiné potřeby alchymistické byly podle udání Smiřického tisíce vydávány, ačkoli ve skutečnosti ani stý díl za ně neplatili. Ostatek splýval v bezednou kapsu Smiřického, jenž Cervelímu a kastelánovi značné částky z výtěžku tohoto dopřával.

A tak konečně musila nastati doba, kdy kastelán zjevil pánu svému, že pokladnice jsou vyprázněny a že více peněz na alchymistické potřeby mu opatřiti nelze.

Zpráva tato ovšem starého Zouzara překvapila, neboť od smrti své manželky nebyl se o hospodářství domácí více staral a pohřížen v klamnou vědu domníval se, že prostředky jeho nevyčerpatelnými jsou.

Také Cervelí byl přítomen, když kastelán podle úmluvy ohromující svou zprávu starému adeptovi zvěstoval, a v líčeném hněvu osopíl se naň, jakoby předstíráním svým o nedostatku peněz chtěl dosavadní namáhavou práci jejích zničiti, která prý už k velkolepému ukončení svému se přibližuje.

Jediný pohled na zlatodějné kelímky a ostatní přípravy přiměl Zouzara, že vzkřikl na kastelána, aby jakýmkoli spůsobem hleděl peněz opatřiti, byť i za vysoké úroky měl si je vypůjčiti.

»To jsem také jižučinil, milostivý pane,« odpovídal kastelán, »a nikdo více nechce na zadlužené panství kumburské půjčiti!«

»Což pak tak ohromné sumy jsme už vydali?« tázal se udivením starý Zouzar, na Cerveliho pohlížeje.

»‚Veiký elixír' vymáhá také velkého nákladu, pane můj,« zněla odpověď tohoto, »za krátko však vám elixír tento všecka vydání tisíceronásobně vynahradí.«

»Budiž tedy; vytrvám až dokonce!« zvolal vášnivý alchymista a obrátil se opět ke kastelánovi, jehož zrak jaksi podivně se leskl. »Vyhledej kupce na polovici panství kumburského! Však brzo opět ji vyplatím!«

Kastelán odcházel z laboratoria a ďábelský úsměv pohrával mu kol rtů, když spěchal k panu Jaroslavu

Smiřickému, aby mu výsledek nového podniknutí proti Zouzaroví oznámil.

»Nyní jsem já pánem na Kumburku!« vzkřikl Smiřický a jal se s kastelánem vše další umlouvati. Ještě téhož dne byla sestavena kupní listina, kterouž starý Zouzar podepsal, aniž by byl obsah její blíže prohlédl, neboť v tom okamžiku, kdy péra se chopil, volal jej Cervelí k pecí alchymistické, kde prý »velký elixír« právě vříti započal. Rychle tedy podepsal a kastelán odevzdal listinu Smiřickému, která tohoto skutečným pánem a majitelem panství kumburského se vším jeho příslušenstvím činila.

Tak bylo opět získáno peněz pro další zkoušky v laboratorní, ale ani »kámen mudrců« ani »velký elixir« se posud neobjevoval. Cervelí vyčerpával všecku výmluvnost svou, aby netrpělivého jíž starce ještě na další doby odkázal. Jíž na třetí rok trvaly pokusy tyto, tělesná bytost starého Zouzara byla už všecka schvácena, neboť ani ve dne ani v noci sobě nižádného odpočinku nedopřával, kdežto Cerveli každodenně ve společnosti Smiřického a kastelána u plné tabule sobě hověl a starému šílenému adeptovi se posmíval.

Tak uplynulo ještě půl roku, Zouzar podobal se již více kostlivci a bystřejší pozorovatel bt byl snadno poznal, zímničné napětí, v němž ipusiále trval, zanedlouho i poslední jeho životní síly ztrávíti musí. Dech jeho stal se sípavým, oko b/alo na se skleněný lesk a shrbené tělo sotva že již na nohou se drželo.

V této době všeobecné malátností jeho počal Jaroslav Smiřický poznovu jednati.

Jednoho dne vstoupil kastelán Bukovský opět do laboratoria, aby pánu svému zvěstoval, že poslední peníz z prodeje polovice panství došel.

»Prodej tedy rychle druhou polovici!« vzkřikl se zimníčnou prudkostí Zouzar, od kelímku nad pecí stojícího ani oka svého nepozdvíhna. »Jsem již na stopě ‚velkému elixíru' a co nejdříve bude velké jeho tajemství odhaleno!«

Kastelán se po straně ďábelský ušklíbnul a chladně odpovídal:

»Což nevíte, milostivý pane, že i druhá polovice panství je už dávno zastavena a nikdo více na ni půjčiti nechce?«

To konečně starého Zouzara zarazilo.

»Což z tak ohromného jmění by ničeho více nezbývalo? Byl bych tedy nyní hotovým žebrákem, když na prahu velkého vynálezu svého stojím?«

»Ano, milostivý pane, tři léta alchymistických zkoušek ztrávila veškeré jmění vaše, tak jako už mnohému velmoži se bylo přihodilo.«

Zouzar zakryl si obličej rukama a těžce oddychoval.

»Ó, jen ještě kratičký čas mi dopřej a pak všem zacpu ústa zlatem, jen nyní ještě prostředky k poslednímu pokusu mí opatř!«

Povržlívé usmívání se jevilo1 na tváří kastelánově.

»Nevím nižádného prostředku více, milostivý pane. Všecky prameny jsou už zacpány,«

»Prodej nebo zastav mé rodinné klenoty!«

»Což se nepamatujete, pane můj, že íy nejdříve pohlceny byly vaší alchymií?«

Zouzar si hluboce vzdychl a svěsil hlavu.

»Žádné pomoci tedy, žádné?« zvolal zoufalým hlasem a pobíhal jako šílený po laboratoři. Tu padl jeho zrak na Cervelího, jenž úlisným zrakem každý jeho pohyb sledoval.

»Pomozte vy aspoň, zlatoději, bych mohl tuto poslední zkoušku dokonati a pak královsky se vám odměním!«

»Nedbám vaší odměny, pane; nejsem však Bůh, abych z ničeho mohl něco tvořiti. Tuším, že práce má jest v laboratorní tomto u konce.«

A odcházel volným krokem z alchymistické kuchyně, nesa s sebou vědomí, že ubohý majitel její nadobro zničen jest a že žádná pomoc na světě mu k ztracenému jmění jeho více nepomůže.

A také tomu tak bylo. Jaroslav Zouzar nebyl v okamžiku tomto již pánem svého majetku.

»Hlavní věřitel váš, milostivý pane,« započal po nějaké přestávce opět kastelán, »naléhá na zaplacení, anť byl veškeré ostatní dluhy skoupil, jež na druhé polovici panství lpěly. Chce ve třech dnech býti zaplacen, jinak se uváže v panství kumburské, jak mu jíž soudem právě přiřknuto bylo.«

»Vyhnán bych měl býti z dědictví otců svých!« vzkřikl hrůzným hlasem starý Zouzar a jako bez sebe sklesl v lenošku, »Ó, strašný osude! Na prahu vyplnění nejkrásnějších nadějí opět sklamánu býíi? Toť hrozné!«

A opět zakryl líce rukama a z vyprahlých očí starcových slzy horké se vyroníly,

»A kdo jest tento hlavní věřitel můj, abych jej o krátké poshovění požádal?« vyrazil po chvíli ze sebe.

»Neučiní oho, pane můj, neboť mám jíž od něho rozkazy jako od pána hradu a panství tohoto.«

»Ale kdo jest ten bídník? jméno jeho chci znáti, abych mu do smrti Mnouti mohl!«

»Jest to váš dosavadní přítel, pan Jaroslav Smiřický!«

Strašný výkřik vydral se z prsou starcových po vyslovení jména tohoto, a hned nato jako bezvládná hmota beze smyslův na chladnou zem se svalil.

»Po slávě a. panství Zouzarův je veta!« pravil kastelán s ďábelským výrazem sám k sobě a odcházel z laboratoria, jako by tam pranic se nebylo přihodilo. »Teď musím hleděti nového pána svého zcela pro sebe získati!«

Dlouho ležel stařec v laboratoriu svém ve smrtelných mrákotách, ana tu pojednou postranní dvířka se otevřela a Cerveli jimi do jizby vstoupil.

Volným krokem přibližoval se k omdlelému starci a při pohledu naň sám k sobě pravil:

»Šedivý troupe, nyní máš svůj ‚kámen mudrců', svůj ‚velký elixír'! Skončil jsi právě tak, jako všichni onino vznešení blbci, kteří chtějí přírodě na kloub. přijíti a pří tom sami na sebe zapomínají. Brzo tě vynesou z hradu otců tvých a veselý dědic se na hrobě tvém hlupství tvému vysměje! — Však co to? On se pohnul: což by skutečně po té hrozné ráně ještě jiskra života v něm doutnala?«

Sehnul se k omdlelému a skutečně cítil srdce jeho opět slabě tlouci. Nebylo pochybností, starý Zouzar opět přicházel k sobě.

Útrpností hnut obmyl mu Cerveli skráně studenou vodou a za nedlouho stařec i očí otevřel. Zrak jeho byl strhaný, znak to šílenosti duševní.

Divoce rozhlédl se kol sebe a pak zrůzněným hlasem vzkřiknul:

»Pryč, pryč ode mne! Chceš mi uzmouti můj veliký elixír! Pryč, pryč odtud!«

V tom padl jeho zrak na lahvičku s červeným jakýmsi mokem, jež na okrají ohniště stála; jako střela vymrštil se tedy do výše a uchvátiv lahvičku vyrazil z laboratoria, stále děsné výkřiky ze sebe vydávaje.

Letěl jako zběsilý přes nádvoří a otevřenou brankou dále a dále, až v lese pod hradem jako mrtvý klesl. Pravice jeho držela křečovitě v pěsti lahvičku s červeným elixírem — to bylo to jediné, co z hradu otců svých byl odnesl. Jediná tato lahvička byla jej skutečně celé ohromné dědíatví otců jeho stála. Zouzarů nebylo více na Kumburku, nyní Jaroslav Smiřický tam zavládl.

Když pak starý Zouzar opět z hluboké mdloby své se probudil, ležel jíž na loži v chudobné komnatě, u lože pak stálí bývalí jeho věrní sluhové Kolon a Samuel, na jejíchž lících nejhlubší bol nad tímto strašným osudem pána jejich se zřetelně obrazil.

Jasný okamžik ovládl teď mysl ubohého starce pří pohledu na oba tyto muže a zvolal:

»Kde jsem? Nemají mne ti vrahové opět v mocí své?«

»Nikoli, nešťastný pane náš,« ujal se slova Kolon; »vyváznul jste z drápů oněch zlosynů, ale ničeho více nelze vám svým nazývati!«

Zouzar zakryl sobě líce rukama a temně šeptal sám k sobě:

»Na prahu toužení svého tak zničen! Ó Bože, což není spravedlnosti více na světě?«

»Onen zločinec Smiřický až příliš chytře vás dostal v tenata svá, milostivý pane můj; veškeré statky vaše jsou už v mocí jaho a žádné úsilí mu je více nevyrve! Jáť předvídal toto vše a tušil, jaký konec nesmyslná ona vášeň po zlatodějsltví vzíti musí!«

Stařec jen vzlykal a neodpovídal na odůvodněnou výčitku tuto.

Po nějaké chvílí však náhle vzkřikl:

»Dítky mé! Kde jsou mé dítky? Ó nevyčítejte mí, že jsem z vás učinil žebráky!«

A v návalu šílenství svého klesl na lože, takže oba věrní sluhové musilí mu rychle ku pomoci přispati, než jej zase poněkud upokojili. Zouzar upadl nato ve spánek a mezitím

Kolon se Samuelem se umlouvalí, co dále počíti.

Dleli s pánem svým, jejž omdlelého v lese pod Kumburkem byli nalezli, v myslívně hluboko v lesích, někdy Zouzarovi naleževších, a tam k starému myslivci nešťastného velitele svého dopravili.

»Tuším, že dlouho strašnou tuto ránu nepřečká,« pravil Kolon k Samuelovi; »ještě dva nebo tři takové návaly jako tento, a choré tělo jeho navždy podlehne.-Proto musím dítky k loži otcovu přivésti!«

»Učiň tak, Koloně,« odpovídal Samuel, »nechť naposledy požehná ještě sirotečkům těmto, jež hanebník onen o otce i veškeren majetek byl připravil.«

»Však dlouho jeho požívati nebude, to ti přisahám!« zvolal s děsným výrazem Kolon. »Já nadarmo nenaučil se v laboratoři kumburské nejprudší jedy připravovati a bohdá brzo vrahové pána mého účinek jejich poznají!«

A s ďábelským výrazem v oku odkvapil z myslívny, aby dítky Zouzarovy k smrtelnému loži otce jejich přivedl.

Druhého dne stál mladý Kríštof Jan a sestra jeho Anežka u lože nešťastného otce, jenž skutečně byl v posledním tažení.

Krátce před smrtí vrátil se mu opět jasný smysl a položiv ruce na hlavy dítek svých žehnal jim slovy tak vroucími, že žádné oko nezaroseno nezůstalo.

Byla to scéna nadmíru dojímavá a Kolon ve vnitru svém novou pomstu Smiřickému přisahal, když na hrozné toto dílo jeho pohlížel.

Pak starý Zouzal obrátil se k mladistvému synu svému a s hrobovým názvukem pravil:

»Ty mne pomstíš na vrahovi a lupiči mém, synu můj! Tvůj živdt buď jen pomstě této na Smiřických obětován! Sluhové tito věrně tobě ve vykonání posledního odkazu mého pomáhati budou!«

»To přisaháme!« zvolali jedním hlasem Kolon i Samuel.

»A nyní volám každého Smiřického ve třech letech před

soudnou stolící Páně! Kletba rodu tomuto! Nechť třetího pokolení se nedočká! Kletba, kletba, kletba!«

A slovy těmito na rtech klesl nazpět, očí se mu obrátily v sloup — starého^ Zouzara nebylo více!

Kolon se Samuelem přikročili blíže a položivše pravice své na prsa mrtvoly poznovu opakovali strašnou přísahu svou, kterouž také neprodleně vykonávati počali.

Ve čtrnáctí dnech nato totiž přinesli na hrad Rumburk umírajícího Vlacha Cervelího, a když po příčině nenadálé smrti jeho pátráno bylo, shledáno, že v hospodě Oulibické popíjel s oběma bývalými sluhy starého Zouzara.

Když však Smiřický je jako trávíce hledati dal, nebylo v celé krajině po nich ani stopy.

Ve třech letech nato, totiž roku 1597, skonal stejnou smrtí Jaroslav Smiřický, a sotvaže mohl ještě poslední svou vůli projeviti, kterou veškeré

J. Sváíek : Pád rodu Smlřlidkýoh, M

ohromné jmění svoje jako majorát Zikmundu Smiřickému odkázal.

Kletba starého' Zouzara počala se po třech letech vyplňovati.

Vyplnila pak se i na ostatních majorátních pánech z rodu Smiřických, z nichž každý ve třech letech majorátu svého náhle skonal. Starý Kolon zůstával své přísaze věren!

XII.

První rány mstitelovy.

Fridrich Falcký seděl na královském trůně českém. Mladý to panovník, jenž se svou nádherymilovnou a pyšnou chotí Eliškou dovedl representovati pouze "skvělou stránku kralování, ale o těžkých povinnostech mocnáře ani zdání neměl.

Vůdcům povstání stavův českých byly nedostatečné vlastnosti Fridrichovy, jakož i neblahé poměry na dvoře jeho v Heídelberku dostatečně známy, ale poněvadž právě osobní záměry jejich pod slabým králem nejlépe prospívati mohly, proto nesměla býti koruna česká nikomu jinému nabídnuta, než neschopnému kurfiřovi Fridrichovi Falckému.

Vysokomyslná Eliška, která jako jediná dcera anglického krále Jakuba V. od mládí svého jen o koruně královské snila a svému otci to nikdy odpustiti nemohla, že jí byl k sňatku s pouhým kurfiřtem malomocné říše německé donutil, podporovala všemi prostředky návrh deputace českých stavů, kteří přišlí do Heidelberku Fridrichovi královskou korunu českou nabídnouti, a takž se stalo, že 231etý kurfiřt přijal korunu tuto, jen aby bezmezné ctižádosti chotí své vyhověl.

Následky nepředloženého činu tohoto nedaly na sebe dlouho čekati. Kurfiřt Fridrich stal se králem českým, ale jen podle jména, skutečná moc zůstala i nadále v rukou dosavadních stavovských direktorův a vůdců, kteří mladého krále a ješitnou choť jeho od radovánek k radovánkám vodili, jen aby v novém panovníku každou vznikající touhu po samostatném vladaření a účastenství v zemských záležitostech už s počátku udusili.

Na královském hradě na Hradčanech střídaly se velkolepé slavností jedna za druhou, okázalé jízdy ulicemi a náměstími

pražskými, které takovýmto dvorním slavnostem byly už dávno odvykly, střídaly se s dvorními honbami v oborách ve Hvězdě a v Bubenči a s výlety na zámky velmožův českých — o vlastní záležitostí zemské jakoby se nikdo u dvora královského nestaral.

Za takových poměrů není divu, že i právní záležíosti v Čechách se jen podle libovůle tehdejších direktorův a vysokých úředníků zemských vyřizovaly.

I záležitost rodiny Smiřických měla vliv neblahých poměrů těchto pocíititi.

Siotvaže totiž paní Slavatovna od kastelána Bukovského zprávu o novém násílnickém činu nynějšího švakra svého pana Jindřicha z Vartemberka obržela, vypravila se s chotěm svým neprodleně k tehdejšímu nejvyššímu kancléři království českého, panu Václavu Vilémovi z Roupova, aby o pomoc proti usurpátorovi práva jejího jej požádala.

Návrh paní Slavatovny, aby velmože tohoto pro sebe získala, byl zcela prostý, neboť znala dobře povahu páně Roupovcovu.

»Nabízím Vám 75.000 kop míšeňských, pane kancléři,« pravila pánu z Roupova, »pakliže mi ku právu mému pomůžete!«

Návrh takový nebylo ovšem lze jen tak zhola odmítnouti.

Nejvyšší kancléř dal si tedy stručnými slovy vše vyložiti, jak věc mezi oběma sestrami stála a na čem nároky svoje na majorát Srniřických zakládaly.

»Vy jste tedy, milostivá paní, toho náhledu, že vaší sestře ničeho z pozůstalostí po vašem otci a bratřích nepřísluší?« tázal se pán z Roupova, když byl vyslechl stranické líčení paní Slavatovny.

»Ano, bylať úplně vyděděna, neboť tak zněla vůle otcova!«

»Já se však pamatuji, že poslední vůle pana Zikmunda Smiřického, jež byla v zemské desky vložena, značnou sumu Kateřině Smiřické přisuzuje.«

»To je ovšem pravda, ale poslední vůle tato byla psána tři léta před smrtí otcovou a v té době se nezdárná sestra moje hanebného zločinu svého dopustila, pro kterýž jí otec vydědíl. Proto ono ustanovení poslední vůle více platnost míti nemůže,«

»Přece však byla po smrtí pana Zikmunda v plném znění svém do desek vložena. Běží tedy oi to, aby ono ustanovení právem za neplatné bylo prohlášeno.«

»Ano, pane kancléři, na to budiž oněch pětasedmdesát tisíc kop vynaloženo.«

Kancléř z Roupova se podivně usmál a odvětil:

»Pokusím se tedy o to pána z Vartemberka ze sedla vyhoditi. Dobrodruh tento nesmí se jedním z nejbohatších pánů v Čechách státi. Přednesu vaši věc v královské komoře a dám jej k soudu zemskému předvolati, aby z násilného rušení míru zemského se zodpovídal, A pak se jíž o to postaráme, aby majetku vašeho, milostivá paní, více nerušil.«

»Já pak taktéž nezapomenu na přátelskou službu tuto, pane kancléři,« odvětila paní Slavatovna, »a v ten den, kdy opět Jičín, Kumburk a ostatní panství mí právem budou přiřknuty, poznáte vděčnost poslední dědičky Smiřických!«

Tím byla úmluva mezi nejvyšším kancléřem a paní Slavatovnou zpečetěna, a pán z Roupova počal ihned podle úmluvy této jednati.

Záležitost dědictví Smiřických byla počala již v celé zemí obecnou pozornost k sobě obraceti a jen velké události veřejné, jež během roku 1619 byly se v Čechách sběhly, časem tento obecný interes od ní odvracely.

Sympatie lidu byly sice na straně Kateřiny Smiřické, leč úřadníci zemští a vůbec panstvo souhlasili s paní Slavatovnou, neboť tato na všech stranách byla sobě přívržence získati dovedla. Mimo to také povaha Vartemberkova mnoho nepřátel ve vysokých kruzích byla mu vyvolala a vše ostatní dovedly jíž peníze paní Slavatovny spůsobíti.

Nejvyšší kancléř převedl všecky přísedící královského

soudu zemského na stranu paní Slavatovny a zakrátko byl vydán z české kanceláře dekret, kterýmž Jindřichu Qttovi z Vartemberka se nařizovalo, aby veškeré statky Smiřických i se všemi jejich důchody paní Slavatovně navrátil, svou choť do vězení opět dostavil a sám pak osobně před zemskou kancelář v královském hradě na Hradčanech přišel, by se tu z násílnictví svého a rušení míru zemského zodpovídal.

Tím byl spor obou sester Smiřických na právní cestu uveden.

Ale pán z Vartemberka znal dobře své lidí u zemské kanceláře a protož nebyl nikterakž na rozpacích, aby dekret nejvyššího kancléře obešel a stání své před soudem zemským vždy více a více oddaloval.

Zároveň odvolával se na starší nároky své ženy, která prý už podle stáří svého i podle ustanovení majorátu má větší právo na dědictví Smiřických nežli mladší sestra její paní Slavatovna. Ano, v obranných spisech svých, které z Jičína áo Prahy posílal nejvyššímu kancléři, vyžadoval pro sebe právo poručnictví nad blbými Jindřichem Smiřickým, jakož i nedílnou správu celého majorátu, takže paní Slavatovna i poslední svá panství Černý Kostelec a Náchod, jež nyní fakticky ještě držela, sestře Kateřině odevzdati měla.

A ačkoliv se nějakého zbrojného zakročení se strany vlády neobával, ano právě veškeré vojsko stavovské pod hrabětem Matyášem Thurnem v Dolních Rakousích a před Vídní zaměstnáno bylo, dal přece Vartemberk k důraznějšímu podporování nároků svých zámek jičínský i hrad Kumburk opevňovati a dostatečným počtem žoldnéřův osaditi, aby v případu potřeby každý útok odrazití mohl.

Po dvakrát byl Jindřich z Vartemberka takto před královský soud pohnán, ale nikdy se nedo-^ stavil a vždy větší vzdorovitost projevoval.

Když pak na podzim roku 1619 Fridrich Falcký na trůn český dosazen a za krále českého korunován byl, dovedla paní

Slavatovna toho i při králi, že jej ve své při proti Vartemberkovi na svou stranu získala. Stalo se to na zámku Černém Koatelcí, kamž byl jednoho dne král Fridrich i s chotí svou a celým dvorem zavítal a věru královským způsobem uvítán byl. Přijetí toto, jakéž nejvznešenějšího mocnáře hodno bylo, rozjařilo mladého panovníka tak velice, že vnadné hostitelce své přislíbil, kterak sám se nyní záležitosti sporné uchopí a brzo ji k příznivému pro ní konci přivede.

Paní Slavatovna jásala jíž v duchu nad jistým vítězstvím a očekávala s důvěrou výsledek zakročení králova. Neočekávalať, že by Vartemberk samému králi opovážil se vzdorovati a proto jíž domnívala se, že co nejdříve celý proces ve prospěch její skončen bude.

Ale pán z Vartemberka smál se ve zpupnosti své i rozkazu krále Fridricha. Obsílací dekret královský mrštil roztrhaný v obličej poslu královu a se surovou odpovědí poslal jej z Jičína nazpět do Prahy. Na Hradčanech byli nad neočekávanou vzdorniostí touto patrně zaraženi. Násilně se proti zpupnému pánovi českému na ten okamžik vystoupiti nemohlo, anoť bylo se možného povstání lidu selského obávati, který věrně pří Kateřině Smiřické stál a i proti vojsku královskému ji brániti hotov byl. Povstání takové pak by bylo věci Fridrichově v nynější válce s císařskými velíce škoditi mohlo.

K naléhání Slavatovny byl ku konci roku 1619 nový rozkaz královský na Jičín poslán, ale potkal se se stejným výsledkem.

Nyní byla dobrá rada drahá. Ale tu přišla pomoc paní Slavatovně se strany, odkud by ji byla nejméně očekávala.

Jednoho dne totiž, kdy paní Slavatovna s kastelánem Bukovským o marnosti dosavadního výboje proti Vartemberkovi rozmlouvala a veliké rozhořčení své nad tímto protahováním celého: sporu projevovala, oznamoval sloužící velítelce své, že cizí jakýsi šlechtíc s ní mluviti sobě přeje.

»Kdo jest on, proč neoznámil jméno svoje?« tázala se nevrle paní Slavatovna, které rušení toto právě v tomto

okamžiku příliš vítané nebylo.

»Nechtěl mi jméno svoje pověděti.«

»A kterak vypadá?«

»Jeť to šlechtic asi třiceti let; obličeje však hrobově bledého.«

»A za jakou záležitostí přichází?«

»Ani to mi nechtěl říci, ale je prý velmi důležitá.«

Paní Slavatovna pohlédla na kastelána, který mezitím byl s křesla povstal, a jakoby souhlasu jeho hledajíc, pravila;

»Snad nám přichází v procesu našem nějakou piamoc nabízet!«

Kastelán přisvědčiv a takž Slavatovna opět k sloužícímu se slovy se obrátila:

»Nechť vejde!«

Pak kynula Bukovskému, který druhými dveřmi z nádherné síně velítelky své se odstranil.

V několika okamžicích otevřely se opět dveře a vstoupil jimi — mladý Zouzar.

Zevnějšek jeho učinil z něho pravého kavalíra aa mimo hrobovou svou bledost v obličeji byl by při mužném a zároveň dvorném chování svém za vzor krásného muže platil.

Paní Slavatovna v prvním okamžiku také v něm některého mladého šlechtice od skvělého dvora krále Fridricha spatřovala a postoupila o krok vpřed, aby jej k usednutí pobídla.

V itémže okamžiku však pohlédla bystřeji v tento bledý obličej a poloudušený výkřik vydral se z prsou jejich. Tvář její rovněž zbledla a musila se křesla uchopiti, aby nohy pod ní neklesly, neboť tak nesmírně jí pohled na neočekávaného cizince tohoto dojal.

Bylo očividno, že jej poznala a zjevení jeho se ulekla.

»Kdo jste, pane?« Čeho ode mne žádáte?« vypravila konečně stísněným hlasem ze sebe.

»Pohnutí vaše, milostivá paní,« počal klidně Zouzar, »jest mi dostatečným svědectvím, že jste mne i po dlouhých letech

opět poznala. — Ano, jsem Zouzar, jenž měl ve vězení kumburském zhynouti, poněvadž se opovážil zraků svých k dceří Zikmunda Smiřického pozdvihnouti!«

»A vrah bratra mého!« vyrazila Slavatovna ze sebe a líce její se opět zarděly.

»Nikoli vrah, milostivá paní,« odpovídal Zouzar s toutéž klidností jako dříve, »bratr váš padl v čestném souboji, v kterémž i já stejně mohl zahynouti,«

»A za jakou příčinou ke mně přicházíte? Čeho ode mne žádáte?«

»Chci službu svou paní Slavatovně nabídnouti!« odvětil s úklonkem Zouzar,

»Rcete raději, že se na mně pomstiti chcete, čím se otec můj byl na vás provinil!«

Zouzar zavrtěl hlavou.

»Nikoli, milostivá paní, s mrtvými nevedu jíž boj, a to tím méně, ana ta ještě živa jest, která přední příčinou mého věznění na Rumburku byla.«

Slavatovna sklopila oči a poznovu se zarděla; tušílať, že Zouzar jistě o všem vědomostí nabyl, co na Jičíně se bylo udalo.

»Leč nechme výčitek takovýchto, které prozatím nám prospěti nemohou. Já zabil bratra vašeho v souboji a proto můžete se aspoň částečně právem k tomu odvolávati, že jsme vyrovnáni. Leč já chci ještě více učiniti, abych napravil, že posledního majorátního pána rodu Smiřických více není.«

Slavatovna po straně naň bystře pohledla, neboť takováto slova by byla ovšem neočekávala z úst muže, o němž se domnívala, že musí největším jejím nepřítelem býti.

V obličeji Zouzarově spočíval však takový výraz dobromyslnosti a přímostí, že i úlisná šlechtična tato se jím oklamati dala a v pravdu slov Zouzarových věřiti počínala.

»A jakou to službu mí nabízíte, pane Zouzare?« tázala se zpytavým hlasem,

»Tuším, že velmi prospěšnou, milostivá paní; neboť jest s to, aby vás brzo jedinou dědičkou majorátu Smiřických učinila.«

V očích šlechtičny se zajiskřilo.

»V té věcí vy mí svou pomoc nabízíte? Vy, pane, Zouzare —«

A zarazila se náhle v řeči své, ale Zouzar uhodl úplně myšlenku její a na místě její doložil:

»Ano, tentýž Zouzar, jemuž druhdy hlavní část tohoto majorátu Smiřických náležela, a jemuž po právu posud náleží. Tentýž Zouzar vám však, milostivá paní, pomocnou ruku svou k dosažení nedílného majorátu toho nabízí.«

»Jak? vy znáte všecky části sporu mého s mou sestrou Kateřinou?«

»Dopodrobna, milostivá paní! Známť všecky jednotlivé okolnosti, na nichž vymožení práva vašeho závisí.«

»A znaje spor tento, přece mí chcete k vítězství nad Vartemberkem přispětí?«

»Jen za tou příčinou k vám, milostivá paní, přicházím!«

»A vaše výminky ?«

»Prozatím si nevymiňuji ničeho, milostivá paní. Snad později nadejde doba, kdy odměny za svou službu žádati budu. «

A provázel slova tato tak významným zablesknutím zraku, že paní Slavatovna, kdyby je byla uzřela, zajisté v nejhlubších vnitřnostech svých byla by se zachvěla.

Tak ale byla všecka zaujata neočekávaným nabídnutím Zouzarovým, že výraz tento jí zcela ušel, a proto jen dychtivě se tázala:

»A v čem záleží tato služba, kterou se mí chcete mimo vše očekávání zavděčiti?«

»Z průběhu vašeho procesu s panem z Vartemberka seznal jsem, že vám, milostivá paní, hlavně o jeho osobu běží.«

»Tak jest, pane Zouzare, jen osoba Vartemberkova jest

hlavním kamenem úrazu v procesu tomto.«

»Byltť již několikrát vyzván, tuším, by se dostavil před zemskou kancelář na Hradčanech.«

»Ano, leč povrhl vyzváním tímto právě tak, jako nejnověji s pozváním samého krále Fridricha byl učinil!«

»I král tedy vmísil se ve váš proces, milostivá paní? — Leč mohu to snadno pochopiti, že vnadné hostitelce své z Černého Kostelce skromnou prosbu o přispění proti Vartemberkoví odříci nemohl.«

A dvorně se uklonil před šlechtičnou, která se poněkud zapýřila, neboť poznamenám Zouzarovo úplně s pravdou se shodovalo.

»Ano, Jeho Milost královská ráčila právo mé uznati a vyslala dekret na Jičín, jehož však Vartemberkem právě tak málo šetřeno bylo, jako dekretúv kancléřových.«

A vzdychla po slovech těchto.

»Vídno z toho, že pán z Vartemberka dobrovolně nevydá dobytých statků Smiřických.«

»Toho také nelze očekávati, anť prý Jičín i Kumburk četnými žoldnéři osadil!«

»Násilně však král také proti němu nemůže vystoupiti; za nynějších válečných poměrů, kde Dampierre a Bouquoi takřka celé jižní Čechy v moci své drží, nelze stavovskému vojsku nějaké vzbouření selského lidu za zády provolávati. A že lid na Jičínsku a Kumbursku věrně pří Kateřině Smiřické stojí, o tom, tuším, nepotřebují bližších zpráv podávati.«

»Bohužel tak jest,« vzdychla paní Slavatovna; »na ten čas nelze se Vartemberkovi s účinkem přiblížiti.«

»A přece zbývá jeden prostředek, milostivá paní!«

»Víte skutečně o nějakém?« zvolala šlechtična a oči její se zajiskřily; ba v nenadálém pohnutí svém by byla Zouzara úplně za pravici uchopila, ale přece ještě v pravý okamžik se vzpamatovala a nataženou ruku opět stáhla.

»Vím skutečně o něm, milostivá paní!«

»A ten by byl?«

»Když Vartemberka ani dobrovolně ani násilím před královský soud dostati nelze, může se to ještě se lstí zkusiti!«

A pichlavými zraky svými pohlížel Zouzar vítězně na šlechtičnu, která okamžitě pochopila, proč host její tak velký důraz na slovo »lest« klade.

Tvář její se vyjasnila, neboť tušila už nyní, že Zouzar jí přímo nějaký návrh učinit přichází. Ale přece ještě na okamžik se zdržela a se zdánlivou resignací odvětila:

»Souhlasím s vámi, pane Zouzare, že by třetí tento prostředek k cíli vésti mohl, ale Vartemberk jest až příliš lesíný, než aby se námi oklamati dal.«

»A přece je snadno lstí se jeho zmocniti!«

»Vyslovte se tedy jasněji. Já aspoň si netroufám na Jičíně lstí jej přemoci.«

»Také o to neběží, abyste jej na Jičíně překvapovala.«

»A kterak tedy lze k němu se jinde přiblížiti?«

»Zcela snadno, pán z Vartemberka mešká v tomto okamžiku v Praze!«

Paní Slavatovna na zprávu tuto rychle vyskočila.

»Co pravíte? On že sem se opovážil do doupěte lvova?«

A výraz nedůvěry zračil se v obličeji šlechtičny.

»Ano, pán z Vartemberka mešká v Praze,« opětoval klidným hlasem Zouzar a kynul Slavatovně, jen aby opět usedla; »rozumí se samo sebou, že se potají ukrývá, aby vyšetřil, jak proces jeho pokročil a co protivníci jeho dále obmýšlejí.«

»A víte o jeho úkrytu?«

»Ano, od prvního okamžiku, kdy do Prahy vkročil. Mámť výtečného sluhu, který se dobře v hledání a sledování stop zná. Jeť to týž, který tak výborně zná tajné chodby na Kumburku, takže i pohřbení z umrlčí hrobky jím zase k životu a na denní světlo1 uváděni býti mohou.«

Slavatovna porozuměla poznamenání tomuto a tím více

věřila v pravdivost udání Zouzarova o pobytu Vartemberkovu v Praze.

»A jste s to, abyste se osoby jeho zmocnil?«

»Pakliže vám tím, milostivá paní, posloužено bude, když protivník váš v moci vaší a pana kancléře z Roupova se octne, pak jsem vám v té věci k službám.«

»Ó, navždy mne sobě zavážete a král sám vás milostí svou obdaří, když k zajetí obecného toho škůdce zemského přispějete!«

»Ó, nezáleží mí příliš na tom, abych zemi nějakého obecného škůdce zbavil, neb především někomu výhradní službu prokázal. Jsem již tak sobecký, že v té věci také hlavně na sebe pomýšlím, a tuším, milostivá paní, že víte, jak notný vroubek má u mne pán z Vartemberka!«

Slavatovna stavěla se nevědoucí.

»Nuž, zde je důkaz msty jeho!« zvolal s divokým výrazem Zouzar a odhalil límec s krku, na němž červená jizva od meče katova se jevila.

»Probůh, to že vám onen zlosyn způsobil?«

»Ano, ztratil jsem otce, jméno i statek, měl jsem i život ztratiti. Však Bůh tornu nechtěl a nyní nastává doba, kdy mohu Vartemberkoví stejnou měrou odplatiti. A poněvadž odstraněním jeho i vám, milostivá paní, posloužено bude, tuším, že návrh můj přijmete. Vartemberk je obklopen tajnou sítí, kterou jsem kol něho zapředl — již zítra může v Bílé věži na Hradčanech vězeti.«

Slavatovna s podivným výrazem pohlížela na strašlivého muže tohoto, který čím dále tím hrůznější dojem v ní spůsoboval.

»A proč sám pomstu tuto nevykonáte?«

»Křížil jsem meč svůj s Albrechtem Smiřickým,« odpovídal s děsným názvukem Zouzar, »však s lupičem a padouchem toho nikdy neučiním!«

»A hodláte jej skutečně v moc kancléřovu vydati?«

»Ano, tak učiním, neboť pán z Roupova, pokud povahu jeho' znám, i mne na něm pomstí!«

»A kdy se tak stane?«

»Uvědomte pána z Roupova ještě dnes d tom, jaký lov hodláte učiniti; a on nechť zítra večer vyšle četu královských žoldnéřů do úzké uličky, která od Černé brány po Svatojánském vršku se táhne.«

»Tam bude Vartemberk zajat?«

»Ano, tam se u jednoho ze soudruhů svých ukrývá a tam jej potají v moc svou dostanu.«

»Mohu se tedy úplně v to spoléhati?« tázala se ještě jednou Sláva tovna a povstala.

»Tuším, že Zouzarovi úplně důvěřovati můžete, jenž sám takovouto službu vám nabízí!« odvětil chladně šlechtíc a rovněž povstal.

»A skutečně tak bezzištně činíte?«

Zouzarovo oko zaplálo bleskem, jenž však hned v prvním okamžiku zase uhasí.

»Pravil jsem již, že pouze chci Vartemberkovi odplatiti! Pani Slavatovna ve spojení s pánem z Roupova mne již dostatečně na něm pomstí!«

Nyní opět líce Slavatovny zahořely, neboť byla již jista, že nejkrutějšího protivníka svého v moc svou dostane, čímž ovšem proces její proti sestře Kateřině náhlý obrat vzíti musil. Na to ovšem nepomyslila, že ještě nebezpečnější protivník právě s pocitem uspokojení od ní odcházel.

Mladý Zouzar s hlubokým úklonkem opustil šlechtičnu, když mu byla ještě jednou přislíbila, že v ustanovenou hodinu zítřejšího večera královští žoldnéři u Černé brány se dostaví.

Zouzar pak vyšel z paláce Smiřických, zabočil vzhůru do Ostruhové ulice k Černé bráně.

»První rána jest lučiněna!« mluvil polohlasně sám k sobě. »Nepřátelé moji sami druh druha musí potírati, až pak nad posledním jako hrůzný mstitel já sám se zjevím!«

A s příšerným smíchem obrátil se nedaleko brány do úzké uličky, která po Svatojanském vršku se táhla, a kde, jak čtenáři naši ještě se pamatují, nízký domek starého adepta a voňavkáře Kolona se nalézal.

Pozorně rozhlédnul se Zouzar po okolí, které takřka liduprázdnébylo, a v plášť svůj zahalen vkročil do dveří chatrče, jež opatrně zase za sebou zavřel.

Po několika kročejích octl se v lučebnické kuchyni Kolonově, kde adept opět nad ohništěm svým stál a připravováním moku jakéhosi zaměstnán byl.

Sfarý Samuel taktéž byl přítomen, schoulen jsa v koutě kuchyně a zabrán v temné jakési myšlenky, z nichž však příchod pána a velitele jeho okamžitě jej vyrušil.

Oba starcové pohlíželi zvědavě na šlechtice, jako by o výsledku poslání jeho se něčeho bližšího dověděti chtěli.

»Slavatovna přijala!« zvolal Zouzar, plášť a klobouk se sebe shazuje. »Jako lité hyeně zaplálo jí oko, když jsem jí slíbil Vartemberka živého vydati, a jsem přesvědčen, že pravou se mu stane katankou!«

»Tušil jsem to,« odvětil Kolon, »a proto jsem vám, pane můj, návrh tento učinil; známí dobře. že vášně lidské jsou nejlepšími soudruhy v bojí podobném! Vartemberk je od této chvíle ztracen!«

»A kterak vy jste v pátrání svém pokročili?« tázal se nyní Zouzar obou starců. »Neupláchla nám snad zvěř ze sítě?«

»Naopak,« prohodil starý Samuel; »máme ji pevněji v rukou než kdy jindy.«

»Co jste pozorovali v poslední době?«

»Nevychází už po tři dny z domu, zato však každodenně jej navštěvuje jeden z písařův nejvyššího kancléře pána z Roupova.«

»Domýšlím se, že to onen zrádce, jejž dovedl svými penězi získati, aby mu stále podával zprávu o tom, jak věc jeho v zemské kanceláří na Hradčanech stojí a co se proti němu

obmýšlí a chystá.«

»Tak jest, milostivý pane, i to jsem vše vyzvěděl,« oznamoval dále Samuel.

»Ale nehodlá Prahu tak brzo opustiti?«

»Dokud mu onen písař jisté listiny ze zemských desek neopatří, dotud také se na Jičín nevrátí!«

»Vímť již, vím; záleží mu na kšaftu Zikmunda Smiřického,«

»Ano, zaslechl jsem je z úkrytu svého o listině této mluviti.«

»A kdy hodlá mu ji písař opatřiti?«

»Při poslední své návštěvě mu oznámil, že již ve třech dnech bude tak moci učiniti.«

»Jeť tedy už nejvyšší čas, abychom zakročili!« zvolal Zouzar. »Máte vše připraveno k rozhodnému činu?«

»Tak jest, milostivý pane, ještě dnes v noci bychom naň padnouti mohli!«

»Nikoli dnes, teprve zítra dojde odměny za zradu svou. Královští žoldnéři dostaví se zítra s večerem do této ulice a pak může lov počíti.«

Oběma starcům zaleskly se oči.

»Je však také vše v bezpečí, že do té doby prozrazeni nebudeme?« tázal se mladý šlechtic dále.

»Nemějte ani nejmenší obavy, milostivý pane,« odpovídal starý Samuel; »však znáte mne již z Kumburka, kterak dobře se znám v podzemních sklepích a chodbách, a proto i zítra bezpečně vás do úkrytu Vartemberkova povedu!«

»A kde meška Tunkl?«

»Vydal se sám na stráž pod Petřín a nespouští oka s domu, kde Vartemberk se ukrývá. Za nedlouho jej tam opět já vystřídám.«

Zouzar byl spokojen se zprávami těmito a seznal, že vše dohře nalíčeno jest, aby protivník jeho v moc Slavatovny se dostal.

Ostatní doba byla ještě ztrávena ostatními přípravami k útoku osnovanému a když večer druhého dne se přiblížil, bylo již vše hotovo, čeho k přepadnutí tajného úkrytu Vartemberkova potřeba bylo.

Tmavý večer nastal, sníh se jen chumelil a na ulicích pražských při nedostatečném osvětlení tehdejším nebylo lze ani na pět kroků před sebou cestu rozeznati. Byla to noc pro takové podniknutí, jaké Zouzar chystal, jako by stvořená.

Setník Tunkl vyšel první z chatrče Kolonový na ulicí a ubíral se vzhůru ku bráně, aby íam příchod oznámené čety žoldnéřů královských očekával.

Nemusí! dlouho čekati, neboť brzo viděl po cestě z hradu několik mužů s důstojníkem v čele ku bráně se přibližovati. Tunkl promluvil několik slov s vůdcem a hned nato všickni v největší tichostí do postranní uličky zašli. Zde panovala úplná tma, nikde nejevilo se živé duše a tak celá tlupa nepozorovaně do chatrče starého adepta se dostala, který příchozí ve dveřích domu svého očekával.

Když pak byl Kolon opatrně dveře uzamkl, jal se loučí na další cestu svíititi. Ve dveřích laboratoría stál Zouzar, k němuž vůdce žoldnéřů se přiblížil, aby s ním o celé výpravě se dorozuměl.

Z řečí důstojníkovy vyrozuměl Zouzar, že mu bylo oznámeno, kterak pří výpravě této běží o zatčení jednoho z nejnebezpečnějších protivníkův nového krále českého a zároveň nejhorlivějšího přívržence císaře Ferdinanda II.

Proto mělo se i násilí k jeho zatčení užíti, kdyby nebezpečný tento muž se činně jetí svému protiviti měl.
^

O tom také byl Zouzar už napřed přesvědčen, že Vartemberk se nedá bez boje stíhačům svým zatknoti a podle toho také už opatření svá učinil.

Tunkl í on ozbrojili se mečí svými a žoldnéři taktéž k možnému boji se příhotovíli. Pak kynul Zouzar starému

Samuelovi, jenž s pochodní se postavil v čele celého sboru. Jeho následovali Zouzar a Tunkl, za těmi šel Kolon, jenž svítil vůdci žoldnéřův, a tito celý průvod končili.

»Stařec tento uvede nás bezprostředně ku dveřím komnaty, kde zlosyn onen se ukrývá,« podotýkal Zouzar obrátiv se k důstojníkovi a ukazuje na Samuela, který opět jaksi ve svém živlu býti se zdál a s mladickým ohněm ku předu se ubíral.

Na konci chodby, která do úzkého dvorku vedla, otevřel Samuel dvéře, za nimiž schody se jevily. Byl to vchod do sklepa, a to velmi hlubokého, neboť důstojník, jenž na vše okolí velmi dobrý pozor dával, napočítal nejméně čtyřicet stupňů.

Když opět všickní pevné země dostoupili, octli se v nízkém sklepem, jehož jedna stěna proražena byla. Jak na první pohled bylo lze seznati, stal se průlom tento teprve nedávno, a ti, kteří ve zdi jej bylí učinili, nevzali si ani pokdy, aby kamení a rum odstranili.

Samuel obrátil se teď k vůdci žoldnéřů, jenž udivení ve tváři jevil a pravil:

»Tímto průlomem se dostaneme do sklepů bývalého kláštera panenského, jenž pod Svatojanským vrškem stával a už za časů husitských zbořen byl. Na jeho místě je teď několik domů vystavěno, ač levého křídla bývalého kláštera posud se užívá. A právě v tomto starém křídle se náš ptáček ukrývá.«

»A jsou tyto sklepy ve spojení s oním křídlem?« tázal se důstojník.

»To jest, já jsem spojení toto provedl, jako jsem byl zde učinil,« odpovídal Samuel s jakousi hrdostí ukazoval na průlom.

»Rychle tedy ku předu!« velel důstojník a za Samuelem počali všichni průlomem do bývalého klášterního sklepa se prodírati.

Sklepy tyto bývalého kláštera jeptišského byly velmi prostorné a na první pohled bylo lze seznati, že jich už dlouhé

časy potřebováno nebylo. Podél vlhkých stěn táhly se kusy zhnilých klád a jiných pozůstatků z dob dřívějších, vzduch pak byl tak těžký a nezdravou vlhkostí naplněný, že pochodně v něm jen velmi slabě hořely,

Samuel však zdal se býti v sklepích těchto už dobře povědom, neboť bezpečným krokem vedl ostatní osoby dále ku předu. Kročeje jejich rozléhaly se děsivě po vysokých klenbách sklepův a každý zvuk mnohonásobně se v nich ozýval.

Tak prošlí již několik sklepení, an tu v jednom malém sklípku starý Samuel nalevo zabočil a před nízkým vchodem se zastavil. V otvoru jevily se úzké schody, které vzhůru do' zachované ještě části kláštera vedly. Stařec přikázal nyní všem ostatním, aby hleděli co* možná nejtišeji postupovati a sám pak jal se vzhůru po schodech kráčeti.

Brzo se octli všickní ve vysoké chodbě, jejíž severní část polozbořena byla a volnou vyhlídku do venkovské prostory poskytovala. Kolon, jenž byl se sousedstvem svým dobře obeznámen, poznal hned, že se tu octl za obecním dvorem, kterýž průčelím svým až do Ostruhové ulice a zadní částí až ke hradbám městským na nynějším novém trhu Malostranském dosahoval. Nynější tak zvaný důchodkový dům (Renthaus) zaujímá větší část prostory onoho bývalého dvora obecního.

Jižně ode dvora pak se táhlo vysoké křídlo klášterní, jehož vnitřní část už značně vlivu času byla podlehla, kdežto zevnější ještě poněkud lepší a bytelnější stav zachovala. V této části někdejšího kláštera, jenž stál na místě nynějších domů ve Vrchové ulici, kde posud mnoho pověstí o duchovní budově této se zachovávalo, byly cely mnišek klášterních, z nichž východy právě na zmíněnou chodbu vedly.

Beze všeho zastavení dostali se naši pozdní chodcové až v tuto část kláštera a v chodbě polozbořené starý průvodčí poznovu se obrátil, aby tichým hlasem každého před všelikým šramotem varoval.

»V jedné z těchto cel skryt je náš hledaný Vartemberk,« doložil, obrácen jsa k Zouzarovi; »a to tamto na konci chodby, Leč my se musíme jinou stranou na něho dostati, anť by odtud snadno na nás upozorněn býti mohl.«

»Víš tedy ještě jiný vchod do jeho doupěte?« tázal se Zouzar.

»Ano, kde možno každé slovo poslouchati, jež v cele jeho se promluví.«

»Spěš tedy kupředu, aby snad nějaká nepředvídaná překážka nám cestu nezastoupila.«

»Ó, nebojte se, milostivý pane, jsemf zde už jako doma a potmě dovedu zde kráčeti!«

A po těch slovech'zabočil do nejkrásnější cely, která byla otevřena. Dveře a vůbec vše dříví bylo už dávno z opuštěné stavby této chudým okolním obyvatelstvem odneseno.

Cela tato souvisela se sousední velikou derou, která ve zdí prolomena byla; totéž se opakovalo v druhé a třetí, kde zase velký otvor, nepochybně z bývalých dveří, do vedlejší čtvrté síně vedl. Také okna ve všech těchto prostorách byla vylámána a vůbec všude obraz největší spousty a osamělosti se jevil, jak tehdáž u více bývalých církevních ústavů v Praze bylo.

Ve čtvrté cele Samuel opět zastavil a šeptal Zouzarovi;

»Nyní již jen několik kroků dělí nás od Vartemberka. Za touto celí jest ještě jedna prázdná, v té však jsou dřívější dveře prkenným bedněním uzavřeny. Za tím jest doupě vraha vašeho, pane můj; nyní opatrně jednejte, abyste rázem a nenadále naň udeřili!«

Zouzar sestoupil se hned na to s Tunklem a důstojníkem žoldnéřů v poradu, kterak by do skrýše zlosynovy vrazili a jej bez dlouhého' odporu ve svou moc dostali.

Výsledek této porady byl, že se na tom usnesli, aby starý Samuel, jenž tak výborně ve špehování a pátrání se znal, hleděl za oním pažením vyzkoumati, 00 v komnatě Vartemberkově se děje a zdali je samoten.

Samuel odebral se tedy zticha do poslední cely, jež je od skrýše Vartemberkovy dělila a zakrátko zase se navrátil.

»Ani myš se tam nehýbá,« sděloval pánům s neobyčejnou horlivostí; »podle všeho je samoten ve svém doupěti a nepochybně spí, neboť jsem slyšel pravidelné dýchání spícího člověka!«

»Toť výborně se hodí, že jej k boji nepřipraveného zastihneme!« podotýkal Zouzar. »Nyní ani okamžik déle neprodlívejme, dokud jsou nám všecky okolnosti příznivé!«

»Dříve se však musíme přesvědčiti o způsobu onoho bednění ve dveřích.« namítal vůdce žoldnéřů, »jinak by nám překvapení obmýšlené málo prospělo, kdybychom se páčením vchodu dlouho zdržovati měli!«

Zouzar kynul Samuelovi, aby mu o této věci zprávu podal.

»Ta brána není tak nedobytná, pane můj,« odpovídal s úsměvem starý průvodčí; nechť tří z vašich žoldnéřův se najednou oprou o pažení a jsem přesvědčen, že na jediný ráz nám cesta otevřena bude.«

Důstojník přivolal na to tří žoldnéře, dal jím potřebné rozkazy a pak všickni do poslední cely vešli.

Nic neprozrazovalo, že by v sousední skrýši kdo blížící se nebezpečenství jen vzdáleně tušil.

Rudá zář obou pochodní osvětlovala zabedněné dveře a teprve nyní seznali, že vypáčení zetlelých těchto prken pražádných obtíží neposkytuje.

Zouzar dal nyní všem znamení, aby k rozhodnému okamžiku se připravili, tři ze žoldnéřův přikročili k pažení a čekali jen na pokynutí svého vůdce, aby jediným rázem průchod volným učinili.

Důstojník ještě jednou se rozhlédl *po všech soudruzích a vida, že všecko připraveno jest, kynul rukou a v témže okamžení zarachotilo pažení na třech stranách a jíž také do vnitřku Vartemberkovy cely se řítilo. i unkl s vůdcem žoldnéřů byli první, kteří do komnaty vrazili a s dobytými mečí dále se

hnali.

Za nimi kvapil mladý Zouzar a Kolon s pochodní, která tmavou skrýš Vartemberkovu náhle osvětlila, Zouzar hledal jen nepřítele svého a spatřil jej na nízkém loži v jednom koutě komnaty,

Vartemberk byl již ve spánek pohřížen, ale hned v prvním okamžiku, kdy prkna ve dveřích praskati počala, byl jako štvaný tygr vzhůru a ihned pochopil, že jde o jeho svobodu, ba snad i život.

Jediným rázem strhl se zdi dvě bambitky a hromovým hlasem zvolal, aby se nikdo nepřibližoval, sice že synem smrtí jest.

Doposud nemohl rozeznati, kdo jej takto přepadl, ale vtom právě vstoupil Kolon se svou pochodní do skrýše a Samuel s druhou následoval, takže každého bylo snadno lze rozeznati.

Vartemberk spatřil nejdříve Zouzara a již také tušil, že mu k hrdlu sáháno bude. Nebyl tudíž ani okamžik více na vahách, kterak se brániti.

Tunkl, jenž byl nejpřednější ze všech, vzkřikl naň:

»Vzdej se, Vartemberku! nezhoršuj vinu svou novým krveproléváním!«

»Zhyn, zrádce ošemetný!« byla odpověď Vartemberkova a v tom vyšla jíž rána z bambitky.

Tunkl zavrávoral a jako bleskem trefen klesl k zemí. Kulka projela mu přímo srdcem a statečný, dobrodružný vojín tento okamžitě ducha vypustil.

Nový zločin tento byl znamením ku všeobecnému útoku pro soudruhy Tunklovy. Divé výkřiky vzteku a pomsty ozvaly se ze všech úst, vše vrhlo se na vraha. Zouzar první hnal se mečem svým po Vartemberkoví, který právě druhou bambitku proti němu samému zdvihal, ale ještě než rána vyšla, zasáhl meč Zouzarův rámě Vartemberkovo a kule vypálená šla jiným směrem. Vzadu byl však přece někdo trefen, neboť tam náhle bolestný výkřik se ozval.

Zouzar a přední útočníci však nedbalí toho, nýbrž jako bleskem znovu na šíleného zuřivce se vrhli. Rána Zouzarovým mečem učinila však Vartemberka k dalšímu boji neschopným a v několika okamžicích byl k zemi sražen a bezbranným učiněn.

Vida se takto v moci nejkrutějšího nepřítele svého řval Vartemberk jako raněný tygr a hrozně lál přemožítelům svým, kteří hned jali se jej vázati, nic nedbajíce na námitky jeho, že je šlechtíc, a že s ním nesmí se jako sprostým zločincem býti nakládáno.

Teprve teď obrátil se Zouzar v pozadí a tu viděl starého Samuela u dveří na zemí ležeti. Pravé rámě jeho krvácelo, neboť kulka, která na Zouzara namířena byla, v nepravém směru starého Samuela do ruky trefila.

Zouzar hned soustrastně k starci přikročil, ale ten s bolestným úsměvem pravil:

»Není to tak zlé, milostivý pane; Kolon dí, že zakrátko mí zase ránu zacelí, an kost neutrpěla. Hůře by bylo, kdyby vás byla zasáhla, jako tamto nebohého pana Tunkla!«

A skutečně nebyl o' jíž ani dechu v padlém setníkovi, s nímž právě Kolon se obíral. Se slzou v oku pohlížel Zouzar na tuto oběť přátelství, která v tolika bitvách šťastně smrti vyváznuvši, zde zákeřnicky padnouti měla.

»Žádné pomoci více, Koloně?« tázal se Zouzar starého adepta, jenž hlavu padlého pozdvihoval.

»Žádné,« zněla truchlivá odpověď tázaného; »smrt okamžitá jej stíhla!«

»I vrahem bídným ses tedy stal, níčemníku, jakož na mně jsi se pokoušel!« obrátil se Zouzar s děsivým výrazem v řečí k Vartemberkovi, jenž divoce na vězitele své pohlížel a trpké láni proti nim pronášel. »Však neujdeš trestu zaslouženému, jehož nejméně se nadáš!«

»A co vám překáží, pane můj, abyste jíž nyní na něm tento trest vykonal?« ozval se tu polotemně hlas starého Samuela. »Jedovatou zmiji třeba hned zašlápnouti, kdy pod nohama se

svíjí, sice poznovu nás uštkne!«

A hrozivě zaťal pěst proti Vartemberkovi, který teprve nyní v polosvětle spatřil Samuela a Kolona, a pochopďvati počínal, oč vězitelům jeho běží.

»Nikdy neposkvrním čestný meč svůj černou krví takového padoucha! Na něm musí kat své dílo vykonati!«

Vartemberk zaskřípěl jen zuby po těchto slovech Zouzarových a jedovatým pohledem mrštil po mladém šlechtici, který teď nad ním triumfoval.

Zouzar však nevšímal sobě málomluvného vzteku tohoto, nýbrž kázal žoldnéřům, aby jej odvedli. Jíní dva žoldnéři pak k rozkazu jeho naložili mrtvolu Tunklovu na ramena a taktéž z cely ji vynášeli; starý Samuel pak o Kolena se podpíraje, kráčel za ostatními.

»Teď není nám třeba zase podzemními sklepy se plahočiti!« zvolal stařec, když na konci chodby se octli; »můžeme již dvorem se pustiti a přímo do našeho domku se dostaneme!«

Žoldnéři uposlechli rady této a polozříceným vchodem vyšli na prostranství, jež druhdy dvůr klášterní tvořilo, ale nyní ssutinamí na všech stranách bylo naplněno.

Beze vší další nehody dostal se celý průvod do Kolonový chatrče a tam byla Tunklova mrtvola v laboratoriu žoldnéři složena.

Důstojník pak se zajatým Vartemberkem a ostatními žoldnéři chystal se k odchodu na Hradčany.

»Ať pilně střežíte vraha tohoto,« napomínal naposledy Zouzar důstojníka; »nejvyšší pan kancléř by vám špatně vděčen byl, kdyby mu tak vzácný lov ujíti měl!«

»Neobávejte se, pane,« usmál se důstojník; »kdo jednou v mé mocí se octl, ten vícekrát z rukou mi nevyváži. A pro toho chlapíka je Bílá věž na Hradčanech zrovna jakoby stavěna!«

A rozloučiv se se Zouzarem odcházel uličkou k Černé bráně, od níž vozovou cestou ke královskému hradu zahnul.

Tam pak Vartemberk skutečně do jednoho z pověstných vězení v Bílé věži byl uvržen,

Zouzar po nějakou dobu za odcházejícími pohlížel, až se v tmavém průjezdu Černé brány v Ostruhové ulici ztratili, a pak zase do laboratoría Kolonová se navrátil.

»První rána jest vedena!« pravil polohlasně sám k sobě. »Jeden z nepřátel mých octl se již v pasti, a aby z ní více nevyváznul, o to již ti druzí samí se postarají. Ted vyčkám jen, kterak kancléř si počínati bude a potom, tuším, bude mi příležitost k hlavní ráně poskytnuta. Otče, ty budeš pomstěn, a i nebohá sestra má dojde pomstění svého na onom rodu prokletém!«

Se slovy těmi vešel doi učouzené jizby, kde Kolon starému Samuelovi střelnou ránu na jeho rameni obvazoval.

Poranění nebylo sice těžké, ale v oné části ramene velmi bolestné, anať při každém hnutí ruky bolest citelná se obnovila.

»Byl to poslední zločin onoho bídníka, starý věrný sluho,« chlácholil jej Zouzar; i tvoje za mě prolitá krev bude na něm pomstěnal«

Starý Samuel divoce zakoulel očima a temným hlasem odpovídal:

»Však samí jsme měli pomstu tuto vykonati! Padouch takový není hodem, aby země jej déle nosila, a já jako slídivý pes jsem jej vystopoval, abych vám jej jako mrchu předhodil, kterouž jedinou jen ranou třeba skládati! Soudím, že i tam na Hradčanech nalezne podobných jako on soudruhův dosti, kteří mft za peníze snadno zase k svobodě dopomohou! Ó, neníť více síly a ráznosti na světel«

A odebral se po slovech těchto opět do svého zákoutí, kde v hluboké myšlenky se pohřížil.

»Ty bys ovšem ne j radě jí rázem všemu konec učinil!« namítal Zouzar, »a zapomínáš, že ještě vyšší účel mám před sebou. A k dosažení jeho je mí třeba života a nikoli rychlé smrti Vartemberkovy!«

Kolon přisvědčil náhledu tomuto, neboť tušil, že Zouzar užil prostředku tohoto proti Vartemberkovi, jen aby tím jistěji proti Slavatovně vystupovati mohl.

Kdyby byl Vartemberk náhle odstraněn, pak také byl proces o dědictví Smiřických rázem ukončen, Slavatovna by byla prohlášena za jedině oprávněnou dědičku a Kateřina by nepochybně zase na Kumburk byla dopravena. Tak se však zatčením Vartemberkovým celá záležitost poznovu jen zaplétala a nedala se umlčeti, jak by bylo- bývalo ve prospěchu paní Slavatovny. Min» to měla k procesu tomu i pozornost veřejností obrácena býti, a to výjevy dnešní nocí v plné míře dosaženo bylo. Konečně pak Zouzar pomýšlel ještě na dosazení někdejších statkův otcových a nemohl tudíž vraždou neb násilnickým jednáním pověst svou poskvrniti,

Samuel byl ovšem jiného v těch věcech smýšlení, ale konečně i on umlkl s námitkami svými a umínil si vyčkati běh dalších událostí.

Mrtvola Tunklova byla na nedalekém hřbitově u svatého Jana pohřebena a Zouzar jal se dále pozorovati vývin celého sporu.

Paní Slavatovna byla hned druhého dne zpravena o výsledku podniknutí Zouzarova a nemeškala také ihned k nejvyššímu kancléři se odebrati, aby nový plán proti Kateřině a Vartemberkovi umluvila.

Pán z Roupova velmi vlídně jí přijal, neboť považoval oněch 75.000 kop, jež mu paní Slavatovna byla jako odměnu za přispění jeho přislíbila, již za své vlastní.

»Nyní neračte míti žádných starostí více, milostivá paní,« pravil kancléř; »proces váš o dědictví Smiřických jíž jako by byl ukončen. Jakmile je Vartemberk v moci naší, jest věc jeho ztracena a o rozsudek dvorské kanceláře vám příznivý se již postarám.«

»Ale král? Neučiní snad on nějakých námitek proti žalařování šlechtice?«

Nejvyšší kancléř se ironicky usmál,

»Ani krále samého se neobávejte, milostivá paní; mámť jej jako ve všem jiném i v této věcí úplně v rukou svých, takže vše podpise, co mu předložím. A ostatně náleží pře Vartemberkova nyní z části i k soudu hrdelnímu, neboť Vartemberk byl se dnešní nocí také vraždy na královském setníkovi dopustil,«

»Což byl mladý Zouzar setníkem v královském vojště?« tázala se udiveně Slavatovna.

»Nikoli, proč se tážete, milostivá paní?«

»Nu, vždyť to byl Zouzar, jejž Vartemberkova kule trefila!«

»Nikoli, setník Tunkl jest onen zavražděný šlechtíc. «

Na tváří paní Slavafovny jevilo se tak velké překvapení a zděšení, že i kancléři náhlé pohnutí její neušlo.

»Vždyť mi bylo praveno, že onen šlechtic padl, který přispěl k zatknutí Vartemberkovu?« šeptala Slavatovna přerývaným hlasem, jenž dostatečně svědčil, že by byla raději zvěst o smrtí Zouzarově než Tunklově zaslechla.

»To jste byla špatně zpravena, milostivá paní; setník Tunkl byl v průvodu Zouzarově a on to byl, jenž sklesl ranou z bambitky Vartemberkovy. Tím však na zločinu zajatce našeho nic se nemění a věc jeho- je touto vraždou nesmírně zhoršena, takže hrdelnímu právu nikterak více neujde.«

Slavatovna se zamyslila a po nějaké chvílí poznovu kancléře o rychlé vyřízení celého procesu žádajíc, opět jej opustila.

»Ó, nešťastná náhoda!« zvolala, když opět v povoze svém z královského hradu na Hradčanech do svého* paláce odjížděla. »Radost moje nad zničením onoho protivníka mého netrvala než okamžik, a nyní se musím opět před ním na pozoru míti! Jakž mi mohl blbý kastelán Bukovský takovouto zprávu zvěstovati! Zajisté v horlivostí své ani blíže se nepřesvědčil, kdo vlastně v tom doupěti Vartemberkovu padl, a slyše o smrtí šlechticově, domníval se jíž, že to nikdo jiný nemohl býti než

Zouzar! Leč triumfuji nyní nad Vartemberkem a protož ani šílence onoho a jeho možných úkladův nepotřebuji se obávati! Pán z Roupova, i proti němu mne obhájí!«

A nemýlila se. Nejvyšší kancléř již v nejblíže příštích dnech dovedl vlivem svým toho, že král a soud zemský vynesli rozsudek ve při o dědictví Smiřických, jak každý znalec tehdejších vládních poměrů hned od prvního okamžení očekávati mohl.

Dekret královský obsahoval totiž výrok, že Jindřich Otto z Vartemberka těžce se provinil proti zákonu a právu zemskému a. že paní Slavatovna s chotěm svým jako jediná oprávněná dědička veškerého majorátu Smiřických zvláště k tomu zřízenými královskými komisaři v držení panství jičínského i kumburského í všech ostatních statkův Smiřických dosazena býti má.

Jindřich z Vartemberka pak byl vržen do vazby ještě tužší než byla jeho dosavadní, aby tam další rozsudek za trest za porušení míru zemského násilným přepadením zámkův kumburského a jičínského a za vraždu na setníkovi královského vojska spáchanou očekával.

K vykonání rozsudku královské komory co se týče dědictví Smiřického bylo pak neprodleně přikročeno. Nejvyšší kancléř jmenoval královskými komisaři pány Rudolfa ze Stubenberka, Adama Bohdaneckého z Hodkova a Ladislava Bukovského z Voseče, kterýžto poslední byl blízký příbuzný kastelána Bukovského. Komisaři tito přibrali k sobě ještě dva komoří od zemských desk a den 31, ledna 1620 byl k tomu ustanoven, aby komise tato ve průvodu pana Slavaty z Chlumu do Jičína, jako sídla nepřítomného1 nyní pána z Vartemberka a choti jeho Kateřiny, se vydala. Tam měla exekuce nejdříve býti provedena,

V den před odjezdem královské komise z Prahy vrazil Zouzar, jenž byl v posledních dnech mnoho mimo domek Kolonův meškal, do laboratoře starého adepta, kde Samuel í

Kolon nad ohništěm alchymistickým zaměstnání byli, a vysokým hlasem zvolal:

»Vzhůru, přátelé! Ještě dnes vydáme se na Jičín, tam nás nová práce očekává, abychom odkaz otce mého vyplnili!«

Zraky obou bývalých sluhův nešťastného starého Zouzara se po sdělení tomto zaleskly a po krátkých přípravách byli s večerem již všichni tři na cestě z Prahy do Jičína.

XIII.

Katastrofa jičínská 1. února 1620.

Pusto a temno bylo v zámku jičínském a jen na nádvoří a v přední části stavení pro čeleď určených rozléhaly se surové zpěvy a výkřiky žoldnéřův, jež byl Jindřich z Vartemberka k možnému bránění zámku najal. Choť jeho Kateřina, ač byla nyní v majetek svůj dosazena a vznešenou paní se stala, přece nikterakž nemohla se plným srdcem z velkého obratu tohoto v osudu svém radovati; děsné obrazy stále jí tanuly na mysli, a vždy více seznávala toho pravdu, že rod Smiřických hroznou kletbou stížen jest, která mu více vzniknouti nedá. Neustálé obavy před útoky sestry její Slavafovny a mocných přívržencův jejích, přísné vystupování královské kanceláře, a konečně trapná vzpomínka na zjevení se Zouzara, jenž tak náhle byl se mezí živými objevil — fo vše naplňovalo nejstarší dceru Zikmunda Smiřického odůvodněnými obavami před nejbližší budoucnosti.

Choť její Vartemberk častě ji meškal mimo Jičín, aby hleděl v Praze úklady nepřátel svých vypátrati a v dobách nepřítomnosti jeho' zcela opuštěna trávila nudný život v zámku jičínském. Vzpomínky na krásná léta mladosti a utrpení, jež zlomyslností sestry její a kastelána Bukovského bylo jí pak tak náhle a v plné míře zakusiti, nebyly ovšem s to, aby ducha jejího vyjasnily. Neobávala se boje, nestihla se zápasu, neboť dlouholeté vězení bylo hruď její železným krunýřem obklopilo, a mysl její stala se mužnou, odhodlanou, jež nových nesnází nikteraká se nelekala. Ale přála si boj zjevný, rychlý, a nikoli unavující, toto kolísání mezí jistotou a nejistotou, které už skoro po celý rok se protahovalo a posud k žádnému výsledku nevedlo. Ze věc Vartemberkova u královského soudu na Hradčanech velmi špatně stojí, o tom věděla podrobně ze zpráv

chotě svého, které jí o stavu procesu z Prahy posílal; ale Varíemberk byl ji už dříve naučil více v sílu hmotnou nežli v právo spoléhati, zvláště pak v právo, jež za krále Fridricha Falckého1 v Čechách vykonáváno bylo. Proto sebrána značná část žoldnéřů, s kterými násilně právo Kateřiny Smiřické mělo bráněno býti, a poddaný lid taktéž získán ve prospěch nové velitelky své, kteráž skutečně velké oblibě v lidu se těšila.

A tento okamžik boje a konečného rozhodnutí to byl, po němž Kateřina tak úsilně toužila, neboť dosavadní živoření hrozilo už odvahu její v malátnost proměniti. K fomu přičinilo se ještě, že choť její Vartemberk od posledního- odjezdu svého do Prahy posud žádné vědomosti sobě nedal a tak úzkost Kaíeřinína jen ještě zvyšována byla. Jindy vždy pravidelně každého třetího dne přicházel posel z Prahy na Jičín, takže o každém kroku a podnikání chotě svého zpravena byla, tehdáž ale uplynul již týden, aniž by byl Varíemberk oO' o sobě věděti dal.

Měl' tehdáž Vartemberk hofmistra chotí své Rudolfa Gerstorfa s sebou, který tajné spojení jeho s podplacenými úředníky české kanceláře a zemských desk udržoval a který s listinami odcizenými rychle na Jičín se vrátiti měl.

Leč ani o Vartemberkovi ani o Gerstorfovi nebylo posud slechu, až tu v osmý den po odjezdu jejích pozdě k večeru hofmistr a zpoceném koni před branou zámeckou zastavil a neprodleně k velitelce své veden býfi žádal.

Již zevnějšek jeho prozrazoval cosi neobyčejného a v tváři jevilo se nesmírné zděšení, což ostatní sluhy zámecké velkým leknutím naplnilo.

Doráželi naň otázkami, ale vtom již také paní Kateřina z komnat svých rychle přiběhla, aby posla chotě svého uvítala a toužebně očekávanou zprávu jeho vyslechla.

»Rychle, jakou zvěst mi přinášíte, Gerstorfe?« zvolala dychtivě při spatření hofmistra a zvědavě naň pohledla, jako by už z tváře jeho obsah zpráv očekávaných vyčísti chtěla.

»Probůh však, proč je vaše tvář tak ssinalá? Mluvte rychle, co se mému choti přihodilo?«

Hofmistr Gerstorf se naklonil k velitelce své a polohlasně pravil:

»Račte mne vyslechnouti v soukromí, milostivá paní! Zprávy mé se nehodí pro každé uši!«

Kateřina kázala posuňkem veškeré čeledí, aby se odstranila a odváděla pak Gerstorfa do své komnaty, kde poznovu otázkami jej zahrnovala.

»Milostivá paní, buďte připravena na zlou novinu,« započal Gerstorf zprávu svou. »Pána z Vartemberka potkalo neštěstí!«

»A proč se nevrací zároveň s vámi? Co se mu přihodilo?«

»Paní Slavatovna jej zrádně dostala v moc svou a je nyní vězněn na Hradčanech!«

Kateřina si zhluboka oddychla.

»Bohudíky! jáť se již domnívala, že choť můj zavražděn!«

»Však je nečestné zajetí toto od úplného zničení mnoho se neliší. Pán z Vartemberka je v Bílé věži úplně v mocí nepřátel svých a zajisté tušíte sama, že paní Slavatovna jej více z rukou svých nepustí!«

»Ale kterak se to vše jen sběhlo? Vypravujte, vždyť Vartemberk byl častě ji potají v Praze a nikdy nepřátelé jeho o něm nezvěděli!«

Poněvadž nikdy nebyl obklopen takovou zradou, jako nyní!« odpovídal úsečně Gerstorf.

»Jakou to zradu míníte, Gerstorfe? vždyť nikdo jiný jej nevyprovázel do Prahy než vy!«

»A já jediný pečlivým okem jej střežil a byl by zajisté nebezpečí tomu uniknul, kdyby byl lépe rady mé dbal,«

»A jaké nebezpečí mu hrozilo?«

»Pozoroval jsem podezřelé osoby kol našeho úkrytu se plížiti a zdvojnásobil jsem pozornost svou, neb jednoho z oněch mužův jsem viděl z paláce Smiřických vycházeti. Pán z Vartemberka však smál se výstrahám mým a nechtěl již úkryt

svůj změniti, anť poslání naše blížilo se ku konci a my ve dvou dnech zase na Jičín se vrátiti chtěli. Leč paní Slavatovna nás předešla, pán z Vartemberka byl zákeřnicky přepaden a všecko naše dosavadní úsilí je navždy zmařeno,«

Paní Kateřina zalomila rukama a hlasitě štkajíc vrhla sebou do lenošky, nejsouc ani slova schopna; tak velice ji byla strašná tato zpráva dojala.

Po dlouhé chvíli teprv probrala se zase z bolesti své a kynula Gersíorfovi, aby dále pokračoval.

»Věci naše stály výborně, neboť podařilo se mi získati jednoho z bývalých druhův mých, jenž písařem jest u zemských desk, aby mi všecky potřebné listiny k procesu vašemu vydal a zejména s původním zněním testamentu vašeho pana otce Zikmunda Smiřického seznámil. Večer jednoho dne byl jsem k tomuto příteli svému pozván, abych se s ním o posledních prostředcích poradil, a právě v této době se ono1 hrozné neštěstí přihodilo!«

»A nemohl jste ničeho na odvrácení jeho učiniti?«

»Nemohl, anť pán z Vartemberka nechtěl na mé výstrahy dáti, že kolem skrýše naší podezřelé postavy se potulují a každý krok náš sledují. Pán z Vartemberka zůstal tedy samoten v úkrytu svém, jedné to cely polozbořeného kláštera pod Hradčany, a sem královští žoldnéři zákeřnicky naň vrazili.«

»Královští žoldnéři, pravíte? Což zatčení toto od samého krále nařízeno bylo?«

»Ó, milostivá paní, nepřátelé pána z Vartemberka jsou až příliš mocni, než aby královští žoldnéři neměli jim k ruce býti. Dověděl jsem se však, že při výstupu tomto- byly také jiné osoby přítomny a podle popisu seznal jsem, že jedna z nich byl onen muž, kterého jsem nedávno před tím v palác Smiřických byl viděl vcházeti.«

»A kterak vypadal? Můžete mi blíže popsati toho zrádce mého manžela?« tázala se rychle Kateřina, v níž náhle jisté tušení vznikati počalo.

»Byl to mladý muž asi třiceti let,« odpovídal Gerstorf, »podle všeho šlechtíc; vysoká postava jeho nejeví mnoho nápadného, ale zato obličej jeho- jest nezapomenutelný pro každého, kdo jej jednou byl viděl- Pokryt jest totiž hrobovou bledostí, jakou jsem u žádného z lidí posud nebyl pozoroval!«

»Ano, on je to!« vzkřikla Kateřina s výrazem největšího zděšení a sklesla zase nazpět do lenošky, líce rukama si zastírajíc. »A kterak jste se dověděl, že on byl při zajetí chotě mého?«

»Tak mi vypravoval stařec, který probuzen jsa střelnou ranou a hlomozem v klášteře vyšel do dvora, kde ukryt za zdí odcházející žoldnéře a onoho mladého šlechtice spatřil, jenž vůdcem celé té roty býti se zdál.«

»O jaké ráně střelné to mluvíte? nebyl snad choť můj raněn?« tázala se Kateřina sotva dechu popadajíc dále,

»Nikoli, milostivá paní, pán z Vartemberka nebyl než mečem poraněn do ruky; střelná rána ona platila jednomu z oněch zrádcův, jenž smrtí zradu zaplatil. Jak jsem se později dověděl, byl to rytíř Tunkl, setník královského vojska, který kulí Vařit emberkovou zabít byl.«

»I Tunkl se tedy k němu připojil?« zvolala zase týmž spůscbem šlechtična a zdálo se, jako by nyní všecka zničena byla. »Ó Bože, ty těžce počínáš mne stíhati za jediné provinění moje!«

A poznovu tvář si zakryvši hořce plakala.

Hofmistr Gerstorf s udivením na ni pohlížel, neboť nemohl tušiti, že by i velítelka jeho nějaké povědomosti o zrádcích Vartemberkových míti mohla. Chování í slova její byly mu tedy hádankou, kteréž rozřešiti nedovedl. Tušilť jen, že tu jistě nějaké hrozné tajemství panuje, které teď tak krutým spůsobenr na obou velitelích jeho se mstíti počínalo.

»A co dále po onom hrozném výjevu se stalo?« tázala se Kateřina jako bezduchá dále.

»Pán z Vartemberka byl odveden na Hradčany a k rozkazu

nejvyššího kancléře pána z Roupova byl vržen do Bílé věže.« j

»A vy jste s ním již nemluvil?«

»Bohužel, milostivá paní, není k němu přístupu, ač jsem se toho u tajných přátel svých všemožně domáhal. Pán z Vartemberka jest v Bílé věži na Hradčanech tak přísně střežen, že nikdo posud mimo žalářníka jeho s ním nemluvil a také mluviti nesmí, dokud prý proces jeho ukončen nebude. Tak zní rozkaz pána z Roupova.«

»Ó, poznávám v tom působení ukrutné sestry své a chotě jejího, však mně přeci přístup k němu brániti nedovedou!«

A po slovech těchto vyskočila Kateřina jako novou silou tknuta s křesla svého a počala po komnatě přecházeti.

»Jak? Milostivá paní, vy byste sama se chtěla do Prahy odvážiti?« tázal se s udivením Gerstorf,

»Ano, chci tak učiniti!« vzkřikla vášnivě šlechtična. »Chci před králem samým na kolena se, vrhnouti a on míusí mi spravedlnost zjednati!«

Gerstorf smutně zavrtěl hlavou.

»Marná snaha vaše, milostivá paní! I kdyby král v Praze meškal, nebyla byste k němu předpuštěna, neboť nepřátelé vaší jsou přemocní u dvora a bez přivolení jejich nikdo k audienci ukrále se nedostane.«

»A což král nemeška teď v Praze?«

»Nikoli, odjelť se stavy českými před několika dny na Moravu, aby si tam také od moravských a slezských stavů, jako král český holdovati a přísahu věrností skládati dal.«

Kateřina svěsila hlavu.

»Ale aspoň k choti mému mne pustí ti lidé tyranští!« zvolala zase po krátkém přemýšlení.

»Což chcete se, milostivá paní, také nepřátelům svým v šanc vydati? V témže okamžiku, kdy byste v moc jejich upadla, nespatříte více světlo boží a dostane se vám stejného osudu jako pánu z Vartemberka! Což neznáte sestru svou, paní

Slavatovmi, která jen po tom práhne, aby vás mohla zase v bývalé vězení na Kumburku uvrhnouti?«

Poslední důvod tento rozhodl a zvrátil okamžitě předsevzetí Kateřinino.

Vzdala se tedy myšlenky na cestu do Prahy, ale neviděla dále jiné pomoci, jak z labyrintu tohoto vyváznouti.

»Co počíti, Gerstorfe? Jáť nejsem ani myšlenky schopna, poraďte mí, co počíti?«

»Především se musí vyčkati výsledek procesu, milostivá pani, neboť do té doby se nikdo neodváží na váš majetek nepříznivý?«

»A co potom, když bude výsledek rozsudku pro mne nepříznivý?«

»Bohužel, očekávám vítězství paní Slavatovny, ale ani potom nesmí ještě nic za ztraceno pokládáno býti!«

»Mám se snad milosti své sestry v náruč vrhnouti? To nikdy a nikdy neučiním, byť bych i život svůj nasaditi měla!«

A v oku Kateříníně sálal takový oheň vášnivé pomstychtivosti, že nebylo lze o pravdivosti posledního výroku jejího pochybovati.

»Toho také není potřebí, milostivá paní —«

»A co mi tedy radíte?«

»Možno se vám v lid poddaný jak ve městě tak po venkově spolehnouti?«

»Myslím, že ano; vždyť sám znáte smýšlení poddaných mých, kteří mne s takovým jásotem do Jičína vítali!«

»Přízeň lidu jest velmi proměnlivá, právě jak to u vysokých pánů bývái Ale pokusím se sám o to, abych především smýšlení obyvatelstva v Jičíně seznal a pak i do okolních vesnic za stejnou příčinou se podívám.«

» Ak jakému účeiu, hofmistře, tak hodláte učiniti?«

»Očekávám násilné zakročení se strany paní Slavatovny a chotě jejího a protož musíme býti především jísti, zdali se můžeme v oddanost lidu svého spolehnouti,«

»A myslíte, že první rána bude Jičínu platiti?«

»Nepochybně; aspoň musíme býti na to připraveni.«

»Vždyť pán z Vartemberka najal dostatečné množství žoldnéřů!«

»Hlouček ten by nikterakž nestačil, kdyby zároveň obecný lid v celé krajině ve prospěch váš zbraně se nechopil.«

»Čiňte tedy, Gerstorfe, cokoli za dobré uznáte! Jsemť nyní po zatknutí chotě svého jedině na vás odkázána!«

A při vzpomínce na chotě nešťastného počala opět slzeti.

»1 o to se postarám, abychom mohli v nějaké spojení s pánem z Vartemberka přijíti. Jakmile zde na Jičínsku vše upravím, odeberu se opět potají do

Prahy a tam za hojný peníz přece se mi snad podaří, abych do žaláře v Bílé věží se dostal.«

Kateřina se slzami v očích děkovala mu za všecku příchylnost a obětovnost tuto, načež Gerstorf celé správy v zámku se ujal a všecky přípravy k nastávajícímu zápasu konal.

Mezi čeledí zámeckou brzo roznesla se zpráva o tom, jak neblahý osud byl pána z Vartemberka v Praze stihnul, a není divu, že velká malomyslnost lidu tohoto se zmocnila. Každý viděl hvězdu paní Kateřiny Smiřické již již blednouti a zato onu paní Slavatovny tím jasněji vzcházeti, která úplně protekci královské a všech velmožů zemských se těšilaPověst jako obyčejně nepříznivý stav věcí pro paní Kateřinu ještě nadsazovala a velké obavy počaly se mezi lidem městským i venkovským rozšiřovati. Den co den nabývalo více půdy ono přesvědčení, že po zatknutí pána z Vartemberka panování choti jeho Kateřiny na Jičínsku a ostatních panstvích rodu Smiřických už asi dlouho trvati nebude, a ač posud v lidu dosti velká náchylnost k nešťastné a těžce zkoušené dceři Zikmunda Smiřiclrého se jevila, přece bylo zjevno, že by se lid tento v rozhodném okamžiku spíše na stranu mocí než na stranu práva dal.

Proto také nebylo pátrání a působení hofmistra Gerstorfa

mezi obecným lidem tímto velkým výsledkem provázeno.

Všude doslýchal povážlivé řeči o těžkém stavu paní Kateřiny, všude jí bylo litováno, ale o pánu z Vartemberka málokdo s úctou a soustrastně se projevoval. Naopak nescházelo dosti uštěpačných poznámek, ba ozývali se i hlasové, kteří mu krutý osud jeho na Hradčanech přáli, anť prý dbal jen o rozmnožení vlastního majetku a nikoli o- dobytí práva Kateřině Smiřické.

Gerstorf marně se namáhal lid o jiném přesvědčiti; nepříznivý náhled tento byl jaksi už zakořeněn a nedal se tak snadno z předpojatých hlav vypuditi. Zdáloť se Gerstorfovi, jako by už před ním byla v lidu jakási neznámá síla působila a jej proti Vartemberkovi popuzovala. Doslechlť totiž na cestách svých rozličné úsudky, které lidu na všechen spůsob cizím vlivem vnuceny byly; seznalť dále, že lid tento má povědomost o mnohých okolnostech, které mu přirozeným způsobem a během věcí v tomto okamžiku nikterakž ještě známy býti nemohly. A vše vůbec poukazovalo k tomu, že má Kateřina, ale ještě více Vartemberk tajné nepřátele, kteří důvěru poddaného lidu podrývají a tak i s této strany brzký pád jejích připravují.

A tázalí se po příčině těchto pochybností, chiěli zvěděti, kdo to byl, jenž takovéto nepříznivé náhledy mezi prostým a dosud věrným lidem rozsel, tu pokrčovánoi rameny a poukazováno nanejvýš na hotové události, které skutečně o brzkém pádu Vartemberkovu a choti jeho svědčily.

Nevolí naplněn a mrzut nad neočekávaným seznáním tímto vracel se hofmistr Gerstorf z vyjížďky své nazpět do Jičína. Čelo jeho bylo zakaboněno a nevlídné myšlenky vyvstávaly v hlavě jeho, když kráčeje přes náměstí Jičínské pohlížel na velkolepou budovu zámku, jejž Zikmund Smiřický v pravý palác byl upravil. Tanuloi mu už na mysli, že snad nynější držitelkyně jeho už co nejdříve bude musit dědictví otců svých opustiti, a jaký osud potom trpce zkoušené paní této kynul.

Z myšlenek těchto vyrušil jej mezí chůzí, když podloubím na náměstí podle radnice městské se ubíral, pomíšený hluk, jenž z hospody vycházel, která byla tehdáž v dolejších místnostech radnice.

Poněvadž v hluku tomto rozeznával jednotlivá slova a z těch seznal, že tam o paní Kateřině a pánů z Vartemberka hlučný hovor se vede, umínil si dovnitř vejíti, neboť ve veřejném tomto místě, obyčejném shromáždišti jičínských měšťanů, mohl se nejlépe přesvědčiti o smýšlení a náhledech obyvatelstva městského.

Píterna byla přeplněna, neboť obyvatelstvo jičínské hlučně tehdáž masopusíní doby užívalo, nesnázemi své vrchnosti ve veselosti své příliš másti se nedávajíc. U všech stolů vedl se živý hovor, jenž chvílemi v pravý křik přecházel, z něhož jednotlivé rány pěstí na stůl jako známky blížící se bouře se ozývaly.

Hlavním předmětem rozmluvy mezi měšťany byla ovšem záležitost procesu paní Kateřiny Smiřické s paní Slavatovnou a jíž bylo lze rozeznati dvě povstávající sírany mezí obyvatelstvem jičínským, z nichž jedna Slavatovny se přidržovala, druhá pak zase starší její sestře přála.

Hlavní řečník první strany byl jakýsi malý mužík, hrubé postavy a jízlivých očí, jejž ostatní Benáčkem nazývali. Ten nejvíce horlil proti Vartemberkovi a choti jeho Kateřině, kdežto ostatní zase se nynější vrchností své ujímali.

»Což vy, Benáčku, nebudete do smrti lépe o panu Vartemberkovi smýšleti!« prohodil jeden v protivníků jeho od vedlejšího stolu. »Vímeť, že vaše nenávist pochází od té doby, co vás purkmistr dal do šatlavy vrhnouti, že jste kastelánu Bukovskému příchod pana Vartemberka v pravý čas oznámil. Ale dokažte nám skutečně, že nemá práva býti vrchností naší paní Kateřina, leč paní Slavatovna!«

»To vám brzo královský soud dokáže!« vzkřiknul zavalitý Benáček, jenž upomínkou na vězení své neobyčejně rozčilen

byl.

»Což v Praze se dá penězi všecko' dokázati!« smáli se jiní. »A paní Slavatovna má věru dosti peněz! Z toho nenásleduje, abychom jí věrností se zavazovali.«

»A přece tak učiníte, až královský soud bude na Jičíně vykonán!« namítal s neobyčejnou jistotou Benáček.

»Když nás k tomu královští žoldnéři donutí, pak snad tak učiníme,« odpovídal jeden z konšelů právě přítomný, »ale tím přece nebude právo starší dcery pana Zikmunda Smiřického vymazáno!«

Vtom povstal od jednoho z vedlejších stolů jakýsi stařec vysoké postavy a obrátiv se k poslednímu řečníku zvolal důrazným hlasem:

»A což bylo-Ií toto právo jen líčené, jaké si teď choť paní Kateřiny osobuje?«

Celé shromáždění obrátilo se teď k neznámému starci, který tak náhle byl svým výrokem obecnou pozornost vzbudil, a jeden z nejblíže sedících osmělil se prohoditi:

»Právo staršího v rodině převládá! A paní Kateřina byla starší dcera Zikmundova!«

»Avšak otec ji vydědíl a testament o tom je v zemské desky vložen!« zvolal zase neznámý stařec, v němž čtenář by byl starého známého našeho, totiž adepta Kolona poznal. »A podle tohoto testamentu bude paní Kateřina právem všech statků svých zbavena.«

Velké pohnutí nastalo ve shromáždění po slovech těchto. Vše dobatovalo o nové zprávě starcově, kteráž obecnému lidu na Jičínsku posud známa nebyla, a sám hofmistr Gerstorf chtěl jíž ze zákoutí svého povstati, aby pobuřovatele lidu se chopil, an v posledním okamžiku ještě se rozhodnul, že dalšího průběhu jednání jeho vyčká.

»Je to tedy přece pravda, že byla paní Kateřina od otce svého vyděděna?« tázal se zase jeden ze sousedův, když se byl hluk poněkud utišil.

»Jak vám pravím, dočista vyděděna a paní Slavatovna bude zase třebas násilím v držení Jičína a Kumburku dosazena, neboť nyní ona jediná jest držitelkou celého majorátu Smiřických.«

»A co tomu řekne pan Vartemberk?« smáli se někteří přívrženci paní Slavatovny. »Ten už sotva nás svou pánovitostí poctí!«

»Ba právě že ne,« dotvrzoval Kolon, »neboť pán z Vartemberka sedí pro vraždu královského setníka v Bílé věži na Hradčanech!«

Všeobecné podivení nastalo.

»Pán z Vartemberka ve vazbě? Tedy už více se nenavrátí?« tak ozývaly se na všech stranách výkřiky a bylo očividné, že strana paní Slavatovny každým okamžikem se vzmáhá. Všichni viděli jíž blížiti se konečné rozhodnutí v procesu obou dcer Zikmunda Smiřického a každý nahlížel, že vítězství na stranu paní Slavatovny se nakloní. Proto také přívrženci její neobyčejné smělosti nabývali, kdežto zase strana paní Kateřině a panu Vartemberkoví oddaná všecku mysl po nenadálé zprávě této ztráceti počínala.

»A je to vše pravda, starce, co tuto mluvíte?« osmělil se jeden z měšťanův sírany Vartemberkovy tázati.

»Jáť byl očitým svědkem zajetí Vartemberkova!« odvětil Kolon a vítězně ohlížel se po měšťanech, z nichž jedni hlavy svěsili, druzí zase jásati počínali, že nenáviděnému Vartemberkoví takovýmto spůsobem násilně dobyté panství opět vyrváno bylo.

»Aj, tedy mu již žíla na vždy podťata!« vzkřikl Benáček a udeřil pěstí na stůl. »To je odplata za to, že mne nevinného dal do šatlavy vrhnouti! Ted vězí sám za mříží!«

A ostatní soudruhové jeho mu statně přizvukovali. s "

Mezitím hofmistr Gerstorf povlovně povstal ze zákoutí svého a blížil se stolu, u něhož starý Kolon horlivě ostatní

měšťany o brzkém pádu paní Kateřiny přesvědčoval.

»A tak rychle se to vše sběhlo?« tázal se ho po1 chvíli zase Benáček. »Toť má paní Slavatovna mocné ochránce u nového krále našeho!«

»Ba věru že má, a nejvyšší pan kancléř pán z Roupova ihned sestavil komisi, jež panství Smiřických zase paní Slavatovně v moc odevzdává,« sděloval dále Kolon.

»Sláva tedy paní Slavatovně, naší pravé vrchností!« vzkřiknul jásavě Benáček a točil korbelem nad hlavou, v čemž ostatní přívrženci jeho následovali. »Sláva jí! Už brzo jí tady na Jičíně zase uvítáme!«

»Již zítra!« zvoláno na všech stranách a vše hrnulo se ke Kolonovi, aby se od něho dalších podrobností dověděli, ale v témže okamžiku byl již také starý adept, který takto celé shromáždění měšťanů byl proti Kateřině nadchnul, mocnou paží holmisfra Gerstorfa od zadu uchopen, jenž volal:

»Mám tě, starý padouchu! Ve sklepě zámku jičínského tě naučím lid proti vrchnosti popuzovati! — Lidé, pomozte mi ničemníka toho spoutati!«

»Ho, ho! pane hofmistře!« vzkřikl tu však Benáček a vrazil mezí obadva. »Vy již tu nejste všemohoucím! A tomu starci se ani vlasu na hlavě nezkříví!«

Pří tom opřel se hofmistrovi a ostatní soudruhové jeho srotili se kolem něho, takže všeobecný zmatek nastal a obě strany proti sobě se hotovily.

V šumotu tomto se podařilo Kolonoví nepozorovaně z jizby se dostati, načež v temnu večerním zmizel.

Hofmistrovi bylo se všech stran spíláno a stěží se z rozlíceného davu dostal, jenž teprve teď seznal, že původce roztržky této byl z hospody už dávno se ztratil.

Nyní i Gerstorf musil s nepořízenou odejíti a v hospodě opanovali vrch přívrženci paní Slavatovny s Benáčkem v čele, jenž na zdar její hlučně připíjel a soudruhy své k zítřejšímu rozhodnému dni připravoval.

S větší sklíčeností mysli než dříve vracel se hofmistr do zámku, kde ihned u velitelky své se ohlásiti dal.

Kateřina jej také hned k sobě předpustíla a první ctázka zněla:

»Jaké zprávy přinášíte, milý Gerstorfe, mohu «e v lid svůj spolehnouti?«

Gerstorfova tvář se zakabonila a nevěstila nic dobrého.

»Špatné vyhlídky, milostivá paní,« zněla truchlá odpověď jeho; »tajní jacísi nepřátelé vaši odvracejí smýšlení lidu od vás, a věru, že se jim už úmysl jejích z velké částí podařil.«

»Probůh, co to dítě, Gerstorfe?« Poddaní moji že by už věrnosti své výhost dali?«

»Bohužel, jest jíž pravda, co vám tuto zvěstuji, milostivá paní! Lid po vesnicích zase už zřejmě mluví o návratu paní Slávatovny na Jičín.«

»Nechť mluví!« vzkřikla vášnivě Kateřina; »jen když jičínští mi věrni zůstanou, pak každému útoku sestry své se opru,«

»Kdyby věrni zůstali! Tak dobře, milostivá paní, dítě, ale —«

»Jak ale? či snad ve městě samém je už také símě nesvornosti zaseto?«

»Ba právě; před několika okamžiky jsem se k lítosti své o tom dověděl a zároveň i přesvědčil, že obyvatelstvo jičínské je rovněž nedůvěrou naplněno, jako lid po venkově a že protivníci vaší, kteří jsou zároveň přívrženci paní Slavatovny, každým okamžikem širší půdy nabývají.«

»Kterak to však možná? Rceíe, Gerstorfe, kterak nenadálý tento převrat ve smýšlení lidu byl způsoben? Či na všech stranách jsem zradou a tajnými nepřátely obklopena?«

»Bohužel, zdá se tak, milostivá paní; neboť i zde v Jičíně zastihl jsem jednoho z tajných popuzovaíelův těchto, který právě před chvílí v hospodě před radnicí měšťany přemlouval, aby ke straně paní Slavatovny se přidali.«

»A vy jste byl svědkem zrádného jednání tohoto?«

»Právě z hospody oné přicházím,«

»A nezmocnil jste se onoho zrádce?«

»Chtěl jsem tak učiniti, však měšťané mí v tom bránili, zastávajíce se zrádce toho, jemuž se podařilo také uprchnouti, když byl celé shromáždění jedovatými svými slovy na svou stranu potáhl,«

»A nevíte, kdo to asi byl?«

»Neznám šedivého starce onoho, leč z projevení jeho, že byl očitým svědkem při zatčení pána z Varteberka, soudím najisto, že je to nějaký soudruh onoho bledého šlechtice, kterýž byl pána z Vartemberka nepřátelům jeho v moc vydal.«

Kateřina zděšena při slovech těchto na Gerstorfa pohlížela,

»Opět on, opět on tedy! Ó běda mně, proti takové zradě ničeho' nezmohu!«

A s nejhlubším výrazem bolesti v obličeji přecházela paní Kateřina po komnatě rukama při tom lomíc a usedavě vzlykajíc.

Gerstorf se soustrasíným pohledem každý krok její provázel.

Po nějaké chvíli pak opět začal.

»Milostivá paní, nepříjemné zvěsti moje nejsou ještě u konce!«

Kateřina jako bez smyslu naň pohledla a dlouho to trvalo, než smysl jeho otázky pochopila.

»Ještě hůře mne může neštěstí stíhati, než jak tomu doposud jest?«

»Bohužel tak jest, neboť nepřátelé vaší neustanou dříve, dokud záměr svůj neprovedou.«

»Co tedy mi máte ještě oznámiti, Gerstorfe? Rychle rcete, ať jest míra mého utrpení naplněna!«

»Jak jsem z řeči onoho starého zlosyna v hospodě vyrozuměl, máme brzo jíž návštěvu královské komise na Jičíně očekávati.«

»Nechť přijdou a pokusí se o to, aby mne z dědictví mého násilně vyloučili! Ani do města nesmí vejíti!«

»To bude záležeti na dobré vůlí primátora a konšelův.«

»Předvoláte zítra tedy primátora a konšely na zámek, Gerstorfe; já sama je k odporu proti Slavatovně povzbudím!«

»Souhlasím s tím, milostivá paní; leč musíla byste se ještě dnes s nimi domluviti.«

»Za tak pozdní doby ještě? Až zítra budu k jednání takovému schopnější.«

»Nikoli, zítta by bylo už snad pozdě.«

»Jak? Zítra jíž pozdě? Což je rozsudek v mém procesu už pronesen, že by komisaři snad už zítřejšího dne na Jičín přibylí?«

»Tak se zdá, milostivá paní; aspoň onen stařec měšťany k zítřejšímu dni vyzýval, aby na příchod královské komise připraveni byli,«

»Ó pak nesmíme ani okamžiku více mařiti!« zvolala prudce paní Kateřina a zdálo se, jako by opět všechna v poslední době postrádaná energie bytost její naplňovala.

»To jest také můj náhled, a proto jsem se hned po uslyšení oné zprávy na zámek odebral.«

»Spěšte, milý Gerstorfe, a obešlete neprodleně primátora i veškeré konšely sem na zámek. Ji mezitím zde ostatní rozkazy udělím, aby každý z lidu mého na zítřek přípraven byl.«

Gerstorf odešel, aby žádostí paní Kateřiny vyhověl a zanedlouho odcházeli několik poslů ze zámku do města, aby tam primátora a konšele ze spaní vyburcovali a před velitelku svou dostavili.

Stalo se to v neobyčejně krátké době, neboť přes pokročilý čas noční přece ještě nikdo z otcův města nebyl se na lože odebral, nýbrž naopak ve všech domech a rodinách hlučně bylo o tom rokováno, jak se v rozhodný zítřejší den zachovati. Bylat se zpráva o výstupu v hospodě roznesla v několika okamžicích po celém městě a jak v poslední době věcí napíaty byly,

očekával už každý brzké rozhodnutí v procesu obou sester Smiřických. Smýšlení se kolísalo u mnohých na obě strany, ale přívrženci paní Slavatovny rázností a bezohledností svou vždy širší nabývali půdy. Zejména měšťan Benáček, druhdy nejhorlivější přívrženec paní Slavatovny a jejího kastelána, vida přibližovati se opět dobu, kdy zase strana jeho na vrch se dostane, vyvinul s ostatními soudruhy svými nesmírnou činnost ve prospěch paní Slavatovny, což se mu také s neočekávaným výsledkem dařila Platilať i v Jičíně zásada, že velké množství vždy spíše ku straně mocí než ku straně práva se kloní a dle toho také své sympathie řídí.

Proto také není divu, že svolaní konšelé na zámek s nevelkou právě ochotou a odhodlaností se vydávali, Tušilíť, že paní Kateřina bude je vyzývati k násilnému hájení jejímu proti královským komisařům a vůbec proti paní Slavatovně, a k tomu ovšem přílišné chutí mezí nimi nebylo.

Obavy tyto také skutečně nebyly marné, neboť paní Kateřina, vidouc primátora a konšely kolem shromážděné, neprodleně je obeznámila s úmyslem svým, že královské komisi a provedení záměru jejího mocí se opře a že v tom pomoci obyvatelstva jičínského očekává.

Primátor a větší část konšelů rozpačité se drbali za uchem, když takovýto návrh slyšeli a žádali za rozmyšlenou, aby se důkladně o tak důležité věci s velikou obcí poraditi mohli.

»To se musí jíž této nocí státi, primátore!« zvolala nevrlým hlasem paní Kateřina, neboť váhavost měšťanů se jí nemile dotýkala. »Neboť už zítra komisaři k Jičínu přibudou!«

»A co mám učiniti, milostivá paní?« tázal se primátor.

»Jaká to otázka?« vzkřikla rozhorlená šlechtična. »Měšťanstvo nechť obsadí všecky brány a hradby městské a nikoho ať bez mého přivolení do města nevpouští. Očekávám věrnost a poslušnost od poddaných svých!«

»Já tak nařídím měšťanstvu, milostivá paní,« odpovídal primátor s hlubokým úklonkem, jenž rozpaoíltost jeho ukrýti

měl; »ale nevímj, jestli všickni měšťané se rozkazu tomu podrobí; jsout mezi nimi náležití tvrdohlavci, kteří ještě ostatní svádějí!«

»Obsaďte tedy brány pouze spolehlivými a věrnými muži!« kázala paní Kateřina; »o ty ostatní a o udržení pořádku v v městě se již svými žoldnéři postarám.«

Primátor odešel s konšely a cestou se radili, jak se v této kritické věcí zachovati. Jedni byli souhlasného náhledu se šlechtičnou, druzí zase, kteří dále do budoucnosti hleděli a vítězství paní Slavatovny předvídali, navrhovali, aby město zcela nestranně se chovalo a jen výsledek královské komise očekávalo; ostatní konečně, kteří byli zřejmí protivníci Vartemberkovi, rozhodně se tomu opírali, aby město odporem proti královským komisařům na sebe nějakou pokutu uvalovalo. A tak výsledek všeho byl ten, že každému bylo zůstaveno, kde chce ku straně paní Kateřiny se přidati a vchodu královských komisařův do města se protívovatí.

Takových však bylo v celku málo, neboť působení Kolona a Benáčka bylo již velkou nedůvěru v obyvatelstvu vzbudilo, a takž ku hranám městským jen slabé hloučky ozbrojených měšťanů se dostavily, aby tam příchod královských komisařův očekávali.

Tím větší ruch panoval však po' celou noc v zámku samém, kde Kateřina žoldnéře svoje shromáždivši ku brzkému bojí je vyzývala a zbraň střelnou i prach mezi ně rozdati dala.

Za. takovýchto příprav nastal osudný den 1(. února r. 1620.

Byla to sobota před Hromnicemi a počasí velmi nepříjemné. Hustá studená mlha zimní byla nad celou krajinou rozložena a nedovolovala daleké vyhlídky do okolí,

V městě a zámku jičínském však přes ranní dobu a nepříznivou pohodu této panoval čilý ruch, jakož obyčejně bývá v dny, kdy důležité událostí jaké se očekávají, které mají o osudu nejen jednotlivcův, ale celých rodin a společností rozhodnouti.

Zvláště činným byl měšťan Benáček, který hned za šera ranního běhal po domech svých soudruhův a přívržencův paní Slavatovny, aby zcela zjevně ve prospěch její agitoval. Svolával tyto měšťany ku Pražské bráně, kde královští komisaři očekáváni byli a kde také strana Vartemberkova nejčetněji zastoupena byla. Tam tedy dalo se největší shluknutí a také ostatní obyvatelstvo v onu stranu kroky své zaměřovalo.

Byloť vědomo, že brána má k rozkazu paní Kateřiny zůstati zavřena a že komisaři do města vpuštěni býti nemají, dokud ona sama k tomu povolení neudělí.

Přívrženci paní Slavatovny však zjevně prohlašovali, že tomuto rozkazu se nepodvolí, nýbrž tvrdili, že komisaři s královským poselstvím do města vpuštěni býti musí, aby zde celá obec dekret královský seznala. Mimo to uváděl Benáček za hlavní důvod ten, že spor mezí dcerami Zikmunda Smiřického jest záležitost soukromá, po níž obcí jičínské ničeho není, a ta že podle rozkazu královského se zachovati musí, nechceli na se nějaký trest uvaliti.

Náhled tento došel u velké většiny obyvatelstva souhlasu, neboť pravilo se nyní obecně, aby paní Kateřina při svou s pány komisary sama si vyřídila, načež prý obec jičínská výsledku jednání tohoto bez odporu se podrobí.

Tomu však odporovali zase nejhorlivější přátelé paní Kateřiny, jejíchž vůdcem byl hofmistr Gerstorf, který po celou noc byl Pražskou bránu s hloučkem ozbrojených měšťanův a několika zámeckými žoldnéři střežil. Gerstorf nechtěl níkterakž k tomu přivoliti, aby vyslanci pražští do města vpuštěni bylí a připomínal měšťanům slib věrnosti, jejž byli paní Kateřině složili.

Tak rostloi jitření vždy více a více, a každý očekával s dychtivosíí okamžik, kdy královští komisaři s průvodem svým na silnicí Pražské se objeví. Pro mlhu nebylo však s hradeb daleko viděti, pročež Benáček, jenž vedl hlavní slovo mezi nespokojeným obyvatelstvem, k tomu se odhodlal, že proti

očekávaným poslům se vstříc vydá a pak neprodleně zprávu do Jičína o blížení se jích přinese.

Gerstorf však nedovolil mu bránu otevříti, jakož vůbec dnešního jitra nikdo do města vjíti ani z něho vyjíti nesměl.

Ale Benáček nedbal mnoho na zákaz tento. Pohodil hlavou a usmál se jizlivě, když Gerstorf byl jej se žádostí jeho odmítnul, načež rychlým krokem kolem hradeb dolů se ubíral.

»Však já se dostanu fortnou u Sedláka z města,« hučel si po cestě do ryšavých vousů svých; »za několik hodin bude konec po tvém panství, paní Kateřino, a ty, pane hofmistře! Potom vám Benáček zase zuby svoje ukáže, až kastelán Bukovský opět ve správu panství se uváže!« A s hrozbou na jazyku zmizel v tmavém sklepení jednoho domu, jenž k samým hradbám přiléhal.

Tamtudy vedla fortna v hradební zdí do předměstí, tou se Benáček zanedlouho' octl venku a dal se na silnici ke Kopidlnu vedoucí, kudy komisaři královští nezbytně přijetí musili.

Rychlým krokem bral se ku předu a brzo zmizela nízká postava jeho v husté ranní mlze, která celé okolí v závoj svůj zahalovala.

Avšak nepřítomnost jeho neměla dlouho' trvati. Asi po půl hodině objevil se již zase mezí předními domky v předměstí. Ale tenkrát nebyl jíž samoten, nýbrž druhá jakási postava plížila se vedle něho kol hradební zdi městské až k řečené fortně.

Oba horlivě spolu rozmlouvali a Benáček podle všeho zdál se býti velmi radostně rozčílen, neboť neustále soudruhovi svému přikyvoval a náhledy jeho za výborné prohlašoval.

Soudruh tento nebyl nikdo jiný než starý adept Kolon, který včerejšího večera s Benáčkem v hospode v radnici byl se seznámil a nyní za časného jitra opět na silnici se s ním setkal. Jenže Kolon ve směru od Kopidlna přicházel a podle všeho už po více hodin na nohou byl.

Benáček také hned se k němu jako spojenci svému přidružil

a s velikou radostí naslouchal zprávě jeho o královských komisarech, které si byl v Kopidlně, kde celý průvod byl nocoval, řádně prohlédl.

Na zprávu tuto zanechal Benáček ihned další cesty své, neboť byl se od Kolona ještě více podrobností dověděl, než sám byl tušil, a vyzval starého adepta, aby s ním do Jičína se opět vrátil.

Návrh tento byl Kolonoví tím více vhod, ano mu jíž známo bylo, že tohoto jitra nikdo cizí do města vpuštěn nebude. Rychlým krokem brali se tedy oba mužové zase nazpět a nepozorovaně fortnou do města vniknuli, kde mezitím už veškeré obyvatelstvo bylo se na nohou octlo a nejvíce se ku Pražské bráně hrnulo.

Tam také Benáček se svým soudruhem ihned zaměřil, neboť tam nejvíce přívrženců jeho meškalo.

Ti také ihned kolem něho se shromáždili a zvědavými otázkami jej zahrnovali,

»Nuž, přicházejí už? Viděl jste je, sousede? Mají žoldnéře s sebou?« tak seto ozývalo se všech stran, jako když proud se valí.

»Já je neviděl, přátelé,« odpovídal s vítězným pohledem Benáček, »ale tuto vám přivádím muže, který vám o všem podrobnou zprávu podá, neboť viděl královské komisaře v Kopidlně!«

Vše se teď obrátilo ke Kolonoví a mnozí z měšťanův poznavše v něm starce z hospody, kde včera takový povyk byl způsobil, potřásali mu hned přátelsky rukama, neboť jej také za věrného sluhu paní Slavatovny považovali, jenž byl od velítelky své na Jičín vyslán, aby tam mezí lidem potají ve prospěch její působil.

»Ano, viděl jsem je,« započal Kolon zprávu svou; »a nejméně za hodinu budete i vy je viděti.«

»A mají četný průvod s sebou?« vyrazil jeden z okolostojících ze sebe,

Benáček však přísným pohledem všecky další nevčasné otázky zamezil a kynul, aby úplné ticho panovalo.

»Ano, jeť četný průvod jejich,« pokračoval Kolon dále; »jsouť tu tři královští komisaři s několika úředníky zemskými a zbrojnoši; pak pan Slavata z Chlumu taktéž se služebníky a panoši svými —«

»Náš milostivý pán tedy sám také mezi nás přichází!« zajásali někteří z nejhorlivějších přívrženců paní Slavatovny a chotě jejího.

»S mim přichází dále kastelán Bukovský a někteří důstojníci a zemane z okolí, kteří tu královským poslům v Kopidlně se přidružili a exekuci na Jičíně přítomni býti chtějí!«

»A což o poselství královském nevíte nic bližšího, starý muži?« tázali se dále někteří.

»Jak jsem vám už včera večer pravil, paní Kateřina prohlášena je za zbavenu všech statků svých po otci a paní Slavatovna jedinou dědičkou majorátu Smiřických!«

»Sláva naší milostivé vrchností! Sláva paní Slavatovně a choti jejímu!« ozvali se nejvýstřednější protivníci paní Kateřiny a Jindřicha Vartemberka, v jejichž čele byl ovšem Benáček.

»A o městě Jičínu není zmínky v královské resolucí?« tázal se Benáček po utišení hluku jaksi významně, neboť byl už po^ cestě od Kolona i v tomto ohledu dostatečného vysvětlení obdržel, a nyní jím jen na ostatní lid působiti chtěl.

»Ba ovšem že je v ní zmínka o Jičínu,« dotvrzoval Kolon, »neboť tak mi pan Slavata sám řekl,«

»A v jakém smyslu? Není nám obávati se také nějakého trestu za to, že jsme paní Kateřině věrnost a poslušnost slíbili?« tázali se dychtivě všickni okolostojící, mezí nimiž bylo nyní i několik konšelů.

»Pan Slavata z Chlumu a královští komisaři slibují obci jičínské úplné prominutí toho, že od pravé vrchnosti své odpadla, jen když nyní ustanovení královské resoluce

protivovatí se nebude.«

Prohlášení toto učinilo očividně velký dojem na celé shromáždění.

»Pak slibujeme poslušnost a věrnost panu Slavatoví! Jen když trestu za mámí vyhledáváno nebude!« zvolali někteří z měšťanův a brzo stal se náhled tento všeobecným.

»Jde tedy o to, abyste poslušnost a věrnost tuto také skutkem osvědčili,« dokládal Kolon, vida, že působení jeho mezi lidem nade vše očekávání dobře se daří.

»A co máme především učiniti?« volali všickni v celém davu.

»Příspěti k tomu, aby královští komisaři do města se dostali, kde vám od nich vše ošíaíní oznámeno bude!«

»O to se také postaráme, přátelé!« vzkřikl Benáček a ostatní hlučně souhlas svůj projevovali.

»Vzhůru za mnou ke bráně!« zvolal zase Benáček a vše se hnalo za ním k Pražské bráně, kde mezitím rovněž velký hluk byl nastal,

S věže nad branou Pražskou oznamoval totiž branný, že se přibližuje četný průvod jezdců k městu a ti že dva z předních mužů ku bráně vysílají.

Všeobecný ruch nastal mezi zvědavým lidem na zprávu tuto a každý tlačil se kupředu, aby buď královské komisaře a průvod jejich sám spatřil, aneb něco' bližšího se dověděl.

Leč Gerstorf nařídil měšťanům, aby nikomu z lidu do brány vstoupiti nedovolil a sám odebral se ku postranní brance, aby malým okénkem ve dvířkách ven vyhlédnul.

V několika okamženích mata dva jezdci stanuli před samou branou.

Byl to důstojník královských žoldnéřův a jeden z komoří od zemských desk, jež byli komisaři na výpravu tuto s sebou pojali.

»Ve jménu zákona a krále Ferdinanda otevřete volnou cestu královským komisařům!« vzkřikl vysokým hlasem komoří a

zatloukl třikrát jílcem meče svého na bránu.

»Do města nesmí nikdo býti vpuštěn!« odpovídal Gerstorf okénkem. »Tak zní rozkaz paní a velitelky zámku a města tohoto!«

»Paní a velitelka panství jičínského jest paní Slavatovna z Chlumu a Košumberka, která nyní v Praze meška; nemůže zde ťecíy nikdo' jiný mimo ni rozkazy dávati!« ozval se opět komoří.

»Paní Kateřina z. Vartemberka je zde velítelkou mou a rozkaz její bude zachován!«

»Nebude tedy ani zákona, ani rozkazu královského šetřeno? Paní z Vartemberka chce tedy zjevně mír zemský zrušiti?«

V témže okamžiku ozvalo se velké hlučení shromážděného lidu ve bráně a snadno bylo lze z parníšeného křiku tohoto rozeznati jednotlivé hlasy: »Vpusťte je sem! Volnou cestu královským komisařům!«

Gerstorf s divokým výrazem v oku pohlédl nazpět a viděl, že měšťané ani žoldnéři jeho nedovedou nadlouho návalu rozbouřeného množství odolati. Byloť se od příchodu Kolonová smýšlení shromážděného obyvatelstva jičínského úplně proti paní Kateřině obrátilo a slíbené prominutí všech pokut bylo naopak sympathíe obecné panu Slavatoví a choti jeho získalo.

Takový stav věcí ovšem nebyl s to, aby k dalšímu odporu pohádal a Gerstorf viděl se tedy nucena k větší povolností se uchýliti.

»Oznamte pánům svým, že musím dříve dovolení velitelky své dosící, abych jim bránu otevříti mohl!« obrátil se Gerstorf opět ke komořím, jehož bystrému sluchu hnutí uvnitř města neušlo.

»Učiňte tak, leč ve lhůtě nejkratší. Právo královské nezná žádného otálení!« zněla úsečná odpověď jeho, načež oba jezdci zase k průvodu nedaleko stojícímu se vrátili, aby komisařům zprávu o výsledku poslání svého podali,

Gerstorf pak vzav dva žoldnéře s sebou ubíral se přes náměstí do zámku, přikázav přísně ostatním zbrojencům, aby nikoho1 z lidu do brány nevpouštěli.

Netrvalo ani čtvrt hodiny, když ze zámku opět vyšel a přímo k městské radnici zaměřil, kde v poradní síní primátorovi rozkaz paní Kateřiny oznámil, aby konšelé neprodleně svolání bylí.

V několika okamženích nato zazněly s nízké věže radnice zvuky zvonku, \ímž konšelé a starší jičínští v porady svoláváni bývalí.

Brzy nato byla celá rada pohromadě a Gerstorf stručnými slovy projevil další rozkazy paní Kateřiny shromážděným konšelům.

Brána neměla býti královským komisařům a vůbec nikomu dříve otevřena, dokud celá obec se nezavázala, že bez vědomí paní Vartemberkové nikomu holdovati a přísahu věrnosti skládati nebude.

Vše pohlíželo na primátora, jaký výrok on v té věci nejdříve pronese.

»Myslím, že můžeme tak učiniti,« započal primátor po krátkém přemýšlení; »nevímeť ani ještě, čeho královští komisaři na nás žádati budou, a rozkazu královského nutno šetřiti, nemámeli rušení míru zemského' se dopustiti. Navrhují tedy, aby královští komisaři vyslechnutí byli a pak dle toho další jednání své zařídíme. Souhlasíte takto' se mnou, páni starší a konšelé?«

»Souhlasíme! Komisaři buďtež do města vpuštění!« ozývalo se se všech stran.

»Však dříve musí slib od paní Vartemberkové žádaný vyplněn býti!« zvolal Gerstorí, jenž cítil, že věc velítelky jeho i v tomto shromáždění vždy více a více půdy ztráceti počíná.

»Nuž, slibujeme tedy, že bez vědomí paní Vartemberkové nikomu holdovati ani slib věrnosti skládati nebudeme!« vzkřikl vysokým hlasem, primátor. »Však nesmí se to rozkazu královu

a právu zemskému příčiti!«

Většina shromáždění projevila svůj souhlas s vyhrazením tímto a vyslanec paní Slavatcvny musíl se mu vol nevol také podrobiti.

Primátor odcházel s konšely z radnice, aby sám osobně ve bráně královské komisaře uvítal.

Na náměstí před radnicí hemžilo se již lidu, jenž s dychtivcstí výsledek porady otcův města očekával a pak zároveň s nimi ku Pražské bráně se hnal.

U brány pak spatřil Gerstorf, jenž v čele průvodu kráčel, neočekávané divadlo, jež mu špatný obraz kázně žoldnéřův zjevilo. Tito byli totiž už vesměs vínem zpilí a na místě halapartny neb ručníce držel každý z nich v rukou notný korbel s vínem, a mnozí z nich už sotva na nohou se drželi. Jiní zase všelijak povyk ováli a s lidem se bratříčkovali, na vykonávání povinnosti však ani jediný z nich více nedbal.

Gerstorf zuřivě osopil se na žoldnéře, nikdo mu však nemohl udati, odkud víno toto pocházelo a kdo je byl k tomuto porušení kázně svedl.

Mezi přívrženci pana Slavaty však bylo dobře známo, že kousek tento byl nastrojen od Benáčka, jenž zase od starého Kolona hrst zlaťáků byl obdržel, aby víno opatřil a žoldnéře jím opil. Ba mnozí tvrdili, že viděli, kterak neznámý onen stařec do každé nádoby s vínem ještě jakousi opojnou tekutinu naléval.

Konec všeho byl, že Gerstorf byl nyní zcela bez pomocné stráže a na nějaký odpor jíž ani pomysliti nesměl. ;

Kázal tedy brannému, aby vrata ve bráně otevřel a tak přijíždějícím komisařům a jejích průvodu volnou dráhu učinil.

To se také stalo a v několika okamžicích hrnuli se davy přívržencův pana Slavaíy ze brány, aby jej s hlučným pokřikem uvítaly a pak do města provázely.

Benáček byl ovšem jako vždy v čele jejich a především jal

se kastelánu Bukovskému stav věcí v městě líčiti. Vyprávěl mezí jiným, kterak statně neznámý stařec jakýsi ve prospěch pana Slavaty mezí lidem působil, a chtěl jej také kastelánovi předvésti.

Počal se tedy po něm. ohlíželi, ale po starém Kolonoví nebylo mezí hlučícím množstvím ani stopy. Benáček musil tedy prozatím od pátrání svého upustiti a po boku kastelánovu ubíral se s ostatním průvodem dále do' města.

Ulice í náměstí byly zvědavým lidem přeplněny a celý Jičín zdál se býti touto: dobou na nohou. Důležitost věci vysvětlovala ovšem také všeobecnou zvědavost tutoi dostatečně.

Pan Slavata byl na několika místech svými přívrženci hlučně vítán, jinde zase významné mlčení jej provázelo, jak právě mezi svými neb mezi věrnými paní Kateřiny Varíemberkové se octl.

Přední z královských komisařů pan Rudolf ze Stubenberka kázal přímo k radnici městské obrátiti, kamž také celá obec obeslána byla.

Pan Slavata z Chlumu by byl ovšem nejraději přímo do zámku se vydal, na nějž po náměstí jeda chtivé zraky svoje upíral, ale formálnosti práva musílo vyhověno býti a takž komisaře íaké na radnici provázel.

V hofmistru Gerstorfovi spůsobil rozkaz tento nemilý dojem, neboť tušil, že vrtkavé smýšlení konšelů a lidu jičínského vůbec odvráceno bude tímto jednáním komisařův úplně od paní Varíemberkové.

Obavy jeho měly se v krátké době také zúplna vyplniti.

V poradní síni radnice městské, kde veškeří starší města s primátorem v čele shromážděni byli, jal se královský komisař pan Ladislav Bukovský z Voseče předčítati nejprve své instrukce, vysvětlil obšírným spůsobem, čeho paní Slavatovna, jediná a pravá držitelka panství jičínského, u Jeho Milosti krále Fridricha a u práva zemského! byla žádala a přečetl konečně

královskou resoluci v procesu o dědictví Smiřických.

Znění této resoluce, kterýmž paní Vartemberková a choť její všech statků, jež právě v držení měli, za zbavena prohlášení bylí a statky tyto i veškeren majorát Smiřických v nedílné a nerušené držení paní Slavatovny a chotě jejího se dávaly, nepřekvapilo již nikterak četné shromáždění, neboť podle událostí v posledních dvou dnech na Jičíně sběhlých nedalo se již o podobném výsledku více pochybovati.

V největší tichosti byla resoluce tato vyslechnuta, primátor s ostatními konšely se na znamení souhlasu uklonil, pří čemž postava nedaleko stojícího pana Slavaty z Chlumu a Košumberka velitelsky se vzpřímila a o značný kus výšky růsti se zdála, Mělť však také choť paní Slavatovny všecku příčinu se nadýmati, neboť od okamžiku tohoto byl opět sám jediným pánem na Jičíně a nikdo mu nesměl toto právo držení více popírati. Blahosklonně usmíval se na zástupce města, od nichž aspoň v první době byl tuhý odpor očekával, a potají se sám divil, že věci jeho v Jičíně tak nade vše očekávání dobře se daří.

Netušil ani vzdáleně, jaká tajná síla byla zde proti paní Kateřině a proti Vartemberkovi mezí lidem účinkovala; tím méně pak připadlo mu na mysl, že by neznámý vliv tento jednou proti němu samému a choti jeho za touže příčinou se obrátiti mohl.

Mezitím byl se opět ujal slova náčelník deputace, pán ze Stubenberka a ve jménu paní Slavatovny a přítomného chotě jejího1 sliboval městu Jičínu a obyvatelstvu jeho úplnou beztrestnost toho, že od nich jako od pravé vrchností své odpadli a pána z Vartemberka a manželky jeho proti právu se přidrželi.

Po ujištění tomto obrátily se zraky všech přítomných k panu Slavatovi, jenž stručnými slovy řeč královského komisaře potvrdil a Jičínským všeliký trest za zpupnost jejich prominouti slíbil. Zároveň ujišťoval je novou milostí paní Slavatovny,

když bez odporu k tomu přispějí, aby také v zámku rozkazy královské neprodleného provedení svého dojíti mohly.

Na slova tato teprve ozvalo se mezi přítomnými a lidem dole na náměstí stojícím pravé jásání a všickní volili opět vládě pana Slavaty se podrobiti a v něm milostivou vrchnost svou uznávati. Konšelé jednohlasně prohlásili slib, teprve před hodinou paní Vartemberkové učiněný, za neplatný a hned nato panu Slavatovi jako zástupci choti jeho věrnost a poslušnost přísahali, což od královských komisařův příznivě u vědomost vzato bylo.

Jen tolik primátor ve jménu obce si vymínil. aby žoldnéři paní Vartemberkové, kteří ve městě dleli a občanům surovostí a lakotností svou k nemalé obtíží byli, ihned ze služby propuštěni a města prázni byli, což také ihned od komisařův se povolilo. Po jednom z důstojníkův byl dotyčný rozkaz žoldnéřům u Pražské brány odeslán, ale toho už ani třeba nebylo, neboť žoldnéři, jsouce jíž docela spiti, na nejmenší odpor nepomýšleli, ba zdálo se, jako by ani nevěděli, že velítelka jejich v tak osudném postavení se nalézá.

Hofmistr Gerstorf, jenž byl svědkem výjevu v poradní síni, kde úřad i obec přípověď paní Vartemberkové učiněnou změnili a Slavatovi na místě manželky jeho slibem člověčenství se zavázali, zaskřípěl zuby nad domnělou zradou touto a vyrazil ze shromáždění, které tak velice bylo naděje jeho sklamalo.

Nedbal uštěpačných pohledů kastelána Bukovského a jeho stvůr, neohlížel se na posměšné posuňky, jimiž výstřední přívrženci Slavatovi na cestě jeho po náměstí jej provázeli, rychlými kroky ubíhal z radnice k zámku, aby tam paní Kateřině Vartemberkové smutnou zvěst tuto oznámil.

Hlavní vchod do zámku však byl už zatarasen a proto musil Gerstorf ubírati se dovnitř vedlejší brankou, jež po vstoupení jeho ihned zase pevně zamčena byla. Hrozivé zástupy lidu kázaly opatření taková, a to tím více, ani královští komisaři

prohlásili, že třebas násilím se musí do zámku dostati.

V komnatě své očekávala paní Vartemberková hofmistra svého.

Ale už na bledé líci jeho čtla; že poslání jeho je zmařeno.

»Komisaři královští jsou na radnicí!« zvolala vstříc přicházejícímu Gerstorfovi. »0 tom jsem už zpravena; ale kterak obec jičínská se zachovala?«

»Jak zrádce se zachovati může, milostivá paní; Jičínští zrušili přísahu vám učiněnou!«

»Jak? Zrada tedy ve vlastním sídle mém? To není možná, aby starší města tak velíce se byli zapomněli!«

»Bohužel, milostivá paní, již tak učinili! Ba ještě více,«

»Ještě více? Co tím myslíte?«

»Celá obec již také panu Slavatoví přísahu věrnosti složila, jenž jí za to přislíbil, že trestána nebude za příchylnost svou k pánu z Vartemberka.«

Kateřina chopila se rukou za čelo pří strašné zprávě této.

»Opuštěna tedy ode všech! Zrazena od svých vlastních poddaných!«

A v největším rozčilení přecházela po komnatě, mocně oddychujíc a velké hnutí vnitřní marně udusiti se snažíc,

»Vše tedy ztraceno1, vše! Ó Bože, ty mne přísně stíháš!«

»Nikoli, milostivá paní, ještě není vše ztraceno,« namítal pevným hlasem, Gerstorf: »ještě máte značnou sílu v mocí své, ještě můžete jí velkých výhod od pana Slavaty dosíci!«

»Nechci žádného krveprolévání!« zvolala prudce a pak potichu sama sobě doložila: »Vím, proč mne Bůh takto tresce! Zrada za zradu! Já zradila lásku Zouzarovu, jenž tak mnoho byl pro mne podniknul a tak mnoho pro mne vytrpěl, nyní i já mám zradou zničena býti!«

»Však dobrovolně hrad pochopům Slavatovým nevydám!« pravil rozhodně Gerstorf, »Tak lacino nesmí nad velitelkou mou triumfovati!«

»Ne, nesmí do zámku otců mých, dokud já ještě jedinou v

něm mohou dlím!« vzkřikla teď zase Kateřina. »Nechť pohltí si lakoíná sestra má celé dědictví otcovské, však z rodného zámku tohoto, kde nejkrásnější léta mládí svého jsem ztrávila, nedám se vypuditi a byť bych pod ssutinami jeho měla pohřbena býtíi«

Slova tato pronesla s tak neobyčejným zápalem, jako by skutečně byla strašný osud tento tušila, jaký v posledních svých slovech napověděla. Gerstorfovi zdála se býti v okamžiku tomto pravou věštkyní, jež brzký svůj pád předvídala a žádného prostředku k odvrácení jeho více neznala.

»Učiním tak, milostivá paní,« odpovídal Gerstorf; »dobrovolně nebude žádný z komisařův do zámku vpuštěn; tím méně pak Slavata a bídný onen zrádce kastelán Bukovský!«

Nato odešel dolů do nádvoří a přední části zámku, aby tam vše potřebné zařídil a čeho k ochraně vnitřku budovy třeba bylo, ustanovil.

Paní Kateřina z Vartemberka osamotněla opět v komnatě své a oddala se bouřným myšlénkám, které nyní s neobyčejnou tíhou na ni naléhati počaly. Cítila v duchu, že přibližuje se nějaká neznámá katastrofa, leč duch její, dlouholetým utrpením a hořkostí proti nepřátelům a protivníkům jejím naplněný poznovu jí pohádal k neústupnosti proti sestře a lakotnému choti jejímu.

Tak se potácela mezi dvěma dojmy, aniž na čemsi pevném se ustanoviti mohla- Jen toho si byla vědoma, že bude odpor klásti aspoň na tomto kusu půdy rodinné, kteráž jí posud odcizena nebyla.

V tomto zmítání citů doslechla zprávu, že královští komisaři již se k zámku přibližují.

Hned nato příkvapíl hofmistr Gerstorf, aby velítelce své oznámil, že vůdce královské deputace pán ze Stubenberka ve jménu zákona a krále žádá o vpuštění na zámek jičínský.

»Mám odpověděti sám na vyzvání toto, milostivá paní,« končil Gerstorf svou zprávu, »aneb račte sama do průčelí

zámku se odebrati?«

»Ano, já sama těm násilníkům odpovím, že nedám cizincům v majetek svůj se vdírati! Mohu se na žoldnéře své spolehnouti?«

Gerstorf přisvědčil.

»Jsou ostatní žoldnéři z města také do zámku nazpět povoláni?«

»Bohužel, i ti se ku straně pana Slavaty přidali!«

Paní Kateřina zbledla.

»Zrada, na všech stranách zrada!« pravila polohlasně, načež po nějaké chvílí zase k hofmistrovi se obrátila se slovy: »Svolejte žoldnéře a mušketýry mé do* nádvoří, Já sama se jích otáži, zda mohu od nich pomocí očekávati!«

Gerstorf odešel z komnaty a paní Kateřina zvolna ho následovala.

Když pak ze zámku poi stupních do nádvoří sešla, spatřila zde zbrojence svoje ve zbraní, jakoby k boji připravené. Ale velké bojechtívostí nebylo u žoldnéřů pozorovati, neboť jednak důstojnost královských komisařův, jednak hrozící množství lidu, jenž už celý zámek s průčelní strany obklopoval, odjímaly jím všelikou chuť k činnému odporu.

Paní Kateřina však výmluvnými slovy vyzývala je k bojí a kázala je hojným nábojem opatřiti, aby v případě potřeby každý útok násilně odrazítí mohli.

»Raději chci zemříti, než abych rodný zámek svůj protivníku mému postoupila,« končila řeč svou, »jen přes mrtvolu mou stane se onen zlosyn Slavata pánem na Jičíně!«

Na to spěchala do přední části zámku, kde prudce jednoi okno v průčelí rozevřela a s planoucím zrakem po náměstí se rozhlédla.

Náměstí bylo zvědavým lidem takřka přeplněno a pomíšený hluk doznával se všech stran k uchu jejímu.

Před samým vchodem do zámku pak stáli královští komisaři s četným průvodem svým, obklopeni jsouce

důstojníky a mušketýry, kteří k ochraně sloužili a poslání jejich patřičného důrazu a váhy dodávati měli.

Jakmile lid na náměstí dosavadní velitelku svou v okně zámeckém spatřil, nastalo ihned utišení všeobecné a zraky všech byly na ní obráceny.

Divoce pohlížela paní Kateřina v davy tyto, až zrak její utkvěl na Slavatoví a kastelánu Bukovském, kteří poblíž komisařů stálí, jako by jen v jejich okolí bezpečnost pro své osoby vyhledávali. Vášnivě vzplanul zrak tento při pohledu na obě nenáviděné osoby tyto a novou nenávistí proti všem davům nepřátelským zahořela.

»Kdo se odvažuje mír můj v sídle mém rodném rušiti?« vzkřikla vášní přerývaným hlasem dolů a bledé líce její se zarděly.

Tu vystoupil mluvčí deputace, pán ze Síubenberka, a zvolal:

»Ve jménu zákona a krále žádám o vpuštění do zámku, abych tam právo usouzené provedl!«

»Toho nikdy neučiním dobrovolně!« zněla prudká odpověď paní Vartemberkové. »Zde jsem já v právu svém a nikdo' zde nesmí mimo mne rozkazovati!«

»Však právo zemské rozhodlo při vaši, paní Kateřino z Vartemberka, ve prospěch paní sestry vaší Markéty Slavatovny z Chlumu, a choť její ve jménu jejím přichází, aby zámek tento v držení její ujal. My pak jako královští komisaři ustanoveni jsme k tomu, abychom výrok práva zemského v platnosti uvedli!«

»Neuznávám lestné právo toto!« vzkřikla zase paní Kateřina. »Zde já jsem po právu dědickém jedinou paní a pan Slavata jen přes mrtvolu mou stane se držitelem majorátu Smiřických!«

Na to prudce odstoupila a okno rázem zavřevši odbíhala z komnaty, kamž hned potom několik ozbrojených žoldnéřů vyslala, aby tím naznačila, že k zoufalému odporu přihotovena

jest.

Na náměstí povstal nový hluk a komisaři radili se, co při neočekávaném sběhu věcí dále činiti jest. Nebyli toho* náhledu, aby vchod do zámku násilím dobýván byl, a jiného prostředku k tomu neznali.

V rozpacích těchto obrátil se kastelán Bukovský k vedle stojícímu panu Slavatoví, jejž pán ze Stubenberka marně o radu a pomoc se tázal, a pravil mu tajně do ucha:

»Znám, milostivý pane prostředek, jak bychom se bez úrazu doi zámku dostali.«

»Rychle tedy mluvte, kasteláne! Znáte nějaký tajný vchod?«

»Vidíte tamto ona postranní dvířka v koutě nárožní věže?«

»Vidím, však i ta budou nepochybně zatarasena, jako je tomu u hlavních vrat. A kdyby i nebyla, budou aspoň pevně uzamčena.«

»Uzamčena jsou, toť pravda; ale já mám tuto svůj klíč k nim, jejž jsem s sebou pojal, poněvadž jsem na vše připraven byl. Dvířka ta vedou do mého bývalého bytu a tamtudy celý průvod do vnitř zámku uvedu!«

»Skutečně, kasteláne?« zvolal Slavata s jiskřícíma očima a chopil Bukovského za rámě. »Máte tedy ten klíč u sebe?«

Bukovský vytáhl s jízlivým úsměvem starý zrezovatělý klíč z kapsy a ukazoval jej Slavatovi.

Tento ihned oznámil komisařům návrh kastelánův, a ti uzavřeli, aby se bez prodlení vítaného prostředku tohoto užíloi.

Kastelán ubíral se tedy ku dvířkám a ostatní jej následovali.

Klíč zarachotil v zámku a po krátkém namáhání dvéře se otevřely. Vstup do zámku jičínského byl nyní volný, neboť dvířka tato nebyla ničím zatarasena.

V několika okamženích octli se královští komisaři s panem Slavatou a ostatními průvodčími, jimž kastelán Bukovský za vůdce sloužil, ve vnitřních prostorách přední částí zámku a ostatní důstojníci a zbrojnoši je tam následovali.

Několik žoldnéřů byloi postaveno na stráž u dvířek a pak postupováno dále.

Paní Kateřina, která právě na nádvoří žoldnéře svoje k nové vytrvalosti povzbuzovala, hrůzou a zděšením vykřikla, když íu z postranní jedné chodby spatřila vycházeti komisaře a veškeren průvod jejich, kteří takto beze všeho násilí dovnitř zámku byli se dostali a hned větší část nádvoří zaplavili.

Vášní neskonalou pojata vrhla se mezí žoldnéře své a spatřivši zrádce Bukovského v čele protivníků svých, kázala zbrojencům, aby ihned jako prašivého psa jej ranami z pušek svých skolili.

Leč komisař pán ze Stubenberka předstoupil a jménem krále všeliké krve prolévání zakázal, hroze přísným trestem, kdo by se právu zemskému protivovatí opovážil. Pan Slavata pak kastelánu Bukovskému rychle pošeptal, aby ze zámku se odstranil a pohodlnější doby vyčkal.

»Jen především choť mou a sestru z vězení jejich tamto vysvoboďte, milostivý pane,« odpovídal kastelán a ukazoval stranou na věž, jež v zámku jičínském za vězení sloužila.

»Nestarejte se, kasteláne,« ubezpečoval jej Slavata, »v několika okamženích jsou na svobodě. Jen jděte rychle s očí té šílené, sice za život váš nestojím!«

Bukovský nedal se dvakrát pobízeti a několika skoky zmizel v temné chodbě, kudy byl zrádně pána svého do zámku uvedl. Na náměstí pak opět v bezpečí se octnuv ihned zase s věrným přívržencem svým Benáčkem dále rokovati počal.

Paní Kateřina z Vartemberka mezitím skutečně jako šílená sobě počínala a žoldnéře své k činnému odporu vybízela. Bytost její byla všecka rozčílena a žádné domluvě přístupna. Královští komisaři se všemožně vynasnažovali, aby ji k mírnému vyjednávání naklonili, ale Kateřina byla jako hluchá ke všem řečem jejich, ano nejtěžšími výčitkami se své strany je zahrnovala. Marně namítal pán ze Stubenberka, že na Jičín nepřijeli o své ujmě, nebo aby jí některé zkrácení samovolně

činiti měli, leč že jen královský rozkaz přiměřeně vykonati musí, však bez ujmy a zkrácení spravedlností a práva jejího, kteréž bude moci potom tu, kdež náleží, jiným prostředkem mírnějším předstírati a zastávati, poněvadž se jí v tom cesta a pořádek práva nezavírá. Pročež aby se pamatovala a nebrala před sebe věcí takových, kteréž by jak jí tak i právu jejímu nemálo škodily.

Ale rozlícená šlechtična na vše toto přívětivé doimlouvání trpce zvolala:

»Utratili jste manžela mého, chcete i mne utratiti! Však dobrovolně práva svého: nepostoupím, a byť bych toho i životem svým zaplatiti měla!«

A jako zběsilá řítila se nazpět do zámku, kamž ji veškeří žoldnéři a služebníci její poznovu následovati musíli.

Zde pak opět vášnivou řečí jim přísně domlouvala, že jí přípovědí své nedrží a špatně proti nepřátelům jejím se jí zastávají.

Komisaři mezí tím k naléhání páně Slavatovu dali otevříti dvéře do věže zámecké vedoucí, odkudž za nedlouho choť a sestra kastelána Bukovského vyvedeny byly.

Ztrávilyť obě paní tyto dlouhou dobu ve vězení a protož pohled na zmořené postavy jejích skutečně velice dojímal.

Především to byli pan Slavata a komisař Ladislav Bukovský z Voseče, příbuzný obou těchto ženštin, kteří nad surovou touto pomstou láli, jakéž pán z Vartemberka a choť jeho na bezbranných paních byli se dopustili, a novým tímto důvodem jsouce poháněni na další úplné provedení exekuce naléhali.

Ženštiny po tak dlouhé a trapné vazbě opět svobodě vrácené byly ze zámku vyvedeny, kde kastelán Bukovský o přiměřené opatření u jednoho^ 'z oddaných měšťanů ve městě se jim postaral.

Komisaři pak všedše do přední částí zámku, která od paní Vartemberkové opuštěná byla, dali tam komorníkům a písařům

svým všecky svršky a nábytky v komnatách nalezené popisovati, aby tak úplný inventář veškerého majetku sestaven byl-Když práce tato v předsíní části zámecké dohotovena byla, vrátili se komisaři opět na nádvoří, aby se do stájí odebrali, kde koně kočovské ínveniování býti měli.

Mezí tím bylo se do nádvoří i více zvědavých dotřelo', mezí nimiž bylo lze i Benáčka a starého adepta Kolona pozorovati. Tento1 poslední zvláště čile si počínal a na vše okolní dobrý pozor dával, aby další záměry svoje co nejbezpečněji prováděti mohl. Divné však bylo Benáčkovi, že tento dobrý a účinlivý přítel páně Slavatův přece tak úzkostně Slavatoví a kastelánovi jeho Bukovskému se vyhýbá.

Paní Kateřina sotvaže totiž spatřila, že krásné koně chotě jejího ze stáje vyvádějí, aby komisařům a panu Slavatovi předvedeni bylí, vyřítila se poznovu ze zámku a počala se jednání tomuto opírati.

Královští komisaři musíli opět nejtrpčích výčitek od. ní snášeti, ale hlavní bouře jejího hněvu snesla se nad hlavou pana Slavaty z Chlumu, kterýž se opovážil'koně tyto za výtečné prohlašovati a pak po zapsání jich do inventáře je za svůj majetek vydávati.

Paní Vartemberková zaslechla drzá slova taío a nyní proud rozhorlenosti její na uchvatitele.tohoto se vyřítil.

Podohalať se v okamžiku tomto litici válečné a byla by se ve zlosti své úplně na pana Slavatu vrhla, aby mu sílu pěstí svých v obličeji ucítiti dala, kdyby tento ještě v čas nebyl se za mušketýry a důstojníky uchýlil.

»Vy jste lupič čestného jména mého!« tak křičela za ním paní Vartemberková, »a nyní mne i poctivého statku mého zbaviti chcete! Však nemůže Bůh dlouho na takovou nepravost hleděti, a pomsta jeho vás zastihne dříve než se nadějete! Zničil jste manžela mého, chcete nyní i mne zničiti — nuž, já ráda se světem tímto ohavným se rozloučím, když jenom na vás pomstěna budu! Kletba tobě, ty lačný krkavče, i kletba jí, která

není hodná názvu sestry mé! Vy nade mnou snad zvítězíte, ale přisámbohu, že dlouho vítězství svému se těšiti nebudete!«

A obrátila se zase v tu stranu, kde mušketýři její stáli a vzkřikla:

»Však neprodám tak lacino život a statek svůj! Hotovte, věrní moji, muškety své! Nedopouštějte odírati paní svoji, neboť nežli bych s posměchem odtud od jíti měla, raději s poctivostí chci mezi vámi život svůj ztratiti! Nuž, připravte se k boji a vyžeňte ty lupiče z rodného sídla mého!«

S vysoko pozdviženýma rukama hnala se proti žoldnéřům, aby k čínému odporu je vedla, ale už v polovici cesty klesly ruce její a tváře zesínaly nad pohledem, jakýž se jí tuto mimo vše očekávání objevil.

Žoldnéři bylí totiž muškety svoje stranou odložili a statně se měli k několika soudkům vína, jež neznámým způsobem do zámku připraveny byly. Qpakovaloť se tu.totéž, co už u Pražské brány bylo se přihodilo, že toťi? zbrojértci paní Vartémberkbvé více na své chřtány než na svou povinnost vzpomínali. Starý Kolon a Benáček by bylí mohli ovšem paní Kateřině nejlepšího vysvětlení podati, kterak opojné toto víno do' zámku přišlo a kdo žoldnéře přemlouval, aby se nižádného násilí proti královským komisařům nedopouštěli, nechtěj íli těžce trestáni bytí. Tajné výhrůžky tyto a pohled na zbrojnou sílu komisařův byly ovšem mocnými důvody pro slova Kolonová a Benáčkova, a když konečně i červený mok v dostatečné hojnosti se objevil, tu poslední rozvaha surové soldatesky zmizela a odhodivše zbraň dali se mušketýři do vína, jež brzo o rozum je připraviti mělo.

Pohled takovýto musil ovšem paní Kateřiny nadmíru trpce se dotknouti a protož všecku svou žluč nyní na nevěrné a inesíatečné obránce své vylévati počala, z nichž však většina výhrůžkám jejím jen se smála. Pouze někteří ze žoldnéřův kol paní své se seřadili a dovnitř zámku ji následovali.

Paní Vartemberková v největším rozčilení spěchala do

svých komnat, kde u pohovky na zem sklesla a hořce vzlykala, neustále volajíc, že na všech stranách je zrazena a nikdo že není přítelem jejím.

Hofmistr Gerstorf, jenž jí až sem byl následoval, odvětil na výčitku tuto oddaným hlasem:

»Nejste úplně opuštěna, milostivá paní, máte přátel ještě dosti!«

Kateřina zavrtěla hlavou a nedůvěřivě pohlédla k hofmistrovi.

»A ony zrádce v nádvoří jste neviděl, pane Gersíorfe?«

»Které zrádce to míníte?«

»Ony, kteří přísahu svou za pohár vína zaprodali! Ó, kéž by zde byl choť můj, aby mne na bídnících těch pomstil!«

»Však nezapomněli všickni na svou povinnost, milostivá paní. Vizte tamto sedmnáct statečných mužů, kteří vyzvání vaše následovali.«

A ukázal rukou na otevřené dvéře, jimiž do dlouhé chodby bylo viděti.

V chodbě této poslední z věrných žoldnéřův na další rozkazy velitelky své čekali.

Paní, Vartemberková trudně pozdvihla hlavu svou a obrátila se k chodbě, načež po krátkém přemýšlení pravila:

»Jíž je pozdě, hofmistře! Nyní jest už vše ztraceno!«

»Nikoli, milostivá paní, ještě se vší naděje nevzdávejte.«

»Co mohu činiti, majíc nepřátele už ve vlastním domě svém!«

»Ale ne přece v hlavní části zámku. Zde posud jste jedinou paní a osmnáct mužů za pevnými zdmi dovede vás dlouho obrániti.«

Nový svít naděje se zalesknul v zraku Kateřiníně.

»Mohu se ve vás spolehnouti na život i na smrt?« zvolala, popošedši několik kroků ku dveřím, jež v chodbě žoldnéři naplněné vedly.

»Životy své za vás obětujeme!« ozvalo se ze všech úst a

muškety na podlaze chodby zaduněly.

»Nuže, k čemu mi tedy radíte, hofmistře?« obrá^ itila se opět ku Gerstorfovi.

»Postavení vaše, milostivá paní,, je ovšem těsné,« pravil tento, »ale odtud vás žádná zrada ani žádné násilí nevypudí. Nechť komisaři s. panem Síavaíou osadí přední část zámku, vy přece zde v hlavním sídle paní zůstanete, kde s vámi smlouváno býti musí. A zdá se mi, že páni komisaři jsou dosti ku smlouvání naklonění.«

Paní z Varíemberka po nějakou chvílí o tomto návrhu přemýšlela,

»A jak dlouho je nám lze zde se držeti?« tázala se po krátké přestávce.

»Zajisté tak dlouho, až nějaký nenadálý obrat nastane.«

»Máme zde dostatečných zásob?«

»Jak potravních tak vojenských nad spotřebu. Ve sklepě tamto pod věží mimo sta mušket a mečů i dvacet soudků prachu jest uloženo. Celý rok se můžeme odtud brániti, a osmnáct mužů věru mnoho zmůže!«

»Nuže, opřeme se těmto zlosynům!« zvolala po této příznivé zprávě hoifmístrově paní Kateřina. »Nechť usadí se v nádvoří a v přední části hradní, však do zámku samého nikdy se nesmí vedrati! Hofmistře, rozestavte věrné ony muže po celém zámku, aby každý útok násilím odrazili; já se o to postarám, aby všecky zásoby zbraní a prachu ze sklepů nahoru vyneseny byly!«

»Pak proměníme zámek v pravou pevnost a nepřátelé vaši si musí o ni hlavu rozraziti!« odvětil hofmistr a spěchal, aby rozkaz velítelky své vykonal.

Paní Kateřina vrhla ještě jeden pohled z okna dolů na nádvoří, kde komisaři posud nečinně se radili co dále počíti mají, a úsměšné rty svoje stáhnuvši, vyšla taktéž z komnaty, aby novou důvěrou a odhodlaností naplněna i se své strany všecky přípravy k činnému odporu uchystala.

Mezitím co všecky tyto scény ve městě Jičíně a v přední části zámku se odehrávaly a veškeré obyvatelstvo městské i zámecké kolem hlavního, jeviště shromážděno bylo, udal se na konci rozsáhlého parku zámeckého výjev neméně zajímavý a pro nás rovněž důležitý, an s událostmi v Jičíně a v zámku bezprostředně souvisel.

Známeť už odlehlou tuto místnost v parku jičínském od oné doby, kdy mladý Zouzar Kateřině z Vartemberka byl se tak neočekávaně objevil. Jestiť to ona místnost, kde venkovský les vysílá poslední výběžky své do parku, a kde byl onen strom se sedátkem, pod nímž setkání Zouzarovo s Kateřinou se bylo sběhlo.

I nyní meškali od časného jitra v této části lesa dva mužové, kteří jaksi opatrně na vše kolem sebe pozor dávali a do dálky vyhlíželi, aby od nikoho spatřeni nebyli.

Mužové tito byli naši dva hrdinové rozličného věku a postavení, totiž mladý Zouzar a starý sluha jeho Samuel. Oba jsme už jednou na místě tomto byli viděli, jenže Zouzar nyní se zcela jinými záměry přicházel, než jaké tenkrát byl v sobě choval. Tehdáž doutnala v něm ještě jiskra lásky jeho mladistvé, tehdáž domníval se, že docílí smíření s Kateřinou, od níž očekával navrácení statku svého otcovského, jenž od Jaroslava Smiřického tak hanebným způsobem starému Zouzarovi uloupen byl — leč setkáním tehdejším byly všecky jeho naděje v tomto směru zničeny. Poznal ť v Kateřině nikoli milenku z mládí svého, leč jen manželku dobrodruha, jemuž šlo pouze o zmocnění se statkův Smiřických, a k jehož náhledům Kateřina stejným způsobem přilnula, jen o udržení se v panství a majorátu rodinném se snažíc. I od ní byl odmrštěn se všemi nadějemi a touhami svými, tak že v ní nemohl spatřovati více než choť onoho hanebníka, jenž ze sobeckých účelů byl jej bezprávně až na popraviště přivedl. Za zločin tento byl se mu pomstil, že nepřátelům jeho' jej vydal, nyní i na Jičín přišel, aby ve spolku s oběma starými sluhy

svými přísaze otcově dostál a poslední členy rodu Smiřických zničil.

Jak vydatně se mu plán jeho dařil, už z předešlého vypravování jsme dostatečně seznali.

Starý Kolon především odvrátil lid od Vartemberka a choti jeho i položil tak první základ k neočekávanému úspěchu pana Slavaty, jemuž tím vítězství nad Kateřinou Vartemberkovou jedině umožněno bylo, neboť lid tento by mu byl bez působení Kolonová nikterak brány městské neotevřel. Dále pak tu bylo jednání starého adepta, když už královští komisaři byli v městě a konečně odvrácení žoldnéřů paní Varíemberkové, kteréž jí poslední opory zbaviti mělo.

Nikdo netušil, že působení toto jest výsledkem tajného plánu, jakýž mezi těmito třemi muži umluven byl; každý se domníval, že bud zcela přirozeně tak se děje, buď že zásluha úspěchův těchto panu Slavatovy a jeho oddaným sluhům se přičísti musí. Tím méně pak kdo věděl o pobytu těchto tajných vykonavatelů pomsty v parku zámeckém, kde byli po celou poslední noc vytrvali, aby tak jevišti dnešního osudného dne co možná nejblíže byli.

Starý Kolon přinesl v noci zprávu o výsledku poslání svého do hospody v rodnicí, vylíčil Zouzaroví celý dosavadní stav věcí v Jičíně a v zámku, načež hned o půlnoci na cestu proti královským komisařům se vydal, aby v Kopidlně i v tomto ohledu bezpečných zpráv došel. O dalších krocích jeho, které byl k provádění umluveného plánu podniknul, jsme se už podrobně dověděli,

Zouzar však od jitra trávil v nejistotě o událostech jičínských a proto vyslal z úkrytu svého starého Samuela, aby hleděl vše vypátrati, zda posláni Kolon ovo se zdařilo a jak vůbec vývin věcí pokročil, aby i on činně vystoupiti mohl.

Samuelovi při známé povaze a obeznalosti místní bylo snadno do města se dostati a o všem potřebném, mezi lidem se poučiti. V ruchu všeobecném, jakýž v celém městě a v přední

části zámku nyní panoval, nikdo si nevšiml starého neúhledného hrbáče, jenž v tmavé chodbě zámecké ke Kolonoví se přitočil a potají od něho vše vyzvěděl, co od příchodu komisařův a pana Slavaty ve městě a v zámku se udalo.

Po nějaké době přiblížil se Samuel podobným způsobem nazpět do parku a v jiskřících očích jeho četl mladý Zouzar, že plán jeho výborně se daří a Vartemberk i s chotí svou že jsou na samém konci panství dosavadního

»Nuž, stalo se, jak jsem očekával?« vzkřikl Zouzar starému sluhovy svému vstříc.

»Nade vše očekávání, pane můj!« zněla odpověď »Bůh sám pomstu naší podporuje!«

»Vypravuj rychle, co se v onom sídle hříchu udalo?«

»Kolon výborně nám půdu připravil. Působením jeho brána komisařům otevřena a žoldnéřstvo paní Vartemberkové v bezbranný stav uvedeno!«

»Přijela Slavatovna také s komisaři na Jičín?«

»Bohužel nikoli; vyslala pana Slavatu jako zástupce svého!«

Čelo Zouzarovo se nesmírně zakabonilo.

»Očekával jsem, že bude chtít osobně se pokochati pohledem na pád sestry své,« pravil temně jakoby sám k sobě, »a že obě zároveň zachvátí pomsta má! — Však ani ona neujde osudu svému!«

Pak obrátil se zase k Samuelovi s otázkou:

»A kde meška Slavata?«

»S komisaři a ostatním průvodem meška právě v přední části zámku, kterou již v moc svou dostali. V tomto okamžiku zasedli všickní v komnatě věžní, aby se tam o další kroky uradili.«

»A co víš o paní Vartemberkové? Či snad jsi jí dokonce viděl?«

»Ba věru, že viděl! Počínalať si jako Litice a kdyby nás

nebylo, zajisté byla by lid svůj zbrojný k boji přiměla. Leč Kolonovo víno a zlaťáky výborně svou službu vykonaly!«

»A kde nyní meška?«

»Vrhla se do vlastního zámku, kam hofmistr její a několik žoldnéřů jí následovalo.«

»Má ledy přece ještě nějaký lid u sebe?«

»Ano, hlouček odvážlivců to, kteří jí věrni zůstali a tuším, že i krev pro ní chtějí vylévati, neboť při odchodu svém z nádvoří viděl jsem troupy tyto s puškami v oknech zámeckých rozestavené, jako by k odražení každého útoku se hotovili.«

Zouzar se potupně usmál.

»Na boj že paní Kateřina pomýšlí?«

»Od zběsilé ženštiny této všeho teď se nadíti lze! Jsem přesvědčen, že sama by se v krvavý zápas uvrhla, neboť slyšel jsem jí přísahati, že jen přes mrtvolu její pan Slavata do zámku se dostane.«

»Ho, ho! Snad by nechtěla oběť mou v posledním okamžiku mí vyrvati? Tuším, že nemám jíž ani chvíle k ztracení!«

A s divokým pohledem vyskočil jako štvaný jelen, v očích jen jen se blesky zářily a hrobově bledé líce se na okamžik krví podlily,

»Veď mne dovnitř zámku!« vzkřiknul děsným hlasem, »Nikdo nesmí pomstu mou předejíti! A nevrátímli se více, pak víš ty i Kolon, že zbývá tu ještě Vartemberk a Slavatovna, na kterých musí otec můj pomstěn býti!«

S ďábelským výrazem v oku provázel starý Samuel mladého velitele svého, jejž konečně viděl na dráze, kterou sám tak dlouhá léta byl se snažil nastoupiti. Vyrval ť už vešekeren cit z prsou jeho, nyní jen nástroj pomsty z něho učinil.

Plíživým krokem vedl jej stinnými částmi liduprázdného parku a zanedlouho prostírala se zadní část jičínského zámku před nimi

Nikde nejevilo se ani živé duše a každý by se byl domníval, že zámek je vymřelý, kdyby z nádvoří nebyl pomíšený hluk až sem zazníval, jenž svědčil, že tam veškeren život zámecký soustředěn jest.

Beze vší překážky a aniž by je oko lidské bylo uzřelo, dostali se oba až k samému stavení, jehož jedna část daleko do zahrady vybíhala.

Slídivými zraky pátral Zouzar po celém okolí, divoký oheň plál v oku jeho, celá bytost byla zímničně rozechvěna. Vždyť octl se na cestě k vykonání posledního odkazu otcova a zároveň i pomsta jeho měla dojíti hrůzného splnění.

A pomsta tato měla býti skutečně strašná!

V mozku starého Samuela, v němž snad poslední stopa šílenství byla náhle vytriskla, zrodil se ďábelský plán, který strašnou katastrofu jičínskou přivoditi měl, katastrofu to, o níž celá země po dlouhé věky jen s hrůzou mluviti měla, a která bude navždy děsnou episodu v dějinách města Jičína tvořiti a tragický pád rodu Smiřických označovati.

K provedení děsného záměru tohoto oba mužové nyní se ubírali.

Stanuli u samé budovy zámecké, nejstarší to části sídla Smiřických, která ještě ze čtrnáctého věku pocházela a od hlavní i přední částí zámku svou zasmušílostí a částečně i zanedbaností se lišila.

V přízemí této budovy byla nízká dvířka, hustým křovím zakrytá, které podél celého průčelí budovy se táhlo.

Málokdo z vlastních obyvatelův zámků jičínského o tomto postranním vchodu věděl, tím méně pak v tento pohnutý den naň kdo vzpomněl.

Starému Samuelovi byl však dobře znám, neboť na svých tajných vycházkách do parku zámeckého byl podle vrozeného takřka pudu především hledal příležitost, kterou by se dovnitř zámku dostati mohl, jak to už na Kumburku byl činíval.

I zde mu náhoda přála, neboť přišel na polozapomenutý

postranní vchod tento a hlasitě si zavýskl, když po nedlouhém namáhání podařilo se mu dvéře otevříti. Byl to vchod do tmavé chodby, kteráž ke sklepům staré této budovy vedla a zajisté už dlouhá léta lidské stvoření viděti nemusila, neboť jevily se v ní takové známky opuštěnosti, jež očividně svědčily, že sem od nepaměti lidská noha vkročila.

Samuel ovšem sledoval šťastný nález svůj dále a dostal se tak do sklepů zámku jičínského, jež pod celou rozsáhlou (budovou na rozličné strany se táhly.
; ! 3#j

A při návštěvě této vznikla v něm ona ďábelská myšlénka, která vyhledávanou pomstu jediným rázem a nejúplněji provésti měla.

Oznámil zjevení svoje Zouzarovi, ten s návrhem pološíleného starce souhlasil, a nyní kráčeli k vykonání zosnovaného plánu svého. Jako dva démonové spoustu a zkázu v zápětí nesoucí vešli do temné chodby, kde Samuel pochodeň rozžehnul.

Bezpečným krokem vedl stařec pána svého temnou chodbou ku předu, až po schodech polorozbořených do podzemních sklepů zámku jičínského se dostali. Byly to ohromné opuštěné prostory kde kroky jejich dutě od klenutí se odrážely; ruch a hluk v zámku panující sem již nedoznívaí a hrobové ticho panovalo v celém podzemí tomto.

Samuel na cestě právě tak bezpečně si počínal, jako jsme už v podzemních chodbách na Kumburku a v sklepích bývalého kláštera panenského na Malé straně v Praze u něho byli pozorovali. Byloť očividno, že podivný stařec tento, jenž jak se zdálo, žil více pod zemí než nad zemí, i v sklepích zámku jičínského byl již dostatečně orientován a tudíž věděl, v kterou stranu přímo se obrátiti.

Vedl tedy Zouzara několika sklepy, až konečně se octnul i v oné částí pod zemí, která už zevnějškem svým jevila, že se jí dosud upotřebuje a tedy na zachování její dbá. Stěny byly

mnohem zachovalejší a také jednotlivé skříně, bedny a sudy svědčily, že se sklepů těchto od obyvatelstva zámeckého dosud ke skladištím používá.

»Zde jsme už pod samým zámkem,« obrátil se v jednom z těchto sklepení starý Samuel k Zouzarovi, jenž v zimničném napětí ho následoval; »nyní se dáme touto chodbou v levo a dostaneme se do sklepů pod přední částí zámku, kde je náš toužený poklad!« ' 11 jfpfj

A v oku jeho zaplál poznovu onen divoký oheň, jakýž jsme u tohoto starce častěji byli pozorovali.

»Rychle tedy, rychle ku předu!« pobízel jej Zouzar; »nesmíme už ani okamžiku ztratiti, abychom vhodnou příležitost nepropásli, dokud Vartemberkcvá je se Slavatou pohromadě v zámku!«

»Hned jsme na místě,« konejšil jej stařec a ukázal na nízké dvéře v chodbě; »tudy se dostaneme do malého sklepení, vedle něhož je sklad prachu!«

Nato otevřel dveře tyto, které jen přivřeny byly, a tak dostali se do naznačeného sklepa, odkudž bylo lze do sousední prostory nahlédnouti.

Prostora tato byla do polovice naplněna soudky, jež spočívaly na vysokých podstavcích dřevěných a jíž podle pohledu obsahovaly jistě buď cosi vzácného nebo velmi nebezbečného.

»Zde je naše prachárna!« zvolal starý Samuel a očí jeho při pohledu na sudy ony jen se jiskřily. »Tamto vizte, pane můj, dvacet sudů prachem naplněných, kteréžto množství dostačí k tomu, aby nešťastný otec váš tak hrozně pomstěn byl, jak hrozně Smiřičtí se byli na něm provinili. Podívejte se na tento nástroj pomsty své, já musím s pochodní zde zůstati, neboť nerad bych, aby pomsta předčasně byla vykonána!«

A postavil se s pochodní svou do polovice sklepení a svítil na cestu Zouzarovi, jenž opatrně vcházel do skladiště prachu, kamž světlo pochodně otevřenými dveřmi

padalo.

Zouzar jal se prohlížeti sklad tento a napočetl dvacet soudků střelným prachem naplněných, které již dojista dlouhá léta zde ležely, anať vrstva prachu je pokrývala.

»Nuž, jste spokojen s návrhem mým, pane můj?« volal za ním Samuel, když jej viděl dychtivě kolem nebezpečných soudků těchto obcházeti

»Dokonce,« zněla odpověď mladého šlechtice, »celý Jičín bude mocí na dnešní den pamatovati, jenž Jaroslavu Zouzarovi tak ohromnou obět přinese! Vy všichni tam nahoře jste přičinili k zničení rodu mého, vy všichni vyvrhli jste mne ze společnosti lidské — muž, pomstím na vás sebe i nešťastného otce a nebohou sestru svou! Kletba vám za zločiny vaše! Kletba poslední Smiřické!«

A s vysoko pozdviženýma rukama í očima krví podlitýma vyrazil jako démon pomsty pekelné ze sklepa k Samuelovi, jenž s ďábelskou radostí pohlíže na toto rozčilení mladého muže.

»Podržte nyní vy zde pochodeň,« pravil k Zouzarovi, »já teď vše ostatní opatřím, abychom rozhodnou ránu vésti a samí v bezpečí na účinek pomsty své hleděti mohli!«

Zouzal chopil se pochodně a Samuel vešel do skladiště prachu.

S vypoulenýma očima mladý šlechtíc na každé jeho hnutí pohlížel.

Stařec chopil se jednoho z nejkrajnějších soudkův a s velkým namáháním jal se jej s podstavce dolů snášeti.

Soudek byl veliké váhy, takže jej stařec, ač veškeré síly svoje napínal, přece do výše pozdvihnouti nemohl a jen dolů jej kutálel.

Rovněž činil, i když je; na podlahu kamennou dostal, načež až k samému vchodu soudek přivalil.

Zde náhle se zastavil s hlavou dovnitř skloněnou a zdálo se, že napiatě naslouchá.

»Co jest?« tázal se rychle Zouzar, jenž toto hnutí starcovo zpozoroval.

»Nic, nic!« odvětil Samuel po chvíli; »zdálo se mi, jako bych na protějších schodech tamto byl nějaký šumot zaslechl! Byl to nepochybně průvan chodbami skučící.«

A hned zase jal se dále se soudkem svým pracovati. Vyňalť totiž z náprsní kapsy nebozez a počal do* dna sudu díru vyvrtávati.

Za několik okamžiků byl hotov a nato soudek obrátil, takže dna jeho kolmo stála. V témže okamžiku faké počal provrtanou dírkou vypadávati střelný prach, jímž soudek scela naplněn byl, a se zardělou tváří pozoroval stařec hromádku prachu, která stále rostla.

Pak spokojeně se usmál, a počal soudkem sem tam váleti, až celá prostora ode dveří až k ostatním sudům stezkou prachu posypána byla. Podobně i kolem i kolem všech sudů prachu takto nasypal a v nejdolejší sudy podobných dírek navrtal, jež s rozsypaným prachem ve spojení stály.

Potom počal soudek zase nazpět váleti po stezce prachové a vyvalil jej do sklepení, kde stál Zouzar s pochodní.

Soudek i zde stopu prachu po sobě zanechával, která s ostatním skladištěm v bezprostředním spojení stála

Zouzar mlčky tomuto jednání starcovu přihlížel, jenž pří strašném počínání tomto zdál se mu býti jakýmsi zlým duchem.

»Zůstaňte s pochodní zde, až zase se vrátím,« pravil starý Samuel mezi prací svou, ani se k mladému šlechtici neohlédnuv; »snadno* mohla by nám některá všetečná jiskra celou hru pokaziti.

A zase dále se svým soudkem se hnul, až v ostatních sklepích zrakům Zouzarovým zmizel. Stezka prachová táhla se jako nepřerušené pásmo za ním, naznačujíc dráhu, kudy zkáza a záhuba celému zámku jičínskému a všem nynějším obyvatelům jeho připravena býti měla.

Zouzar nepohnutě stál na svém místě a s vytřeštěnýma

zrakoma pohlížel na pruh, jenž starý sluha jeho jako stopu zanechával, tisíceré děsné myšlenky vířily duchem jeho a celá bytost jeho byla zímníčně napiata. Ještě jen několik okamžiků dělilo jej od oné doby, kdy hrozná pomsta jeho počíti měla, kdy za všechna utrpení a křivdy, jež rod jeho byl v tak neslýchané míře zakusil, odplatiti měl těm, kteří se na něm kdy byli provinili. Nepatrná tato vrstva prachu střelného měla se státi nástrojem pomsty tak ohromné a proto se zvláštním pocitem na ni pohlížel a zsinalé rty své k ďábelskému úsměvu stáhl, když ji teď ještě v takovémto klidu viděl před sebou ležeti. Ale jíž v několika okamžicích měla vzplanouti v požár pekelný, jakému! dosud v dějinách rovna nebylo! tJsměch Zouzarův proměnil se za přemýšlení tohoto v divoký smích, jenž strašně o podzemní klenby tyto se odrážel.

Smích tento přehlušil i náhlé vrznutí dveří, jaké v tomto okamžiku bylo se ve skladišti prachu ozvalo, a Zouzar, jenž opodál dveří stál, které rozhled do prachárny dovolovaly, nepozoroval tudíž, že otevřenými dveřmi protějšími vstoupila do nebezpečného sklepení tohoto žena s pochodní v ruce, kterou povzdálí na schodech několik žoldnéřů provázelo.

Teprve zář pochodně, jež otevřenými dveřmi do malého sklípku Zcuzarova náhle padla, upozornila mžikem mladého šlechtíce, že samoten již tu není a že přítomnost cizích osob celý jeho plán může přerušiti.

Jako litý tygr vrhl se tedy ze sklepení svého do prachárny a hromovým hlasem vzkřiknul:

»Nazpět, nazpět! Sic každý je syn smrti, kdo práh tento překročí!«

V témže okamžiku spatřil však před sebou Kateřinu z Varíemberka, která hrůzou neskonalou vykřikla, jakmile poznala Zouzara.

»Co zde na místě tomto?« zvolala ztrnulým hlasem a jako smrt zsínala.

»Pomstu vyhledávám na bídném rodu tvém, hrdopyšná

ženo! Smiřičtí zničili rod Zouzarův; nuž, poslední Zouzar zničí rod Smiřických! Vidím, že osud mi tak určil, abych i já pomstou svojí zahynul, však nelekám se již smrti, jen když také veškeří nepřátelé moji budou se mnou v stejnou záhubu strženi! Kletba vám, vrahové rodu nevinného! Kletba navždy Smiřickým!«

A pochodní svou máchnul v povětří s divokým smíchem zase pohlédl na Kateřinu, která teprve nyní hrozný záměr někdejšího milence svého poznala.

»Ustaň! ustaň!« vzkřikla zoufale a chtěla se na Zouzara vrhnouti, aby mu pochodeň z ruky vymknula.

»Pryč ode mne, zmije jedovatá!« zařval Zouzar v nejvyšším rozčilení. »Zradila's mne, jako celý rod tvůj byl učinil; nuž zhyn! jako všickni Smiřičtí už byli zhynuli!«

A odrážeje levicí mocně od sebe Kateřinu, která marně žoldnéře své ku pomocí volala, neboť tito spatřivše rozsypaný prach střemhlav po schodech vzhůru letěli, mrštil pravicí Zouzar hořící pochodeň svou v onu stranu, kde provrtané sudy s prachem ležely.

ĎábelsVý smích z úst starého Samuela, jenž právě se byl do sklepa vrátil, provázel strašný čin tento.

»Pomstěn jsi, starý Zouzare!« řval šílený stařec. »Smiřických nebude na světě —«

Dále nedomluvil.

Pochodeň Zouzarova zasáhla v témže okamžiku rozsypanou vrstvu prachu a co teď následovalo, nelze perem ani vypsati!

V jediné vteřině bylo celé skladiště prachu, mnoho centnýřů obnášející, zapáleno a rychlosti blesku jediným zážehem se vzňalo. Ohromný výbuch, jenž na mnoho mil daleko se rozlehl, následoval a větší část jičínského zámku i s věží byla do povětří vyhozena.

Země se otřásla v celém okolí tak velíce, že až ke Krkonoším bylo zemětřesení toto pozorovati, tím více pak v

Jičíně a bezprostředním sousedství zámku, kde ani jediné stavení nesmírným tímto nátlakem vzduchu neporušeno nezůstalo. Povětří nad městem se zatmělo a v témže okamžiku lítaly z povětří kusy kamenův a dříví, části mrtvol a celá těla lidská nazpět k zemi, neboť veškeré touto dobou v zámku jičínském přítomné osoby až na některé více méně poškozené staly se obětí strašné katastrofy této1. Neméně bylo poraněno množství osob z lidu, jenž na náměstí před zámkem stál a od tlaku vzduchu buď násilně k zemí poražen, bud padajícími z povětří kameny raněn byl.

V prvním okamžiku domnívali se všickni, že obloha nebeská se zřítila a že soudný den nastává; teprve znenáhla přicházelo se k přesvědčení o hrozném neštěstí, jaké paní Vartemberkovou a zámek jičínský bylo zastihlo. Celá střední část zámku i s pobočním křídlem a věží, v níž meškali právě páni komisaři s panem Slavatou v poradě, obrácena byla v jediné ssutiny; rovněž i ostatní částí zámku a přiléhajících budov byly až do nejhlubších základův svých otřeseny a těžce porochány. Mezi těmito rumy vyčnívala tu hlava, tu ruka, tu noha lidská; jednotlivá těla byla k nepoznání od plamenův spálena — slovem, byla to spoušť, jaké oko lidské posud v Čechách nevidělo a která učinila den 1. února 1620 v Jičíně navždy památným.

Rod Zouzarův byl hrůzným spůsobem pomstěn, leč i poslední potomek jeho na zříceninách rodu Smínckých nalezl časnou smrt!

Na všech stranách ve městě rozlehl se hned na to nesmírný pláč a nářek, neboť raněných osob bylo nemalé množství a v první době každý mezi nešťastnými býti se domníval.

Teprve po' dlouhé době počali lidé k sobě přicházeti a opatrným krokem k místu zkázy a zhouby se přibližovati.

První z nich byl starý Kolon, který už dávno na pokynutí Samuelovo byl se ze zámku odstranil a na druhé straně města katastrofu umluvenou očekával. Nenadal se ovšem, že výbuch

také oba soudruhy jeho o život připravil, a proto jen zběžně po nesmírné spoustě v zámku se rozhlédl a hned nato, než ještě od koho pozorován byl, do zadní části parku zámeckého spěchal, kde všickni tří zase se sejití měli.

Ale jaké bylo ustrnutí jeho, když v háji na ustanoveném místě ani mladého Zouzara ani Samuela nenalezl a marně příchodu jejích očekával. Proběhal nadarmo všecky kouty roizsáhlé zahrady, ano i do myslívny, kde dosud společně se byli ukrývali, příkvapil; leč ani tam nebylo po- nich stopy.

»Věčný Bože!« vzkřikl divokým hlasem. »Snad by i je nebyla vlastní pomsta jejích zachvátila! Rychle, rychle, o tom musím světla dojíti! To by bylo příliš hrozné, aby na prahu cíle svého i oni bylí zahynulí!«

A jako šílený letěl starý adept nazpět k Jičínu, kamž nyní se všech stran okolní obyvatelstvo se sbíhalo, aby se přesvědčilo o příčině hromového výbuchu tohoto.

Valně se už šeřilo, Když Kolon zase k zříceninám zámeckým dorazil. Zde panoval nejčilejší život, neboť sta rukou se příčiňovalo' k tomu, aby mrtvoly odstraňovaly a zasypaným ku pomoci přispěly.

Ze ssutín bylo totiž slyšeti úpěnlivé volání o pomoc a tam tedy musílo se co nejrychleji k odstraňování rumu přikročiti. Staloť se totiž, že v čeledníku, kde asi deset osob čeledí paní Vartemberkové dlelo v okamžiku výbuchu, trámv stropové lámajíce se násilně nespadly kolmo dolů, ale zpříčíly se o sebe tak divně, že osoby v tom čeledníku byly při živobytí zachovány. Všickni klekli pod trámy ony a zůstali tam tak dlouho, až to hromobití a boření domu přestalo. Tu teprv dali se v křik silný a prosili slzavě, aby jim odhud bylo zpomoženo. Kastelán Bukovský a soudruh jeho Benáček, kteří bylí mezi prvními u zámeckých zřícenin, kázali ihned přípravy k vysvobození jich konati, což také s pomocí boží zanedlouho se stalo.

Tak vytaženo deset dosti těžce pošramocených a

popálených osob z onoho sklepení, leč Bukovský neviděl mezi nimi ani jediného ze vznešeného panstva, jež dlelo před výbuchem v zámku. Bylať to vesměs čeleď zámecká, která nyní do města k dalšímu ošetřování dovedena byla. Po ostatních dal Bukovský dále pátrati, zdali by kdo ještě při životě zachráněn býti mohl.

Ale naděje tato byla bohužel marná!

Všecky ostatní osoby, a bylo jich tam před nešťastnou explosí jistě přes sedmdesát, obětovány byly pomstě Zouzarově,

Starý Kolon jako šílený hrabal se v ssutinách a s nadlidskou sílou účastnil se ve vyhrabování mrtvol, kteréž trvalo po celou noc. Leč v žádné mrtvole nepoznával hledané soudruhy, neboť |ti ovšem vězeli nejdolejí v rumech.

Celou noc vytrval na místě zhouby a teprve s nastávajícím jitrem bylo lze strašnou katastrofu v celé její nahé skutečnosti přehlédnouti. Již přes třicet mrtvol leželo nedaleko zřícenin a posud nové a nové bylo vytahováno. Zoufalý pláč a nářek rozléhal se po celém okolí, každým okamžikem nové hrůzné obrazy se objevovaly.

Královský komisař pán ze Stubenberka nalezen na hlavě stojící a celý popálený; panu Slavatovi opět byla pravice utržena, a přívrženci nešťastné paní Vartemberkové pravili, že to táž ruka, s kterouž byl přísahal, že nejstarší dcera Zikmunda Smiřického byla skutečně od otce vyděděna, a nyní prý pro křivou přísahu tuto trest Boží jej stihl.

Časně z rána vykřikl Benáček, jenž nejhlouběji v ssufinách se dostal, že přišel na mrtvolu paní VartemberVové, kterou podle skvostného oděvu a klenotův na hrdle a na rukou poznal. Vše se hrnulo k Benáčkovi, aby nešťastnou paní někdejší spatřili, na které nyní kastelán a Benáček surový vtip ochlazovali. Ba tento poslední zločinným spůsobem strhal s mrtvoly všecky zlaté skvosty a loupežně si je přivlastnil; totéž i s oblekem nešťastné velitelky své učinil.

Jednání takové rozhořčilo některé z přítomných měšťanů, kteří polonahou mrtvolu Kateřiny z Vartemberku do domu jednoho z měšťanův jičínských odnesli a tam postarali se o pohřební roucho její.

Mezitím co tělo její odnášeno bylo, zaměstnával se Kolon dále pátráním na straně této, neboť pravil mu jakýsi tajný hlas, že zajisté na blízku mrtvoly Kateřininy nalezne i mrtvoly Zouzarovu a Samuelovu, o kterých nyní už najisto přesvědčen byl, že nešťastnou jakousi náhodou zároveň svou smrt při vykonávání pomsty své byli nalezli.

Mlčky a se zatajenou bolestí pracoval v ssutinách a skutečně po nedlouhé práci přišel nejdříve na tělo starého Samuela a hned na to na mrtvolu mladého Zouzara. Oba byli k nepoznání opáleni, aníť právě v prvním ohni zápalném se nalézali, když hrůzná smrt je zastihla.

Oko Kolonová se zarosilo při spatření obou zobavených těl a děsná bolest se zračila v obličeji jeho.

Pak položil pravící na tělo Zouzarovo a utajeným hlasem pravil:

»Nyní i tebe, nešťastný potomku pána mého, mstíti musím, a přísambohu, že tě na Slavatovně a Vartemberkoví pomstím! Ti dva jediní z tvých nepřátel ještě zbývají, i oni musí zničeni býti!«

Pak s hrozným pohledem vyšel ze ssutín a náhle se z celého okolí ztratil.

Tím pilněji pracováno o dobytí ostatních mrtvol, jichž druhého a třetího dne k padesáti vyrumováno bylo, nepočítaje osoby těžce raněné, které zanedlouho cd. poranění zemřely.

Současný dějepisec Pavel SVála ze Zhoře dává se ve své obsáhlé kronice, v níž také o katastrofě jičínské obšírně pojednává, toto: »Poznamenání osob, kteréž v tu sobotu, prvního dne února potom na ráno v neděli umrlé nalezeny byly:

Jindřich Slavalta z Chlumu a z Košumberka (měl nohy zlámané na tré a po těle byl všecek modrý).

Paní z Vartemberka (ta měla všecku tvář i hlavu opálenou, jako i ruce, až se z nich kůže dřela, na těle spatřovaly se tří kosti přeražené).

Rudolf ze Stubenberka, pán velmi křesťanský na poddané (též znamenitě zmodralý po těle). Toho takové aneb tomu podobné neštěstí níkdež na moři ani v dalekých kraiinách, jež ve věku mladém projel, potkati nemohlo, až teď, když hodina jeho osudná nastala.

Adam Abraham Bohdanecký z Hodkova, s Bohuslavem synem svým, s nímž ten rod rytířský v království českém dokonce zhasl a zašel.

Ladislav Bukovský z Voseče.

Pavel, komorník od desk, s druhým tovaryšem svým.

Václav Podblatský, sekretář Slavaty.

Adam, pacholek Jeronýma nebo Jareše Bukovského.

Burian, písař Matiáše Nasednického.

Rudolf Gerstorf, hofmistr paní z Vartemberka,

Josef, »firer« vojákův Vartemberských.

Trubač Albrechta Berbísíorfa s pacholkem svým.

Jan Skrbův z Jičína, Václav Bubeník odtudž, Václav Pražák, soukenník.

Vojákův mrtvých nalezených sedmnácte.

Barbora, Valpurga a Němá, děvečky paní z Varíemberka. (Voršila, čtvrtá děvečka její, ač živá nalezena, ale od velikého opálení čtvrtý den skonala.)

Dvořák z Hradce (ten také šestého dne skonal).

Naposledy: jedna žena chudá z města, kteráž ke kašně s konvemi pro vodu šla, také tu zachvácena jest.

Ale to nebyli ještě všichni vyhledáni.

Následující našli se živí, ale převelice opáleni: Haníbal mladší z Valdštejna, Albrecht Berbistorf, rytmistr z Vartemberkové. Cihlář z Hradce. Adam Sevilský, písař z Dřevnice. Jan Řeháček, druhý písař odtudž. Ondřej z Rozprachtic. Václav Jezník od Hory Kutny. Jiřík, pekař z

Českého Brodu. Krištof, služebník pána z Vartemberka (opálený a s pravou rukou přelomenou), Pavel, služebník Ladislava Bukovského (nebyl opálený, ale nohu v stehně zlámanou měl.) Pachole Jindřicha Slavaty (hrubě potlučené) a Jan Hradecký, druhé pachole jeho (uražené v nohu).«

Dále pak zaznamenal dějepisec řečený o strašné události jičínské:

»Při tom pak tříškání a rozhazování sběhla se dvojí věc podivná, jedno, že prachem tím pacholat dvé z domu až na rynk vyhozeno, z nichž jedno zůstalo na rynku ležeti, druhé pak octlo se na jiný dů mpřes ulici a tam volalo o pomoc. Druhé, že mládenec nějaký, jsa podobně vyvržen z domu, postavil se rovně nohama na zemi a upamatovav se běžel odtud co nejrychleji mohl. Odkudž souditi, jak přesilná a nad míru prudká rána to býti musíla, od níž, neřkulí dům ten jíž oznámeným způsobem pobořen a roztříškán, ale i sem tam v městě od zatřesení násilného drahně kamen v domích se ssulo a oken vypadlo, To také bylo zvláštní a milostivé opatrování Božské, že se oheň v stavení tom hrubě a prudce neznímal, takže lidé jej příhodně uhasiti mohli.«

Třetího dne po katastrofě byly mrtvoly zabitých osob, které nebyly do rodinných hrobek odvezeny, od duchovních za slavných obřadů na hřbitově jičínském pohrobeny, jen mrtvola paní Vartemberkové nesměla čestně pohřbena býti. Zakázalť tak kastelán Bukovský, jenž i na mrtvé svou zlost vyléval, kterouž ji byl za živa tak velíce pronásledoval.

Do Prahy dostala se zvěst o nešťastné příhodě na zámku jičínském již druhého dne, a snadno si lze pomysliti, jak velikou sensaci způsobila. Nejrozmanitější pověsti zde obíhaly, a stáloli veřejné mínění už dříve po boku paní Kateřiny, nyní tím psše ve prospěch její se obracelo a lakotné sestře její, nyní ovdovělé paní Slavatovně, krutý osud tento přálo.

Celá země obírala se událostí touto, kterou dědičný proces Smiíických tak náhle se ukončil, a slovutný veršovec česKý

Šimon Lomnický z Budce složil o katastrofě jičínské dlouhou báseň, kterouž následujícím prorockým způsobem ukončil:

»Jistě že nadarmo není toto Boží dopuštění; znamená ten hrozný smutek nějaký velký zármutek, ale však, nežli nás švihá, prv ješiě před tím vystříhá: abychom se polepšili, pokání svaté činili. Neb nevíme, v kterou chvíli doběhneme k svému cíli a snad než se nadějeme, odsud se postěhujeme, a přijdeme k hrozné zkáze, jak jinde, tak i zde v Praze, Jestli se nepolepšíme, co nás potká, potom zvíme.«

A Pavel Skála ze Zhoře dokládá k slovům těmto: »A jistě jsme velmi brzo s naší a celé vlasti naší záhubou horší, nežli se tu tehdáž v Jičíně stalo, zvěděli a zkusili. Nebo nejen jediný dům, nejen jediné město, alebrž celé království do gruntu kleslo, stavové pak podobojí ne do povětří, ale mezi mnohé národy téměř všickni z vlasti své rozplašeni a vyvrženi jsou.«

XIV.

Poslední oběti.

Bylo po osudném dni 8. listopadu 1620.

Bitva na Bílé hoře, která rozhodovala nad budoucností země české, vypadla ve prospěch císaře Ferdinanda II., který opět vlády přísnou rukou se ujal.

Malomocný Fridrich Falcký, jemuž za tou příčinou, že jen přes zimu v Čechách byl panoval, zimní král přezdíváno, střemhlav utíkal večer dne 8. listopadu z Prahy, nestaraje se jíž ani o královskou korunu, kterou v zbrklém strachu svém i s jinými vzácnostmi na Staroměstském náměstí ve voze zapomněl.

S ním utíkal celý dvůr jeho a dosavadní vládcové, tak že jím Poříčská a Nová brána ani nestačily. Druhou stranou města, totiž branou Strahovskou vjížděl pak do' Prahy vítěz bělohorský, vévoda Maxmilián bavorský a císařský místodržítel kníže Karel z Lichtenšteina, kteří na náměstí Hradčanském hrdě odbyli šedého katolického pána Viléma z Lobkovic, jenž jako zástupce věrných stavů katolických ještě výminkami práva stavovská obhajovati se snažil. Ani protestantům ani katolíkům nebylo pro ten okamžik žádné milosti popřáno, Čechy vůbec byly za dobytou zemi považovány, kde od základu nový řád zaveden býti měl.

První proud pánů, rytířův a kněží podobojí, stavovských důstojníkův a maďarských jezdců, kteří z bitvy na Bílé hoře prchali před vítězným vojskem Ferdinanda II„ valil se z Prahy přes Český Brod, Kouřim a Kostelec nad Černými Lesy.

V Kostelci, kteréžto město i s panstvím okolním, jak už řečeno1, náleželo k majorátu Smiřických, byl velkolepý zámek, v němž paní Markéta Slavatovna ke konci měsíce ledna krále Fridricha zimního byla hostila.

Zde také Slavatovna od smrti bratra svého, posledního majorátního pána Albrechta Smiřického ze Smiřic, se svým chotěm panem Slavatou z Chlumu a Košumberka a s jediným synem Vojtěchem Jindřichem sídlela, jen časem do paláce svého v Praze na Malostranském náměstí zavítajíe.

Leč po tragické smrtí svého chotě odstěhovala se ovdovělá paní Slavatovna, která nyní skutečnou dědičkou majorátu Smiřických se byla stala, úplně na zámek svůj v Černém Kostelci, a sem také rodinné poklady Smiřických z ostatních zámkův a hradův přenésti dala.

Krátce před bělohorskou bitvou, kdy přebývání na venkově pro potulující se žoldnéřské sbory nepříliš bezpečným bylo, anť i stavovské vojsko pro špatné vyplácení žoldu na vlastní pěst žílo a stejné jako vojsko nepřátelské sobě počínalo, uchýlila se paní Slavatovna do Prahy, aby zde ukončení války očekávala. Jako ostatní lid český, domnívala se i ona, že válka tato najisto ve prospěch krále Fridricha a odbojných stavů se skončí a zejména že poslední rozhodná bitva císařské vojsko navždy z Čech vypudí. i Bezstarostnost panovala v tom ohledu mezi panstvem českým veliká a nikomu ani ve snu nenapadlo, že by bitva tato Ferdinandem II. vyhrána býti mohla.

Vojsko stavovské přibližovalo se od Plzně vždy více ku Praze a zde v středu země měli císařští na hlavu potřeni býti, tak aby žádnému z nich se nepodařilo přes vzdálené hranice zemské nazpět utéci.

Ale osud rozhodl jinače! Ferdinand II. stal se na Bílé hoře vítězem a vojsko jeho* již druhého* dne, 9. listopadu, do Prahy vtrhlo.

Všeobecný strach a zmatek panoval v hlavním městě zemském, odkudž v několika hodinách všickni čelnější vůdcové a náčelníci stavů před pomstou vítězovou na útěk se dali.

Také veškeří šlechticové strany podobojí odjeli z Prahy na své venkovské zámky, a paní Slávatovna s nedospělým synem

svým rovněž tak učinila.

Ještě téhož večera odjela nakvap do' Černého Kostelce a palác Smiřických zůstal opuštěn.

V jediném voze a sotva tím nejpotřebnějším na cestu opatřena, ujížděla hrdá dědička Smiřických za všeobecným proudem prchajících, neboť i ona jakožto manželka jednoho^ z důvěrníků krále Fridricha, jakožto sestra jednoho z direktorův zemských, jakožto paní, povstání českému s plným srdcem oddaná, žádného sanování od nepřítele vítězného se nadíti nemohla.

Tisícové lidu pražského a prchajících z bitvy vojínův obklopovali vůz její, který jen stěží kupředu se pohybovati mohl, a protož nikdo' nevšiml se za nastávajícího šera večerního muže, jenž v plášť zahalen na rohu paláce Smiřických pozoroval útěk tento a za odjíždějícím vozem paní Slavatovny bystrým zrakem fale dlouho pohlížel, až mu přes náměstí Malostranské v Mostní ulici s očí zmizel.

Byl to muž vysoké suché postavy, v dlouhý plášť zahalený, jehož límec mu dolejší polovici obličeje zakrýval. A poněvadž i klobouk se širokou střechou hluboko do očí stlačený měl, nemohl nikdo obličej muže tohoto rozeznati, jenž tu na rohu paláce u všeobecném ruchu a útěku ja^o socha nepohnutý stál.

Ostatně ani nepotřeboval tak příliš úzkostlivě se skrývati, nebot v okamžiku tomto, kdy každý jen sám s sebou měl se dosti co zabývati, nikdo si ho nevšímal a celý proud prchajících bez zastávky kolem něho se shrnul.

Když vůz paní Slavatovny konečně mu s očí zmizel, hnul sebou tajemný muž tento a temným hlasem sám k sobě pravil:

»Prchej, prchej, hrdopyšná ženo! Pomstě mé však přece neuprchneš, a dovedu tě i v Černém Kostelci zastihnouti! JNyní nesmím déle otáleti, abych na tobě přísahu svou doKonal! Ty prcháš před cizím nepřítelem tímto, však nepřítel jiného druhu každý kroK tvůj sleduje, až tě zachvátí, kdy se domnívati budeš, že jsi v největším bezpečí! Pomsta Kolonová

neusnula, nýbrž jen v bezpečí tě ukonejšila a nyní bleskem tě zachvátí!«

Zaťatou pěstí pohrozil muž, v němž už zajisté každý byl starého adepta Kolona poznal, stranou k Mostní ulici a pak rychlým krokem vzhůru do Ostruhové ulice spěchati se jal.

Ostruhová ulice byla nyní uprchlíky všeho stavu a stáří přeplněna, neboť už rozléhal se pokřik, že vojsko císařské je už na Hradčanech a co nejdříve i ostatní města pražská obsadí.

Kolon všati opovržlivě stáhl pysky a kolem sebe ani se neohlížeje, octl se před svým domkem nedáleno Černé brány, Kdež vstoupiv do síně zavřel opatrně dveře domovní za sebou, neboť nyní sám jediný chatrč tuto obýval.

Považovalih jej uz dříve sousedé jeho za tajemného, nesdílného člověka, platilo to o Kolonoví v míre ještě zvýšené, když po katastroiě jičínské zase do příbytku na bvaíojansKém vršku se navrátil.

'lehdáž všaK přišel samoten, a nikdo více nespatřil u něho onoho mladého šlechtice s hrobově bledou tváří a onoho starce, kíeří v poslední době byli chatrč se starým adeptem obývali. Všeliké poptávky zvědavých sousedů zůstávaly marné. Kolon nevlídně každéno všetečného tazatele odbyl a stranil se vůbec vší lidské společnosti.

Nikdo ho neslyšel slova z úst vypustiti a kdykoliv tajemný stařec pod večer mimo dům se objevil, vždy připadalo lidem, jano by o tajných jakýchsi poměrech přemítal, které mají sterou příčinu denního sšětla se střežiti,

Se stejnou zamlidostí vešel i nyní Kolon do laboratoria svého, kde opět se svými křívulemí a lahvemi se obírati jal.

Mezitím se už úplná tma byla nad Prahou rozestřela a válečný hluk, který se všech stran byl až sem v toto tiché ústraní adeptovo zaznával, poznenáhlu počínal umlkati a hrobové ticho rozestřelo se po této odlehlé částí města. blížilo se už asi k deváté hodině, když Kolon ve svém laboratoriu náhle třemi ranami na dvéře domovní ze svého snění vyrušen

byl.

Poslouchal napiatě a tu v krátkých přestávkách ony tři rány ještě podvakrát se opakovaly.

Nyní povstal ze své třínožky a zamumlal k sobě:

»Hned v první hodině mne vyhledává bídník ten? Nuž, přichází sám do doupěte lvova, v němž zkázu svou nalezne! Cítíť, že beze mne je malomocný proti Slavatovně a proto rychle chce si mou pomoc zajistiti. Netušit, že jen proto jsem mu k svobodě pomohl, abych jej vyrval ramení soudu světského a sám na něm pomstu vykonal! Ó, nad očekávání rychle se vyplňuje plán tvůj, šedá lebko má! Na chvílí jsi odpočívala, nyní opět nový o bohdá že poslední rej pro tebe počíná!«

A po slovech těchto vyšel z laboratoria se svítilnou, aby pozdnímu návštěvníku na cestu posvítil.

Otevřel dveře a muž v dlouhý plášť zahalený rychle vstoupil do síně.

»Ty's tedy neumřel strachy před námi, starý hochu, jako ostatní Praha, které teď ani brány její k útěku nestačí? Ha, je to veselý hon těch bídníků, kteří až dosud právo s Hradčan po Čechách provozovali! Dnes však nové právo zde počalo a běda všem protivníkům mým i tvým, starý příteli!«

»Já zůstal zde, poněvadž vás očekávám, pane z Vartemberka,« odpovídal stařec a opatrně zase uzamkl dveře; »přiznávám se však, že jsem vás tak brzo přece neočekával!«

»Hoj, což neznáš sílu touhy po pomstě, starce!« vzkřiknul divoce Vartemberk, neboť on to skutečně byl, jenž starého Kolona v chatrči jeho navštívil. »Jen ta mne hned v první hodiny do Prahy pudila.«

»A přece pozdě přicházíte, pane Vartemberku!« odvětil Kolon a odváděl hosta svého do laboratoria.

»Vím to, vím, starý hochu,« odpovídal Vartemberk, sedaje do křesla adeptova. »První cesta má vedla k paláci paní Slavatovny, jejž jsem dal svou setninou obsaditi; ale hrdá

kacířka jíž bydlo své opustila.«

»Kacířka, pravíte, pane Vartemberku?« tázal se Kolon a jízlivě na hosta svého pohlednul. »Což sám nejste kacířem takovým?«

Vartemberk se zpupně usmál.

»Což myslíš, starý troupe, že vévoda Maxmilián by mne byl protestanta důstojníkem ve svém vojště učinil? Aneb že bych se na straně císařských jako protestant práva proti paní Slavatovně dovolávati mohl?«

»Vy tedy jste —«

»Nu ano, katolíkem jsem!« zněla odpověď Vartemberkova tak lhostejně, jako by o přeměnění rukavice se jednalo. »Tuším, že v postavení tomto i tobě budu moci prospěti.

Starý adept se jaksi podivně usmál, Vartemberk ale činil, jako by významný úsměv tento nepozoroval.

»A kdy se toto převrácení vaše k papežencům stalo?« tázal se Kolon.

»Hned, jakmile jsem po svém zázračném vysvo'-bození z Bílé věže na Hradčanech do ležení saského vévody Jana Jiřího u Budišína se dostal. Bylo to právě před dvěma měsíci, kdy vévoda vystoupiv konečně z posavadního nerozhodného chování svého, jako zřejmý spojenec Ferdinanda II., započal nepřátelství proti Fridrichu Falckému a stavům českým. Tu ovšem, chtěli jsem pomoci u císařských dojíti, musíl jsem se státi katolíkem.«

»A proč nazýváte vysvobození své z Bílé věže zázračným?« tázal se stařec jako by v zamyšlení byl další líčení Vartemberkovo o příčině odpadlictví jeho byl přeslechl.

»Nuž, nebylo ono skutečně zázračným, když vida se od veškerého světa opuštěna pojednou dojdu tak účinlívé Domoci od tebe, jejž jsem za úhlavního nepřítele svého považoval!«

»A v tom jste se nemýlil, oane VartemberVu,« odvětil klidně Kolon; »Doslední vůle nešťastného pána mého byla mi však svatou, a ten mi kázal, abych pomáhal vám proti

Slavatovně, která v tak hroznou záhubu jej byla uvrhla! Proto opustil jsem Jičín a připravoval vysvobození vaše, jež se mi také podařilo, řakže jste bezpečen přes hranice do Sas se dostal.«

»A mohl jsi fehdáž tušiti, že opět v nebezpečná tato místa se vrátím?«

V oku Kolonově zaplál na okamžik divý oheň.

»Nepravil jste sám před chvílí, jaV mocným popudem jest pomsta? Jáť byl přesvědčen, že dříve nebo později se zase vrátíte abyste smrt choti své i ztrátu stat^ův na oaní Slavatovně pomstil, a věru, vy nad očekávání brzo jste se vrátil, abyste nyní ve skolku se mnou pomstu tuto vykonal!«

»Vítězství dnešní příchod můj usnadnilo a zároveň i mně už vítězství nad Slavatovnou pojistilo.«

»Stojí tedy vaše věc u císařských tak dobře?«

»Vévoda saský zaslal o mně velmi příznivou zoravu ke dvoru, neboť isem mu byl návrh učinil, že vzbouřím poddaný lid na panstvích Smiřických proti stavům odbojným. Leč nvní po dnešním slavném vítězství toho už více potřeba nebude!«

Nelze popsati opovržlivý onen pohled, jejž starý adept po straně vrhnul na šlechtice tohoto, kterýž ani zrady na vlastním národu se nelekal, jen aby osobního prospěchu svého dojíti mohl. Kdyby byl Vartemberk zpozoroval tento pohled, v němž zároveň nejvyšší vášeň pomsty se zrcadlila, byl by zajisté býval na vahách, zda skutečně jaké pomoci od tajemného starce tohoto může očekávati, jenž z úhlavního nepřítele tak náhle pomocníkem, ba sluhou jeho se stal. Netušili' ovšem, že stařec pomocí touto jen tím jistěji jej pomstou svou zdrtiti hodlal, a že mu mimoto dříve ještě k vykonání pomsty na Slavatovně přispěti měl, již on sám za změněných těchto poměrů vykonati nemohl.

Leč Vartemberk neoozoroval mnohovýznamný pohled ten a pokračoval s hrdém sebevědomí dále:

»Statky choti mé už najisto1 mi budou vráceny, a podařili

se mí toho dovésti, abv poručnictví nad blbým Jindřichem Smiřickým Albrechtovi z Valdšteina bylo odňato a mně svěřeno, pak také celý maioráf Smiřických na se převedu, a pak i ty, starce, vetchým kostem svým budeš moci touženéoh odpočinku dopřáti!«

»Tuším, že soupeřství pana Valdšteina nedá se tak lehce přemoci, zvláště an prý o dnešní vítězství velkých dobyl si zásluh!«

»To pravda ovšem, však i mé služby v polním tomto tažení jsou nemalé a vévoda saský jest mí velikým přímluvčím!«

»Budiž, nyní však k vlastnímu předmětu svému se musíme vrátiti, pane Vartemberku, nemálí nám vhodná příležitost ooět uprchnouti. Paní Slavatovně se podařilo dnes z Prahy ujetí, však k útěku z Černého Kostelce jí nesmí času popřáno býti!«

»Do Černého Kostelce tedy ujela?«

»Tak jsem přesvědčen, neboť na jiný zámek svůj nemůže se teď uchýliti. Jičín je zbořen, Náchod příliš vzdálen, na Skále pak jest šílený Jindřich vězen — nezbývá jí tedy než černý Kostelec, kde také od smrti Slavatovy byla sídlila a veškerý poklad rodinný svůj chová.«

»Rodinný poklad Smiřických je tedy v zámku kosíeleckém uložen? zvolal dychtivě Vartemberk a oči jeho lakotnosfí až zahořely.

»Ano, a tuším, že vám přijde velmi vhod, pane Vartemberku! Proto si však musíte popíliti, chcete-Jí se ho ještě včas zmocniti.«

»A ty netoužíš po ohromném tom bohatství, starce?«

Obočí Kolonovo se děsivě stáhlo.

»Já neznám než jedinou ještě úlohu ve svém životě: pomstu na paní Slavatovně a jakmile tu vykonám, rád skloním tělo své do hrobu!«

»Jaký je (tedy návrh tvůj?«

»Vezměte hned s ranním jitrem svou setninu a vydáme se na cestu ke Kostelci. To ostatní pak se již samo sebou udá.«

Zůstalo při této úmluvě a po několika krátkých slovech ještě propouštěl starý adeplt pána z Vartemberka opět z chatrče své, jenž spěchal, aby první noc v paláci Smiřických jako jediný pán a velitel ztrávil,

S časným jitrem pak se dostavil Kolon do paláce, kde už příchod jeho od Vartemberka netrpělivě očekáván byl, neboť tomuto neustále poklad Smiřických na myslí tanul.

Zakrátko vydala se celá družina na cestu z Prahy, kde nyní vítězný nepřítel řádění své započal.

Podvečer druhého dne blížila se tlupa jezdcův po českobrodské silnici od Prahy k Tuchorazům, které v malebné krajině od Českého Brodu se rozkládají.

Tuchorazy byly fehdáž mnohem lidnatější obcí, než jak jí za naších dob spatřujeme, neboť i v této krajině způsobila třicetiletá válka strašné spousty. Mimoto vypínala se na malém návrší nedaleko obce pevná tvrz, která zároveň s Tuchorazy k černokosteleckému panství majorátu Smiřických náležela.

Před výstavným hostincem tuchorazským celá tlupa jezdcův na pokynutí vůdce svého zastavila.

Vůáce tento byl Jindřich z Vartemberka, jemuž starý Kolon po boku jel.

»Proč zastavujete, pane Vartemberku?« tázal se se zamračeným výrazem v tváři adept šlechtíce. »Máme ještě dobré dvě hodiny do Kostelce a noc je už na krku!«

»Právě proto, starý hochu,« zněía na právě vlídná odpověd Vartemberkova; »jsmeť po celý den bez zastávky na nohou a koně si musí zde aspoň hodinu odpočinouti. Také lidé moji už divně na tuto jízdu koukají, aníť vědí, jaké hody dnes v Praze slaviti mohli.«

»Však ani z Kostelce s prázdnou neodejdou!« zamručel Kolon a s děsným plamenem v oku pohlížel za Vartemberkem, jejž právě hostinský s hlubokým úklonkem do svého domu vítal. Také ostatní vojíni ssedalí s koní svých a hrnuli se do piterny, odkud brzo divoký hluk se rozléhal.

Kolon ani nessedl s koně svého, nýbrž sem tam po silnicí přejížděl, netrpělivost svou rozličným spůsobem najevo dávaje.

Před hostincem se sestavilo mezitím mnoho domácího lidu, kterýž jednak bázlivě jednak zvědavě na hostí tyto pohlížel. Vždyť od časného jitra jíž tolik vojska a tolik uprchlíků silnící touto dále k jihu se ubíralo, že mnozí v nesničanův i pozdní tyto příchozí za nové uprchlky mělo.

»Troupové, neznáte barvu císařských?« ozval se tu náhle v davu hlas starce, jenž stranou od tvrze tuchorazské na silnící byl přišel. »Jsouť to pronásledovnící naších pánův a vojínův a nikdo by jich neměl živiti!«

»Probůh, nekřičte tak, pane správce,« ozval se jeden z mužův; »tamto onen stařec na koni může každé slovo slyšeti a pak běda nám!«

A jakoby na zavolanou obrátil se Kolon k tlupě na kraji silníce stojící a popojev s koněm svým až přímo k starci, jejž ostatní správcem nazývali, zvolal naň:

»Tuchorazy náležejí paní Slavatovně Smiřické? Jelíž pravda? Jela tedy dnes tudy do Kostelce?«

Správce hned neodpovídal, místo něho- ale kdosi prostořeký ze zástupu se ozval:

»Ano, milostivý pane, dnes ráno přijela paní SlavaJíovna do zdejší tvrze a o polednách zase odtud do Kostelce spěchala!«

Jízlivý pohled z oka správcova padl na mluvčího.

»Vím dosti,« zahučel Kolon do vousův a opět se s koněm svým v jinou stranu obrátil.

»Bídniče! Nevíš, že jsi svou prostořekou hubou svou milostivou vrchnost zradil!« zasípal polodušeným hlasem správce na onoho zpravodaje a zdvihl proti němu pěstí svých. »Jsouť to pronásledovníci paní Slavatovny a ty, zlosyne, jsi jim cestu ukázal!«

A po slovech těch udeřil muže do prsou, až tento zavrávoral, a spěchal pak k tvrzi tuchorazské, odkudž na

několik okamžení bylo slyšeti dusot koně, jenž střemhlav stranou k Černému Kostelci uháněl.

Teprve za dobrou hodinu na to byla žízeň žoldnéřů Vartemberkových uhašena a temná noc již se nad celou krajinou rozkládala, když tlupa jezdcův z Tuchoraze poznovu na další cestu k Černému Kostelci se vydala.

Starý Kolon vyčítal Vartemberkovi neustále zastávku tuto a výslovně pravil, kterak se obává, že snad výprava jejich dokonce marnou bude.

»Neobávej se, starý hochu,« konejšil jej Vartemberk, »myslím, že právě v nejpříležitější čas do zámku kosteleckého se dostaneme, kdy vše v klidném spánku odpočívati bude a pak i paní Slavatovna beze všeho odporu v naši moc se dostane. Zítra pak bude už mocí ve vězení Bílé věže dostatečně o tom přemýšleti, jaké následky za sebou fáhne účastenství vzbouření proti císaři Ferdinandovi. Vímť z bezpečného pramene, že kníže Lichtenštein má plnomocenství v rukou, aby všecky účastníky stavovské rebelie bez milosti ze země vypověděl, hlavní původce povstání pak v moc svou dostati hleděl.«

Kolon neodpovídal na slova Vartemberkova a teprve po chvílí zahučel si do vousů:

»Ano, ve spaní překvapíš paní Slavatovnu! Mám jakési tušení, že fa to mužafka v tomto okamžiku pomýšlí na něco zcela jiného než na spaní!«

A tušení starého adepta se také vyplnilo.

Když asi po hodině celá tlupa do Černého Kostelce příklusala a na náměstí městyse tohoto se rozestavila, dal Vartemberk primátora k sobě povolati.

Přes pozdní dobu noční byl v Kostelci málokdo již na loži, neboť hrozné události posledních dvou dnů a náhlý návrat paní Slavatovny každého v zímníčním napětí udržovaly.

Jakmile roznesla se po domech zpráva, že to císařští už do Kostelce přibyli, nastal všeobecný hluk a nářek, neboť nemyslili už jinak, než že městysi a obyvatelstvu jeho poslední

hodinka nastává.

Primátor s třesoucími se koleny dostavil se před vůdce císařských.

»Vedte nás neprodleně do zámku,« zahřměl naň Vartemberk; »jsem zde, abych zatknul vrchnost vaši paní Slavatovnu z Chlumu!«

»Okamžitě vás tam dovedu, milostivý pane,« jektal primátor, »ale —«

»Co ale? Čiňte bez odmluvy, oo jsem byl vám přikázal!«

»Ale paní Slavatovna už není v zámku!«

Kolon v tom okamžiku prudce proti primátorovi vyrazil.

»Co? Paní Slavatovna že není více v Kostelci?«

»Není, vzácní pánové, není; nebol už odpoledne zároveň s jinými uprchlíky odtud na další cestu do ciziny se vydala, aby očekávanému trestu ušla.«

Nevýslovný byl pohled, jakýž nyní Kolon na Vartemberka mrštil.

»Proklatě!« zařval Vartemberk. Však zámek kostelecký přece s sebou neodvlekla? Rychlé, primátore, veďte nás do zámku!«

»Co platná vám návštěva zámku nyní, pane Vartemberku?« tázal se polodušeným hlasem Kolon, jenž marně mocné svoje pohnutí vnitřní ukrytí se snažil. »Nepřítelkyně vaše zmizela a vám to může lhostejno býti, zdali je ve vězení neb ve vyhnanství!«

Vartemberk se divoce usmál.

»Jsemť jejím dědicem, a proto musím aspoň v inventář nahlédnouti!«

A hnal se s vojáky svými za průvodčím do zámku kosteleckého.

Zámek Smiřiokých v Černém Kostelci byl tehdáž imposantní budovou, jaká v hlavní způsobe své až do naší doby se zachovala a posud obdiv každého pozorovatele vzbuzuje.

Na první pohled jeví se cestovateli, že rozlehlá a velkolepá

budova tato musila býti sídlem předního rodu velmožův českých, jímž jenom Rožemberkové svého času byli s to se vyrovnati. Ještě dodnes vypravuje si lid v krajině kostelecké mnohé pověsti o nádheře a bohatství pánů Smiřických, jichž rodinná hrobka v zámku tamním umístěna, a jejichž působení tak mnohé stopy v krajině té po sobě zůstavilo.

Do opuštěného sídla tohoto vražil nyní Vartemberk se svou soldateskou a četné pochodně musily mu na cestu po komnatách a síních zámeckých rozžaty býti.

Kastelán sloužil mu za průvodčího, leč mimo nejnutnější odpovědi Vartemberk nic z úst věrného muže tohoto nedostal.

»Vy musíte věděti kasteláne,« vzkřikl naň Vartemberk neíípěliv nad mlčelivostí jeho, »kde je rodinný poklad Smiřických! Mámť k němu právo nejen jako vítěz, leč i jako choť paní Kateřiny Smiřické, které veškeren majorát rodu jejího náležel. Mluvte tedy, jinak vás lidé moji řeči naučí!«

»A kdybyste mne, pane, čtvrtiti dal,« odpovídal neohroženě kastelán, »neodpovím ani slova na otázku tuto, neboť skutečně nevím, kterak paní Slavatovna se svým pokladem naložila. Věrný služebník nesmí se o záležitosti takové starati, není-Ií výslovně k tomu vrchností svou splnomocněn,«

Vartemberk kousl se ve rty po slovech těchto. Byl přesvědčen, že z kastelána skutečně ani slova více nedostane,

Nuž postarám se o to jinde, abych se o skrýší dověděl, kde poklad uložen jest!« zvolal temným hlasem a dal všecku čeled zámeckou před se svolati.

Výhrůžky a sliby přiměly konečně jednu z komorných paní Slavatovmy k vyznání, že paní její hned po příjezdu svém do zámku povolala zedníka, s nímž po celou dobu meškání v zadní části zámku uzavřena byla. Tam nepochybně bude prý poklad rodinný kdesi zazděn,

Vartemberk hodil hrst dukátů zrádné komorné a dal nyní žoldnéřům svým každý koutek, každou stěnu a podlahu v oné části zámku dopodrobna přehledati.

Sám účastnil se v pátrání tomto, při němž jej Kolon mlčky a s pohrdlivým úsměvem kolem úst provázel, ale marné bylo vše hledání. Níkdež nenalezeno ani nejmenší stopy, že by tu kde byl zedník nedávno pracoval; od nejhlubšího sklepa až k nejvyššímu temeni staré věže zámecké vše bylo důkladně prohledáno, po rodinném pokladu Smiřických však ani stopa nenalezena.

Zuřivě pobíhal Vartemberk ze síně do síně, vyléval zlost svou na nevinných předmětech, ale právě tak jako paní Slavatovna se svým synem osobní pomstě jeho unikla, tak i poklad její byl proň navždy ztracen.

Ještě celý následující den byl ztráven na Kostelci hledáním, ale když vše pátrání marným se osvědčilo, vydal rozlícený Vartemberk zámek žoldnéřstvu svému v šanc a toto také v několika hodinách úplně jej vydrancovalo.

Se zádumčivou mlčelívostí přihlížel starý Kolon řádění tomuto, kteréž nádheře a bohatství Smiřických konec učinilo. Neprojevil ani jediným slovem nelibost svou nad nevázaností žoldnéřův a také Vartemberkovi pravé smýšlení své nedal znáti.

Tejrve když Vartemberk zase dal znamení k odchodu z vyloupeného zámku, pozdržel se starý adept v hlavní síni zámecké, kde po stěnách obrazy a podobizny všech předkův rodu Smiřického visely. Ďábelský úsměv zjevíj, se na tváři starcově ve společnosti této a polohlasně sám k sobě pravil:

»Nuž, dokonal jsem na tobě úlohu svou, rode prokletý! Poslední ratolest tvá sice unikla pomstě mé, však tuším, že by jí rychlá smrt mou dýkou byla vítanější se stala, než desaterónásobná smrt, kterou ted ve vyhnanství a v cizině umírati bude! Vykonal jsem přísahu svou, jakouž jsem nešťastnému pánu svému na loží jeho smrtelném byl složil: Smiřických není v Čechách více! — Tří majorátní pánové rodu tohoto vždy ve třech letech skonali pomstou mou, a nikdo ve světě netuší, že já to byl, kterýž vždy potají namíchal jim jedu,

jenž před soudnou stolicí Páně je povolal! Poslední Smiřický pak zhynul vlastní rukou nešťastného panice Zouzara a ze sester jeho, kteréž dědictvím jeho se honositi chtěly, jedna zhynula smrtí přehroznou a druhá je nyní na útěku z vlasti, aby do smrti trpký chléb vyhnanství jedla! A onen blb Jindřich Smiřický? Či smí ten ještě v společnost lidskou čítán býti? — Nikoli, i ten je ztracen životu — kmen Smířckých je z kořene vyvrácen a do' poslední větve zničení — Nuže, jsi pomstěn, nešťastný pane můj! Jsi s úlohou mojí spokojen? Doufám, že vyhověl jsem žádosti tvé, duchu starého Zouzara, jenž zajisté v okamžiku tomto mne oblétáš v klenbách těchto, kde smrtelní nepřátelé tvoji tak dlouho panství svoje provozovali!«

A se skloněnou hlavou a rukama na prsou skříženýma stál dlouhou dobu strašný tento stařec, na něhož jako by podobizny předků Sminckých zlostně a výhružně pohlížely.

Pak zvolna vztyčil hlavu a slabým hlasem šeptal, v němž nejhlubší vášeň pomsty se pevila;

»Tys pomstěn, nešťastný rode Zouzarův! Však ještě mně osobní pomsta moje zbývá, a teprve až na bídném Varíemberkovi i tuto úlohu dokonám, pak milerád skloním šíjí svou do hrobu! Běda tobě nyní, Vartemberku! Běda!«

A jako démon pomsty hnal se z rytířské síně, aby -sase k družině Vartemberkově se připojil, která právě k zpáteční cestě do Prahy se chystala.

Nikdo netušil, jaké myšlenky a záměry duchem starcovým lomcovaly.

* * *

Katolická protireformace Ferdinanda II. počala ihned po bělohorské bitvě dílo svoje. Na všech stranách však setkávala se s tuhým odporem obyvatelstva českého, téměř naskrze protestantského.

Statky odbojné šlechty, která bud z vlastí byla uprchlá, buď na Staroměstském náměstí pod mečem katovým vykrvácela, byly zabaveny a katolickým pánům a generálům císařským

darovány neb aspoň za laciný peníz prodány.

Také Jindřich z Vartemberka očekával, že aspoň statky po manželce jeho budou mu vydány, leč očekávání jeho bylo marné. Tajný jakýsi vliv byl mu u dvora tak odporen, že jen s velikou tíží toho dosáhl , aby zůstaven by laspoň při panství markvartíckém v kraji litoměřickém. Zboží Smiřické pak svěřeno jest od císaře Albrechtovi z Valdšteína, z části jakožto poručníkovi blbého Jindřicha Smiřického, z části pak v zástavu výlohy válečné.

Rozvzteklen odjel Varíemberk z Prahy na své panství a tam zlost svou na poddaných svých vylévati počal, až i íej tam zasloužená katastrofa zastihla.

Poddaní na panství markvartickém, k němuž náleželo kromě toho pět vesnic, a sice Huníířov, Habartice, Stará a Nová Oleška a Brzolec, byli vesměs vyznání protestantského a již za tou příčinou na pána svého zanevřelí, že byl se víry protestantské ze světských záměrův odřeknul a ke katolické přestoupil,

A jako poturčenec vždy bývá horší Turčína, tak 'i Jindřich z Vartemberka projevoval větší horlivost v obracení poddaných svých na víru katolickou, než sami páni katoličtí.

Ale snaha, jakkoli podporovaná jesuity a dragony Huerfovými, přece nechtěla vésti k žádnému výsledku. Lid se mu všude vyhýbal a zejména se tato neoblíbenost jeho objevila, když Vartemberk poznovu se oženil s katolickou paní Markétou z rielmdorfu, která mu značné věno přinesla. Veselka tato podobala se spíše smutečnímu obřadu, nikdo z poddaných novou paní nevítal a dusné ticho jako před bouří v celé krajině panovalo.

Vartemberk nyní ještě hůře na neposlušném lidu svém se mstil, odnímal Spurným poddaným nejpěknější dobytek, uvaloval na ně pokuty, řemeslníkům za prácí do zámku činěnou neplatil a sterým jiným způsobem ještě je sužoval.

Zostřeným pak doléháním na obrácení poddaných dozrála

nespokojenost jejich ve zjevnou vzpouru a mstu.

V neděli dne 26. října 1625 mělo se totiž slaviti posvícení v Hunltířově.

Té doby právě vypršela lhůta šesti neděl, kterou Vartemberk dal svým poddaným na rozmyšlenou, chtěj ílí se přiznati k církvi katolické.

Poněvadž však rozkazu tohoto nikdo nedbal, umínil si zakročiti rozhodně.

Zapověděl tedy na řečenou neděli všecky radovánky, uváděje za příčinou strastné doby tehdejší a mor, který v Čechách počal zuřiti, a nařídil přísně, aby do osmí dní nad zmíněnou lhůtu lid byl hotov k navrácení se do luna církve katolické.

Ale Huntířovští nebylí podle toho, aby si jen tak prostě od nenáviděné vrchnosti své ve věcech svědomí dali poroučeti.

Od časného jitra stály tlupy lidu vesnického na návsi a horlivě mezi sebou rokovaly. Všeobecně láno a spiláno nenáviděné vrchnosti a jitření každým okamžikem se zmáhalo. Hlavní osou, o kterou celé rokování se vedlo, byla ovšem otázka, zdali v hospode huntířovské odpoledne hudba hráti bude, aby posvícenskou veselost a taneční zábavu zahájila.

»Muzikanti přijdou, sousedé!« zvolal tu v kruhu jednoho zástupu kramář Theuner, který při každé takové příležitosti hlavní slovo vedl a za největšího protivníka pána z Vartemberka platil. »Já jsem se už o to postaral, abychom měli v Huntířově i přes zákaz vrchnostenský pořádnou muziku posvícenskou a odpoledne máte zde celou bandu z Lípy!«

Jásání nastalo po sdělení tomto a všickni se usnesli, že si odpoledne proti muzikantům vyjdou a hlučně do hospody je provázeti budou.

Během dopoledne scházeli se do Huntířova zvam hosté z okolních dědin a tak tu panoval velmi čilý život.

Odopoledne skutečně se dostavil sbor hudebníků, jež kramář byl potají objednal, a nyní vše za zvuků hudby do

hospody se hrnulo, kde zanedlouho nejbujnější veselost panovala. Mládež tančila před hospodou na návsi, na rozkaz páně Vartemberkův nikdo si více nevzpomněl.

Tak se přiblížil večer. Ve vedlejší síni, kde usedlí občané zasedli, panoval hlučný hovor a vše se z toho radovalo, že vrchností vzdor obyvatelstva tak okázalým způsobem projeven byl. Tušilíť každý, že z nešetření zákazu Vartemberkova nemilé následky nastanou, ale rozčilení občané huntířovští byli už na vše odhodláni.

»Nechť padne oko nebo zub!« provolal kramář Theuner za heslo a jal se občany poznovu proti vrchností popichovati.

Když takto ve shromáždění tomto největší rozčilení panovalo, vešel do dveří jizby stařec postavy vysoké, jenž jiskrným zrakem po všech přítomných se rozhlížel.

Jakmile kramář Theuner jej ve dveřích spatřil, již také k němu přiskočil a srdečně mu rukou potřásaje volal:

»Buďte nám vítán, mistře Koloně! Přicházíte právě vhod, abyste nám moudré rady své udělil!«

»Říkává se, komu není rady, tomu není pomoci,« odvětil hlubokým hlasem Kolon, neboť on to byl, jenž v společností huntířovských vesničanů právě byl vstoupil; »jeli vám však rada moje vítanou, pak snad i pomoc nějakou nalezneme!«

Ostatní přísvědčovalí slovům těmto a brzo musil Kolon, jejž kramář jako jednoho z dávných přátel svých společností představil, v čelo hlavního stolu usednouti, kde nejprudší řeči proti Vartemberkovi vedeny byly.

Mlčky, ale s vnitřní zálibou naslouchal Kolon vyhrůžkám těmto a chvílemi se blesky v očích jeho objevovaly.

»Vímť dobře, kde vás střevíc tlačí!« pravil po nějaké chvílí, když jeden ze sousedův přímo jej byl vyzval, aby o- sporu občanů s nenáviděnou vrchností se vyslovil. »Ale můžete se někde pomocí dovolati proti násilnictví Varíemberkovu? Neodkopnou vás všude jako prašivé psy, kteří nejsou hodni, aby na statku vrchností své jen okamžení déle meškali?«

»Bůh ví, je to pravda!« zvolal kramář. »My ubozí nemáme teď nikde zastání!«

A bouch pěstí na stůl, až džbány a korbele tancovaly. Ostatní mu všichni přísvědčovali.

»Proto musíte si sami pomáhati a Bůh vám pak pomůže!« vzkřikl vysokým hlasem a zanícenýma zrakoma po celém shromáždění pohlížel. »Či nemáte rukou svých o mocných paží, abyste si na násilníku právo své vymohli? Nejste mužové, kteří jsou před Bohem pánům svým rovní! Čí chcete věčně jen naříkati a o právo svoje žebrati? Hoj, nezakázal vám pán z Vartemberka všeliké veselí? Nezapověděl vám muziku o posvícení? A přece tamto muzikanti statně naší mládeži vyhrávají! Kdo vám k tomu pomohl, než že sami jste se bezprávnému rozkazu opřeli a sami si pomoc zjednali! Nuž, nemůžete i ve všem ostatním podobně učiniti?«

Pochvalné hlasy ozývaly se se všech stran na rozněcující slova tato a náhle vše se dalo do křiku:

»Ano, učinímetak! Zjednáme si samí své právo, jako jsme si bylí dnes veselí zjednali! Vartemberk nás nesmí k ničemu více nutiti!«

Kolon s vnitřním uspokojením pozoroval účinek slov svých.

»Ale to bude zjevná vzpoura proti naší vrchností!« namítal jeden z povážlivějších sousedů.

»Žádná vzpoura, příteli,« ujal se na námitku tuto rychle slova starý adept; »pomoc, jakou vám navrhuji, jest zcela zákonná. Sestavte žádostí svoje žádosti svoje na list papíru a vyšlete několik občanů k panu Vartemberkoví, aby žádostem těmto vyhověl a v míru se svými poddanými žil. Učínílí tak, pak máte svatý pokoj; neučíníli, potom nikdo vás nebude ze vzpoury viniti, když jste dříve byli všecky zákonní prostředky vyčerpali!«

»Ano, ano! on má pravdu! Tak se nám vše zdaří. Rychle učiňme dle rady této!« bylo se všech stran voláno, a vše se

hrnulo ke Kolonoví s vyzváním, aby i dále se jích zastával.

Kolen bvl okamžitě volný ke všem službám a za nedlouho byly žádostí občanů huntířovských na papír sestaveny. Starý adept naléhal na to, aby ještě téhož večera se deputace k pánu z Vartemberka s listem vydala, v což všickni shromáždění svolili.

»Myslíte, že prostředek tento něco pomůže, mistře Koloně?« tázal se stranou kramář Theuner starého adepta.

Tento podivně se usmívaje odvětil rovněž tichým hlasem:

»Nemusilť bych znáti Vartemberka, kdybych nejmenší pochybností od něho očekával. Ale zdráhání jeho naplní konečně míru jeho* a potom již rozlícený lid o to ostatní se postará!«

»Padni oko nebo zub!« odvětil s temným přízvukem kramář. »My jsme na vše přichystáni!«

Deputace šesti předních občanů byla nyní vyslána s listem k panu Vartemberkovi na zámek. S napětím očekával každý výsledek.

Ale hodina za hodinou míjela a vyslancové nepřicházeli. Nepokoj počal se rňezi shromážděnými vzmáhati, jen Kolon jaksi divně se usmíval.

»Vyslancové naši jsou na zámku zavřeni! Pán z Vartemberka ani je k sobě nepřipustil, nýbrž dal je hned v železech do žaláře uvrhnouti! Ano, hrozil jim, že je dá postínati, nestanouli se katolíky!«

Ohromující zpráva tato vyvolala nesmírné vzbouření v celém shromáždění. Vše se shluklo v hromadu a k návrhu Kolonovu jednomyslně usneseno, aoy vše vzhůru k zámku se vydalo a tam uvězněné spoluobčany ze žaláře vysvobodilo.

V krátké době byl každý ozbrojen, veselí posvícenské stalo, neboť i ženy k výpravě rozhořčených mužův se přidaly, a za nesmírného povykování ceíý sbor k sídlu Varíemberkovu se hnul.

Na půl cestě došla ještě zpráva od žen uvězněných mužův,

které v zámku marně o propuštění zajatých manželův byly žádaly, že pán z Vartemberka vězně chce dáti odvésti do České Lípy, aby tam byli potrestáni, sám pak že pomýšlí odjetí a poslati na ně vojsko.

Mysl sedláků beztoho jíž povážlivě rozbouřená a spíše k násilí než k vyjednávání náchylná, byla tímto nářkem žen k rozhodnému činu přivedena.

»Zhynout musí dříve ten tyran! Skolíme ho jako psa dříve než vojáky na nás přivede!« tak se ozývalo se všech stran, a Kolon bojechtivost a mstívost tuto ještě více rozdmychoval.

Ze všech okolních vesnic přidával se lid k povstalým sedlákům, ozbrojen jsa dílem střelnou zbraní, dílem sekerami, vidlemi, cepy, kyji a starými balaparinami.

Ráno za svítání byl zámek markvarfický zbouřeným lidem se všech stran obklíčen.

Pán z Vartemberka spatřiv ozbrojené sedláky se blížiti, dal zámek co nejlépe uzavříti; ale pocítiv přece úzkost z hrozného povstání sedlákův, odebral se do nové části zámku a z nejhořejšího okna tázal se jich, co by žádali. Vzdorovitým křikem odpověděli mu, že chtějí, aby vězňové byli propuštěni.

Domnívaje se, že vyhověv té žádostí, lid ukonejší, pospíšil Vartemberk do žaláře a sám odejmuv pouta vězňům, pustil je na svobodu.

Sedláci však, vidouce pána povolného, nabyli tím větší smělosti a nehnuli se od zámku. Vartemberk boje se dále s nimi osobně vyjednávati, aby snad nebyl zastřelen, tázal se jích po některých ze své čeládky, čeho by dále ještě požadovali.

»Aby nám vše navrátil, čeho byl na nás bezprávně vydřel!« zněla odpověď.

»Aby nám povolil svobodu náboženství!« ozval se jiný,

»A to vše musí černé na bílém zjištěno a pečeti opatřeno býti!« doložil starý Kolon, s nímž ovšem ostatní hned souhlasili.

Vartemberk slíbil vše a napomínal nyní, aby se rozešli.

Kolon však potají byl jím nařídil, aby ani kroku nazpět neučinili, dokud vše zjištěno míti nebudou, a takž vzbouřený lid i přes všecky sliby a napomínání Vartemberkovo na místě svém setrval,

»Blázni byste byli, abyste odcházeli,« domlouval Kolon předním mužům, »neboť Vartemberk chce jen volností nabýti, aby pak na vás Huertovy dragouny hnáti a vás za vzpouru vaší řádně potrestati mohl!«

»Pravdu má!« volali všickni okolostojící. »Vše, co ten tyran mluví a píše, je lež, a my nesmíme více ustoupiti!«

Tím byly vášně rozlíceného lidu poznovu pobouřeny a každý tušil, že se vzbouření bez krveprolití neskončí. Kramář Theuner, jenž vše na radu Kolonovu činil, rozestavil kolem celého zámku stráže, jimž bylo nařízeno, aby každého na místě zastřelili, kdo by chtěl odtud prchnouti.

Vartemberk byl na rozpacích, co má v tak nebezpečném postavení činiti. V jedné chvíli se rozhodl, že se buřičům postaví na odpor a dal hned nabíjeti ručníce, na to zase počal po zámku přecházeti, přemýšleje, jak by unikl. Paní jeho přes duiravost svou nepřestávala jej napomínati k odhodlanému odporu a sama se služkami svými pletla smolné věnce.

Tyto přípravy zbrojné byly od jednoho z čeledi zámecké sedlákům prozrazeny a tu Kolon zase ohnivou řečí sedláky přesvědčil, že tu jen násilím právo sobě dovedou zjednati. Vše shluklo se v hromadu a za krátko usnesl se lid návodem Theunerovým na bezživotí vrchnosti.

Nyní vedl Theuner všeobecný útok na zámek, vrata byla vypáčena a tudy jakož i okny vylámanými vnikli vzbouřenci do zámku.

Vartemberk byl té chvíle s manželkou v tak zvaném »novém patře«. Zvěděv, že lid opanoval zámek, promluvil k chotí své zkormouceně:

»Teď je veta po mně! Jsem opuštěn ode všech, i vlastní čeleď má se rozutekla!«

»Nezoufej, choti můj,« odvětila manželka; »ta sběř neodváží se na vrchnost svou ruku vztáhnouti!«

»Té také se nebojím, leč zahlédl jsem mezi sedláky postavu muže, jenž íuším původem jediným vzbouření tohoto jest a jenž neustane, dokud na mne pomstu svou nevykoná!«

»Prchněme tedy podzemní chodbou do lesa!« napomínala jej manželka.

Ale bylo už pozdě k vykonání úmyslu tohoto, neboť vtom sekery sedláků na dveře bušiti počaly.

Vidouc nemožnost uniknouti pronásledovatelům odhodlala se paní Vartemberková učiniti ještě poslední krok k zachování sebe a manžela: umínila si totiž vrhnouti se vzbouřencům vstříc, pokleknouti před nimi a žádati je smilování.

Vtom ale již také sedláci vrazili do komnaty a s hrozným hlukem po Variemberkoví se sháněli.

Plačíc, rukama lomíc, vrhla se před nimi na kolena a volala:

»Prosím vás, pánové mojí, pro Boha, pro krev a svaté rány Kristovy, slitujte se nade mnou í pánem mým!«

»Tys také neměla s námi slitování! Pryč s tebou!« voláno posměšně se všech stran a někteří stranou jí odstrčili,

»Nesnižuj se déle před těmi bídniky!« vzkřikl nyní Vartemberk, jenž dosud v zákoutí komnaty byl stál, a vyřítil se s dobytým mečem proti vzbouřencům. »Mámlí život ztratiti, pak aspoň draze jej prodám!«

A jedinou ranou skolil prvního ze sedlákův, jenž ohromným cepem byl se proti němu rozehnal.

To bylo znamení k všeobecnému útoku. Sedláci vidouce první krev, řvali o pomstu jako rozkácená divá zvěř a vše se hnalo na Vartemberka.

Ten povlovně ustupoval až ke stěně a mečem svým dosud všecky rány protivníkův svých šťastně odrážel. Nejlítěji počínal sobě kramář Theuner, jenž právě s Kolonem byl do komnaty vrazil, když od ostatního lidu se dověděl, že Vartemberk v této části zámku nalezen byl.

»Již ti nic nespomůže, šelmo bídná!« řval Theuner a vrhl se s harapartnou na Vartemberka. »Dosud byls ty naším pánem, nyní jsme pány tvými! Nemělis ty s námi slitování, jak bychom my ti měli život darovati!«

»Však jej nechci z rukou tvých přijmouti!« vzkřikl Vartemberk a mohutnou ranou srazil halapartnu, která na prsa jeho namířena byla.

V tom však cítil ostrou ocel v prsou svých a okamžitě počal se potáceti.

V mrákotách viděl ještě po straně své vyvstávati postavu vysokého starce, jenž mu do uší hřměl:

»To odplata za Zouzara, ničemníku! Vzpomeň sobě na Plzeň, vzpomeň sobě na popraviště stodské! Nyní i tebe pomsta má zasáhla! Tebou znynul rod Zouzarův, já i rodu tvému záhubu připravil!«

»Kletba tobě!« chroptěl Vartemberk k zemi klesaje. Vtom však proud černé krve z úst se mu vyřítil — k zemi dopadla jen mrtvola.

Kolon vítězně postavil se nad kleslého šlechtice a vysokým hlasem zvolal:

»Tak poslední má úloha dokonána! Nešťastný rod Zouzarův mnou pomstěn — nyní i já mohu klidně zemříti!«

A vraziv sobě meč přímo do srdce klesl starý adept jako mrtvola na tělo Vartemberkovo. Smrt oba tyto nejkrutější nepřátele opět k sobě sblížila.

Uděšení pohlíželi sedláci na strašný výjev tento a ubíhali z komnaty, kde v koutě ležela ještě třetí mrtvola. Paní Vartemberková tektéž pod ranami vzbouřenců mrtva klesla!

Tak dokonána byla poslední pomsta Kolonová!

Závěrek.

Na statcích rodu Smiřických nespočívalo očividně žádné požehnání Boží.

Viděli jsme jednotlivé členy rodu tohoto strašnou smrtí hynouti, nelépe se vedlo i nástupci jejich v majorátu, totiž velikému vévodovi Fridlanskému Albrechtovi z Valdšteína. Ten prohlásil se jakožto nejbližší příbuzný za poručníka šíleného Jindřicha Smiřckého, jenž r. 1626 bídný svůj život ve vazbě na zámku Skále byl dokonal, a zmocnil se takto velikého bohatství,

Ze zámku jičínského, kde rod Smiřických tak hrozná katastrofa byla zastihla, utvořil velký vévoda skvělou residencí, ale netěšil se dlouho moci své a bohatství lehce nabytému.

Tragický konec jeho v Chebu roku 1634 jest světoznámý.

Takž í na něm vyplnila se kletba, jež majorát Smířckých tížila.

Poslední člen rodu Smiřických, paní Slavatovna, však z vyhnanství svého ještě jednou do vlastí a do zámku kosteleckého se vrátila.

Kdykoli totiž vojsko švédské v třicetileté válce do Čech vtrhlo, vrátilo se s ním vždy množství vypovězenců a emigrantů českých, kteří bud statků ztracených opět se zmocniti, neb na odpůrcích a nepřátelích svých mstíti se chtěli.

Také paní Markéta Slavatovna ze Smiřic těšila se podobnou nadějí a pokusila se se synem svým Vojtěchem Jindřichem Slavatou, jenž ve vojsku švédském rytmístrem byl, vedrati se do Čech na rodinné statky své. Jednou dostala se pod ochranou praporců švédských až do Kostelce nad Černými lesy. Přijelať náhle se synem svým v kočáře až do městyse a zastavila se v hospodě tamějšího primátora Adama Kouřimského, kdežto po tří dny se zdžela a svou bývalou služku, kosteleckou obyvatelku, Dorotu Svobodovou vyhledati dala.

Od té se paní Slavatovna dověděla okolnosti, jaké se tam udaly po jejím uprchnutí, a tuto Dorotu Svobodovou poslala také k tehdejšímu regentovi panství Vilémovi Odkolkovi z Oujezdce, že Markéta Slavatovna, někdejší to paní tohoto panství, zde jest a o dovolení žádá, aby se na zámek a na pokoje podívati mohla.

Regení nařídil hned purkrabímu, aby všecky pokoje hlavním klíčem otevřel, načež paní Slavatovna s dotčenou Dorotou a se svým synem přišla, a v zadní částí paláce několik prostředních pokojů na jižní straně si prohlédnuvši, za tuto ochotnost poděkovala a do hospody své se navrátila. Druhého dne již opět odjela.

Když však ze zámku odcházela, paní Slavatovna mluvíc s Dorotou, řekla: »Ještě je všecko úplně pohromadě!«

Tato slova, když se roznesla, způsobila mnoho přemýšlení a také domnění, že nepochybně je tam nějaký skrytý poklad.

Regent Odkolek dal ve vší tichosti z Kutné Hory zavdati horníka s proutkem k hledání pokladův a purkrabím hledání takové předsevzíti v oněch pokojích, v nich se paní Slavatovna trochu povážlivěji déle byla zdržela. Ale všecko hledání bylo marné.

V nějakém čase nato přišel opět jistý studení do Kostelce, jenž se ubytoval u tehdejšího kaplana kosteleckého P- Alexandra Speraía. Ten došel také do zámku a tázal se tam jistého Jana Kašpara Ouvalského:

»Proč v tomto pokoji v předních místech na poledne jsou zdí tak tlusté?«

Na odpověď Ouvalským nedostatečně danou tázal se opět student:

»Proč naproti tomu zdí v zadních místech a na půlnoc jsou tak tenké?«

A když opět mu nedostatečně odpověděno, řekl:

»Kdyby to v moci mé stálo, troufal bych si v těchto zdech poklad najíti.«

Ouvalský však nedovolil mu toho hledání a tak student s nepořízenou odešel.

Po nějakém čase byl opět v Kostelci viděn a mezi lidem se pravilo, že jest tajně vyslán od paní Slavatovny, aby zazděný poklad vyzdvihl.

Ouvalského nástupce v úřadě byl již mnohem povolnější, neboť ochotně propůjčil studentovi pomocnou ruku svou pří hledání pokladu, z něhož mu za to značná částka připadla. S tím souhlasilo nenadálé bohatství, z něhož si za nedlouho statek zakoupil, a lidé jinak si zbohatnutí jeho nevykládali, než že pochází z rodinného pokladu Smiřických.

Onen student pak zmizel nenadále tak tajemně, jak se byl v Kostelci objevil.

Jeden měšťan z Českého Brodu, jenž v několika letech po jeho zmizení cestoval za svým obchodem do Nizozemska, tvrdil, že onoho studenta, jejž byl u pátera Speráta v Kostelci seznal, spatřil ve městě Hágu.

Tehdáš však prý jel ve skvostném kočáře, za nímž tři lokajové stálí, a to vrat nádherného paláce, jehož portýr před ním hluboce se ukláněl.

Kupec se tázal, komu palác ten náleží a obdržel za odpověď, že vdově hraběnce Brederodové.

A hraběnka Brederodová to byla, která s Vojtěchem Jindřichem Slavatou ze Smiřic v Hágu se byla zasnoubila.

Nedlouho po svatbě odebrala se na věčnost máti ženichova paní Markéta Slavatovna, a syn její, poslední Smiřický, padl jako švédský důstojník v třicetileté válce, zcstavív po sobě bezdětnou zarmoucenou vdovu, rozenou hraběnku Brederodovou.

Tak skonali ve vyhnanství poslední členové rodu jindy v Čechách tak mocného a proslaveného — takový byl pád rodu Smiřických!

Obsah

Před Plzní roku 1618. 3
V klášteře chotěšovském. 51
Příchod mstitele. 88
První obět. 120
Nad mrtvolou bratrovou. 158
Na hradě Rumburku. 196
Na popravišti v Stodě. 255
Počátek boje. 310
Z osidel smrti a zrady. 353
Oživnutí dávného přátelství. 389
Z dob minulých. 418
První rány mstitelovy. 438
Katastrofa jičínská 1. února 1620. 465
Poslední oběti. 523
Závěrek. 547
Obsah 550